

Kulttuuritilasto 2013
Cultural Statistics

Kulttuuritilasto 2013

Cultural Statistics

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

*Jukka Ekholm
Puh. 029 551 3370
Tel. +358 29 551 3370
jukka.ekholm@stat.fi*

*Kaisa Weckström
Puh. 029 551 2348
Tel. +358 29 551 2348
kaisa.weckstrom@stat.fi*

Kannen kuva – Pärm bild – Cover design: Ilkka Kärkkäinen

© 2014 Tilastokeskus – Statistikcentralen – Statistics Finland

*Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source.*

*ISSN 1799-9561 (pdf)
ISBN 978-952-244-501-8 (pdf)
ISSN 1456-825X (print)
ISBN 978-952-244-469-1 (print)*

Taulukoissa käytetyt symbolit

*Ei yhtään
Suure pienempi kuin puolet
käytetyistä yksiköistä
Tieto epälooginen esitettäväksi
Tietoa ei ole saatu, se on
liian epävarma esitettäväksi tai
se on salassapitosäännön alainen*

Explanation of symbols

*Magnitude nil..... –
Magnitude less
than half of unit employed..... 0 ja – and 0,0
Category not applicable..... .
Data not available or too
uncertain for presentation, ...
or subject to secrecy*

*Vaaka- tai pystysuora viiva, joka katkaisee aikasarjan, tarkoittaa, että viivan eri puolilla olevat tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia.
A horizontal or vertical line drawn across a time series indicates substantial breaks in the homogeneity of a series.*

Esipuhe

Kulttuuritilasto 2013 on yhdeksäs Suomessa julkaistu kulttuurin kokoomatilasto. Kulttuurin tilastointi aloitettiin Tilastokeskuksessa 1970-luvun puolessavälissä, ja ensimmäinen kokoomajulkaisu ilmestyi vuonna 1978. Nykyisin kokoomajulkaisu ilmestyy kahden vuoden välein, minkä lisäksi kulttuuritilastoja julkaistaan jatkuvasti Tilastokeskuksen internetsivuilla (www.tilastokeskus.fi).

Kulttuuritilastossa on tietoja Suomen vanhoista ja uusista vähemmistöistä, kielistä, uskonnoista, kulttuuriperinnöstä, kirjallisuudesta, teatterista, tanssista, musiikista, elokuvasta, kuvataiteesta, käsi- ja taideteollisuudesta, kulttuuritapahtumista ja kulttuurikeskuksista, kulttuurialan koulutuksesta ja työvoimasta sekä kulttuurin taloudesta.

Kulttuuritilastoon on kerätty aineistoa monista eri lähteistä, kuten opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Taiteen edistämiskeskukselta ja Museovirastosta sekä taide- ja kulttuurialan laitoksilta, järjestöiltä ja yrityksiltä. Lisäksi on hyödynnetty

useita Tilastokeskuksen omia aineistoja, kuten työssäkäyntitilastoa, kulutustutkimusta, yritysrekisteriä ja kansantalouden tilinpitoa.

Kulttuuritilaston ohella Tilastokeskus julkaisee kahden vuoden välein tilastokatsausta Joukkoviestimet. Yhdessä nämä kaksi julkaisua kattavat osapuilleen sen alueen, mitä kansainvälisesti ymmärretään kulttuuritilastoiksi. Suomalaisia kulttuuri- ja joukkoviestintätilastoja on kehitetty 1970-luvulta lähtien kytköksissä Unescoon. 1990-luvulta lähtien on oltu aktiivisesti mukana kulttuuritilastoinnin kehittämisessä myös Euroopan unionin piirissä.

Kulttuuritilaston ovat toimittaneet erikoistutkija Kaisa Weckström (vastaava) ja suunnittelija Jukka Ekholm. Henriikka Hakkala, Jukka Ekholm ja Mia Kokkinen käänivät yhteenvedon englanniksi, Tove Sällström-Laiho ja Jukka Ekholm ruotsiksi. Kappaleen 11 kartan on laatinut Miia Huomo. Julkaisun on taittanut Marita Potila.

Helsingissä, kesäkuussa 2014

Riitta Harala
Tilastojohtaja

Förord

Kulturstatistik 2013 är den nionde samlingspublikationen över kulturen i Finland. Statistikcentralen började statistikföra kulturen i mitten av 1970-talet och den första samlingspublikationen utkom år 1978. Nuförtiden utkommer samlingspublikationen vartannat år och utöver det publiceras kulturstatistik kontinuerligt på Statistikcentralens webbsidor (www.stat.fi).

I kulturstatistiken finns uppgifter om Finlands gamla och nya minoriteter, språk, religioner, kulturarv, litteratur, teater, dans, musik, film, bildkonst, hantverk och konstindustri, kulturevenemang och kulturcentra, utbildning och arbetskraft inom kulturen samt om kulturekonomin.

Materialet för kulturstatistiken har samlats in från många olika källor, t.ex. från undervisnings- och kulturministeriet, Centret för konstfrämjande och Museiverket samt från konst- och kulturinrättningar, organisationer och företag. Dessutom har flera av Statistikcentralens egna material ut-

nyttjats, bl.a. sysselsättningsstatistiken, företagsregistret och nationalräkenskaperna.

Vid sidan av kulturstatistiken publicerar Statistikcentralen vartannat år statistiköversikten Massmedier. Tillsammans täcker dessa två publikationer ungefär det område som man internationellt sett förstår med kulturstatistik. Finländsk kultur- och massmediestatistik har utvecklats fr.o.m. 1970-talet i anslutning till Unesco. Sedan 1990-talet har man aktivt deltagit i utvecklingen av kulturstatistikföringen också inom ramen för Europeiska unionen.

Kulturstatistiken har redigerats av specialforskare Kaisa Weckström (ansvarig) och planerare Jukka Ekholm. Henriikka Hakkala, Jukka Ekholm och Mia Kokkinen har översatt sammandraget till engelska, Tove Sällström-Laiho och Jukka Ekholm till svenska. Kartan i kapitel 11 har sammanställts av Miia Huomo. Ombrytningen har gjorts av Marita Potila.

Helsingfors, i juni 2014

Riitta Harala
Statistikdirektör

Foreword

Cultural Statistics 2013 is the ninth statistical review on Finland's culture. Statistics Finland started to compile statistics on culture in the mid-1970s and the first compilation publication came out in 1978. Currently the compilation is published at two-year intervals, in addition to which cultural statistics are published regularly on Statistics Finland's website at www.stat.fi.

The Cultural Statistics publication contains information about Finland's old and new minorities, languages, religions, cultural heritage, literature, theatre, dance, music, cinema, visual art, crafts and design, cultural events and cultural centres, cultural education and labour force as well as cultural economy.

The data in this publication have been collected from a variety of sources, such as the Ministry of Education and Culture, the Arts Promotion Centre Finland, the National Board of Antiquities as well as institutions, associations and enterprises in the fields of art and culture. Statistics Finland's own data files have been used as well. These in-

clude the employment statistics, the Business Register and the National Accounts.

In addition to Cultural Statistics, Statistics Finland publishes a statistical review titled "Finnish Mass Media" at two-year intervals. Together these two publications roughly cover the field internationally understood as statistics on culture. Finnish statistics on culture and the mass media have been developed since the 1970s under the auspices of UNESCO. Since the 1990s participation has been active also in the development of cultural statistics under the auspices of the European Union.

The Cultural Statistics publication has been edited by Senior Researcher Kaisa Weckström (responsible editor) and Planning Officer Jukka Ekholm. Henriikka Hakkala, Jukka Ekholm and Mia Kokkinen translated the summary into English, Tove Sällström-Laiho and Jukka Ekholm into Swedish. The map in Section 11 was prepared by Miia Huomo. Marita Potila produced the lay-out of the publication.

Helsinki, June 2014

Riitta Harala
Statistical Director

Sisällys – Contents

Esipuhe	3
Förord	4
Foreword	5
Tiivistelmä	9
Sammandrag	11
Summary	13
1 Kulttuurinen monimuotoisuus <i>Cultural diversity</i>	15
2 Kulttuuriperintö, arkkitehtuuri ja kulttuurimatkailu <i>Cultural heritage, architecture and culture tourism</i>	35
3 Kirjat, kirjastot ja kulttuurilehdet <i>Books, libraries and cultural magazines</i>	53
4 Teatteri, tanssi ja ooppera <i>Theatre, dance and opera</i>	81
5 Musiikki	103
<i>Music</i>	
6 Elokuva	125
<i>Films</i>	
7 Kuvataide	141
<i>Visual art</i>	
8 Käsi- ja taideteollisuus sekä muotoilu	153
<i>Crafts and design</i>	
9 Kulttuuritapahtumat ja kulttuurikeskukset	161
<i>Cultural events and cultural centres</i>	
10 Kulttuurin yksityinen ja julkinen tuki	173
<i>Private and public support of culture</i>	
11 Kulttuurialan koulutus ja työvoima	195
<i>Education and labour force in the field of culture</i>	
12 Kulttuuri kansantaloudessa	217
<i>Culture in the national economy</i>	
13 Kansainvälinen katsaus	235
<i>International comparisons</i>	
Liitteet – <i>Appendices</i>	260
Osoitteita – <i>Addresses</i>	266

Tiivistelmä

Kulttuuritilasto 2013 on Tilastokeskuksen yhdeksäs kulttuurialan kokoomatilasto. Se sisältää tilastotietoa eri taiteenaloilta sekä kulttuuripe- rinnöstä, kulttuuritapahtumista, kulttuurin rahoituksesta, koulutuksesta, työvoimasta ja yri- tystoiminnasta. Mukana on tietoja myös Suomen kulttuurisesta monimuotoisuudesta: uskonnoista, kielistä ja vähemmistöistä. Julkaisun lopussa on li- säksi kansainvälisiä vertailutietoja Euroopan uni- onin jäsenmaista sekä eräistä muista maista.

Suomen perinteisistä vähemmistöistä suurim- mat ovat suomenruotsalaiset, saamelaiset ja ro- manit. Suomenruotsalaisia oli vuonna 2013 noin 291 000 henkeä eli 5,3 prosenttia koko väestöstä. Suomen noin 6 000 saamelaisesta lähes 2 000 pu- huu saamea äidinkielenään. Romaneja arvioidaan olevan Euroopassa noin 10–15 miljoonaa ja Suo- messa noin 10 000. Suomen uusista vähemmis- töistä suurin ja myös nopeimmin kasvava ryhmä ovat venäläiset. Vuonna 2013 venäjää äidinkie- lenään puhuvia oli Suomen väestöstä yli 66 000 henkeä. Vironkielisiä oli noin 43 000.

Suomi on uskonnollisesti melko yhtenäinen maa. Noin 75 prosenttia väestöstä kuului Suo- men evankelisluterilaiseen kirkkoon vuonna 2013. Kirkkoon kuuluvien osuus on laskenut vii- me vuosina. Vuonna 2000 evankelisluterilaisia oli vielä yli 85 prosenttia väestöstä. Uskontokuntiin kuulumattomien osuus on samassa ajassa kas- vanut vajaasta 13 prosentista yli 22 prosenttiin. Maahanmuutto on eniten kasvattanut islamilais- ten ja roomalaiskatolisten määrää.

Suomessa oli vuoden 2014 alussa kaikkiaan yli 30 000 kiinteää muinaisjäännöstä. Lakien nojalla suojeltuja rakennuskohteita oli 280 ja asetuksen nojalla suojeltuja valtion omistamia rakennuksia yli 800. Perinnelaivoja oli 92 ja tiemuseokohteita 55.

Vuonna 2012 Suomessa oli 325 päätoimises- ti hoidettua museoyksikköä. Niiden kokoelmissa oli yli 6 miljoonaa esinettä, 352 000 taideteosta, yli 22 miljoonaa näytettä ja lähes 25 miljoonaa kuvaa. Päätoimisesti hoidetuissa museoissa rekis- teröitiin yli 5 miljoonaa käyntiä. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 mukaan museoissa käyminen on lisääntynyt.

Suomessa julkaistiin kirjallisuutta runsaat 11 500 nimekettä vuonna 2012. Niistä kotimai- sia oli 77 prosenttia. Suomeksi käännettystä kir- jallisuudesta lähes kaksi kolmasosaa käännettiin englannin kielestä. Suomalaista kirjallisuutta käännettiin eniten saksaksi, englanniksi, rans- kaksi ja kiinaksi. Kirjoja myytiin Suomessa 546

miljoonalla eurolla vuonna 2012. Kirjakaup- pojen osuus kirjamyynnistä on laskenut viime vuosina ollen nykyisin vajaat 30 prosenttia.

Suomessa oli 815 yleistä kirjastoa vuonna 2013. Määrä on vähentynyt yli 300:lla 1990-lu- vun alusta. Yleisten kirjastojen kokoelmissa oli runsaat 33 miljoonaa kirjaa sekä yli 5 miljoonaa kappaletta muuta aineistoa. Lainojen määrä on laskenut yli 15 prosenttia vuoden 2004 huippu- luvuista. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimus 2009 osoittaa, että kirjojen lukemisessa ei ole ta- pahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Naiset lukevat enemmän kuin miehet. Eniten lukevat 10–14-vuotiaat.

Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuului 47 pu- heteatteria ja 10 tanssiteatteria vuonna 2012. Puheteattereissa pidettiin lähes 11 600 esitys- tä, ja niihin myytiin noin 2,2 miljoonaa lippua. Tanssiteattereissa esityksiä pidettiin yli 1 350, ja lippuja myytiin lähes 147 000. Suomen Kansallis- oopperassa pidettiin 278 omaa esitystä, ja niihin myytiin lähes 198 000 lippua. Alueoopperoita oli toiminnassa 9. Tilastokeskuksen ajankäyttö- tutkimuksen 2009 mukaan teatterissa käyminen on hieman lisääntynyt. Oopperassa käyminen on pysynyt melko harvinaisena. Tanssiesityksissä käy- minen on yleisintä nuorissa ikäluokissa.

Teatteri- ja orkesterilain piirissä oli 28 orke- steria vuonna 2012. Esiintymisiä oli lähes 1 900, ja yleisökäyntejä kirjattiin yli 735 000. Valtion rahoituksen piiriin kuuluvat lisäksi Radion Sinfo- niaorkesteri sekä Suomen Kansallisoopperan or- kesteri. Valtion musiikkitoimikunta myönsi yli 2 miljoonaa euroa apurahoja ja avustuksia musiikin harjoittajille vuonna 2012.

Fyysisten äänitteiden myynnin lasku jatkui vuonna 2013, ja sekä kappale- että euromääräi- nen myynti oli enää alle 40 prosenttia kymmenen vuoden takaisista määristä. Digitaalisten äänittei- den euromääräinen myynti kasvoi vuonna 2013 yli 30 prosenttia edellisvuodesta. Niiden osuus äänitteiden euromääräisestä kokonaisymyynnistä nousi 36 prosenttiin.

Suomessa oli 162 elokuvateatteria vuonna 2012. Niissä oli yhteensä noin 49 000 istuma- paikkaa. Teatterien ja paikkojen määrä on vähen- tynyt viime vuosina, kun taas elokuvissakäyntien määrä on kasvanut: vuonna 2013 käyntejä kertyi 7,7 miljoonaa (1,4 käyntiä asukasta kohden). Kotimaisten elokuvien katsojaosuus oli 23 pro- senttia. Helsingin osuus elokuvissa käyneistä on kymmenessä vuodessa laskenut 38 prosentista 25 prosenttiin. Tilastokeskuksen ajankäyttötut-

kimuksen 2009 mukaan elokuvissa käymisessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Innokkaimpia elokuvissa kävijöitä ovat nuoret.

Suomessa toimi 212 taideliikettä tai -galleriaa vuonna 2012. Antiikkiliikkeitä oli 143. Molempien määrä on vähentynyt viime vuosina. Suurimmissa taidehuutokaupoissa, Bukowskilla ja Hagelstamilla, myytiin kotimaista taidetta lähes 4 miljoonalla eurolla vuonna 2013. Valokuva-keskuksia oli toiminnassa 11. Käsi- ja taideteollisuusliitto Taitoon kuului 20 käsi- ja taideteollisuusyhdistystä, 97 käsityö-/taitokeskusta sekä 19 sivupistettä. Käyntejä liiton näyttelyissä ja messuilla kertyi lähes 1,5 miljoonaa.

Finland Festivals -organisaatioon kuului 84 kulttuuritapahtumaa vuonna 2013. Niissä kertyi yleisökäyntejä lähes 1,9 miljoonaa. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 mukaan erityisesti konserteissa käyminen on lisääntynyt. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi tukea 179 kulttuuritapahtumalle vuonna 2014 yhteensä yli 5,5 miljoonaa euroa.

Valtiollisesta kulttuurin rahoituksesta Suomessa vastaa pääosin opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulttuurimäärärahoja vuodelle 2013 oli valtion talousarviossa varattu noin 435 miljoonaa euroa. Vuoden 2012 menot olivat noin 432 miljoonaa euroa, mikä oli 6,6 prosenttia kaikista ministeriön hallinnonalan menoista ja noin 0,8 prosenttia valtion menoista. Suurin osa ministeriön kulttuurimäärärahoista kohdistetaan kansallisille taide- ja kulttuurilaitoksille sekä kunnille lakisääteisinä valtionosuuksina ja -avustuksina. Lisäksi julkista kulttuurin rahoitusta saadaan Euroopan unionista sekä pohjoismaisista tukirahastoista ja -ohjelmista.

Kuntien yhteenlasketut nettokustannukset kulttuurialan tehtävissä olivat runsaat 835 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tästä yli 37 prosenttia (noin 312 miljoonaa euroa) käytettiin kirjastoihin.

Kuusi suurinta taidetta ja kulttuuria rahoitettavaa säätiötä – Svenska kulturfonden, Suomen

Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Föreningen Konstsamfundet, Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto sekä Koneen Säätiö – jakoivat apurahoina ja avustuksina yli 87 miljoonaa euroa vuonna 2012. Summa on kasvanut yli 70 prosenttia vuodesta 2005.

Vuonna 2012 Suomessa oli noin 39 400 opiskelijaa kulttuurialalla. Heistä ammatillisessa koulutuksessa oli lähes 14 000, ammattikorkeakouluissa lähes 12 000 ja yliopistoissa lähes 13 500. Kulttuurialan tutkintoja suoritettiin lähes 8 000, joista ammatillisessa koulutuksessa noin 3 600, ammattikorkeakouluissa noin 2 000 ja yliopistoissa vajaat 2 300. Kulttuurialan osuus kaikista opiskelijoista on noin 6,7 ja tutkinnoista noin 6,4 prosenttia. Kulttuurialan opiskelijoista runsas kaksi kolmasosaa on naisia.

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneita oli vuonna 2011 yli 75 000 eli 3,4 prosenttia koko tutkinnon suorittaneesta työvoimasta. Eniten (yli 20 000) kulttuurialan työntekijöitä on käsi- ja taideteollisuudessa. Kulttuurin toimialoilla työskenteli lähes 86 000 henkeä vuonna 2011 eli noin 3,6 prosenttia koko työllisestä työvoimasta.

Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialoilla oli vuonna 2012 noin 17 000 yritystä. Henkilöstömäärä, liikevaihto ja palkat ovat kulttuuriyrityksissä keskimääräistä pienempiä. Eniten kulttuuriyrityksiä oli mainonnan (3 359) sekä arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelun (3 484) toimialaryhmissä.

Suomi tuo kulttuurihyödykkeitä selvästi enemmän kuin vie. Vuonna 2012 kulttuurin ja joukkoviestinnän alaan kuuluvien hyödykkeiden vienti oli yli 341 miljoonaa euroa ja tuonti 907 miljoonaa euroa. Vienti oli 0,6 prosenttia Suomen koko viennin arvosta ja tuonti 1,5 prosenttia Suomen koko tuonnin arvosta. Suurin vientiluokka oli kirjat, lehdet ym. painotuotteet yli 164 miljoonalla eurolla ja suurin tuontiluokka kuvantallennus- ja toistolaitteet ja -tarvikkeet noin 470 miljoonalla eurolla.

Sammandrag

Kulturstatistik 2013 är Statistikcentralens nionde samlingspublikation över kultursektorn. Den innehåller statistiska uppgifter om olika konstarter, om kulturarvet, kulturevenemang, finansieringen av kulturen, samt utbildningen, arbetskraften och företagsverksamheten inom kultursektorn. I publikationen finns också uppgifter om den kulturella mångfalden i Finland: religioner, språk och minoriteter.

De största grupperna bland de traditionella minoriteterna i Finland är finlandssvenskarna, samerna och romerna. År 2013 fanns det omkring 291 000 finlandssvenskar, dvs. 5,3 procent av hela befolkningen. Antalet samer var omkring 6 000 och nästan 2 000 av dem talar samiska som modersmål. Antalet romer är uppskattningsvis omkring 10–15 miljoner i Europa och omkring 10 000 i Finland. Av de nya minoriteterna i Finland är den ryska minoriteten den största och snabbast växande gruppen. År 2013 fanns det i Finland över 66 000 personer med ryska som modersmål. Antalet personer med estniska som modersmål var omkring 43 000.

Religiöst sett är Finland ett rätt så enhetligt land. Under året 2013 hörde omkring 75 procent av Finlands befolkning till den evangelisk-lutherska kyrkan. Andelen personer som är medlemmar i kyrkan har minskat under de senaste åren. För tio år sedan var andelen personer som hörde till evangelisk-lutherska kyrkan ännu 85 procent. Andelen personer som inte tillhör något trossamfund har under samma tidsperiod stigit från knapp 13 procent till över 22 procent. Immigrationen har mest ökat antalet medlemmar i det islamiska och det romersk-katolska samfundet.

Det fanns totalt över 30 000 fasta fornlämningar i Finland i början av året 2014. Det fanns 280 byggnadsobjekt som hade skyddats med stöd av lagar. Statsägda byggnader som skyddats med stöd av byggnadsskyddsförordningen fanns det över 800. Det fanns 92 traditionsfartyg samt 55 museivägar.

År 2012 fanns det i Finland 325 museienheter som sköttes på heltid. I deras samlingar fanns över 6 miljoner museiföremål, 352 000 konstverk, över 22 miljoner prover och nästan 25 miljoner bilder. I de museer som sköttes på heltid registrerades drygt 5 miljoner besök. Enligt Statistikcentralens undersökning om tidsanvändning 2009 har det blivit allt vanligare att besöka museer.

Mer än 11 500 litteraturtitlar publicerades i Finland år 2012. Av dem var 77 procent inhemska. Av den litteratur som översattes till finska var två tredjedelar översättningar från engelskan.

Finsk litteratur översattes mest till tyska, engelska, franska och kinesiska. I Finland såldes böcker på 546 miljoner euro år 2012. Bokhandlarnas andel av bokförsäljningen har minskat under de senaste åren och var mindre än 30 procent år 2012.

År 2013 fanns det 815 allmänna bibliotek i Finland. Antalet har fallit med över 300 sedan början av 1990-talet. I de allmänna biblioteken fanns det över 33 miljoner böcker och drygt 5 miljoner exemplar av annat material. Lånantalet har sjunkit med över 15 procent i jämförelse med toppsiffran år 2004. Statistikcentralens undersökning om tidsanvändning 2009 berättar, att människornas bokläsningsvanor inte har förändrats mycket under de senaste åren. Kvinnorna läser mera än männen. Mest läser de 10–14 år gamla.

År 2012 omfattades 47 talteatrar och 10 dansteatrar av teater- och orkesterlagen. Nästan 11 600 föreställningar i talteatrarna lockade en publik på omkring 2,2 miljoner. Dansteatrarnas föreställningsantal var mer än 1 350, och nästan 147 000 biljetter såldes till dessa. På Finlands Nationalopera var antalet egna föreställningar 278, och biljettförsäljningen nådde nästan 198 000. Det fanns 9 regionala operor som var aktiva. Enligt Statistikcentralens undersökning om tidsanvändning 2009 har det blivit lite vanligare att besöka teater. Däremot är operabesöken alltjämt ganska sällsynta. Ungdomarna är de mest aktiva att besöka dansföreställningar.

År 2012 omfattades 28 orkestrar av teater- och orkesterlagen. De hade nästan 1 900 framträdanden och mängden publik var mer än 735 000. Statsfinansieringen omfattar dessutom Radions symfoniorkester och Finlands Nationaloperas orkester. Statens musikkommision beviljade över 2 miljoner euro stipendier och bidrag för musiker år 2014.

Nedgången av försäljningen av fysiska inspelningar fortsatte år 2013, och försäljningen räknad både som stycken och euro var endast 40 procent av försäljningen tio år tidigare. Försäljningen av digitala inspelningar i euro steg med över 30 procent i jämförelse med förra året. Deras andel av den totala euroförsäljningen av inspelningar uppnådde 36 procent år 2013.

Det fanns 162 biografier i Finland år 2012. Antalet sittplatser i dem var ungefär 49 000. Antalet såväl teatrar som platser har sjunkit under de senaste åren, medan antalet biobesök har stigit: år 2013 uppgick antalet biobesök till 7,7 miljoner, dvs. omkring 1,4 besök per invånare. Inhemska filmer lockade hela 23 procent av biobesökare. Hel-

singfors andel av totalantalet biobesök har rasat från 38 procent till 25 procent under de senaste tio åren. Enligt Statistikcentralens undersökning om tidsanvändning har det inte skett nämnvärda förändringar i biobesök under de senaste åren. De är ungdomar som är mest ivriga att gå på bio.

I Finland fanns det 212 konsthandlar eller -gallerier och 143 antikvitetssaffärer år 2012. Båda antalen har sjunkit under de senaste åren. De största auktionskamrarna, Bukowski och Hagelstam, sålde år 2013 inhemsk konst för nästan 4 miljoner euro. Det fanns 11 fotograficentra, som var aktiva. Till förbundet för hemslöjd och konsthantverk Taito hörde 20 hantverksföreningar, 97 hantverks/konstcentra samt 19 filialer. Besökantalet på förbundets mässor och utställningar var nästan 1,5 miljoner.

År 2013 omfattade organisationen Finland Festivals 84 kulturevenemang som lockade en publik på nästan 1,9 miljoner. Enligt Statistikcentralens undersökning om tidsanvändning är det särskilt besök på konserter som har blivit allt vanligare. Det fanns 179 kulturevenemang som fick stöd av undervisnings- och kulturministeriet år 2014. Stödets totalsumma överskred 5,5 miljoner euro.

Undervisnings- och kulturministeriet svarar huvudsakligen för den statliga finansieringen av kulturen i Finland. I statsbudgeten hade kulturanslag på omkring 435 miljoner euro anvisats för år 2013. Utgifterna i år 2012 var omkring 432 miljoner euro, vilket var 6,6 procent av totalkostnaderna inom ministeriets förvaltningsområde och omkring 0,8 procent av statens utgifter. Största delen av ministeriets kulturanslag går till konst- och kulturinrättningar samt till kommunerna som lagstadgade statsandelar och -bidrag. Dessutom erhålls offentlig kulturfinansiering från Europeiska unionen samt från de nordiska ländernas stödfonder och -program.

Kommunernas totala nettokostnader för utgifterna inom kulturbranschen överskred 835 miljoner euro år 2012. Av denna summa användes drygt 37 procent (omkring 312 miljoner euro) för biblioteken.

De sex största stiftelserna som finansierar konst och kultur i Finland är Svenska kulturfon-

den, Suomen Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto (Jenny och Antti Wihuris fond), Föreningen Konstsamfundet, Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto (Alfred Kordelins fond) samt Kone stiftelsen. Deras totalutdelning som stipendier och bidrag var över 87 miljoner euro år 2012. Summan har stigit över 70 procent efter år 2005.

År 2012 var antalet studerande i kulturbranschen i Finland omkring 39 400. Av dem studerade nästan 14 000 inom yrkesutbildning, knappt 12 000 i yrkeshögskolorna och nästan 13 500 vid universiteten. Totalt avlades nästan 8 000 examina i kulturbranschen, av vilka omkring 3 600 i yrkesutbildning, omkring 2 000 i yrkeshögskolorna samt nästan 2 300 vid universiteten. Kulturbranschen utgör omkring 6,7 procent av alla studerande och 6,4 procent av alla examina. Drygt två tredjedelar av kulturstuderande är kvinnliga.

År 2011 var antalet dem som avlagt examen inom kulturbranschen över 75 000, dvs. 3,4 procent av hela den arbetskraft som avlagt en examen. Mest (över 20 000) finns det arbetare med kulturexamen inom hantverk och konstindustri. År 2008 arbetade nästan 86 000 personer inom kulturbranscherna. Antalet var 3,4 procent av Finlands hela sysselsatta arbetskraft som avlagt en examen.

Inom kultur och masskommunikation fanns det år 2012 omkring 17 000 företag. Antalet anställda, omsättningen och lönerna är lägre än genomsnittet i kulturföretagen. Flest kulturföretag fanns det inom reklam (3 359) samt arkitektur och konstindustriell planering (3 484).

Finlands import av kulturvaror är klart större än export. År 2012 uppgick exporten av nyttigheter inom kultur och massmedier till över 341 miljoner euro och importen till 907 miljoner euro. Exportens andel var 0,6 procent av totalvärdet av Finlands export. Importens andel var 1,5 procent av totalvärdet av Finlands import. Exporten var störst, mer än 164 miljoner euro, inom varugruppen böcker, tidningar, tidskrifter och andra tryckalster. Den största gruppen på importsidan var bildbandnings- och återgivningsapparater och -tillbehör (omkring 470 miljoner euro).

Summary

Cultural Statistics 2013 is the ninth statistical review on Finland's culture produced by Statistics Finland. The publication contains statistical information on different fields of art as well as on cultural heritage, cultural events, cultural economy, and the education, labour force and business activity in the field of culture. Included are also data on Finland's cultural diversity, i.e. its religions, languages and minorities.

The biggest old minorities in Finland are the Swedish-speaking Finns, the Sámi and the Roma. In 2013 Swedish-speaking Finns numbered about 291,000, which was 5.3 per cent of the entire population. The Sámi numbered about 6,000 of whom almost 2,000 had the Sámi language as their mother tongue. The Roma number about 10–15 million in Europe and 10,000 in Finland. The Russians form the biggest and also the fastest growing group among the new minorities in Finland. In 2013 Finland's population included more than 66,000 persons who have Russian as their mother tongue. Persons with Estonian as their mother tongue numbered about 43,000.

In terms of religion, Finland is a rather homogeneous country. In 2013 about 75 per cent of the population belonged to the Evangelical Lutheran Church of Finland. The proportion of persons belonging to a registered religious community has fallen in recent years. Ten years ago Evangelical-Lutherans still formed 85 per cent of the population. During the same time period the proportion of persons not belonging to a registered religion has risen from just under 13 per cent to over 22 per cent. As a result of immigration, the religious communities of Muslims and Roman Catholics have grown the most.

There were altogether more than 30,000 ancient monuments and sites in Finland at the beginning of 2014. Sites protected under the Acts numbered 280, and state-owned buildings protected under the Decree on the Protection of Buildings numbered more than 800. Moreover, there were 98 heritage ships and 55 museum roads.

In 2012 Finland had a total of 325 professionally run museum units. Their collections comprised more than 6 million objects, 352,000 works of art, more than 22 million exhibits and nearly 25 million pictures. Full-time museums recorded more than 5 million visits in 2012. According to the Time Use Survey 2009 of Statistics Finland visiting museums has become more popular.

More than 11,500 titles of literature were published in Finland in 2012. Seventy-seven per cent of them were domestic. English was the source language in almost two thirds of the titles translated into Finnish. Finnish literature was mostly translated into German, English, French and Chinese. The value of the total sales of books reached EUR 546 million in Finland in 2012. The proportion of bookshops of the total sales of books has declined in recent years, being less than 30 per cent today.

There were 815 public libraries in Finland in 2013. Their number has fallen by more than 300 since the early 1990s. Public libraries carried more than 33 million books and over 5 million titles of some other kind. The number of loans has declined by over 15 per cent since the top figure reached in 2004. According to the Time Use Survey 2009 of Statistics Finland book reading habits have not changed much over the past few years. Women read more than men. The 10 to 14-year-olds are the most eager readers.

In 2012 a total of 47 drama theatres and 10 dance theatres were covered by the Theatres and Orchestras Act. Almost 11,600 performances were given in the drama theatres, and a total of 2.2 million tickets were sold for them. The dance theatres gave more than 1,350 performances, and almost 147,000 tickets were sold. 278 performances were given by the Finnish National Opera, and nearly 198,000 tickets were sold. There were 9 active regional operas. According to the Time Use Survey 2009 of Statistics Finland the popularity of theatre-going has grown slightly, whereas opera visits remain fairly uncommon. Young people are the most eager attendants of dance performances.

In 2012 a total of 28 orchestras were covered by the Theatres and Orchestras Act. They gave nearly 1,900 performances and recorded more than 735,000 visits. State funding was also granted to the orchestra of the Finnish National Opera and the Finnish Radio Symphony Orchestra. In addition, in 2014 the National Council for Music granted over EUR 2 million as grants and subsidies to persons engaged in music.

The decline in the sales of physical recordings continued in 2013, and both the sales counted as copies and the value of the sales was less than 40 per cent of the sales ten years earlier. The sales (EUR) of digital recordings rose by more than 30 per cent from the preceding year. Their propor-

tion of total sales (EUR) of recordings was already 36 per cent in 2013.

In 2012 there were 162 cinemas in Finland and they had a total of about 49,000 seats. The numbers of both cinemas and seats have declined over the past few years, whereas attending cinema has become more popular: in 2013 cinema admissions numbered 7.7 million, i.e. 1.4 admissions per capita. The proportion of viewers at Finnish films was 23 per cent. The proportion of Helsinki of all cinema visits has declined from 38 to 25 per cent in ten years. According to the Time Use Survey 2009 of Statistics Finland no significant changes have occurred in cinema attendance in recent years. Young people are the most eager cinema-goers.

There were 212 art shops or commercial art galleries in Finland in 2012. Antique shops numbered 143. Both figures have gone down in recent years. In 2013 the value of the sales of Finnish art at the largest auction houses, Bukowski and Hagelstam, amounted to nearly EUR 4 million. There were 11 active photographic centres. The Finnish Crafts Organization (Taito) had 20 regional crafts associations, 97 local crafts centres and 19 ancillary points. The number of visits to exhibitions and fairs organised by Taito was almost 1.5 million.

In 2013 a total of 84 cultural events belonged to the Finland Festivals organisation. These events attracted almost 1.9 million visits. According to the Time Use Survey 2009 of Statistics Finland especially attending concerts has become more popular. The Ministry of Education and Culture supported 179 cultural events in 2014 with a total sum of more than EUR 5,5 million.

State funding for culture is mostly the responsibility of the Ministry of Education and Culture. The allocations to culture in the 2013 State Budget amounted to some EUR 435 million. Expenditure in 2012 was about EUR 432 million, which was 6.6 per cent of total expenditure in the administrative sector of the ministry and about 0.8 per cent of total government spending. Most of the allocations to culture in the administrative sector of the Ministry of Education and Culture are directed at national art and culture institutions and municipalities as statutory and discretionary State subsidies. In addition, funding for culture is received from the European Union and Nordic funds and programmes.

Municipalities' total net costs in the field of culture amounted to more than EUR 835 million in 2012. A good 37 per cent of this sum (approximately EUR 312 million) was used on libraries.

The six largest foundations in the field of culture – the Swedish Cultural Fund Finland, the Finnish Cultural Foundation, the Jenny and Antti Wihuri Foundation, the Konstsamfundet association, Alfred Kordelin's General Foundation of Progress and Culture and the Kone Foundation – distributed in 2012 a total of more than EUR 87 million as grants and subsidies. The sum has grown by more than 70 per cent since 2005.

In 2012 the number of students in the field of culture in Finland was approximately 39,400. Almost 14,000 of them attended vocational education, nearly 12,000 polytechnic education and 13,500 university education. The total number of qualifications in the field of culture was nearly 8,000, of which 3,600 were from vocational institutions, about 2,000 from polytechnics and nearly 2,300 from universities. About 6.7 per cent of all students and 6.4 per cent of all qualifications are in the field of culture. More than two-thirds of the students in the field of culture are female.

In 2011 persons whose education was in the field of culture (more than 75,000) represented 3.4 per cent of the labour force with completed qualifications. Cultural qualifications are the most widespread in the field of crafts and design where more than 20,000 persons hold them. Cultural industries employed a total of almost 86,000 persons in 2011. This was approximately 3.6 per cent of the entire employed labour force in Finland.

In 2012 some 17,000 enterprises operated in the industries of culture and the mass media. Number of personnel, turnover and wages and salaries paid in cultural enterprises are lower than the average. The highest numbers of cultural enterprises operated in the industry groups of advertising (3,359) and architectural and industrial design (3,484).

The imports of cultural commodities to Finland is clearly bigger than the exports of them from Finland. In 2012 the exports of commodities belonging to the field of culture and the mass media amounted to over EUR 341 million and the imports to EUR 907 million. Cultural commodities accounted for 0.6 per cent of total exports and 1.5 per cent of total imports. Export volume was highest, at more than EUR 164 million, in the goods category "Books, journals and other printed matter". As regards imports, the volume was highest, about EUR 470 million, in the goods category "Video recording and reproducing apparatus and equipment".

1 Kulttuurinen monimuotoisuus

Vähemmistöt

Suomen kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvat suomenruotsalaiset, saamelaiset, viittomakieliset, romanit, vanhavenäläiset, juutalaiset ja tataarit sekä eri maahanmuuttajaryhmät. Kulttuurinen monimuotoisuus käsittää myös eri uskontokunnat, erilaiset sukupuoli- ja seksuaaliset identiteetit sekä eri ikä- ja vammaisryhmät (Heiskanen, Mitchell 2002, Koivunen ja Marsio 2006, Saukkonen 2007).

Suomeen ruotsinkielinen väestö on muihin vähemmistöihin nähden erityisasemassa, koska ruotsi on toinen Suomen virallisista kielistä. Saamen kieli sai virallisen aseman saamelaisten kotiseutualueen kouluissa 1980-luvulla. Perustuslakiin saamelaisten asema alkuperäiskansana kirjattiin vuonna 1995. Vuodesta 1996 saamelaisilla on ollut perustuslain mukainen itsehallinto ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan kotiseutualueellaan. Tehtävää hoitaa saamelaisten vaaleilla valitsema Saamelaiskäräjät, joka päättää saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jaosta sekä tekee aloitteita ja esityksiä ja antaa lausuntoja tehtäviinsä kuuluvissa asioissa. Myös suomen romanien lainsäädännöllistä asemaa on parannettu viime vuosikymmeninä, ja heidänkin vähemmistöasemansa sekä oikeus ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan kirjattiin perustuslakiin vuonna 1995. Romanikieli on tunnustettu ei-alueellisena vähemmistökielenä Suomessa. Vuoden 2000 uuden perustuslain 17 pykälä määrittää saamelaisten ja romanien lisäksi myös muille ryhmille oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (Saukkonen 2010).

Suomen perinteiset vähemmistöt

Suomen perinteisiin kulttuurisiin vähemmistöihin on tapana laskea suomenruotsalaiset, saamelaiset, romanit, vanhavenäläiset, tataarit ja juutalaiset. Saamelaiset ovat alkuperäisväestöä ja muut ryhmät ovat asuneet täällä jo monien sukupolvien ajan.

Vuoden 2013 lopussa Suomessa oli äidinkielenään ruotsia puhuvia lähes 291 000 eli 5,3 prosenttia väestöstä. Suomen ruotsinkielinen alue kattaa Uudenmaan, Turunmaan, Ahvenanmaan ja Pohjanmaan rannikkoseudut. Alue on pysynyt suurelta osin muuttumattomana 1100- ja 1200-luvulta lähtien, jolloin sydänkeskiajan suuri asutusaalto toi ruotsalaisia uudisasukkaita Suomen asuttamattomille rannikkoseuduille. Jo silloin nykyinen Lounais-Suomi oli poliittisesti si-

doksissa uuteen Ruotsin valtioon. Ruotsinkielisen asutuksen ikää Suomessa on arvioitu arkeologisten löytöjen, kielentutkimuksen ja historiallisten todisteiden perusteella. Ahvenanmaa on kuullut ruotsalaisten asutusalueisiin jo muinaisajoista lähtien, ja sinne muutti vielä huomattavasti lisää uudisasukkaita 1100-luvulla, jolloin muutto Turunmaalle ja Länsi-Uudellemaalle alkoi. Ruotsin suuri asutusaalto kesti aina 1300-luvun alkuun asti, ja sen aikana muodostui uudisalueita Keski-Ruotsin ydinseutujen ympärille, varsinkin pohjoiseen (Norlantiin) ja itään (Suomeen). Suomen ruotsinkielinen alue pirstoutui maantieteellisesti. Se ei ulottunut rannikkoseutua pidemmälle (Folktinget).

Suomenruotsalaisuuden kannalta tärkein muutos viime vuosikymmenten aikana on kaksikielisten perheiden kehitys. Niissä käytetään yhä useammin molempia kieliä, ainakin lasten kanssa puhuttaessa. Kun tarkastellaan Manner-Suomen ruotsin- tai kaksikielisten kuntien perheitä, oli niistä kaksikielisiä 32,2 prosenttia vuonna 1970 mutta vuonna 2005 jo 48,5 prosenttia. Ruotsinkielisiksi rekisteröityjen lasten osuus näissä perheissä on saman ajan kuluessa noussut 43,3 prosentista 67,7 prosenttiin. Lisäksi taustaltaan kaksikielisiä lapsia oli vuonna 2005 jo 39 prosenttia kun vuonna 1970 osuus oli 17,1 prosenttia (Finnäs 2011). Ruotsinkielisiksi rekisteröityjen lasten osuus on pysytellyt myös viime vuosina kahden kolmasosan tasolla (Finnäs 2013).

Pohjoismaiden vanhin muslimiväestö asuu Suomessa. Varsinainen turkkilais-tataarilaisten perheiden asutus syntyi 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä. Tataarikauppiaita alkoi tulla Suomeen, kun rautatie Pietarista Helsinkiin valmistui 1800-luvun puolivälissä. Uskonnonvapaus muslimeille taattiin vuonna 1922. Suomen itsenäistyttyä ja uskonnonvapauslain astuttua voimaan tataarit perustivat Helsinkiin vuonna 1925 ensimmäisen seurakunnan, Suomen Islam-seurakunnan, jonka jäsenmäärä oli tuolloin yli 500. Nykyisin Suomessa on noin 800 hengen tataarinkielinen vähemmistö, joista suurin osa asuu pääkaupunkiseudulla. (ftb.fi). Saamelaisten lukumäärästä ei ole virallista tietoa, mutta arviot liikkuvat 50 000:n ja 100 000:n välillä. Norjassa asuu yli 40 000, Ruotsissa 20 000, Suomessa noin 6 000 ja Venäjällä 2 000 saamelaista.

Pohjoismaissa saamelaisuus määritellään kielen perusteella. Saamelaiseksi katsotaan henkilö, joka itse pitää itseään saamelaisena, ja joka itse tai jonka vanhemmista tai isovanhemmista vähintään toinen on äidinkielenään oppinut saamen.

Saamelaisten asuma-alue ulottuu Norjassa ja Ruotsin sisämaassa noin Vaasan korkeudelle, pohjoisessa Jäämereen ja idässä Kuolan niemimaalle. Saamelaiset ovat enemmistönä joissakin Pohjoismaiden kunnissa kuten Koutokeinossa, Kaarasjolla, Taanassa, Uuniemessä ja Utsjoella. Suomen saamelaisalueeseen kuuluvat Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnan pohjoisosat. Suomen saamelaisväestöstä yli puolet asuu varsinaisen kotiseutualueensa ulkopuolella. Oikeus omakieliseen opetukseen ja saamen kielen käyttöön virallisissa yhteyksissä on turvautunutta saamelaisalueella kuin muualla Suomessa. (YLE Sápmi). Väestörekisterikeskuksen mukaan (31.10.2012) Suomessa on yli 5,4 miljoonaa asukasta, joista noin 0,17 prosenttia on saamelaisia. Koko saamelaisaluetta kutsutaan saamen kielellä termillä Sápmi, joka tarkoittaa myös ihmistä ja kieltä. Saamelainen kulttuuri elää 2010-luvulla yhdessä perinteisten ja nykypäivän elinkeinojen kanssa. (Saamelaiset Suomessa 2013)

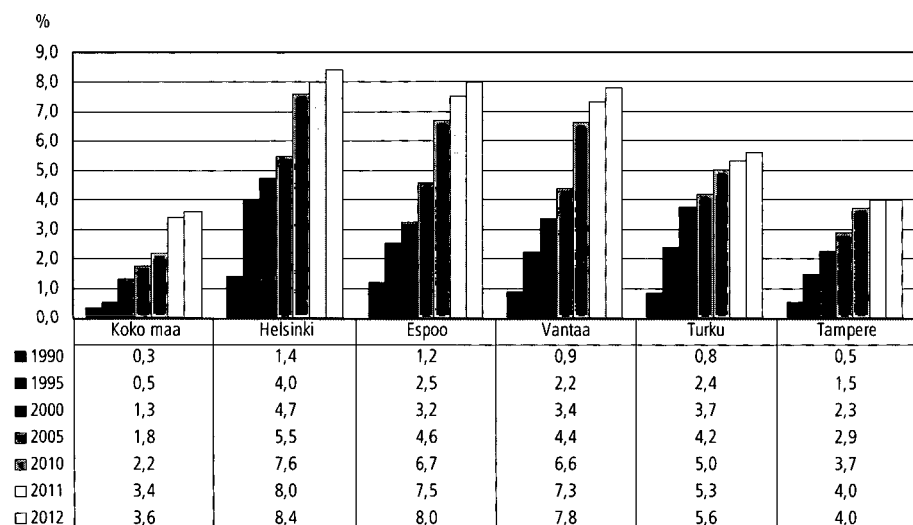
Suomen romanit ovat suomalaisessa yhteiskunnassa etninen vähemmistöryhmä, jolla on oma kieli, omaleimainen itämainen tapaperinne ja kulttuuri sekä suomalaisten kanssa lähes 500-vuotinen yhteinen elämän taival mutta myös suomalaisten vaiheista poikkeava vanhempi historia. Romaneja arvioidaan olevan Euroopassa noin 10–15 miljoonaa ja Suomessa noin 10 000. Suomen romaniväestöstä osa, noin 3 000–4 000 henkeä, asuu Ruotsissa (Romano Missio). Romanien tulosta Eurooppaan on säilynyt historiallisesti luotettavia asiakirjoja. Ensimmäisiä mainintoja romaneista Euroopassa on löydetty Kreetalta erään Simon Simoniksen matkakertomuksesta vuodelta 1311. Ruotsi-Suomeen romanit tulivat 1512 etelästä (Manounche ryhmä). Olaus Petrin

mukaan maahan ja Tukholmaan oli tuolloin ensimmäistä kertaa tullut joukko kansaa, joka kiersi maasta toiseen ja joita kutsuttiin nimellä "Tatare". Asia kirjattiin myös Tukholman raadin pöytäkirjaan syyskuun 29. päivänä 1512. Tukholmaan vuonna 1512 tullut noin 60-henkinen seurue lie nee tullut Tukholmaan Tanskasta, jossa omaksuttiin kiertolaisten kuvaamiseen pohjoissaksalaiset termit "Tattare" ja "tatare" (Rekola 2012).

Suomen juutalaisia oli vuonna 2012 noin 1 500. Heistä noin 1 100 kuuluu Helsingin juutalaiseen seurakuntaan. Suomen nykyinen juutalaisväestö on valtaosaltaan peräisin tsaarin armeijan juutalaisista sotilasta ja heidän perheenjäsenistään sekä myöhemmin Venäjältä saapuneista muuttajista. Vuoden 1782 juutalaisohjesääntö ei koskenut Venäjän armeijan juutalaisia sotilaita, jotka saattoivat suorittaa sotapalvelustaan Suomessa jopa 25 vuotta. Vuoden 1858 määräyksen mukaan Venäjän armeijasta vapautuneilla sotilailta, myös juutalaisilla, oli oikeus asettua Suomeen asumaan. 1870-luvulla he saivat luvan myydä elatukseksi mm. käsityötuotteitaan, kotitekoista taidetta ja vanhoja vaatteita. Myös asumisesta oli määrätty lailla. Juutalaiset saivat asua vain Helsingin tai Viipurin kaupungeissa (Toikka, Tuominen 2004). Juutalaisten lukumäärä oli 1890-luvun puolivälissä ainoastaan n. 750 henkeä. Helsingissä synagoga vihittiin käyttöön elokuussa 1906. Suomessa asuvat juutalaiset saivat täydet kansalaisoikeudet 26.7.1917 senaatin hyväksyessä niitä koskevan lain. Voimaan laki astui 1.1.1918. Laki takasi juutalaisille pääsyn kaikkiin virkoihin, kirkon virkoja lukuun ottamatta (lyseo.edu.ouka.fi).

Vanhavenäläiset ovat Suomeen pääosin 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa muuttaneiden venäläisten jälkeläisiä. Tämän muuttoaallon seurauksena venäläisiä oli Suomessa enimmillään noin 33 500

Kuvio 1.1
Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä koko Suomessa sekä viidessä suurimmassa kaupungissa 1990–2012

Lähde:
Kaupunki- ja seutuindikaattorit,
Tilastokeskus

vuonna 1922. Aikojen kuluessa vanhavenäläiset ovat sulautuneet maan suomen- ja ruotsinkieliseen väestöön. Tämän yhteisön lukumäärää on vaikea arvioida, koska viime vuosikymmenten aikana Suomen venäjänkielisten asukkaiden määrä on kasvanut huomattavasti maahanmuuton seurauksena. Venäjänkielisiin kuuluu vanhavenäläisten lisäksi Suomeen itsenäistymisen jälkeen muuttaneita etnisiä venäläisiä, inkerinsuomalaisia paluumuuttajia sekä entisestä Neuvostoliitosta muuttaneita henkilöitä, joiden äidinkieli on venäjä. Vuonna 2012 Suomessa asui tilastojen mukaan yli 62 000 venäjänkielistä henkilöä.

Maahanmuuttajaryhmät ja uudet etniset vähemmistöt

Maahanmuuttaja on maahan ulkomailta muuttanut henkilö. Hän voi olla paluumuuttaja, turvapaikanhakija, pakolainen tai työperäinen maahanmuuttaja. Hän voi muuttaa maahan myös perheen yhdistämisen tai parisuhteen solmimisen takia. Tässä julkaisussa käytettyjen väestötaulukoiden lähteenä on Tilastokeskuksen väestötilastot, joiden lähteenä on Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä Väestötietojärjestelmä. Väestöön kuuluvat siinä ne Suomen kansalaiset ja ulkomaalaiset, jotka asuvat vakituisesti Suomessa. Ulkomaalaisella on kotipaikka Suomessa, jos hänen oleskelunsa on tarkoitettu kestämään tai on kestänyt vähintään yhden vuoden. Tilastoista puuttuvat esimerkiksi ulkomaiset keikkatyöläiset ja lyhyeen vaihtoon tulleet opiskelijat, samoin ne turvapaikanhakijat, joiden hakemusta ei vielä ole hyväksytty.

Vuoden 2013 lopussa oli ulkomailla syntyneitä Suomen väestöstä yli 304 000 (taulukko 1.1). Osa heistä on ulkomaisten, osa Suomen kansalaisia. Euroopan maista muuttaneiden osuus kaikista Suomen ulkomailla syntyneistä oli noin 63 prosenttia. Entisessä Neuvostoliitossa ja Venäjällä syntyneitä Suomessa asuu noin 64 800 ja Ruotsissa syntyneitä lähes 31 800. Virossa syntyneitä asuu Suomessa noin 39 500.

Ulkomaan kansalaisia asui Suomessa vuoden 2013 lopussa noin 207 500 (taulukko 1.2). Euroopan maiden kansalaisten osuus oli yli 62 prosenttia kaikista ulkomaan kansalaisista.

Kaikkiaan Suomessa asui yli 185 eri kansalaisuusryhmään kuuluvia henkilöitä. Suurin ryhmä olivat Viron kansalaiset joita oli yli 44 700. Toiseksi eniten oli Venäjän kansalaisia yli 30 700. Seuraavina tulivat Ruotsin (noin 8 400) ja Somalian (noin 7 400) kansalaiset.

Suomen kansalaisuuden sai vuoden 2012 aikana 9 090 Suomessa vakinaisesti asunutta ul-

komaan kansalaista. Määrä on suurin luku itsenäisyyden aikana ja peräti 4 530 enemmän kuin vuonna 2011. Entisen kansalaisuutensa säilytti 94 %:a kansalaisuuden saaneista. Suomen kansalaisuuden saaneista naisia oli 4 970 ja miehiä 4 120. Kansalaisuuden saaneista oli 14-vuotiaita tai nuorempia 2 510 ja 65 vuotta täyttäneitä 170 (Väestötilastot, Tilastokeskus).

Vuonna 2012 sai 7 990 Euroopan unioniin kuulumattomien maiden kansalaista Suomen kansalaisuuden, mikä on 4 160 enemmän kuin vuonna 2011. Euroopan unioniin kuuluvien maiden kansalaisia oli kansalaisuuden saaneissa 370 enemmän kuin vuotta aiemmin ja määrä oli 1 100 kansalaista.

Vuonna 2012 Suomen kansalaisuuksia myönnettiin selvästi eniten Venäjän kansalaisille, joita oli kansalaisuuden saaneissa 2 480. Määrä oli 830 suurempi kuin vuotta aiemmin. Myös vuonna 2011 Suomen kansalaisuuksia myönnettiin eniten Venäjän kansalaisille. Toiseksi suurin ryhmä Suomen kansalaisuuden saaneissa olivat Somalian kansalaiset, joiden määrä oli 610. Vuotta aiemmin Suomen kansalaisuuden sai 100 somalialaista. Suomessa asuvista Viron kansalaisista 520 sai Suomen kansalaisuuden vuonna 2012, kun vastaava luku oli edellisvuonna 300. Neljänneksi useimmin Suomen kansalaisuus myönnettiin Afganistanin kansalaisille. Toisin kuin aikaisemmin Ruotsin kansalaiset eivät nyt kuuluneet viiteen suurimpaan kansalaisuusryhmään, joissa saatiin Suomen kansalaisuus.

Ulkomaalaisväestö on keskittynyt maan suurimpiin kaupunkeihin ja etenkin pääkaupunkiseudulle. Vuonna 2013 ulkomaan kansalaisista 25 prosenttia asui Helsingissä. Viiden suurimman kaupungin – Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan ja Turun – yhteenlaskettu osuus nousi 54 prosenttiin.

Ulkomaalaisväestön osuus oli Tampereella vuoden 2013 lopussa näistä kaupungeista pienin; 4,2 prosenttia ja Espoossa korkein; 8,8 prosenttia. Koko maassa se oli 3,8 prosenttia (Kuvio 1.1.).

Vuodesta 2012 on ulkomaan kansalaisten määrä lisääntynyt Suomessa noin 6,2 prosenttia. Muiden EU-maiden (EU-28) kansalaisia oli Suomessa vuonna 2013 yli 83 000 ja vuonna 2000 ainoastaan 30 000. Viron kansalaisten määrä on kasvanut nopeimmin. Vuonna 2000 Viron kansalaisia oli noin 10 800 kun vuonna 2013 heitä oli yli 44 700.

Kielet

Kansalaisuuden lisäksi etnistä ja kulttuurista monimuotoisuutta voidaan tarkastella kieliryhmittäin. Kielellä on myös kulttuuripoliittisesti ja kulttuuripalveluiden tuottamisen kannalta usein

enemmän merkitystä kuin kansalaisuudella tai syntyperällä. Kieli on myös tärkeä elementti kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja säilyttämisessä. Kieli on tärkeä tekijä ajateltaessa kulttuuri-toiminnasta tiedottamista ja kulttuuripalveluiden markkinointia siten, että muutkin kuin tietyn maan tai alueen virallisia tai valtakielisiä äidinkielenään tai muuten sujuvasti voidaan saavuttaa (Saukkonen, 2010).

Suomen suurin vieraskielisten ryhmä äidinkielen mukaan vuonna 2013 oli venäjänkielisten ryhmä, johon kuului yli 66 300 henkilöä. Viroa äidinkielenä puhui lähes 43 000, somalia yli 15 700, englantia noin 15 800 ja arabiaa yli 13 100 henkilöä (Taulukko 1.3.).

Vuonna 2013 Suomessa äidinkieleltään suomalaisia oli noin 4 869 400 ja ruotsinkielisiä lähes 291 000. Saamenkieltä äidinkielenään puhui noin 1 900. Muita kieliä äidinkielenään puhuneiden määrä on lisääntynyt vähitellen ajan kuluessa ja on vuonna 2013 jo yli 289 000 henkilöä (noin 5,3 prosenttia). Suomessa oli kotimaisten kielten ohella jo 33 sellaista kieltä, joiden puhujia oli vähintään 1 000. Eestiä puhui äidinkielenään lähes 43 000 henkilöä.

Vuonna 2013 Helsingissä vierasta kieltä puhui 12,8 prosenttia sen väestöstä. Espoossa osuus oli 12,2 ja Vantaalla 13,2 prosenttia. Turussa se oli 8,2 ja Tampereella 6,3 prosenttia. (Kuvio 1.2.)

Helsingissä asui vuonna 2013 Suomen vieraskielisestä väestöstä 27,1 prosenttia, Espoossa 11,5, Vantaalla 9,5 Turussa 9,2 ja Tampereella 6,2 prosenttia.

Perustuslaissa säädetään oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin. Sen mukaan suomi ja ruotsi ovat Suomen kansalliskieliä. Jokaisella

on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään (suomi ja ruotsi). Julkisen vallan on huolehdittava suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Perustuslaissa todetaan myös saamelaisten ja romanien sekä muiden ryhmien oikeus ylläpitää ja kehittää kieltään. Kielilaki (423/2003) turvaa ja tarkentaa perustuslaissa säädettyä oikeutta käyttää tuomioistuimessa ja viranomaisten kanssa asioitaessa omaa kieltä. Kielilaissa mainitaan suomen, ruotsin ja saamen ohella romani- ja viittomakielet. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä on säädetty erikseen Saamen kielilaissa (1086/2003).

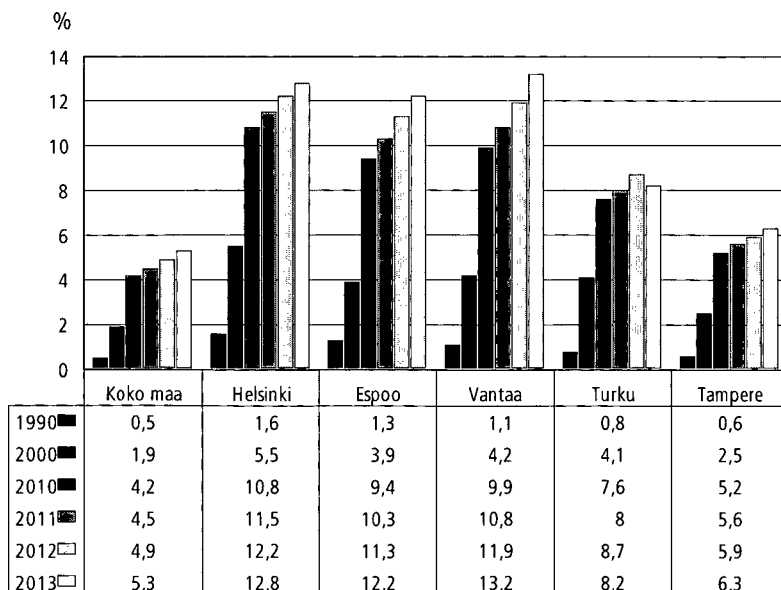
Uskonnot

Uskonnonvapauslaki (453/2003) määrittelee uskonnollisiksi yhdyskunniksi evankelisluterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkkokunnan sekä säädettyllä tavalla rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat. Luterilaisella ja ortodoksisella kirkolla on muista kirkoista ja uskonnollisista yhdyskunnista poikkeava oikeudellinen ja taloudellinen asema. Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta säädetään kirkkolaissa (1054/1993) ja Suomen ortodoksista kirkkoa koskee oma lakinsa (985/2006). Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan voi perustaa vähintään 20 täysi-ikäistä henkilöä.

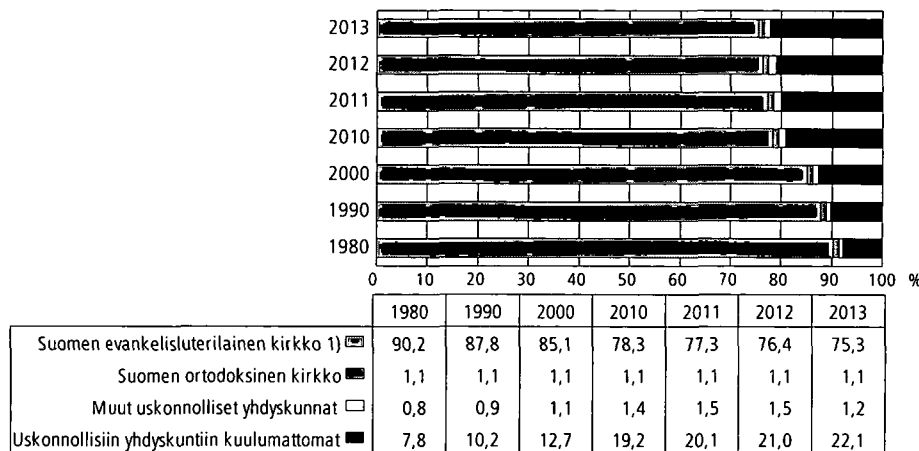
Suomen evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon jäsenet maksavat kirkollisveroa seurakunnalleen. Kirkollisvero peritään tuloverotuksen yhteydessä. Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat voivat periä jäsenmaksua kuten yhdistykset.

Kuvio 1.2

Vieraskielisten (äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia, tai saamea puhuvien) osuus koko Suomessa sekä viidessä suurimmassa kaupungissa 1990–2013

Lähde:
Tilastokeskus, Väestötietokeskus.

Kuvio 1.3
Uskonnollisiin yhdyskuntiin
kuuluminen 1980–2013

1) Vuodesta 2010 lähtien ml. Rikssvenska Olaus Petri församlingen.
Lähde:
Suomen tilastollinen vuosikirja,
väestötillastot.

Vuonna 2013 78 prosenttia Suomen kansalaisista kuului johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan. Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului valtaosa; 75,3 prosenttia suomen kansalaisista. Suomen ortodoksisen kirkkoon kuului runsas prosentti suomen kansalaisista. Vuonna 1980 Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului vielä 90 prosenttia kansalaisista. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomien osuus on viime vuosina kasvanut selvästi. Vuonna 2005 se oli vajaat 15 prosenttia mutta vuonna 2013 jo 22 prosenttia (Kuvio 1.3).

Vuoden 2013 lopussa oli neljä muuta kuin yllä mainittua uskonnollista yhdyskuntaa, joihin kuului enemmän kuin 10 000 jäsentä; Jehovan todistajat, (18 697 jäsentä), Suomen vapaakirkko (15 064 jäsentä), Suomen katolinen kirkko (11 994 jäsentä) sekä Islamilaisseurakunnat (11 125 jäsentä).

Suhteellisesti eniten vuodesta 2000 ovat kasvaneet Suomen buddhalaiset ja Islamilaisseurakunnat. Suomen buddhalaisiin yhdyskuntiin, kuului vuonna 2000 vain 68 jäsentä mutta vuoden 2013 lopussa jo 877 jäsentä, . Buddhalaiden määrä on lähes kolmetoistakertaistunut vuodesta 2000. Suomen Islamilaisseurakunnalla oli jäseniä vuoden 2000 lopussa vain 1199 jäsentä mutta vuoden 2013 lopussa 11 125. Muslimien todellinen lukumäärä Suomessa on arviolta jo runsaat 40 000 (Martikainen 2008). Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi somaleista, jotka ovat pääosin muslimeja, valtaosa ei kuulu mihinkään rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan. Suuri osa helluntailaisista, joita on arvioitu olevan runsaat 45 000, ei myöskään kuulu rekisteröityihin uskontokuntiin.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärä väheni saman ajanjakson aikana kymmenellä prosentilla, 4,4 miljoonasta vuonna 2000 4,1 miljoonaan vuoden 2013 lopussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää harkinnanvaraisia valtionavustuksia sellaisille rekis-

teröidyille uskonnollisille yhdyskunnille, joilla on vähintään 200 jäsentä. Vuonna 2013 sitä myönnettiin 27 yhteisölle. Suomen Vapaakirkolle myönnettiin 51 821 ja Suomen Helluntaikirkolle 25 047 euroa. Katolinen kirkko Suomessa sai 48 021 euron harkinnanvaraisen avustuksen.

Vähemmistöjen ja maahanmuuttajien taide- ja kulttuuritoiminta

Periaatteet vähemmistökulttuurien tukemiseksi on määritelty valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallinnon toimenpiteistä suvaitsevaisuuden lisäämiseksi ja rasismien ehkäisemiseksi (1997). Esitys hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi valmistui vuonna 2006.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla monikulttuurisuus ja kulttuurin saavutettavuus ovat esillä mm. ministeriön strategiassa 2015, toimintasuunnitelmissa, valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymässä taide- ja taiteilijapoliittisessa ohjelmassa, opetus- ja kulttuuriministeriön maahanmuuttopoliittisissa linjauksissa, lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa, opetusministeriön yhdenvertaisuussuunnitelmassa sekä opetusministeriön taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelmassa (2006–2010).

Ministeriön strategiassa 2015 monikulttuurisuutta ja saavutettavuutta koskevat tavoitteet liittyvät mm. koulutuksellisen ja kulttuurisen tasa-arvon turvaamiseen, henkisen kasvun ja oppimisen edistämiseen, osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämiseen sekä kansainvälisen vaikuttamisen monipuolistamiseen. Monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa suvaitsevaisuus korostuu ja julkiset palvelut on suunnattava tasa-arvoisesti koko väestölle.

Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman mukaan pyritään varmistamaan taide- ja kulttuurilaitosten tarjonnan saavutettavuus ja esteettömyys ja se, että kaikilla on omista lähtökohdistaan mahdollisuudet myös omaan luovaan taiteelliseen toimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön maahanmuuttopoliittisten linjausten mukaan tavoitteena on kaikkien maahanmuuttajien joustava ja tehokas kotoutuminen yhteiskuntaan. Tavoitteena on myös oman kulttuurin ja kulttuuri-identiteetin ylläpitäminen. Vähemmistökulttuuritarpeet huomioidaan osana kulttuurin ja taiteen tukemista sekä kulttuuri- ja taidelaitosten toimintaa. Maahanmuuttajanuorten parissa tehtävän nuorisotyön sekä nuorisotoiminnan kokeilu- ja kehittämishankkeita tuetaan samoin kuin suvaitsevaisuutta edistävää toimintaa liikunnassa.

Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa korostetaan vähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten tarpeiden huomioon ottamista. Asiaa käsitellään ohjelmassa sekä kulttuurivähemmistöjen

että vammaisten kannalta. Vähemmistöihin kuuluvia lapsia ja nuoria tulee tukea sekä kulttuurin ja taiteen yleisissä palveluissa ja tukimuodoissa että erityistoimenpitein.

Ministeriön yhdenvertaisuussuunnitelmassa määritellään ministeriön sisäiset ja ulkoiset toimenpiteet, joilla ministeriö edistää etnistä yhdenvertaisuutta ja torjuu etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Suunnitelman keskeisenä tavoitteena on lisätä vähemmistöihin kuuluvien mahdollisuuksia osallistua asioiden käsittelyyn ja saada palvelua yhdenvertaisesti pääväestöön kuuluvien kanssa. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelman tavoitteena on erityisesti kieli- ja kulttuurivähemmistöjen sekä vammaisvähemmistön kulttuuristen oikeuksien vahvistaminen. Ohjelmassa esitetyillä toimenpiteillä parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta muidenkin kuin vähemmistö- tai erityisryhmiin kuuluvien ihmisten kannalta.

Suurissa kaupungeissa on kansainvälisiä kulttuurikeskuksia, joiden tarkoitus on toimia kohta-

Tietoruutu

Rasistiset rikosepäilyt, viharikosepäilyt ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät rikosepäilyt

Vuonna 2012 poliisin tietoon tuli 732 rikosepäilyä, jotka luokiteltiin viharikoksiksi. Määrä on noin 20 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2011. Yhteensä 641:ssä viharikokseksi luokitellussa rikosilmoituksessa oli rasistisia piirteitä. Suomen rikoslaissa ei ole rikosnimikettä rasistiselle rikokselle tai viharikokselle. Viharikoksiksi on määritelty henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehdyt rikokset.

Motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämäntapaa, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisuun tai vammaisuutta kohtaan.

Ilmoitusten osuudet ovat pysyneet melko muuttumattomina viime vuoden viharikosselvitykseen verrattuna. Edellisvuosien tapaan enemmistö viharikoksista sisälsi rasistisia piirteitä (87,6 %). Seuraavaksi yleisin motiivi oli uskonto tai elämäntapa (6,1 %). 3,7 prosentissa motiivi perustui

seksuaaliseen suuntautumiseen. Sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisuun liittyviä viharikosilmoituksia oli vain 4 kappaletta.

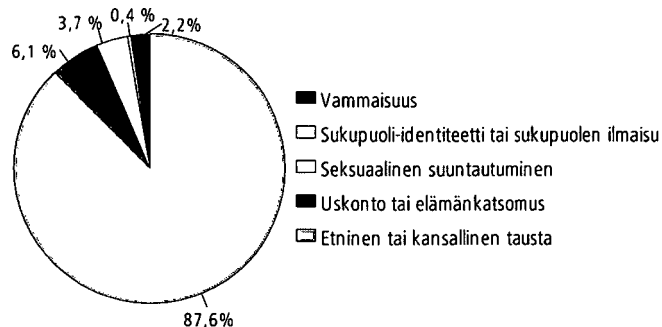
Vuonna 2012 yksisuuntaisten pahoinpitelyrikosten osuus kasvoi hieman ja niitä oli 196 kappaletta kun taas syrjäntärikosten määrä väheni edellisestä vuodesta ja niitä oli 24 kappaletta. Sanallisia loukkauksia oli 187 ja sanallisesta provokaatiosta tehtyjä rikoksia 92. Tappeluja ja molempinpuolisia rikoksia oli 75 ja omaisuusrikoksia 67.

Epäiltyjen rasististen rikosten asianomistajista Suomesa syntyneitä oli 396, Somaliassa syntyneitä 88, Neuvostoliitossa syntyneitä 33 ja Irakissa syntyneitä 31. Muista syntymämaista asianomistajia oli yhteensä 299.

Lähde:

Tihveräinen, Tero (2013), Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa vuonna 2012. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia.

Eri viharikosmotiivien osuudet viharikoksiksi luokitelluista rikosilmoituksista vuonna 2012

us-, neuvonta-, koulutus- ja esityspaikkoina. Turkuun perustettiin Kansainvälinen kohtauspaikka jo vuonna 1989 ja Helsinkiin Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa vuonna 1995.

Yhdistystoiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuodesta 1997 lähtien avustuksia vähemmistö-kulttuurien tukemiseen ja rasismien vastaiseen työhön. Se on vuonna 2013 myöntänyt 650 000 euroa avustuksia monikulttuurisuuden tukemiseen ja rasismien vastaiseen työhön. Keskeisiä avustusten saajia olivat kieli- ja kulttuurivähemmistöjen, kuten maahanmuuttajien ja romanien yhdistykset. Avustusten hakijoita oli 189, joista avustusta myönnettiin 90 toimijalle. Avustukset jaetaan veikkausvoittovarojen taiteen ja kulttuurin tukemiseen osoitetuista määrärahoista. Eniten avustusta – 55 000 euroa – myönnettiin Venäläiselle Kulttuuridemokraattien Liitolle. Myös Cassandra ry sai huomattavan, 47 000 euron avustuksen. Yli 20 000:n euron avustukset myönnettiin lisäksi kuudelle hakijalle, jotka olivat Dream Catcher Oy, Drom Oy, Suomen Romaniyhdistys, EU-MAN European Migrant Artists' Network, Spektr Kustannus Oy ja Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto ry.

Vammaisyhdistysten kulttuuritoimintaan ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseen ministeriö myönsi 590 000 euroa avustuksia. Suurimmat, yli 100 000 euron avustukset myönnettiin Kuurojen Liitto ry:lle kulttuuritoimintaan vuonna 2013 sekä Kuurojen Liitto ry:n Teatteri Totin toimintaan ja sen kehittämiseen vuonna 2013.

Vähemmistötaiteilijat ja -kulttuurityöntekijät

Vuonna 2009 julkaistussa Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysissä maahanmuuttajaväestön asemasta ministeriön tehtävälueilla mainitaan, että Euroopan unionin tilastoviraston, Eurostatin, mukaan Suomen kulttuurityövoimasta oli vuonna 2005 1,3 prosenttia ulkomaiden kansalaisia (Eurostat 2007, 70–71). Tämä oli tuolloin EU-maiden alhaisimpia prosenttiosuuksia (Opetusministeriö 2009).

Raportissa esitetään taiteen keskustoimikunnasta saatuja tietoja siitä, missä määrin äidinkieltään muut kuin suomen- tai ruotsinkieliset ovat hakeneet ja saaneet Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien sekä apurahalautakuntien apurahoja ja avustuksia. Vuosina 2000–2004 valtion taideapu-

rahoja ja avustuksia saaneista 1,4 prosentilla oli muu kuin suomi tai ruotsi äidinkielenään. Vuosina 2005–2007 prosenttiosuus oli noussut kahteen ja vuonna 2008 kolmeen prosenttiin. Vuonna 2008 hakijoita oli 195 ja saajia 68 (Saukkonen 2010).

Paula Karhunen on Taiteen edistämiskeskuksessa tutkinut tarkemmin maahanmuuttajataiteilijoita taiteen tukijärjestelmässä. Taiteen keskustoimikunnasta vuosina 2002–2012 apurahaa tai avustusta oli hakenut 842 henkilöä, jotka olivat merkinneet äidinkielekseen jonkin muun kuin suomen tai ruotsin. Heistä 16 prosenttia oli sellaisia, jotka joko asuivat hakemishetkellä ulkomailla, olivat myöhemmin muuttaneet pois Suomesta, joiden toinen vanhempi oli suomalainen tai jotka olivat syntyneet Suomessa. Lisäksi poistettiin saamelaiset ja-taagarit. Tutkimusjoukko oli näiden poistojen jälkeen 708 henkilöä. Näistä lähtömaa oli tiedossa 662 henkilön osalta. Lähtöalueena oli 59 prosentilla Eurooppa, 18 prosentilla Aasia, 15 prosentilla Amerikka ja 6 prosentilla Afrikka.

Nämä taiteilijat puhuvat äidinkielenään noin 60 eri kieltä. Suurimmat kieliryhmät ovat englantia (15 %), venäjä (14 %) ja espanja ((12 %). Maahanmuuttajataiteilijoista valtaosa, 72 prosenttia, asui Uudellamaalla.

Taiteenaloittain Suomeen muuttaneista taiteilijoista suurimmat ryhmät ovat kuvataiteilijat (26 %) ja säveltaiteilijat (18 %). Seuraavaksi suurimmat ryhmät ovat kirjallisuus ja taideteollisuus, molemmat 10 prosenttia.

Karhunen toteaa, että maahanmuuttajien osuus taiteilijakunnasta on määrällisesti samaa suuruusluokkaa kuin maahanmuuttajien osuus koko väestöstäkin, noin 3-4 prosenttia. Kuitenkin maahanmuuttajataiteilijat eroavat joiltakin osin muusta maahanmuuttajaväestöstä. Näin on esimerkiksi kielijakauman, ikäjakauman ja – varuksella – myös työllistymisen osalta. Suurimmat ryhmät maahanmuuttajataiteilijoiden keskuudessa ovat venäjän-, englannin- ja espanjankielisiä. Venäjän- ja englanninkielisiä on myös koko maahanmuuttajaväestöstä suuri osa. Sen sijaan maahanmuuttajaväestön keskuudessa suuret kieliryhmät somali ja viro, ovat selvästi aliedustettuna maahanmuuttajataiteilijoiden joukossa. Koko 708 hengen tutkimusjoukosta somalinkielisiä oli alle kymmenen ja vironkielisiä parikymmentä eli neljä prosenttia (vironkielisten osuus koko vieraskielisestä väestöstä on 14 prosenttia).

Karhunen tutkimus osoittaa, että suomalaisen taiteilijatuon hakijakunta on moninaistumassa, mutta varsin hitaasti. Useimmilla taiteenaloilla puhutaan edelleen muutamista kymmenistä pikemminkin kuin sadoista maahanmuuttajahakijoista. Ainoastaan kuvataiteessa ja säveltaiteessa

voidaan puhua kooltaan jossain määrin merkityksellisestä ryhmästä. Samaan aikaan on kuitenkin todettava, että maahanmuuttajakijoiden määrä on useilla taiteenaloilla kasvanut tasaisesti ja joillakin ohittanut esimerkiksi ruotsinkielisten hakijoiden määrän. Tällaisia aloja ovat mainitut kuva- taide ja säveltaide sekä mediataide ja tanssitaide.

Tutkimuksessa on tarkasteltu muun muassa yksittäisille taiteilijoille tukena myönnettäviä summia kieliryhmittäin. Johtopäätös on, että vieraskielisille kohdentuva tuki on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana voimakkaasti, se on lähes viisinkertaistunut vuoden 2002 tasosta. Toinen johtopäätös on myös varsin ilmeinen: maahanmuuttajat saavat tukea myös euroissa mitattuna hakijaosuutensa verran (Karhunen 2013).

Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit

Suomella on kuusitoista ulkomailla toimivaa kulttuuri- tai tiedeinstituuttia, minkä lisäksi Espoon Hanasaaressa toimii ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus. Instituuttien päätehtävänä on toimia Suomen taiteen ja tieteen esittelypaikkoina sekä kehittää eri alojen yhteistyötä kohdemaan ja Suomen välillä. Kaikkia kulttuuri- ja tiedeinstituutteja ylläpitää itsenäinen yleishyödyllinen säätiö tai rahasto. Ne voivat saada opetus- ja kulttuuriministeriöltä harkinnanvaraista valtionapua. Lisärahoitusta ja muuta tukea ne saavat toimintaansa muun muassa tiedettä, taidetta ja kulttuuria tukevilta säätiöiltä, yrityksiltä sekä koti- ja ulkomailta yhteistyökumppaneilta.

Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien oman määritelmän mukaan ne ovat kansalaisyhteiskunnan toimijoita, jotka muodostavat keskeisen osan Suomen kansainvälistä kulttuurivaihtoa. Lisäksi ne tukevat merkittävästi kulttuurivientiä ja suomalaisen tutkimuksen kansainvälistymistä. Ne nähdään myös innovatiivisina ja kustannustehokkaina asiantuntijaorganisaatioina, jotka nostavat merkittävästi Suomen näkyvyyttä maailmalla (Kontkanen ym. 2012).

Instituuteista vanhin on Suomen Rooman instituutti, joka on perustettu jo vuonna 1954. Suomen kulttuurin, tieteen ja talouden keskus Finnagora Budapestissa on nuorin instituuteista ja perustettu vuonna 2003. Muut instituutit sijaitsevat Tukholmassa, Ateenassa, New Yorkissa, Pariisissa, Lontoossa, Brysselissä, Beirutissa, Berliinissä, Tallinnassa, Osllossa, Madridissa ja Tokiossa. Instituuteissa työskenteli yhteensä noin 84 henkilöä vuonna 2012. Instituuttien tulot vuonna 2012 olivat lähes 10,6 miljoonaa euroa. Tuloista Opetus- ja

kulttuuriministeriön rahoitusosuus instituuteille oli 8,2 miljoonaa euroa. Palkkoja instituutit maksoivat noin 3,7 miljoonaa euroa (Taulukko 1.5).

Suomessa toimivat ulkomaiset kulttuuri-instituutit sekä eri maiden ystävyysseurat

Suomessa toimii seuraavat 15 ulkomaista kulttuuri- ja tiedeinstituuttia:

- Ranskan instituutti,
- Goethe Institut Helsinki,
- Baltia-keskus,
- Italian kulttuuri-instituutti,
- Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus,
- Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus,
- Ukrainan kansainvälinen kulttuurikeskus,
- Intian kulttuurikeskus,
- Latinalaisen Amerikan kulttuurikeskus,
- Brasilian kulttuurikeskus,
- British Council,
- American Resource Center,
- Pohjoismaiden Suomen instituutti NIFIN,
- Pohjoismaiden Ahvenanmaan instituutti NIPÅ,
- Eesti Maja – Viro-keskus.

NIPÅa ja Ukrainan kansainvälistä kulttuurikeskusta lukuun ottamatta ne sijaitsevat Helsingissä, mutta joillakin on toimintaa myös suurimmissa maakuntakeskuksissa. Ulkomaisten kulttuurikeskusten tehtävänä on tehdä tunnetuksi edustamiensa maiden tai alueiden kulttuuria, tiedettä ja yhteiskuntaa. Useat niistä järjestävät myös kielikursseja. Kulttuuri- ja tiedekeskusten ohella ulkomaisten kulttuuritoimintaa Suomessa edistävät eri maiden ystävyysseurat. Niitä on kaikkiaan yli 100, joista 68 kuului Ystävyysseurojen liittoon vuonna 2014. Liiton nettisivuilla helmikuussa 2014 mainituista ystävyysseuroista Euroopan maita edustaa 35 seuraa, Aasian maita 19 seuraa, Afrikan maita 9 seuraa, Pohjois-Amerikan maita 3 seuraa, Latinalaisen Amerikan maita 5 seuraa ja Oseaniaa 3 seuraa. (Ystävyysseurojen liitto ry. (www.ysl.fi)).

Tilastolähteet

Useiden perinteisten vähemmistöjen määriä koskevat tiedot perustuvat yhteisöjen omiin ilmoituksiin. Saamelaiden määrästä antaa keskeisesti tietoa Saamelaiskäräjien ylläpitämä äänioikeutettujen luettelo. Tutkimuksissa etniseen ryhmään kuulumista ei yleensä arkaluontoisuuden vuoksi kysytä, vaikka tiedon kerääminen tutkimus- ja ti-

lastotarkoituksiin olisi Henkilötietolain ja Tilastolain mukaan periaatteessa sallittua.

Suomen, ruotsin- ja saamenpuhujien sekä maahanmuuttajakielten puhujien määrät saadaan Tilastokeskuksen väestötilastoista. Romani- ja viittomakielistä on saatavilla tietoa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta (www.kotus.fi).

Svenska Finlands Folkting (Suomenruotsalaiset kansankäräjät) julkaisee ruotsinkielistä väestöä koskevia tilastollisia katsauksia sekä tutkimuksia ruotsinkielisestä identiteetistä ja kulttuurista.

Kansalaisuusryhmään kuulumista ei pidetä arkaluontoisena tietona, jos se ei paljasta rotua tai etnistä alkuperää. Maahanmuuttajaryhmistä on saatavissa vuosittain tarkat tiedot Tilastokeskuksen julkaisussa Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus. Isot kaupungit, kuten Helsinki, julkaisevat omissa tilastoissaan hyvinkin yksityiskohtaista tietoa ja ennakoivia maahanmuuttajaryhmistä, esimerkiksi heidän alueellisesta sijoittumisestaan ja ikärakenteestaan.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumista koskeva tieto saadaan Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä, johon lapsen uskontokunta ilmoitetaan nimenannon yhteydessä. Uskontokunnat rekisteröi Patentti- ja rekisterihallitus. Tieto ei ole kattava rekisteröityjen uskontokuntien ulkopulella uskoa harjoittavista henkilöistä. Tätä puolta valaisee Kirkon tutkimuskeskuksen Uskonnot Suomessa -hanke, jonka yhteydessä on myös laadittu tietokanta Suomen uskonnollisista liikkeistä (www.uskonnot.fi).

Uskonnollista osallistumista koskevia tietoja saadaan Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksesta, joka tehdään noin kymmenen vuoden välein (Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.) Tähän mennessä tutkimus on toteutettu vuosina 1981, 1991 ja 2002.

Muut lähteet

Finnäs, Fjalar (2013). Finlandssvenskarna 2012. Folktinget. Finlandssvensk rapport 45.
 Finnäs, Fjalar (2011). Finlandssvenskarna 2010. Folktinget. Finlandssvensk rapport 44.
 Heiskanen, Ilkka ja Mitchell Ritva (2002). Kulttuurivähemmistöt, monikulttuurisuus ja kulttuurioikeudet. Teoksessa Ilkka Heiskanen ym. (toim). Taiteen ja kulttuurin kentät, Helsinki. Tietosanoma 303–326.

Holopainen, Sampsa (2013). Saamelaiset Suomessa. Sukukansojen ystävät Ry:n julkaisuja 1.
 Karhunen, Paula (2013). Maahanmuuttajataiteilijat taiteen tukijärjestelmässä. Taiteen edistämiskeskus 2013.

Koivunen, Hannele ja Marsio, Leena (2006). Reilu kulttuuri? Opetusministeriön julkaisuja 2006:50, Helsinki.

Kontkanen, Riina, Saukkonen, Pasi, Mitchell, Ritva (2012) Vientiä, vaihtoa, vaikuttavuutta. Selvitys kulttuuri- ja tiedeinstituuttien merkityksestä Suomelle. Cuporen verkkojulkaisuja 12.

Martikainen, Tuomas ym. (2008) Islam Suomessa: Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. Helsinki: SKS.

Rekola, Tuula (2012). Romanien varhaisvaiheet Suomessa: 1500-luvulta 1800-luvun puoliväliin. Teoksessa Panu Pulma (toim.). Suomen romanien historia.

Saukkonen, Pasi ym. (2007). ”Tulossa on jotain juttuja”. Kyselytutkimus pääkaupunkiseudun taide- ja kulttuuritoimijoiden suhteesta maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen. Cuporen verkkojulkaisuja 2/2007. Helsinki. Cupore ja Helsingin kaupungin tietokeskus.

Saukkonen, Pasi (2010). Kotouttaminen ja kulttuuripoliittika. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistäitiö Cuporen julkaisuja 19.

Tihveräinen, Tero, (2013), Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa vuonna 2012. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia,

Toikka, Miia ja Tuominen, Carita. Juutalaisena Suomessa 1930- ja 1990-luvuilla. Helsingin yliopiston Talous- ja Sosiaalishistorian tutkimusmenetelmäkurssiin liittyvä harjoitustyö. Agricolan tietosanomat 2004 (agricola.utu.fi)
www.cupore.fi (Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistäitiö Cupore).

www.folktinget.fi (Svenska Finlands folkting, Suomenruotsalaiset kansankäräjät).

www.ftb.fi/suomen_tataarit/

www.lyseo.edu.ouka.fi

www.romani.fi (Romaaniasian neuvottelukunta).

www.romanomissio.fi (Romano Missio ry.)

www.samediggi.fi (Saamelaiskäräjät).

www.yle.fi/sapmi//

www.ysl.fi

Taulukot – Tables

1.1	Suomen väestö syntymävaltion mukaan vuosien 1990–2013 lopussa <i>Population of Finland by country of birth at year-end 1990–2013</i>	25
1.2	Suomen väestö kansalaisuuden mukaan vuosien 1990–2013 lopussa <i>Population of Finland by citizenship at year-end 1990–2013</i>	28
1.3	Suomen väestö kielen mukaan vuosien 1990–2013 lopussa <i>Population of Finland by language at year-end 1990–2013</i>	31
1.4	Suomen väestö uskonnollisen yhdyskunnan mukaan vuosien 1990–2013 lopussa <i>Population of Finland by religious affiliation at year-end 1990–2013</i>	32
1.5	Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2012 <i>Finnish cultural and scientific institutes abroad 2012</i>	33

1.1 Suomen väestö syntymävaltion mukaan vuosien 1990–2013 lopussa

1.1 Population of Finland by country of birth at year-end 1990–2013

Syntymävaltio – Country of birth	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Väestö yhteensä – Total population	5 116 826	5 181 115	5 255 580	5 300 484	5 326 314	5 351 427	5 375 276	5 401 267	5 426 674	5 451 270
Suomi – Finland	5 010 523	5 044 912	5 078 968	5 097 956	5 118 244	5 118 244	5 127 141	5 135 119	5 141 203	5 146 991
Ulkomaat yhteensä – Foreign countries, total	106 303	136 203	176 612	202 528	233 183	233 183	248 135	266 148	285 471	304 279
– ulkomaat % – foreign countries %	2,1	2,6	3,4	3,8	4,3	4,4	4,6	4,9	5,3	5,6
Eurooppa (pl. Suomi) – Europe (excl. Finland)	75 567	96 413	120 376	135 751	144 915	152 316	160 246	170 727	182 696	193 243
EU28 (pl. Suomi) – EU28 (excl. Finland)	44 074	51 399	62 586	71 350	76 477	80 701	85 859	93 320	101 592	108 956
Viro – Estonia	5 598	7 810	12 597	16 728	19 174	21 761	25 009	29 545	34 984	39 488
Ruotsi – Sweden	26 617	28 040	29 527	30 203	30 640	30 966	31 160	31 373	31 601	31 777
Saksa – Germany	2 600	3 346	4 555	5 289	5 572	5 770	5 921	6 057	6 219	6 350
Britannia – United Kingdom	2 133	2 731	3 497	4 020	4 213	4 367	4 547	4 838	5 115	5 312
Puola – Poland	1 169	1 173	1 452	2 005	2 441	2 602	2 762	2 976	3 399	3 797
Espanja – Spain	636	779	1 022	1 348	1 488	1 544	1 650	1 781	2 012	2 350
Romania	425	705	931	1 218	1 362	1 480	1 657	1 895	2 117	2 292
Ranska – France	723	1 089	1 417	1 681	1 793	1 850	1 936	2 037	2 135	2 245
Italia – Italy	681	958	1 264	1 472	1 607	1 700	1 790	1 904	2 068	2 187
Unkari – Hungary	622	873	927	1 121	1 337	1 442	1 562	1 776	1 889	2 054
Bulgaria	425	501	634	782	916	999	1 112	1 296	1 535	1 749
Latvia	139	278	561	686	767	879	1 049	1 235	1 361	1 493
Alankomaat – Netherlands	496	731	1 029	1 126	1 208	1 237	1 272	1 298	1 353	1 392
Kreikka – Greece	408	468	542	596	634	658	698	784	902	1 042
Tanska – Denmark	572	708	809	820	832	832	865	892	916	930
Liettua – Lithuania	67	160	331	431	482	504	616	717	825	932
Tšekki – Czech Republic	2	39	65	95	104	108	132	620	679	726
Itävalta – Austria	258	312	398	456	482	496	512	540	559	563
Belgia – Belgium	148	206	298	377	402	419	452	490	517	556
Irlanti – Ireland	131	200	305	340	384	406	433	477	526	555
Portugali – Portugal	118	141	213	272	313	333	355	384	431	476
Kroatia – Croatia	13	124	141	146	151	159	165	179	186	198
Slovakia	–	17	47	73	97	109	116	133	155	165
Kypros – Cyprus	63	76	88	103	109	112	121	133	144	160
Luxemburg – Luxembourg	26	32	43	64	64	70	75	79	84	91
Slovenia	1	5	7	16	24	26	26	29	31	41
Malta	16	21	27	28	32	31	31	31	35	35
Muu Eurooppa – Rest of Europe	31 493	45 014	57 790	64 401	68 438	71 615	74 387	77 407	81 104	84 287
Entinen Neuvostoliitto – Former USSR	24 142	32 883	40 196	43 805	45 799	47 307	48 678	50 485	52 339	53 740
Venäjä – Russian federation	668	2 602	4 748	5 872	6 702	7 339	8 030	8 960	10 020	11 058
Entinen Jugoslavia – Former Yugoslavia	3 099	4 161	5 030	5 470	5 831	6 074	6 256	6 382	6 515	6 748
Turkki – Turkey	1 461	2 150	3 378	4 056	4 470	4 890	5 139	5 409	5 736	6 053
Norja – Norway	865	954	1 233	1 387	1 441	1 473	1 520	1 564	1 587	1 624
Ukraina – Ukraine	49	217	471	621	731	857	958	1 105	1 236	1 403
Sveitsi – Switzerland	482	615	716	819	851	878	912	938	987	1 008
Entinen Serbia ja Montenegro – Former Serbia and Montenegro	–	295	768	832	849	859	864	860	847	850
Bosnia ja Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	63	238	330	436	510	557	585	600	622	641
Entinen Tšekkoslovakia – Former Czechoslovakia	264	298	341	382	414	438	446	..	..	..
Valko-Venäjä – Belarus	10	38	123	166	191	216	219	245	277	296
Albania	12	40	111	136	163	174	184	205	246	294
Islanti – Iceland	105	120	107	117	127	144	150	156	149	146
Makedonia – Macedonia	2	23	47	60	77	93	99	114	121	144
Moldova	1	16	46	65	75	80	91	101	114	136
Serbia	–	–	–	23	49	69	82	93	110	129
Entinen Saksan demokraattinen tasavalta – Former GDR	253	236	–	–	–	–	–	–	–	–
Muut – Other	4	4	4	8	7	8	9	11	12	17

1.1 Jatkuu

1.1 Cont.

Syntymävaltio – Country of birth	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Afriikka – Africa	7 298	9 521	13 660	16 548	18 607	20 432	22 424	24 230	25 895	27 654
Somalia	3 229	4 149	5 060	5 802	6 352	7 110	8 073	8 767	9 079	9 618
Nigeria	208	291	515	866	1 115	1 227	1 385	1 602	1 759	1 923
Marokko – <i>Morocco</i>	847	1 035	1 294	1 429	1 503	1 589	1 653	1 631	1 729	1 910
Etiopia – <i>Ethiopia</i>	549	694	908	1 110	1 322	1 434	1 506	1 738	1 814	1 822
Kongon demokraattinen tasavalta – <i>Congo, The Democratic Rep.</i>	174	329	480	650	793	914	1 041	1 114	1 312	1 367
Ghana	230	295	461	663	799	861	918	989	1 119	1 239
Kenia – <i>Kenya</i>	139	214	496	653	760	826	896	980	1 084	1 198
Egypti – <i>Egypt</i>	341	407	577	655	707	758	796	796	856	999
Entinen Sudan – <i>Former Sudan</i>	56	63	747	774	791	800	812	814	821	828
Algeria	364	448	517	566	595	635	675	709	747	777
Etelä-Afriikka – <i>South Africa</i>	143	208	355	458	510	564	621	670	724	774
Kamerun – <i>Cameroon</i>	14	28	139	315	419	474	524	575	631	698
Tunisia	235	300	388	447	489	527	556	574	603	624
Gambia	170	201	241	299	345	385	429	487	536	589
Tansania – <i>Tanzania</i>	118	172	282	335	365	394	427	446	481	497
Angola	58	112	235	273	307	328	346	379	402	426
Ruanda	4	29	72	87	135	173	238	265	367	402
Libya	57	72	125	134	133	138	143	159	170	179
Uganda	17	26	56	92	115	121	131	142	153	174
Sambia	57	70	96	112	126	138	148	151	158	170
Senegal	30	40	70	84	97	110	121	128	141	157
Norsunluuranniikko – <i>Ivory Coast</i>	29	49	72	87	94	104	106	115	117	123
Sierra Leone	27	43	68	84	99	103	107	110	112	122
Kongo – <i>Congo</i>	14	14	37	71	72	83	93	98	105	119
Liberia	33	40	64	91	102	104	103	104	105	105
Namibia	37	29	42	61	62	69	71	70	78	85
Muut – <i>Other</i>	118	163	263	350	400	463	505	617	692	729
Amerikka – America	5 232	6 160	7 791	8 908	9 332	9 849	10 368	10 952	11 436	11 869
Yhdysvallat – <i>United States</i>	2 686	2 903	3 249	3 659	3 761	3 907	4 082	4 253	4 383	4 481
Kanada – <i>Canada</i>	1 047	1 181	1 313	1 399	1 408	1 445	1 453	1 494	1 515	1 532
Brasilia – <i>Brazil</i>	228	289	523	715	806	904	980	1 071	1 119	1 186
Kolumbia – <i>Colombia</i>	257	418	662	741	788	816	854	892	944	969
Meksiko – <i>Mexico</i>	105	153	273	365	412	471	518	593	647	699
Peru	144	191	296	354	365	383	406	426	450	471
Chile	182	218	271	304	320	342	367	379	400	425
Kuuba – <i>Cuba</i>	105	149	240	286	303	321	343	364	389	425
Argentiina – <i>Argentina</i>	121	157	214	243	258	267	290	312	339	356
Ecuador	36	54	89	102	113	133	153	164	173	187
Venezuela	36	56	89	92	102	108	126	145	163	181
Dominikaaninen tasavalta – <i>Dominican Republic</i>	23	41	70	88	99	112	121	132	145	154
Bolivia	34	52	108	115	118	124	128	132	137	141
Nicaragua	30	49	57	68	77	83	86	89	94	98
Uruguay	47	51	63	64	69	75	80	89	90	94
Jamaika – <i>Jamaica</i>	27	35	43	51	53	54	55	61	67	71
Muut – <i>Other</i>	124	163	231	262	280	304	326	356	381	399

1.1 Jatkuu

1.1 Cont.

Syntymävaltio – Country of birth	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aasia – Asia	11 900	18 600	29 496	36 032	40 207	44 768	49 013	53 727	58 499	63 769
Irak – Iraq	1 351	3 209	4 352	4 794	5 294	6 180	7 167	7 882	8 404	9 275
Kiina – China	1 471	2 094	4 123	5 269	5 982	6 591	7 034	7 708	8 272	8 894
Thaimaa – Thailand	1 045	1 794	3 551	4 761	5 394	6 108	6 747	7 420	8 050	8 699
Vietnam – Viet Nam	2 414	2 882	3 264	3 680	3 969	4 251	4 486	4 828	5 176	5 531
Iran – Islamic Republic of Iran	1 265	2 095	3 189	3 604	3 803	3 924	4 125	4 445	4 864	5 333
Intia – India	773	1 172	2 138	2 815	3 200	3 624	3 955	4 286	4 556	4 925
Afganistan – Afghanistan	36	338	1 559	1 965	2 154	2 342	2 613	2 862	3 288	3 704
Filippiinit – Philippines	563	795	1 051	1 291	1 505	1 714	1 891	2 114	2 385	2 730
Nepal	39	98	246	458	681	899	1 135	1 383	1 757	2 072
Pakistan	259	397	693	897	1 015	1 179	1 335	1 541	1 775	1 929
Bangladesh	335	413	676	858	1 018	1 197	1 351	1 523	1 658	1 801
Japani – Japan	478	640	873	1 028	1 053	1 103	1 147	1 196	1 237	1 249
Myanmar	9	60	167	484	680	834	920	1 023	1 089	1 154
Sri Lanka	239	361	464	488	562	649	691	763	841	892
Syria – Syrian Arab Republic	134	192	288	324	354	384	415	468	623	800
Israel	431	465	599	647	673	688	708	723	730	737
Korean tasavalta – Republic of Korea	75	132	202	264	298	341	373	440	478	521
Libanon – Lebanon	250	296	413	455	473	490	491	499	511	518
Indonesia	78	133	229	263	276	311	332	363	393	430
Malesia – Malaysia	201	224	284	317	343	362	372	385	399	402
Saudi-Arabia	77	201	212	221	231	237	243	250	264	295
Kambodža – Cambodia	76	99	162	201	204	214	223	235	244	255
Jordania – Jordan	112	140	183	208	203	206	232	244	247	253
Kazakstan – Kazakhstan	18	52	97	122	145	156	164	185	206	233
Singapore	49	60	96	112	137	142	148	157	173	180
Arabiemiirikunnat – United Arab Emirates	24	36	42	57	65	68	78	95	104	120
Kuwait	47	73	78	88	92	100	107	110	113	117
Azerbaidžan – Azerbaijan	1	10	58	68	74	79	83	101	111	114
Uzbekistan	6	13	32	57	60	76	85	94	101	112
Armenia	5	22	42	53	58	69	72	79	83	90
Muut – Other	39	104	133	183	211	250	290	325	367	404
Oseania – Oceania	560	754	889	997	1 057	1 116	1 166	1 220	1 217	1 277
Australia	500	656	746	834	870	916	960	994	993	1 046
Uusi-Seelanti – New Zealand	48	86	123	138	160	174	178	198	194	198
Muut – Other	12	12	20	25	27	26	28	28	30	33
Tuntematon – Unknown	5 746	4 755	4 400	4 292	4 508	4 702	4 918	5 292	5 728	6 467

Lähde – Source:

Tilastokeskus, väestötillastot – Statistics Finland, Population Statistics

1.2 Suomen väestö kansalaisuuden mukaan vuosien 1990–2013 lopussa
1.2 Population of Finland by citizenship at year-end 1990–2013

	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Väestö yhteensä – Total population ..	4 998 478	5 116 826	5 181 115	5 255 580	5 300 484	5 326 314	5 351 427	5 375 276	5 401 267	5 426 674	5 451 270
Suomi – Finland	4 972 223	5 048 260	5 090 041	5 141 728	5 167 776	5 183 058	5 195 722	5 207 322	5 218 134	5 231 163	5 243 759
Ulkomaat yhteensä –											
Foreign countries, total	26 255	68 566	91 074	113 852	132 708	143 256	155 705	167 954	183 133	195 511	207 511
– ulkomaat % – foreign countries %	0,5	1,3	1,8	2,2	2,5	2,7	2,9	3,1	3,4	3,6	3,8
Eurooppa (pl. Suomi) –											
Europe (excl. Finland)	18 106	46 403	63 011	75 299	86 233	92 068	98 382	104 202	112 921	121 828	130 048
EU28 (pl. Suomi) –											
EU28 (excl. Finland)	12 524	24 254	30 278	38 884	47 184	51 914	56 106	61 216	68 259	76 328	83 990
Viro – Estonia	–	8 446	10 839	15 459	20 006	22 604	25 510	29 080	34 006	39 763	44 774
Ruotsi – Sweden	6 051	7 014	7 887	8 196	8 349	8 439	8 506	8 510	8 481	8 412	8 382
Britannia – United Kingdom	1 365	1 865	2 207	2 762	3 143	3 213	3 333	3 454	3 666	3 878	4 048
Saksa – Germany	1 568	1 748	2 201	2 792	3 318	3 502	3 628	3 715	3 806	3 906	3 974
Puola – Poland	582	716	694	899	1 446	1 888	2 078	2 241	2 480	2 886	3 319
Italia – Italy	395	532	774	1 103	1 324	1 432	1 507	1 607	1 711	1 868	1 997
Espanja – Spain	279	385	533	752	1 039	1 189	1 242	1 333	1 465	1 683	1 983
Romania	83	374	489	628	911	1 045	1 170	1 303	1 531	1 739	1 918
Ranska – France	327	527	859	1 114	1 376	1 490	1 508	1 594	1 694	1 781	1 881
Unkari – Hungary	308	419	654	687	900	1 117	1 198	1 315	1 536	1 622	1 784
Bulgaria	159	309	297	342	477	618	721	835	1 036	1 279	1 509
Latvia	–	98	227	473	593	677	802	969	1 173	1 312	1 472
Liettua – Lithuania	–	83	204	398	527	615	655	786	917	1 057	1 191
Alankomaat – Netherlands	343	423	623	873	977	1 045	1 079	1 114	1 143	1 201	1 215
Kreikka – Greece	205	261	312	375	416	450	462	503	563	643	740
Tanska – Denmark	484	482	580	647	631	635	621	648	669	684	691
Irlanti – Ireland	90	136	218	319	352	389	408	427	459	495	521
Portugali – Portugal	54	93	118	197	267	305	327	349	373	440	493
Tšekki – Czech Republic	–	37	125	201	268	284	312	339	375	422	458
Itävalta – Austria	145	157	217	287	354	372	387	407	415	436	438
Belgia – Belgium	60	95	116	178	234	259	265	279	314	341	368
Slovakia	–	9	51	128	173	219	248	258	280	317	341
Kroatia – Croatia	–	34	260	321	299	273	275	281	289	299	311
Muut – Other	26	45	53	74	103	127	139	150	166	163	182
Muu Eurooppa – Rest of Europe	5 582	22 149	32 733	36 415	39 049	40 154	42 276	42 986	44 662	45 500	46 058
Venäjä ¹⁾ – Russian Federation ¹⁾	–	9 720	20 552	24 621	26 211	26 909	28 210	28 426	29 585	30 183	30 757
Turkki – Turkey	310	1 335	1 784	2 621	3 182	3 429	3 809	3 973	4 159	4 272	4 398
Entinen Serbia ja Montenegro –											
Former Serbia and Montenegro	–	–	1 204	3 321	2 986	2 637	2 734	2 903	3 012	3 038	3 155
Ukraina – Ukraine	–	366	961	1 352	1 618	1 798	1 983	2 103	2 303	2 505	2 715
Bosnia ja Hertsegovina – Bosnia and											
Herzegovina	–	928	1 627	1 584	1 658	1 723	1 753	1 779	1 753	1 705	1 632
Norja – Norway	530	539	585	654	691	695	717	725	741	752	770
Serbia	–	–	–	–	515	816	887	894	901	832	735
Sveitsi – Switzerland	279	305	355	366	401	416	424	434	436	470	470
Valko-Venäjä – Belarus	–	59	167	301	351	373	398	393	409	428	422
Makedonia – Macedonia	–	33	144	163	155	170	192	199	218	215	228
Albania	–	21	42	91	117	138	144	141	141	159	223
Entinen Jugoslavia ¹⁾ –											
Former Yugoslavia ¹⁾	75	2 407	2 371	633	459	378	327	306	278	223	192
Islanti – Iceland	78	118	126	103	112	121	141	142	148	143	134
Moldova	–	17	58	75	97	98	104	112	109	109	112
Entinen Neuvostoliitto ¹⁾ –											
Former USSR ¹⁾	4 181	6 163	2 447	200	179	150	145	142	139	123	99
Montenegro	0	0	0	0	9	21	24	24	23	19	15
Entinen Tšekkoslovakia –											
Former Czechoslovakia	128	103	49	9	9	9	9	9	–	–	–
Muut – Other	1	1	1	–	9	–	–	–	18	25	1

1.2 Jatkuu

1.2 Cont.

	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Afriikka – <i>Africa</i>	1 247	6 970	7 600	10 710	12 777	14 160	15 843	17 787	19 568	20 248	20 566
Somalia	44	4 044	4 190	4 704	4 852	4 919	5 570	6 593	7 421	7 468	7 465
Nigeria	80	191	230	421	773	1 020	1 141	1 318	1 561	1 696	1 840
Kongon demokraattinen tasavalta – <i>Congo, The Democratic Republic</i>	5	194	423	612	751	1 020	1 141	1 318	887	884	1 631
Entinen Sudan	9	53	46	922	1 032	1 083	1 074	1 108	1 116	906	647
Ghana	58	219	237	361	564	700	784	856	934	1 056	1 163
Etiopia – <i>Ethiopia</i>	75	289	295	336	474	651	737	774	867	941	1 002
Kenia – <i>Kenya</i>	59	94	149	383	534	640	709	770	832	908	966
Marokko – <i>Morocco</i>	295	618	537	650	731	775	850	849	887	884	900
Kamerun – <i>Cameroon</i>	2	11	25	146	323	430	501	566	620	661	715
Egypti – <i>Egypt</i>	100	209	200	245	313	340	402	443	488	513	565
Gambia	18	164	154	160	212	255	299	345	397	425	451
Tansania – <i>Tanzania</i>	45	71	104	192	241	266	293	325	340	368	389
Algeria	154	219	216	240	283	284	321	351	370	381	387
Tunisia	102	161	164	223	288	319	361	385	386	389	385
Angola	–	60	140	281	332	374	378	395	427	402	327
Etelä-Afriikka – <i>South Africa</i>	13	38	80	99	132	138	154	170	165	171	171
Eritrea	–	6	17	73	80	80	89	94	111	123	162
Uganda	4	13	22	47	71	90	101	114	128	136	150
Sambia	30	45	49	69	79	92	105	109	110	111	117
Libya	10	43	52	106	109	104	104	100	107	108	108
Senegal	7	17	22	49	58	70	82	88	87	96	106
Kongo – <i>Congo</i>	12	10	10	29	59	59	71	85	93	97	101
Ruanda	1	2	35	73	73	96	92	103	107	96	99
Sierra Leone	17	25	35	52	63	76	79	82	85	90	97
Liberia	4	38	35	59	89	101	104	101	103	102	82
Namibia	54	42	25	27	28	30	38	41	43	45	48
Muut – <i>Other</i>	49	94	108	151	233	212	263	290	896	1 191	492
Amerikka – <i>America</i>	2 246	3 072	3 638	4 299	4 984	5 153	5 508	5 830	6 218	6 398	6 598
Yhdysvallat – <i>United States</i>	1 475	1 844	2 010	2 086	2 296	2 282	2 378	2 483	2 600	2 657	2 705
Brasilia – <i>Brazil</i>	78	133	187	350	511	594	671	730	792	794	826
Kanada – <i>Canada</i>	365	477	600	593	608	581	604	620	649	669	699
Meksiko – <i>Mexico</i>	33	68	107	189	267	304	347	375	433	460	489
Kuuba – <i>Cuba</i>	10	91	123	155	187	204	225	241	250	259	277
Peru	46	85	109	180	223	224	234	244	244	248	251
Chile	89	98	108	137	163	173	190	202	219	230	242
Kolumbia – <i>Colombia</i>	23	49	78	104	144	157	166	180	198	219	221
Argentiina – <i>Argentina</i>	30	37	55	90	112	125	130	140	151	154	158
Ecuador	14	18	32	60	76	80	100	108	119	123	128
Dominikaaninen tasavalta – <i>Dominican Republic</i>	4	12	22	37	50	58	64	69	78	85	87
Bolivia	9	22	39	80	85	82	79	81	81	73	67
Muut – <i>Other</i>	70	138	168	238	262	242	268	290	404	427	448

1.2 Jatkuu
 1.2 Cont.

	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Aasia – Asia	2 676	9 943	14 597	21 665	26 630	29 597	33 540	37 410	41 562	44 360	47 496
Kiina – China	312	1 412	1 668	2 992	3 978	4 620	5 180	5 559	6 159	6 622	7 121
Thaimaa – Thailand	239	763	1 306	2 605	3 470	3 932	4 497	5 021	5 545	6 031	6 484
Irak – Iraq	107	1 341	3 102	3 267	3 036	3 238	3 978	5 024	5 742	5 919	6 353
Intia – India	270	454	756	1 619	2 333	2 736	3 168	3 468	3 793	4 030	4 372
Vietnam – Viet Nam	292	2 084	1 814	1 657	2 010	2 270	2 548	2 783	3 083	3 345	3 595
Afganistan – Afghanistan	3	40	386	1 833	2 197	2 189	2 260	2 522	2 846	2 989	3 202
Iran – Islamic Republic of Iran	336	1 275	1 941	2 562	2 611	2 508	2 495	2 584	2 710	2 588	2 609
Nepal	6	24	74	224	445	667	892	1 140	1 389	1 733	2 013
Filippiinit – Philippines	207	407	527	612	800	977	1 152	1 286	1 472	1 693	1 960
Myanmar	5	6	66	182	761	1 043	1 274	1 427	1 582	1 641	1 563
Pakistan	71	173	253	473	662	746	927	1 077	1 257	1 439	1 522
Bangladesh	93	341	384	555	710	840	1 016	1 156	1 298	1 355	1 444
Japani – Japan	240	339	507	730	884	905	958	997	1 043	1 081	1 103
Sri Lanka	85	121	231	287	310	370	453	480	553	619	659
Korean tasavalta – Republic of Korea	36	61	108	182	246	269	314	348	412	450	489
Syyria – Syrian Arab Republic	13	79	93	128	151	152	156	170	193	322	476
Israel	145	224	259	311	351	368	376	393	393	391	361
Indonesia	14	38	88	175	191	198	230	251	274	304	338
Kazakstan – Kazakhstan	–	116	295	296	299	311	314	318	313	304	307
Malesia – Malaysia	73	127	137	176	207	231	246	257	271	278	275
Uzbekistan	–	52	91	87	129	140	153	159	164	153	206
Jordania – Jordan	53	120	113	128	146	142	138	138	144	138	140
Kambodža – Cambodia	7	69	47	101	129	130	142	143	152	152	132
Libanon – Lebanon	49	120	84	88	105	118	128	119	122	122	120
Azerbaidžan – Azerbaijan	–	22	51	117	127	106	107	110	122	121	105
Singapore	12	24	25	47	57	77	85	89	93	97	100
Georgia	–	50	65	51	54	59	58	65	79	90	98
Armenia	–	21	51	71	72	73	94	93	98	91	84
Muut – Other	8	40	75	109	159	182	201	233	260	262	713
Oseania – Oceania	285	397	551	556	611	612	620	648	668	660	681
Australia	264	365	483	467	514	507	505	534	541	533	550
Uusi-Seelanti – New Zealand	20	31	65	84	90	97	107	106	119	118	121
Muut – Other	1	1	3	5	7	8	8	8	8	9	10
Tuntematon ²⁾ – Unknown ²⁾	1 695	1 781	1 677	1 323	1 473	1 666	1 812	2 077	2 196	2 017	2 122

1) Ennen Jugoslavian ja Neuvostoliiton hajoamista maahan muuttaneet edelleen ko. maan kansalaisina, joukossa myös esim. virolaisia. – Those who immigrated to Finland prior to the dissolution of Yugoslavia and the Soviet Union, including e.g. Estonians, are still classified as citizens of their respective countries.

2) Ml. henkilöt, joilla ei ollut kansalaisuutta tai joiden kansalaisuutta ei ollut selvitetty. – Also including persons without nationality or whose nationality was not established.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, väestötilastot – Statistics Finland, Population statistics.

1.3 Suomen väestö kielen mukaan vuosien 1990–2013 lopussa

1.3 Population of Finland by language at year-end 1990–2013

Kieli – Language	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Koko väestö – Total population	4 998 478	5 116 826	5 181 115	5 255 580	5 300 484	5 326 314	5 351 427	5 375 276	5 401 267	5 426 674	5 451 270
Suomi – Finnish	4 675 223	4 754 787	4 788 497	4 819 819	4 836 183	4 844 047	4 852 209	4 857 903	4 863 351	4 866 848	4 869 362
Ruotsi – Swedish	296 738	294 664	291 657	289 675	289 596	289 951	290 392	291 153	291 219	290 977	290 910
Saame – Sámi	1 734	1 726	1 734	1 752	1 777	1 778	1 789	1 832	1 870	2 195	1 930
Vieraskieliset – Foreign languages	24 783	65 649	99 227	144 334	172 928	190 538	207 037	224 388	244 827	266 949	289 068
Venäjä – Russian	3 884	15 872	28 205	39 653	45 224	48 740	51 683	54 559	58 331	62 554	66 379
Viro – Estonian	1 394	8 710	10 176	15 336	19 812	22 357	25 096	28 493	33 076	38 364	42 936
Somali	–	4 057	6 454	8 593	9 810	10 647	11 681	12 985	14 045	14 769	15 789
Englanti – English	3 569	5 324	6 919	8 928	10 589	11 344	12 063	12 855	13 804	14 666	15 570
Arabia – Arabic	1 138	2 901	4 892	7 117	8 119	8 806	9 682	10 415	11 252	12 042	13 170
Kurdi – Kurdish	179	1 381	3 115	5 123	5 893	6 455	7 135	8 032	8 623	9 280	10 075
Kiina – Chinese	790	2 180	2 907	4 613	5 733	6 458	7 078	7 546	8 257	8 820	9 496
Albania – Albanian	–	2 019	3 293	5 076	5 791	6 308	6 736	7 113	7 408	7 760	8 214
Thai	244	813	1 458	3 033	3 990	4 519	5 143	5 722	6 342	6 926	7 513
Persia – Persian	291	803	1 205	3 165	3 896	4 222	4 548	5 020	5 593	6 097	7 281
Vietnam – Vietnamese	1 643	2 785	3 588	4 202	4 645	4 977	5 313	5 637	6 060	6 549	6 991
Turkki – Turkish	848	1 809	2 435	3 595	4 276	4 669	5 068	5 374	5 720	6 422	6 441
Espanja – Spanish	894	1 394	1 946	2 937	3 637	3 968	4 252	4 594	4 988	5 470	6 022
Saksa – German	2 427	2 719	3 298	4 114	4 820	5 096	5 276	5 447	5 592	5 792	5 902
Puola – Polish	901	1 129	1 157	1 445	2 026	2 493	2 686	2 883	3 139	3 598	4 060
Ranska – French	670	1 062	1 585	2 071	2 509	2 713	2 812	2 972	3 152	3 353	3 524
Unkari – Hungarian	573	732	1 089	1 206	1 457	1 690	1 799	1 947	2 181	3 333	2 527
Romania – Romanian	94	368	604	886	1 200	1 376	1 516	1 702	1 971	2 233	2 467
Bengali	93	373	524	920	1 186	1 377	1 596	1 792	2 007	2 316	2 401
Tagalog, pilipino	118	375	568	764	945	1 116	1 302	1 445	1 638	1 895	2 195
Nepali	–	31	87	256	476	703	933	1 194	1 475	1 861	2 194
Italia – Italian	403	574	833	1 177	1 399	1 525	1 609	1 698	1 806	1 921	2 085
Portugali – Portuguese	171	297	433	865	1 167	1 346	1 497	1 621	1 785	1 900	2 072
Ukraina – Ukrainian	11	133	337	611	816	965	1 133	1 287	1 500	1 871	2 050
Bosnia – Bosnian	–	–	–	1 186	1 439	1 778	1 789	1 832	1 825	1 961	1 964
Bulgaria – Bulgarian	230	400	486	629	787	934	1 037	1 168	1 377	1 648	1 891
Urdu	79	179	309	594	800	888	1 058	1 222	1 432	1 769	1 886
Hindi	147	239	428	779	939	1 047	1 191	1 275	1 360	1 422	1 550
Tamili – Tamil	35	86	231	419	551	694	849	951	1 080	1 244	1 413
Serbokroatia – Serbo-Croatian	–	1 230	2 166	1 378	1 379	1 385	1 393	1 400	1 401	1 684	1 393
Hollanti – Dutch	277	408	650	960	1 086	1 168	1 191	1 233	1 281	1 409	1 386
Suahili – Swahili	–	75	133	372	564	680	786	904	998	1 136	1 242
Amhara – Amharic	57	208	312	487	637	808	900	952	1 046	1 188	1 233
Japani – Japanese	274	386	561	798	958	995	1 051	1 104	1 152	1 341	1 216
Latvia, lätti – Latvian	20	76	169	391	492	559	670	810	966	1 136	1 164
Kreikka – Greek	288	387	450	544	597	640	667	712	792	895	1 040
Liettua – Lithuanian	30	94	166	375	488	562	592	707	796	1 072	1 000
Pandžabi – Punjabi	–	235	346	513	589	632	678	729	770	890	842
Lingala	–	95	256	427	534	584	632	660	705	817	799
Afgaani, pašto – Pashto	–	–	92	290	364	425	493	551	613	695	792
Telugu	4	–	52	282	444	512	587	654	703	764	772
Ruanda, kinjaruanda, njaruanda	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	718
Norja – Norwegian	402	436	471	540	584	595	607	613	617	738	644
Joruba	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	608
Burma – Burmese	–	–	53	149	384	467	489	534	551	648	592
Tšekki – Czech	172	178	240	287	347	361	397	428	457	569	549
Korea – Korean	44	70	126	225	274	302	341	378	449	550	537
Igbo	–	–	68	152	264	320	353	388	437	506	525
Tanska – Danish	290	305	397	456	444	452	437	464	487	621	514
Tuntematon – Not known	379	148	104	94	152	185	220	285	355	491	529
– vieraskieliset % – foreign languages %	0,5	1,3	1,9	2,7	3,3	3,6	3,9	4,2	4,5	4,9	5,3
Muut – Others	1 555	2 269	3 470	5 729	7 756	10 317	10 282	11 372	11 372	8 677	9 039

Lähde – Source:

Tilastokeskus, väestötillastot – Statistics Finland, Population statistics.

1.4 Suomen väestö uskonnollisen yhdyskunnan mukaan vuosien 1990–2013 lopussa
1.4 Population of Finland by religious affiliation at year-end 1990–2013

Uskonnollinen yhdyskunta – Religious community	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Väestö yhteensä – Population total	5 116 826	5 181 115	5 255 580	5 300 484	5 326 314	5 351 427	5 375 276	5 401 267	5 426 674	5 451 270
Suomen evankelisuterilainen kirkko – Lutheran National Church	4 389 163	4 408 381	4 372 463	¹⁾ 4 334 586	¹⁾ 4 299 186	¹⁾ 4 273 425	¹⁾ 4 207 192	¹⁾ 4 175 443	¹⁾ 4 147 371	¹⁾ 4 106 025
– osuus väestöstä % – share of population %	86	85	83	82	81	80	78	77	76	75
Suomen ortodoksinen kirkkokunta – Greek Orthodox Church in Finland	53 883	55 692	57 829	58 379	58 445	58 539	58 449	58 584	58 705	58 609
Jehovan todistajat – Jehovah's Witnesses	17 402	18 492	18 329	18 177	18 025	19 142	19 094	19 001	18 826	18 697
Suomen vapaakirkko – Free Church in Finland	13 181	13 474	13 667	14 022	14 233	14 292	14 485	14 789	14 932	15 064
Katolinen kirkko Suomessa – Roman catholic church in Finland	5 916	7 227	8 583	9 184	9 672	10 090	10 640	11 091	11 530	11 994
Islamilaisseurakunnat – Islamic congregations	946	1 199	4 239	5 689	6 822	8 230	9 393	10 088	10 596	11 125
Adventtikirkot – Adventist churches	4 671	4 316	4 015	3 821	3 751	3 688	3 648	3 553	3 474	3 413
Suomen Helluntaikirkko – Pentecostal church in Finland	..	..	1 861	3 455	4 648	5 440	6 281	6 876	7 445	7 826
Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko – Church of Jesus Christ of Latter-day Saints	3 110	3 307	3 301	3 264	3 251	3 239	3 225	3 208	3 181	3 282
Baptistiyhdyskunnat – Baptist congregations	2 385	2 395	2 422	2 398	2 382	2 372	2 356	2 320	2 332	2 310
Muut ortodoksit – Other Orthodox churches	863	1 088	1 705	2 003	2 091	2 226	2 402	2 599	2 801	2 999
Metodistikirkot – Methodist churches	1 259	1 260	1 256	1 267	1 279	1 301	1 301	1 342	1 352	1 400
Juutalaisseurakunnat – Jewish congregations	1 135	1 157	1 184	1 181	1 230	1 236	1 208	1 198	1 188	1 170
Buddhalaiset yhdyskunnat – Buddhist communities	40	68	135	110	103	353	509	509	538	877
Muut luterilaiset – Other Lutheran churches	2 442	2 228	2 124	1 017	1 076	1 196	1 292	1 317	1 276	1 269
Muut – Other	844	920	1 080	1 318	1 204	1 239	1 284	1 293	1 306	1 407
Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomat – Persons not members of any religious community	619 600	659 979	761 522	840 723	898 828	945 330	1 032 429	1 087 972	1 139 730	1 203 687
– osuus väestöstä % – share of population %	12,1	12,7	14,5	15,9	16,9	17,7	19,2	20,1	21,0	22,1

1) Ml. Rikssvenska Olaus Petri församlingen – Incl. Rikssvenska Olaus Petri församlingen

Lähde – Source:

Suomen tilastollinen vuosikirja, väestötilasto – Statistical Yearbook of Finland, Population statistics.

1.5 Suomen ulkomailla toimivat kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2012

1.5 Finnish cultural and scientific institutes abroad 2012

Instituutti – Institute	Sijaintipaikka – Location	Perustettu – Founded	Henkilöstö ¹⁾ – Staff ¹⁾	Tulot – Income		Menot – Expenditure		
				Yhteensä – Total	Josta opetus- ja kulttuuri- ministeriöstä – Of which from the Ministry of Education and Culture	Yhteensä – Total	Josta ¹⁾ palkat – Of which ¹⁾ wages and salaries	Josta toimitila- kulut – Of which premises
				€	€	€	€	€
Suomen Rooman-instituutti – Finnish institute in Rome	Rooma – Rome	1954	7	1 185 436	1 047 531	1 202 641	480 273	459 776
Suomen Ruotsin kulttuuri-instituutti ²⁾ – Finnish Institute ²⁾	Tukholma – Stockholm	1995 (1969)	8	1 229 540	717 500	1 258 956	654 190	607 766
Suomen Ateenan-instituutti – Finnish Institute at Athens	Ateena – Athens	1984	8	776 064	587 068	780 122	263 795	173 068
Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti – Finnish Cultural Institute in New York	New York	1989	3	540 888	490 000	579 579	277 588	114 352
Suomen Ranskan instituutti – Finnish institute in France	Pariisi – Paris	1990	6	906 194	612 000	1 282 947	374 993	401 150
Suomen Lontoon instituutti – Finnish Institute in London	Lontoo – London	1991	5	1 275 241	730 000	1 251 156	312 930	324 962
Kööpenhaminan Suomi-instituutti – Finnish institute in Copenhagen	Kööpenhamina – Copenhagen	1992	2	263 843	240 170	132 152	110 315	21 837
Suomen Benelux-instituutti – Finnish cultural institute for Benelux	Brysseli – Brussels	1993	2,5	341 183	323 000	350 320	161 716	31 796
Suomen Pietarin-instituutti – Finnish Institute in St Petersburg, Russia	Pietari – St Petersburg	1993	7	442 785	339 000	532 646	203 177	127 851
Suomen Lähi-idän instituutti – Finnish Institute in the Middle East	Beirut	1994	6	366 568	337 513	365 886	135 966	31 806
Suomen Saksan-instituutti – Finnish institute in Germany	Berliini – Berlin	1994	7	796 838	685 000	770 817	277 129	209 002
Suomen Viron-instituutti – Finnish Institute in Estonia	Tallinna, Tartto – Tallinn, Tartu	1994	5,5	477 873	418 000	470 581	125 650	53 636
Suomalais-norjalainen kulttuuri-instituutti – Finnish-Norwegian cultural institute	Oslo	1996	2	359 940	249 000	420 689	138 189	78 315
Suomen Madridin-instituutti – Finnish institute in Madrid	Madrid	1996	4	474 915	380 900	417 732	85 485	128 098
Suomen Japanin Instituutti – Finnish Institute in Japan	Tokio – Tokyo	1997	6	805 000	735 000	805 000	386 000	150 000
Finnagora – Suomen kulttuurin, tieteen ja talouden keskus – The Centre of Finnish Culture, Research and Business in Hungary	Budapest	2003	5	354 599	315 000	419 794	106 720	13 879

1) Henkilöiden lukumäärä, mukaan lukien osa-aikaiset, ei harjoittelijoita. – Number of persons, including temporary workers but not trainees.

2) Ohjelmatoiminnan tulot ja menot. – Income and expenditure from programme activity.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

Kulttuuri- ja tiedeinstituuttien omat ilmoitukset – Reports of the institutes

2 Kulttuuriperintö, arkkitehtuuri ja kulttuurimatkailu

Muinaisjäänökset ja muut kulttuuriperintökohteet

Muinaisjäänökset jaetaan iän perusteella esihistoriallisiin ja historiallisiin. Kiinteisiin esihistoriallisiin muinaijäänöksiin kuuluvat mm. pronssi- ja rautakautiset hautaröykkiöt, jätelintarhat, linnavuoret, jätinkirkot, seita- ja uhrikivet, pyyntikuopat, kalliomaalaukset sekä kivikautiset asuinpaikat. Historiallisen ajan muinaijäänöksiä ovat esimerkiksi autoituneet keskiaikaiset kylätontit, kaupunkiarkeologiset kulttuurikerrokset, elinkeino- ja teollisuushistorialliset muinaijäänökset, kirkonpaikat, tieraukiot, käytöstä poistuneet hautausmaat sekä ensimmäisen maailmansodan linnoituslaitteet. Suomessa oli yli 30 000 muinaijäänöstä vuoden 2014 alussa. Eniten niitä on Ahvenanmaalla ja Varsinais-Suomessa (yli 4 600) sekä Lapissa ja Uudellamaalla kummassakin lähes 4 000. Pinta-alaan suhteutettuna muinaijäänöksiä on eniten Ahvenanmaalla. Muinaijäänöksiä löydetään jatkuvasti lisää, ja niiden määrä onkin kasvanut yli 4 600:lla vuodesta 2009. (Taulukko 2.1.)

Kulttuuriperinnön kannalta merkittäviä liikennevälineitä ovat esimerkiksi perinnelaivat ja museorekisterissä olevat ajoneuvot eli museoajoneuvot sekä museojunat. Perinnelaivat ovat Museoviraston perinnelaivarekisteriin kuuluvia, merenkulun historian kannalta merkittäviä, edelleen liikennöintikelpoisia aluksia. Perinnelaivoja oli Suomessa 92 vuoden 2014 alussa, eniten Etelä-Savossa (26) ja Uudellamaalla (22). Vuosina 2010–2013 tehdyn laivainventoinnin mukaan Suomessa on kaikkiaan yli 400 iältään yli 40-vuotiaasta laivaa, joilla voi olla kulttuuriperintöarvoa. (Museovirasto: perinnelaivarekisteri.) (Taulukko 2.1.)

Ajoneuvolain mukaan museorekisteriin voidaan hyväksyä liikennöitävässä ja alkuperäistä vastaavassa kunnossa olevia, vähintään 30 vuotta vanhoja ajoneuvoja. Museoajoneuvoja oli kaikkiaan lähes 39 000 vuodenvaihteessa 2013–2014, eniten (lähes 8 700) Uudellamaalla. Ajoneuvokannan kasvaessa myös museoajoneuvojen määrä on lisääntynyt voimakkaasti: vuonna 2000 niitä oli noin 14 000, joten määrä on kasvanut yli kaksi ja puolikertaiseksi. (Tilastokeskus, Yritysten suhdanteet: liikenne ja matkailu.) (Taulukko 2.1.)

Etenkin maantie- mutta myös rautatieajoneuvoja (vitureita, vaunuja, resiinoita yms.) sekä lentokoneita, laivoja ja veneitä on myös useiden museoiden kokoelmissa. Vaikka suuri osa niistä ei enää olekaan liikennöitävässä kunnossa, ovat nekin kulttuuriperinnön kannalta arvokkaita kertoessaan oman aikansa liikennetekniikasta ja muotoilun trendeistä. (Ekholm 2008.)

Tiemuseokohteisiin kuuluu museoteitä ja -silitoja. Niitä on melko tasaisesti eri puolilla Suomea, kaikkiaan 55 vuonna 2014. Vuonna 2007 Tiehallinto (nykyinen Liikennevirasto) julkaisi selvityksen tiemuseokohteista. Sen mukaan tiemuseokohteiksi valitut museotiet ajoittuvat keskiajalta 1910-luvulle ja sillat 1780-luvulta vuoteen 1966. (Liimatainen 2007.) (Taulukko 2.1.)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat sekä kulttuuri- että luontoarvoja kuten perinteisiä rakennuksia, hoidettua viljelymaisemaa sekä monimuotoista kulttuurivaikutteista luontoa sisältäviä maaseudun aluekokonaisuuksia. Niitä on 156 kappaletta. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (1 258 kappaletta) ovat yhden tai useita rakennuksia sisältäviä kokonaisuuksia, joilla on merkittävää kulttuuri- ja rakennushistoriallista arvoa. Lisäksi kohteen tulee olla säilynyt rakentamisaikaisessa ja yhtenäisessä asussa. (www.ymparisto.fi, www.nba.fi) (Taulukko 2.1.)

Unescon maailmanperintösopimus, The World Heritage Convention, tehtiin vuonna 1972 tavoitteena maailman kulttuuri- sekä luonnonperinnön suojele. Sopimuksen piiriin kuului 190 valtiota vuonna 2013. Maailmanperintökohteeksi voidaan hyväksyä sellaisia kulttuuri- ja luontokohteita, joilla on huomattavaa yleismaailmallista suojeluarvoa. Maailmanperintökohteita oli kaikkiaan 981 vuoden 2013 lopussa, niistä kulttuurikohteita 759. Suomi on ollut mukana Unescon maailmanperintösopimuksessa vuodesta 1987 alkaen. Vuonna 2013 Suomessa oli 7 maailmanperintökohdetta, joista 6 kulttuurikohteita. Eniten käyntejä on kertynyt Suomenlinnassa, vuonna 2013 kaikkiaan 828 000. Muut suomalaiset maailmanperintökohteet ovat Vanha Rauma, Petäjäveden vanha kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitehdas, Sammallahtenmäen pronssikautiset hautaröykkiöt, Struven kolmiomittausketju sekä Merenkurkun saaristo. Näistä Struven kolmiomittausketju ulottuu 10 eri valtion alueelle. (<http://whc.unesco.org>, Maailmanperintö Suomessa 2003.) (Taulukko 2.2.)

Unescon ylläpitämään Memory of the World -rekisteriin kuului 2 suomalaista kohdetta vuonna 2013: A. E. Nordenskiöldin karttakokoelma (liitetty rekisteriin vuonna 1997) sekä Radzwillin arkistot ja Niasvizhin kirjaston kokoelma (yhdes- sä Valko-Venäjän, Venäjän, Ukrainan, Liettuan ja Puolan kanssa, liitetty rekisteriin vuonna 2009). Rekisteriin kuuluu kulttuuriperinnön kannalta merkittäviä asiakirjoja ja asiakirjakokoelmia, kaik- kiaan 300 vuonna 2013. (www.unesco.org/new/en/communication-and-information/flagship-project-activities/memory-of-the-world/home-page.)

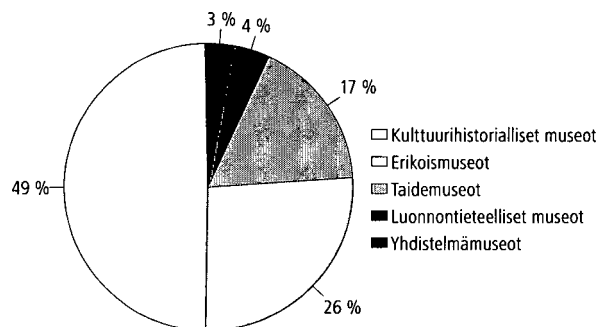
Museot

Suomen museoliiton rekisterissä oli 918 museoa vuonna 2013 (Suomen museoliitto). Lisäksi on sellaisia museoita, jotka eivät ole mukana rekisterissä, joten museoiden kokonaismäärä on yli 1 000. Valtaosa Suomen museoista on pieniä paikallista kulttuuria esitteleviä museoita, ja monet niistä ovat auki ainoastaan kesällä. Museolain (729/1992) mukaan museo on päätoimisesti ja ammatillisesti hoidettu, kun museota varten on perustettu vähintään yksi päätoiminen virka tai toimi, jonka haltijalta edellytetään ammatillista perehtyneisyyttä museon toimialaan. Vuonna 2012 museoista 154 oli päätoimisesti hoidettuja (hallinnollisten yksiköiden lukumäärä). Niihin sisältyi kaikkiaan 325 museokohdetta. Museoiden hallinnollisten yksiköiden lukumäärä on vähentynyt viime vuosina yhdistämisten johdosta ja museoyksiköidenkin määrä on kääntynyt las- kuun. (Taulukko 2.3.)

Päätoimisesti hoidetuista museokohteista noin puolet (160) on kulttuurihistoriallisia museoita, runsas neljännes (86) erikoismuseoita, vajaa viidennes (56) taidemuseoita ja luonnontieteellisiä museoita 12 (kuvio 2.1). Päätoimisesti hoidetuista museokohteista 213 oli kuntien omistuksessa vuonna 2012. Yksityisomistuksessa oli 81 ja val- tion omistuksessa 28 museota. Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntokannassa olevista kulttuuritar- koituksiin käytettävistä rakennuksista yli puolet (1 070 kpl) on museoita ja taidegallerioita. (Tau- lukot 2.3 ja 9.5.)

Päätoimisesti hoidettujen museoiden kokoel- missa oli yli 6 miljoonaa esinettä vuonna 2012. Taideteoksia oli noin 352 000, näytteitä yli 22 miljoonaa ja kuvia lähes 25 miljoonaa. Esineiden, taideteosten ja kuvien määrä on kasvanut vuosi vuodelta, mutta näytteiden määrä on pysy- nyt samoissa lukemissa viime vuosina. (Taulukko 2.3.)

Kuvio 2.1
Päätoimisesti hoidetut museot museotyypeittäin 2012

Lähde: Museotilasto 2012. Helsinki: Museovirasto.

Päätoimisesti hoidettujen museoiden koko- naismenot olivat lähes 220 miljoonaa euroa vuon- na 2012. Menot ovat nimellisesti lähes kaksinker- taistuneet vuodesta 2000. Menoista lähes puolet on henkilöstömenoja. Vuonna 2012 museoiden rahoituksesta 42 prosenttia tuli valtiolta, 34 prosenttia kunnilta. Museoille alettiin myöntää lakisääteistä valtionosuutta vuonna 1989. Vuonna 2012 sitä sai 154 päätoimisesti hoidettua museoa. Valtionosuuksia maksettiin yhteensä noin 35,6 miljoonaa euroa. Summa oli lähes 2,4 miljoonaa euroa pienempi kuin edellisvuonna. Lakisääteisen valtionosuuden piiriin kuulumattomat museot voivat saada harkinnanvaraista valtionavustusta. Vuonna 2014 Museovirasto myönsi sitä kaikki- aan 599 000 euroa 131 museolle (Museovirasto). (Taulukot 2.3 ja 2.4.)

Ruokolaisen (2012) mukaan museoiden oma- toimisen tuoton rakenne on muuttunut viimeis- ten parin kymmenen vuoden aikana siten, että pääsylimaksujen osuus on pudonnut 50 prosen- tista 30 prosenttiin samalla kun myyntitulojen osuus on kaksinkertaistunut noin 40 prosenttiin. Piekkolan ym. (2013) mukaan museoilla on myös huomattavaa taloudellista vaikutusta kunta- ja aluetasolla, jolla niiden tuotto on kerrannaisvai- kutukset huomioiden suurempi kuin niistä aiheu- tuvat kustannukset. Pitkällä tähtäimellä museo- kohteet ovat kannattavia sijoituksia myös valtiolle ja tärkeinä matkailukohteina antavat mahdolli- suuksia kulttuurimatkailun kasvuksi.

Päätoimisesti hoidetuissa museoissa oli hen- kilökuntaa yli 2 700 henkilötyövuoden verran vuonna 2012. Henkilöstö on lisääntynyt yli 500:lla vuodesta 2005. Sekä menojen että henkilöstön kasvun tärkein syy on museoiden määrän lisäänty- minen. Päätoimisesti hoidetuissa museoissa kertyi kaikkiaan yli 5 miljoonaa käyntiä vuonna 2012, ja näyttelyitä järjestettiin yli 1 200. (Taulukko 2.3.) Käyntimäärien perusteella Suomen suosituimmat museot vuonna 2012 olivat Suomen Kansallisgal-

leria eli entinen Valtion taidemuseo (yli 600 000 käyntiä) ja Suomen kansallismuseo (yli 450 000). Lukuihin sisältyvät kaikki kyseisten museoiden yksiköt. (Taulukko 2.5.)

Museoiden käyntimääriin vaikuttavat oleellisesti näyttelyt: esimerkiksi vuonna 2013 Tampereen museokeskus Vapriikissa tehtiin uusi ennätys käyntien määrässä, kun Kiinan Terrakotta-armeijaa ja keisarien aarteita esittelevän näyttelyn käyntimäärä ylitti 123 000, vaikka näyttely oli avoinna vain vajaat puoli vuotta. Edellisvuonna koko vuoden käyntimäärä jäi alle 80 000:n. Helene Schjerfbeckin syntymän 150-vuotisnäyttely Ateneumissa vuonna 2012 kohotti museon käyntimäärän yli 400 000:n, kun vuonna 2011 jäätin alle 180 000:n. (Museokeskus Vapriikki, Museotilasto 2012.)

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 mukaan museossa käyminen on lisääntynyt: erityisesti varhaisnuorten kiinnostus museoita kohtaan on noussut. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.) Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan museoissa käyminen kuuluu suosituimpiin kulttuuriharrastuksiin: kaksi kolmesta suomalaisesta oli käynyt museossa viimeisten 2 vuoden aikana. Useat museot ovat panostaneet viime vuosina monenlaisiin teemapäiviin ja perhetapahtumiin, ja myös museoiden vapaapäivät ovat lisänneet kävijämääriä.

Suomen Museoliiton valtakunnallisen kävijätutkimuksen 2011 (Taivassalo & Levä 2012) mukaan tyypillisin museokävijä on 46–65-vuotias eteläsuomalainen ylempi toimihenkilönainen, jolla on korkeakoulututkinto. Suomessa vuonna 2011 vierailleista ulkomaisista matkailijoista noin 12 prosenttia kävi museossa. Tulosten mukaan museokävijöiden profiili ei ole sanottavasti muuttunut aiempiin tutkimustuloksiin verrattuna, mutta museot ovat muuttuneet: tiedotuksessa internet on tullut keskeiseksi kanavaksi, ja lapsikävijöitä varten on toteutettu enemmän tekemiseen ja kokemiseen painottuvia näyttelykokonaisuuksia. Tutkimus tehtiin kyselylomakkeella kahdessa osassa, elo- ja lokakuussa 2011. Lomakkeita palautettiin runsaat 12 000.

Arkistot

Arkistolaitokseen kuuluvat Kansallisarkisto ja 7 maakunta-arkistoa. Ahvenanmaalla toimii Ålands landskapsarkiv maakunnallisena arkistona. Oulun maakunta-arkiston sivupisteenä toimii Saame-

laisarkisto Inarissa vuodesta 2012 alkaen. Vuonna 2012 valtion arkistolaitoksessa oli asiakirjoja kaikkiaan yli 195 000 metriä. Määrä on suunnilleen kaksinkertaistunut vuodesta 1999. Asiakirjoista yli puolet on Kansallisarkistossa Helsingissä. Karstoista ja piirustuksista Kansallisarkistossa oli lähes 58 prosenttia. Tallefilmeistä valtaosa on Mikkelin maakunta-arkistossa. Erityisen nopeasti on viime vuosina kasvanut arkistolaitoksen digitoitujen kuvatiedostojen määrä: vuonna 2007 niitä ei vielä ollut, mutta vuonna 2012 määrä oli jo lähes 17 miljoonaa kappaletta. (Arkistolaitos 2012.) (Taulukko 2.8.)

Arkistolaitoksessa kirjattiin lähes 40 000 tutkijakäyntiä vuonna 2012, niistä noin puolet Kansallisarkistossa. Tutkijakäyntien määrä on ollut laskusuunnassa viime vuosina. Asiakirjatilauksia oli vajaat 63 000, joista lähes puolet Kansallisarkistossa. Arkistolaitoksen henkilöstömäärä oli noin 236 vuonna 2012 henkilötyövuosina lasketuna. Henkilöstöä on vähennetty viime vuosina. Yli puolet henkilöstöstä työskenteli Kansallisarkistossa. (Arkistolaitos 2007–2012.)

Valtion arkistolaitoksen ohella Suomessa on useita merkittäviä kulttuuriarkistoja kuten esimerkiksi Alvar Aalto -säätiön arkisto, AV-arkki, Finlands svenska folkmusikinstitutin arkisto, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI, Kansanmusiikki-instituutin kansanmusiikkiarkisto, Kuvataiteen keskusarkisto, Maailman musiikin keskuksen arkisto, Museoviraston arkistot, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistot, Music Finlandin arkisto, Suomen Jazz & Pop Arkisto, Suomen valokuvataiteen museon arkistot, Suomen Äänitearkisto, Svenska litteratursällskapetin arkistot, YLE:n arkisto sekä Taidekorkeakoulujen keskusarkisto. Suomenruotsalaisena keskusarkistona toimii Svenska Centralarkivet Helsingissä.

Uudistettu laki yksityisarkistojen valtionavustasta tuli voimaan 2007. Valtionavun piiriin kuuluvat seuraavat 11 arkistoa: Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto, Kansan arkisto, Keskustan ja Maa-seudun arkisto, Porvarillisen Työn Arkisto, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistot, Suomen Urheiluarkisto, Svenska Centralarkivet, Svenska litteratursällskapetin arkistot, Toimihenkilöarkisto, Työväen Arkisto sekä Urho Kekkosen arkisto. Arkistoille myönnettiin valtionapua kaikkiaan 5 280 000 euroa vuonna 2013. (Kansallisarkisto.)

Arkkitehtuuri

Tilastokeskuksen rakennuskannan mukaan Suomessa on lähes 1,5 miljoonaa rakennusta. Niistä noin 85 prosenttia on asuinrakennuksia. Raken-

nuksia on valmistunut eniten 1970- ja 1980-luvulla. Vain pieni osa rakennuskannasta on kulttuuriperinnön kannalta merkittävä. (Taulukko 2.9.)

Museoviraston inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY) otettiin käyttöön 1.1.2010. Inventointiin valitut kohteet antavat monipuolisen kuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin kuuluu kaikentyyppisiä rakennettuja ympäristöjä kuten esimerkiksi kyliä, kaupunginosia, teollisuusalueita, kirkkoja, maaseutumiljöitä, kartanoita, asutusalueita, ruukkeja, linnoituslaitteita jne. Kohteita on kaikkiaan 1 258, eniten Uudellamaalla (231) ja Varsinais-Suomessa (183). (www.rky.fi, www.nba.fi.) (Taulukko 2.1.)

Lakien nojalla suojeltuja rakennuskohteita oli 280 ja asetuksen nojalla suojeltuja valtion omistamia rakennuksia 813 vuoden 2014 alussa, molempia eniten Uudellamaalla (taulukko 2.1). Kirkkolaiilla on suojeltu ennen vuotta 1917 rakennetut evankelisluterilaiset kirkolliset rakennukset. Lisäksi kirkkolaiilla on suojeltu 44 tätä nuorempaa evankelisluterilaista kirkkoa erillispäätöksellä. Suojeltuja kirkkorakennuksia, mukaan lukien suojellut tapulit ja kappelit, oli 558 vuoden 2014 alussa. Lailla ortodoksisesta kirkosta on suojeltu 19 ortodoksisia kirkkoa ja rukoushuonetta. (Kirkkohallitus, Museovirasto.) Rakennuksia on suojeltu myös asemakaavalla, mutta tällaisten rakennusten lukumääristä ei ole saatavissa kattavia tietoja. Valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden suojelumenettelystä on tehty sopimus vuonna 1998 (Ympäristöministeriö) (taulukko 2.1).

DOCOMOMO (International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement) on 1989 perustettu kansainvälinen modernin arkkitehtuurin tutkimus- ja suojelujärjestö. Suomi on mukana järjestössä. Suomen DOCOMOMO-työryhmä pitää yllä valikoimaa merkittävistä arkkitehtuuri- ja ympäristökohteista. Valikoima käsittää modernismia edustavia arkkitehtonisia mestariteoksia. Tarkoitus on ollut saada mukaan eri käyttötarkoituksiin suunniteltuja rakennuksia huomattavimmilta suomalaisilta arkkitehteilta sekä myös sellaisia kohteita, joiden säilyminen on vaarantunut. Vuonna 2013 valikoimassa oli 90 kohdetta. (www.docomomo-fi.com, DOCOMOMO – modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa 2002.)

Suomen Arkkitehtiliitto järjestää vuosittain arkkitehtuurikilpailuja uusien rakennuskohteiden suunnittelemiseksi.

Kilpailuja on kahdenlaisia: yleiset kilpailut ja kutsukilpailut. Talouden nousu- ja laskukausilla on vaikutusta kilpailujen järjestämiseen: vilkkainta arkkitehtuurikilpailujen järjestäminen on viime vuosikymmeninä ollut 1980-luvun loppupuolella sekä vuosituhannen vaihteen molemmin puolin. (Taulukko 2.10.)

Arkkitehtitoimistojen liittoon (ATL) kuului 247 arkkitehtitoimistoa vuonna 2013. Niistä 129 eli 52 prosenttia oli Helsingissä. Pääkaupunkiseudun osuus arkkitehtitoimistoista on jonkin verran vähentynyt viime vuosina: vuonna 2002 Helsingissä oli vielä 59 prosenttia arkkitehtitoimistoista. Toimistojen kokonaismäärä on lisääntynyt 67:llä vuodesta 2002. Oulussa arkkitehtitoimistojen määrä on lähes kaksinkertaistunut tässä ajassa 12:sta 22:een. (Taulukko 2.11.)

Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta myöntää vuosittain apurahoja arkkitehtuurin harjoittajille. Taiteilija-apurahoja myönnetään noin 600 000 euroa vuodessa. Lisäksi myönnetään muita apurahoja noin 300 000 euroa vuodessa. (Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta, www.taike.fi.)

Kulttuurimatkailu

Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 määrittelee kulttuurimatkailun sellaiseksi matkailuksi, jossa ”tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvostaen matkailutuotteita ja -palveluja paikallisille ja alueen ulkopuolisille ihmisille liiketoiminnallisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua näihin kulttuurisiin voimavaroihin, oppia niistä tai osallistua niihin. Kulttuurimatkailun voimavaroja ovat kaikki ihmisen aikaansaama ja muokkaama; historia, kulttuurimaisemat, rakennettu ympäristö, arkeologiset kohteet, museot, esittävä taide, visuaalinen taide, tapahtumat, käsityö, kieli, maut, perinteet, tavat, arvot, aatteet, elämäntyyli, uskonto, luonteenpiirteet sekä saavutukset tieteessä, taiteessa, teknologiassa ja elinkeinoissa”.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -toimintaohjelman 2009–2013 loppuraportti ilmestyi vuonna 2013 otsikolla Matkailu ja kulttuurin syke (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:6). Ohjelma liittyy hallituksen tavoitteisiin vahvistaa kulttuuriyrittäjyyttä ja -vientä, luovaa taloutta ja Suomen maakuvaa. Ohjelma täydensi Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaa ja tuki Suomen matkailustrategiaa.

Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen rajahaastattelututkimuksen mukaan

Suomessa kävi 7,6 miljoonaa ulkomaista matkailijaa vuonna 2012. Määrä kasvoi 5 prosenttia edellisvuodesta. Kulttuurimatkailukohteista, poisluettuina huvipuistot, eniten käyntejä kertyi Suomenlinnassa, noin 760 000. Museoista eniten ulkomaisia matkailijoita vetivät Suomen kansallismuseon museokohteet, kaikkiaan lähes 70 000 eli yli 15 prosenttia kaikista käynneistä. Ulkomaalaisten osuus museokäynneistä oli suurin, lähes 70 prosenttia, Alvar Aalto -museon kohteissa, joita on Jyväskylässä ja Helsingissä. Nykyaikaisen museon Kiasman omien kävijätutkimusten mukaan vuoden 2012 elokuussa 61 prosenttia Kiasmassa käyneistä oli ulkomaalaisia. Lähes puolet museokäynneistä oli ulkomaisia Inarin Saamelaismuseo Siidassa sekä Kultamuseossa Sodankylässä. (Museotilasto 2012.) (Taulukko 2.12.)

Kaikkiaan Suomen päätoimisten museoiden lähes 5,3 miljoonasta käynnistä noin 441 000 eli yli 8 prosenttia kertyi ulkomaalaisista (Museotilasto 2012). Aiempien kävijätutkimusten (esimerkiksi Matkailukohteiden kävijämäärät 2007) mukaan ulkomaalaisia ovat Suomessa kiinnostaneet erityisesti kirkot, laivat ja linnat. Muutamissa tällaisissa kohteissa (esimerkiksi Uspenskin katedraali ja matkailujäänmurtaja Sampo) ulkomaisten kävijöiden osuus on ollut jopa yli 70 prosenttia. Taulukossa 2.12 ovat mukana ne päätoimisesti hoidetut museot, joissa ulkomaisten käyntien määrä tai osuus on Museoviraston tilastojen mukaan ollut suurin. Lisäksi taulukossa on joitakin muita kulttuurikohteita, joissa ulkomaisten kävijöiden osuus on todettu olevan suuri.

Opetus- ja kulttuuriministeriön edellä mainitun raportin mukaan Suomella on hyvät mahdollisuudet kehittää kulttuurimatkailua etenkin teemallisilla kokonaisuuksilla. Erityisesti pitäisi kiinnittää huomiota kulttuuriperinnön ja -ympäristön ylläpitoon sekä matkailutulojen kohdentamiseen kulttuuriin. Kulttuurituotteiden saatavuutta tulisi parantaa. Piekkolan ym. (2013) mukaan museoilla on tärkeä asema kulttuurimatkailun kasvumahdollisuuksien kehittämisessä.

Suomen museoliitto ja Matkailun edistämiskeskus MEK ovatkin perustaneet hankkeen Museot kulttuurimatkailun kärkeen, jonka tarkoituksena on parantaa museoiden ja matkailualan yhteistyötä (www.museoliitto.fi/museomatkailu). Museoiden kulttuurivientiä pyritään kehittämään mm. vahvistamalla suomalaisten museonäyttelyiden näkyvyyttä ulkomailla ja lisäämällä näyttelyvientiä (www.museoliitto.fi/kulttuurivienti).

Tilastolähteet

Muinaisjäännöksiä ja kulttuurihistoriallisia kohteita koskevat tilastotiedot on saatu mm. Museovirastosta, ympäristöministeriöstä, Liikennevirastosta, Ajoneuvohallintokeskuksesta sekä Ålands landskapsregeringistä. Tilastotietoja museoajoneuvoista kokoaa myös Tilastokeskus (yritystilastot: innovaatiot, liikenne ja matkailu). Monista kulttuuriperintökohteista, esimerkiksi kartanoista ja muistomerkeistä, ei ole saatavissa tilastotietoja. Usein tilastoinnin esteenä on kohteen määrittelyn ongelmallisuus. Unesco pitää yllä maakohtaista luetteloaa maailmanperintökohteista (<http://whc.unesco.org>) sekä Memory of the World -rekisteriä, jossa on kulttuuriperinnön kannalta merkittäviä asiakirjoja ja asiakirjakokoelmia (www.unesco.org/new/en/communication-and-information/flagship-project-activities/memory-of-the-world/homepage).

Päätoimisesti hoidettujen museoiden tilastotiedot on koottu Museoviraston vuosittain julkaisemasta Museotilasto-julkaisusta, joka on myös internetissä (www.museotilasto.fi). Myös Suomen Museoliitto laatii ja julkaisee museoiden toimintaa kuvaavia tilastoja sekä tekee Museotilastoa täydentäviä erillisselvityksiä muun muassa museokävijöistä (esimerkiksi Taivassalo, Eeva-Liisa & Levä, Kimmo (2012). Museokävijä 2011. Suomen Museoliiton julkaisuja 62). Museoliitto pitää lisäksi yllä tietokantaa Suomen museoista. Tietokannassa on mukana muitakin kuin päätoimisesti hoidettuja museoita. Suurimmat museot tekevät omia yleisötutkimuksiaan. Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poisluettuna Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöltä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Kansallisarkisto julkaisee vuosittain Arkistolaitos-kertomuksen, joka sisältää tilastotiedot valtion arkistolaitoksen arkistojen kokoelmista. Kulttuurialan yksityisarkistojen tietoja on niiden vuosikertomuksissa. Digitoidusta kulttuuriperintöaineistosta on saatavissa tilastotietoja joiltakin osin, esimerkiksi arkistolaitoksesta.

Tilastokeskus pitää yllä tilastoja Suomen rakennus- ja asuntokannasta. Suomen arkkitehtiliitto SAFA tilastoi järjestämiensä arkkitehtuurikil-

pailujen määriä. Arkkitehtitoimistojen liitto ATL tilastoi arkkitehtitoimistojen määriä. Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta pitää yllä tilastoja myöntämistään apurahoista (www.taike.fi).

Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen rajahaastattelututkimus on tuottanut tietoja mm. kulttuurimatkailukohteissa käymisestä. Rajahaastattelututkimus on lakkautettu, ja on mahdollista, että vastaavia tietoja ei enää saada. Matkailun edistämiskeskus MEK teettää selvityksiä matkailukohteista ja niissä käymisestä. Museoviraston vuosittain julkaisemassa Museotilasto-julkaisussa (www.museotilasto.fi) on tietoja museoiden käyntimääristä, mukaan lukien ulkomaiset käynnit niistä museoista, joissa on eniten vierailut ulkomaalaisia. Lisäksi matkailukohteet tilastoivat itse käyntimääriään, jotkin myös ulkomaalaisten osuuksia.

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan museoissa käymistä noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päätulokset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa Kulttuuritilasto 2011 (taulukko 11.12). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Muut lähteet

DOCOMOMO – modernismin merkkiteoksia Suomen arkkitehtuurissa (toim. Kairamo Maija ym.) (2002). Helsinki: Art-Print Oy.

Ekholm, Jukka (2008). Liikenteen historia liikuttaa matkailijoita. Tieto&trendit 4–5/2008. Helsinki: Tilastokeskus.

Liimatainen, Kirsi (2007). Tiehallinnon museotiet ja -sillat. Museokohdeselvitys. Tiehallinnon sisäisiä julkaisuja 11/2007. Helsinki: Tiehallinto.

Matkailu ja kulttuurin syke. Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -toimintaohjelman 2009–2013 loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:6. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Matkailukohteiden kävijämäärät 2007 (2008). MEK E:57. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus & Taloustutkimus oy.

Piekkola, Hannu, Suojanen, Otto & Vainio, Arttu (2013). Museoiden taloudellinen vaikuttavuus. 61 s. Levón-instituutin julkaisuja 139. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Ruokolainen, Vilja (2012). Valtionosuusmuseoiden talouden ja toiminnan kehitys 1992–2010. Cuporen verkkojulkaisuja 14. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore.

Suomen matkailustrategia vuoteen 2020. KTM Julkaisuja 21/2006. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö.

Ajoneuvolaki

Kansallisarkisto

Museokeskus Vapriikki

Museolaki

Museovirasto (www.nba.fi)

Museovirasto: perinnelaivarekisteri

Nykytaiteen museo Kiasma

Ympäristöministeriö (www.ymparisto.fi)

www.docomomo-fi.com

www.museoliitto.fi

www.rky.fi

Taulukot – Tables

2.1	Kulttuuriympäristöt ja kulttuurikohteet maakunnittain 2014 <i>Cultural environments and sites by region 2014</i>	42
2.2	Käynnit Unescon suomalaisissa maailmanperintökohteissa 2001–2013 <i>Visits to the Finnish UNESCO World Heritage sites 2001–2013</i>	44
2.3	Päätoimisesti hoidetut museot 1999–2012 <i>Professionally-run museums 1999–2012</i>	45
2.4	Päätoimisesti hoidettujen museoiden lakisääteiset valtionosuudet 1999–2013 <i>Statutory State subsidies to professionally-run museums 1999–2013</i>	46
2.5	Suosituimmat museot 2012 (yli 100 000 käyntiä) <i>The most popular museums 2012 (over 100 000 visits)</i>	46
2.6	Suomen kansallismuseo 2000–2012 <i>National Museum of Finland 2000–2012</i>	47
2.7	Suomen Kansallisgalleria 2000–2012 <i>Finnish National Gallery 2000–2012</i>	47
2.8	Valtion arkistolaitoksen arkistoissa säilytettävä aineisto 1999–2012 <i>Materials in the archives of the National Archives Service 1999–2012</i>	48
2.9	Suomen rakennuskanta käyttötarkoituksen, sijainnin ja rakentamisvuoden mukaan 31.12.2012 <i>Finnish buildings by use, region and year of construction 31.12.2012</i>	49
2.10	Suomen Arkkitehtiiliiton arkkitehtuurikilpailut 1972–2013 <i>Architectural competitions arranged by the Finnish Association of Architects 1972–2013</i>	50
2.11	Arkkitehtitoimistojen liittoon (ATL) kuuluvat arkkitehtitoimistot kunnittain 2013 <i>Architects' offices belonging to the Association of Finnish Architects' Offices by municipality 2013</i>	50
2.12	Eräiden suomalaisten kulttuurimatkailukohteiden käyntimäärät 2012 <i>Visits to certain Finnish cultural tourist attractions in 2012</i>	51

2.1 Kulttuuriympäristöt ja kulttuurikohteet maakunnittain 2014
2.1 Cultural environments and sites by region 2014

Maakunta – Region	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuri- ympäristöt ¹⁾ – Cultural heritage sites of national significance ¹⁾	Valtakunnallisesti arvokkaita maisema- alueet ²⁾ – Scenic areas of nation-wide importance ²⁾	Lakien nojalla suojellut rakennus/ kohteet ³⁾ – Building sites protected under the Acts ³⁾	Asetuksen nojalla suojellut valtion omistamat rakennukset ⁴⁾ – State-owned buildings protected under the Decree on the Protec- tion of Buildings ⁴⁾	Kirkkoilla suojellut kirkot ⁵⁾ – Churches protected under the Church Act ⁵⁾	Lailla ortodoksisesta kirkosta suojellut kirkot ⁶⁾ – Orthodox churches protected under the Act on the Orthodox Church ⁶⁾
Päivitysajankohta – Date of updating	22.12.2009	5.1.1995	1.1.2014	1.1.2014	1.1.2014	1.1.2014
Yhteensä – Total	1 258	156	280	813	558	19
Uusimaa	231	10	68	184	64	4
Varsinais-Suomi	183	8	49	80	75	1
Satakunta	83	5	4	7	33	–
Kanta-Häme	69	6	8	97	18	1
Pirkanmaa	90	8	13	22	54	1
Päijät-Häme	45	5	6	15	12	–
Kymenlaakso	58	9	3	27	18	4
Etelä-Karjala – South Karelia	45	6	2	34	15	1
Etelä-Savo	62	14	13	47	19	–
Pohjois-Savo	62	8	5	41	20	1
Pohjois-Karjala – North Karelia	48	13	6	19	19	5
Keski-Suomi – Central Finland	55	8	13	39	33	–
Etelä-Pohjanmaa – South Ostrobothnia	55	6	19	22	25	–
Pohjanmaa – Ostrobothnia	89	7	27	14	38	1
Keski-Pohjanmaa – Central Ostrobothnia	23	1	12	2	11	–
Pohjois-Pohjanmaa – North Ostrobothnia	101	11	22	43	56	–
Kainuu	54	7	3	8	12	–
Lappi – Lapland	124	24	7	112	20	–
Ahvenanmaa – Åland	–	–	–	–	16	–

1) Mikäli alue on moniosainen tai teemakohte ja sijaitsee useamman maakunnan alueella, se on laskettu yhteismäärään vain kerran. Lähde: Museovirasto, www.rky. – If the site consists of several parts or is a thematic site and extends over several regions, it has been included only once in the total sum. Source: National Board of Antiquities, www.rky.fi.

2) Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995. Mikäli alue sijaitsee useamman kuin yhden maakunnan alueella, se on laskettu mukaan vain yhteen maakuntaan. – Decision in principle by the Finnish Government, 5 January 1995. If the site extends over several regions, it has been included here in one region only.

3) Rakennussuojelulaki & laki rakennusperinnön suojelemisesta. Kohde voi olla rakennus, rakennelma, rakennusryhmä tai rakennettu alue. Ei sisällä laeilla suojeltuja kirkkoja. Lähde: Ympäristöministeriö. – Act on the Protection of Buildings & Act on the protection of built heritage. Site may be a building, construction, group of buildings or built-up area. Excluding churches protected under acts. Source: Ministry of the Environment.

4) Mukana Metsähallituksen rakennukset. Lähde: Ympäristöministeriö. Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985) on kumottu, mutta kyseisen asetuksen nojalla tehdyt suojelupäätökset ovat voimassa. – Including buildings owned by Metsähallitus. Source: Ministry of the Environment. The Decree on the Protection of Buildings (480/1985) has been repealed, but the protection decisions made by virtue of the Decree concerned remain valid.

5) Lähde: Museovirasto. – Source: National Board of Antiquities.

6) Lähde: Museovirasto. – Source: National Board of Antiquities.

2.1 Jatkuu

2.1 Cont.

Maakunta – Region	Kiinteät muinais/ jäännökset ⁷⁾ – Ancient monuments and sites ⁷⁾	Perinnelaivat ⁸⁾ – Heritage ships ⁸⁾	Tiemuseo- kohteet ⁹⁾ – Museum roads ⁹⁾	Museorekisterissä olevat ajoneuvot ¹⁰⁾ – Vehicles in museum register ¹⁰⁾	Museojunat ¹¹⁾ – Museum trains ¹¹⁾	Rautatieasemat ¹²⁾ – Railway stations ¹²⁾	
						Asema-alueet – Station areas	Niillä olevat rakennukset – Station buildings
Päivitysajankohta – Date of updating	1.1.2014	1.1.2014	1.1.2014	31.12.2013	1.1.2014	15.1.2008	15.1.2008
Yhteensä – Total	30 510	92	55	38 922	13	118	889
Uusimaa	3 901	22	3	8 685	3	23	141
Varsinais-Suomi	2 857	6	3	4 585	–	8	66
Satakunta	1 338	–	4	2 457	–	3	32
Kanta-Häme	846	–	2	1 646	1	6	42
Pirkanmaa	1 603	8	3	4 038	2	12	75
Päijät-Häme	747	3	1	1 480	1	1	17
Kymenlaakso	1 331	2	6	1 243	–	2	13
Etelä-Karjala – South Karelia	759	4	1	606	–	2	21
Etelä-Savo	1 536	26	4	1 157	1	11	76
Pohjois-Savo	952	5	1	1 144	–	8	66
Pohjois-Karjala – North Karelia	1 248	2	2	836	1	4	49
Keski-Suomi – Central Finland	1 119	10	3	1 679	2	7	65
Etelä-Pohjanmaa – South Ostrobothnia	979	–	2	2 723	–	7	45
Pohjanmaa – Ostrobothnia	1 596	–	5	2 846	1	7	46
Keski-Pohjanmaa – Central Ostrobothnia	420	–	–	494	–	2	2
Pohjois-Pohjanmaa – North Ostrobothnia	2 266	2	5	1 706	1	3	17
Kainuu	1 330	1	4	325	–	7	82
Lappi – Lapland	3 928	–	6	819	–	5	34
Ahvenanmaa – Åland	1 754	1	–	331	–	–	–

7) Arvio, sisältää rekisteröidyt esihistorialliset, historialliset ja vedenalaiset muinaisjäännökset. Kokonaissumma sisältää myös sellaiset muinaisjäännökset, joiden sijaintikunta tai -maakunta ei ole tiedossa (esimerkiksi vedenalaiset muinaisjäännökset). Nämä puuttuvat maakuntakohtaisista summista. Lähteet: Museovirasto, Ålands landskapsregering. – Estimate. Includes registered prehistoric, historical and underwater sites. The total sum includes also sites, of which the administrative location is not known (such as underwater sites). These are not included in regional sums. Sources: National Board of Antiquities, The Government of Åland.

8) Sisältää vain perinnelaivarekisteriin hyväksytyt alukset. Kaikkiaan Suomessa arvioidaan olevan noin 400 kulttuurihistoriallisesti arvokasta alusta. Lähte: Museovirasto. – Includes only vessels entered in the register of heritage ships. There are an estimated total of 400 vessels of cultural historical value in Finland. Source: National Board of Antiquities.

9) Mikäli alue sijaitsee useamman kuin yhden maakunnan alueella, se on laskettu mukaan vain yhteen maakuntaan. Lähte: Liikennevirasto. – If the site extends over several regions, it has been included here in one region only. Source: Finnish Transport Agency.

10) 9 ajoneuvoa, joiden kotimaakunta tuntematon sekä 113 ajoneuvoa ulkomailla (sisältyvät kokonaissummaan). Museorekisteriin voidaan hyväksyä vähintään 30 vuotta vanhoja ajoneuvoja. Tiedot ovat peräisin Liikenteen turvallisuusvirasto TraFin ajoneuvorekisteristä, jossa on joitakin puutteellisia ja virheellisiä tietoja. Lähteet: Tilastokeskus, Yritystilastot: innovaatiot, liikenne ja matkailu, Ålands landskapsregering. – There are 9 vehicles, the home region of which is unknown and 113 vehicles abroad (included in the total number). Vehicles at least 30 years of age can be accepted in the museum register. The statistics are taken from the motor vehicle register of the Finnish Transport Safety Agency TraFi. However, the register contains some incomplete and incorrect information. Sources: Statistics Finland; Business Statistics: Innovations, Transport and Tourism, Government of Åland.

11) Museojunaliikennettä harjoittavat yhdistykset ja museot. Lähteet: Suomen Rautatiemuseo & museojunayhdistykset. – Societies and museums which arrange museum train traffic. Sources: Finnish Railway Museum & museum train societies.

12) Lähte: Sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi 22.9.1998. Ympäristöministeriön ym. – Source: Agreement on preservation and protection of railway station areas of national importance 22 September 1998. Ministry of the Environment, etc.

2.2 Käynnit Unescon suomalaisissa maailmanperintökohteissa 2001–2013*
2.2 Visits to the Finnish UNESCO World Heritage sites 2001–2013*

Kohde – Site	Maailmanperintöluetteloon hyväksymisvuosi – Year of inscription	Käyntejä – Visits						
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Suomenlinna – <i>Fortress of Suomenlinna (Helsinki)</i>	1991	646 369	681 942	616 784	625 882	632 000	678 000	690 000
Vanha Rauma – <i>Old Rauma</i>	1991	..	..	..	..	..	..	..
Petäjäveden vanha kirkko – <i>Petäjävesi Old Church</i> (<i>Petäjävesi</i>)	1994	17 700	19 100	20 250	17 000	14 450	16 000	17 500
Verlan puuhiomo ja pahvitehdas – <i>Verla Groundwood and</i> <i>Board Mill (Kouvola)</i>	1996	18 626	20 307	20 508	21 766	19 569	20 552	17 782
Sammallahdenmäen pronssikautiset hautaröykkiöt ¹⁾ – <i>The Bronze Age Burial Site of Sammallahdenmäki ¹⁾</i> (<i>Rauma</i>)	1999	..	..	2 309	3 435	3 948	3 764	6 864
Struven kolmiomittausketju – <i>Struve</i> <i>Geodetic Arc</i>	2005	..	..	..	..	..	..	..
Merenkurkun saaristo – <i>Kvarken Archipelago</i>	2006	..	..	..	..	..	..	..

2.2 Jatkuu
2.2 Cont.

Kohde – Site	Maailmanperintöluetteloon hyväksymisvuosi – Year of inscription	Käyntejä – Visits					
		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Suomenlinna – <i>Fortress of Suomenlinna (Helsinki)</i>	1991	678 000	713 000	736 000	778 000	760 000	828 000
Vanha Rauma – <i>Old Rauma</i>	1991	..	..	..	..	..	..
Petäjäveden vanha kirkko – <i>Petäjävesi Old Church</i> (<i>Petäjävesi</i>)	1994	15 800	15 700	15 700	16 000	13 817	14 705
Verlan puuhiomo ja pahvitehdas – <i>Verla Groundwood and</i> <i>Board Mill (Kouvola)</i>	1996	16 900	14 143	14 655	15 523	14 545	13 503
Sammallahdenmäen pronssikautiset hautaröykkiöt ¹⁾ – <i>The Bronze Age Burial Site of Sammallahdenmäki ¹⁾</i> (<i>Rauma</i>)	1999	5 170	6 000	8 211	8 643	n.–ca. 8 000	6 901
Struven kolmiomittausketju – <i>Struve</i> <i>Geodetic Arc</i>	2005	..	..	..	..	..	..
Merenkurkun saaristo – <i>Kvarken Archipelago</i>	2006	..	..	..	..	..	..

* Suomessa on 7 maailmanperintökohdetta, joista Vanhan Rauman, Struven kolmiomittausketjun ja Merenkurkun saariston käyntimääriä ei lasketa. Vuoden 2013 lopussa Unescon maailmanperintökohteita oli yhteensä 981 kpl, joista kulttuurikohteita 759. – *In Finland there are seven World Heritage sites, of which visits to Old Rauma, the Struve Geodetic Arc and the Kvarken Archipelago are not counted. By the end of 2013, there were a total of 981 UNESCO World Heritage sites, 759 of which were cultural sites.*

1) Käyntien laskenta aloitettu 2003. 2003–2006 -luvuissa mukana ainoastaan vieraskirjaan merkityt. 1.7.2007 otettu käyttöön kävijälaskuri. – *Counting of visits began in 2003. Figures of 2003–2006 include only visitors who signed the guest book. On July 1st, 2007 a visitor counting machine was introduced.*

Lähteet – Sources:

Kohteitten omat ilmoitukset – *Reports of the sites*

<http://whc.unesco.org>

2.3 Päätoimisesti hoidetut museot 1999–2012*

2.3 Professionally-run museums 1999–2012*

Vuosi – Year	Museoita – Museums		Museotyyppi – Type of museum			Omistaja – Owner			Kokoelmat – Collections				
	Hallintoyksiköitä ¹⁾ – Administrative units ¹⁾	Museoyksiköitä – Museum units	Kulttuurihistoriallinen – Cultural-historical	Erikois – Specialised	Taide – Art	Luonnontieteellinen – Natural history	Kunta – Municipality	Valtio – State	Yksityinen – Private	Esineitä – Items	Teoksia – Works	Näytteitä – Exhibits	Kuvia – Images
			Museoyksiköitä – Museum units				Museoyksiköitä – Museum units		1 000	1 000	1 000	1 000	
1999.	152	294	145	73	59	17	184	37	73	..	236	17 848	14 362
2000.	155	307	151	77	61	18	191	37	79	4 214	257	18 993	14 415
2001.	157	305	149	77	61	18	187	37	81	4 207	270	19 919	14 971
2002.	162	317	156	80	63	18	194	39	84	4 316	266	20 077	15 590
2003.	163	323	161	81	63	18	199	38	86	4 403	275	20 711	17 877
2004.	163	321	158	82	63	18	199	37	85	4 475	287	19 405	19 465
2005.	165	328	160	85	65	18	202	37	89	4 535	296	19 896	19 896
2006.	163	322	156	85	63	18	197	37	88	4 460	286	19 528	20 238
2007.	165	326	152	85	58	17	201	36	89	4 918	297	19 612	21 108
2008.	164	326	155	85	56	16	201	36	86	4 969	307	22 852	22 265
2009.	157	329	165	87	55	14	210	36	80	5 479	319	23 152	22 654
2010.	158	330	165	88	55	13	214	36	77	5 560	319	21 887	23 373
2011.	156	325	165	83	54	12	212	32	78	5 672	336	22 959	24 345
2012.	154	325	160	86	56	12	213	28	81	6 111	352	22 033	24 746

Päätoimisesti hoidetut museot 1999–2012 osa 2*

Professionally-run museums 1999–2012: part 2*

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff			Menot – Expenditure						Rahoitus – Funding					
	Yhteensä – Total	Vaki-nainen – Permanent	Museo-ammattilinen – Museum professionals	Aukiolo-tunnit – Opening hours	Käynnit – Admissions	Näyttelyt – Exhibitions	Yhteensä – Total	Henki-löstö – Staff	Kiinteistö – Premises	Kokoelmat – Acquisitions	Muut – Other	Valtio – State	Kunnat – Muni-ci-palities	Oma-toiminen – Self-financed	Muu – Other
	Htv – Person years	Lkm – No.	Lkm – No.	1 000	1 000	Lkm – No.	1 000 € – EUR 1 000	%	%	%	%	%	%	%	%
1999.	1 904	1 474	790	371	4 304	1 189	109 060	47	27	2	24	43	34	13	10
2000.	1 999	1 534	840	389	4 881	1 289	122 996	45	30	2	24	46	34	15	6
2001.	2 102	1 590	856	395	4 714	1 192	130 477	45	29	3	23	43	37	15	4
2002.	2 139	1 655	861	393	4 775	1 175	133 920	46	29	2	23	39	37	15	9
2003.	2 186	1 636	881	401	4 476	1 275	139 508	47	30	2	21	37	39	15	9
2004.	2 204	1 686	893	399	4 783	1 216	146 936	47	30	2	21	38	37	16	8
2005.	2 223	1 717	927	398	4 340	1 182	159 709	50	29	2	19	39	37	14	10
2006.	2 238	1 707	921	388	4 528	1 279	164 749	48	29	2	21	38	37	14	11
2007.	2 392	1 777	995	..	4 597	1 200	171 371	49	29	1	21	38	38	13	11
2008.	2 340	1 787	1 007	..	5 416	1 189	189 129	48	28	1	22	40	36	14	9
2009.	2 619	1 859	1 046	..	5 082	1 235	196 189	48	31	2	20	43	34	15	8
2010.	2 644	1 855	1 079	..	4 869	1 134	199 646	48	30	1	20	46	33	14	7
2011.	2 737	1 922	1 057	..	4 985	1 149	208 383	48	29	1	21	45	34	14	8
2012.	2 749	1 947	1 066	..	5 254	1 267	219 210	48	30	1	20	42	34	15	8

* Pl. Ahvenanmaa – Excluding Åland.

1) Hallinnollinen kokonaisuus, jolla voi olla hoidettavanaan useampia eri museokohteita eli museoyksiköitä. – An entire administrative structure which may be responsible for several museum sites, i.e. museum units.

Lähde – Source:

Museotilastot – Museum Statistics Finland. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities

2.4 Päätoimisesti hoidettujen museoiden lakisääteiset valtionosuudet 1999–2013
2.4 Statutory State subsidies to professionally-run museums 1999–2013

Vuosi – Year	Päätoimisia museoita ¹⁾ – Professionally-run museums ¹⁾	joista valtionosuuden piirissä – of which receiving statutory state subsidy	Valtionosuuden perusteena käytetty yksikköhinta ²⁾ – Unit price used in reckoning statutory State subsidy ²⁾	Valtion talousarviossa vahvistetut henkilötyövuodet – Person years determined in state budget	Valtionosuudet – Statutory State subsidies
			€/htv – EUR / person year		1 000 € – EUR 1 000
1999.	152	123	31 751	1 026	14 393
2000.	155	129	32 735	1 026	14 807
2001.	157	129	33 671	1 026	15 240
2002.	162	130	34 075	1 028	15 448
2003.	163	132	34 552	1 028	15 658
2004.	163	132	35 174	1 072	16 670
2005.	165	136	35 983	1 128	17 821
2006.	163	135	36 847	1 158	18 720
2007.	165	134	37 584	1 158	19 100
2008.	164	133	48 209	1 158	24 890
2009.	157	123	³⁾ 59 292	1 158	30 564
2010.	158	126	70 569	1 183	37 260
2011.	156	125	71 698	1 183	37 935
2012.	154	123	67 313	1 183	35 584
2013.	..	..	69 616	1 183	36 811

1) Hallintoyksiköiden lukumäärä. – Number of administrative units.

2) Museon ylläpitäjälle maksettiin 37 prosenttia henkilötyövuosien määrittämästä valtionosuudesta. Valtakunnallisilla erikoismuseoilla, maakuntamuseoilla ja aluetaidemuseoilla osuus oli 47 prosenttia. Vuosien 2008–2013 yksikköhinta on arvonlisäveroton, arvonlisäverollinen yksikköhinta on jonkin verran korkeampi. – Museum administration received 37 per cent of the state subsidy determined by person years. National specialised museums, provincial museums and regional art museums receive 47 per cent. The unit prices 2008–2013 are excluding VAT, the unit price including VAT is 7,80 a little bit higher.

3) Valtionosuuslain uudistus, jolloin yksikköhintaa korotettiin. – Raising of the unit price due to the renewal of State subsidy act.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

Museovirasto – National Board of Antiquities

2.5 Suosituimmat museot 2012 (yli 100 000 käyntiä)*
2.5 The most popular museums 2012 (over 100 000 visits)*

Museo – Museum	Sijaintipaikka – Location	Käynnit – Visits	Joista ilmaiskäynnit – Of which free visits	Museotyyppi – Type of museum
Valtion taidemuseo ¹⁾ – Finnish National Gallery	Helsinki	606 547	219 156	Taide – Art
Suomen kansallismuseo – National Museum of Finland	Helsinki	452 874	194 749	Kulttuurihistoriallinen – Cultural history
Turun museokeskus – The Museum Centre of Turku	Turku	178 346	45 767	Kulttuurihistoriallinen – Cultural history
Helsingin kaupunginmuseo – Helsinki City Museum	Helsinki	156 644	156 644	Kulttuurihistoriallinen – Cultural history
Luonnontieteellinen keskusmuseo – Finnish Museum of Natural History	Helsinki	152 264	73 917	Luonnontieteellinen – Natural history
Tampereen kaupungin historialliset museot – Tampere city history museums	Tampere	135 523	61 156	Kulttuurihistoriallinen – Cultural history
Designmuseo – Design Museum	Helsinki	130 378	29 259	Eriskoismuseo – Specialised museum
Forum Marinum	Turku	122 634	76 656	Eriskoismuseo – Specialised museum
Merikekus Vellamo – Maritime Centre Vellamo	Kotka	105 526	69 037	Kulttuurihistoriallinen – Cultural history
Helsingin taidemuseo – Helsinki Art Museum	Helsinki	104 658	62 167	Taide – Art

* Hallinnollisin yksiköin. – According to administrative units.

1) Vuodesta 2014 alkaen Suomen Kansallisgalleria.

Lähteet – Sources:

Museotilasto 2012 – Museum Statistics 2012 – Finland. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities

www.museotilasto.fi

2.6 Suomen kansallismuseo 2000–2012*
2.6 National Museum of Finland 2000–2012*

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Menot – Expenses	Omat tulot ¹⁾ – Own income ¹⁾	Esineitä kokoelmassa ²⁾ – Exhibits in collections ²⁾	Kuvia kokoelmassa ²⁾ – Pictures in collections ²⁾	Käyntejä – Visits	Näyttelyitä – Exhibitions
	Htv – Person years	Milj. € – EUR million	Milj. € – EUR million				
2000.	162	7,7	1,3	500 000	2 454 458	532 494	34
2001.	164	7,8	1,5	502 600	2 611 327	565 046	53
2002.	162	8,5	2,0	510 363	2 656 656	569 698	32
2003.	160	8,6	3,0	512 026	2 722 158	531 446	38
2004.	150	9,1	2,2	513 854	3 040 310	522 688	37
2005.	161	9,2	2,2	516 213	3 093 133	478 887	30
2006.	161	9,4	1,8	517 876	3 137 549	500 683	28
2007.	148	9,8	2,1	576 085	3 195 688	485 698	22
2008.	160	11,9	2,4	621 760	3 385 790	508 476	15
2009.	174	12,6	2,9	594 923	3 396 841	539 940	31
2010.	143	12,0	2,6	448 583	3 439 000	488 577	23
2011.	152	8,6	2,2	558 600	3 494 000	502 238	16
2012.	128	12,1	2,4	560 165	3 446 100	452 874	17

* Sisältää Suomen kansallismuseon Helsingissä sekä siihen kuuluvat muut museoyksiköt (18 kpl). – Includes the National Museum of Finland in Helsinki and 18 other museum units annexed to the National Museum.

1) Pääsymaksut, myyntitulot, palvelu- ym. tulot, sponsorituki. – Entrance fees, sales income, income from services, etc., company support.

2) Ainoastaan Suomen kansallismuseo Helsingissä. – Includes only the National Museum of Finland in Helsinki.

Lähteet – Sources:

Museotilastot – Finnish Museum Statistics. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.

2.7 Suomen Kansallisgalleria 2000–2012*
2.7 Finnish National Gallery 2000–2012*

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Menot – Expenses	Omat tulot ¹⁾ – Own income ¹⁾	Teoksia kokoelmassa – Works in collections	Kuvia kokoelmassa – Pictures in collections	Käyntejä – Visits	Näyttelyitä – Exhibitions
	Htv – Person years	Milj. € – EUR million	Milj. € – EUR million				
2000.	234	20,4	3,7	27 459	342 000	542 012	53
2001.	228	19,8	3,4	28 696	400 000	358 810	37
2002.	227	19,8	2,8	29 584	442 000	453 829	26
2003.	239	20,8	2,8	30 451	425 000	424 419	29
2004.	242	21,6	4,1	30 778	466 000	522 993	23
2005.	243	21,1	2,7	30 989	475 000	406 905	22
2006.	246	21,5	3,0	31 197	545 000	402 787	17
2007.	241	21,8	2,4	31 544	591 000	355 762	16
2008.	237	23,1	3,4	32 345	500 400	493 034	29
2009.	231	26,7	5,9	32 550	526 542	584 979	32
2010.	232	24,8	3,6	32 875	529 699	422 774	24
2011.	247	26,3	3,1	33 692	542 700	386 599	17
2012.	..	26,2	6,1	36 689	550 500	606 547	17

* Ateneum – Suomen taiteen museo, Nykytaiteen museo Kiasma sekä Sinebrychoffin taidemuseo. – Ateneum Art Museum, Museum of Contemporary Art Kiasma and Sinebrychoff Art Museum.

1) Pääsymaksut, myyntitulot, palvelu- ym. tulot, sponsorituki. – Entrance fees, sales income, income from services, etc., company support.

Lähteet – Sources:

Museotilastot – Finnish Museum Statistics. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.

2.8 Valtion arkistolaitoksen arkistoissa säilytettävä aineisto 1999–2012
2.8 Materials in the archives of the National Archives Service 1999–2012

Vuosi – Year	Asiakirja-aineisto – <i>Shelfable archives</i>			Tallefilmit – <i>Archival films</i>			Käyttöfilmit – <i>Reading copies</i>		Kirjastot – <i>Libraries</i>	Digitoidut kuvatiedostot – <i>Digitalised picture files</i>
	Virka-arkistot – <i>Official archives</i>	Yksityiset arkistot – <i>Private archives</i>	Yhteensä – <i>Total</i>	Kpl – <i>Items</i>	Rullia – <i>Reels</i>	Kortteja – <i>Fiches</i>	Rullia – <i>Reels</i>	Kortteja – <i>Fiches</i>		
Arkisto – <i>Archive</i>	m	m	m	Kpl – <i>Items</i>	Rullia – <i>Reels</i>	Kortteja – <i>Fiches</i>	Rullia – <i>Reels</i>	Kortteja – <i>Fiches</i>	Niteitä – <i>Volumes</i>	Kpl – <i>Items</i>
2012										
Yhteensä – Total	175 369	19 923	195 292	1 742 974	33 008	1 268 898	66 431	1 148 161	339 145	16 788 779
Kansallisarkisto – <i>National Archives</i>	93 780	8 827	102 607	1 005 660	–	–	26 702	226 158	87 345	16 788 779
Turun maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Turku</i>	15 234	2 247	17 481	318 233	364	968	8 122	124 106	45 249	–
Hämeenlinnan maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Hämeenlinna</i>	21 079	1 120	22 199	17 282	–	–	2 777	97 393	30 978	–
Mikkelin maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Mikkeli</i>	13 138	528	13 667	183 690	32 641	1 267 930	4 241	182 219	31 750	–
Joensuun maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Joensuu</i>	9 200	1 221	10 421	16 741	–	–	4 756	138 140	32 572	–
Vaasan maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Vaasa</i>	7 824	1 385	9 209	41 324	–	–	2 807	108 151	56 118	–
Jyväskylän maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Jyväskylä</i>	4 575	2 203	6 778	66 689	3	–	13 441	162 225	25 655	–
Oulun maakunta-arkisto – <i>Provincial Archives of Oulu</i>	10 540	2 391	12 931	93 355	–	–	3 585	109 769	29 478	–
1999.	87 659	12 765	100 424	893 723	24 346	965 663	52 734	775 635	296 836	–
2000.	89 752	13 234	102 986	1 601 204	24 377	969 017	60 002	817 679	302 126	–
2001.	91 171	13 549	104 720	1 631 698	24 500	1 000 066	61 209	875 188	305 525	–
2002.	90 819	14 279	105 098	1 639 045	25 048	1 014 800	62 341	975 477	308 042	–
2003.	93 214	14 814	108 028	1 666 422	25 161	1 092 073	63 311	1 015 951	310 552	–
2004.	94 158	15 009	109 167	1 672 010	25 374	1 098 613	64 734	1 035 505	313 004	–
2005.	95 550	15 472	111 022	1 699 407	25 585	1 119 867	65 243	1 097 632	315 980	–
2006.	96 191	16 044	112 235	1 660 097	26 941	1 167 624	65 534	1 111 038	317 722	–
2007.	98 529	16 620	115 149	1 667 484	27 347	1 180 294	65 761	1 130 957	319 758	–
2008.	153 683	18 130	171 813	1 685 496	28 477	1 225 441	65 963	1 141 060	321 649	1 305 464
2009.	161 779	18 245	180 024	1 709 193	29 669	1 231 890	66 146	1 142 640	322 731	4 969 000
2010.	167 659	18 691	186 350	1 730 730	31 849	1 240 440	66 310	1 142 922	323 950	10 587 641
2011.	171 021	19 025	190 046	1 740 821	32 299	1 239 674	66 378	1 146 917	323 641	13 033 119

Lähde – *Source:*
 Kansallisarkisto – *National Archives*

2.9 Suomen rakennuskanta käyttötarkoituksen, sijainnin ja rakentamisvuoden mukaan 31.12.2012

2.9 Finnish buildings by use, region and year of construction 31.12.2012

	Rakennuksia – Buildings		Kerrosala – Floor area	
	Lkm. – No.	%	m ²	%
Rakennuksia yhteensä – Buildings total	1 474 653	100	449 518 942	100
Käyttötarkoitus – Use				
Asuinrakennukset – Residential buildings	1 258 095	85,3	282 082 338	62,8
Erilliset pientalot – Detached houses	1 122 315	76,1	156 380 401	34,8
Rivi- ja ketjutalot – Attached houses	77 931	5,3	33 187 176	7,4
Asuinkeuhkot – Apartment buildings	57 849	3,9	92 514 761	20,6
Muut rakennukset – Other buildings	216 558	14,7	167 436 604	37,2
Liikerakennukset – Commercial buildings	42 580	2,9	28 320 836	6,3
Toimistorakennukset – Office buildings	10 907	0,7	19 229 947	4,3
Liikenteen rakennukset – Transport buildings	55 915	3,8	12 159 931	2,7
Hoitolaan rakennukset – Buildings for institutional care	8 414	0,6	11 677 272	2,6
Kokoumisrakennukset – Assembly buildings	13 826	0,9	9 140 984	2,0
Opetusrakennukset – Educational buildings	8 916	0,6	18 104 779	4,0
Teollisuusrakennukset – Industrial buildings	41 799	2,8	47 958 684	10,7
Varastorakennukset – Warehouses	28 582	1,9	18 946 162	4,2
Muut rakennukset – Other buildings	5 619	0,4	1 898 009	0,4
Alue – Region				
Uusimaa	252 002	17,1	118 577 878	26,4
– Pääkaupunkiseutu ¹⁾ – Capital area ¹⁾	106 798	7,2	80 542 370	17,9
– Muu Uusimaa – Rest of Uusimaa	145 204	9,8	38 035 508	8,5
Varsinais-Suomi	127 848	8,7	39 720 291	8,8
Satakunta	82 774	5,6	22 311 022	5,0
Kanta-Häme	54 156	3,7	14 954 795	3,3
Pirkanmaa	122 955	8,3	40 036 428	8,9
Päijät-Häme	52 719	3,6	17 904 440	4,0
Kymenlaakso	58 034	3,9	16 684 445	3,7
Etelä-Karjala	43 211	2,9	11 527 633	2,6
Etelä-Savo	57 258	3,9	13 276 039	3,0
Pohjois-Savo	75 967	5,2	20 691 106	4,6
Pohjois-Karjala – North Karelia	60 348	4,1	13 960 401	3,1
Keski-Suomi – Central Finland	83 017	5,6	22 293 772	5,0
Etelä-Pohjanmaa – South Ostrobothnia	77 081	5,2	17 866 535	4,0
Pohjanmaa – Ostrobothnia	62 753	4,3	15 869 936	3,5
Keski-Pohjanmaa – Central Ostrobothnia	24 028	1,6	6 003 648	1,3
Pohjois-Pohjanmaa – North Ostrobothnia	121 968	8,3	31 430 504	7,0
Kainuu	30 560	2,1	7 205 383	1,6
Lappi – Lapland	74 930	5,1	16 663 317	3,7
Ahvenanmaa – Åland	13 044	0,9	2 541 369	0,6
Rakennusvuosi – Year of construction				
–1920	77 595	5,3	17 599 235	3,9
1921–1929	29 170	2,0	7 792 822	1,7
1930–1939	48 922	3,3	11 455 235	2,5
1940–1949	90 171	6,1	14 307 232	3,2
1950–1959	174 228	11,8	36 834 270	8,2
1960–1969	139 870	9,5	50 870 240	11,3
1970–1979	203 298	13,8	82 623 058	18,4
1980–1989	271 378	18,4	87 197 233	19,4
1990–1999	182 121	12,4	57 206 283	12,7
2000–2009	181 600	12,3	60 002 400	13,3
2010–	45 904	3,1	16 224 542	3,6
Tuntematon – Unknown	30 396	2,1	7 406 392	1,6

1) Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen.

Lähde – Source:

Tilastokeskus: rakennus- ja asuntokanta – Statistics Finland: Buildings and Dwellings

2.10 Suomen Arkkitehtiiliiton arkkitehtuurikilpailut 1972–2013
2.10 Architectural competitions arranged by the Finnish Association of Architects 1972–2013

Vuosi – Year	Yleiset kilpailut – Open competitions	Kutsukilpailut – Invitation competitions
1972–1979	49	49
1980–1989	96	215
1990.....	16	24
1991.....	15	12
1992.....	7	5
1993.....	6	6
1994.....	8	3
1995.....	4	12
1996.....	9	20
1997.....	9	29
1998.....	7	28
1999.....	7	23
1990–1999	88	162
2000.....	7	29
2001.....	7	21
2002.....	4	21
2003.....	6	23
2004.....	7	14
2005.....	5	17
2006.....	3	14
2007.....	5	20
2008.....	13	22
2009.....	4	15
2000–2009	61	196
2010.....	5	17
2011.....	9	18
2012.....	9	12
2013.....	4	16
1972–2013	321	685

Lähde – Source:
 Suomen Arkkitehtiiliitto – Finnish Association of Architects

2.11 Arkkitehtitoimistojen liittoon (ATL) kuuluvat arkkitehtitoimistot kunnittain 2013
2.11 Architects' offices belonging to the Association of Finnish Architects' Offices by municipality 2013

Kunta – Municipality	Toimistoja – Offices	%
Yhteensä – Total	247	100
Helsinki	129	52
Espoo	22	9
Oulu	22	9
Tampere	17	7
Turku	15	6
Jyväskylä	4	2
Lahti	4	2
Kuopio	4	2
Vaasa	3	1
Joensuu	3	1
Pori	2	1
Lappeenranta	2	1
Kotka	2	1
Hämeenlinna	2	1
Hyvinkää	2	1
Yhteensä – Total	233	94
Muut kunnat – Other municipalities	14	6

Lähde – Source:
 Arkkitehtitoimistojen liitto ATL – Association of Finnish Architects' Offices

2.12 Eräiden suomalaisten kulttuurimatkailukohteiden käyntimäärät 2012*

2.12 Visits to certain Finnish cultural tourist attractions in 2012*

Kohde – Attraction	Käyntejä – Visits	Joista ulkomaalaisia – Of which foreign visits	
			%
Alvar Aalto -museo – Alvar Aalto Museum (Helsinki & Jyväskylä)	25 685	17 918	69,8
Suomen arkkitehtuurimuseo – Museum of Finnish Architecture (Helsinki)	25 309	13 500	53,3
Saamelaismuseo Siida – Sámi Museum Siida (Inari)	49 419	23 200	46,9
Kultamuseo – Gold Prospector Museum (Sodankylä)	10 267	4 518	44,0
Mannerheim-museo – Mannerheim Museum (Helsinki)	7 871	3 000	38,1
Lapin maakuntamuseo – Provincial Museum of Lapland (Rovaniemi)	77 653	28 368	36,5
Lenin-museo – Lenin Museum (Tampere)	10 395	3 443	33,1
Sotamuseo – Military Museum (Helsinki)	55 000	16 000	29,1
Rauman museo – Rauma Museum	27 084	7 700	28,4
Naantalin museo – Naantali Museum	8 892	2 520	28,3
Aboa Vetus & Ars Nova Historian ja nykytaiteen museo – Aboa Vetus & Ars Nova Museum of History and Contemporary Art (Turku)	36 966	9 000	24,3
Designmuseo – Design Museum (Helsinki ym. – etc.)	130 378	30 640	23,5
Fiskarsin museo – Fiskars Museum (Raasepori)	6 385	1 500	23,5
Aineen taidemuseo – Aine Art Museum (Tornio)	17 577	4 000	22,8
Etelä-Karjalan taidemuseo – South Karelia Art Museum (Lappeenranta)	14 162	3 000	21,2
Etelä-Karjalan museo – South Karelia Museum (Lappeenranta)	28 339	6 000	21,2
Lusto Suomen Metsämuseo – Lusto The Finnish Forest Museum (Punkaharju)	29 011	6 100	21,0
Gallen-Kallelan museo – Gallen-Kallela Museum (Espoo)	13 513	2 703	20,0
Helsingin kaupunginmuseo – Helsinki City Museum	156 644	26 500	16,9
Suomen kansallismuseo – National Museum of Finland (Helsinki ym. – etc.)	452 874	69 332	15,3
Tampereen kaupungin historialliset museot – Tampere city history museums	135 523	11 155	8,2
Temppliaukion kirkko – Temppliaukio church (Helsinki)	513 687	..	n.–ca. 70
Helsingin tuomiokirkko – Helsinki cathedral	443 267	..	..
Uspenskin katedraali – Uspenski cathedral (Helsinki)	400 000	..	n.–ca. 70
Suomenlinna – Fortress of Suomenlinna (Helsinki)	760 000	..	n.–ca. 40

* Sisältää päätoimisesti hoidetuista museoista ne, joissa ulkomaalaisten osuus käynneistä on vähintään 20 prosenttia tai ulkomaisten käyntien määrä yli 10 000. – Including those professionally-run museums, where the share of foreign visits is 20 per cent or more or the number of foreign visits more than 10,000.

Lähteet – Sources:

Kohteiden ilmoitukset – Reports of the attractions

Helsingin kaupungin tietokeskus – City of Helsinki Urban Facts

Museovirasto – National Board of Antiquities

3 Kirjat, kirjastot ja kulttuurilehdet

Kirjojen kustantaminen

Suomessa julkaistiin runsaat 11 500 kirjaa vuonna 2012 nimekkeittäin laskettuna. Määrä on laskenut lähes 20 prosenttia vuodesta 2007. Julkaistuista nimekkeistä kotimaista kirjallisuutta oli vajaat 9 000 kappaletta ja käännskirjallisuutta lähes 2 600 kappaletta. Kotimaisessa kirjallisuudessa suomen kielellä julkaistujen nimekkeiden osuus oli noin 76 prosenttia, ruotsiksi julkaistujen osuus vajaat 4 prosenttia ja muilla kielillä julkaisujen osuus vähän yli 20 prosenttia. Käännskirjallisuudessa suomen kielelle käännettyjen osuus julkaistuista nimekkeistä oli noin 97 prosenttia. 65 prosentissa käännetyistä kirjoista alkukielenä on ollut englanti, lähes 10 prosentissa ruotsi. Osuuksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Kustannusyhtiöiden lisäksi kirjoja julkaisevat mm. järjestöt, yliopistot, tutkimuslaitokset ja valtion virastot. Kansalliskirjaston tilastot sisältävät kaikkien julkaisijoiden kirjat. (Taulukot 3.1 ja 3.2.)

Valtaosa julkaistusta kirjallisuudesta on tietokirjallisuutta. Vuonna 2012 tietokirjojen osuus julkaistuista nimekkeistä oli noin 75 prosenttia ja kaunokirjojen osuus 25 prosenttia. Kaunokirjojen osuus on viime vuosikymmeninä hiljalleen kasvanut ja tietokirjojen osuus vähentynyt: esimerkiksi vuonna 1995 tietokirjojen osuus oli 86 prosenttia ja kaunokirjojen osuus 14 prosenttia. Aihepiireittäin tarkasteltuna julkaistuista kirjanimekkeistä suurimmat ryhmät vuonna 2012 olivat kaunokirjallisuus (noin 25 prosenttia), historia ja elämäkerrat (8 prosenttia) sekä arkkitehtuuri ja taide (8 prosenttia). (Taulukot 3.3 ja 3.4.)

Suomalainen kirjallisuus on viime vuosina saanut entistä enemmän huomiota myös ulkomailla. Suomalaista kirjallisuutta käännettiin vuonna 2012

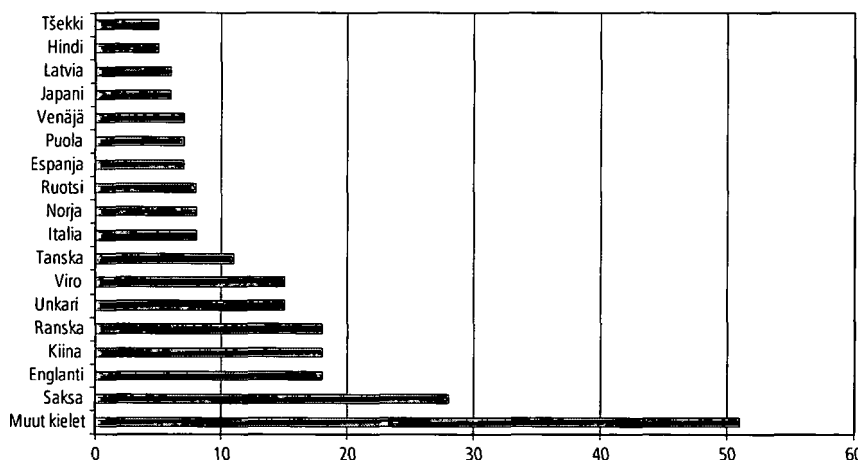
muille kielille 241 nimekkeen verran. Määrä on 45 nimekettä suurempi kuin edellisvuonna ja lähes 100 nimekettä suurempi kuin vuonna 2001. Eniten käännettiin vuonna 2012 saksaksi (28 nimekettä), englanniksi, ranskaksi ja kiinaksi (18 nimekettä kullekin kielelle). Käännskistä lähes puolet (114 nimekettä) oli proosaa ja runsaat 35 prosenttia (85 nimekettä) lasten ja nuorten kirjallisuutta. (Kuvio 3.1, taulukko 3.6.) Suomalaisen kirjallisuuden käänntämistä, painattamista, julkaisemista ja tuntemusta ulkomailla tukee asiantuntija- ja vientiorganisaatio FILI (Finnish Literature Exchange).

Äänikirjoja julkaistaan tallenteina (cd-rom ja dvd) sekä internetistä ladattavina tiedostoina. Tallennemuotoisia äänikirjoja julkaistiin 71 uutta nimekettä vuonna 2013 ja ladattavia 48. (Taulukko 3.7.)

Digitaalisten julkaisujen tuotanto nimekemäärällä mitattuna on yli kolminkertaistunut vuodesta 2007. Suurimmaksi ryhmäksi ovat nousseet ladattavat sähkökirjat: niiden osuus julkaistuista nimekkeistä oli jo kaksi kolmasosaa vuonna 2013, kun osuus vuotta aiemmin oli vielä alle 44 prosenttia. Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajat julkaisivat vuonna 2013 kaikkiaan 1 138 sähkökirjanimekettä. Digitaalisten julkaisujen myynnin arvosta online-julkaisut ovat suurin ryhmä yli 80 prosentin osuudella vuonna 2013. (Taulukko 3.8.)

Kirjojen myynti, vienti ja lukeminen

Kirjoja myydään edelleen eniten perinteisissä kirjakaupoissa. Vuonna 2012 Suomessa oli 248 yleiskirjakauppaa. Määrä on vähentynyt 68:lla vuodesta 2005. Vähennykset ovat kohdistuneet etenkin pieniin yksityisiin kirjakauppoihin, mutta

Kuvio 3.1

Suomalaisen kirjallisuuden käännskset muihin kielisiin 2012 (yhteensä 241 käännsknamekettä)

Lähde: Suomalaisen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI.

vuonna 2013 myös tarjouskirjoja myyvä Kirjatori-ketju lakkautti yli puolet myymälöistään. Vuodesta 2005 markettien kirjaosastojen määrä on sen sijaan kasvanut 141:stä 179:ään. Myynnin lisäämiseksi yleiskirjakauppojen valikoimia on pyritty monipuolistamaan lisäämällä muiden tuotteiden kuin perinteisten kirjojen osuutta. Kirjojen kokonaisymyynti oli noin 546 miljoonaa euroa vuonna 2012 eli noin 3,4 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Myynnistä lähes 30 prosenttia kertyi kirja-kauppojen myynnistä, vajaat 14 prosenttia posti-, suora- ja kirjakerhomyyntistä ja lähes 20 prosenttia tavaratalojen ja supermarkettien kirjaosastojen myynnistä. Vuodesta 2005 kirjakauppojen osuus on laskenut 12 prosenttiyksikköä sekä posti-, suora- ja kirjakerhomyyntin osuus niin ikään 12 prosenttiyksikköä. Samassa ajassa tavaratalojen ja supermarkettien kirjaosastojen myyntiosuus on kasvanut 8 prosenttiyksikköä. Verkkokirjakauppojen osuus vuonna 2012 oli kohonnut jo yli 6 prosentin. Vuonna 2013 kirjojen myynti suurimmissa kirjakaupoissa laski Kirjakauppaliiton tietojen mukaan 2,3 prosenttia edellisvuodesta. Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen 2012 mukaan kirjojen ja lehtien ostaminen on vähentynyt erityisen selvästi nuorissa ikäluokissa. (Taulukot 3.9–3.10.)

Myös myyntikanavana toimivat kirjamesut ovat pysyneet suuressa suosiossa: vuonna 2013 Helsingin kirjamesujen käyntien määrä ylsi lähes 80 000:een, kun Turun kirjamesuilla oli vuotta aiemmin saavutettu uusi ennätys, lähes 25 000 käyntiä (Helsingin kirjamesut, Turun kirjamesut). Kirjamesuja järjestetään vuosittain myös Tampereella, Jyväskylässä, Lahdessa, Vaasassa ja Oulussa.

Antikvariaatteja oli 134 vuonna 2012. Määrä on vähentynyt 46:lla vuodesta 2005 ja lähes sadalla vuodesta 1990. Antikvariaatteja onkin jo vähemmän kuin yhtenäkkään vuonna 1970-luvun jälkeen. Antikvariaattien vähenemiseen on eittämättä myötävaikuttanut vanhojen kirja-aineistojen digitoiminen, mikä on vähentänyt vanhojen julkaisujen tarvetta alkuperäisinä paperipainoksina. Myös nuorten lukutottumusten muuttuminen nettikeskeiseen suuntaan on vähentänyt vanhojen paperijulkaisujen kysyntää. Kirjakerhojen jäsenmäärät ovat laskeneet viime vuosina selvästi. Esimerkiksi Otavan kirjakerhoissa oli vielä vuonna 2007 noin 300 000 jäsentä mutta vuonna 2013 enää noin 135 000. (Taulukot 3.11–3.12.)

Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajien painettujen kirjojen kirjamyynnin arvo oli 236 miljoonaa euroa vuonna 2013. Myynti on pudonnut lähes 16 prosenttia 5 vuodessa nimellisarvoista laskettuna. Selvimmin on viime vuosina laskenut tietokirjojen sekä lasten- ja nuorten-

kirjojen myynti. Tietokirjojen myynnin arvo on pudonnut viidessä vuodessa lähes 29 prosenttia nimellisarvoista laskettuna. Myynnin laskun pääsyyinä pidetään yleisesti internetin tarjoamien lukemis- ja tiedonhakuvaltojen yleistymistä. Tietokirjojen osuus kirjamyynnin arvosta on laskenut kymmenessä vuodessa 43 prosentista 30 prosenttiin. Koulu- ja kurssikirjat ovat nykyisin kirjamyynnin suurin ryhmä noin 36 prosentin osuudella kokonaisymyynnistä. Sähkökirjojen myynti on Suomessa pysynyt vähäisenä. Kustannusyhdistyksen vuositilastojen vertailuun on suhtauduttava varauksin, koska tietoja antaneet jäsenkustantajat eivät ole joka vuosi täysin samoja. (Taulukot 3.13 ja 3.14.)

Suomalaisen kirjallisuuden vientiä koskeva selvitys tehtiin ensimmäistä kertaa vuonna 2013. Tulosten mukaan suomalaisen kirjallisuuden käännoikeuksien myynti kasvoi vuodesta 2011 vuoteen 2012 lähes 60 prosenttia. Kirjallisuusviennin kokonaisarvo oli 1,26 miljoonaa euroa vuonna 2011, mutta vuonna 2012 myynnin arvo läheni jo 2 miljoonaa euroa. Luvut perustuvat kotimaisilta kustantajilta ja agenteilta kerättyihin tietoihin ja sisältävät Suomen kirjallisuuden julkaisuoikeuksien myynnistä ulkomaille kertyneet tulot. Ulkomaisten agentuurien myymiä oikeuksia ei lukuihin sisälly. Selvityksen teettivät kirjallisuuden asiantuntija- ja vientiorganisaatio FILI sekä Suomen Kustannusyhdistys ry. Selvitys tulee kattamaan vuodet 2011–2015. (FILI Tiedote 18.12.2013, www.finlit.fi)

Kirjat ovat myös keräilykohde, ja arvokirjoja hankitaan sijoitustarkoituksessakin. Keräily- ja sijoituskohteiksi sopivia kirjoja myydään paitsi antikvariaateissa myös huutokaupoissa. Bibliofiilien Seura järjestää vuosittain antikvaaristen kirjojen huutokauppoja, mutta kirjoja myydään myös taide- ym. huutokaupoissa. Bibliofiilien Seuran huutokauppojen kallein kirja vuonna 2012 oli saksalainen, vuonna 1675 julkaistu Joannis Schefferi von Strassburgin teos *Lapland*, josta maksettiin 1 750 euroa. Useiden tunnettujen klassikkoteosten ensipainokset ovat myös arvokkaita: Lönnrotin *Kalevalan* ensipainoksesta vuodelta 1835 maksettiin Bibliofiilien Seuran kirjahuutokaupassa 1 600 euroa vuonna 2012. (Taulukko 3.15.)

Suomessa jaetaan vuosittain kymmenittäin kirjallisuuspalkintoja. Ne lisäävät kirjojen näkyvyyttä julkisuudessa ja usein myös myyntiä. Kirjallisuuspalkintojen määrä kasvoi voimakkaasti erityisesti 1990-luvulla. Osa palkinnoista (esimerkiksi Koskenkorva-palkinto) on kunnia- tai tunnustuspalkintoja, mutta osa on rahallisesti niin suuria, että niillä on voittajalle myös taloudellista merkitystä. Kaunokirjallisuuden (romaanien) palkinnoista

tunnetuin on Finlandia-palkinto, jonka voittanutta kirjaa myydään usein runsaasti. Tietokirjallisuuden Tieto-Finlandia-palkinto perustettiin vuonna 1989. Myös sen jakaminen ja voittaja ovat saaneet runsaanpuoleisesti julkisuutta. Kaikki Finlandia-palkinnot (Finlandia, Tieto-Finlandia ja Finlandia Junior) ovat suuruudeltaan 30 000 euroa. Kirjallisuuspalkinnoista raha-arvoltaan suurin, 35 000 euroa, on Svenska litteratursällskapetin vuosittain jakama Tollanderin palkinto. Taulukkoon 3.17 on koottu ne kirjallisuuspalkinnot, joiden palkintosumma on vähintään 10 000 euroa.

Kirjojen lukemiskäytännöissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Sähkökirjat ovat tulleet markkinoille mutta eivät ole vielä saavuttaneet suuren yleisön suosiota. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 tulosten mukaan 75 prosenttia 10 vuotta täyttäneistä oli lukenut kirjaa viimeisen vuoden aikana. Naiset ovat miehiä aktiivisempia kirjan lukijoita. Aktiivisinta kirjojen lukeminen on 10–14-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa 90 prosenttia oli lukenut kirjaa viimeisen vuoden aikana. Päivittäin kirjaa oli lukenut 21 prosenttia vastanneista. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.) TNS Gallupin vuonna 2012 keräämien tietojen mukaan 36 prosenttia ihmisistä oli lukenut kirjaa edellisena päivänä. Naiset olivat aktiivisempia lukijoita kuin miehet, nuoret aktiivisempia kuin vanhat. Keskimäärin kirjaa luettiin noin 32 minuuttia päivässä. Lukemiseen käytetty aika on hieman lyhentynyt viime vuosina. (Taulukko 3.18.) Itse kirjoittaminen on ajankäyttötutkimuksen tulosten mukaan harrastuksena lukemista selvästi harvinaisempi.

Kirjastot

Suomessa oli vuonna 2013 kaikkiaan 815 yleistä kirjastoa. Määrä on vähentynyt yli 300:lla 1990-luvun alusta. Suurin vähennys on kohdistunut laitoskirjastoihin ja pääkirjastoihin, kun taas samassa ajassa sivukirjastojen määrä on pysynyt ennallaan. Kirjastojen henkilöstömäärä on pysynyt suunnilleen ennallaan viime vuosina, mutta 1990-luvun alkuun verrattuna vähennystä on muutama sata henkilötyövuotta. Yleisten kirjastojen käyttötalouden kokonaismenot olivat yli 318 miljoonaa euroa vuonna 2013. Tästä henkilöstömenojen osuus oli yli puolet. Kirjastojen kokoelmissa kirjojen määrä on ollut laskusuunnassa viime aikoina, kun taas muun aineiston määrä on ollut kasvussa. Vuonna 2013 kirjastojen kokoelmissa oli runsaat 33 miljoonaa kirjaa ja yli 5 miljoonaa kappaletta muuta aineistoa (lähinnä lehtiä, videokasetteja, dvd- ja blu-ray-levyjä sekä äänitteitä). Muun aineiston

määrä on kaksi ja puolikertaistunut 1990-luvun alkuvuosista. Äänitekokoelmista yli 80 prosenttia oli musiikkiaänitteitä. Musiikkiaänitteiden osuus äänitteistä on noussut yli 6 prosenttiyksikköä vuodesta 2001. Viime vuosina kirjastojen äänitekokoelmat eivät enää ole kasvaneet. Kuvatallennekokoelmien kasvu on viime vuosina kohdistunut dvd- ja blu-ray -levyihin, kun taas vhs-kasetit ovat jäämässä pois kirjastojen kokoelmista. Kuvatallennekokoelmista dvd- ja blu-ray-levyt muodostavat jo lähes 87 prosenttia, ja kuvatallennelainoista niiden osuus oli jo yli 99 prosenttia vuonna 2013. Äänitteiden lainaaminen kirjastoista on kääntynyt laskuun, minkä syynä pidetään internetin tarjoamien kuuntelumahdollisuuksien lisääntymistä ja yleistyä. (Taulukot 3.19–3.24.)

Kirjastokäytien määrä on hiljalleen laskenut viime vuosina, samoin lainaajien määrä. Lainojen määrä on laskenut yli 15 prosenttia vuoden 2004 huippuluvuista. Myös käytien määrä kirjastojen internetsivuilla on kääntynyt laskuun: vuonna 2013 verkkokäyntejä oli 53,2 miljoonaa, kun vuotta aiemmin niitä oli 58,2 miljoonaa. Kirjaston käytön vähenemisen yleisenä syynä on pidetty internetin käytön lisääntymistä kotona sekä työpaikoilla. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 tulosten mukaan kirjastossa käymisen määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Käyminen on hieman vähentynyt 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä mutta lisääntynyt 65 vuotta täyttäneiden joukossa. (<http://tilastot.kirjastot.fi>.) (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.) (Taulukko 3.20.)

Vuonna 2012 Kansalliskirjaston keräämien tilastojen piirissä oli 57 tieteellistä kirjastoa. Niiden kokoelmat käsittivät aineistoa yhteensä lähes 72 miljoonaa säilytysyksikköä. Kokoelmat ovat kasvaneet yli 10 miljoonan säilytysyksikön verran vuodesta 2005. Myös tieteellisissä kirjastoissa lainamäärät ovat kääntyneet laskuun: vuonna 2012 lainoja välitettiin kaikkiaan vajaat 16 miljoonaa, lähes 5 miljoonaa vähemmän kuin 5 vuotta aiemmin. Tieteellisten kirjastojen henkilöstömäärä on vähentynyt viime vuosina: vuonna 2012 henkilöstöä oli vajaan 1 700 henkilötyövuoden verran, kun vielä vuonna 2007 henkilötyövuosia kirjattiin yli 1 900. Menot ovat nimellisesti yli kaksinkertaistuneet vuodesta 1999. (Taulukko 3.25.)

Kirjasto ja kirjakauppa kuuluvat Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teetämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan tärkeimpiin lähikulttuuripalveluihin. Vain 5 prosenttia suomalaisista ei pidä tärkeänä, että omalla asuinpaikkakunnalla on kirjasto.

Tietoruutu

Kulttuurialan erikoiskirjastot

Suomessa toimii satakunta kulttuurialan erikoiskirjastoa. Useat niistä eivät sisälly yleisten eivätkä tieteellisten kirjastojen tilastoihin. Oheiseen luetteloon on valittu niistä 72. Luettelossa mainittujen kirjastojen lisäksi yliopistojen taide- ja kulttuuriaineiden laitoksilla sekä museoilla on merkittäviä kirjastoja, joista useat ovat myös yleisön käytettävissä ainakin sopimuksen mukaan.

Kulttuurialan erikoiskirjastoista suurimpia ovat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto (noin 230 000 ni-

dettä sekä digikirjasto, jossa on tekijänoikeuksista vapaata aineistoa), Museoviraston kirjasto (noin 180 000 nidettä sekä myös digitaalista aineistoa), Sibelius-Akatemian kirjasto (75 000 nuottia, 34 000 äänitettä, 19 000 kirjaa), Donner-instituutin kirjasto (noin 90 000 nidettä), YLEn arkiston kirjasto (noin 70 000 säilytysyksikköä) sekä Aalto-yliopiston Arabian kirjasto (yli 45 000 kirjaa sekä muuta aineistoa yli 20 000 säilytysyksikköä).

Kulttuurialan erikoiskirjastoja Suomessa 2013*

Kirjasto	Paikkakunta	Kirjasto	Paikkakunta
Taiteenalat		Suomen arkkitehtuurimuseon kirjasto	Helsinki
Kirjallisuus		Suomen Lasimuseo / kirjasto	Riihimäki
Kallion Dekkarikirjasto	Helsinki	Eri maiden tai alueiden kulttuurit	
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto	Helsinki	Amerikka-kirjasto / Helsingin yliopiston kirjasto	Helsinki
Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin kirjasto	Tampere	Arktisen keskuksen kirjasto	Rovaniemi
Suomen Sarjakuvaseuran kokoelma / Aalto-yliopiston kirjasto Arabia	Helsinki	Baltia-kirjasto	Helsinki
Svenska litteratursällskapet i Finland / kirjasto	Helsinki, Vaasa	British Collection (Helsingin kaupunginkirjasto / Rikhardinkatu)	Helsinki
Teatteri		Goethe-Instituutin kirjasto	Helsinki
Näytelmäkulma / Näytelmäkirjasto	Helsinki	Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus / kirjasto	Espoo
Sirkuskirjasto (Sirkuksen tiedotuskeskus)	Helsinki	Indonesian suurlähetystön kirjasto	Helsinki
Suomen Näytelmäkirjailijaliitto / Näytelmäkirjasto	Helsinki	Italian kulttuuri-instituutin kirjasto	Helsinki
Svenska Teaterns i Helsingfors arkiv och bibliotek	Helsinki	Japanin suurlähetystön kirjasto	Helsinki
Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun kirjasto	Helsinki	Karjalan Liiton kirjasto	Helsinki
Teatterimuseo / tietopalvelu	Helsinki	Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kirjasto	Helsinki
Musiikki		Pohjoismaiden Suomen Instituutin kirjasto	Helsinki
Kansanmusiikki-instituutin kirjasto	Kaustinen	Ranskan instituutti Suomessa / kirjasto	Helsinki
Maailman Musiikin Keskuksen kirjasto	Helsinki	Saamelaiskirjasto	Inari
Music Finland / musiikkikirjasto	Helsinki	Saksalainen Kirjasto (Deutsche Bibliothek Helsinki)	Helsinki
Pop & Jazz Konservatorion kirjasto	Helsinki	Suomen saamelainen erikoiskirjasto	Rovaniemi
Rytmi-Instituutti / kirjasto	Seinäjoki	Suomi-Kiina -Seuran kirjasto	Helsinki
Suomen Harmonikkainstituutti / arkisto-kirjasto	Ikaalinen	Unkarin Kulttuuri- ja tiedekeskuksen kirjasto	Helsinki
Suomen ruotsalainen kansanmusiikki-instituutti / kirjasto	Vaasa	Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksen kirjasto	Helsinki
Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n nuottikirjasto	Helsinki	Museoala, arkeologia, kulttuurihistoria, -politiikka ym.	
Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirjasto	Helsinki	Donner-instituutin kirjasto	Turku
Elokuva		Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto / kirjasto	Helsinki
Kansallisen audiovisuaalisen arkiston kirjasto	Helsinki	Helsingin kaupungin tietokeskus / kirjasto	Helsinki
Oulun elokuvakeskus / kirjasto	Oulu	Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore / Kulttuuripoliitiikan kirjasto	Helsinki
Varsinais-Suomen elokuvakeskus / kirjasto	Turku	Maahanmuuttokirjasto	Helsinki
Kuvataiteet		Matkailun edistämiskeskus MEK / kirjasto	Helsinki
Amos Andersonin taidemuseon kirjasto	Helsinki	Museoviraston kirjasto	Helsinki
Luovan valokuvauksen keskus / kirjasto	Jyväskylä	Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjasto	Helsinki
Nykytaiteen museo Kiasman tutkijakirjasto	Helsinki	Ritarihuoneen kirjasto	Helsinki
Pohjoinen valokuvakeskus / kirjasto	Oulu	Siirtolaisuusinstituutin kirjasto	Turku
Sinebrychoffin taidemuseo / kirjasto	Helsinki	Suomen Museoliiton kirjasto	Helsinki
Suomen valokuvataiteen museon kirjasto	Helsinki	Tekijänoikeuden tietokeskus	Helsinki
Taideyliopiston Kuvataideakatemian kirjasto	Helsinki	Väestöntutkimuslaitoksen kirjasto	Helsinki
Tampereen taidemuseon kirjasto	Tampere	YLE arkisto	Helsinki
Kansallisgallerian kirjasto	Helsinki		
Taideteollisuus, arkkitehtuuri			
Aalto-yliopiston kirjasto Arabia	Helsinki		
Alvar Aalto -museon kirjasto	Jyväskylä		
Designmuseon kirjasto	Helsinki		
Rakennustietokeskus	Helsinki		

* Ei sisällä yliopistojen ja korkeakoulujen kulttuuri- ja taideaineiden laitoskirjastoja, ammattikorkeakoulujen kulttuurialan kirjastoja eikä maakunta- ja paikallismuseoiden kirjastoja.

Lähteet:
Suomen tieteellisten kirjastojen opas. Helsinki: Suomen tieteellinen kirjastoseura ry. <http://pro.tsv.fi/stks/>
Kirjastojen omat ilmoitukset ja internet-sivut

Kulttuurilehdet

Suomessa julkaistaan lukuisasti kulttuurilehtiä. Lehtien painos- ja tilaajamäärät vaihtelevat paljon. Pienimpien painosmäärä on joitakin satoja, suurimpien kymmeniä tuhansia. Kulttuurilehtien joukossa on mitä erilaisimpia taiteen ja kulttuurin osa-alueita käsitteleviä lehtiä. Toisaalta on myös yleiskulttuurilehtiä, joiden aihepiiri ja näkökulma on laaja ja joiden sisältö käsittelee useita eri kulttuurin alueita. Useat kulttuurilehdet kuuluvat Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:een, jonka nettisivuilla (www.kultti.net) on tarkempia tietoja jäsenlehtien aihealueista ja ilmestymisestä.

Kulttuurilehtien julkaisijat ovat suureksi osaksi yhdistyksiä, mutta joukossa on myös yrityksiä, laitoksia yms. Julkaisijoilla on yleensä myös kotisivut, ja osa kulttuurilehdistä ilmestyy paperiversion lisäksi myös netissä, osa jopa pelkästään netissä. Valtio tukee kulttuurilehtien julkaisemista. Kulttuurilehtitukea jaettiin vuonna 2014 kaikkiaan runsaat 1,1 miljoonaa euroa. Tukea myönnettiin 151 hakijalle. Tuen määrä on noussut 325 000 euroa vuodesta 2008, tukea saavien tahojen määrä 42:lla. (Taulukko 3.27.)

Tilastolähteet

Suomessa julkaistujen kirjojen nimekkeiden määrää koskevat tiedot perustuvat Kansalliskirjaston tilastoihin. Kansalliskirjastolla on lain mukaan oikeus saada vapaakappaleet kaikista Suomessa julkaistuista kirjoista, lehdistä ja muista julkaisuista. Kansalliskirjaston tilastot sisältävät sekä varsinaiset kirjat (yli 48 sivua) että pienpainatteet (5–48 sivua).

Varsinaisten kirjankustantajien julkaisemien kirjojen määrää ja myyntiä koskevat tiedot perustuvat Suomen Kustannusyhdistyksen tilastoihin. Tiedot kirjojen myynnistä myyntikanavittain perustuvat Kirjakauppaliiton Tilastokeskukselta tilaamaan selvitykseen. Kirjamessut (esimerkiksi Helsingin, Turun ja Jyväskylän kirjamessut) pitävät yllä tilastoja käyntimääristään. Antikvariaattien määrää koskevat tiedot ovat peräisin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Tiedot kirjakerhoista perustuvat kerhojen omiin ilmoituksiin. Suomen kirjallisuuden asian tuntija- ja vientiorganisaatio FILI sekä Suomen Kustannusyhdistys teettävät selvityksiä suomalaisen kirjallisuuden viennistä (ks. FILI Tiedote 18.12.2013, www.finlit.fi). Tietoja kirjoihin ja lehtiin kohdistuvasta kulutuksesta julkaistaan muutaman vuoden välein Tilastokeskuksen kulutustutkimuksessa.

Tiedot antikvaarisen kirjallisuuden myynnistä on saatu Bibliofiilien seurasta (www.bibliofiilenseura.fi). Tiedot kirjallisuuspalkinnoista on saatu palkintojen jakajilta. Kirjojen lukemista koskevat tiedot on saatu sekä Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksesta että TNS Gallup Oy:ltä. TNS Gallupin tulokset perustuvat vuosittaisiin puhelinhaastatteluihin, joissa haastatellaan noin 21 000 mannersuomalaista henkilöä iältään 15–69 vuotta. Tutkimusmenetelmien eroista johtuen Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen ja TNS Gallupin tulokset eivät ole vertailukelpoisia.

Yleisten kirjastojen tilastot ovat peräisin opetus- ja kulttuuriministeriön viestintäkulttuuriyksiköstä, joka julkaisee ne vuosittain internetissä osoitteessa <http://tilastot.kirjastot.fi>. Tieteellisten kirjastojen tilastot kokoa Kansalliskirjasto. Ne julkaistaan myös internetissä (<https://yhteistilasto.lib.helsinki.fi>).

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan lukemisen harrastamista noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poiluettuna Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöltä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Taulukot – Tables

3.1	Julkaistu kotimainen kirjallisuus ja käännöskirjallisuus 1980–2012 <i>Finnish and translated books published 1980–2012</i>	60
3.2	Suomessa julkaistu käännöskirjallisuus alkukielen mukaan 1980–2012 <i>Translated books published in Finland 1980–2012 by source language</i>	61
3.3	Tieto- ja kaunokirjallisuuden sekä koulu- ja lastenkirjojen kokonaisnimeketuotanto 1980–2012 <i>Non-fiction, fiction, schoolbooks and children's books: total number of titles 1980–2012</i>	62
3.4	Suomessa julkaistu kirjallisuus aihepiireittäin 1980–2012 <i>Total number of books published in Finland 1980–2012 by subject category</i>	63
3.5	Uutuuskirjojen nimeketuotanto kirjallisuudenlajeittain 2003–2013 <i>Production of first edition titles 2003–2013</i>	64
3.6	Suomalaisen kirjallisuuden käännökset 2001–2012 <i>Translations of Finnish literature 2001–2012</i>	65
3.7	Äänikirjojen julkaiseminen ja myynti 2007–2013 <i>Publishing and sales of audio books 2007–2013</i>	66
3.8	Digitaalisten julkaisujen uudet nimekkeet ja myynti 2009–2013 <i>Digital publications 2009–2013: new titles and sales</i>	66
3.9	Kirjallisuuden myynti kanavittain 1997–2012 <i>Marketing channels of books 1997–2012</i>	67
3.10	Kirjakaupat ja kirjaosastot 2003–2012 <i>Bookstores and book departments 2003–2012</i>	67
3.11	Antikvariaatit 1980–2012 <i>Second-hand bookshops 1980–2012</i>	68
3.12	Suurimmat kotimaiset kirjakerhot 1994–2013 <i>Biggest book clubs in Finland 1994–2013</i>	68
3.13	Kirjojen euromääräinen myynti kirjallisuudenlajeittain 1980–2013 <i>Value of book sales by type of literature 1980–2013</i>	69
3.14	Myydyimmät kirjat 2013 <i>Best-selling books in Finland 2013</i>	70
3.15	Vuoden kallein Bibliofiilien Seuran kirjahuutokaupoissa myyty kirja 1995–2012 <i>The most expensive book of the year sold at the book auctions of the Association for Finnish Bibliophiles 1995–2012</i>	71
3.16	Bibliofiilien Seuran kirjahuutokaupoissa myydyt kalleimmat antikvaariset kohteet 2012 <i>Highest-priced antiquarian lots sold at the Association for Finnish Bibliophiles book auctions 2012</i>	71
3.17	Kotimaisia kirjallisuuspalkintoja 2012–2013 <i>Finnish literary awards 2012–2013</i>	72
3.18	Kirjojen lukeminen 1992–2012 <i>Book readership 1992–2012</i>	73
3.19	Yleisten kirjastojen pää-, sivu- ja laitoskirjastot sekä niiden henkilöstö 1980–2013 <i>Main public libraries, branch libraries and institutional libraries, and library staff 1980–2013</i>	74
3.20	Yleisten kirjastojen asiakkaat ja lainat 1987–2013 <i>Customers and loans from public libraries 1987–2013</i>	75
3.21	Yleisten kirjastojen aineistot ja aineistohankinnat 1988–2013 <i>Public library collections and acquisition 1988–2013</i>	76

3.22	Yleisten kirjastojen menot 1993–2013 <i>Public library expenses 1993–2013</i>	76
3.23	Yleisten kirjastojen äänitekokoelmat, hankinta ja lainaus 2001–2013 <i>Public libraries: Collections, acquisitions and loans of sound recordings 2001–2013</i>	77
3.24	Kirjastojen videotallenteiden kokoelmat, hankinta ja lainaus 2001–2013 <i>Video collections, acquisitions and loans of public libraries 2001–2013</i>	77
3.25	Tieteellisten kirjastojen henkilöstö, talous ja toiminta 1993–2012 <i>Research libraries 1993–2012: staff, finances and functions</i>	78
3.26	Kansalliskirjasto 2000–2012 <i>The National Library 2000–2012</i>	79
3.27	Valtion tuki kulttuurilehdille 2000–2014 <i>State support to cultural magazines 2000–2014</i>	79

3.1 Julkaistu kotimainen kirjallisuus ja käännöskirjallisuus 1980–2012*
3.1 Finnish and translated books published 1980–2012*

Vuosi – Year	Kotimainen kirjallisuus – Finnish books					Käännöskirjallisuus – Translated books				Yhteensä – Total		Näistä ensi- painoksia – Of which first editions	
	Suomen- kielinen ¹⁾ – Finnish language ¹⁾	Ruotsin- kielinen – Swedish language	Suomen- ja ruotsinkieliset yhteensä – Finnish and Swedish language total	Muun- kielinen – Other languages	Yhteensä – Total	Osuus kaikista – Share of all titles	Suomen- noksia – Into Finnish	Ruotsin- noksia – Into Swedish	Yhteensä – Total	Osuus kaikista – Share of all titles	Nimekkeitä – Titles		%
1980.....	4 387	342	4 729	767	5 496	84,4	959	56	1 015	15,6	6 511	100	6 294
1985.....	6 181	474	6 655	1 280	7 935	88,9	906	89	995	11,1	8 930	100	8 358
1990.....	6 512	598	7 110	1 370	8 480	83,5	1 562	111	1 673	16,5	10 153	100	9 482
1995.....	8 669	605	9 274	2 254	11 528	85,4	1 857	109	1 966	14,6	13 494	100	12 723
2000.....	7 097	385	7 482	2 088	9 570	81,3	2 106	88	2 194	18,7	11 764	100	11 066
2001.....	7 497	372	7 869	2 281	10 150	84,0	1 862	78	1 940	16,0	12 090	100	11 219
2002.....	7 375	406	7 781	2 271	10 052	83,3	1 928	89	2 017	16,7	12 069	100	11 088
2003.....	7 650	460	8 110	2 232	10 342	84,0	1 887	80	1 967	16,0	12 309	100	11 440
2004.....	7 939	513	8 452	2 417	10 869	83,8	2 007	101	2 108	16,2	12 977	100	12 104
2005.....	8 482	555	9 037	2 281	11 318	82,8	2 235	114	2 349	17,2	13 667	100	12 658
2006.....	8 288	525	8 813	2 372	11 185	81,9	2 363	109	2 472	18,1	13 657	100	12 722
2007.....	8 712	559	9 271	2 430	11 701	82,7	2 341	113	2 454	17,3	14 154	100	13 099
2008.....	8 258	539	8 797	2 277	11 074	82,3	2 262	83	2 345	17,5	13 419	100	12 378
2009.....	7 714	478	8 192	2 113	10 305	81,0	2 314	95	2 409	19,0	12 714	100	11 649
2010.....	7 177	431	7 608	1 764	9 372	78,0	2 432	112	2 544	21,2	²⁾ 12 017	100	10 927
2011.....	6 654	372	7 026	1 687	8 713	76,4	2 470	88	2 558	22,4	²⁾ 11 404	100	10 362
2012.....	6 705	354	7 059	1 808	8 867	77,0	2 507	78	2 585	22,5	²⁾ 11 513	100	9 685
Kirjat – Books	6 088	317	6 405	1 698	8 103	79,8	1 996	57	2 053	20,2	²⁾ 10 204	100	8 457
Pienpainatteen – Small publica- tions	617	37	654	110	764	58,5	519	22	541	41,5	²⁾ 1 309	100	1 228

* Tilastointi perustuu kansallisbibliografian Suomen kirjallisuusalanmukaisen osaston aineistoon. Tilastoinnissa on noudatettu Unescon suositusta (ks. Unescon tilastollinen vuosikirja). Pienpainatteen (5–48 sivua) sisältyvät lukuihin. – Based on data from the national bibliography as classified by subject under Finnish literature. Statistics compiled according to Unesco recommendations (see Unesco Statistical Yearbook). Small publications (5–48 pages) are included in the figures.

1) Sisältää myös kaksi- ja useampikieliset kirjat. – Also includes books in two or more languages.

2) Luvussa mukana myös käännökset muihin kieliin. – Figure includes also translations into other languages.

Lähde – Source:

Kansalliskirjasto – The National Library of Finland

3.2 Suomessa julkaistu käännöskirjallisuus alkukielen mukaan 1980–2012

3.2 Translated books published in Finland 1980–2012 by source language

Alkuperäiskieli – Source language	1980		1985		1990		1995		2000		2005		2006	
Käännökset suomen kielelle – Translations into Finnish	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%
Yhteensä – Total	959	100	906	100	1 563	100	1 857	100	2 106	100	2 235	100	2 363	100
Englanti – English	447	46,6	520	57,4	940	60,1	1 196	64,4	1 433	68,0	1 331	59,6	1 460	61,8
Ruotsi – Swedish	167	17,4	124	13,7	184	11,8	213	11,5	186	8,8	267	12,0	246	10,4
Saksa – German	84	8,8	96	10,6	128	8,2	135	7,3	128	6,1	122	5,5	149	6,3
Ranska – French	48	5	43	4,7	92	5,9	105	5,7	111	5,3	148	6,6	140	5,9
Tanska – Danish	21	2,2	10	1,1	30	1,9	29	1,6	29	1,4	42	1,9	29	1,2
Venäjä – Russian	47	4,9	26	2,9	40	2,6	20	1,1	21	1,0	28	1,3	16	0,7
Norja – Norwegian	26	2,7	22	2,4	34	2,2	22	1,2	18	0,9	54	2,4	46	2,0
Italia – Italian	16	1,7	11	1,2	28	1,8	40	2,2	29	1,4	44	2,0	35	1,5
Espanja – Spanish	3	0,3	6	0,7	20	1,3	16	0,9	25	1,2	23	1,2	19	0,8
Muut ¹⁾ – Others ¹⁾	100	10,4	48	5,3	67	4,3	81	4,4	126	6	176	7,5	223	9,4
Käännökset ruotsin kielelle – Translations into Swedish														
Yhteensä – Total	56	100	89	100	111	100	109	100	88	100	114	100	109	100
Suomi – Finnish	51	91,1	86	96,6	103	92,8	105	96,3	78	88,7	109	95,6	102	93,6
Englanti – English	1	1,8	2	2,2	2	1,8	1	0,9	3	3,4	1	0,9	4	3,7
Muut ¹⁾ – Others ¹⁾	4	7,1	1	1,1	6	5,4	3	2,8	7	8,0	4	3,5	3	2,7
Alkuperäiskieli – Source language														
Käännökset suomen kielelle – Translations into Finnish														
	2007		2008		2009		2010		2011		2012			
	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%		
Yhteensä – Total	2 341	100	2 277	100	2 314	100	2 432	100	2 470	100	2 515	100		
Englanti – English	1 432	61,2	1 432	62,9	1 509	65,2	1 526	62,7	1 600	64,8	1 642	65,3		
Ruotsi – Swedish	260	11,1	236	10,4	231	10,0	282	11,6	283	11,5	238	9,5		
Saksa – German	134	5,7	143	6,3	141	6,1	132	5,4	127	5,1	122	4,9		
Ranska – French	168	7,2	132	5,8	132	5,7	136	5,6	133	5,4	124	4,9		
Tanska – Danish	43	1,8	33	1,4	18	0,8	8	0,3	21	0,9	19	0,8		
Venäjä – Russian	27	1,2	30	1,3	31	1,3	36	1,5	22	0,9	34	1,4		
Norja – Norwegian	44	1,9	47	2,1	39	1,7	39	1,6	38	1,5	42	1,7		
Italia – Italian	40	1,7	46	2,0	49	2,1	60	2,5	67	2,7	48	1,9		
Espanja – Spanish	15	0,6	21	0,9	34	1,5	41	1,7	27	1,1	2	0,1		
Muut ¹⁾ – Others ¹⁾	178	7,6	157	6,9	130	5,6	172	7,1	152	6,2	244	9,7		
Käännökset ruotsin kielelle – Translations into Swedish														
Yhteensä – Total	113	100	89	100	95	100	112	100	102	100	75	100		
Suomi – Finnish	108	95,6	85	96,0	92	96,8	106	94,6	93	91,2	74	98,7		
Englanti – English	2	1,8	2	2,0	2	2,1	6	5,4	8	7,8	1	1,3		
Muut ¹⁾ – Others ¹⁾	3	2,6	2	2,0	1	1,1	–	–	1	1,0	–	–		

1) Sisältää myös käännökset useasta eri kielestä. – Includes translations from several languages.

Lähde – Source:

Kansalliskirjasto – The National Library of Finland

3.3 Tieto- ja kaunokirjallisuuden sekä koulu- ja lastenkirjojen kokonaisnimeketuotanto 1980–2012*
3.3 Non-fiction, fiction, schoolbooks and children's books: total number of titles 1980–2012*

Vuosi – Year	Tietokirjallisuus – Non-fiction		Kaunokirjallisuus ¹⁾ – Fiction ¹⁾		Yhteensä – Total		Josta koulukirjoja – Of which schoolbooks		Josta lastenkirjoja – Of which children's books	
	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%	Kpl – No.	%
Kirjat (yli 48 sivua) – Books (more than 48 pages)										
1980.	4 144	84	801	16	4 945	100	456	9	113	2
1985.	5 796	86	946	14	6 742	100	635	9	182	3
1990 ²⁾	5 910	82	1 334	18	7 494	100	558	7	280	4
1995.	8 529	85	1 482	15	10 011	100	508	5	381	4
2000.	7 957	84	1 570	17	9 527	100	350	4	430	5
2001.	8 360	84	1 546	16	9 906	100	460	5	476	5
2002.	8 295	84	1 629	16	9 924	100	466	5	479	5
2003.	8 490	84	1 584	16	10 074	100	426	4	474	5
2004.	9 071	83	1 812	17	10 883	100	521	5	561	5
2005.	9 560	83	1 963	17	11 523	100	649	6	560	5
2006.	9 631	83	1 942	17	11 573	100	539	5	557	5
2007.	10 016	83	2 102	17	12 118	100	518	4	644	5
2008.	9 703	82	2 177	18	11 880	100	468	4	711	6
2009.	8 969	81	2 118	19	11 087	100	385	3	532	5
2010.	8 199	78	2 252	22	10 451	100	315	3	529	5
2011.	7 985	77	2 377	23	10 362	100	262	3	507	5
2012.	7 911	78	2 293	22	10 204	100	605	6	516	5
Pienpainatteen (5–48 sivua) – Small publications (5–48 pages)										
1980.	1 446	92	120	8	1 566	100	75	5	115	7
1985.	2 051	94	137	6	2 188	100	57	3	108	5
1990 ²⁾	2 241	88	314	12	2 659	100	57	2	379	14
1995.	3 083	89	400	12	3 483	100	44	1	456	13
2000.	1 834	82	403	18	2 237	100	56	3	563	25
2001.	1 823	84	361	17	2 184	100	55	3	469	22
2002.	1 765	82	380	18	2 145	100	37	2	529	25
2003.	1 842	82	393	18	2 235	100	31	1	446	20
2004.	1 705	81	389	19	2 094	100	44	2	471	23
2005.	1 688	79	456	21	2 144	100	42	2	569	27
2006.	1 654	79	429	21	2 083	100	27	1	516	25
2007.	1 546	76	490	24	2 036	100	42	2	600	30
2008.	1 184	77	355	23	1 539	100	26	2	385	25
2009.	1 141	70	486	30	1 627	100	27	2	587	36
2010.	1 074	69	492	31	1 566	100	21	1	566	36
2011.	696	67	346	33	1 042	100	23	2	631	61
2012.	765	58	544	42	1 309	100	24	3	666	51
Yhteensä – Total										
1980.	5 590	86	921	14	6 511	100	531	8	228	4
1985.	7 847	88	1 083	12	8 930	100	692	8	290	3
1990 ²⁾	8 505	84	1 648	16	10 153	100	615	6	659	7
1995.	11 612	86	1 884	14	13 496	100	552	4	837	6
2000.	9 791	83	1 973	17	11 764	100	406	4	993	8
2001.	10 183	84	1 907	16	12 090	100	515	4	945	8
2002.	10 060	83	2 009	17	12 069	100	503	4	1 008	8
2003.	10 332	84	1 977	16	12 309	100	457	4	920	8
2004.	10 776	83	2 201	17	12 977	100	565	4	1 032	8
2005.	11 248	82	2 419	18	13 667	100	691	5	1 129	8
2006.	11 285	83	2 371	17	13 656	100	566	4	1 073	8
2007.	11 562	82	2 592	18	14 154	100	560	4	1 244	9
2008.	10 887	81	2 532	19	13 419	100	494	4	1 096	8
2009.	10 110	80	2 604	20	12 714	100	412	3	1 119	9
2010.	9 273	77	2 744	23	12 017	100	336	3	1 095	9
2011.	8 681	76	2 723	24	11 404	100	285	2	1 138	10
2012.	8 676	75	2 837	25	11 513	100	629	5	1 182	10

* Tilastointi perustuu kansallisbibliografian Suomen kirjallisuusalanmukaisen osaston aineistoon. Tilastoinnissa on noudatettu Unescon suositusta (ks. Unescon tilastollinen vuosikirja). – Based on national bibliography data as classified by subject under Finnish literature. Statistics comply with Unesco recommendations (see Unesco Statistical Yearbook).

1) Kaunokirjallisuus sisältää proosan, lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä runouden. – Fiction includes prose, children's books, books for young adults and poetry.

2) Vuonna 1990 tieto kirjallisuuslajista puuttuu 250 kirjalta ja 104 pienpainatteelta. Nämä luvut sisältyvät kuitenkin kirjojen ja pienpainatteiden kokonaisuun. Prosenttiosuus on laskettu kirjoista ja pienpainatteista, joiden kirjallisuuslaji tiedetään. – 250 books and 104 small publications had no data on type of literature in 1990. These figures are included, however, in the overall totals of books and small publications. The percentages have been calculated on the basis of books and small publications for which the type of literature is known.

Lähde – Source:

Kansalliskirjasto – The National Library of Finland

3.5 Uutuuskirjojen nimeketuotanto kirjallisuudenlajeittain 2003–2013*
3.5 Production of first edition titles 2003–2013*

Kirjallisuudenlaji – Type of literature	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Yhteensä – Total	3 954	4 366	4 511	5 062	4 646	4 648	4 417	4 450	4 554	4 355	3 965
Kaunokirjallisuus – <i>Fiction</i>	699	717	730	893	866	713	722	671	757	699	709
Lasten ja nuorten kirjat – <i>Books for children and young adults</i>	896	1 032	1 072	1 118	890	1 138	1 008	1 071	1 248	1 261	926
Sarjakuvakirjat ¹⁾ – <i>Comics books</i> ¹⁾	..	..	..	..	178	300	335	315	336	324	300
Tietokirjat – <i>Non-fiction</i>	1 694	1 856	1 830	2 032	1 948	1 828	1 710	1 837	1 731	1 623	1 617
Peruskoulukirjat – <i>Schoolbooks for comprehensive school</i>	290	313	334	420	287	277	285	263	229	185	214
Muut koulu- ja kurssikirjat – <i>Other schoolbooks and textbooks</i>	375	448	545	599	473	392	357	293	253	263	199
Koulu- ja kurssikirjat yhteensä – <i>Schoolbooks and textbooks total</i>	665	761	879	1 019	764	669	642	556	482	448	413
Prosentteina – <i>Percentages</i>											
Yhteensä – Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kaunokirjallisuus – <i>Fiction</i>	17,7	16,4	16,2	17,6	18,6	15,3	16,3	15,1	16,6	16,1	17,9
Lasten ja nuorten kirjat – <i>Books for children and young adults</i>	22,7	23,6	23,8	22,1	19,2	24,5	22,8	24,1	27,4	29,0	23,4
Sarjakuvakirjat ¹⁾ – <i>Comics books</i> ¹⁾	..	..	..	..	3,8	6,5	7,6	7,1	7,4	7,4	7,6
Tietokirjat – <i>Non-fiction</i>	42,8	42,5	40,6	40,1	41,9	39,3	38,7	41,3	38,0	37,3	40,8
Peruskoulukirjat – <i>Schoolbooks for comprehensive school</i>	7,3	7,2	7,4	8,3	6,2	6,0	6,5	5,9	5,0	4,2	5,4
Muut koulu- ja kurssikirjat – <i>Other schoolbooks and textbooks</i>	9,5	10,3	12,1	11,8	10,2	8,4	8,1	6,6	5,6	6,0	5,0
Koulu- ja kurssikirjat yhteensä – <i>Schoolbooks and textbooks total</i>	16,8	17,4	19,5	20,1	16,4	14,4	14,5	12,5	10,6	10,3	10,4

* Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajien ilmoittama painettujen kirjojen myynti. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska tietoja antaneet Suomen kustannusyhdistyksen jäsenkustantajat eivät ole eri vuosina täysin samoja. – *Sales of print books reported by members of the Finnish Book Publishers' Association. The figures for different years are not fully comparable as the number of respondents has varied from year to year.*

1) Vuoteen 2006 saakka pääosin lasten ja nuorten kirjoissa, osaksi kaunokirjallisuudessa. – *Until 2006 mainly among books for children and young adults, partly also among fiction.*

Lähde – *Source:*

Suomen Kustannusyhdistys – *The Finnish Book Publishers' Association*

3.6 Suomalaisen kirjallisuuden käännökset 2001–2012

3.6 Translations of Finnish literature 2001–2012

Käännöskieli – Language of translation	Vuosi – Year								Kirjallisuuslaji 2012 – Field of literature 2012						
	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Proosa – Prose	Lyriikka ja kansanrunous – Lyric poetry and folklore	Näytelmät ja kuunnelmat ¹⁾ – Drama and radio play ¹⁾	Lasten ja nuorten kirjallisuus – Literature for children and teenagers	Antologiat ja kirjalli- suuslehdet – Anthologies and literature journals	Tietokirjalli- suus – Non-fiction	Sarjakuva – Comics
Yhteensä – Total	143	191	205	204	230	191	196	241	114	17	1	85	1	16	7
Saksa – German	26	29	28	29	22	12	20	28	18	4	–	5	–	–	1
Englanti – English	14	27	25	8	17	13	15	18	7	1	–	8	–	1	1
Ruotsi – Swedish	11	8	12	9	16	18	14	8	5	–	–	1	–	2	–
Venäjä – Russian ²⁾	12	7	16	20	10	13	9	7	3	–	–	2	–	1	1
Viro – Estonian	11	18	17	17	13	10	11	15	6	1	–	5	–	3	–
Ranska – French	10	18	10	15	11	9	13	18	7	1	–	5	1	1	3
Unkari – Hungarian	9	6	13	9	14	10	4	15	7	2	–	6	–	–	–
Suomi ²⁾ – Finnish ²⁾	4	11	14	10	13	11	7	–	–	–	–	–	–	–	–
Italia – Italian	3	12	4	3	7	5	6	8	3	1	1	3	–	–	–
Tšekki – Czech	3	7	6	3	7	3	6	5	5	–	–	–	–	–	–
Hollanti – Dutch	6	3	5	5	5	2	4	4	3	–	–	1	–	–	–
Espanja – Spanish	5	6	3	4	12	8	10	7	5	1	–	–	–	1	–
Latvia – Latvian	2	5	4	2	1	3	3	6	–	3	–	2	–	1	–
Norja – Norwegian	3	5	3	2	5	8	5	8	5	–	–	3	–	–	–
Tanska – Danish	3	2	2	5	3	10	4	11	7	1	–	2	–	–	1
Puola – Polish	1	3	7	14	4	9	14	7	5	–	–	1	–	1	–
Bulgaria – Bulgarian	2	–	3	6	4	–	–	3	3	–	–	–	–	–	–
Heprea – Hebrew	2	2	1	–	2	1	3	1	1	–	–	–	–	–	–
Liettua – Lithuanian	2	7	4	7	4	6	5	4	2	–	–	2	–	–	–
Japani – Japanese	–	1	6	11	11	6	3	6	1	–	–	5	–	–	–
Ukraina – Ukrainian	–	–	2	1	3	–	3	1	–	–	–	–	–	1	–
Slovakki – Slovakian	4	1	2	2	2	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Sloveeni – Slovenian	1	2	–	2	5	1	2	4	2	–	–	2	–	–	–
Kiina – Chinese	1	–	3	2	17	3	7	18	3	–	–	13	–	2	–
Kreikka – Greek	2	2	–	1	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Portugali – Portuguese	–	–	–	–	–	1	1	1	–	–	–	–	–	1	–
Romania – Rumanian	–	1	1	–	1	2	–	3	2	–	–	1	–	–	–
Mari	–	3	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Serbia – Serbian	2	–	1	3	5	4	1	3	1	1	–	1	–	–	–
Arabia – Arabic	–	–	1	2	–	–	3	2	1	–	–	1	–	–	–
Islanti – Icelandic	–	–	–	–	2	1	1	2	1	1	–	–	–	–	–
Katalaani – Catalan	–	–	–	–	1	2	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Turkki – Turkish	–	–	–	–	–	3	2	3	3	–	–	–	–	–	–
Valkovenäjä – Belorussian	–	1	–	–	–	–	1	1	–	–	–	1	–	–	–
Vepsä – Vepsian	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Orija – Oriya	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Persia – Persian	1	–	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Saame – Lappish	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Udmurtti – Udmurt	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Albania – Albanian	–	1	1	3	2	3	1	4	4	–	–	–	–	–	–
Korea – Korean	–	2	4	–	2	1	–	3	–	–	–	3	–	–	–
Galego – Galego	–	1	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
Kurdi – Kurdish	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Khmer – Khmer	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Fääri – Faroese	–	–	2	–	–	3	2	2	–	–	–	2	–	–	–
Kroatia – Croatia	–	–	1	2	1	1	3	–	–	–	–	–	–	–	–
Gruusia – Georgian	–	–	1	2	–	1	1	4	3	–	–	–	–	1	–
Hindi – Hindi	–	–	–	2	–	–	2	5	–	–	–	5	–	–	–
Bengali – Bengali	–	–	–	–	1	1	–	1	–	–	–	1	–	–	–
Karjala – Carelian	–	–	–	–	2	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Meänkieli – Meänkieli	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Makedonia – Macedonian	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Urdu – Urdu	–	–	–	–	–	1	–	2	–	–	–	2	–	–	–
Vietnam – Vietnamese	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Armenia – Armenian	–	–	–	–	–	–	1	1	1	–	–	–	–	–	–
Baski – Basque	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Võru	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	2	–	–	–

1) Sisältää vain painetut ISBN-numeroidut teokset. – Including only printed works with an ISBN.

2) Sisältää vain osan suomennoksista. – Including only a part of translations into Finnish.

Lähde – Source:

FILI – Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus – FILI – Finnish Literature Exchange

3.7 Äänikirjojen julkaiseminen ja myynti 2007–2013

3.7 Publishing and sales of audio books 2007–2013

	Uutuusnimekkeet – New titles published	Myynti – Sales
	Kpl – No.	1 000 € – EUR 1,000
2013		
Äänikirjat yhteensä – <i>Audio books total</i>	119	1 479
<i>Äänikirjat tallenteina – Audio book recordings:</i>		
Yhteensä – <i>Total</i>	71	1 331
Kaunokirjallisuus – <i>Fiction</i>	38	
Lasten ja nuorten kirjat – <i>Books for children and young adults</i>	25	
Tietokirjat – <i>Non-fiction</i>	7	
Oppikirjat – <i>Schoolbooks and textbooks</i>	1	
<i>Ladattavat äänikirjat – Download audio books:</i>		
Yhteensä – <i>Total</i>	48	147
Kaunokirjallisuus – <i>Fiction</i>	30	
Lasten ja nuorten kirjat – <i>Books for children and young adults</i>	13	
Tietokirjat – <i>Non-fiction</i>	5	
Oppikirjat – <i>Schoolbooks and textbooks</i>	–	
2007	192	1 576
2008	180	1 335
2009	159	2 755
2010	117	1 424
2011	187	1 614
2012	174	1 531

Lähde – Source:

Suomen Kustannusyhdistys – The Finnish Book Publishers' Association

3.8 Digitaalisten julkaisujen uudet nimekkeet ja myynti 2009–2013

3.8 Digital publications 2009–2013: new titles and sales

	2009		2010		2011		2012		2013	
	Uudet nimekkeet – New titles	Kokonais- myynti – Total sales	Uudet nimekkeet – New titles	Kokonais- myynti – Total sales	Uudet nimekkeet – New titles	Kokonais- myynti – Total sales	Uudet nimekkeet – New titles	Kokonais- myynti – Total sales	Uudet nimekkeet – New titles	Kokonais- myynti – Total sales
	1 000 € – EUR 1 000		1 000 € – EUR 1 000		1 000 € – EUR 1 000		1 000 € – EUR 1 000		1 000 € – EUR 1 000	
Digitaaliset julkaisut yhteensä – <i>Digital publications total</i>	724	11 464	1230	12 493	1 594	16 127	1 546	17 425	1 718	17 728
Äänikirjat – <i>Recorded books</i>	159	1 465	117	1 424	187	1 614	174	1 532	119	1 479
Tallenteet – <i>Recordings</i>	72	1 290	76	1 190	102	1 480	107	1 436	71	1 331
Ladattavat – <i>Downloads</i>	87	175	41	233	85	133	67	95	48	147
Digitaaliset tallenteet, muut kuin äänikirjat – <i>Digital recordings, other than recorded books</i>	162	1 599	215	1 723	255	1 190	168	883	227	788
Ladattavat sähkökirjat – <i>Download electronic books</i>	293	127	539	409	784	470	678	1 050	1 138	1 164
Online-julkaisut – <i>Online publications</i>	110	8 273	359	8 937	368	12 852	526	13 959	234	14 297

Lähde – Source:

Suomen Kustannusyhdistys – The Finnish Book Publishers' Association

3.9 Kirjallisuuden myynti kanavittain 1997–2012*

3.9 Marketing channels of books 1997–2012*

Myyntikanava – Marketing channel	1997	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	€ milj. – EUR million							
Yhteensä – Total	388	474	554	562	565	562	565	546
Kirjakaupat – <i>Bookshops</i> ¹⁾	143	178	214	212	186	174	170	161
Posti-, suora- ja kirjakerhomyynti – <i>Direct and postal sale book clubs</i>	131	139	127	115	112	101	91	74
Erikoistuneet jälleenmyyjät – <i>Specialized distributors</i>	36	58	76	82	83	86	92	71
Tavaratalot ja supermarketit – <i>Department stores and supermarkets</i>	40	41	73	83	91	93	100	106
Muut jakelutiet – <i>Other distribution channels</i> ²⁾	38	58	65	69	93	108	112	134
	%							
Yhteensä – Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Kirjakaupat – <i>Bookshops</i> ¹⁾	37	37	39	38	33	31	30	29
Posti-, suora- ja kirjakerhomyynti – <i>Direct and postal sale book clubs</i>	34	29	23	21	20	18	16	14
Erikoistuneet jälleenmyyjät – <i>Specialized distributors</i>	9	12	14	15	15	15	16	13
Tavaratalot ja supermarketit – <i>Department stores and supermarkets</i>	10	9	13	15	16	17	18	19
Muut jakelutiet – <i>Other distribution channels</i> ²⁾	10	12	12	12	17	19	20	25

* Painettujen kirjojen arvonlisäverollinen vähittäismyynti. Arvonlisävero oli 8 prosenttia vuoteen 2010 saakka, 9 prosenttia vuosina 2011–2012. Ei sisällä sanoma- ja aikauslehtikustantamojen kirjamyyntiä 2012 alkaen. – Sales of print books at consumer level including VAT. The VAT was 8 per cent until 2010 and 9 per cent in 2011 and 2012. Excluding book sales of newspaper and magazine publishers from 2012 onwards.

1) Sisältää verkkokirjakaupat vuoteen 2008 saakka. – Includes internet bookstores until 2008.

2) Sisältää verkkokirjakaupat vuodesta 2009 alkaen. – Includes internet bookstores from 2009 onwards.

Lähteet – Sources:

Tilastokeskus – Statistics Finland

Kirjakauppaliitto – The Booksellers' Association of Finland

3.10 Kirjakaupat ja kirjaosastot 2003–2012

3.10 Bookstores and book departments 2003–2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Yhteensä – Total	430	444	446	444	434	429	421	416	398	381
Yleiskirjakaupat – General bookstores	309	315	316	312	302	295	286	273	260	248
<i>Joista – Of which</i>										
Yrittäjäomisteiset – <i>Privately owned</i>	208	212	213	208	197	190	184	171	162	154
Suuret kirjakaupaketjut ¹⁾ – <i>Bookstore chains</i> ¹⁾	101	103	103	104	105	105	102	102	98	94
Erikoiskirjakaupat – <i>Special bookstores</i>	121	129	130	132	132	134	135	143	138	133
Kirjaosastot hypermarketeissa – <i>Book departments in hypermarkets</i>	132	139	141	144	144	156	161	171	176	179

1) Suomalainen Kirjakauppa, Akateeminen Kirjakauppa, S-ryhmän kirjakaupat. – Suomalainen Kirjakauppa, Academic Bookstore, bookstores of the S chain.

Lähde – Source:

Kirjakauppaliitto – Booksellers' Association of Finland

3.11 Antikvariaatit 1980–2012*
3.11 Second-hand bookshops 1980–2012*

Vuosi – Year	Antikvariaatteja – Second-hand bookshops
1980.....	161
1982.....	153
1984.....	165
1986.....	189
1988.....	215
1989.....	210
1990.....	229
1991.....	218
1992.....	220
1993.....	200
1994.....	192
1995.....	189
1996.....	195
1997.....	208
1998.....	197
1999.....	183
2000.....	178
2001.....	185
2002.....	176
2003.....	178
2004.....	177
2005.....	180
2006.....	176
2007.....	165
2008.....	168
2009.....	161
2010.....	146
2011.....	140
2012.....	134

* Sisältää toimipaikat Tilastokeskuksen toimialaluokituksen TOL 2002 luokassa 52502 ja TOL 2008 luokassa 47792 (antikvariaattikauppa). Tilastokeskuksen yritysrekisteri sisältää yritykset, jotka ovat toimineet tilastointivuotena vähintään puoli vuotta ja joiden henkilöstön määrä yli 0,5 henkilötyövuotta tai liikevaihto vähintään 9 187 euroa. – Includes establishments in class 52502 (second-hand bookshops) of the Standard Industrial Classification TOL 2002 by Statistics Finland and class 47792 of TOL 2008. The Statistics Finland Business Register includes enterprises, which have been active more than half a year during the year for which statistics have been collected with staff at least 0.5 person years or turnover at least EUR 9,187.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Yritysrekisteri – Statistic Finland, Business Register

3.12 Suurimmat kotimaiset kirjakerhot 1994–2013
3.12 Biggest book clubs in Finland 1994–2013

Omistaja – Owner	Kerhot 2013 – Book clubs 2013	Perustettu – Established	Jäseniä yhteensä – Members total						
			1994	1997	2001	2004	2007	2011	2013
Otava – Kuvalehdet			199 000	242 000	300 000	300 000	300 000	210 000	135 000
	Suuri Suomalainen Kirjakerho – The Great Finnish Book Club	1969							
	Metsästys ja Kalastus Kirjakerho	1995							
	Erä Kirjakerho	2005							
	Mauri Kunnas Kirjakerho	2005							
Bonnier Books Finland Ltd			–	–	–	–	–	–	150 000
	Uudet Kirjat	1980							
	Lasten Parhaat Kirjat	1987							
	Tyyli & Koti	2005							
	Tammen kultaiset kirjat	2007							
	JUUU	2008							
Sanoma Magazines Finland & Sanoma-konserni			50 000	78 000	105 500	98 000	100 000	85 000	75 000
	Lasten Oma Kirjakerho	1975							
	Lasten Oma Kirjakerho Minit	2011							
	Prinsessakerho	2011							
	Kääk-kerho	2013							
WSOY			108 000	150 000	200 000	200 000	195 000	150 000	–
Tammi / Bonnier Media				40 000	97 000	57 000	45 000	50 000	–
DataClub Oy					30 000	30 000			
Stockmann			–	–	17 000	–	–	–	–
Gummerus			50 000	–	–	–	–	–	–

Lähteet – Sources:

Yritysten omat ilmoitukset – Reports of enterprises

3.13 Kirjojen euromääräinen myynti kirjallisuudenlajeittain 1980–2013*

3.13 Value of book sales by type of literature 1980–2013*

Kirjallisuudenlaji – Type of literature	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013
	Milj. € – EUR million									
Yhteensä – Total	85	131	202	228	253	287	262	260	246	236
Kaunokirjallisuus – Fiction	12	25	33	37	36	40	41	41	40	40
Lasten ja nuorten kirjat ¹⁾ – Books for children and young adults ¹⁾	6	8	13	28	36	43	34	34	33	30
Sarjakuvakirjat ²⁾ – Comics books ²⁾	..	..	..	..	..	..	14	12	12	10
Suurteokset – Encyclopaedias, reference works, etc.	31	21	29	25	16	20	..	..	..	..
Tietokirjat – Non-fiction	..	27	49	75	87	94	..	..	..	..
Tietokirjat yhteensä – Non-fiction total	31	48	78	100	103	114	88	88	75	72
Peruskoulukirjat – Schoolbooks for comprehensive school	20	30	39	33	40	52	51	52	54	54
Muut koulu- ja kurssikirjat – Other schoolbooks and textbooks	7	14	19	30	36	38	34	32	32	31
Koulu- ja kurssikirjat yhteensä – Schoolbooks and textbooks total	27	44	58	63	76	90	85	84	85	84
Muut – Other	9	7	20	–	1	0	–	–	0	1
	Prosentteina – Percentages									
Yhteensä – Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kaunokirjallisuus – Fiction	14	19	16	16	14	14	16	16	16	17
Lasten ja nuorten kirjat ¹⁾ – Books for children and young adults ¹⁾	7	6	6	12	14	15	13	13	13	13
Sarjakuvakirjat ²⁾ – Comics books ²⁾	..	..	..	..	..	..	5	5	5	4
Suurteokset – Encyclopaedias, reference works, etc.	36	16	15	11	6	7	..	..	..	..
Tietokirjat – Non-fiction	..	20	24	33	35	33	..	..	..	..
Tietokirjat yhteensä – Non-fiction total	36	37	39	44	41	40	34	34	31	30
Peruskoulukirjat – Schoolbooks for comprehensive school	24	23	19	14	16	18	19	20	22	23
Muut koulu- ja kurssikirjat – Other schoolbooks and textbooks	8	11	9	13	14	13	13	12	13	13
Koulu- ja kurssikirjat yhteensä – Schoolbooks and textbooks total	32	34	29	28	30	31	32	33	35	36
Muut – Other	11	5	10	–	0	0	–	–	0	0

* Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajien ilmoittama myynti sisältäen ainoastaan painetut kirjat. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska tietoja antaneet Suomen kustannusyhdistyksen jäsenkustantajat eivät ole eri vuosina täysin samoja. – Sales reported by members of the Finnish Book Publishers' Association including printed books only. The figures for different years are not fully comparable as the number of respondents has varied from year to year.

1) Sisältää suurimman osan sarjakuvakirjoista vuoteen 2006 saakka. – Including most comics books until 2006.

2) Vuoteen 2006 saakka pääosin lasten ja nuorten kirjoissa, osaksi kaunokirjallisuudessa. – Until 2006 mainly among books for children and young adults, partly also among fiction.

Lähde – Source:

Suomen Kustannusyhdistys – The Finnish Book Publishers' Association

3.14 Myydyimmät kirjat 2013*
3.14 Best-selling books in Finland 2013*

Tekijä – Author	Teos – Title	Kustantaja – Publisher	Myynti – Sales Kpl – No.
A. Kotimaiset kaunokirjat ¹⁾ – Finnish fiction ¹⁾:			
1. Laila Hirvisaari	Me, Keisarinna	Otava	62 800
2. Ilkka Remes	Omertan liitto	WSOY	52 100
3. Kjell Westö	Kangastus 38	Otava	45 500
4. Riikka Pelo	Jokapäiväinen elämämme	Teos	45 300
5. Reijo Mäki	Intiaani	Otava	38 900
B. Käännetyt kaunokirjat ¹⁾ – Translated foreign fiction ¹⁾:			
1. Dan Brown	Inferno	WSOY	60 400
2. Liza Marklund	Ajojahti	Otava	41 600
3. Khaled Hosseini	Ja vuoret kaikuvat	Otava	36 900
4. Patricia Cornwell	Paljaat luut	Otava	34 800
5. Jo Nesbø	Poliisi	Johnny Kniga	31 900
C. Lasten- ja nuortenkirjat, sarjakuvat (kotimaiset ja käännetyt) – Literature for children and adolescents, comics books (Finnish and translated):			
1. Walt Disney	Aku Ankan Taskukirja 400	Sanoma Magazines	57 400
2. Walt Disney	Aku Ankan Taskukirja 397 TUPLA	Sanoma Magazines	56 200
3. Walt Disney	Aku Ankan Taskukirja 401 TUPLA	Sanoma Magazines	46 400
4. Walt Disney	Aku Ankan Taskukirja 403	Sanoma Magazines	42 800
5. Mauri Kunnas	Hullunkurinen kuvasanakirja	Otava	41 400
D. Tietokirjat ¹⁾ – Non-fiction ¹⁾:			
1.	Guinness World Records 2014	Sanoma Magazines	35 700
2. Jorma Ollila & Harri Saukkomaa	Mahdoton menestys	Otava	35 200
3. Kauko Röyhkä, Juha Metso & Ville Haapasalo	Et kuitenkaan usko – Ville Haapasalon varhaisvuodet Venäjällä	Docendo	30 100
4. Juha Berglund & Antti Rinta-Huomo	Viinistä viiniin	Otava	30 000
5.	Mitä missä milloin 2014	Otava	28 500
E. Taskukirjat – Paperbacks:			
1. Katja Kettu	Kättilö	WSOY	32 400
2. Tuomas Kyrö	700 grammaa	WSOY	24 000
3. Juha Vuorinen	Yhden tähden vessapaperia	Diktaattori	23 300
4. Camilla Läckberg	Majakarvartija	Gummerus	23 000
5. Jo Nesbø	Aave	WSOY	22 800
F. Äänikirjat – Recorded books:			
1. Mauri Kunnas	Joulutarinat	Otava	7 400
2. Sven Nordqvist	Viiru muuttaa	Tammi	4 800
3. Mauri Kunnas	Aarresaari	Otava	3 300
4. Tittamari Marttinen	Hyvää yötä Muumipeikko	Tammi	3 300
5. Heli Laaksonen	Aapine	Otava	3 200
G. E-kirjat – Electronic books:			
1. Pertti Jarla	Fingerpori: Kuntauudistus	Arktinen Banaani	13 700
2. Tommy Hellsten	Pysähdy – olet perillä	Minerva	12 600
3. Pekka Hiltunen	Vilpittömästi sinun	Gummerus	11 100
4. Mooses Mentula	Isän kanssa kahden	WSOY	11 000
5. Annamari Marttinen	Mitä ilman ei voi olla	Tammi	11 000

* Sisältää sekä kauppa- että kirjakerhomyyntin sekä kustantajien myynnin suoraan loppukäyttäjille. Ei sisällä oppikirjoja, Raamattuja eikä virsikirjoja. – Includes both bookshop and club sales as well as sales by publishers to end users. Excludes sales of school and text books, Bibles and hymnals.

1) Ei sisällä taskukirjoja. – Excludes paperbacks.

Lähde – Source:

Suomen Kustannusyhdistys – The Finnish Book Publishers' Association

3.15 Vuoden kallein Bibliofiilien Seuran kirjahuutokaupoissa myyty kirja 1995–2012*

3.15 The most expensive book of the year sold at the book auctions of the Association for Finnish Bibliophiles 1995–2012*

Vuosi – Year	Tekijä – Author	Teos – Work	Julkaisupaikka ja -vuosi – Place and year of publication	Myyntihinta (€) – Hammer price (€)
1995	Carl Axel Gottlund	Otava I–III	I–II: Tukholma 1831–1832; III: Helsinki 1929	2 708
1999	..	Suomen kansan vanhat runot I–XV	Helsinki – Jyväskylä 1908–1997	875
	Mika Waltari	Yö yli Euroopan	Helsinki 1937	875
2000	Elias Lönnrot	Kalevala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinosista ajoista I–II	Helsinki 1835	1 631
2001	Anatole de Demidoff	Voyage dans la Russie Méridionale & la Crimée, par la Hongrie, la Valachie & la Moldavie exécuté en 1837	Pariisi 1848	1 177
2002	Christfrid Canander	Mythologia Fennica	Turku 1789	800
2003	Jutikkala Eino & Nikander Gabriel (toim. – ed.)	Suomen kartanot ja suurtilat I–III	Helsinki 1939–1945	520
2005	J. E. Aro	Suomen perhoset. Parhaiden lähteiden mukaan.	Helsinki 1900	360
2006	..	Suomi, Tidskrift i fosterländska ämnen. 1–10, vuodet – .. years 1841–1850.	..	240
2007	Erkki Jauri	Erämaan valo	Porvoo 1925	226
2008	Blomstedt Yrjö & Sucksdorff Victor	Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja keskisestä Venäjän Karjalasta	Helsinki 1901	440
2009	Elias Lönnrot	Kalevala. Toinen painos – Second edition (Uuden Kalevalan 1. painos – First edition of the new Kalevala)	Helsinki 1849	250
2010	..	Biblia, se on coco pyhä Raamattu	Turku 1685	1 500
2011	Scheffer John	The History of Lapland	Oxford 1674	1 500
2012	Schefferi von Strassburg, Joannis	Lappland. Das ist: Neue und wahrhaftige Beschreibung von Lappland und dessen Einwohnern, worin viel bisshero unbekante Sachen von den Lappen Ankunfft, Aberglauben, Zauberkünsten, Nahrung, Kleidern, Geschäfteen, wie auch von den Thieren und Metallen so es in ihrem Lande giebet, erzhet, und mit unterschiedlichen Figuren fürgestellt worden.	Franckfurt am Mäyn und Leipzig 1675	1 750

* Vuosina 1996–1998 ja 2004 ei pidetty Bibliofiilien Seuran kirjahuutokauppoja. – No book auctions were held by the Bibliofiilien Seura in 1996–1998 and 2004.

Lähde – Source:

Bibliofiilien Seura ry. – Association for Finnish Bibliophiles
www.bibliofiillenseura.fi

3.16 Bibliofiilien Seuran kirjahuutokaupoissa mydyt kalleimmat antikvaariset kohteet 2012

3.16 Highest-priced antiquarian lots sold at the Association for Finnish Bibliophiles book auctions 2012

Tekijä – Author	Kohde – Lot	Julkaisupaikka ja -vuosi – Place and year of publication	Myyntihinta (€) – Hammer price (EUR)
Schefferi von Strassburg, Joannis	Lappland. Das ist: Neue und wahrhaftige Beschreibung von Lappland und dessen Einwohnern, worin viel bisshero unbekante Sachen von den Lappen Ankunfft, Aberglauben, Zauberkünsten, Nahrung, Kleidern, Geschäfteen, wie auch von den Thieren und Metallen so es in ihrem Lande giebet, erzhet, und mit unterschiedlichen Figuren fürgestellt worden.	Franckfurt am Mäyn und Leipzig 1675	1 750
Lönnrot Elias	Kalevala taikka wanhoja Karjalan runoja Suomen kansan muinosista ajoista I–II. 1. painos – 1st edition	Helsinki 1835	1 600
Magnus Johannes	Gothorum Sveanumque historia	Basel 1558	800
Magnus Olaus	Historiae de Gentibus septentrionalibus	Antwerpen 1595 luultavasti – Antwerp, likely 1595	680
..	Vulle Vuojas 1–16 (saamenkielinen Aku Anka – Donald Duck in Sami language)	1987	520
Vala Katri & Vala Erkki	Kokoelma Katri ja Erkki Valan käsikirjoituksia ym. – A collection of Katri and Erkki Vala's manuscripts etc.	..	500

Lähde – Source:

Bibliofiilien Seura ry. – Association for Finnish Bibliophiles
www.bibliofiillenseura.fi

3.17 Kotimaisia kirjallisuuspalkintoja 2012–2013*

3.17 Finnish literary awards 2012–2013*

Palkinto – Award	Jakaja – Awarding authority	Taajuus – Frequency	Palkintosumma (€) – Value of prize (€)
Aleksis Kivi -palkinto – Aleksis Kivi prize	Suomalaisen Kirjallisuuden Seura SKS – Finnish Literature Society	Joka 3. vuosi – Every 3 years	15 000
Arvid Mörne -palkinto – Arvid Mörne prize	Svenska Folkskolans Vänner	Vuosittain – Annually	5 000, 3 000 & 2 000
Finlandia-palkinto – Finlandia Prize	Suomen Kirjasäätiö – Finnish Book Foundation	Vuosittain – Annually	30 000
Finlandia Junior – Finlandia Junior Prize	Suomen Kirjasäätiö – Finnish Book Foundation	Vuosittain – Annually	30 000
Helsingin Sanomien kirjallisuuspalkinto – Prize for literature of the Helsingin Sanomat newspaper	Helsingin Sanomat	Vuosittain – Annually	15 000
Jarkko Laine -palkinto	Haavikko-säätiö – Haavikko foundation, Otava, Otavamedia, Turun kaupunki – City of Turku, Turun yliopisto – University of Turku, WSOY	Joka 2. vuosi – Every 2 years	10 000
Kalevi Jäntin palkinto – Kalevi Jäntti prize	Kalevi Jäntin rahasto – Kalevi Jäntti fund	Vuosittain – Annually	15 000
Kanava-palkinto – Kanava prize	Otavan kirjassäätiö ja Kanava-lehti – Otava book foundation and Kanava journal	Vuosittain – Annually	10 000
Kirjallisuuden valtionpalkinto ¹⁾ – State Prize for Literature ¹⁾	Valtion kirjallisuustoimikunta – National Council for Literature	Vuosittain – Annually	15 000
Kulttuurilehtien laatupalkinto – Quality prize for cultural journals	Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture	Vuosittain – Annually	2 x 10 000
Kääntäjien valtionpalkinto – State Prize for Translators	Valtion kirjallisuustoimikunta – National Council for Literature	Vuosittain – Annually	15 000
Lauri Jäntin palkinto – Lauri Jäntti prize	Lauri Jäntin säätiö – Lauri Jäntti foundation	Vuosittain – Annually	15 000 & 2 x 5 000
Olvi-säätiön kirjallisuuspalkinto – Prize for literature of the Olvi foundation	Olvi-säätiö – Olvi foundation	Vuosittain – Annually	12 600
Pentti Saarikoski -kirjoituskilpailu – Pentti Saarikoski writing competition	Kustannusosakeyhtiö Otava, Otavan kirjassäätiö – Otava Publishing Company, Otava book foundation	..	10 000, 5 000 & 3 000
Pro Oeconomia	Suomen Ekonomiliitto – SEFE – The Finnish Association of Graduates in Economics and Business Administration	Joka 2. vuosi – Every 2 years	30 000
Rudolf Koivu -kuvituspalkinto – Rudolf Koivu illustration prize	Grafia ry.	Joka 2. vuosi – Every 2 years	10 000
Runeberg-palkinto – Runeberg prize	Sanomalehti Uusimaa, Suomen Kirjailijaliitto, Suomen Arvostelijain Liitto, Porvoon kaupunki ja Finlands Svenska Författareförening – The Uusimaa newspaper, the Union of Finnish Writers, the Union of Finnish Critics, the City of Porvoo and the Society of Swedish Authors in Finland	Vuosittain – Annually	10 000
Savonia-palkinto – Savonia prize	Kuopion kaupunki – City of Kuopio	Vuosittain – Annually	10 000
Suomen Kirjailijaliiton tunnustuspalkinto – Reward of the Union of Finnish Writers	Suomen Kirjailijaliitto – The Union of Finnish Writers	Vuosittain – Annually	10 000
Tampereen kaupungin kirjallisuuspalkinto – Literary prize of the city of Tampere	Tampereen kaupunki – City of Tampere	Vuosittain – Annually	15 000
Tieto-Finlandia -palkinto – A prize for the best non-fiction book of the year	Suomen Kirjasäätiö – Finnish Book Foundation	Vuosittain – Annually	30 000
Tollanderin palkinto – Tollander prize	Svenska litteratursällskapet	Vuosittain – Annually	35 000
Warelius-palkinto – Warelius prize	Suomen tietokirjailijat ry. – The Finnish Association of Non-Fiction Writers	Vuosittain – Annually	2 x 12 000
Tove Jansson -palkinto – Tove Jansson prize	Moomin Characters, Schildts Förlags Ab, Svenska folkskolans vänner	Joka 3. vuosi – Every 3 years	15 000
Valtion ulkomainen kääntäjäpalkinto – State prize for foreign translators	Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture	Vuosittain – Annually	10 000
Vuoden tiedekirja – Non-fiction book of the year	Tieteellisten seurain valtuuskunta – Federation of Finnish Learned Societies, Suomen tiedekustantajien liitto	Vuosittain – Annually	10 000
Vuoden tiedekynä – Scientific pen of the year	Koneen Säätiö – Kone foundation	Vuosittain – Annually	25 000
WSOY:n kirjallisuussäätiön palkinto – Prize for literature of the literature society of the WSOY publishing company	WSOY	Vuosittain – Annually	Vaihteleva rahasumma ²⁾ – Varying cash award ²⁾

* Sisältää palkinnot, joissa palkintojen summa vähintään 10 000 euroa. – Includes prizes with a total value of at least EUR 10,000.

1) Vanhin suomalainen kirjallisuuspalkinto: jaettu vuodesta 1865 alkaen, jaettu vuosittain 1898 alkaen. – The oldest literary prize in Finland, awarded since 1865, annually since 1898.

2) 8 x 10 000 euroa sekä 20 000 euroa vuonna 2013. – EUR 8 x 10,000 and EUR 20,000 in 2013.

Lähteet – Sources:

www.akateeminenkirjakauppa.fi

Palkintojen jakajien omat ilmoitukset – Reports of awarding authorities

3.18 Kirjojen lukeminen 1992–2012*

3.18 Book readership 1992–2012*

		On lukenut edellisenä päivänä – Has read during the previous day		
		Kirjaa – Books %	Kaunokirjallisuutta – Fiction	Oppi- ja tietokirjallisuutta – Non-fiction
1992	Kaikki – All	36	21	20
1994	Kaikki – All	34	22	19
1996	Kaikki – All	32	20	16
1998	Kaikki – All	34	22	18
2000 ¹⁾	Kaikki – All	<u>36</u>	<u>20</u>	<u>21</u>
2002	Kaikki – All	32	16	20
2004	Kaikki – All	<u>32</u>	<u>19</u>	<u>17</u>
2005 ²⁾	Kaikki – All	32	..	..
2006	Kaikki – All	33	..	..
2007	Kaikki – All	33	..	..
2008	Kaikki – All	31	..	..
2009	Kaikki – All	<u>32</u>	..	..
2010 ³⁾	Kaikki – All	38	..	..
2011	Kaikki – All	36	..	..
2012	Kaikki – All	36	..	..
2012 ³⁾				
Sukupuoli – Sex	Naiset – Women	43	..	..
	Miehet – Men	29	..	..
Ikä – Age	15–24	36	..	..
	25–44	33	..	..
	45–59	36	..	..
	60–69	39	..	..
Min/päivä – Min/day				
1992	Kaikki – All	24	12	12
1994	Kaikki – All	28	14	14
1996	Kaikki – All	23	13	10
1998	Kaikki – All	26	15	12
2000 ¹⁾	Kaikki – All	<u>25</u>	<u>13</u>	<u>12</u>
2002	Kaikki – All	30	10	20
2004	Kaikki – All	<u>29</u>	<u>14</u>	<u>15</u>
2005 ²⁾	Kaikki – All	25	..	..
2006	Kaikki – All	25	..	..
2007	Kaikki – All	25	..	..
2008	Kaikki – All	24	..	..
2009	Kaikki – All	<u>23</u>	..	..
2010	Kaikki – All	35	..	..
2011	Kaikki – All	33	..	..
2012	Kaikki – All	32	..	..
2012				
Sukupuoli – Sex	Naiset – Women	37	..	..
	Miehet – Men	26	..	..
Ikä – Age	10–24	45	..	..
	25–44	25	..	..
	45–59	29	..	..
	60 –	36	..	..

Vuodesta 2010 lähtien tiedot on kerätty TNS Gallupin Internet-paneelissa, jonka otos on noin 21 000 15–69-vuotiasta henkilöä. – Since 2010 the data come from TNS Gallup's Internet-panel involving 21 000 persons aged 15–69 v years.

1) Tiedot vuoteen 2000 asti eivät ole täysin vertailukelpoisia myöhempien vuosien tietojen kanssa. – Figures for 2002 and onwards are not fully comparable with the figures until 2000.

2) Tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisten vuosien kanssa tiedonkeruutavan muutoksen vuoksi. – Figures are not comparable with previous years.

3) Menetelmä ja kohderyhmä ovat muuttuneet. Vuoden 2010 tuloksia ei voida verrata edellisiin tuloksiin. – In 2010 the method and target group have been changed. Therefore the results are not comparable with previous results.

Lähde – Source:

TNS Atlas Intermedia/TNS Gallup Oy – TNS Atlas Intermedia / TNS Gallup Group

3.19 Yleisten kirjastojen pää-, sivu- ja laitospirjastot sekä niiden henkilöstö 1980–2013
3.19 Main public libraries, branch libraries and institutional libraries, and library staff 1980–2013

Vuosi – Year	Kirjastot – Libraries				Kirjastoautoja / -veneitä – Mobile libraries	Henkilöstö ¹⁾ – Staff ¹⁾	
	Pääkirjastoja – Main libraries	Sivukirjastoja – Branch libraries	Laitospirjastoja – Institutional libraries	Yhteensä – Total		Kirjastovaroilla palkattu – Paid by library funds	Muilla varoilla palkattu – Paid by other funds
Henkilötyövuosia – Person years							
1980	464	..	..	1 608	219	..	..
1985	461	..	..	1 544	234	..	..
1986	461	877	205	1 543	234	..	..
1987	461	623	205	1 289	235	4 376	..
1988	461	563	204	1 228	233	4 444	..
1989	460	535	203	1 198	231	4 527	..
1990 ¹⁾	444	510	197	1 151	232	4 596	..
1991	444	486	195	1 125	234	4 612	..
1992	444	469	194	1 107	232	4 480	..
1993	..	..	..	1 025	222	4 378	..
1994	..	..	..	998	220	4 280	..
1995	..	..	..	985	215	4 240	..
1996	439	437	130	1006	214	4 249	935
1997	436	429	127	992	210	4 232	874
1998	436	417	117	970	208	4 193	704
1999	436	401	111	948	203	4 156	613
2000	436	401	99	936	202	4 175	585
2001	432	463	94	989	200	4 205	582
2002	431	463	92	986	198	4 217	601
2003	429	458	81	968	193	4 230	627
2004	426	456	75	957	188	4 254	618
2005	412	456	71	939	183	4 210	605
2006	409	449	69	927	173	4 202	578
2007	386	451	58	895	167	4 187	586
2008	384	449	55	888	161	4 218	547
2009	319	496	48	863	156	4 198	514
2010	311	485	44	840	155	4 193	539
2011	308	486	42	836	154	4 216	539
2012	304	483	40	827	152	4 234	519
2013	291	487	37	815	149	4 183	520

1) Vuodesta 1990 lähtien Ahvenanmaa ei mukana tilastossa. Henkilötyövuodet kaikilta vuosilta ilman Ahvenanmaata. – Excluding the province of Åland from 1990 onwards. Person years exclude Åland in all years.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kirjastot. – Ministry of Education and Culture: Statistics on libraries.

Kirjastot (Libraries). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

<http://tilastot.kirjastot.fi>

3.20 Yleisten kirjastojen asiakkaat ja lainat 1987–2013*
 3.20 Customers and loans from public libraries 1987–2013*

Vuosi – Year	Käyntejä – Lainaaaja – Borrowers Visits			Paikallislainoja – Local loans			Yhteensä – Total	Asukasta kohti – Per resident Kpl – No.	Lainaajaa kohti – Per borrower
	1 000	1 000	% väestöstä – % of population	Josta kirjallainoja – Of which book loans 1 000	Muuta aineistoa – Other materials	Saadut kaukolainat ¹⁾ – Interlibrary loans received ¹⁾			
1987.	49 610	2 162	43,8	80 389	6 598	96	87 082	17,7	40,3
1988.	49 047	2 162	43,7	78 669	7 912	107	86 688	17,5	40,1
1989.	49 490	2 191	44,1	76 710	9 279	118	86 107	17,3	39,3
1990.	49 264	2 199	44,1	75 085	10 630	131	85 845	17,2	39,0
1991.	53 369	2 281	45,5	76 023	13 217	153	89 392	17,8	39,2
1992.	58 336	2 405	47,7	80 806	15 582	164	96 552	19,1	40,2
1993.	60 449	2 473	48,8	82 228	16 693	155	99 075	19,6	40,1
1994.	62 697	2 488	48,9	84 066	17 792	152	102 010	20,0	41,0
1995.	63 677	2 507	49,1	81 634	20 264	166	102 064	20,0	40,7
1996.	64 667	2 484	48,4	82 892	21 277	191	104 408	20,3	42,0
1997.	64 196	2 516	48,9	81 011	21 128	188	102 327	19,9	40,7
1998.	64 168	2 466	47,8	78 383	21 946	197	100 527	19,6	40,8
1999.	63 765	2 417	46,7	75 895	23 158	215	99 268	19,3	41,1
2000.	63 978	2 431	46,9	77 281	24 690	226	102 197	19,9	42,3
2001.	64 558	2 417	46,5	77 607	25 596	258	103 461	19,9	42,8
2002.	65 973	2 430	46,7	79 706	26 902	259	106 867	20,5	44,0
2003.	65 906	2 430	46,6	80 475	27 676	254	108 406	20,8	44,6
2004.	66 706	2 382	45,9	80 889	28 553	312	109 754	21,1	46,1
2005.	62 441	2 333	44,4	77 318	27 898	354	105 570	20,1	45,3
2006.	59 526	2 266	42,9	74 828	27 321	407	102 555	19,4	45,3
2007.	57 272	2 200	41,5	73 791	26 595	454	100 840	19,0	45,8
2008.	55 606	2 179	40,9	73 336	25 924	517	99 777	18,7	45,8
2009.	54 347	2 136	40,0	72 879	25 907	368	98 785	18,5	46,3
2010.	52 647	2 089	38,9	71 520	24 448	260	96 228	17,9	46,1
2011.	52 797	2 095	38,8	72 809	24 392	227	97 428	18,0	46,5
2012.	52 838	2 070	38,2	72 637	22 271	185	95 094	17,5	45,9
2013.	51 293	2 041	37,4	71 469	21 309	152	92 930	17,0	45,5

* Vuodesta 1990 Ahvenanmaa ei mukana luvuissa. – Province of Åland excluded after 1990.

1) Sisältää kaukolainatut kirjat ja muun aineiston. – Includes interlibrary loans of books and other materials.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kirjastot, eri vuosina. – Ministry of Education and Culture: Statistics on libraries in various years.

Kirjastot (Libraries). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

<http://tilastot.kirjastot.fi>

3.21 Yleisten kirjastojen aineistot ja aineistohankinnat 1988–2013*
3.21 Public library collections and acquisition 1988–2013*

Vuosi – Year	Aineistot ¹⁾ – Collections ¹⁾			Hankinnat – Acquisition		
	Kirjat – Books	Muu aineisto – Other materials	Yhteensä – Total	Kirjat – Books	Muu aineisto – Other material	Yhteensä – Total
	1 000					
1988.....	34 106	1 322	35 428	2 383	186	2 569
1989.....	34 902	1 488	36 390	2 329	212	2 541
1990.....	35 502	1 677	37 179	2 318	238	2 556
1991.....	35 938	1 846	37 784	2 056	228	2 285
1992.....	36 308	2 023	38 331	1 808	218	2 026
1993.....	36 611	2 582	39 193	1 686	257	1 943
1994.....	36 629	3 029	39 658	1 596	251	1 847
1995.....	36 882	3 119	40 001	1 584	256	1 840
1996.....	36 835	3 242	39 998	1 593	277	1 871
1997.....	36 832	3 186	40 018	1 636	284	1 920
1998.....	36 875	3 437	40 298	1 569	279	1 848
1999.....	36 925	3 701	40 626	1 557	310	1 867
2000.....	37 013	3 884	40 897	1 607	310	1 917
2001.....	36 435	4 060	40 495	1 643	297	1 940
2002.....	36 677	4 097	40 774	1 638	297	1 934
2003.....	36 779	4 193	40 973	1 595	295	1 890
2004.....	36 779	4 245	41 025	1 599	306	1 906
2005.....	36 526	4 354	40 880	1 577	299	1 876
2006.....	36 185	4 468	40 653	1 581	324	1 905
2007.....	35 901	4 577	40 478	1 628	334	1 963
2008.....	35 793	4 714	40 508	1 763	364	2 127
2009.....	35 227	4 829	40 056	1 741	360	2 101
2010.....	34 740	4 915	39 655	1 806	358	2 164
2011.....	34 313	4 983	39 296	1 827	374	2 200
2012.....	33 729	5 035	38 764	1 639	336	1 975
2013.....	33 112	5 032	38 144	1 580	315	1 895

* Vuodesta 1990 Ahvenanmaa ei mukana luvuissa. – Province of Åland excluded after 1990.

1) Vuoden lopussa. – At end of year.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kirjastot. – Ministry of Education and Culture: Statistics on libraries.

Kirjastot (Libraries). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

<http://tilastot.kirjastot.fi>

3.22 Yleisten kirjastojen menot 1993–2013
3.22 Public library expenses 1993–2013

Vuosi – Year	Käyttötalouden kokonaismenot – Operating costs, total	Henkilöstömenot – Staff costs	Aineistomenot yhteensä – Library materials costs total	Kirjojen hankinta – Book acquisition	Menot yhteensä / asukas – Total expenditure / inhabitant
	1 000 € – EUR 1 000				€ – EUR
1993	173 692	..	..	25 306	34
1994	170 828	..	..	23 311	34
1995	180 337	..	..	22 633	35
1996	187 408	109 759	32 558	22 878	37
1997	195 087	110 592	34 170	23 551	39
1998	198 892	112 934	33 785	22 629	39
1999	201 931	113 234	34 301	22 698	39
2000	208 125	117 103	35 159	23 249	40
2001	222 936	123 080	36 194	23 560	43
2002	224 115	127 721	35 276	23 168	43
2003	233 736	133 094	35 850	23 233	45
2004	240 919	137 622	35 596	23 084	46
2005	248 474	142 604	35 944	23 170	47
2006	254 692	145 570	36 664	23 504	48
2007	264 253	150 375	37 455	23 918	52
2008	279 009	158 200	39 505	25 519	52
2009	289 059	161 660	39 745	25 262	54
2010	298 501	164 089	40 072	25 552	56
2011	310 306	170 062	40 750	25 844	57
2012	316 038	174 590	38 756	24 199	58
2013	318 547	174 022	38 437	24 124	58

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kirjastot. – Ministry of Education and Culture: Statistics on libraries.

Kirjastot (Libraries). Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

<http://tilastot.kirjastot.fi>

3.23 Yleisten kirjastojen äänitekokoelmat, hankinta ja lainaus 2001–2013

3.23 Public libraries: Collections, acquisitions and loans of sound recordings 2001–2013

Vuosi – Year	Musiikkiäänitteet – Music recordings			Muut äänitteet – Other recordings			Yhteensä – Total		
	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans
	1 000								
2001.....	1 692	133	8 918	573	32	1 976	2 265	164	10 893
2002.....	1 761	132	9 550	577	31	1 966	2 337	163	11 516
2003.....	1 842	130	9 562	578	34	1 981	2 420	164	11 543
2004.....	1 896	133	9 573	574	37	2 003	2 470	169	11 577
2005.....	1 959	127	9 293	563	34	1 957	2 522	162	11 251
2006.....	2 017	139	9 080	577	48	1 999	2 594	187	11 079
2007.....	2 076	136	8 746	581	55	2 070	2 657	191	10 816
2008.....	2 139	145	8 197	573	50	2 108	2 712	195	10 305
2009.....	2 201	143	7 760	569	54	2 164	2 770	197	9 924
2010.....	2 262	147	6 769	561	54	2 226	2 823	200	8 995
2011.....	2 315	145	6 247	558	60	2 385	2 873	205	8 632
2012.....	2 344	123	5 530	548	50	2 401	2 891	174	7 930
2013.....	2 335	106	4 962	550	49	2 390	2 885	155	7 353

Lähde – Source:

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Viestintäkulttuuriyksikkö (<http://tilastot.kirjastot.fi>)
Ministry of Education and Culture, Culture and Media Division

3.24 Kirjastojen videotallenteiden kokoelmat, hankinta ja lainaus 2001–2013

3.24 Video collections, acquisitions and loans of public libraries 2001–2013

Vuosi – Year	VHS			DVD & Blu-ray			Yhteensä – Total		
	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans	Kokoelmat – Collections	Hankinnat – Acquisitions	Lainaus – Loans
	1 000								
2001.....	409	51	5 635	4	3	59	413	54	5 694
2002.....	442	54	5 981	13	9	270	455	63	6 251
2003.....	468	54	6 152	33	20	686	501	74	6 838
2004.....	480	40	5 860	74	44	1 793	554	84	7 653
2005.....	478	28	4 692	126	56	2 988	604	84	7 680
2006.....	459	13	3 489	197	79	4 194	656	92	7 683
2007.....	430	6	2 344	281	93	5 348	711	98	7 692
2008.....	386	1	1 443	375	107	6 421	762	108	7 864
2009.....	338	1	852	467	107	7 251	805	108	8 102
2010.....	282	0	485	554	107	7 681	836	107	8 165
2011.....	223	0	265	647	112	8 166	870	113	8 430
2012.....	172	0	131	726	107	8 147	898	107	8 279
2013.....	127	0	67	810	111	7 689	936	112	7 756

Lähde – Source:

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Viestintäkulttuuriyksikkö (<http://tilastot.kirjastot.fi>)
Ministry of Education and Culture, Culture and Media Division

3.25 Tieteellisten kirjastojen henkilöstö, talous ja toiminta 1993–2012*
3.25 Research libraries 1993–2012: staff, finances and functions*

Vuosi – Year	Kirjastoja – Libraries	Henkilöstö- menot – Staff costs	Aineiston- hankinta – Materials procurement	Menot yhteensä – Total expenditure	Henkilöstö – Staff	Kokoelmat yhteensä ¹⁾ – Collections total ¹⁾	Kokoelmat (kirjat ja kausijulkaisut) – Collections (books and periodicals)	Kartunta ²⁾ yhteensä – Acquired total ²⁾	Kartunta (kirjat ja kausijulkaisut) – Acquisitions (books and periodicals)	Lainat yhteensä – Loans total
		Milj. € – EUR million			Htv – Person years	Säilytysyksikköä – Physical units				1 000
1993.....	514	34,3	16,0	56,5	1 575	46 194 209	18 178 883	892 105	644 691	4 435
1994.....	³⁾ 370	33,9	14,9	56,2	1 556	47 311 241	17 683 469	1 011 148	552 293	5 709
1995.....	327	34,8	13,8	57,4	1 542	48 164 464	19 120 765	1 119 744	623 962	6 505
1996.....	370	37,8	16,1	64,6	1 604	49 162 739	19 541 447	1 678 926	690 236	7 346
1997.....	341	37,7	17,5	65,4	1 562	43 116 290	19 794 015	1 221 516	756 252	8 635
1998.....	331	41,1	18,5	72,9	1 641	44 005 464	20 170 378	1 231 515	721 083	10 251
1999.....	275	44,9	22,4	79,3	1 761	45 190 699	20 825 277	1 342 506	799 762	11 584
2000.....	249	49,1	26,3	90,1	1 840	46 270 187	21 467 933	1 244 418	815 859	14 333
2001.....	<u>220</u>	53,2	28,7	96,8	1 867	46 526 360	21 353 926	1 151 467	788 565	14 816
2002 ⁴⁾	99	55,8	27,8	117,7	1 870	54 324 805	20 544 335	1 356 950	929 502	14 018
2003.....	101	58,7	31,0	123,9	1 946	55 391 658	21 161 195	1 569 805	1 081 324	17 907
2004.....	97	61,7	29,8	128,5	1 959	54 857 785	21 840 764	⁵⁾ 2 105 936	1 204 438	18 553
2005.....	93	64,5	32,8	132,6	1 951	61 468 208	22 299 329	⁶⁾ 7 138 018	1 000 193	19 362
2006.....	108	66,2	34,2	137,5	1 945	66 256 036	22 859 955	5 163 144	911 080	20 305
2007.....	104	68,9	34,2	145,6	1 922	68 869 106	23 676 528	3 205 606	1 088 483	20 583
2008.....	103	74,2	34,9	151,6	1 895	68 760 290	24 045 471	3 261 221	896 859	20 245
2009.....	103	76,4	36,1	157,4	1 893	70 597 920	24 165 420	2 766 627	748 431	18 003
2010.....	63	77,3	33,1	159,2	1 798	70 027 482	23 905 258	2 528 006	834 917	16 551
2011.....	60	77,2	34,8	162,4	1 765	69 754 868	23 683 680	2 605 746	657 974	15 971
2012.....	57	77,9	36,0	167,2	1 693	71 601 932	24 163 549	2 576 386	700 776	15 957

* Tilastossa mukana olevat kirjastot voivat vaihdella erikoiskirjastojen osalta vuosittain, joten luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia. Ammattikorkeakoulukirjastot mukana vuodesta 2002 alkaen. – The libraries included in the statistics may differ from year to year in special libraries. Therefore, the figures are not fully comparable. Polytechnics libraries included since 2002.

1) Luvut sisältävät käsikirjoitusten määrän vuodesta 1994 alkaen. – Manuscripts included since 1994.

2) Ei sisällä poistoja. – Excluding withdrawals.

3) Lukumäärän supistumisen tärkeimmät syyt ovat Helsingin yliopiston kirjaston pienten yksiköiden yhdistäminen ja henkilökuntaa vailla olevien kokoelmien jättäminen tilastoinnin ulkopuolelle. – This fall was mainly due to the merger of several small units of the Helsinki University Library and the omission of unstaffed special collections from the Helsinki University Library statistics.

4) Vuodesta 2002 alkaen hallinnollisten yksiköiden määrä. – From 2002 onwards number of administrative units.

5) Kartunta Patentti- ja rekisterihallituksen digitaaliseen muotoon siirrettyjen patenttien kanssa 20 211 037. – Acquisitions total 20,211,037 if the digital patents of the National Board of Patents and Registration of Finland are included.

6) Sisältää pienpainatteet (5–48 sivua). – Including small publications (5–48 pages).

Lähde – Source:

Kansalliskirjasto – National Library

3.26 Kansalliskirjasto 2000–2012*

3.26 The National Library 2000–2012*

Vuosi – Year	Henkilöstö – Staff	Tulot – Income			Menot – Expenses			Kokoelmat – Collections		Kartunta ¹⁾ – Acquisitions ²⁾		Lainat yhteensä ³⁾ – Loans total ³⁾
		Budjetti- rahoitus – Funding from State budget	Muu rahoitus ¹⁾ – Other funding ¹⁾	Yhteensä – Total	Henkilöstö – Staff	Aineiston- hankinta – Materials procurement	Yhteensä – Total	Kirjat ja kausi- julkaisut – Books and periodicals	Yhteensä – Total	Kirjat ja kausijulkaisut – Books and periodicals	Yhteensä – Total	
Htv – Person years		Milj. € – EUR million			Milj. € – EUR million			Säilytysyksikköä – Physical units				
2000.	220	7,6	3,7	11,3	6,2	2,7	11,3	2 180 000	3 014 300	38 743	61 530	525 094
2001.	220	8,7	4,5	13,2	6,5	4,4	13,2	2 208 340	3 062 047	37 952	53 333	513 686
2002.	227	10,3	3,2	14,3	6,9	2,7	15,8	2 395 287	3 464 659	68 932	90 694	436 888
2003.	233	14,3	3,4	17,8	7,6	3,6	17,8	2 479 678	3 580 438	85 721	107 584	508 345
2004.	246	15,3	3,6	18,9	8,2	3,1	18,4	2 567 261	3 693 398	89 291	118 144	518 700
2005.	253	3,7	12	⁴⁾ 15,7	8,9	⁴⁾ 0,7	16,6	2 665 824	⁵⁾ 6 748 807	99 440	⁵⁾ 3 06 6121	544 097
2006.	262	4,2	12,8	⁴⁾ 17,1	9,5	⁴⁾ 0,8	17,6	2 707 497	6 874 150	41 775	122 520	558 837
2007.	264,5	3,7	17,8	21,5	10,1	3,7	21,1	2 749 851	7 000 834	42 458	126 772	542 248
2008.	253,7	4,3	16,8	21,1	10,5	3,8	21,0	2 786 238	7 116 735	36 437	115 893	516 443
2009.	290,5	4,3	18,4	22,7	12,0	3,8	23,8	2 821 141	7 239 223	35 557	112 732	429 174
2010.	273,1	5,2	21,1	26,3	12,1	3,9	23,7	2 854 657	7 344 077	36 628	106 539	470 534
2011.	284,5	5,3	19,0	24,3	13,0	3,9	24,7	2 895 988	7 483 497	43 402	140 790	481 180
2012.	252,5	5,4	21,3	26,6	12,5	3,9	24,9	2 932 757	7 513 501	39 525	115 835	468 615

* Ei sisällä laitosp- eikä tiedekuntakirjastoja. – Excludes faculty and institutional libraries.

1) Maksullisen palvelun tuotot ym. – Service income, etc.

2) Ei sisällä poistoja. – Excluding withdrawals.

3) Sisältää myös annetut kaukolainat. – Inter-library loans included.

4) Vuosina 2005 ja 2006 ei sisällä opetus- ja kulttuuriministeriön keskitettyä tukea elektronisten aineistojen hankintaan. – In 2005 and 2006 excluding Ministry of Education and Culture centralised support for acquisition of electronic publications.

5) Sisältää pienpainatteet (5–48 sivua). – Including small publications (5–48 pages).

Lähteet – Sources:

Kirjastot – Libraries 2000–2001. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu

Kansalliskirjasto – National Library

3.27 Valtion tuki kulttuurilehdille 2000–2014

3.27 State support to cultural magazines 2000–2014

Vuosi – Year	Tuen saajia – Bodies receiving support	Tuki yhteensä ¹⁾ – Support total ¹⁾
		€ – EUR
2000.	113	756 846
2001.	118	756 846
2002.	112	757 000
2003.	126	757 000
2004.	137	757 000
2005.	118	800 000
2006.	120	800 000
2007.	116	800 000
2008.	109	800 000
2009.	132	1 000 000
2010.	131	1 020 000
2011.	149	1 070 000
2012.	142	1 170 000
2013.	148	1 145 000
2014.	151	1 125 000

1) Sisältää myös levikkituen, verkkojulkaisujen tuen, jakelutuen sekä kirjastopalvelujen ostotuen. –

Includes also circulation support, support to publications on the Internet, distribution support and purchasing support of library services.

Lähde – Source:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

4 Teatteri, tanssi ja ooppera

Puheteatterit

Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuului 47 puheteatteria (ns. vos-teatterit) vuonna 2012 Suomen Kansallisteatteri mukaan lukien. Niissä pidettiin lähes 11 600 esitystä, ja lippuja myytiin noin 2,2 miljoonaa. Määrät ovat pysyneet samoissa lukemissa parikymmentä vuotta. Eniten esityksiä (lähes 1 000) ja yleisökäyntejä (yli 314 000) oli Helsingin Kaupunginteatterissa. Seuraavaksi suurimmat teatterit ovat Suomen Kansallisteatteri ja Tampereen Työväen Teatteri. Vos-teattereissa oli päätoimista henkilökuntaa yli 3 000 henkilötyövuoden verran. Kasvua on 342 henkilötyövuotta 2000-luvun aikana. (Taulukot 4.1 ja 4.2.)

Vos-teattereissa esitetyistä näytelmistä lähes puolet oli puhenäytelmiä näytäntökaudella 2011/2012. Myös myydyistä lipuista lähes puolet myytiin puhenäytelmiin. Lasten- ja nuortennäytelmiä oli viidennes. Musiikkinäytelmät muodostivat esityskerroista vain 13 prosenttia mutta 23 prosenttia myydyistä lipuista. Vos-teattereiden henkilöstöstä noin kaksi kolmasosaa oli vakinaisia vuonna 2012. Vakinaisten osuus on hieman laskenut viime vuosina. Näyttelijöistä noin puolet oli vakinaisia vuonna 2012, teknisestä henkilöstöstä yli 80 prosenttia. Vakinaisesta taiteellisesta henkilöstöstä lähes kolme neljäsosaa oli näyttelijöitä. (Taulukot 4.3 – 4.6.)

Vos-teattereiden tulot olivat kaikkiaan noin 176 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tuloista valtionosuus ja -avustus kattoivat noin 32 prosenttia, kunnanavustus runsaan kolmanneksen ja pääsylipputulot noin neljänneksen. Muut tulot, vajaat 5 prosenttia kaikista tuloista, muodostuivat sponsori-, korko-, ohjelmamyynti-, pukujenvuokraus- yms. tuloista. Valtion rahoitusosuus on laskenut viime vuosina. Vos-teattereiden menot olivat noin 176 miljoonaa euroa. Menoista kaksi kolmasosaa muodostui henkilöstömenoista kuten myös vuon-

na 2005. Toimintaan meni noin 20 prosenttia ja kiinteistökuluihin runsaat 14 prosenttia menoista. (Taulukko 4.7.)

Valtion toiminta-avustusta saaneita puheteatteriryhmiä oli 39 vuonna 2012 eli 18 teatteria enemmän kuin vuonna 2005. Näissä teattereissa pidettiin kaikkiaan yli 3 300 esitystä, ja lippuja myytiin yli 300 000. Lipunmyyntimäärältään suurimmat toiminta-avustusta saaneista teattereista olivat Nukketeatterikeskus Poiju, jonka esityksiin myytiin lähes 45 000 lippua, nukketeatteri Akseli Klonk (lähes 40 000 lippua) ja Teatteri Taimine (yli 38 000 lippua). Kaikkiaan vuonna 2012 oli 130 sellaista teatteria, jotka saivat jonkinlaista valtionapua. Määrä on kasvanut 41:llä vuodesta 2005. (Taulukko 4.9, Kuvio 4.1.)

Ilman valtion toiminta-avustusta toimivia puheteatteriryhmiä oli Teatterin tiedotuskeskuksen tilastoinnin piirissä 25 vuonna 2012. Niissä pidettiin yli 1 200 esitystä, joihin myytiin yli 125 000 lippua. Teattereiden määrä on vähentynyt kuudella vuodesta 2007, ja samassa ajassa esitysten määrä on laskenut kolmanneksen, myytyjen lippujen määrä lähes puoliintunut. (Taulukko 4.10.)

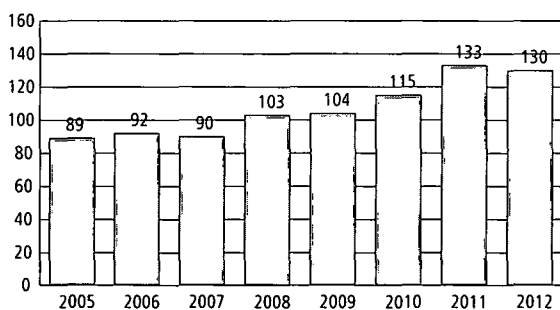
Valtion näyttämötaidoimikunta jakaa taiteilija-apurahoja näyttämötaiteen harjoittajille noin 890 000 euroa vuodessa. Vuonna 2014 apurahan sai 38 taiteilijaa. 5-vuotinen apuraha myönnettiin kolmelle taiteilijalle, 3-vuotinen yhdelle, 1-vuotinen 20:lle ja puolivuotinen apuraha 14 taiteilijalle. (Valtion näyttämötaidoimikunta, www.taike.fi.)

Sirkukset

Sirkuksen Tiedotuskeskuksen tehtävänä on sirkuksen taiteellisen kehityksen sekä kulttuurisen ja yhteiskunnallisen aseman edistäminen Suomessa sekä alan kansainvälisten kontaktien hoito. Keskus koordinoi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ulkoasiainministeriön tukemaa suomalaisen sirkuksen vientihanketta. Keskuksella on myös sirkuskirjasto sekä nettisivuillaan sirkusalan tietokanta. (www.sirkusinfo.fi)

Vuonna 2012 valtionavun piirissä oli 12 sirkusryhmää eli 10 enemmän kuin vuonna 2008. Ne pitivät kaikkiaan lähes 1 000 esitystä, joissa kertyi lähes 167 000 yleisökäyntiä. Tilastoinnin piiriin kuului lisäksi 9 muuta sirkusryhmää. Niistä suurin, Sirkus Finlandia, piti 250 esitystä, ja yleisökäyntejä niissä kertyi noin 220 000. Kaikkiaan valtionavun piiriin kuulumattomissa sirkusryhmissä pidettiin

Kuvio 4.1
Valtionapua saaneet teatterit 2005–2012

Lähde: Teatterin tiedotuskeskus.

lähes 400 esitystä, ja yleisökäyntien kokonaismäärä näissä oli lähes 295 000. (Taulukko 4.14.)

Sirkusesitysten sekä sirkusten yleisömäärän kasvu on ollut voimakasta viime vuosina: vuodesta 2007 esitysten määrä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi, noin 650:stä yli 1 300:n. Yleisömäärä on noussut yli puolitoistakertaiseksi, vajaasta 280 000:sta yli 450 000:een. Sirkusalan ongelmaksi koetaan edelleen koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaamattomuus. Sirkuksen ammattilaisia arvioidaan Suomessa olevan 150–200, ja koulutuksesta valmistuvien määrä on noin 15 vuodessa. Sirkusalan toisen asteen koulutusta on Turun ammattikorkeakoulussa sekä Koulutuskeskus Salpauksessa Lahdessa, mutta korkea-asteen koulutus puuttuu toistaiseksi, vaikka sitäkin on suunniteltu. Vakituisten työpaikkojen puute on alalla jatkuva ongelma. (Sirkuksen Tiedotuskeskus, www.sirkusinfo.fi)

Valtion sirkus- ja tanssitaide-toimikunta myöntää vuosittain apurahoja sirkustaiteen harjoittajille. Sirkustaiteelle apurahoja myönnetään vuosittain noin 76 000 euroa. Lisäksi myönnetään muita apurahoja ja avustuksia sirkustaiteelle noin 550 000 euroa vuodessa, mistä summasta noin 500 000 euroa jaetaan toiminta-avustuksina sirkusryhmille.

Tanssiteatterit

Vuonna 2012 teatteri- ja orkesterilain piiriin kuului 10 tanssiteatteria (ns. vos-tanssiteatterit). Niissä pidettiin yli 1 350 esitystä, ja lippuja myytiin lähes 147 000. Esitysten määrässä ei ole tapahtunut suuria vaihteluita 2000-luvun aikana, mutta myytyjen lippujen määrä oli vuonna 2012 vain noin puolet vuoden 2007 huipusta. Henkilöstöä oli 145 henkilötyövuoden verran, joista 60 prosenttia taiteellista henkilöstöä. Vakinaisten osuus henkilöstöstä oli 61 prosenttia. (Taulukot 4.15 ja 4.16.)

Vos-tanssiteatterien tulot olivat noin 7,5 miljoonaa euroa vuonna 2012. Valtionosuus muodosti noin 44 prosenttia tuloista, kunnanavustus 12 prosenttia ja pääsylipputulot viidenneksen. Muut avustukset valtiolta ja rahastoilta ym. sekä muut tulot (sponsori-, korko-, ohjelmamyynti-, puku-jenvuokraus- yms.) muodostivat tuloista noin neljänneksen. Vuodesta 2005 valtionosuuden osuus on noussut 9 prosenttiyksikköä, kunnanavustuksen osuus laskenut hieman ja pääsylipputulosten osuus pudonnut noin 10 prosenttiyksikköä. Menoista yli kaksi kolmannesta oli henkilöstömenoja. Osuudessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. (Taulukko 4.17.)

Ensimmäiset 5 tanssin aluekeskusta aloittivat toiminnan vuosina 2004–2005. Vuonna 2012 niitä oli 6. Aluekeskukset pyrkivät parantamaan tanssitaiteen

toimintaedellytyksiä, lisäämään tanssitaiteilijoiden työtillaisuuksia sekä laajentamaan tanssiesitysten ja -kurssien tarjontaa valtakunnallisesti. Aluekeskusten rahoitus koostuu valtionavustuksesta, alueellisesta ja paikallisesta rahasta sekä oman toiminnan tuotoista. Tanssin aluekeskusten toiminta on sisällytetty vuodesta 2005 lähtien Teatterin tiedotuskeskuksen julkaisuun Teatteritilastot. Vuonna 2012 tanssin aluekeskuksissa pidettiin lähes 900 esitystä, joihin myytiin lippuja lähes 50 000. Kokonaiskäyntimäärä kohosi lähelle 128 000:ta, mikä on eniten keskusten toiminnan aikana. (Taulukko 4.18.)

Oopperat

Suomen Kansallisoopperassa pidettiin 278 omaa esitystä vuonna 2012. Niihin myytiin lähes 198 000 lippua. Suuria muutoksia ei ole tapahtunut viime vuosina. Lipuista yli puolet myytiin oopperaesityksiin. Balettiesityksiin lipunmyynnistä meni kolmannes. Henkilötyövuosia kertyi 664, mikä on 35 enemmän kuin 2000-luvun pohjavuonna 2007, jolloin Kansallisoopperan päänäyttämö tosin oli 5 kuukautta suljettuna peruskorjauksen takia. Tuolloin oli meneillään myös Oopperan runsaasti julkisuuttakin saanut säästökuuri. Taiteellisen henkilöstön osuus koko henkilöstöstä oli runsaat 57 prosenttia. (Taulukot 4.19–4.21.)

Kansallisoopperan tulot olivat yli 56 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tuloista yli kaksi kolmasosaa tuli valtionavustuksista kuten aiempinakin vuosina. Pääsylipputulosten osuus on pysynyt 15 prosentin tuntumassa. Kansallisoopperan menot olivat noin 52 miljoonaa euroa. Henkilöstömenojen osuus menoista oli lähes 82 prosenttia. (Taulukko 4.22.)

Vuonna 2012 oli toiminnassa 9 alueoopperaa. Määrä on puoliintunut vuodesta 2007. Alueoopperoissa pidettiin kaikkiaan 53 esitystä, ja yleisökäyntejä kertyi runsaat 16 000, eniten Tampereen Oopperassa. (Taulukko 4.23.)

Teatterin, oopperan ja tanssin harrastaminen

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 tulosten mukaan teatterissa käyminen on hieman lisääntynyt vuoden 2002 tuloksiin verrattuna. 43 prosenttia tutkimukseen osallistuneista oli käynyt teatterissa viimeisten 12 kuukauden aikana. Teatterissa käyminen on yleisempää naisten kuin miesten keskuudessa, mutta ikäluokkien välillä ei ole suuria eroja. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.)

Oopperassa käyminen on teatterissa käymistä selvästi harvinaisempaa. Vain 6 prosenttia vuoden 2009 ajankäyttötutkimukseen vastanneista ilmoitti käyneensä oopperassa viimeisten 12 kuukauden aikana. Osuus on yhtä pieni kuin aiemmissakin tutkimuksissa. Naiset ovat aktiivisempia oopperassa kävijöitä kuin miehet. Nuorten oopperassa käyminen on vielä harvinaisempaa kuin vanhojen. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.)

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan teatterissa käynti kuului suosituimpiin kulttuuriharrastuksiin: viimeisten 2 vuoden aikana kaksi kolmesta suomalaisesta oli käynyt teatterissa. Oopperassa käynti oli sen sijaan myös tämän tutkimuksen mukaan selvästi harvinaisempaa.

Tanssiesityksissä käyminen on sen sijaan yleisempää nuorissa kuin vanhoissa ikäluokissa. Ajankäyttötutkimuksen 2009 tuloksista ilmenee, että vajaan 20 prosenttia tutkimukseen osallistuneista oli käynyt tanssiesityksissä viimeisten 12 kuukauden aikana osuuksien vaihdellessa 10–14-vuotiaiden 30 prosentista 65 vuotta täyttäneiden 10 prosenttiin. Aiempiin tuloksiin verrattuna nuorten tanssiesityksissä käyminen näyttää lisääntyneen. Harrastuksina tanssiminen ja erityisesti näytteleminen ovat melko harvinaisia: eniten niitä harrastavat kouluikäiset, mutta heidänkin joukossa harrastajien osuudet jäävät niukkaan 10 prosenttiin ikäluokasta. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.) Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan tanssiesityksissä oli käynyt noin neljännes suomalaisista viimeisten 2 vuoden aikana.

Harrastajateattereita oli vuonna 2010 toiminnassa kaikkiaan 360, joista 40 oli ruotsinkielisiä. Harrastajateattereissa pidettiin yli 7 000 esitystä, ja katsojamäärä kohosi yli 780 000:een. Eniten esityksiä ja katsojia kertyi Uudenmaan taidetöimikunnan alueella, jossa myös harrastajateattereita on eniten. (Taulukko 4.24.)

Koramon (2009) mukaan taiteen perusopetuksen piiriin kuului 111 tanssia opettavaa ja 41 teatteritaidetta opettavaa oppilaitosta lukuvuonna 2007–2008. Tanssialan oppilaitoksissa opiskeli yli 36 000 oppilasta ja teatterialan oppilaitoksissa runsaat 2 500. Sirkusala opetettiin 14 oppilaitoksessa, ja alan oppilaita oli lähes 1 500.

Tilastolähteet

Teatterin tiedotuskeskus julkaisee vuosittain Teatteritilastot-julkaisun. Se sisältää puheteatterien lisäksi tilastotietoja tanssiteattereista ja oopperasta. Vuodesta 2009 alkaen myös harrastajateatteritilastot ovat olleet mukana Teatteritilastot-julkaisussa, mutta harrastajateatterien tietoja ei koota joka vuosi. Sirkuksen tilastot julkaistaan Sirkuksen tiedotuskeskuksen nettisivuilla (www.sirkusinfo.fi). Valtion näyttämötaidoimikunta sekä valtion sirkus- ja tanssitaidoimikunta pitävät yllä tilastoja myöntämistään apurahoista (www.taike.fi).

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan teatterin ja tanssin harrastamista noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päätulokset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa Kulttuuritilasto 2011 (taulukko 11.12). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poisluetunna Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöitä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Muut lähteet

Koramo, Marika (2009). Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008. Helsinki: Opetushallitus.

Sirkuksen Tiedotuskeskus
www.sirkusinfo.fi

Taulukot – Tables

4.1	Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat teatterit (vos-teatterit) sekä Suomen Kansallisteatteri ja Suomen Kansallisooppera 2008–2012 <i>Theatres subject to the financing act, Finnish National Theatre and Finnish National Opera 2008–2012</i>	85
4.2	Vos-puheteatterit 1991–2012 <i>Drama theatres 1991–2012</i>	86
4.3	Vos-puheteattereiden esityskerrat ja myydyt liput näytelmälain mukaan näytäntökausina 2008/2009–2011/2012 <i>Performances and tickets sold at drama theatres by type of play 2008/2009–2011/2012</i>	87
4.4	Suosituimmat näytelmät katsojamäärän mukaan näytäntökaudella 2011/2012 <i>Most popular plays by total audience in the 2011/2012 season</i>	87
4.5	Vos-puheteattereiden henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012 <i>Staff of drama theatres by occupational group 1997–2012</i>	88
4.6	Vos-puheteattereiden vakinainen taiteellinen henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012 <i>Permanent artistic staff of drama theatres by occupational group 1997–2012</i>	88
4.7	Vos-puheteattereiden tulot ja menot 1991–2012 <i>Income and expenditure of drama theatres 1991–2012</i>	89
4.8	Suomen Kansallisteatteri 2000–2012 <i>Finnish National Theatre 2000–2012</i>	90
4.9	Valtion toiminta-avustusta 2010–2012 saaneet puheteatteriryhmät <i>Drama theatre groups subsidised in 2010–2012 by ministerial decision</i>	91
4.10	Ilman valtion toiminta-avustusta 2010–2012 toimivat puheteatteriryhmät <i>Drama theatre groups without State subsidy 2010–2012</i>	92
4.11	Kesäteatteriesitykset 2012 <i>Summer theatre performances 2012</i>	93
4.12	Vos-teattereiden vierailut ulkomailla ja ulkomaisten teatterien vierailut Suomen ammattiteattereissa 1988–2012 <i>Finnish theatre visits abroad and foreign theatres' guest performances in Finnish theatres 1988–2012</i>	94
4.13	Vos-teattereiden ulkomaan vierailujen esityskerrat ja myydyt liput maittain 2012 <i>Finnish theatre visits abroad: performances and tickets sold by country 2012</i>	94
4.14	Sirkusryhmien esitykset ja käynnit esityksissä 2006–2012 <i>Performances and visits of circus companies 2006–2012</i>	95
4.15	Vos-tanssiteatterit 1991–2012 <i>Dance theatres 1991–2012</i>	96
4.16	Vos-tanssiteattereiden henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012 <i>Staff of dance theatres by occupational group 1997–2012</i>	96
4.17	Vos-tanssiteattereiden tulot ja menot 1991–2012 <i>Income and expenditure of dance theatres 1991–2012</i>	97
4.18	Tanssin aluekeskukset 2005–2012 <i>Regional dance centres 2005–2012</i>	98
4.19	Suomen Kansallisooppera 1990–2012 <i>The Finnish National Opera 1990–2012</i>	98
4.20	Suomen Kansallisoopperan omat esitykset ja myydyt liput esityslajeittain näytäntökausina 1990/91–2011/12 <i>Performances by the Finnish National Opera and ticket sales: seasons 1990/91–2011/12</i>	99
4.21	Suomen Kansallisoopperan henkilöstö ammattiryhmittäin 1995–2012 <i>Finnish National Opera staff by occupational group 1995–2012</i>	99
4.22	Suomen Kansallisoopperan tulot ja menot 1990–2012 <i>Income and expenditure of the Finnish National Opera 1990–2012</i>	100
4.23	Alueoopperoiden esitykset ja käynnit 1997–2012 <i>Performances and visits at regional operas 1997–2012</i>	101

4.1 Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat teatterit (vos-teatterit) sekä Suomen Kansallisteatteri ja Suomen Kansallisooppera 2008–2012*
4.1 Theatres subject to the financing act, Finnish National Theatre and Finnish National Opera 2008–2012*

Teatteri – Theatre	Esityskerrat – Performances					Myytyt liput – Tickets sold				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Kaikki yhteensä – Total	12 602	12 485	12 832	13 141	13 219	2 590 736	2 523 140	2 590 170	2 593 150	2 510 037
Suomen Kansallisooppera – Finnish National Opera (Helsinki)	259	264	301	292	278	209 149	218 338	228 528	208 930	197 574
Suuret ja keski-suuret teatterit – Big and medium-size theatres										
Suomen Kansallisteatteri – Finnish National Theatre (Helsinki)	680	702	590	648	708	161 292	142 161	101 301	142 631	156 985
Helsingin Kaupunginteatteri – Helsinki City Theatre	1 047	1 041	1 041	963	969	348 418	329 731	363 902	341 960	314 154
Tampereen Työväen Teatteri – The TTT-Theatre	413	462	452	502	627	152 478	169 587	165 461	164 302	179 523
Lahden Kaupunginteatteri – Lahti city theatre	277	218	277	353	370	83 856	53 895	64 606	74 860	75 608
Tampereen Teatteri – Tampere Theatre	390	372	347	318	328	105 328	101 008	97 075	80 014	87 064
Turun Kaupunginteatteri – The Municipal Theatre of Turku	300	313	326	331	302	42 527	57 681	53 084	49 238	81 731
Svenska Teatern – Swedish theatre in Helsinki	331	362	333	281	303	56 428	63 561	66 929	37 198	80 746
Oulun Kaupunginteatteri – Oulu city theatre	288	259	312	291	321	51 780	55 415	62 164	49 734	50 557
Kuopion Kaupunginteatteri – Kuopio city theatre	313	256	293	256	328	54 139	52 206	44 697	49 272	43 964
Jyväskylän Kaupunginteatteri – Jyväskylä city theatre	260	298	211	236	229	53 837	57 411	49 238	46 803	52 104
Joensuun Kaupunginteatteri – Joensuu city theatre	196	222	249	213	199	22 280	24 054	30 765	24 791	23 962
Porin Teatteri – Pori theatre	243	266	252	264	244	47 819	52 995	49 381	55 053	52 663
Rovaniemen Teatteri – Rovaniemi theatre	236	225	230	235	258	22 648	22 713	21 079	16 466	15 896
Seinäjoen Kaupunginteatteri – Seinäjoki city theatre	284	228	305	232	237	69 797	41 058	46 371	52 043	47 707
Vaasan Kaupunginteatteri – Vaasa city theatre	142	192	241	230	281	32 165	39 928	42 496	42 892	44 360
Kouvolan Teatteri – Kouvola theatre	181	166	171	210	188	32 634	34 464	34 169	39 012	28 494
Kotkan Kaupunginteatteri – Kotka city theatre	204	223	189	254	290	38 692	39 027	26 658	32 939	34 648
Lappeenrannan Kaupunginteatteri – Lappeenranta city theatre	140	190	156	157	130	22 160	35 402	24 156	24 762	22 162
Kajaanin Kaupunginteatteri – Kajaani city theatre	235	268	222	282	277	25 119	23 747	17 585	24 579	21 441
Åbo Svenska Teater – The Swedish Theatre of Turku	256	205	280	277	178	34 255	31 920	39 270	48 563	28 486
Hämeenlinnan Kaupunginteatteri – Hämeenlinna city theatre	201	220	156	204	171	34 162	42 945	31 804	41 263	38 948
Kemin Kaupunginteatteri – Kemi city theatre	172	211	151	123	165	20 934	22 310	21 615	19 918	21 618
Wasa Teater – Swedish theatre in Vaasa	279	206	261	248	319	28 384	24 972	36 946	33 862	40 166
Mikkelin Teatteri – Mikkeli theatre	174	179	178	155	159	28 922	35 397	32 766	39 517	44 457
Kokkolan Kaupunginteatteri – Kokkola city theatre	186	196	185	200	178	21 147	16 193	14 835	23 474	15 161
Varkauden Teatteri – Varkaus theatre	151	131	140	143	146	26 922	20 337	20 785	17 841	20 289
Unga Teatern (Espoo)	209	185	151	232	246	15 986	14 791	13 551	18 162	19 821
Riihimäen Teatteri – Riihimäki theatre	188	154	135	135	149	24 066	23 290	16 131	17 668	19 287
Teatteri Imatra – Imatra theatre	138	107	115	134	158	28 923	26 604	31 518	32 359	19 431
Savonlinnan Kaupunginteatteri – Savonlinna city theatre	139	133	145	144	144	15 302	18 344	13 840	11 134	12 975
Espoon Kaupunginteatteri – Espoo city theatre	93	94	118	77	90	16 045	17 730	25 909	9 258	16 179
Rauman Kaupunginteatteri – Rauma city theatre	158	147	170	185	169	18 928	18 251	34 320	31 116	26 051
Komediateatteri Arena – Comedy Theatre Arena (Helsinki)	115	100	63	74	70	28 092	19 085	22 432	37 441	24 066
Ryhmät ja pienteatterit – Groups and small theatres										
Ryhmäteatteri (Helsinki)	207	130	237	247	288	54 145	43 558	71 614	74 668	77 951
Q-teatteri – Q theatre (Helsinki)	72	95	97	90	99	9 983	14 177	10 104	14 013	7 521
KOM-teatteri – KOM Theatre (Helsinki)	136	125	160	132	136	27 518	36 068	42 520	35 005	40 863
Teatteri 2000 (Tampere)	124	187	106	67	–	12 274	23 050	12 692	13 283	–
Viirus (Helsinki)	134	109	174	129	111	6 222	6 795	8 731	5 887	5 361
Teatteri Eurooppa Neljä (Jyväskylä)	224	228	244	197	190	70 672	66 795	62 752	51 074	24 244
Teatteri Hevosenkenkä – Theatre Hevosenkenkä (Espoo)	314	266	237	287	297	35 216	31 032	26 768	32 085	30 314
AHAA Teatteri – AHAA Theatre (Tampere)	136	155	241	243	215	17 338	20 898	30 590	30 950	27 465
Teatteri Jurkka – Theatre Jurkka (Helsinki)	111	109	98	145	118	6 735	5 410	4 836	7 208	6 232
Teatteri Mukamas – Theatre Mukamas (Tampere)	256	269	206	215	207	26 808	27 468	24 335	25 635	22 324
Nukke-teatteri Sampo – Puppet Theatre Sampo (Helsinki)	239	246	236	243	220	26 105	27 083	28 344	25 134	23 225
Linnateatteri / Turun Uusi Teatteri	302	345	441	579	407	73 250	66 204	91 742	98 649	89 458
Teatteri Vantaa	92	110	106	72	108	7 946	9 957	11 301	7 256	9 894
Tampereen Komediateatteri²⁾	–	–	172	215	162	–	–	54 984	42 352	28 416
Teatteri Rollo – Theatre Rollo³⁾	89	85	78	57	97	11 596	12 177	8 490	5 920	11 677

4.1 Jatkuu
 4.1 Cont.

Teatteri – Theatre	Esityskerrat – Performances					Mydyt liput – Tickets sold				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Tanssi – Dance										
Aurinkobaletti – <i>The AB Dance Company (Turku)</i>	99	93	74	90	130	14 732	21 699	7 440	17 620	8 892
Tanssiteatteri Raatikko – <i>Dance Theatre Raatikko (Vantaa)</i>	250	305	439	410	424	23 536	31 287	32 241	32 032	30 847
Tanssiteatteri Hurjaruuth – <i>Dance Theatre Hurjaruuth (Helsinki)</i>	118	145	106	121	105	30 022	27 767	26 790	29 210	29 030
Tanssiteatteri MD – <i>Dance Theatre MD (Tampere)</i> ⁴⁾	95	103	117	113	94	6 319	14 336	9 856	7 519	8 853
Zodiak Uuden tanssin keskus – <i>Zodiak Center for New Dance (Helsinki)</i>	203	137	159	152	173	13 901	9 578	9 829	9 471	12 016
Tanssiteatteri Eri – <i>Dance Theatre Eri (Turku)</i>	149	145	123	100	116	23 220	25 193	25 653	29 379	19 987
Tanssiteatteri Minimi – <i>Dance Theatre Minimi (Kuopio)</i>	159	129	72	95	98	33 093	22 023	8 218	12 066	7 828
JoJo – <i>Oulun tanssin keskus – JoJo – Oulu Dance Centre</i>	65	39	58	72	56	10 021	1 741	2 320	2 786	7 791
Rimpparemmi – <i>The Folk Ensemble (Rovaniemi)</i>	114	97	80	146	135	54 620	15 493	11 841	20 245	11 381
Tero Saarinen Company (Helsinki)	36	38	25	45	24	20 850	16 800	20 822	24 648	10 189

* Taulukossa ovat mukana vain teattereiden omat esitykset. – *Theatres' own productions only, co-productions with other theatres not included.*

1) Kansallisopperan päänäyttämö suljettuna peruskorjauksen takia 1.5.–30.9. – *The main stage of the Finnish National Opera was closed 1 May to 30 September due to renovation.*

2) Vos-teatteri vuodesta 2010 alkaen. – *Subject to the financing act from 2010 onwards.*

3) Vuoteen 2008 saakka Tanssiteatteri Rollo. – *Until 2008 Dance Theatre Rollo.*

4) Vuoteen 2011 saakka Tanssiteatteri Mobita/Dansco. – *Until 2011 Dance Theatre Mobita/Dansco.*

Lähteet – Sources:

Teatteritilastot 2006–2012 – *Finnish Theatre Statistics 2006–2012*. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – *Theatre Info Finland*.

4.2 Vos-puheteatterit 1991–2012*

4.2 Drama theatres 1991–2012*

Vuosi – Year	Suuret ja keski-suuret teatterit <i>Large and medium-sized theatres</i>			Ryhmät ja pienteatterit <i>Groups and small theatres</i>			Puheteatterit yhteensä <i>Drama theatres total</i>			
	Lukumäärä – Number	Omat esitykset – <i>Own productions</i>		Lukumäärä – Number	Omat esitykset – <i>Own productions</i>		Lukumäärä – Number	Omat esitykset – <i>Own productions</i>		Päätoiminen henkilökunta – <i>Regular staff</i>
		Esityskertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold		Esityskertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold		Esityskertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold	
			1 000			1 000			1 000	Htv – <i>Person yrs</i>
1991.	37	9 706	2 014	17	2 165	276	54	11 871	2 290	2 667
1992.	37	9 661	1 922	17	2 194	269	54	11 855	2 190	2 554
1993.	37	9 578	1 833	16	2 487	315	53	12 065	2 148	2 483
1994.	33	8 807	1 822	20	3 285	481	53	12 092	2 304	2 477
1995.	33	8 949	1 885	20	3 210	402	53	11 879	2 287	2 509
1996.	33	8 777	1 846	19	3 266	421	52	11 758	2 267	2 563
1997.	34	8 615	1 833	14	2 855	342	48	11 470	2 175	2 586
1998.	35	9 087	1 845	14	2 884	362	49	11 971	2 207	2 652
1999.	35	8 970	1 791	14	2 765	373	49	11 735	2 164	2 682
2000.	35	9 102	1 773	14	3 031	433	49	12 133	2 206	2 675
2001.	35	8 883	1 838	14	2 880	398	49	11 763	2 236	2 660
2002.	34	9 009	1 815	14	2 661	368	48	11 670	2 184	2 758
2003.	34	9 159	1 781	14	2 432	344	48	11 591	2 125	2 700
2004.	34	9 103	1 708	14	2 508	341	48	11 611	2 049	2 681
2005.	34	9 035	1 799	13	2 333	355	47	11 368	2 154	2 757
2006.	33	8 945	1 850	13	2 277	360	46	11 222	2 210	2 736
2007.	33	8 946	1 836	13	2 439	386	46	11 385	2 222	2 793
2008.	33	8 619	1 765	13	2 347	374	46	10 966	2 140	2 853
2009.	33	8 531	1 728	13	2 374	378	46	10 905	2 107	2 861
2010.	33	8 445	1 717	15	2 833	490	48	11 278	2 207	2 964
2011.	33	8 587	1 730	15	2 918	469	48	11 505	2 199	3 000
2012.	33	8 931	1 761	14	2 655	405	47	11 586	2 166	3 002

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – *Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.*

Lähteet – Sources:

Teatterin tiedotuskeskus – *Theatre Info Finland*

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto – *Central Union of the Finnish Theatre Organizations*

4.3 Vos-puheteattereiden esityskerrat ja myydyt liput näytelmäajin mukaan näytäntökautina 2008/2009–2011/2012*

4.3 Performances and tickets sold at drama theatres by type of play 2008/2009–2011/2012*

Näytelmäaji – Type of play	2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012	
	Esitys- kerrat – Perfor- mances	Myydyt liput – Tickets sold	Esitys- kerrat – Perfor- mances	Myydyt liput – Tickets sold	Esitys- kerrat – Perfor- mances	Myydyt liput – Tickets sold	Esitys- kerrat – Perfor- mances	Myydyt liput – Tickets sold
Yhteensä – Total	10 917	100 2 083 992	100 11 095	100 2 186 615	100 11 625	100 2 249 233	100 11 244	100 2 107 040
Puhenäytelmät – Dramatic works	5 474	50 996 862	48 5 378	48 1 067 011	49 5 926	51 1 155 834	51 5 437	48 1 023 549
Musiikinäytelmät – Musicals	1 688	15 599 673	29 1 572	14 542 671	25 1 446	12 499 588	22 1 476	13 493 145
Tanssinäytelmät – Dance plays	33	0 5 950	0 81	1 13 155	1 151	1 25 247	1 94	1 12 096
Lasten- ja nuortennäytelmät – Plays for children and young adults	1 944	18 245 450	12 2 130	19 336 449	15 2 306	20 338 491	15 2 316	21 353 790
Nukkenäytelmät – Puppet theatre	867	8 88 789	4 914	8 88 294	4 777	7 90 833	4 743	7 83 220
Muut esitykset – Other performances	911	8 147 268	7 1 020	9 139 035	6 1 019	9 139 240	6 1 178	10 141 240

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

Lähde – Source:

Teatteritilastot 2009–2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Finnish Theatre Statistics 2009–2012. Helsinki: Theatre Info Finland.

4.4 Suosituimmat näytelmät katsojamäärän mukaan näytäntökautella 2011/2012

4.4 Most popular plays by total audience in the 2011/2012 season

Näytelmä – Play	Esittäviä teattereita – Performing theatre companies	Esityskertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold
Ilpo Tuomarila: Katri Helena	1	75	51 490
Pirkko Saisio: Homo!	1	71	44 406
Joe Masteroff, John Kander & Fredd Ebb: Cabaret	2	123	39 848
Jan Mark, Lars Rudolffsson & Björn Ulvaeus: Kristina från Duvemåla	1	64	35 669
Miika Nousiainen: Vadelmavenepakolainen	2	134	34 794
Riku Suokas & Heikki Syrjä: Vuonna 85 remix	1	50	33 377
Timo Kahilainen & Heikki Vihinen: Maaailmanlopun hautaustoimisto	1	56	33 008
Harvey Fierstein, Jean Poiret & Jerry Herman: Lainahöyhenissä – La cage aux folles	1	83	30 380
Thorbjörn Egner: Kolme iloista rosvoa – Folk og rövere i Kardemomme by	2	52	27 688
J. B. Priestley: Vastanaineet – When We Are Married	1	45	27 117

Lähde – Source:

Teatteritilastot 2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus. – Finnish Theatre Statistics 2012. Helsinki: Theatre Info Finland.

4.5 Vos-puheteattereiden henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012*
4.5 Staff of drama theatres by occupational group 1997–2012*

Ammattiryhmä – Occupational group	Vakinaiset – Permanent	Tilapäiset – Temporary	Yhteensä – Total	%	Vakinaisia % – Permanent %
	Henkilötyövuodet – Person years				
Yhteensä – Total 2012	1 921	989	2 910	100	66
Johtajat – <i>Directors</i>	104	–	104	4	100
Taiteellinen henkilöstö – <i>Artistic staff</i>	695	722	1 417	49	49
Tekninen henkilöstö – <i>Technical staff</i>	829	175	1 004	35	83
Hallintohenkilöstö – <i>Administrative staff</i>	293	92	385	13	76
1997	1 929	657	2 586		75
1998	1 932	720	2 652		73
1999	1 900	781	2 681		71
2000	1 893	782	2 675		71
2001	1 895	765	2 660		71
2002	1 932	826	2 758		70
2003	1 917	783	2 700		71
2004	1 926	755	2 681		72
2005	1 965	792	2 757		71
2006	1 956	780	2 736		71
2007	1 970	823	2 793		71
2008	1 977	876	2 853		69
2009	1 995	866	2 861		69
2010	1 902	947	2 849		67
2011	1 921	976	2 897		66

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

Lähde – Source:

Teatteritilastot 1997–2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Finnish Theatre Statistics 1997–2012. Helsinki: Theatre Info Finland

4.6 Vos-puheteattereiden vakainainen taiteellinen henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012*
4.6 Permanent artistic staff of drama theatres by occupational group 1997–2012*

Ammattiryhmä – Occupational group	Henkilötyövuodet – Person years	%
Yhteensä – Total 2012	697	100,0
Ohjaajat – <i>Directors</i>	23	3,3
Dramaturgit – <i>Dramatists</i>	16	2,3
Näyttelijät – <i>Actors</i>	499	71,6
Lavastajat – <i>Set designers</i>	35	5,0
Pukusuunnittelijat – <i>Costume designers</i>	28	4,0
Tanssijat, koreografit – <i>Dancers, choreographers</i>	15	2,2
Muusikot, kapellimestarit – <i>Musicians, conductors</i>	26	3,7
Valo- ja äänisuunnittelijat – <i>Light and sound designers</i>	54	7,7
1997	723	
1998	708	
1999	689	
2000	684	
2001	688	
2002	697	
2003	679	
2004	683	
2005	701	
2006	704	
2007	696	
2008	693	
2009	692	
2010	693	
2011	677	

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

Lähde – Source:

Teatteritilastot 1997–2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Finnish Theatre Statistics 1997–2012. Helsinki: Theatre Info Finland

4.7 Vos-puheteattereiden tulot ja menot 1991–2012*

4.7 Income and expenditure of drama theatres 1991–2012*

Tulot – Income							
Vuosi – Year	Teattereita – Theatres	Pääsylipputulot – Ticket revenues	Muut tulot ¹⁾ – Other income ¹⁾	Valtionosuus ja -avustus – State subsidies	Kunnanavustus ²⁾ – Municipal subsidies ²⁾	Muut avustukset ³⁾ – Other support ³⁾	Yhteensä – Total
Milj. € (käypään hintaan) – EUR million (current prices)							
1991	54	18,6	3,7	22,7	54,2	2,2	101,4
1992	53	18,4	3,8	23,6	53,1	1,8	100,6
1993 ⁴⁾	53	18,4	3,9	31,8	43,8	1,8	99,8
1994	53	18,5	3,7	31,3	43,9	0,7	98,2
1995	52	20,7	4,0	30,4	45,0	0,4	100,6
1996	52	21,1	3,8	31,2	45,1	0,8	102,1
1997	48	21,4	3,2	31,9	44,9	0,8	102,2
1998	49	23,5	4,4	33,0	45,8	1,8	108,5
1999	49	25,3	4,2	33,7	46,3	2,6	112,2
2000	49	25,0	4,6	34,5	48,2	3,3	115,6
2001	49	27,6	4,8	35,5	50,4	2,1	120,4
2002	48	30,5	5,3	36,8	52,5	2,1	127,3
2003	48	29,3	5,0	37,3	52,2	2,3	126,2
2004	48	31,0	4,5	37,6	54,8	2,4	130,3
2005	47	33,8	5,0	38,7	56,1	2,3	136,0
2006	46	37,9	5,7	39,6	57,1	2,6	143,0
2007	46	39,0	6,3	40,6	57,3	3,1	146,3
2008	46	41,2	6,2	48,3	58,5	2,9	157,1
2009	46	39,5	5,9	56,1	59,1	2,6	163,3
2010	48	43,2	7,1	64,4	58,3	2,8	175,9
2011	47	44,5	7,4	65,8	59,0	3,2	179,8
2012	47	45,0	8,1	56,7	61,8	4,4	176,0

Menot – Expenditure					
Vuosi – Year	Teattereita – Theatres	Henkilöstömenot – Staff costs	Kiinteistömenot ²⁾ – Building costs ²⁾	Toimintamenot – Other costs	Yhteensä – Total
Milj. € (käypään hintaan) – EUR million (current prices)					
1991	54	67,4	13,4	16,4	97,2
1992	53	64,8	13,9	15,8	94,6
1993	53	62,5	17,7	16,5	96,7
1994	53	63,3	17,4	16,8	97,5
1995	52	65,6	16,9	16,8	99,4
1996	52	68,1	15,9	17,3	101,2
1997	48	68,7	15,5	16,8	100,9
1998	49	71,5	15,9	20,1	107,6
1999	49	73,8	15,9	20,6	110,3
2000	49	74,7	16,4	22,1	113,2
2001	49	78,7	17,3	21,5	117,6
2002	48	83,0	17,6	23,3	123,9
2003	48	83,6	17,6	22,5	123,6
2004	48	85,8	18,8	22,8	127,3
2005	47	89,9	19,6	25,2	134,6
2006	46	93,3	21,0	25,9	140,1
2007	46	95,5	20,9	28,3	144,7
2008	46	101,7	21,7	31,7	155,1
2009	46	105,8	22,9	31,8	160,5
2010	48	112,7	25,2	35,3	173,2
2011	47	118,0	26,4	34,7	179,0
2012	47	115,2	25,2	35,5	175,9

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

1) Mm. sponsori-, korko-, ohjelmamyynti-, pukujenvuokraus- yms. tuloja. – Including sponsorship, interest, programme sales, dress hire and other income.

2) Täyskunnallisilla teattereilla tähän sisältyvät myös poistot. – In fully municipal theatres this also includes depreciation.

3) Valtiolta, rahastoilta ym. vierailuihin, laitteisiin, projekteihin ym. – Paid by the State, foundations etc. for visits, equipment, projects etc.

4) Teatteri- ja orkesterilain astuttua voimaan 1993 valtionosuuden ja kunnanavustusten suhde muuttui. – The relative proportions of State and municipal subsidies changed following the entry into force of the Theatres and Orchestras Act in 1993.

Lähteet – Sources:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto ry. – Central Union of the Finnish Theatre Organizations

4.8 Suomen Kansallisteatteri 2000–2012
4.8 Finnish National Theatre 2000–2012

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Tulot – Income					Yhteensä – Total	Menot – Expenses				Esitys- kertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold
		Pääsylippu- tulot – Ticket revenues	Muut tulot – Other income	Valtionosuu- s ja -avustus – State subsidies	Kunnan avustus – Municipal subsidies	Muut avustukset – Other support		Henkilöstö- menot – Staff costs	Kiinteistö- menot – Building costs	Toiminta- menot – Other costs	Yhteensä – Total		
	Htv – Person years	Milj. € – EUR million		Käypään hintaan – Current prices			Milj. € – EUR million						
2000.	216	1,7	0,6	6,7	0,2	0,2	9,4	6,7	0,5	1,6	8,8	683	164 666
2001.	222	1,6	0,7	7,1	0,2	–	9,7	7,1	0,7	1,7	9,5	681	137 110
2002.	231	1,8	0,9	7,9	0,2	0,0	10,7	7,3	0,6	1,8	9,7	648	137 003
2003.	224	2,0	0,5	8,2	0,2	0,0	10,9	7,7	0,9	2,0	10,6	642	141 957
2004.	230	2,3	0,5	8,4	0,2	–	11,4	8,0	1,1	2,1	11,1	763	169 109
2005.	240	2,6	0,5	8,6	0,2	–	11,8	8,4	1,0	2,4	11,8	739	175 066
2006.	237	2,3	0,7	8,8	0,2	0,0	11,9	8,6	1,0	2,2	11,8	808	159 553
2007.	248	2,5	0,5	9,1	0,2	–	12,3	8,7	1,0	2,3	12,0	744	157 759
2008.	247	3,0	0,5	9,6	0,2	0,0	13,3	9,0	1,2	2,4	12,7	680	161 292
2009.	257	2,6	0,3	10,1	0,2	0,0	13,2	9,7	1,3	2,6	13,5	702	142 161
2010.	259	1,7	0,4	10,6	0,2	–	13,0	10,5	1,3	2,1	13,9	590	101 301
2011.	254	2,6	0,5	11,2	0,2	0,0	14,5	10,9	1,6	2,2	14,7	648	142 631
2012.	237	3,2	0,6	11,5	0,2	0,1	15,5	10,6	1,8	2,3	14,7	708	156 985

Lähde – Source:

Teatteritilastot – Finnish Theatre Statistics 2000–2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland.

4.9 Valtion toiminta-avustusta 2010–2012 saaneet puheteatteriryhmät*

4.9 Drama theatre groups subsidised in 2010–2012 by ministerial decision*

Teatteri – Theatre	Esityskerrat – Performances			Myytyt liput – Tickets sold		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Yhteensä – Total ¹⁾	2 716	3 008	3 334	243 423	287 695	300 411
Blaue Frau	–	55	64	–	4 060	2 873
Circus Maximus ²⁾	32	38	29	1 233	1 180	721
Esitystaiteen seura	–	12	21	–	523	526
Improteatern Stjärnfall	17	14	7	512	187	195
Improvisaatioteatteri Stella Polaris	237	197	235	24 814	33 300	29 556
Kapsäkki	126	182	189	14 093	15 636	21 137
Keski-Uudenmaan Teatteri KUT	71	96	96	10 906	14 932	12 009
Klockriketeatern	48	27	68	1 668	1 171	7 016
Koko Teatteri	69	132	148	2 386	5 058	6 225
Kolmas tila – Tredje rummet	–	–	7	–	–	146
Kuriton Company ²⁾	–	1	9	–	6	146
Mustan ja Valkoisen Teatteri	–	–	10	–	–	775
Myllyteatteri	9	15	5	700	633	1 446
Nukketeatteri Akseli Klonk	354	461	504	26 597	37 461	39 872
Nukketeatterikeskus Poiju ²⁾	294	320	348	36 292	44 426	44 680
Oblivia	27	35	27	1 324	3 020	3 577
PerformanceSirkus	47	48	33	9 263	8 881	2 670
Pitskun Kyläkirkon Kulttuuriyhdistys	–	15	5	–	365	251
Projektoriryhmä	–	10	–	–	967	–
Quo Vadis	75	72	127	5 803	2 484	4 572
Rakastajat-teatteri	138	144	91	16 450	24 011	19 497
RedNoseClub	10	–	–	285	–	–
Rospuutto-ryhmä	46	30	10	2 251	2 746	1 975
Smeds Ensemble	–	52	57	–	5 145	6 194
Teatteri Avoimet Ovet	83	98	89	6 580	7 473	6 614
Teatteri Geist	54	62	69	4 846	5 413	5 537
Teatteri Ilmi Ö	96	108	118	5 590	5 025	3 809
Teatteri Metamorfoosi	11	12	20	1 127	1 924	1 623
Teatteri Naamio ja Höyhen	46	25	21	3 974	402	324
Teatteri Pensas	21	35	92	805	2 245	4 700
Teatteri Siperia	42	40	27	4 130	1 423	1 514
Teatteri Taimine	169	178	204	31 678	30 850	38 316
Teatteri Takomo ²⁾	69	49	78	1 845	3 009	4 401
Teatteri Telakka	67	49	64	1 946	1 940	3 326
Teatteri Vanha Joko ²⁾	86	69	78	7 926	3 763	5 211
Tehdas Teatteri	41	81	91	1 447	4 225	3 130
Todellisuuden tutkimuskeskus	151	124	132	1 058	2 440	2 014
Toisissa tiloissa	–	–	10	–	–	491
Totem-teatteri	78	54	68	13 532	9 650	11 475
Universum ³⁾	72	27	41	1 868	872	1 200
Valtimonteatteri	30	41	42	494	849	667

* Taulukossa ovat mukana vain teattereiden omat esitykset – Theatres' own productions only, co-productions with other theatres not included.

1) Keskinäiset vierailut vähennetty. – Reciprocal visits are deducted.

2) Lisäksi yhteisesityksiä muiden teattereiden kanssa. – In addition co-performances with other theatres.

3) Universum sisältää Aurinkoteatterin, Teatteri Marsin, Teatteri Sirkuksen ja Teatteri Venuksen tiedot. – Figures of Aurinkoteatteri, Teatteri Mars, Teatteri Sirius and Teatteri Venus are included in the figure of Universum.

Lähde – Source:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

4.10 Ilman valtion toiminta-avustusta 2010–2012 toimivat puheteatteriryhmät*
 4.10 Drama theatre groups without State subsidy 2010–2012*

Teatteri – Theatre	Esityskerrat – Performances			Myydyt liput – Tickets sold		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Yhteensä ¹⁾ – Total ¹⁾	938	747	1 225	94 849	85 031	125 264
Esitystaiteen seura	7	–	–	259	–	–
Helsinki International Theatre HIT	–	–	44	–	–	3 443
Hämeen Kuninkaallinen Nukketeatteri	–	–	32	–	–	1 900
Ideateatteri	–	–	225	–	–	21 080
Improvisaatioteatteri Häpeämättömät	44	52	52	4 309	5 770	4 677
Improvisaatioteatteri Snorkkeli	56	76	70	3 684	4 941	5 031
ISIS Teatteriyhdistys	–	–	27	–	–	1 505
Joensuun Vapaa Teatteri	–	–	11	–	–	938
Juha Valkeapään Ääni	–	–	23	–	–	540
Korjaamo	–	–	50	–	–	2 278
KP-Ideat	51	47	62	12 367	10 029	15 990
Laitosteatteri	80	4	–	3 707	120	–
Matkalaukkuteatteri	19	11	–	686	665	–
Musiikkiteatteri eripARia	34	45	41	3 632	5 093	11 460
Nukketeatteri Sytkyt	246	213	237	12 381	12 246	14 194
Nya Rampen	–	–	28	–	–	3 941
Näyttämö Pegasos	10	8	–	164	95	–
Ooppera Skaala ²⁾	4	4	7	444	155	1 034
Sixfingers Theatre	–	–	28	–	–	940
Smeds Ensemble	12	–	–	4 659	–	–
Tahtiteatteri	28	37	35	6 360	9 681	8 700
Teater 90	–	–	18	–	–	286
Teater Josefina	15	10	7	669	665	349
Teatteri 2.0	–	–	21	–	–	813
Teatteri Capelle	61	55	53	4 079	5 430	3 058
Teatteri SudenEnne	–	–	11	–	–	187
Teatteri Taiga-Matto	31	17	28	3 555	1 250	1 645
Teatteriporukka	13	–	–	377	–	–
Teatteriryhmä Ispinä	8	12	–	182	1 217	–
UIT – Hakaniemen Musiikkiteatteri	80	51	55	22 603	17 524	15 557
Und er libet	13	3	–	661	550	–
Vekkulikettu	100	95	56	9 900	9 500	5 680
Välitila	26	7	4	171	100	38

* Taulukossa ovat mukana vain teattereiden omat esitykset – Theatres' own productions only, co-productions with other theatres not included.

1) Keskinäiset vierailut vähennetty. – Reciprocal visits are deducted.

2) Saa valtion toiminta-avustuksen säveltaiteen määrärahoista. – Receives State subsidy from allocations for music.

Lähde – Source:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

4.11 Kesäteatteriesitykset 2012

4.11 Summer theatre performances 2012

Teatteri – Theatre	Esitys – Play	Esityskerrat – Performances	Käynnit – Visits
Yhteensä – Total		1 062	364 338
Heinolan Kesäteatteri – <i>Heinola summer theatre</i>	Cooney: Munaako Herra Ministeri	42	29 800
Helsinki International Theatre ¹⁾	Koskimies & Jaanisoo: Pupu Tupuna kesälomalla	35	3 265
Hämeenlinnan Kesäteatteri – <i>Hämeenlinna summer theatre</i>	Borgeson, Long & Dinger: Sakespearen kootut theokset	27	8 856
Idea Teatteri – <i>Idea theatre</i> ¹⁾	Dyrek: Vaimoni on toista maata	21	2 550
Keski-Uudenmaan Teatteri, Krapin kesäteatteri – <i>Keski-Uusimaa theatre, Krappi summer theatre</i> ¹⁾ (Tuusula)	von Numers: Pastori Jussilaisen naiset	49	9 256
Keski-Uudenmaan Teatteri, Krapin kesäteatteri – <i>Keski-Uusimaa theatre, Krappi summer theatre</i> ¹⁾ (Tuusula)	Nordqvist: Viirun syntymäpäivät	19	4 555
Kirjurinluodon Kesäteatteri – <i>Kirjurinluoto summer theatre (Pori)</i>	Camolett: Älä pukeudu päivälliselle	26	9 842
Lappeenrannan Kaupunginteatteri, Linnoituksen Kesäteatteri – <i>Lappeenranta City Theatre, the Fortress summer theatre</i> ¹⁾	Wuolijoki: Niskavuoren Heta	26	7 654
Linnateatteri, Naantalin Emma-teatteri – <i>Linnateatteri, Theatre Emma in Naantali</i> ¹⁾	Parkkinen: Kekkonen	46	25 665
Linnateatteri ¹⁾ (Turku)	Kyrö: Mielsäpahoittaja	19	3 022
Linnateatteri, Vartiovuoren kesäteatteri – Linnateatteri, <i>Vartiovuori summer theatre</i> ¹⁾ (Turku)	Toivonen: PikkuDUUDSONIT – Jekkuäytelmä	15	4 334
Mikkelin Kesäteatteri, Naisvuoren Kesäteatteri – <i>Mikkeli summer theatre, Naisvuori summer theatre</i> ¹⁾	Pölönen: Rikkaan rakkaus	32	17 400
Pyykin Kesäteatteri – <i>Pyykin summer theatre (Tampere)</i>	Syrjä, Suokas & Vihinen: Kuuma kesä '85	67	54 860
Rauman kaupunginteatterin kesäteatteri – <i>Rauma summer theatre</i> ¹⁾	Janhunen: Hetki Iyö	33	8 653
Ryhmäteatteri, Suomenlinna ¹⁾ (Helsinki)	Barrie & Kukkonen: Peter Pan	54	30 141
Sampallinnin Kesäteatteri – <i>Sampallinna summer theatre (Turku)</i>	McNally: Housut pois!	50	30 003
Savonlinnan Teatteri, Putkinotko – <i>Savonlinna theatre, Putkinotko</i> ¹⁾	Kivijärvi: Talkootanssit	16	2 083
Tahtiteatteri, Kuopion Uusi Kesäteatteri – <i>Tahtiteatteri, Kuopio new summer theatre</i> ¹⁾	Kojonen, Virtanen & Keinänen: Buona Sera Signorina!	35	8 700
Tampereen Komediateatterin Oy – <i>Tampere comedy theatre (Tampere)</i>	Poiet & Fierstein: Lainahöyhensissä	47	20 662
Tampereen Komediateatterin Oy – <i>Tampere comedy theatre (Tampere)</i>	Smith: 101 Dalmatialaista	59	8 894
Tampereen Komediateatterin Oy – <i>Tampere comedy theatre (Jyväskylä)</i>	Jokelin & Raipia: Kuin tuhka tuuleen	23	3 882
Tampereen Komediateatterin Oy – <i>Tampere comedy theatre (Jyväskylä)</i>	Lindgren: Peppi Pitkätossu	16	5 099
Teatteri Eurooppa Neljä, kiertue – <i>Theatre Eurooppa Neljä, roadshow</i> ¹⁾ (Jyväskylä)	Popp: Haavelaiva	53	7 502
Teatteri Eurooppa Neljä, Sappeen Kesäteatteri – <i>Theatre Eurooppa Neljä, Sappee summer theatre</i> ¹⁾ (Pätkäne)	Talasaranta: Noin 7 veljestä	47	6 201
Teatteri Helsinki, Tervasaari – <i>Helsinki summer theatre</i>	Molière: Saituri	38	3 800
Teatteri Ilmi Ö – <i>Theatre Ilmi Ö</i> ¹⁾	Pylkkänen: Mansikki ja muotovaliot	10	108
Teatteri Imatra, Kruununpuiston kesäteatteri – <i>Theatre Imatra, crown park summer theatre</i> ¹⁾	Turunen: Joensuun Elli	35	9 160
Teatteri Pensas, kiertue – <i>Theatre Pensas, roadshow</i> ¹⁾	Shakespeare: Kesäyön uni	20	1 180
Teatteri Pensas, kiertue – <i>Theatre Pensas, roadshow</i> ¹⁾	Tarinatuokio, improvisoitu lasten esitys – <i>Tarinatuokio, an improvised children's performance</i>	44	2 545
Teatteri Pensas, kiertue – <i>Theatre Pensas, roadshow</i> ¹⁾	Vedetään kesähatusta	10	394
Turun Kesäteatteri, Vartiovuori – <i>Turku summer theatre, Vartiovuori</i>	Lindgren: Peppi Pitkätossu	48	34 272

1) Kesäteatteriesitykset sisältyvät myös muihin esitystilastoihin. – Summer theatre performances are also included in other performance statistics.

Lähde – Source:

Teatteritilastot – Finnish Theatre Statistics 2012. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland.

4.12 Vos-teattereiden vierailut ulkomailla ja ulkomaisten teatterien vierailut Suomen ammattiteattereissa 1988–2012*
4.12 Finnish theatre visits abroad and foreign theatres' guest performances in Finnish theatres 1988–2012*

Vuosi – Year	Vierailut ulkomailla – Visits abroad		Ulkomaisten teattereiden vierailut Suomessa – Foreign theatres' guest performances in Finnish theatres	
	Esityskerrat – Performances	Myydyt liput – Tickets sold	Esityskerrat – Performances	Myydyt liput – Tickets sold
1988.....	289	113 940	72	16 424
1989.....	196	47 287	100	20 412
1990.....	223	56 480	71	26 635
1991.....	149	35 574	57	14 563
1992.....	196	73 976	51	14 212
1993.....	176	48 853	49	10 109
1994.....	156	40 422	77	21 466
1995.....	118	27 365	61	17 823
1996.....	110	23 735	64	13 954
1997.....	123	43 193	66	13 399
1998.....	154	33 578	128	17 309
1999.....	77	16 290	141	12 760
2000.....	151	39 908	96	17 094
2001.....	82	40 840	68	10 174
2002.....	134	24 411	50	8 668
2003.....	116	45 596	41	5 020
2004.....	111	29 036	62	12 620
2005.....	95	76 500	84	16 860
2006.....	181	78 649	90	13 944
2007.....	165	117 446	102	23 937
2008.....	141	63 964	96	11 637
2009.....	111	33 016	97	17 227
2010.....	123	43 735	121	32 974
2011.....	230	42 116	123	16 116
2012.....	178	28 984	128	20 405

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

Lähde – Source:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

4.13 Vos-teattereiden ulkomaan vierailujen esityskerrat ja mydyt liput maittain 2012*
4.13 Finnish theatre visits abroad: performances and tickets sold by country 2012*

Maa – Country	Esityskerrat – Performances	Myydyt liput – Tickets sold
Yhteensä – Total	178	28 984
Alankomaat – Netherlands.....	4	492
Belgia – Belgium	7	2 236
Benin	2	410
Britannia – United Kingdom.....	37	1 512
Etelä-Korea – South Korea	2	326
Italia – Italy	5	1 003
Itävalta – Austria	5	840
Japani – Japan	15	1 410
Kamerun – Cameroon.....	3	700
Kiina – China	3	..
Kypros – Cyprus	2	610
Norja – Norway	7	281
Puola – Poland.....	2	1 100
Ranska – France.....	3	1 170
Romania.....	1	70
Ruotsi – Sweden.....	35	5 039
Saksa – Germany	20	5 933
Sveitsi – Switzerland.....	1	420
Tšekki – Czech Republic	1	250
Yhdysvallat – United States.....	13	3 220
Venäjä – Russia	2	1)
Viro – Estonia.....	8	1 962

* Suomen Kansallisteatteri ja vos-teatterit (= valtionosuutta saavat teatterit). – Includes the Finnish National Theatre and theatres receiving statutory State subsidy.

1) Ilmaisesitys. – Free.

Lähde – Source:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

4.14 Sirkusryhmien esitykset ja käynnit esityksissä 2006–2012*

4.14 Performances and visits of circus companies 2006–2012*

Sirkusryhmä – Circus company	Esitykset – Performances	Käynnit – Visits
2012		
Yhteensä – Total	1 340	456 759
Valtionavun piirissä olevat ryhmät – Companies subsidized by State		
Agit-Cirk, Rovaniemi	49	13 621
Circo Aereo, Helsinki	284	62 843
Circus Uusi Maailma, Jyväskylä	51	11 025
Circo – Uuden Sirkuksen Keskus – Circo – Centre for New Circus, Helsinki	78	7 218
Jakobin Sirkus, Tampere	86	7 672
Kallo Collective, Helsinki	93	6 094
Monitaideyhdistys Piste, Rovaniemi	34	2 215
Race Horse Company, Helsinki	80	29 543
Sirkus Aikamoinen, Helsinki	44	6 700
Sirkus Supiainen, Eräjärvi	15	6 224
Taikateatteri 13, Helsinki	118	4 453
WHS, Helsinki	55	9 315
Muut ryhmät – Other companies		
ArtTeatro, Kustavi	57	61 840
Cie Nuua, Helsinki	6	1 483
Circus Ruska, Tampere	21	3 226
Ilmatila, Oulu	35	6 296
Sirkumstanssi-kollektiivi, Tampere	2	181
Special delivery -työryhmä – Special delivery working group, Naantali	9	179
Varietee Kasataide, Turku		
Zero Gravity Company, Helsinki	6	1 245
Sirkus Finlandia, Raasepori	250	220 000
2006	374	63 025
2007	653	279 544
2008	804	317 643
2009	870	312 430
2010	1 187	395 099
2011	1 341	413 514

* Kotimaan esitykset sisältäen ilmaisesitykset ja vapaaliput. Ei sisällä yhteisesityksiä muiden tapahtumien ja teattereiden kanssa. Tilastoissa mukana olevien sirkusten määrä on erilainen eri vuosina. – Domestic presentations including free presentations and tickets. Excluding co-presentations with other events and theatres. The number of circus companies included in the statistics differs from year to year.

Lähde – Source:

Sirkuksen tiedotuskeskus (www.sirkusinfo.fi)

4.15 Vos-tanssiteatterit 1991–2012*
4.15 Dance theatres 1991–2012*

Vuosi – Year	Tanssiteattereita – Dance theatres	Esityskertoja – Performances	Myytyjä lippuja – Tickets sold
1991.....	8	714	113
1992.....	9	763	117
1993.....	9	846	127
1994.....	9	824	103
1995.....	9	778	118
1996.....	9	877	122
1997.....	7	985	160
1998.....	7	956	145
1999.....	9	1 157	180
2000.....	10	1 357	216
2001.....	10	1 377	210
2002.....	10	1 350	201
2003.....	10	1 363	206
2004.....	11	1 355	219
2005.....	11	1 314	237
2006.....	11	1 340	245
2007.....	11	1 373	291
2008.....	11	1 377	242
2009.....	11	1 316	198
2010.....	10	1 253	155
2011.....	10	1 344	185
2012.....	10	1 355	147

* Sisältää valtionosuutta saavat tanssiteatterit. – Includes dance theatres receiving statutory State subsidy.

Lähteet – Sources:

Tanssin tiedotuskeskus – Dance Info Finland

4.16 Vos-tanssiteattereiden henkilöstö ammattiryhmittäin 1997–2012*
4.16 Staff of dance theatres by occupational group 1997–2012*

Ammattiryhmä – Occupational group	Vakinaiset – Permanent	Tilapäiset – Temporary	Yhteensä – Total	%	Vakinaisia % – Permanent %
	Henkilövuodet – Person years				
Yhteensä – Total 2012.....	88	57	145	100	61
Johtajat – Directors.....	9	–	9	6	100
Taiteellinen henkilöstö – Artistic staff.....	43	44	87	60	49
Tekninen henkilöstö – Technical staff.....	14	8	22	15	64
Hallinto henkilöstö – Administrative staff.....	22	5	27	19	81
1997.....	52	30	82		63
1998.....	54	29	83		65
1999.....	64	35	99		65
2000.....	70	53	123		57
2001.....	69	44	113		61
2002.....	72	43	115		63
2003.....	77	49	126		61
2004.....	76	63	139		55
2005.....	80	69	149		54
2006.....	76	72	148		51
2007.....	79	61	140		56
2008.....	82	72	154		53
2009.....	84	63	147		57
2010.....	84	60	144		58
2011.....	86	65	151		57

* Sisältää valtionosuuslainsäädännön piirissä olevat tanssiteatterit (10 vuonna 2012). – Includes dance theatres (10 in 2012) receiving statutory State subsidies.

Lähde – Source:

Tanssin tiedotuskeskus – Dance Info Finland

4.17 Vos-tanssiteattereiden tulot ja menot 1991–2012*

4.17 Income and expenditure of dance theatres 1991–2012*

Tulot – Income							
Vuosi – Year	Teattereita – Theatres	Pääsylipputulot – Ticket revenues	Muut tulot ¹⁾ – Other income ¹⁾	Valtionosuus ja -avustus – State subsidies	Kunnanavustus – Municipal subsidies	Muut avustukset ²⁾ – Other subsidies ²⁾	Yhteensä – Total
	Lkm – No.	Milj. € – EUR million					
1991.....	8	0,3	0,1	0,7	0,3	0,1	1,5
1992.....	9	0,4	0,0	0,7	0,3	0,1	1,5
1993.....	9	0,4	0,0	0,7	0,3	0,1	1,6
1994.....	9	0,3	0,1	0,7	0,3	0,1	1,5
1995.....	9	0,4	0,0	0,7	0,3	0,1	1,6
1996.....	9	0,5	0,0	0,8	0,4	0,1	1,7
1997.....	7	0,6	0,1	0,9	0,4	0,2	2,3
1998.....	7	0,5	0,1	1,0	0,4	0,1	2,2
1999.....	9	0,7	0,1	1,2	0,5	0,2	2,7
2000.....	10	1,0	0,2	1,3	0,6	0,4	3,5
2001.....	10	0,9	0,2	1,4	0,6	0,3	3,4
2002.....	10	1,0	0,2	1,6	0,7	0,2	3,8
2003.....	10	1,1	0,2	1,6	0,8	0,3	4,1
2004.....	11	1,2	0,4	1,8	0,8	0,5	4,7
2005.....	11	1,6	0,3	1,9	0,8	0,7	5,4
2006.....	11	1,7	0,3	2,0	0,8	0,8	5,7
2007.....	11	1,4	0,4	2,1	0,9	0,9	5,7
2008.....	11	1,8	0,5	2,6	1,0	0,8	6,7
2009.....	11	1,5	0,6	3,0	1,0	0,7	6,9
2010.....	10	1,4	0,6	3,3	0,9	0,9	7,1
2011.....	10	1,9	0,5	3,4	1,0	1,2	8,0
2012.....	10	1,4	0,7	3,3	0,9	1,2	7,5

Menot – Expenditure					
Vuosi – Year	Teattereita – Theatres	Henkilöstömenot – Staff costs [*]	Kiinteistömenot – Building costs	Toimintamenot – Operating costs	Menot yhteensä – Total costs
	Lkm – No.	Milj. € – EUR million			
1991.....	8	1,0	0,2	0,4	1,5
1992.....	9	0,9	0,2	0,4	1,5
1993.....	9	0,9	0,2	0,4	1,5
1994.....	9	0,9	0,2	0,5	1,6
1995.....	9	0,9	0,2	0,4	1,5
1996.....	9	1,0	0,2	0,4	1,6
1997.....	7	1,4	0,2	0,6	2,2
1998.....	7	1,5	0,3	0,4	2,2
1999.....	9	1,7	0,3	0,6	2,7
2000.....	10	2,3	0,3	0,9	3,5
2001.....	10	2,1	0,3	0,8	3,3
2002.....	10	2,3	0,4	0,9	3,6
2003.....	10	2,5	0,5	1,1	4,1
2004.....	11	3,0	0,5	1,2	4,8
2005.....	11	3,4	0,6	1,4	5,4
2006.....	11	3,6	0,6	1,6	5,8
2007.....	11	3,6	0,6	1,3	5,6
2008.....	11	4,4	0,6	1,5	6,5
2009.....	11	4,4	0,6	1,4	6,5
2010.....	10	4,6	0,7	1,5	6,8
2011.....	10	5,2	0,8	1,9	7,9
2012.....	10	5,1	0,7	1,6	7,4

* Sisältää valtionosuutta saavat tanssiteatterit. – Includes dance theatres receiving statutory State subsidy.

1) Mm. sponsoritulot, korkotulot, ohjelmamyynnistä saadut tulot sekä pukujen vuokrauksesta saadut tulot. – Sponsorship, interest, programme sales, dress hire, etc.

2) Valtiolta, rahastoilta ym. vierailuihin, laitteisiin, projekteihin ym. – For visits, equipment, projects etc. from the State, foundations etc.

Lähteet – Sources:

Tanssin tiedotuskeskus – Dance Info Finland

4.18 Tanssin aluekeskukset 2005–2012
4.18 Regional dance centres 2005–2012

Aluekeskus – Regional centre	Kantaesitykset – First premieres	Esityskerrat – Performances	Myydyt liput – Tickets sold	Käynnit – Visits
2012				
Yhteensä – Total	74	876	49 514	127 859
Itäinen tanssin aluekeskus – Regional Dance Center of Eastern Finland	13	67	2 563	10 397
Läntinen tanssin aluekeskus – Regional Dance Center of Western Finland	13	324	9 892	42 435
Pohjanmaan tanssin aluekeskus – Regional Dance Center of Ostrobothnia	2	20	899	1 236
Pohjoisen tanssin aluekeskus – Regional Dance Center in Northern Finland	13	141	13 698	24 919
Sisä-Suomen tanssin aluekeskus – Central Finland Regional Dance Center	25	216	14 544	39 853
Tanssin aluekeskus Helsinki – Zodiak – Center for New Dance in Helsinki	8	108	7 918	9 019
2005	31	230	16 468	24 279
2006	61	444	36 299	45 392
2007	66	522	50 631	74 386
2008	65	487	61 699	114 466
2009	65	624	39 157	98 501
2010	64	472	35 413	88 831
2011	81	573	33 161	66 268

Lähteet – Sources:

 Tanssin Tiedotuskeskus ry, Helsinki. – Dance Info Finland, Helsinki.
www.tanssinaluekeskukset.fi
4.19 Suomen Kansallisooppera 1990–2012
4.19 The Finnish National Opera 1990–2012

Vuosi – Year	Omia esityksiä – Own performances	Myydyt liput – Tickets sold	Salien täyttöaste – Proportion of auditorium capacity	Henkilöstö – Staff	Varsinaisen toiminnan menot ²⁾ – Actual operating costs ²⁾	Toiminta-avustus valtiolta ³⁾ – State operating subsidies ³⁾	Lipputulot – Ticket revenues
	Lkm – No.		%	Htv – Person years	1 000 € – EUR 1 000		
1990	245	101 659	78,0	485	18 778	15 478	1 693
1991	243	116 644	82,4	447	20 538	18 739	1 695
1992	244	103 817	73,5	450	21 604	19 190	1 771
1993 ¹⁾	223	121 960	81,0	460	22 327	20 603	2 798
1994	249	247 041	90,1	619	28 645	21 814	6 505
1995	261	253 625	87,9	724	33 241	20 553	7 249
1996	237	228 526	80,3	700	32 195	20 805	6 510
1997	235	237 659	82,4	704	34 366	21 309	6 870
1998	270	238 632	80,6	727	33 154	21 864	7 029
1999	334	234 362	76,9	734	34 522	22 705	6 319
2000	347	224 863	75,4	720	37 256	22 705	6 963
2001	320	232 363	71,7	741	39 590	23 378	6 719
2002	345	229 928	75,4	735	40 229	25 565	6 951
2003	285	215 435	71,5	715	40 185	26 368	7 027
2004	277	206 600	75,7	724	43 043	29 225	7 661
2005	298	194 783	65,0	719	44 022	29 675	6 421
2006	286	221 235	72,9	714	45 178	30 500	7 874
2007 ⁴⁾	198	162 555	87,0	629	38 074	31 280	5 664
2008	259	209 149	83,1	636	46 406	32 830	7 228
2009	264	218 338	79,9	659	50 175	34 030	7 431
2010	301	228 518	83,0	664	52 548	35 708	8 255
2011	292	208 930	76,7	673	53 392	36 790	7 312
2012	278	197 574	76,3	664	51 987	38 260	8 135

1) Suomen Kansallisooppera muutti uuteen oopperataloon. – The Finnish National Opera moved to the new Opera House.

2) Henkilöstö-, kiinteistö- ja toimintamenot. Kiinteistömenoihin ei sisälly valtion kiinteistöyksikölle maksettu vuokra, johon on saatu valtiolta erillinen avustus (13,6 milj. € vuonna 2012). – Incl. staff, maintenance and operating costs. Real estate costs exclude the rent paid to the State real estate unit, for which separate aid is received from the State (EUR 13.6 million in 2012).

3) Ei sisällä uuden oopperatalon rakentamiskustannuksia eikä valtion kiinteistöhallinnon uudistuksesta johtuvaa vuokra-avustusta v. 2000 lähtien. – Excluding costs of constructing the new Opera House and rent subsidy since 2000 following reform of the State real estate administration.

4) Kansallisoopperan päänäyttämö suljettuna peruskorjauksen takia 1.5.–30.9. – The main stage of the Finnish National Opera was closed 1 May to 30 September due to renovation.

Lähde – Source:

Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

4.20 Suomen Kansallisoopperan omat esitykset ja myydyt liput esityslajeittain näytäntökausina 1990/91–2011/12

4.20 Performances by the Finnish National Opera and ticket sales: seasons 1990/91–2011/12

Kausi – Season	Esitykset – Performances				Myydyt liput – Ticket sales				Liput / esityskerta – Tickets / performance			
	Oopperat – Opera	Baletit – Ballet	Muut – Other	Yhteensä – Total	Oopperat – Opera	Baletit – Ballet	Muut – Other	Yhteensä – Total	Oopperat – Opera	Baletit – Ballet	Muut – Other	Yhteensä – Total
1990/91	135	95	20	250	59 552	44 731	7 083	111 366	441	471	354	445
1991/92	131	93	11	235	63 457	42 739	4 064	110 260	484	460	369	469
1992/93	127	99	34	260	53 693	34 493	16 679	104 865	423	348	491	403
1993/94	109	77	45	231	112 499	72 702	20 520	205 721	1 032	944	456	891
1994/95	125	74	34	233	142 222	78 723	19 552	240 497	1 138	1 064	575	1 032
1995/96	154	87	27	268	151 429	82 956	14 958	249 343	983	954	554	930
1996/97	125	81	28	234	137 154	78 904	19 105	235 163	1 097	974	682	1 005
1997/98	130	76	32	238	146 439	79 098	11 102	236 639	1 126	1 041	347	994
1998/99	153	88	91	332	142 986	77 836	14 564	235 386	935	885	160	709
1999/00	139	76	109	324	140 497	71 703	14 286	226 486	1 011	943	131	699
2000/01	145	97	77	319	135 946	81 814	10 372	228 132	938	843	135	715
2001/02	170	97	58	325	128 592	89 213	14 927	232 732	756	920	257	716
2002/03	179	82	51	312	130 890	73 862	10 081	214 833	731	901	198	689
2003/04	144	69	52	265	130 799	63 980	12 675	207 454	908	927	244	783
2004/05	159	85	60	304	119 999	78 937	11 696	210 632	755	929	195	693
2005/06	131	101	53	285	119 056	66 955	11 609	197 620	909	663	219	693
2006/07	105	70	60	235	103 166	70 843	16 588	190 597	983	1 012	276	811
2007/08	126	73	34	233	113 300	67 676	14 167	195 143	899	927	417	838
2008/09	115	72	73	260	119 179	66 535	20 416	206 130	1 036	924	280	793
2009/10	143	79	46	268	121 866	77 041	9 841	208 748	852	975	214	779
2010/11	192	96	23	311	145 352	84 688	7 832	237 872	757	882	341	765
2011/12	129	88	45	262	108 343	67 770	14 330	190 443	840	770	318	727

Lähde – Source:

Teatteritilastot. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus. – Finnish Theatre Statistics. Helsinki: Theatre Info Finland.

4.21 Suomen Kansallisoopperan henkilöstö ammattiryhmittäin 1995–2012

4.21 Finnish National Opera staff by occupational group 1991–2012

Ammattiryhmä – Occupational group	Henkilötyövuosia – Person years									
	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Koko henkilökunta – All staff										
Johtajat – Directors	5	4	5	5	6	5	4	4	4	5
Taiteellinen henkilöstö – Artistic staff	381	418	430	423	353	368	377	382	373	376
Tekninen henkilöstö – Technical staff	205	195	182	183	174	165	179	179	197	196
Hallinto henkilöstö – Administrative staff	133	103	102	103	96	98	99	99	99	87
Yhteensä – Total	724	720	719	714	629	636	659	664	673	664
– josta taiteelliset – of whom artistic (%)	52,6	58,1	59,8	59,2	56,1	57,9	57,2	57,5	55,4	56,6
Vakinainen henkilökunta – Permanent staff										
Johtajat – Directors	5	4	5	5	6	5	4	4	4	5
Taiteellinen henkilöstö – Artistic staff	286	286	306	301	286	285	280	276	269	277
Tekninen henkilöstö – Technical staff	161	176	172	174	168	155	153	153	168	168
Hallinto henkilöstö – Administrative staff	98	97	95	97	90	95	99	99	99	87
Yhteensä – Total	550	563	578	577	550	540	536	532	540	537
– osuus koko henkilökunnasta – share of total staff (%)	76,0	78,2	80,4	80,8	87,4	84,9	81,3	80,1	80,2	80,9

Lähde – Source:

Teatteritilastot. – Finnish Theatre Statistics.

4.22 Suomen Kansallisoopperan tulot ja menot 1990–2012
4.22 Income and expenditure of the Finnish National Opera 1990–2012

Vuosi – Year	Varsinaisen toiminnan tulot ja julkinen tuki – <i>Earnings from principal operations and public subsidies</i>					Yhteensä – Total
	Valtion avustukset – State subsidies	Kuntien avustukset – Municipal subsidies	Muut avustukset ¹⁾ – Other support ¹⁾	Lipputulot – Ticket revenues	Muut tulot – Other income	
	1 000 €, käypään hintaan – EUR 1 000, current prices					
1990.....	15 478	734	34	1 693	684	18 622
1991.....	18 739	645	–	1 695	620	21 700
1992.....	19 190	645	–	1 771	836	22 442
1993.....	20 603	1 892	–	2 798	1 090	26 384
1994.....	21 814	3 085	–	6 505	1 622	33 026
1995.....	20 553	3 195	–	7 249	2 565	33 562
1996.....	20 805	3 344	1 716	6 510	1 248	33 622
1997.....	21 309	3 403	1 728	6 870	1 425	34 736
1998.....	21 864	3 513	77	7 029	1 453	33 937
1999.....	22 705	3 597	637	6 319	2 757	36 015
2000.....	22 705	4 037	1 367	6 963	1 315	36 388
2001.....	23 378	3 864	2 011	6 719	2 204	38 176
2002.....	25 565	3 973	590	6 951	1 824	38 903
2003.....	26 368	4 108	577	7 027	1 824	39 903
2004.....	29 225	4 175	838	7 661	1 674	43 573
2005.....	29 675	4 316	820	6 421	1 468	42 700
2006.....	30 500	4 409	1 176	7 874	1 797	45 755
2007.....	31 280	4 530	1 055	5 664	2 744	45 273
2008.....	32 830	4 792	1 064	7 228	1 897	47 811
2009.....	34 030	4 966	1 105	7 431	2 921	50 452
2010.....	35 708	5 082	1 043	8 255	2 345	52 433
2011.....	36 790	5 233	1 032	7 312	2 296	52 664
2012.....	38 260	5 415	1 049	8 135	3 247	56 106

Vuosi – Year	Varsinaisen toiminnan menot – <i>Expenditure on principal operations</i>			Yhteensä – Total
	Henkilöstö – Staff	Kiinteistö ²⁾ – Buildings ²⁾	Toimintamenot – Activity costs	
	1 000 €, käypään hintaan – EUR 1 000, current prices			
1990.....	14 947	816	3 014	18 778
1991.....	16 583	657	3 298	20 538
1992.....	17 056	702	3 846	21 604
1993.....	17 163	1 357	3 806	22 327
1994.....	21 599	1 651	5 396	28 645
1995.....	26 015	1 741	5 484	33 241
1996.....	24 817	2 143	5 235	32 195
1997.....	26 825	2 143	5 399	34 366
1998.....	25 842	2 280	5 032	33 154
1999.....	27 364	2 019	5 139	34 522
2000.....	32 138	808	4 309	37 256
2001.....	33 491	555	5 545	39 590
2002.....	33 652	1 409	5 168	40 229
2003.....	33 928	1 480	4 777	40 185
2004.....	36 062	1 487	5 494	43 043
2005.....	36 591	1 547	5 884	44 022
2006.....	37 734	1 493	5 951	45 178
2007.....	31 575	1 588	4 911	38 074
2008.....	38 768	2 228	5 410	46 406
2009.....	39 796	4 094	6 286	50 175
2010.....	42 133	3 722	6 693	52 548
2011.....	44 077	3 477	5 837	53 392
2012.....	42 507	3 452	6 029	51 987

1) Valtiolta, rahastolta ym. vierailuihin, laitteisiin jne. – *From the State, foundations, etc., for visits, equipment, etc.*

2) Suomen Kansallisooppera maksaa vuokran valtion kiinteistöyksikölle ja saa siihen erillisavustuksen. Vuokra-avustus ei sisällä julkisiin avustuksiin ja vuokran osuus on vähennetty kiinteistömenoista. Vuonna 2012 vuokra-avustus oli 13,6 milj. euroa. – *The Finnish National Opera pays rent to the State real estate unit, for which it receives a special grant. This rent aid is not included in public subsidies and the share of rent is deducted from the real estate costs. The rent aid was EUR 13,6 million in 2012.*

Lähde – Source:

Teatteritilastot – *Finnish Theatre Statistics*

4.23 Alueoopperoiden esitykset ja käynnit 1997–2012

4.23 Performances and visits at regional operas 1997–2012

Teatteri – Theatre	Esitys – Play	Esityskerrat – Performances	Käynnit ¹⁾ – Visits ¹⁾
2012			
Yhteensä – Total		53	16 260
Yhteisesityksiä kaupunginteattereiden kanssa – Performances in cooperation with drama theatres		28	5 415
Keski-Suomen Alueooppera – Central Finland regional opera (Jyväskylä)			
	Verdi: Naamiohuvit	1	490
	Hoffman & Hurme: Ahti Karjalainen – elämä, Kekkonen ja teot	6	1 200
Kokkolan Oopperayhdistys – Kokkola opera society	Parkkinen: Mielelön oopperan historia	16	2 574
Oopperakammari (Turku)	Kuusisto: Gabriel, tule takaisin!	4	755
Porin Ooppera – Pori opera	Menotti: Meedio	1	50
Saaristo-ooppera – Archipelago opera (Parainen)	Kuusisto: Gabriel, tule takaisin!	5	1 000
Saaristo-ooppera – Archipelago opera (Parainen)			
Suomalainen Kamariooppera – Finnish chamber opera (Helsinki)	Pulkkis & Söderblom: Viisi naista kappelissa	4	1 005
Tampereen Ooppera – Tampere opera	Wagner: Tannhäuser	5	6 835
Vaasan Ooppera – Vaasa opera	Tshaikovski: Jevgeni Onegin	11	2 351
1997		132	62 611
1998		168	97 306
1999		173	142 219
2000		147	88 366
2001		102	43 774
2002		58	41 716
2003		54	32 532
2004		76	34 608
2005		114	71 159
2006		105	60 703
2007		144	64 793
2008		67	35 746
2009		166	59 225
2010		64	25 307
2011		95	48 320

1) Sisältää ilmaiskävijät. – Free admissions included.

Lähde – Source:

Teatteritilastot – Finnish Theatre Statistics. Helsinki: Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland.

5 Musiikki

Orkesterit ja yhtyeet

Teatteri- ja orkesterilain piirissä oli 28 orkesteria (ns. valtionosuus- eli vos-orkesterit) vuonna 2012. Valtionosuusorkesterit saavat lakisääteistä valtionosuutta toimintansa rahoittamiseen. Orkestereista 23 esitti enimmäkseen klassista musiikkia. Rytmimusiikkiin keskittyviä orkestereita oli 5: Vantaan viihdeorkesteri, UMO Jazz Orchestra, kansanmusiikkiyhtye Tallari, lastenmusiikkiorkesteri Loiskis sekä Riku Niemi Orchestra. (Taulukko 5.1.)

Valtionosuusorkestereissa oli henkilökuntaa yli 1 000 henkilötyövuoden verran vuonna 2012. Esiintymisiä oli kotimaassa lähes 1 900, ja yleisökäyntejä kirjattiin yli 735 000. Sekä esiintymisten että yleisön määrä on kasvanut viime vuosina. Henkilötyövuodet ovat pysytelleet 1 033:ssa useita vuosia. Valtionosuusorkesterien kokonaismenot olivat yli 68 miljoonaa euroa vuonna 2012. Menoissa on kasvua yli 12 miljoonaa euroa vuodesta 2010, vaikka summasta puuttuu kolmen orkesterin tiedot. Valtionosuus kattoi menoista yli 30 prosenttia. (Taulukko 5.1.)

Tallaria, Loiskista ja Riku Niemi Orchestraa lukuun ottamatta kaikki vos-orkesterit olivat Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäseniä. Kaikkiaan yhdistyksessä oli 30 jäsenorkesteria vuonna 2013. Niistä 15 oli sinfoniaorkestereita, 8 kamar- ja runko-orkestereita, 6 muita orkestereita ja 1 liitännäisorkesteri. Suurin Sinfoniaorkesterien jäsenorkestereista oli Suomen Kansallisoopperan orkesteri, jossa oli päätoimisia muusikoita 112 henkilötyövuoden edestä vuonna 2013. Helsingin kaupunginorkesterissa päätoimisia muusikoita oli 102 henkilötyövuotta ja Radion Sinfoniaorkesterissa 99. Kaikkiaan jäsenorkestereissa oli päätoimisia muusikoita 985 henkilötyövuoden verran, kasvua 70 vuodesta 2000. Päätoimisista muusikoista noin 37 prosenttia oli naisia, ja soittajien keski-ikä oli noin 46 vuotta. Naisten osuus on noussut 6 prosenttiyksikköä, keski-ikä 5 vuotta vuodesta 2000. (Taulukko 5.2.)

Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesterien menot olivat yhteensä lähes 78 miljoonaa euroa vuonna 2013. Henkilöstömenojen osuus oli 77 prosenttia kaikista menoista. Jäsenorkesterit saivat julkisia avustuksia yli 68 miljoonaa euroa eli yli 87 prosenttia tuloistaan. (Tässä laskelmassa ei ole mukana Suomen Kansallisoopperan orkesteri, koska sen osuus ei ole erotettavissa Oopperan kokonaisavustuksista. Radion Sinfoniaorkesterin julkiseen tukeen sisältyy Yleisradion rahoitusosuus.) (Taulukko 5.3.)

Sinfoniaorkesterien jäsenorkestereilla oli vuonna 2013 kotimaassa lähes 2 000 esiintymistä, ja yleisökäyntien määrä oli yli 790 000, mihin sisältyvät avoimessa tilassa pidetyt ilmaiskonsertit. Vuodesta 2007 esiintymisten määrä on kasvanut 558:lla ja käyntimäärä yli 120 000:lla. Ulkomailta konsertteja pidettiin 51, ja niissä kertyi runsaat 40 000 yleisökäyntiä. Kansallisoopperan orkesteri ei sisälly lukuihin, koska se on mukana Oopperan omissa tilastoissa. (Taulukot 5.4 ja 5.5.)

Valtion musiikkitoimikunta Taiteen edistämiskeskuksen ohella myöntää vuosittain apurahoja ja avustuksia musiikin harjoittajille. Vuonna 2014 myönnettiin kaikkiaan 2 002 000 euroa. Summasta kohdeapurahoja sai 51 säveltaiteilijaa, työryhmää tai yhteisöä yhteensä 203 300 euroa. Erityisavustuksia sai 103 yhteisöä, yhteensä 1 073 700 euroa. Toiminta-avustuksia sai 37 yhteisöä, yhteensä 725 000 euroa. Vuonna 2014 musiikin taiteilija-apurahoja sai 44 taiteilijaa. (Valtion musiikkitoimikunta, www.taike.fi.)

Kuorot

Suomessa oli toiminnassa yli 1 100 kuoroliittoihin kuuluvaa kuoroa vuonna 2012. Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto SULASOLiin kuuluu 4 kuoroliittoa: Suomen Mieskuoroliitto, Suomen Naiskuoroliitto, Sekakuoroliitto sekä Nuorten Kuoroliitto. Niissä oli yhteensä 324 kuoroa, joissa oli henkilöjäseniä noin 11 500. Suomenruotsalaiseen Finlands Svenska Sång- och Musikförbundiin kuului 116 kuoroa, joissa henkilöjäsenmäärä oli yli 3 000. Muita kuoroliittoja ovat Suomen Kirkkomusiikkiliitto, Finlands Svenska Kyrkosångsforbund, Suomen Työväen Musiikkiliitto sekä Viihdekuoroliitto. Kuoroliitoissa oli henkilöjäseniä lähes 30 000 vuonna 2012. Vuodesta 2007 kuorojen määrä on pudonnut noin sadalla. Myös henkilöjäsenmäärä on viime vuosina ollut laskussa. (Taulukko 5.6.)

Kirkkomusiikki, sotilassoittokunnat ja Konserttikeskus

Suomen evankelisluterilaisella kirkolla oli noin 14 500 musiikkitalaisuutta vuonna 2012. Niissä oli osanottajia yli 1,7 miljoonaa. Määrät ovat pysyneet viime vuosina samoissa lukemissa. Kirkon piirissä toimi lähes 2 000 kuoroa ja 1 300

soitinyhtyettä. Kuorojen määrä on ollut laskussa viime vuosina, kun taas soitinyhtyeiden määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2003. (Taulukko 5.7.)

Sotilassoittokuntia toimi Suomessa vielä 14 vuonna 2010 (Sotilasmusiikkikoulu mukaan luettuna), jolloin Tilastokeskuksen kulttuuritilastoihin kerättiin niistä tilastotiedot (ks. Kulttuuritilasto 2011, taulukko 5.9 sivulla 112). Puolustusvoimissa toteutettujen leikkausten johdosta sotilassoittokuntia toimii vuodesta 2014 lähtien ainoastaan 5. Ne toimivat Helsingissä, Turussa, Lappeenrannassa, Tikkakoskella ja Rovaniemellä. Henkilökunta soittokunnissa on samalla vähentynyt noin kolmanneksella. (MTV3 Uutiset 8.1.2013 (www.mtv3.fi) / Puolustusvoimat)

Vuonna 1963 perustettu Konserttikeskus järjestää konsertteja kouluissa, päiväkodeissa ja muissa oppilaitoksissa sekä myös koulutus- ym. tilaisuuksia. Keskukseen järjestämässä konserteissa on mahdollista kuulla kaikenlaista taidemusiikkia klassisesta musiikista jazziin ja lastenmusiikkiin. Vuonna 2013 Konserttikeskus järjesti yli 1 200 konserttia ja muuta tapahtumaa. (Taulukko 5.8.)

Musiikkikilpailut ja -palkinnot

Suomessa järjestetään kymmenittäin musiikkikilpailuja vuosittain. Taulukkoon 5.9 on tunnetuimmat sekä palkintosummaltaan suurimmat musiikkikilpailut ja -palkinnot. Kilpailuista ja palkinnoista enemmistö on klassisen musiikin alalla. Palkintosummaltaan suurimmat ovat Wihurin Sibelius-palkinto (150 000 euroa) sekä 5 vuoden välein pidettävä Mirjam Helin -laulukilpailu (palkintosumma 143 000 euroa).

Musiikkikilpailuissa ja -palkinnoissa on myös sellaisia, joissa ei jaeta rahapalkintoja: tunnetuimpia ovat esimerkiksi Musiikkituottajat IFPI Finland ry:n vuodesta 1983 alkaen jakamat Emma-palkinnot sekä kulta- ja platinalevyt. YLEn järjestämässä vuosittaisessa Uuden musiikin kilpailussa valitaan Suomen edustaja Eurovision laulukilpailuihin. MTV3:n järjestämässä Idols-poplaulukilpailussa parhaiten menestyneet saavat palkinnoksi levytyssopimuksen. Levytyssopimuksella palkitaan myös Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisan vuosittain järjestämän, Suomen ulkomaalaistaustaisille ei-ammattilaisille tarkoitettun Ourvision Singing Contest -kilpailun voittaja. Kilpailussa jaetaan myös raha- ja tuotepalkintoja. Tunnetuimpiin bändikilpailuihin kuuluu vuodesta 1996 alkaen vuosittain järjestetty bändikatselmus Ääni & Vimma. (MTV3, www.ourvision.fi, Ääni & Vimma.)

Äänitteet

Suomessa tuotettiin lähes 2 600 musiikkiaänitettä vuonna 2012. Cd-levyjen osuus tuotetuista äänitteistä on pysynyt 95–98 prosentin tuntumassa koko 2000-luvun ajan. Tuotettujen äänitenimikkeiden määrä on vaihdellut vuosittain melko paljon: vuonna 2001 tuotettiin vain noin 1 800 nimekettä, kun taas vuonna 2006 nimekkeitä kertyi 3 200 kappaletta. Vinyylisen lp-levyjen tuottaminen on lisääntynyt viime vuosina, kun taas c-kasettien osuus on pudonnut lähelle nolaa. (Taulukko 5.10.)

Fyysisessä muodossa julkaistujen äänitteiden myynti on jatkanut laskuaan, ja vuonna 2013 Musiikkituottajat ry:n jäsenyhtiöiden yhteensä fyysisten äänitteiden kappalemyyntimäärä, runsaat 3,7 miljoonaa, oli enää alle 40 prosenttia vuoden 2003 määrästä. Vähennystä edellisvuodesta oli yli miljoona kappaletta eli noin 21 prosenttia. Kappalemyyntimäärä on pudonnut 1970-luvun puolivälin tasolle. Kappalemyyntistä yli 94 prosenttia oli cd-levyjä. Euromäärin laskettuna fyysisten äänitteiden myynti oli vajaat 39 prosenttia vuoden 2003 määrästä, ja laskua edellisvuodesta oli runsaat 12 prosenttia. Suurinta lasku on ollut cd-levyjen myynnissä, kun taas vinyylilevyjen myynti on edelleen kasvanut voimakkaasti: kappalemyynnissä nousua oli peräti 50 prosenttia edellisvuodesta. Myös musiikkiaänitteiden lainaaminen kirjastoista on laskenut selvästi: kun vuonna 2004 musiikkiaänitteitä lainattiin vielä yli 9,5 miljoonaa kappaletta, määrä oli enää alle 5 miljoonaa vuonna 2013. Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen mukaan kotitalouksien kulutusmenot cd- ja dvd-levyihin, filmeihin ja videonauhoihin laskivat noin 15 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2012 (ks. tietoruutu kappaleessa 10). Digitaalisten äänitteiden myynnin arvo kasvoi vuonna 2013 yli 30 prosenttia edellisvuodesta, ja niiden osuus äänitteiden euromääräisestä myynnistä nousi noin 36 prosenttiin. (Taulukko 5.11 ja 3.23, Kuvio 5.1.)

Klassisen musiikin äänitemyynnissä digitaaliset äänitteet eivät ole yleistyneet niin nopeasti kuin kevyessä musiikissa. Syinä pidetään klassisen musiikin äänitteiden ajattomuutta sekä mp3-tyyppisten soitinten äänentoiston puutteita. Klassisen musiikin osuus äänitemyynnistä on hiljalleen laskenut viime vuosina: vuonna 2013 osuus fyysisten äänitteiden euromääräisestä myynnistä oli 3,5 prosenttia, kun se vielä vuonna 2006 oli 6,3 prosenttia. (YLE / Kulttuuriuutiset 6.4.2011, www.ifpi.fi.)

Äänitemarkkinat Suomessa ovat valtaosin ulkomaisten levy-yhtiöiden hallussa: markkina-

osuudeltaan suurin on Warner Music Finland yli 33 prosentin osuudella Musiikkituottajat ry:n jäsenten äänitemyynnistä tukkutasolla vuonna 2013. Kirjastojen äänitekokoelmista on tietoja tämän julkaisun kappaleessa 3. (Taulukko 5.12.)

Kotimaisten artistien suosio näkyy äänitemyynnissä, sillä Suomessa myydään nykyisin suhteellisen paljon kotimaisia äänitteitä: Musiikkituottajat – IFPI Finlandin jäsenyhtiöiden fyysisten äänitteiden euromääräisestä myynnistä yli 71 prosenttia oli kotimaisia vuonna 2013. Kotimaisten äänitteiden osuus on ollut nousussa jo vuosikymmeniä, kun se 1970-luvun alussa oli jopa alle 40 prosenttia. Kautta aikojen eniten myydyistä äänitteistä 17 myydyintä ovat kaikki kotimaisia, ja vuoden 2012 kymmenen myydyimmän äänitteen joukkoon mahtui vain 1 ulkomainen. (www.ifpi.fi.) (Taulukot 5.13–5.15.)

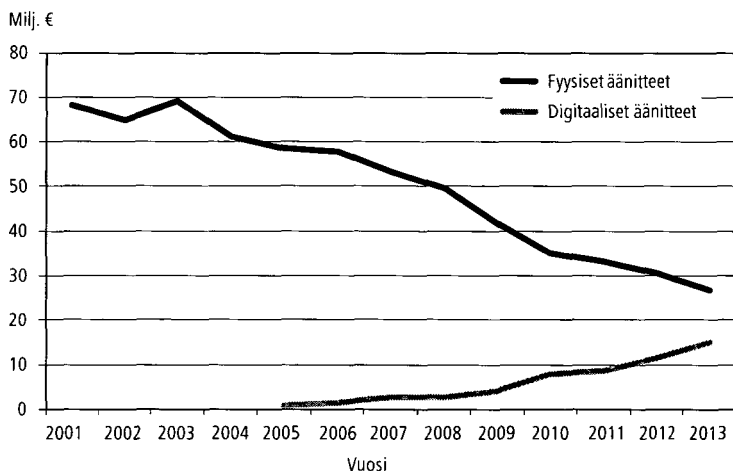
Vuoden 2012 myydyin albumi oli kokoelma Vain elämää, jota myytiin yli 164 000 kappaletta. Albumista tulikin siihen asti myydyin albumi koko 2000-luvulla. Teinitähti Robinin albumin, Koodin, myynti ylsi niin ikään selvästi yli 100 000 kappaaleen. Myös radiosoittomäärissä kotimaiset hittisävelmät ovat olleet kärkisijoilla: esimerkiksi vuonna 2013 Yle Radio Suomessa sekä kaupallisilla radiokanavilla kaikki kymmenen soitetuinta kappaletta olivat kotimaisia. Vaikka soitetuimmat kappaleet ovatkin kotimaisia, suomalaisen musiikin osuus kaupallisilla radiokanavilla soitetusta musiikista oli vain 32 prosenttia, YLE:n radiokanavilla vain 27 prosenttia vuonna 2012. Yksityisten radiokanavien kymmenestä soitetuimmasta artistista 5 oli kotimaisia vuonna 2013. Elävän musiikin listalla ykkösenä vuonna 2012 jatkoi Rauli Badding Somerjoen ja Arja Taisien Paratiisi. (Musiikkituottajat – IFPI Finland ry., Teosto, Gramex, www.yle.fi.) (Taulukko 5.15.)

Musiikki harrastuksena

Äänitteiden kuuntelu on musiikin harrastustavoista tavallisin. Finnpanelin ja Yleisradion yleisötutkimusten mukaan äänitteiden kuunteluaktiivisuudessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina, vaikkakin hienoista laskua on havaittavissa. Vuonna 2013 äänitteitä kuunnelleiden osuus keskimääräisenä päivänä oli 14 prosenttia väestöstä. Aktiivisimpia äänitteiden kuuntelijoita ovat 15–24-vuotiaat, missä ikäryhmässä kuunnelleiden osuus oli 30 prosenttia. Äänitteitä kuunneltiin keskimäärin noin 18 minuuttia päivässä, mutta 15–24-vuotiailla kuuntelu-aika oli 43 minuuttia päivässä. (Taulukko 5.17.)

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksessa 2009 ilmeni, että soittamisen ja laulamisen yleisyydessä harrastuksena ei ole tapahtunut muutoksia viime vuosina. Soittaminen ja laulaminen harrastuksena on tavallisinta nuorissa ikäluokissa, ja soittaminen on yleisempi harrastus kuin laulaminen. 10–14-vuotiaista 38 prosenttia ilmoitti soittavansa jotakin, ja 13 prosenttia ilmoitti harrastavansa laulamista. Soittaminen on yleisempi harrastus miehillä, laulaminen naisilla. Myös konserteissa käyminen on yleisempää naisilla kuin miehillä. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.)

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan populaarimusiikkitapahtumassa oli käynyt noin puolet suomalaisista viimeisten 2 vuoden aikana. Klassisen musiikin konserteissa ja kansanmusiikkitapahtumissa käyminen ovat sen sijaan selvästi harvinaisempia kulttuuriharrastuksia: edellisessä oli käynyt noin neljännes suomalaisista, jälkimmäisessä vajaa viidennes viimeisten 2 vuoden aikana.

Kuvio 5.1
Äänitteiden myynti 2001–2013

Lähde:
Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

Musiikkiharrastusjärjestöistä keskeisimmät ovat Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto Sulasol sekä Finlands Svenska Sång- och Musikförbund FSSMF. Vuonna 1922 perustetussa Sulasolissa oli noin 12 500 henkilöjäsentä vuonna 2013, ja liittoon kuului lähes 350 kuoroa ja orkesteria. Vuonna 1929 perustettuun suomenruotsalaiseen FSSMF:iin kuului noin 4 000 jäsentä vuonna 2013. Liiton piirissä toimi kaikkiaan 323 kuoroa, orkesteria ja musiikkiryhmää. Molempien liittojen toimintaan kuuluu myös koulutus, tiedotus, kustannustoiminta sekä musiikkitapahtumien järjestäminen. (www.sulasol.fi, www.fssmf.fi.)

Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on myös laajamittaista musiikkiharrastustoimintaa. Vuonna 2012 kirkon musiikkiryhmiin kuului lähes 50 000 henkeä, ja esiintymisiä oli lähes 20 000. Musiikkiharrastustoimintaa on myös muilla kirkkokunnilla, mutta niistä ei ole saatavissa tilastotietoja. (Taulukko 5.7.)

Musiikkiharrastuskoulutuksen perustana ovat Suomen lähes 200 taiteen perusopetuksen piiriin kuuluvaa musiikkioppilaitosta. Koramon (2009) mukaan niissä oli oppilaita yli 67 000 lukuvuonna 2007–2008.

Suomalaisen musiikin vienti ja musiikkialan talous

Music Finlandin teettämän tutkimuksen mukaan Suomen musiikkiviennin arvo oli melkein 36 miljoonaa euroa vuonna 2012. Summa on kaksinkertaistunut vuodesta 2002. Tutkimus perustuu musiikkialan yrityksille tehdyn kyselyn pohjalta tehtyyn arvioon. Viennin arvo kuvastaa Suomeen tuloutuvien rahamäärien kokonaissummaa, joka koostuu ulkomailta tulevista hyödykkeiden ja palveluiden myyntituloista sekä tekijänoikeuskorvauksista. Suomen musiikkiviennin tärkeimmät markkina-alueet ovat seuraavat (suluissa markkinaosuus prosentteina musiikkiviennin kokonaisarvosta): Pohjoismaat (22), saksankielinen Eurooppa (17), Britannia ja Irlanti (11), Ranska ja Benelux-maat (11) sekä Pohjois-Amerikka (9). Saksankielinen Eurooppa on Suomen musiikkiviennin painopistealueena vuosina 2015–2016. (Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja rakenne 2011–2012, Music Finland.) (Taulukko 5.18.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Music Finlandin kautta jaettavaa, musiikkiviennin edistämiseen tarkoitettua julkaisukiertue- ja showcase-tukea yhteensä 265 000 euroa vuonna 2013. Julkaisukiertuetukea myönnettiin 29:lle ja showcase-tukea 32 artistille tai yhtyeelle. Tuen määrä

Tietoruutu

Musiikkia tehdään yrityksen voimin

Yritystoiminta on yleisintä nuorilla musiikkialan toimijoilla, mutta verotuskäytännöt herättävät tyytymättömyyttä.

Teoston toteuttaman musiikkialan yritys- ja verokyselyn tulosten mukaan 58 prosentilla kyselyyn vastanneista on musiikkiin liittyvää yritystoimintaa. Nuoret musiikintekijät ovat aktiivisimpia yritysten perustajia, sillä vuoden 1980 jälkeen syntyneistä vastaajista 70 prosenttia harjoittaa musiikkialan yritystoimintaa. Nuorten lisäksi yritystoimintaa on muita yleisemmin sellaisilla musiikintekijöillä, jolle tekijänoikeustulot ovat merkittävä tulonlähde.

Musiikin tekemisen lisäksi yritystoimintaan kuuluu usein myös esiintymistoimintaa, äänitteiden tuotantoa tai studioitoimintaa. Yli kolmannes harjoittaa kouluttamista ja valmentamista, musiikin kustantamista, ohjelmamyyntiä tai toimii levy-yhtiönä. Yleisimmät yhtiömuodot ovat osakeyhtiö ja toiminimi.

Kyselyyn vastanneet olivat varsin tyytymättömiä musiikintekijöiden kohteluun verotuksessa, ja lähes puolet vastaajista piti musiikintekijöiden verokohtelua epätasa-arvoisena muiden ammatinharjoittajien kanssa. Tyytymättömiä olivat ne, jolle Teoston maksamat tekijänoikeuskorvaukset ovat pääasiallinen tulonlähde. Musiikintekijöiden yritystoiminnassa pidettiin tulosten mukaan tärkeänä, että Teoston tekijänoikeuskorvaukset voisi tulouttaa yritykselle.

Teosto toteutti yritys- ja verokyselyn yhdessä Säveltäjät ja sanoittajat Elvis ry:n, Suomen Musiikkikustantajat ry:n ja Suomen Säveltäjät ry:n kanssa. Kohderymänä olivat Teostolta yli 1 000 euroa tekijänoikeuskorvauksia vuonna 2011 saaneet musiikintekijät sekä Elvis ry:n ja Suomen Säveltäjät ry:n jäsenet. Kysely lähetettiin 1 845 musiikintekijälle, joista 322 vastasi (vastausprosentti 17,5). Teoston maksamat tekijänoikeuskorvaukset olivat pääasiallinen tai merkittävä tulonlähde 59 prosentille kyselyyn vastanneista.

Lähde: Teosto (www.teosto.fi)

on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2007, jolloin sitä myönnettiin ensimmäisen kerran. Tuen tarkoitus on parantaa artistin kilpailukykyä ulkomailta. (Music Finland.)

Suomen musiikkiviennin arvoa koskevan selvityksen alkulähtökohtana oli tarve saada tietoa erityisesti suomalaisen populaarimusiikin viennin volyyymistä. Vuonna 2012 valmistui Music Finlandin teettämä erillinen selvitys suomalaisen klassisen musiikin viennistä (Muikku 2012). Suomalaisen klassisen musiikin viennillä on pitkä, yli satavuotinen historia. Viennin perustuotteita ovat teokset ja niiden esitykset sekä esiintyvät taiteilijat. Klassisen musiikin viennin perusorganisaatio

tiona on Suomessa ollut vuonna 1963 perustettu Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus Fimic, joka yhdistettiin vuonna 2012 populaarimusiikin vientiin keskittyneeseen Music Export Finlandiin. Samalla organisaation nimeksi tuli Music Finland. Lisäksi klassisen musiikin vientiä harjoittavat mm. sinfoniaorkesterit ja oopperat omien organisaatioidensa kautta. Suomen Säveltäjillä on ollut myös merkitystä kansainvälisesti. Myös äänitetuottajat sekä av-tuotantoyhtiöt harjoittavat klassisen musiikin vientiä. Julkisessa hallinnossa ulkoasiainministeriöllä, suurlähetystöillä ja kulttuuri-instituuteilla on osuutensa klassisen musiikin viennissä. Musiikkioppilaitokset voivat myös toimia viennin edistämiseksi.

Muikun (2012) mukaan vienti muodosti vuonna 2010 noin 18 prosenttia suomalaisen klassisen musiikin kustantajien kokonaisliikevaihdosta ja sen arvo oli noin 300 000 euroa. Klassisen musiikin viennin haasteet liittyvät erityisesti vaikean taloudellisen tilanteen aiheuttamaan resurssien pienenemiseen sekä äänitetuotannon ja -jakelun murrukseen. Ulkomailla eniten esitettyjä suomalaisen klassisen musiikin teoksia ovat vuodesta toiseen olleet Sibeliuksen sävellykset (esimerkiksi Viulukonsertto ja Toinen sinfonia ym.) (taulukko 5.18).

Music Finland julkaisi vuonna 2013 selvityksen suomalaisen musiikkialan taloudesta vuonna 2012 (Tolppanen 2013). Selvityksen mukaan Suomen musiikkialan talouden arvo vuonna 2012 oli arviolta 837,2 miljoonaa euroa. Lukuun sisältyy elävä musiikki (413,8 milj. €), tekijänoikeustulot (79,6 milj. €), äänitteiden vähittäismyynti (67,9 milj. €), musiikin koulutus (270 milj. €) sekä apurahat (18,7 milj. €). Edellisen vuoden vastaavassa raportissa (Tolppanen & Tuomainen 2012) arvioitiin myös musiikkialan työllisyyttä. Musiikkitoimialalla työskentelee arviolta noin 30 000 ihmistä, joista suurin osa on osa-aikaisia muusikoita. Alan organisaatiot, esimerkiksi levy-yhtiöt, työllistävät noin 1 400 henkeä. Vapaaehtoisia työskentelee pelkästään festivaaleilla noin 10 000 henkeä vuosittain.

Tilastolähteet

Suomen Sinfoniaorkesterit ry. tilastoi jäsenorkesteriensä toimintaa ja taloutta. Tilastot julkaistaan vuosittain toimintakertomuksessa sekä järjestön internetsivuilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö kokoaa tilastoja teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvista orkestereista. Muista orkestereista ja yhtyeistä ei ole saatavilla koottua tilastotietoa. Kuorot tilastoivat toimintaansa. Kirkkohallitus

koostaa vuosittain tilastot evankelis-luterilaisen kirkon musiikkitoiminnasta. Muiden kirkkokuntien musiikkitoiminnasta ei ole saatavissa tilastoja. Puolustusvoimat pitää yllä tilastoja sotilassoittokunnista. Konserttikeskus tilastoi toimintaansa. Valtion musiikkitoimikunta pitää yllä tilastoja myöntämistään apurahoista (www.taike.fi).

Kansalliskirjasto kokoaa tilastoja Suomessa tuotettujen äänitenimekkeiden määrästä äänitetyypeittäin. Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. kokoaa tilastoja äänitteiden myynnistä Suomessa ja julkaisee ne vuosittain nettisivuillaan (www.ifpi.fi). Musiikkituottajat julkaisee viikoittain Suomen virallista albumilistaa myydyimmistä albumiäänitteistä. Lista perustuu ns. ”listaliikkeiden” ilmoittamiin, verottomalta tukkuhinnaltaan vähintään 8 euron hintaisten albumiäänitteiden myyntimääriin mukaan lukien digitaalisten latausten myynti. Lista lähetetään Radio Aallossa, Radio Rockissa sekä Radio Suomipopissa viikoittain. Lisäksi Musiikkituottajat julkaisee virallisen listan piiriin kuuluvia singlelistaa, mid-pricelistaa ja musiikki-dvd-listaa. Vuodesta 2007 alkaen Musiikkituottajat on julkaisut viikoittain Latauslistaa verkko- ja mobiilikauppojen musiikin vähittäismyynnin perusteella. Edellä mainittujen listojen ohella Musiikkituottajat ry. julkaisee Radiosoittolistaa. Tietoja listoista on Musiikkituottajien nettisivuilla (www.ifpi.fi/tilastot/virallinen-lista/). Tilastokeskuksen kulutustutkimuksessa julkaistaan muutaman vuoden välein tietoja cd- ja dvd-levyihin, filmeihin ja videonauhoihin kohdistuvasta kulutuksesta.

Äänitealan kansainvälisen järjestön (International Federation of the Phonographic Industry IFPI) hyväksymä Nielsen Music Control tilastoi radiossa ja televisiossa esitettyjen musiikkikappaleiden soittomääriä 18 maassa. Suomi on mukana tilastoinnissa vuodesta 1997 alkaen (Pennanen 2006). Discopress Oy julkaisee listoja sekä radioasemien että tanssipaikkojen suosituimmista hittisävelmistä (www.hitit.fi). Radioasema NRJ julkaisee tanssipaikkojen suosikkisävelmien listaa NRJ Finnish Dance Chart, joka perustuu noin 90 suomalaisen tiskijukan palautteeseen (www.nrj.fi/fdc).

Finnpanel Oy sekä Yleisradion yleisötutkimukset tuottavat tietoja äänitteiden kuuntelusta. Äänitteiden kuuntelu sisältyy Finnpanelin Kansalliseen Radiotutkimukseen, jonka tiedot perustuvat tutkimushenkilöiden noin 18 000:een vuoden aikana pitämään päiväkirjaan. Tutkimuksen perusjoukkona on 9 vuotta täyttänyt suomen- ja ruotsinkielinen väestö ilman Ahvenanmaata. Perusjoukkoa edustava otos kerätään alueen, iän ja sukupuolen mukaan kiintiöidyllä satunnaisotan-

nalla. Koska otos on erilainen, tulokset eivät ole vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimuksen tulosten kanssa. (www.finnpanel.fi.)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry. laatii vuosittain listan Suomessa ja ulkomailla eniten esitetyistä suomalaissävelmistä sekä julkaisee Gramexin ohella tilastotietoja radiokanavilla ja muissa esityspaikoissa soitetun musiikin määristä. Opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä ulkoasiainministeriön rahoittama Music Finland tuottaa yhdessä Media Clever Oy:n kanssa vuosittain tutkimuksen Suomen musiikkiviennin arvosta (Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja rakenne). Se ilmestyy Music Finlandin sarjassa Tunnuslukuja ja tutkimuksia. Tutkimus julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 2003, jolloin se koski vuosia 1999–2001. Luettelot musiikkiviennin edistämiseen tarkoitettujen, opetus- ja kulttuuriministeriön Music Finlandin kautta myöntämien julkaisukiertue- ja showcase-tukien saajista ja tukien määristä julkaistaan Music Finlandin nettisivuilla (www.musicfinland.fi).

Lisäksi Music Finland tuottaa muita suomalaista musiikkia koskevia erillisselvityksiä kuten esimerkiksi vuonna 2012 musiikkialan tilastoja koskevan, Hannu Tolvasen laatiman selvityksen Tilastojen sinfonia – musiikkielämä numeroina. Julkaisuun on koottu keskeiset suomalaista musiikkia tilastoivat tahot, ja se on ilmestynyt Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja -sarjassa numerolla 14. Musiikkialan taloudesta on tietoja Tolppasen (2013) julkaisussa Musiikkialan talous Suomessa 2012 (Tunnuslukuja ja tutkimuksia 4. Music Finland) sekä Tolppasen ja Tuomaisen (2012) julkaisussa Musiikkialan talous Suomessa 2011 (Tunnuslukuja ja tutkimuksia 2. Music Finland), jossa on tietoja myös musiikkialan työllisyydestä. (Ks. www.musicfinland.fi.)

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan musiikin harrastamista noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päätulokset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa Kulttuuritilasto 2011 (tauluk-

ko 11.12). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudemus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poiluettuna Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöltä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Muut lähteet

Klassisen musiikin äänitemyynti pitää pintansa.

YLE / Kulttuurituutiset 6.4.2011. www.yle.fi.

Koramo, Marika (2009). Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008. Helsinki: Opetushallitus.

Muikku, Jari (2012). Suomalaisen klassisen musiikin vientiselvitys. Tunnuslukuja ja tutkimuksia 1. Helsinki: Music Finland.

Pennanen, Timo (2006). Sisältää hitin – Levyt ja esittäjät Suomen musiikkilistoilla vuodesta 1972. Helsinki: Otava.

MTV3

Ääni & Vimma

Valtion säveltaidoimikunta

www.fssmf.fi

www.ourvision.fi

www.sulasol.fi

www.yle.fi

Taulukot – Tables

5.1	Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat orkesterit 2012 <i>Orchestras subject to the Theatres and Orchestras Act 2012</i>	110
5.2	Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesteriiden vakinaiset muusikot sukupuolen ja keski-ikäen mukaan 2013 <i>Permanent musicians of the member orchestras of the Association of Finnish Symphony Orchestras by gender and average age 2013</i>	111
5.3	Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesterien tulot ja menot 2013 <i>Incomes and expenditure of the member orchestras of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013</i>	112
5.4	Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenten esiintymiset ja käynnit esiintymisissä 2013 <i>Performances and visits to performances of the members of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013</i>	113
5.5	Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesterien konsertit ulkomailla 2013 <i>Concerts abroad of members of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013</i>	114
5.6	Suomalaisia kuoroliittoja ja -yhdistyksiä 2012 <i>Finnish choral unions and associations 2012</i>	114
5.7	Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien musiikkitoiminta 1995–2012 <i>Musical activities of parishes of the Evangelical Lutheran Church of Finland 1995–2012</i>	115
5.8	Konserttikeskusten järjestämät konsertit ja muut tapahtumat 1980–2013 <i>Concerts and other events organised by the Concert Centre 1980–2013</i>	116
5.9	Kotimaisia musiikkikilpailuja ja -palkintoja 2011–2014 <i>Finnish musical competitions and awards 2011–2014</i>	117
5.10	Musiikkiaänitteiden nimeketuotanto Suomessa 2000–2012 <i>Production of music recording titles in Finland 2000–2012</i>	119
5.11	Äänitemarkkinat 1999–2013 <i>Recording markets 1999–2013</i>	120
5.12	Äänitemyynnin markkinaosuudet 2000–2013 <i>Market shares of phonogram sales 2000–2013</i>	120
5.13	Äänitteiden tukkumyynnin arvo alkuperän mukaan 1990–2013 <i>Value of phonogram sales at distributor level by origin 1990–2013</i>	121
5.14	Kautta aikojen myydyimmät kotimaiset ja ulkomaiset albumiäänitteet Suomessa <i>All time best-selling domestic and imported album recordings in Finland</i>	122
5.15	Myydyimmät albumiäänitteet Suomessa 2012 <i>Best-selling albums in Finland 2012</i>	122
5.16	Esitetyimmät sävelmät 2012 <i>Most frequently played melodies 2012</i>	123
5.17	Äänitteitä kuunnelleiden osuus keskimääräisenä päivänä 1990–2013 <i>Average daily reach of phonograms 1990–2013</i>	124
5.18	Suomen musiikkiviennin tunnuslukuja 1999–2012 <i>Key figures on Finnish music exports 1999–2012</i>	124

5.1 Teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat orkesterit 2012*
5.1 Orchestras subject to the Theatres and Orchestras Act 2012*

Orkesteri – Orchestra	Henkilötyövuosia ¹⁾ – Person years ¹⁾	Valtionosuus – Statutory State subsidy	Menot yhteensä – Total expenditure	VOS:in osuus menoista – Statutory State subsidy of total expenditure	Esiintymisiä kotimaassa – Performances in Finland	Käyntejä kotimaassa – Admissions in Finland
		1 000 € – EUR 1 000		%		
Kaikki teatteri- ja orkesterilain piirissä olevat orkesterit – All orchestras subject to the Theatres and Orchestras Act.	1 033	20 703	..	..	..	..
Helsingin kaupunginorkesteri – <i>Helsinki Philharmonic Orchestra</i>	133	2 656	12 214	22	135	121 564
Tapiola Sinfonietta (Espoo)	53	1 058	3 542	30	85	34 465
UMO Jazz Orchestra (Helsinki)	28	559	1 897	29	73	17 637
Vantaan Viihdeorkesteri, Vantaa Pops – <i>Vantaa Orchestra, Vantaa Pops Orchestra</i>	8	160	629	25	21	11 603
Suomalainen barokkiorkesteri – <i>Finnish Baroque Orchestra (Helsinki)</i>	5	103	578	18	102	20 891
Hyvinkään orkesteri – <i>Hyvinkää orchestra</i>	4	82	271	30	17	4 650
Lohjan kaupunginorkesteri – <i>Lohja City Orchestra</i> ...	23	459	1 266	36	103	40 391
Avanti! Kamariorkesteri – <i>Avanti! Chamber Orchestra (Helsinki)</i>	22	454	826	55	25	23 859
Turun filharmoninen orkesteri – <i>Turku Philharmonic Orchestra</i>	100	1 997	5 656	35	89	46 311
Pori Sinfonietta – <i>Pori City Orchestra</i>	36	719	2 098	34	60	13 018
Tampere Filharmonia – <i>Tampere Philharmonic Orchestra</i>	108	2 156	7 419	29	59	53 082
Lahden kaupunginorkesteri – <i>Lahti Symphony Orchestra</i>	85	1 697	6 326	27	77	48 357
Kymi Sinfonietta (Kotka & Kouvola)	39	804	2 752	29	71	23 378
Lappeenrannan kaupunginorkesteri – <i>Lappeenranta City Orchestra</i>	29	579	1 520	38	36	11 465
Mikkelin kaupunginorkesteri – <i>St. Michel Strings</i>	14	280	858	33	55	11 494
Savonlinnan orkesteri – <i>Savonlinna Orchestra</i>	5	103	219	47	15	4 684
Kuopion kaupunginorkesteri – <i>Kuopio Symphony Orchestra</i>	57	1 138	3 648	31	131	45 576
Joensuun kaupunginorkesteri – <i>Joensuu City Orchestra</i>	40	799	2 250	35	83	31 624
Jyväskylän Sinfonia – <i>Jyväskylä City Orchestra</i>	47	938	3 030	31	50	22 644
Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis – <i>Loiskis children's music orchestra (Jyväskylä)</i>	5	100	..	..	94	15 748
Seinäjoen kaupunginorkesteri – <i>Seinäjoki City Orchestra</i>	14	289	900	32	49	22 481
Vaasan kaupunginorkesteri – <i>Vaasa City Orchestra</i> ...	36	719	2 211	33	66	23 109
Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri – <i>Ostrobothnian Chamber Orchestra (Kokkola)</i>	29	598	1 843	32	82	16 920
Kansanmusiikkiyhtye Tallari – <i>Tallari folk music ensemble (Kaustinen)</i>	4	80	..	..	77	17 514
Oulu Sinfonia – <i>Oulu Symphony Orchestra</i>	69	1 378	4 205	33	41	23 916
Kemin kaupunginorkesteri – <i>Kemi City Orchestra</i>	11	220	552	40	58	6 278
Lapin Kamariorkesteri – <i>Chamber Orchestra of Lapland (Rovaniemi)</i>	19	379	1 524	25	92	22 410
Riku Niemi Orchestra (Helsinki)	10	200	..	..	..	..

* Lisäksi myönnettiin harkinnanvaraista avustusta valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävälle orkesterille ja orkesterien kehittämishankkeisiin yhteensä 643 000 €. Avustusta sai 17 orkesteria. – In addition, discretionary subsidies totalling EUR 643,000 were granted to orchestras with national and regional significance and to orchestra development projects. A total of 17 orchestras received such subsidies.

1) Henkilötyövuoden yksikköhinta oli 53 965 € ja arvonlisäverolla korotettu yksikköhinta 55 719 €. Orkesterien ylläpitäjille maksettiin 37 % henkilötyövuosien määrittämästä euromäärästä. – The unit price of a person year was EUR 53,965 and the unit price with VAT was EUR 55,719. The orchestra company received 37 per cent of the cost of person years.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

Suomen Sinfoniaorkesterit ry – Association of Finnish Symphony Orchestras

Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis – Loiskis Children's Music Orchestra

Kansanmusiikkiyhtye Tallari – Tallari folk music ensemble

Riku Niemi Orchestra

5.2 Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkestereiden vakinaiset muusikot sukupuolen ja keski-ikäen mukaan 2013*
 5.2 *Permanent musicians of the member orchestras of the Association of Finnish Symphony Orchestras by gender and average age 2013**

Orkesteri – Orchestra	Muusikoita – Musicians	Naisia % – Women %	Keski-ikä – Average age
Yhteensä – Total	873	38	46
Sinfoniaorkesterit – Symphony orchestras			
Yhteensä – Total	777	43	47
Helsingin kaupunginorkesteri – <i>Helsinki Philharmonic Orchestra</i>	102	35	42
Radion Sinfoniaorkesteri – <i>Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki</i>	99	39	45
Tampere Filharmonia – <i>Tampere Philharmonic Orchestra</i>	97	40	45
Turun filharmoninen orkesteri – <i>Turku Philharmonic Orchestra</i>	74	43	47
Lahten kaupunginorkesteri – <i>Lahti Symphony Orchestra</i>	67	43	47
Oulu Sinfonia – <i>Oulu Symphony Orchestra</i>	61	39	45
Kuopion kaupunginorkesteri – <i>Kuopio Symphony Orchestra</i>	48	23	47
Tapiola Sinfonietta, Espoo	41	51	44
Jyväskylä Sinfonia – <i>Jyväskylä City Orchestra</i>	38	40	48
Joensuun kaupunginorkesteri – <i>Joensuu City Orchestra</i>	35	43	51
Kymi Sinfonietta	32	34	45
Pori Sinfonietta – <i>Pori City Orchestra</i>	31	32	48
Vaasan kaupunginorkesteri – <i>Vaasa City Orchestra</i>	31	23	50
Lappeenrannan kaupunginorkesteri – <i>Lappeenranta City Orchestra</i>	21	38	51
Kamari- ja runko-orkesterit – Chamber and semi-professional orchestras			
Yhteensä – Total	96	32	45
Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri – <i>Ostrobothnian Chamber Orchestra, Kokkola</i>	20	40	43
Lapin Kamariorkesteri – <i>Chamber Orchestra of Lapland, Rovaniemi</i>	18	61	42
UMO Jazz Orchestra, Helsinki	16	–	44
Lohjan kaupunginorkesteri – <i>Lohja City Orchestra</i>	12	25	51
Mikkelin kaupunginorkesteri – <i>St. Michel Strings</i>	12	33	48
Seinäjoen kaupunginorkesteri – <i>Seinäjoki City Orchestra</i>	10	20	47
Kemin kaupunginorkesteri – <i>Kemi City Orchestra</i>	4	25	41
Savonlinnan Orkesteri – <i>Savonlinna Orchestra</i>	4	50	47

* Ilman Suomen Kansallisoopperan orkesteria. Lisäksi 7 orkesteria, joissa ei ole vakinaisia muusikoita. – *Excluding Finnish National Opera orchestra. Moreover, there are 7 orchestras which don't employ permanent musicians.*

Lähde – Source:

Suomen Sinfoniaorkesterit ry., Vuosikertomus 2013 – *Association of Finnish Symphony Orchestras, annual report 2013*

5.3 Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesterien tulot ja menot 2013*

5.3 Incomes and expenditure of the member orchestras of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013*

Tulot – Incomes	1 000 € – EUR 1 000	%
Yhteensä – Total	78 145	100
Kuntien avustukset – <i>Municipal subsidies</i>	38 253	49
Valtionosuudet – <i>Statutory state subsidies</i>	20 950	27
Muut julkiset avustukset ¹⁾ – <i>Other public support ¹⁾</i>	9 171	12
Omat tulot – <i>Earnings</i>	9 772	13
Konserttitulot – <i>Concert revenues</i>	5 756	7
Tilauseesiintymistulot – <i>Commissioned performances</i>	1 955	3
Ooppera- ja teatteritulot – <i>Opera and theatre revenues</i>	79	0
Muut toimintatulot ²⁾ – <i>Other activities ²⁾</i>	1 222	2
Muut tulot ³⁾ – <i>Other income ³⁾</i>	760	1

Menot – Expenditure	1 000 € – EUR 1 000	%
Yhteensä – Total	77 865	100
Henkilöstömenot – <i>Staff costs</i>	59 812	77
Palkkaus, päätoimiset – <i>Salaries, full-time staff</i>	36 888	47
Palkkaus, tilapäiset – <i>Salaries, temporary staff</i>	10 940	14
Sosiaalikulut – <i>Social contributions</i>	11 984	15
Kiinteistömenot – <i>Building costs</i>	5 488	7
Muut käyttökustannukset – <i>Other operating costs</i>	12 147	16
Poistot – <i>Withdrawals</i>	418	1

* Ei sisällä Suomen Kansallisoopperan orkesteria. – *Excluding Finnish National Opera orchestra.*

1) Sisältää Radion Sinfoniaorkesterin Ylen rahoitusosuuden 7 648 059 euroa. – *Including the Finnish Broadcasting Company YLE financing of Finnish Radio Symphony Orchestra (EUR 7,648,059).*

2) TV- ja radiointikorvaukset, sponsoritulot. – *TV and radio broadcasting fees, sponsorship.*

3) Sosiaali-, opetus- ja vuokratulot, royallit, jäsenmaksut. – *Social, teaching and rental income, royalties, membership subscriptions.*

Lähteet – *Sources:*

Suomen Sinfoniaorkesterit ry., Vuosikertomus 2013 – *Association of Finnish Symphony Orchestras, annual report 2013*

5.4 Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenten esiintymiset ja käynnit esiintymisissä 2013*

5.4 Performances and visits to performances of the members of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013*

Orkesteri – Orchestra	Esiintymiset – Performances				Käynnit – Visits			
	Kotimaassa – In Finland	Joista sinfonia- konsertteja tai vastaavia – Of which symphony concerts, etc.	Ulkomailta – Abroad ¹⁾	Yhteensä – Total	Kotimaassa – In Finland	Joista sinfonia- konserteissa tai vastaavissa – Of which at symphony concerts, etc.	Ulkomailta – Abroad	Yhteensä – Total
Yhteensä ¹⁾ – Total ¹⁾	1 971	518	51	2 022	790 393	355 395	40 072	830 465
Ammattisinfoniaorkesterit – Professional symphony orchestras (14)*	1 233	395	26	1 259	600 772	314 326	28 173	628 945
Helsingin kaupunginorkesteri – <i>Helsinki Philharmonic Orchestra</i>	171	55	–	171	122 162	83 899	–	122 162
Joensuun kaupunginorkesteri – <i>Joensuu City Orchestra</i>	69	22	–	69	20 832	9 043	–	20 832
Jyväskylän Sinfonia – <i>Jyväskylä City Orchestra</i>	52	25	–	52	24 031	12 272	–	24 031
Kuopion kaupunginorkesteri – <i>Kuopio Symphony Orchestra</i>	114	22	–	114	36 217	11 858	–	36 217
Kymi Sinfonietta	189	37	1	190	29 332	11 983	1 450	30 782
Lahden kaupunginorkesteri – <i>Lahti Symphony Orchestra</i>	61	33	7	68	38 030	20 408	12 265	50 295
Lappeenrannan kaupunginorkesteri – <i>Lappeenranta City Orchestra</i>	55	18	–	55	11 732	4 743	–	11 732
Oulu Sinfonia – <i>Oulu Symphony Orchestra</i>	52	22	1	53	40 578	12 227	100	40 678
Pori Sinfonietta – <i>Pori City Orchestra</i>	67	18	–	67	18 057	4 234	–	18 057
Radion Sinfoniaorkesteri – <i>Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki</i>	65	44	4	69	79 072	68 191	6 200	85 272
Tampere Filharmonia – <i>Tampere Philharmonic Orchestra</i>	58	27	–	58	63 853	31 581	–	63 853
Tapiola Sinfonietta, Espoo	82	23	12	94	23 481	13 863	7 339	30 820
Turun filharmoninen orkesteri – <i>Turku Philharmonic Orchestra</i>	109	34	1	110	62 386	25 878	819	63 205
Vaasan kaupunginorkesteri – <i>Vaasa City Orchestra</i>	89	15	–	89	31 009	4 146	–	31 009
Kamari- ja runko-orkesterit – Chamber and semi-professional orchestras (8)	561	82	13	574	140 576	26 671	6 973	147 549
Kemin kaupunginorkesteri – <i>Kemi City Orchestra</i>	70	4	1	71	8 403	924	45	8 448
Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri – <i>Ostrobothnian Chamber Orchestra, Kokkola</i>	66	31	1	67	17 002	11 821	230	17 232
Lapin Kamariorkesteri – <i>Chamber Orchestra of Lapland, Rovaniemi</i>	101	–	4	105	21 206	–	1 748	22 954
Lohjan kaupunginorkesteri – <i>Lohja City Orchestra</i>	105	10	–	105	35 342	3 395	–	35 342
Mikkelin kaupunginorkesteri – <i>St. Michel Strings</i>	45	23	6	51	10 943	4 291	4 450	15 393
Savonlinnan orkesteri – <i>Savonlinna Orchestra</i>	44	3	–	44	9 294	431	–	9 294
Seinäjoen kaupunginorkesteri – <i>Seinäjoki City Orchestra</i>	58	9	–	58	14 050	2 839	–	14 050
UMO Jazz Orchestra, Helsinki	72	2	1	73	24 336	2 970	500	24 836
Muut orkesterit – Other orchestras (7)	197	41	12	209	60 081	14 398	4 926	65 007
Avanti! kamariorkesteri – <i>Avanti! Chamber Orchestra, Helsinki</i>	46	4	6	52	9 829	1 808	1 285	11 114
Helsingin Barokkiorkesteri – <i>Helsinki Baroque Orchestra</i>	42	13	4	46	12 417	7 632	2 641	15 058
Hyvinkään orkesteri – <i>Hyvinkää Orchestra</i>	18	7	–	18	6 208	1 397	–	6 208
Suomalainen barokkiorkesteri – <i>Finnish Baroque Orchestra, Helsinki</i>	67	11	1	68	17 390	2 584	100	17 490
Vantaan Viihdeorkesteri – <i>Vantaa Orchestra, Vantaa Pops Orchestra</i>	12	–	–	12	11 365	–	–	11 365
Vivo Sinfoniaorkesteri – <i>Vivo Symphony Orchestra, Riihimäki</i>	4	2	1	5	963	243	900	1 863
Sinfonietta Lentua, Kuhmo	8	4	–	8	1 909	734	–	1 909

* Ei sisällä Suomen Kansallisoopperan orkesteria. – Excluding Finnish National Opera orchestra.

1) Yhteiskonserteista tehty vähennykset. – After deductions due to joint concerts.

Lähteet – Sources:

Suomen Sinfoniaorkesterit ry., Vuosikertomus 2013 – Association of Finnish Symphony Orchestras, Annual Report 2013

5.5 Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenorkesterien konsertit ulkomailta 2013*
5.5 Concerts abroad of members of the Association of Finnish Symphony Orchestras 2013*

Orkesteri – Orchestra	Konsertteja – Concerts	Käyntejä – Admissions	Maat – Countries
Yhteensä – Total	51	40 072	
Turun filharmoninen orkesteri – <i>Turku Philharmonic Orchestra</i>	1	819	Venäjä – <i>Russia</i>
Radion Sinfoniaorkesteri – <i>Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki</i>	4	6 200	Espanja, Italia – <i>Spain, Italy</i>
Lahden kaupunginorkesteri – <i>Sinfonia Lahti</i>	7	12 265	Argentiina, Brasilia, Itävalta – <i>Argentine, Brazil, Austria</i>
Oulu Sinfonia – <i>Oulu Symphony Orchestra</i>	1	100	Ruotsi – <i>Sweden</i>
Tapiola Sinfonietta, Espoo	12	7 339	Saksa, Kiina – <i>Germany, China</i>
Kymi Sinfonietta, Kotka & Kouvola	1	1 450	Venäjä – <i>Russia</i>
Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri – <i>Ostrobothnian Chamber Orchestra, Kokkola</i>	1	230	Ruotsi – <i>Sweden</i>
Lapin Kamariorkesteri – <i>Chamber Orchestra of Lapland, Rovaniemi</i>	4	1 748	Algeria, Tanska – <i>Algeria, Denmark</i>
UMO Jazz Orchestra	1	500	Belgia – <i>Belgium</i>
Mikkelin kaupunginorkesteri – <i>St. Michel Strings</i>	6	4 450	Etelä-Korea – <i>South Korea</i>
Kemin kaupunginorkesteri – <i>Kemi City Orchestra</i>	1	45	Norja – <i>Norway</i>
Avanti! kamariorkesteri – <i>Avanti! Chamber Orchestra, Helsinki</i>	6	1 285	Ranska, Itävalta, Japani – <i>France, Austria, Japan</i>
Suomalainen barokkiorkesteri – <i>Finnish Baroque Orchestra, Helsinki</i>	1	100	Italia – <i>Italy</i>
Vivo Sinfoniaorkesteri – <i>Vivo Symphony Orchestra, Riihimäki</i>	1	900	Saksa – <i>Germany</i>
Helsingin Barokkiorkesteri – <i>Helsinki Baroque Orchestra</i> ..	4	2 641	Saksa, Unkari – <i>Germany, Hungary</i>

* Ei sisällä Suomen Kansallisoopperan orkesteria. – *Excluding Finnish National Opera orchestra.*

Lähde – *Source:*

Suomen Sinfoniaorkesterit ry, Vuosikertomus 2013 – *Association of Finnish Symphony Orchestras, Annual Report 2013*

5.6 Suomalaisia kuoroliittoja ja -yhdistyksiä 2012
5.6 Finnish choral unions and associations 2012

Liitto tai yhdistys – Union or association	Jäsenkuoroja – Member choirs	Henkilöjäseniä – Members	Esiintymisiä – Performances
SULASOL Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry. – <i>Finnish Amateur Musicians' Association</i>			..
Suomen Mieskuoroliitto – <i>Male Choir Union</i>	116	4 094	n.–ca. 2 000
Suomen Naiskuoroliitto – <i>Association of Finnish Female Choirs</i>	76	1 800	..
Sekakuoroliitto – <i>Association of Finnish Mixed Choirs</i>	77	2 600	..
Nuorten Kuoroliitto – <i>Association of Finnish Youth Choirs</i>	55	3 000	..
Finlands Svenska Sång- och Musikförbund – <i>Finnish-Swedish Choir and Music Association</i>	116	..	..
Finlands Svenska Damkörsförbund – <i>Union of Swedish Female Voice Choirs in Finland</i>	31	..	..
Finlands Svenska Körförbund – <i>Finland's Swedish choir association</i>	51	1 339	210
Finlands Svenska Manssångarförbund – <i>Union of Swedish Male Voice Choirs in Finland</i>	27	1 153	n.–ca. 135
Vapaasti toimivat kuorot – <i>Free choirs</i>	7	1) 134	1) 45
Suomen Kirkkomusiikkiliitto SKML ry. – <i>Finnish Association for Church Music</i>	526	9 770	..
Finlands Svenska Kyrkosångsförbund – <i>Finland's Swedish church music association</i>	73	1 406	..
Suomen Työväen Musiikkiliitto – <i>STM-music</i>	77	1 656	..
Viihdekuoroliitto ry. – <i>The Finnish Association of Entertainment Singers</i>	30	750	..

1) Sisältää myös kaksi orkesteria. – *Includes also 2 orchestras.*

Lähteet – *Sources:*

Liittojen omat ilmoitukset – *Reports of the unions*

5.7 Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien musiikkitoiminta 1995–2012

5.7 Musical activities of parishes of the Evangelical Lutheran Church of Finland 1995–2012

Hiippakunta – Diocese	Säännöllisesti kokoontuvat musiikkiryhmät – Regular musical groups				Yleiset musiikkitilaisuudet – General musical events		
	Kuoroja – Choirs	Soitinyhtyeitä – Bands	Ryhmä yhteensä – Groups total	Jäseniä – Members	Esiintymisiä – Performances	Lkm. – No.	Osanottajia – Participants
2012							
Yhteensä – Total	1 994	1 287	3 281	49 657	19 612	14 482	1 715 911
Turku	260	108	368	5 470	2 614	1 732	213 758
Tampere	267	356	623	9 534	2 641	1 980	243 216
Oulu	283	121	404	6 628	2 470	2 106	240 080
Mikkeli	175	45	220	3 063	1 886	1 496	165 325
Porvoo	231	82	313	4 630	1 803	1 023	99 638
Kuopio	196	50	246	3 642	1 987	1 559	169 502
Lapua	267	226	493	6 818	2 895	1 442	190 045
Helsinki	188	146	334	5 652	2 039	2 219	275 249
Espoo	127	153	280	4 220	1 277	925	119 098
1995	2 066	535	2 601	43 329	22 550	11 242	1 785 576
1996	2 095	510	2 605	42 474	22 146	11 559	1 809 557
1997	2 056	552	2 608	42 655	21 644	11 726	1 809 038
1998	2 091	531	2 622	42 215	21 480	11 310	1 701 155
1999	2 123	531	2 654	42 290	21 650	12 011	1 697 799
2000	2 114	442	2 556	41 320	21 289	12 798	1 813 048
2001	2 193	464	2 657	41 620	20 499	12 563	1 760 795
2002	2 246	499	2 745	42 458	20 669	13 129	1 849 142
2003	2 296	485	2 781	44 311	20 431	13 571	1 898 385
2004	2 237	588	2 825	44 435	20 813	13 924	1 984 608
2005	2 212	596	2 808	43 528	19 807	14 678	1 960 680
2006	2 225	596	2 821	42 410	19 854	14 445	1 895 464
2007	2 086	857	2 943	43 671	19 786	15 012	2 010 833
2008	2 149	840	2 989	43 724	19 573	15 124	1 950 847
2009	2 044	1 039	3 083	46 801	19 587	14 322	1 853 584
2010	2 074	1 235	3 309	50 160	19 339	14 182	1 754 449
2011	2 015	1 262	3 277	49 607	19 198	14 159	1 736 076

Lähde – Source:
Kirkkohallitus – Church Council

5.8 Konserttikeskuksen järjestämät konsertit ja muut tapahtumat 1980–2013
5.8 Concerts and other events organised by the Concert Centre 1980–2013

Vuosi – Year	Koulukonsertit – School concerts	Julkiset konsertit – Public concerts	Muut tapahtumat ¹⁾ – Other events ¹⁾	Yhteensä – Total
			Oppituntia – Lessons	
1980.....	297	58	–	355
1987.....	517	63	–	580
1988.....	399	46	–	445
1989.....	637	53	–	690
1990.....	399	36	–	435
1991.....	439	30	–	469
1992.....	435	36	–	471
1993.....	392	21	–	413
1994.....	442	24	–	466
1995.....	433	34	31	498
1996.....	623	37	59	719
1997.....	555	49	104	708
1998.....	465	48	49	562
1999.....	448	27	81	556
2000.....	480	31	167	678
2001.....	480	24	240	744
2002.....	467	23	181	671
2003.....	538	33	145	716
2004.....	453	61	212	726
2005.....	512	37	53	602
2006.....	659	40	280	979
2007.....	553	48	216	817
2008.....	668	22	69	759
2009.....	760	36	57	853
2010.....	1 185	31	143	1 359
2011.....	1 650	28	67	1 745
2012.....	1 293	32	54	1 379
2013.....	²⁾ 1 144	40	31	1 215

1) Workshop-tunnit sekä luentotunnit. 45 minuuttia vastaa 1 tapahtumaa. – *Workshop lessons and lectures. 45 minutes counts as one event.*

2) Päiväkodit 124, ala-asteet 732, yläasteet ja lukiot 270, muut oppilaitokset 18. – *Day nurseries 124, lower levels of comprehensive school 732, upper levels of comprehensive school and upper secondary school 270, other educational institutes 18.*

Lähde – Source:

Konserttikeskus – Concert Centre

5.9 Kotimaisia musiikkikilpailuja ja -palkintoja 2011–2014*

5.9 Finnish musical competitions and awards 2011–2014*

Palkinto tai kilpailu – Award or competition	Järjestäjä tai jakaja – Organiser or awarding authority	Taajuus – Frequency	Palkintosumma ¹⁾ – Value of prizes ¹⁾
A. Kilpailut – Competitions:			
Hopeinen Harmonikka – The Silver Accordion	Sata-Häme Soi, Suomen Harmonikkaliitto, MTV3 – Sata-Häme Accordion Festival, Finnish Accordion Association, MTV3	Vuosittain – Annually	1 000 € – EUR 1,000
Jean Sibelius-kapellimestarikilpailu – International Sibelius Conductors' Compe- tition	Yleisradio, opetus- ja kulttuuriministeriö, Hel- singin kaupunki ym. – Finnish Broadcasting Company, Ministry of Education and Culture, City of Helsinki, etc.	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. noin 53 500 € – A total of around EUR 53,500
Jean Sibelius -viulukilpailu – International Sibelius Violin Competition	Sibelius-seura – Sibelius Society	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. 55 000 € + erikoispalkintoja – A total of EUR 55,000 and special prizes
Jorma Panula -kapellimestarikilpailu – Jorma Panula Conducting Competition	Vaasan kaupunki, Viljo ja Maire Vuorion säätiö – Town of Vaasa, Viljo and Maire Vuorio foundation	3 vuoden välein – Every 3 years	Yht. 25 000 € – A total of EUR 25,000
Jyväskylän pianokilpailu – Jyväskylä Piano Competition	Suomen musiikkioppilaitosten liitto SML ry., Jyväskylän ammattiopisto / Konservatorio – Union of Finnish music institutes, Jyväskylä vocational institute / Conservatory	3 vuoden välein – Every 3 years	Yht. 17 600 € – A total of EUR 17,600
Jyväskylän viulukilpailu – Jyväskylä Violin Competition	Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän kaupunkiseurakunta, Jyväskylä Sinfonia, Jyväskylän ammattikorkeakoulu – City of Jyväskylä, Jyväskylä city parish, Jyväskylä City Orchestra, Jyväskylä Polytechnic	3 vuoden välein – Every 3 years	Yht. 7 000 € – A total of EUR 7,000
Kangasniemen Laulukilpailu – Kangasniemi singing competition	Kangasniemen Musiikintystävät ry. – Kangasniemi musical society	Vuosittain – Annually	Yht. 11 500 € – A total of EUR 11,500
Kansainvälinen Maj Lind Pianokilpailu – Helsinki International Maj Lind Piano Competition	Sibelius-Akatemia – Sibelius Academy	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. 78 500 € – A total of EUR 78,500
Kansainvälinen Mirjam Helin -laulukilpailu – Mirjam Helin International Singing Competition	Suomen Kulttuurirahasto – Finnish Cultural Foundation	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. 133 000 € – A total of EUR 133,000
Kansainvälinen Paulon sellokilpailu – International Paulo Cello Competition	Kansainvälinen sellotapahtuma ry., Yleisradio – International Cello Festival, Finnish Broadcasting Company YLE	Muutaman vuoden välein – Every few years	Yht. 44 000 € – A total of EUR 44,000
Kansainvälinen Uuno Klami -sävellyskilpailu – International Uuno Klami Composition Competition	Kansainvälisen Uuno Klami -sävellyskilpailun kannatusyhdistys ry. – Support association of the International Uuno Klami Composition Competition	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. 27 000 € – A total of EUR 27,000
Kiuruveden IskelmäViikko	Kiuruveden Iskelmä Oy	Vuosittain – Annually	Yht. 6 000 € – A total of EUR 6,000
Kultainen Harmonikka – The Golden Accordion	Sata-Häme Soi, Suomen Harmonikkaliitto, MTV3 – Sata-Häme Accordion Festival, Finnish Accordion Association, MTV3	Vuosittain – Annually	Yht. 4 000 € – A total of EUR 4,000
Kuopion valtakunnallinen viulukilpailu – Kuopio national violin competition	Kuopion Musiikintystävien Yhdistys ry.	5 vuoden välein – Every 5 years	Yht. 17 000 € + erikoispalkintoja – A total of EUR 17,000 + special prizes
Lappeenrannan valtakunnalliset laulukilpailut – Lappeenranta national singing competition	Lappeenrannan kaupunki – Town of Lappeenranta	2 vuoden välein – Every 2 years	Yht. 47 500 € – A total of EUR 47,500
Merikanto-laulukilpailu – Merikanto singing competition	Taidekeskus Salmela – Salmela art centre	4 vuoden välein – Every 4 years	Yht. 12 000 € – A total of EUR 12,000
Nordic Kokkola Lied Competition	Kokkolan lied- ja kamarimusiikkikilpailujen kannatusyhdistys ry. – Patron's Association for Kokkola Lied and Chamber Music Competitions	Noin 3 vuoden välein – Ca. every 3 years	Yht. 16 250 € – A total of EUR 16,250
Primus Ikaalinen	Sata-Häme Soi – Sata-Häme Accordion Festival	Vuosittain – Annually	6 500 € – EUR 6,500
Sibelius-laulukilpailu – International Sibelius Singing Competition	Järvenpään kaupunki, Järvenpään Sibelius-Viikot ry., Sibelius-Akatemia – Town of Järvenpää, Järvenpää Sibelius Festival association, Sibelius Academy	4 vuoden välein – Every 4 years	Yht. 22 500 € – A total of EUR 22,500
Tangon sävellys- ja sanoituskilpailu – Tango composer and lyricist competition	Seinäjoen Tangomarkkinat Oy, Tango- ja Viihdemusiikin Edistämissyhdistys ry. – Tango Festival in Seinäjoki	Vuosittain – Annually	3 000 € – EUR 3,000

5.9 Jatkuu
5.9 Cont.

Palkinto tai kilpailu – Award or competition	Järjestäjä tai jakaja – Organiser or awarding authority	Taajuus – Frequency	Palkintosumma ¹⁾ – Value of prizes ¹⁾
Timo Mustakallio -laulukilpailu – Timo Mustakallio Competition	Savonlinnan Oopperajuhlat ja Timo Mustakallio -säätiö – Savonlinna Opera Festival and Timo Mustakallio foundation	2 vuoden välein – Every 2 years	Yht. 25 000 € – A total of EUR 25,000
Toivo Kuula -laulukilpailu – Toivo Kuula singing competition	Alavuden kaupunki – Town of Alavus	..	Yht. 19 000 € – A total of EUR 19,000
Turun Sellokilpailu – Turku Cello Competition	Turun Soitannollinen Seura – Musical society in Turku	4 vuoden välein – Every 4 years	Yht. 16 500 € – A total of EUR 16,500
Vuoden Uusi Lastenlaulu – New children's song of the year	Salo – Lasten Laulukaupunki ry.	Vuosittain – Annually	Yht. 2 100 € – A total of EUR 2,100

B. Palkinnot – Awards:

Caj Ehrstedt-palkinto – Caj Ehrstedt prize	Svenska folkskolans vänner SFV / Caj ja Eva Ehrstedtin stipendirahasto – Caj and Eva Ehrstedt's scholarship fund	Vuosittain – Annually	5 000 € – EUR 5,000
Iskelmä-Finlandia	Nokian kaupunki / Tapsan Tahdit – Town of Nokia / Tapsan Tahdit festival	Yleensä vuosittain – Usually annually	10 000 € – EUR 10,000
Juha Vainio -palkinto – Juha Vainio prize	Juha Vainion rahasto – Juha Vainio fund	Vuosittain – Annually	6 000 € – EUR 6,000
Klemetti-palkinto – Klemetti prize	Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto SULASOL – SULASOL, The Finnish Amateur Musicians' Association	2 vuoden välein – Every 2 years	2 500 € – EUR 2,500
Kullervo Linna -palkinto – Kullervo Linna prize	Kullervo Linnan Säätiö – Kullervo Linna foundation	Vuosittain – Annually	2 x 4 200 € – EUR 4,200 x 2
Pacius-palkinto – Pacius prize	Helsingin yliopisto – University of Helsinki	Vuosittain – Annually	4 000 € – EUR 4,000
Reino Helismaa -palkinto – Reino Helismaa prize	Työväen Sivistysliitto TSL – Workers' Educational Association WEA	3–5 vuoden välein – Every 3–5 years	4 000 € – EUR 4,000
Suomen Muusikkojen Liiton palkinto – Prize of the Finnish Musicians' Union	Suomen Muusikkojen Liitto ry. – Finnish Musicians' Union	Vuosittain – Annually	5 000 € – EUR 5,000
Säveltaiteen valtionpalkinto – State Prize for Music	Valtion säveltaidetoimikunta – National Council for Music	Vuosittain – Annually	15 000 € – EUR 15,000
Teosto-palkinto – Teosto Prize	Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry. – Finnish Composers' Copyright Society Teosto	Vuosittain – Annually	Yht. 40 000 € – A total of EUR 40,000
Wihurin Sibeliuspalkinto – Wihuri Sibelius prize	Jenny ja Antti Wihurin rahasto – Jenny and Antti Wihuri Foundation	3 vuoden välein – Every 3 years	150 000 € – EUR 150,000

* Sisältää ainoastaan kilpailuja ja palkintoja, joissa palkintona on rahaa. – Only competitions and prizes including pecuniary awards.

1) Viimeisimpien jaettujen palkintojen summa. – Value of the latest awarded prizes.

Lähteet – Sources:

Palkintojen jakajien omat ilmoitukset – Reports of the awarding authorities

5.10 Musiikkiäänitteiden nimeketuotanto Suomessa 2000–2012*

5.10 Production of music recording titles in Finland 2000–2012*

Vuosi – Year	Singlet (vinyyli) – Singles (vinyl) Kpl – No.	LP-levyt ¹⁾ – LPs ¹⁾	CD-levyt – CDs	Minidisc-äänitteet – Minidisc recordings	Kasetit – Cassettes	Yhteensä – Total
2000	–	1	2 010	5	273	2 289
2001	–	7	1 720	2	91	1 820
2002	2	3	2 011	–	78	2 094
2003	8	7	2 161	–	63	2 239
2004	7	7	1 939	–	74	2 027
2005	15	20	2 558	–	46	2 639
2006	7	57	3 113	–	29	3 206
2007	14	19	2 303	–	3	2 339
2008	58	51	3 053	–	11	3 173
2009	28	51	2 827	–	3	2 909
2010	26	77	2 565	–	1	2 669
2011	35	7	2 413	–	6	2 461
2012	27	52	2 502	–	4	2 585
%						
2000	–	0,0	87,8	0,2	11,9	100
2001	–	0,4	94,5	0,1	5,0	100
2002	0,1	0,1	96,0	–	3,7	100
2003	0,4	0,3	96,5	–	2,8	100
2004	0,3	0,3	95,7	–	3,7	100
2005	0,6	0,8	96,9	–	1,7	100
2006	0,2	1,8	97,1	–	0,9	100
2007	0,6	0,8	98,5	–	0,1	100
2008	1,8	1,6	96,2	–	0,4	100
2009	1,0	1,8	97,2	–	0,1	100
2010	1,0	2,9	96,1	–	0,0	100
2011	1,4	0,3	98,0	–	0,3	100
2012	1,0	2,0	96,8	–	0,2	100

* EP-levyt on sijoitettu eri luokkiin koon mukaan: Singlen kokoiset EP-levyt singlelevyihin, LP:n kokoiset LP-levyihin. Maxi-singlet on sijoitettu LP-levyihin. CD-levyihin sisältyvät myös CD-singlet. Luvut sisältävät vuosittain vapaakappaleina saatujen äänitteiden määrät; käytännössä vuosittaisissa lukumääriissä on mukana myös edellisten vuosien myöhässä tulleita julkaisuja. – Records are classified by size. Single-size EPs are classed as singles, LP-size EPs and maxi singles are classed as LPs. CD singles are included in CDs. Figures include the numbers of legal deposit copies obtained by the copyright library annually; there are, in practice, delayed publications from previous years included in the numbers of each individual year.

1) Sisältää myös vinyylisinglet vuodesta 2011 alkaen. – Including also vinyl singles from 2011 onwards.

Lähteet – Sources:

Jyväskylän yliopiston kirjasto. Kansalliskirjasto – Jyväskylä University Library. National Library.

5.11 Äänitemarkkinat 1999–2013*
5.11 Recording markets 1999–2013*

Vuosi – Year	Singlet – Singles	Musiikkikasetit – Music cassettes	LP-levyt – LPs	CD-levyt – CDs	VHS & DVD	Yhteensä ¹⁾ – Total ¹⁾	Yhteensä – Total	Digitaaliset äänitteet ²⁾ – Digital recordings ²⁾	Yhteensä – Total
1 000							Milj. € – EUR million	Milj. € – EUR million	Milj. € – EUR million
1999	396	599	2	7 938	..	8 934	62,2	–	62,2
2000	520	420	9	8 649	..	9 597	67,2	–	67,2
2001	531	216	15	8 701	..	9 463	68,1	–	68,1
2002	490	81	11	8 228	..	8 810	64,8	–	64,8
2003	470	78	8	8 726	248	9 530	69,2	..	69,2
2004	365	86	8	7 720	284	8 463	61,2	..	61,2
2005	288	53	11	7 458	456	8 267	58,5	0,8	59,3
2006	211	17	8	7 965	474	8 676	57,8	1,6	59,3
2007 ³⁾	138	0	10	6 087	417	6 661	53,4	2,6	56,0
2008	106	0	14	5 835	331	6 329	49,4	2,6	52,0
2009	67	–	16	4 858	324	5 275	41,8	4,2	45,9
2010	80	0	28	4 961	284	5 365	35,2	7,8	43,0
2011	42	1	55	4 628	128	4 873	33,1	8,5	41,7
2012	50	0	48	4 556	87	4 748	30,6	11,5	42,2
2013	50	–	72	3 525	65	3 738	26,8	15,0	41,8

* Musiikkiuottajat – IFPI Finland ry:n jäsenyhtiöiden tukkumyyni. – Sales of IFPI Finland member companies at distributor level.

1) Vuodesta 2007 lähtien sisältää myös muita äänitetyyppejä (Blu-ray, SACD ym.). – From 2007 also includes other recording types (Blu-ray, SACD, etc.).

2) Sisältää matkapuhelinäänitteet. – Including mobile phone recordings.

3) Vuodesta 2007 alkaen pakkausten määrä yksittäisten äänitteiden sijaan. – From 2007 onwards number of packages instead of units.

Lähde – Source:

Musiikkiuottajat – IFPI Finland ry. – IFPI Finland, The Finnish National Group of IFPI (International Federation of the Phonographic Industry)

5.12 Äänitemyynnin markkinaosuudet 2000–2013*
5.12 Market shares of phonogram sales 2000–2013*

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Warner Music Finland	15,9	17,4	17,6	15,1	20,3	25,7	28,4	27,8	31,9	33,6
Sony Music Entertainment Finland ¹⁾	10,6	24,8	22,8	23,2	20,7	21,1	21,2	18,5	17,9	23,6
Universal Music	14,1	17,9	18,6	22,0	20,8	15,5	19,8	22,1	23,7	33,1
EMI Finland	16,2	18,6	19,1	16,6	14,8	14,2	12,8	14,4	12,4	–
Playground Music BAM Oy	–	–	–	3,6	5,1	3,9	8,7	7,0	6,5	4,5
Edel Records Finland	11,6	10,8	10,5	8,4	8,2	7,9	–	–	–	–
BMG Finland ¹⁾	11,9	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Muut – Others	19,7	10,5	11,4	10,3	10,1	11,9	9,1	10,2	7,7	5,1
Yhteensä – Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Osuudet Musiikkiuottajat IFPI Finlandin jäsenten myynnistä tukkutasolla. – Sales at distributor level. IFPI members only.

1) Elokuusta 2004 lokakuuhun 2008 Sony BMG Music Entertainment. – Sony BMG Music Entertainment from Aug 2004 until Oct 2008.

Lähde – Source:

Musiikkiuottajat – IFPI Finland ry. – IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry)

5.13 Äänitteiden tukkumyynnin arvo alkuperän mukaan 1990–2013*

5.13 Value of phonogram sales at distributor level by origin 1990–2013*

Vuosi – Year	Kotimaiset – National	Ulkomaiset – International	Yhteensä – Total
Milj. € – EUR million			
1990	18,0	24,3	42,3
1991	19,1	25,7	44,8
1992	18,0	23,5	41,5
1993	16,1	24,2	40,3
1994	17,7	24,7	42,4
1995	21,0	32,1	53,1
1996	25,2	30,0	55,1
1997	24,6	37,4	62,0
1998	27,7	36,3	64,0
1999	28,9	33,3	62,2
2000	30,4	36,8	67,2
2001	32,6	35,6	68,1
2002	31,4	32,2	63,6
2003	36,3	32,9	65,2
2004	34,5	26,7	61,2
2005	32,1	26,4	58,5
2006	33,1	24,6	57,8
2007	32,7	20,7	53,4
2008	28,9	20,5	49,4
2009	25,4	16,4	41,8
2010	22,1	13,1	35,2
2011	22,3	10,8	33,1
2012	21,2	9,5	30,6
2013	19,1	7,6	26,8
%			
1990	43	57	100
1991	43	57	100
1992	43	57	100
1993	40	60	100
1994	42	58	100
1995	41	59	100
1996	46	54	100
1997	40	60	100
1998	43	57	100
1999	47	53	100
2000	45	55	100
2001	48	52	100
2002	49	51	100
2003	56	50	100
2004	56	44	100
2005	55	45	100
2006	57	43	100
2007	61	39	100
2008	58	42	100
2009	61	39	100
2010	63	37	100
2011	67	33	100
2012	69	31	100
2013	71	29	100

* Taulukon tiedot kattavat vain Musiikkituottajat – IFPI Finland ry:n jäsenten fyysisten äänitteiden tukkumyynnin. – Data cover the sales of physical recordings at distributor level of IFPI Finland members only.

Lähde – Source:

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. – IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry)

5.14 Kautta aikojen myydyimmät kotimaiset ja ulkomaiset albumiäänitteet Suomessa*
5.14 All time best-selling domestic and imported album recordings in Finland*

Esittäjä – Performer	Äänitteen nimi – Name of album	Musiikkilaji ¹⁾ – Musical genre ¹⁾	Julkaisuvuosi – Year of release	Levy-yhtiö – Record company	Myynti vuoden 2012 loppuun mennessä – Sales as of end 2012
Kotimaiset – Domestic					
1. Jari Sillanpää	Jari Sillanpää	Suomalainen iskelmä – <i>Finnish easy listening</i>	1996	Mediamusiikki / Edel	272 942
2. Eppu Normaali	Repullinen hittejä	Suomirock – <i>Finnish rock</i>	1996	Poko	250 377
3. Kirka	Surun pyyhät silmistäni	Suomalainen iskelmä – <i>Finnish easy listening</i>	1989	BMG (Flamingo)	214 196
4. Dingo	Kerjäläisten valtakunta	Suomirock ja pop – <i>Finnish rock and pop</i>	1985	Finnlevy	190 894
5. Joel Hallikainen	Joel Hallikainen	Suomalainen iskelmä – <i>Finnish easy listening</i>	1992	Finnlevy	178 654
6. Kaija Koo	Tuulten viemää	Suomalainen iskelmä – <i>Finnish easy listening</i>	1993	WEA	175 144
7. Smurffit	Tanssihitit Vol. 1	Tanssipop – <i>Dance-pop</i>	1996	EMI	174 608
8. Hurriganes	Roadrunner	Suomirock – <i>Finnish rock</i>	1975	Love	171 224
9. Vesa-Matti Loiri	Sydämeeni joulun teen	Joululaulut – <i>Christmas carols</i>	1988	Warner	167 788
10. Topi Sorsakoski & Agents	Besame Mucho	Iskelmä – <i>Easy listening</i>	1987	Parlophone	165 833
Ulkomaiset – Imported					
1. Queen	Greatest Hits 2	Rock	1991	EMI	149 622
2. Abba	Gold – <i>Greatest Hits</i>	Pop / rock	1992	Universal	145 962
3. Bon Jovi	Cross Road – <i>The Best Of</i>	Rock	1994	Universal	123 354
4. Michael Jackson	Thriller	Pop, rhythm & blues	1983	Sony	119 061
5. Dire Straits	Brothers In Arms	Rock	1985	Universal	116 784
6. Baccara	Baccara	Tanssipop – <i>Dance-pop</i>	1977	Discophon	115 000
7. Metallica	Metallica	Hevirock – <i>Heavy Metal</i>	1991	Universal	112 856
8. Bruce Springsteen	Born In The USA	Rock	1984	Sony	108 913
9. Roxette	Joyride	Pop / rock	1991	EMI	101 197
10. Céline Dion	Let's Talk About Love	Pop / rock, iskelmä – <i>Pop / rock, easy listening</i>	1997	Sony	97 744

1) Lähteet: AMG All Music Guide (www.allmusic.com) ja artistien nettisivut. – Sources: AMG All Music Guide (www.allmusic.com) and websites of the artists.

* Sisältää Musiikkituottajat – IFPI Finland ry:n jäsenyhtiöiden ilmoittamat myyntimäärät. Luvut ovat levy-yhtiöiden ilmoittamia äänitteiden myyntimääriä, joihin sisältyvät LP-levyt, CD-levyt, minidisc-äänitteet, kasetit sekä digitaaliset äänitteet. – Includes sales notified by members of IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry). The figures are based on sales of recordings reported by record companies and include LPs, CDs, minidiscs, cassettes and digital recordings.

Lähde – Source:

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. – IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry)

5.15 Myydyimmät albumiäänitteet Suomessa 2012*
5.15 Best-selling albums in Finland 2012*

Esittäjä – Performer	Albumin nimi – Name of album	Musiikkilaji ¹⁾ – Musical genre ¹⁾	Levy-yhtiö – Record company	Myynti 2012 (kpl) – Sales 2012 (copies)
Kotimaiset – Domestic				
1. Eri esittäjiä – <i>Various artists</i>	Vain elämää	Eri tyylejä – <i>Various</i>	WEA/Warner	164 119
2. Robin	Koodi	Teinipop – <i>Teen pop</i>	Universal	117 126
3. Eri esittäjiä – <i>Various artists</i>	Vain elämää jatkuu	Eri tyylejä – <i>Various</i>	WEA/Warner	81 725
4. Robin	Chillaa	Teinipop – <i>Teen pop</i>	Universal	73 439
5. Jukka Poika	Yhdestä puusta	Suomireggae – <i>Finnish reggae</i>	KHY Suomen Musiikki / Warner Music	42 429
6. Jesse Kaikuranta	Vie mut kotiin	Pop	Universal	38 985
7. Chisu	Kun valaistun	Pop	HMC/ Warner	31 541
8. Juha Tapio	Joululauluja	Joulumusiikki – <i>Christmas music</i>	Kaiku Records	29 080
9. Erin	Hunningolla	Pop, iskelmä – <i>Pop, easy listening</i>	Warner	27 655
10. Cheek	Sokka irti	Rap	WEA/Warner	27 467
Ulkomaiset – Foreign				
1. Adele	21	Pop	XL/Playground	44 297
2. Bruce Springsteen	Wrecking Ball	Rock	Sony	21 463
3. One Direction	Take Me Home	Teinipop – <i>Teen pop</i>	Sony	19 919
4. Leonard Cohen	Old Ideas	Pop/rock	Sony	18 605
5. Muse	The 2nd Law	Rock	Warner	16 427
6. Pink	The Truth About Love	Poprock	Sony	15 084
7. Led Zeppelin	Celebration Day	Hardrock	Warner	13 999
8. Linkin Park	Living Things	Rock	Warner	12 032
9. Michael Bublé	Christmas	Joulumusiikki – <i>Christmas music</i>	Warner	10 954
10. Madonna	MDNA	Pop	Universal	10 908

* Sisältää Musiikkituottajat – IFPI Finland ry:n jäsenyhtiöiden ilmoittamat myyntimäärät. Luvut ovat levy-yhtiöiden ilmoittamia äänitteiden myyntimääriä, joihin sisältyvät LP-levyt, CD-levyt, minidisc-äänitteet, kasetit sekä digitaaliset äänitteet. – Includes sales notified by members of IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry). The figures are based on sales of recordings reported by record companies and include LPs, CDs, minidiscs, cassettes and digital recordings.

1) Lähteet: AMG All Music Guide (www.allmusic.com) ja artistien nettisivut. – Sources: AMG All Music Guide (www.allmusic.com) and websites of the artists.

Lähteet – Sources:

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. – IFPI Finland (International Federation of the Phonographic Industry)

5.16 Esitetyimmät sävelmät 2012*

5.16 Most frequently played melodies 2012*

Sävelmä – Melody	Säveltäjä – Composer	Kustantaja – Label
Elävä musiikki (konserteissa, ravintoloissa, tanssipaikoilla, laivoilla ym.) – Live music (at concerts, in restaurants, at dance venues, on ships etc.)		
1. Paratiisi	Rauli Somerjoki	Warner / Chappell Music Finland Oy
2. Ikkunaprinsessa	Ray Stanley	Campbell Connelly
3. Keinu kanssani	Pablo Rosas Rodriguez	Peer International
4. Kulkurin iltatähti	Toivo Kärki	Warner / Chappell Music Finland Oy
5. Get On	Henry Aaltonen, Pekka Järvinen & Christer Häkkinen	Warner / Chappell Music Finland Oy
6. Se jokin sinulla on	Gerard Marsden, Leslie Maguire, Les Chadwick & Frederick Marsden	Universal
7. Hiljaiset sillat	Aarne Hartelin	Finlanders Productions Oy
8. Satumaa	Unto Mononen	Warner / Chappell Music Finland Oy
9. Kaksi kolpakkoa neiti	Martti Maja	Warner / Chappell Music Finland Oy
10. Oikeesti	Kaisa Ranta	Finlanders Productions Oy
Ylen radiolähetyksissä – In radio broadcasts of the Finnish Broadcasting Company YLE		
1. Euphoria	Thomas G-son & Peter Boström	Peermusic, Warner / Chappell Music Scandinavia & G2 Publishing
2. Somebody That I Used to Know	Luiz Bonfá & Walter de Backer	Kobalt & Warner / Chappell Music Scandinavia
3. Soutaa huopaa	Antti Hakala & Jonas Karlsson	–
4. Gangnam Style	Park Jae Sang & Yoo Keon Hyung	Universal / MCA Music Scandinavia, Sony / ATV Music Publ. Scandinavia & Emi Music Publ. Scandinavia
5. När jag blundar	Jonas Karlsson	–
6. Call Me Maybe	Carly Jepsen, Tavish Crowe & Joshua Ramsay	Universal / MCA Music Scandinavia
7. Ai Se Eu Te Pego	Sharon Acioly, Antonio Carlos Paim Cerqueira, Amanda Teixeira, Karine Assis Vinagre & Aline Da Fonseca	Editora Musical Pantanal
8. Älä tyri nyt	Jukka Rousu & Tommi Tikkanen	–
9. Skyfall	Paul Epworth & Adele Adkins	Emi Music Publ. Scandinavia & Universal
10. Some Die Young	Laleh Poukkarim	Lost Army
Kaupallisilla radiokanavilla – In commercial radio broadcasts		
1. Kohtalon oma	Christel Sundberg	Hear Kitty
2. Tähtipölyä	Timo Kiiskinen & Markus Koskinen	Jeahbeibe & Warner / Chappell Music Finland
3. Kesäyö	Artturi Taira, Reko Aho & Arto Tuunela	–
4. Tie	Christel Sundberg	Hear Kitty
5. Drive by	Patrick Monahan, Espen Lind & Amund Bjørklund	Emi Music Publ. Scandinavia
6. Euphoria	Thomas G-son & Peter Boström	Peermusic, Warner / Chappell Music Scandinavia & G2 Publishing
7. Kolmas pyörä	Christel Sundberg	Hear Kitty
8. When We Stand Together	Chad Kroeger, Michael Kroeger, Ryan Peake & Joey Moi	Fintage Publishing & Warner / Chappell Music Scandinavia
9. What Doesn't Kill You (Stronger)	Alexandra Tamposi, David Gamson, Gregory Kurstin & Jörgen Elofsson	Emi Music Publ. Scandinavia & BMG Rights Management Scandinavia
10. Vie mut kotiin	Eppu Kosonen	Cpon huone, Kaiku Songs & Warner / Chappell Music Finland
Esitetyimmät suomalaissävelmät ulkomailla – Most frequently played Finnish melodies abroad		
1. Viulukonsertto – Violin concert op. 47	Jean Sibelius	Robert Lienau
2. Sinfonia – Symphony 2 op. 43	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag
3. Sinfonia – Symphony 5 op. 82	Jean Sibelius	Edition Wilhelm Hansel
4. Sinfonia – Symphony 1 op. 39	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag
5. In the Shadows	Lauri Ylönen, Eero Heinonen, Aki-Markus Hakala & Pauli Rantasalmi	Boneless-Skeletor oy, Grotto Entertainment oy, Art Slow oy & On the Beat oy
6. Finlandia op. 26 no. 7	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag
7. Lemminkäinen suite op. 22	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag
8. Sinfonia – Symphony 7 op. 105	Jean Sibelius	Edition Wilhelm Hansel
9. Karelia suite op. 11	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag
10. Sinfonia – Symphony 4 op. 63	Jean Sibelius	Breitkopf & Härtel Musikverlag

* Kustakin esityskerrasta sävelmä saa yhden pisteen. Teosto ry. ei julkaise pistemääriä. – One point is gained for each presentation. The Finnish Composers' Copyright Society Teosto does not publish the scores.

Lähde – Source:

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry. – Finnish Composers' Copyright Society Teosto

5.17 Äänitteitä kuunnelleiden osuus keskimääräisenä päivänä 1990–2013

5.17 Average daily reach of phonograms 1990–2013

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013
	%																Min./päivä – Min/day
Kaikki – All	24	18	16	15	16	16	15	18	17	17	16	18	16	14	15	14	18
Sukupuoli – Sex																	
Naiset – Women	24	18	17	15	15	16	15	17	17	17	16	18	16	13	14	14	17
Miehet – Men	23	18	16	15	16	16	15	18	17	16	16	17	16	14	15	14	19
Ikä – Age																	
9–14 ¹⁾	44	38	31	28	25	29	23	31	31	30	28	31	27	25	23	21	21
15–24	58	46	40	38	38	37	35	40	40	38	37	40	36	32	34	30	43
25–34	29	20	18	18	19	21	20	24	24	24	23	26	25	22	23	23	32
35–44	13	15	14	12	13	13	14	15	14	15	15	16	15	13	15	15	18
45–54	..	9	9	9	10	9	9	11	10	10	9	11	10	7	9	10	11
55–64	..	7	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	5	5	6	6
65–	..	4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5	4	3	4	4	4

1) Taulukon muissa kuuntelua kuvaavissa tiedoissa mukana vain ikäryhmät 10+. – All other data in the table describe listening for age groups 10+ and over.

Lähteet – Sources:

Finnpanel Oy

YLE/leisötutkimus – YLE Audience research

5.18 Suomen musiikkiviennin tunnuslukuja 1999–2012*

5.18 Key figures on Finnish music exports 1999–2012*

Vuosi – Year	Hyödykkeiden myynti ¹⁾ – Sales of goods ¹⁾	Palveluiden myynti ²⁾ – Sales of services ²⁾	Tekijänoikeuskorvaukset ³⁾ – Copyright royalties ³⁾	Viennin arvo yhteensä – Exports total
	Milj. € – EUR million			
1999.	1,9	..	..	3,8
2000.	6,1	..	3,3	9,4
2001.	7,2	3,5	4,7	15,4
2002.	5,2	6,7	5,9	17,9
2003.	5,4	9,5	5,2	20,0
2004.	9,4	6,0	6,3	21,7
2005.	12,1	10,3	6,5	28,9
2006.	12,2	7,0	7,1	26,2
2007.	8,8	4,9	6,1	19,8
2008.	6,5	10,3	6,5	23,3
2009.	18,2	7,9	6,0	32,1
2010.	20,2	8,4	5,9	34,5
2011.	21,1	6,8	5,3	33,1
2012.	21,6	9,1	5,1	35,8

* Lukuihin eivät sisälly myyntiporaan vienti, sähköinen kauppa (soittoäänit yms.), musiikinopetus, musiikkijournalismi, radion ja TV:n ohjelmamynti, soitinvalmistus, ulkomaisissa levy-yhtiöissä olevien suomalaisartistien rojaltiltulot. Luvut eivät ole vertailukelpoisia tämän tilastojulkaisun muiden lukujen, Tilastokeskuksen ulkomaankauppatilastojen eivätkä Tullihallituksen ulkomaankauppatilastojen kanssa. – Figures exclude export activities of sales divisions, e-commerce (ringtunes etc.), music teaching, music journalism, programme sales of radio and tv productions, manufacturing of musical instruments, royalties of Finnish artistes in foreign record companies. Figures are neither comparable to other figures presented in this publication, Statistics Finland's statistics on foreign trade nor to the foreign trade statistics of National Board of Customs.

1) Tulot myytävistä hyödykkeistä (cd-levyt, videokasetit, painotuotteet ym.), rojalteista, lisenssituloista sekä kustannussopimuksista. – Income from goods for sale (CDs, video cassettes, printed matter, etc.), royalties, licensing income and publishing contracts.

2) Tulot myytävistä palveluista kuten live-esiintymiset, äänitysstudioiden palvelut, manageritoiminnan ja markkinoinnin palvelut, lainoilliset palvelut ja musiikkivideoiden tuotannon palvelut. – Income from sold services, such as live concert performances, recording studio services, manager and marketing services, legal services and video production.

3) Teosto, Gramex, NCB sekä musiikkikustantajat. – Finnish Composers' Copyright Society Teosto, Gramex, Nordisk Copyright Bureau NCB and music publishers.

Lähteet – Sources:

Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja rakenne vuonna 2001 – 2012 – Total market value and structure of Finnish music exports in 2001 – 2012. Helsinki: Music Finland & Media Clever Oy.

6 Elokuva

Elokuva teatterissa

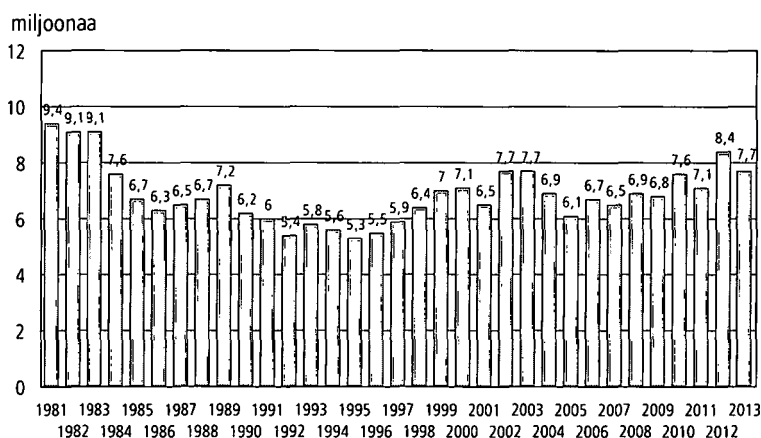
Elokuviissa käyntien määrä, 8,4 miljoonaa vuonna 2012, oli suurempi kuin kertaakaan vuoden 1983 jälkeen. Kotimaisten elokuvien suosio on jatkunut, sillä myös niiden osuus katsojista, 28 prosenttia, oli suurin vuosikymmeniin. Kymmenestä eniten katsojia vetäneestä elokuvasta kolme oli kotimaisia vuonna 2012. Vuonna 2013 elokuvissa käyntien määrä laski hieman ollen noin 7,7 miljoonaa, mutta kotimaisten elokuvien suosio jatkui: katsojaosuus oli 23 prosenttia, ja vuoden katsotuin elokuva, Johanna Vuoksenmaan 21 tapaa pilata avioliitto, veti teattereihin yli 400 000 henkeä. (www.ses.fi.) (Taulukot 6.1 ja 6.2, kuvio 6.1.)

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 tulosten mukaan elokuvissa käymisessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Noin puolet vastanneista ilmoitti käyneensä elokuvissa viimeisten 12 kuukauden aikana. Innokkaimpia elokuvissa kävijöitä ovat nuoret. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html). Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta kos-

kevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) tulosten mukaan elokuvissa käynti kuuluu suosituimpiin kulttuuriharrastuksiin: kaksi kolmesta suomalaisesta oli käynyt elokuvissa viimeisten 2 vuoden aikana. Saman tutkimuksen mukaan elokuvateatteri kuuluu suomalaisten mielestä tärkeimpiin lähikulttuuripalveluihin.

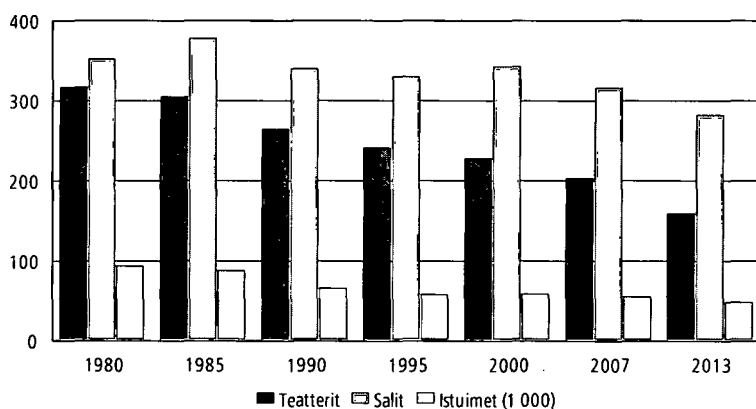
Elokuvateattereita oli 159 vuonna 2013 eli 3 teatteria vähemmän kuin edellisvuonna. Elokuvasalien määrä sen sijaan pysyi samoissa lukemissa. Helsingin osuus koko maan elokuvissa käynneistä on laskenut edelleen ollen 25 prosenttia vuonna 2012, kun se vielä vuonna 2005 oli 38 prosenttia. Syyinä laskuun ovat etenkin Vantaalle ja Espooseen valmistuneet uudet monisaliteatterit, kun samalla Helsingin vanhoja teattereita on suljettu. Elokuviissa käyntien määrällä mitattuna Vantaa onkin kohonnut Suomen neljänneksi suurimmaksi elokuvapaikkakunnaksi, ja Espoo on sijalla 6. Pääkaupunkiseudun osuus koko Suomen elokuvissa käyntien määrästä oli 37 prosenttia vuonna 2012 eli samaa luokkaa kuin Helsingin osuus 7 vuotta aiemmin. (Taulukot 6.1 ja 6.3.)

Suomen suurin elokuvateatteriyritys on vuonna 1986 perustettu Finnkino Oy, jolla on 14

Kuvio 6.1
Elokuviissa käynnit 1981–2013

Lähde:
Suomen elokuvasäätiö

Kuvio 6.2
Elokuvateatterit, -salit ja -istuimet
1980–2013

Lähde:
Suomen elokuvasäätiö

elokuvateatteria 10 paikkakunnalla. Finnkinon teattereita on suurimmissa kaupungeissa. Useat teatterit ovat monisalisia. Lisäksi Finnkinolla on tytäryhtiöt Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Yhtiön palveluksessa on noin 350 työntekijää. (www.finnkino.fi)

Vuonna 2012 esitettyjen elokuvien määrä, 322, oli pienin sitten vuoden 2003. Uusia elokuvia ohjelmistoon tuli 176. Näin ollen ensi-iltaelokuvien osuus koko ohjelmistosta kohosi 54 prosenttiin. Teattereiden tarjonta on nykyisin uutuusvoittoisempaa kuin 1980- ja 1990-luvulla. Esimerkiksi vuonna 1995 ensi-iltaelokuvia oli 31 prosenttia koko ohjelmistosta ja vuonna 1985 vain 15 prosenttia. Muutos on seurausta siitä, että teatterit ovat supistaneet ohjelmistoaan, mutta ensi-iltojen määrä on pysynyt suurin piirtein ennallaan. Teatterit esittävät pienempää ohjelmistoaan aiempaa aktiivisemmin mutta lyhyemmän aikaa. Nykyään elokuvat siirtyvät teattereista entistä nopeammin muihin esityskanaviin kuten myynti- ja vuokravideoiksi sekä televisioon ja internetiin. (Taulukko 6.1.)

Elokuvalipun keskihinta oli vuonna 2012 jo lähes 10 euroa. Nimellishinta on kaksinkertais- tunut vuodesta 1993, mutta on muistettava, että useissa teattereissa on nykyisin käytössä eri hinnat samoille elokuville näytösajasta riippuen. Esimerkiksi Helsingin Tennispalatsissa elokuvaliput ovat edullisimmat arkisin päivänäytöksissä, 6,5 euroa vuonna 2013, kun taas kalleimmillaan samasta elokuvasta sai pulittaa lauantai-iltais- in 13,5 euroa (www.finnkino.fi). (Taulukko 6.1.)

Ensi-iltaelokuvia tuodaan elokuvateattereihin eniten Yhdysvalloista, vaikkakin niiden määrä, 82, oli vuonna 2012 pienin sitten vuoden 1998. Niiden osuus ensi-illoista jäikin alle 50 prosentin, mikä on erittäin harvinaista. Kotimaisia elokuvia ohjelmistoon tuli peräti 36 kappaletta eli yli 20 prosenttia kaikista ensi-iltaelokuvista. Määrä on suurempi kuin 1950-luvun ns. kultakaudella. Muiden EU-maiden osuus oli runsas neljännes. Eurooppalaisten elokuvien osuus ensi-iltaelokuvista, 49 prosenttia, kohosi vuonna 2012 poikkeuksellisesti suuremmaksi kuin amerikkalaisten. Vuonna 2013 kotimaisten ensi-iltaelokuvien määrä nousi jälleen uuteen ennätykseen eli 38:aan. (Taulukot 6.1 ja 6.4.)

Elokuvatoimistoittain tarkasteltuna viiden suurimman toimiston osuus ensi-illoista vuosina 1998–2012 on ollut yli 50 prosenttia. Vuonna 2012 suurimmat toimistot olivat FS Film Oy 38:lla ja Nordisk Film Theatrical Distribution 26 ensi-iltaelokuvalla. Kotimaisista elokuvatuotantoyrityksistä suurimmat vuosina 1998–2012

ovat olleet MRP Matila Röhr Productions sekä Solar Films Inc. Edellinen on kyseisen 15 vuoden aikana tuottanut 23 elokuvaa, jälkimmäinen 22. Kaikkiaan Suomessa on tänä ajanjaksona toiminut 88 elokuvatuotantoyritystä, joista 49 on tuottanut vain yhden elokuvan. (Taulukot 6.5 ja 6.6.)

Valtion elokuvataidetoimikunta jakaa vuosittain apurahoja elokuvataiteen harjoittajille. Vuonna 2014 apurahan sai 15 hakijaa. Näistä viisivuotisen apurahan sai 2 hakijaa, kolmevuotisen 3 hakijaa, yksivuotisen 6 hakijaa ja puolivuotisen 4 hakijaa. (Valtion elokuvataidetoimikunta, www.taik.fi.)

Suosituimmat suomalaiselokuvat ulkomailla, Michael Hegnerin ja Kari Juusosen Niko – lentäjän poika sekä Aki Kaurismäen Mies vailla menneisyyttä, ovat vetäneet yli 2 miljoonaa katsojaa pelkästään Euroopan audiovisuaalisen observatorion tilastoihin kuuluvissa maissa. Kaikkiaan 5 suomalaista elokuvaa on saavuttanut yli 1 miljoona katsojaa. (Taulukko 6.7.)

Elokuva televisiossa ja videolla

Television elokuvatarjonta on kasvanut sitä mukaa kun kanavavalikoima on lisääntynyt. Kun valtakunnallisilla vapaasti katsottavilla kanavilla esitettiin vuonna 1994 yhteensä 651 elokuvaa, määrä oli vuonna 2008 kohonnut jo yli 1 600:n. Samalla kun televisiosta on tullut entistä keskeisempi elokuvien esityskanava, on elokuvista tullut entistä keskeisempi osa television ohjelmistoa. Television tekninen kehitys (mm. taulu-tv ja teräväpiirtolähetykset) on osaltaan tehnyt television aiempaa sopivammaksi myös elokuvien katseluun. Televisiokanavien kymmenestä eniten katsotusta elokuvasta 5 oli kotimaisia vuonna 2012. (Yleisradio Oy, MTV Oy, Nelonen.) (Taulukko 6.9.)

Kuvatallenteet ovat myös tärkeä elokuvien jakelukanava. Kuvatallenteita vuokrattiin noin 26 miljoonalla eurolla ja myytiin noin 118 miljoonalla eurolla vuonna 2011. Myynti ja vuokraus kasvoivat vielä 2000-luvun alkuvuosina, mutta sen jälkeen volyymissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Nykyisin tallenteet myydään ja vuokrataan dvd- ja blu-ray -muodossa, kun taas VHS-kasetit ovat jääneet pois. Suosituimmista videotallenteista suurin osa on ollut yhdysvaltalaisia. Lapset ovat aktiivisimpia videoiden katselijoita. Viime vuosina videoiden katseluun käytetty aika on jonkin verran vähentynyt. (Taulukot 6.10–6.11.)

Elokvafestivaalit, -keskukset ja -kerhot

Kodin ulkopuolinen elokuvatarjonta muodostuu kaupallisen teatteriverkon ohjelmiston lisäksi elokvafestivaaleista, -keskuksista ja -kerhoista. Niissä esitetään usein sellaisia elokuvia, jotka eivät tule lainkaan elokvateattereiden ohjelmistoon. Elokvakerhotoimintaa on Suomessa ollut jo 1950-luvulla. Nykyisin toiminta on kuitenkin vähäisempää, ja kerhojen määrä on viime vuosina jälleen kääntynyt laskuun. Vuonna 2013 oli toiminnassa 29 elokvakerhoa, kun niitä vielä vuonna 2010 oli 39 ja 1980-luvulla peräti yli 200. (Taulukko 6.12.)

Elokvafestivaalit ja -tapahtumat ovat täytäneet elokvakerhojen vähenemisen jättämää aukkoa elokvien harrastamisessa. Suomessa järjestetään vuosittain useita elokvafestivaaleja, ja myös monissa muissa kulttuuritapahtumissa esitetään elokuvia. Keskeisimmillä festivaaleilla yleisömäärä nousee kymmeneen tuhansiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi elokvafestivaaleille tukea yhteensä 520 000 euroa vuonna 2013. Eniten tukea saivat Tampereen elokvajuhat ry. (148 000 euroa) ja Sodankylän Elokvafestivaali ry. (113 000 euroa). (Taulukko 6.13.)

Alueellisten elokvakeskusten tehtävänä on ylläpitää vaihtoehtoista elokvatarjontaa ja järjestää koulutusta alan harrastajille. Suomessa toimii nykyisin 12 alueellista elokvakeskusta, joista vanhin, Oulun elokvakeskus, on perustettu vuonna 1973. Keskuksilla on myös kaupallista esitystoimintaa, mutta sen ohjelmistoa valittaessa kiinnitetään erityistä huomiota monipuolisuuteen sekä elokvien taiteelliseen laatuun. Keskuksat saavat rahoitusta mm. valtiolta ja kunnilta. Keskuksista suurimmassa, Pirkanmaan elokvakeskuksessa, pidettiin peräti 1 490 elokvaesitystä vuonna 2012. Lippuja myytiin yli 21 000. (Taulukko 6.14.)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen laitos, jonka tehtäviä ovat audiovisuaalisten teosten (elokvien sekä televisio- ja radio-ohjelmien) arkistointi, audiovisuaalisen kulttuurin tuntemuksen ja mediakasvatuksen edistäminen, kuvaohjelmien ikärajaluokittelu ja kuvaohjelmamarkkinoiden valvonta sekä tutkimus ja sen edistäminen. KAVI perustettiin vuonna 2014 yhdistämällä Kansallinen audiovisuaalinen arkisto (KAVA) eli entinen Suomen elokuva-arkisto sekä Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus (MEKU). Audiovisuaalisella instituutilla on esitystoimintaa seuraavilla paikkakunnilla: Helsinki, Hämeenlinna, Oulu, Tampere, Turku, Jyväskylä, Joensuu,

Lahti, Vaasa ja Rovaniemi. Valtaosa esityksistä järjestetään kuitenkin instituutin omassa teatterissa Helsingissä. Vuonna 2012 silloinen KAVA piti runsaat 1 000 elokvaesitystä, ja niissä oli katsojia lähes 47 000. Kaikki katsojat eivät ole luvussa mukana, sillä viidellä paikkakunnalla – Joensuu, Kuopio, Lahti, Rovaniemi, Vaasa – näytöskohtaisia lippuja ei myydä, jolloin katsojamääristä ei ole tarkkaa tietoa. Näiden paikkakuntien katsojamäärät puuttuvat kokonaissummasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) (Taulukko 6.15.)

Suomen elokvakontakti ry. on elokvanteikijöiden perustama levitysjärjestö, joka vuokraa elokvia filmi- ja videotallenteina. Suomen elokvakontaktin yli 3 000 esityksessä oli noin 164 000 katsojaa vuonna 2012. Lähes 85 prosenttia esityksistä oli lastenelokvia. Elokvakontakti järjestää joka syksy Helsingin lyhytelokvafestivaalin (entinen Kettupäivät), joiden aikana esitellään uudet kotimaiset lyhytelokvat. Festivaalilla oli 2 500 kävijää vuonna 2012. (www.helf.fi.) (Taulukko 6.16.)

Tilastolähteet

Suomen elokvasäätiö kerää vuosittain tiedot elokvateattereiden toiminnasta. Tiedot kattavat muun muassa esitetyt elokvat, katsojamäärät, lipputulot, ensiesitykset ja elokvien tuotantoyritykset. Elokvasäätiö julkaisee tiedot Elokvavuosi-julkaisussa, joka on saatavana myös säätiön nettisivuilla (www.ses.fi). Suomen elokvasäätiön tukitoimintaa koskevat tiedot julkaistaan vuosittain elokvasäätiön toimintakertomuksessa. Valtion elokvataidetoimikunta pitää yllä tilastoja myöntämistään apurahoista (www.taike.fi).

Televisioyhtiöt tuottavat tietoja tv-kanavilla esitettyjen elokvien määristä. Finnpanel tuottaa vuosittain tietoja videoiden katselusta tv-mittaritutkimuksessaan. Suomen elokvatoimistojen liitto tuottaa tietoja vuokrattujen ja myytyjen videotallenteiden määristä. Euroopan audiovisuaalinen observatorio (European Audiovisual Observatory) on toimittanut tiedot ulkomailla esitetyistä suomalaisista elokvista. Elokvakerhojen toimintaa tilastoidaan Varsinais-Suomen elokvakeskuksen elokvakerhopalvelussa. Kansallista audiovisuaalista instituuttia, alueellisia elokvakeskuksia, Suomen elokvakontaktia ja elokvafestivaaleja koskevat tiedot on saatu niiltä itseltään.

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan elokvissa käymistä noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja kos-

kevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päättökset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa Kulttuuritilasto 2011 (taulukko 11.12). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poistettuina Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöltä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Muut lähteet

Finnkino (www.finnkino.fi)

Helsingin lyhytelokuvafestivaali (www.helf.fi)

MTV Oy

Nelonen

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yleisradio Oy

Taulukot – Tables

6.1	Elokuvateatterit 1980–2013 <i>Cinemas in Finland 1980–2013</i>	130
6.2	Vuoden 2013 suosituimmat elokuvat <i>Top ten films 2013</i>	131
6.3	Suurimmat elokuvateatteripaikkakunnat 2012 <i>Biggest cinema towns in Finland 2012</i>	131
6.4	Pitkien elokuvien ensi-illat alkuperämaittain 1985–2012 <i>New feature film premieres by country of origin 1985–2012</i>	132
6.5	Pitkien elokuvien ensi-illat elokuvatoimistoittain 1998–2012 <i>Feature film premieres by distributor 1998–2012</i>	133
6.6	Elokuvatuotantoyritykset tuotettujen pitkien näytelmäelokuvien määrän mukaan 1998–2012 <i>Film production companies by number of produced feature films 1998–2012</i>	134
6.7	Suosituimmat suomalaiset elokuvat ulkomailla 1996–2012 <i>Most popular Finnish films shown abroad 1996–2012</i>	135
6.8	Suomessa tuotetut dokumentti-, fiktio-, animaatio- ja lastenelokuvat 2005–2012 <i>Documentary, fiction, animation and children's films produced in Finland 2005–2012</i>	135
6.9	Suomen televisiokanavien eniten katsotut elokuvat 2012 <i>Top ten films shown on Finnish television channels 2012</i>	135
6.10	Suosituimmat vuokratut ja myydyt dvd-tallenteet 2012 <i>Top ten rental and sell-through DVD releases 2012</i>	136
6.11	Video- ja DVD-tallenteiden tavoitavuus keskimääräisenä päivänä 1990–2013 <i>Daily reach of videos and DVDs 1990–2013</i>	136
6.12	Elokuvakerhot 1965–2013 <i>Cinema clubs 1965–2013</i>	137
6.13	Valtion tukea saaneet elokuvajuhlat Suomessa 2007–2013 <i>Film festivals supported by the State in Finland 2007–2013</i>	138
6.14	Alueelliset elokuvakeskukset 2012 <i>Regional film centres 2012</i>	139
6.15	Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitykset ja kävijät 1993–2012 <i>Screenings and audiences at the National Audiovisual Institute 1993–2012</i>	139
6.16	Suomen elokuvakontaktin esitykset elokuvalajeittain 1995–2013 <i>Finnish Film Contact showings by genre 1995–2013</i>	140
6.17	Suomen elokuvasäätiön tukitoiminta 2008–2013 <i>Grants and subsidies from the Finnish Film Foundation 2008–2013</i>	140

6.1 Elokuvattearit 1980–2013
6.1 Cinemas in Finland 1980–2013

	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Yksikkö – Unit																					
Teattereita – Cinemas	317	305	264	241	236	234	232	237	228	219	..	..	219	..	208	203	192	170	172	172	162	159
Saleja – Auditoria	352	378	340	330	325	321	331	362	343	339	342	338	336	332	330	316	320	306	289	283	284	282
Istuimia – Seats	93,7	88,2	66,3	58,4	57,2	55,5	57,4	62,7	59,0	58,4	..	..	57 179	57 000	55 657	55 688	54 919	52 229	49 607	49 872	49 000	48 728
Elokuvatteatterikuntia – Municipalities with cinema	177	184	188	180	178	174	176	172	172	166	..	..	..	..	..	..	148	129	127	122	117	115
Elokuvatteatterikuntia – Municipalities with cinema	38,1	39,9	40,9	39,6	39,1	38,5	38,9	38,1	38,1	37,1	..	..	..	..	..	..	35,7	37,1	37,1	36,3	34,8	..
Elokuvasaleista kaupungeissa – Auditoria in urban areas	70,7	69,0	70,6	74,2	74,2	75,7	75,8	79,0	77,8	78,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Esitettäviä elokuvia – Films shown	1 608	1 433	762	479	488	452	384	413	409	367	370	225	396	409	401	410	391	418	367	414	322	337
Ensi-iltoja – Premieres	236	224	172	147	166	154	152	187	170	165	192	177	189	184	181	163	169	174	186	191	176	200
Kotimaisia pitkiä elokuvia ensi- illassa – Finnish feature films released.	10	13	14	8	10	10	8	16	9	12	10	14	18	15	16	14	19	20	23	30	30	36
Esityskerrat – Showings	163,8	164,6	148,5	143,1	146	146,6	148,9	178,2	..	177,0	..	..	190,4	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Esityksiä elokuvaa kohti – Showings per film	102	115	195	299	299	324	388	431	..	460	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Elokuviskäyntejä – Cinema admissions	9,9	6,7	6,2	5,3	5,5	5,9	6,4	7,0	7,1	6,5	7,7	7,7	6,9	6,1	6,7	6,5	6,9	6,8	7,6	7,1	8,4	7,7
Käyntejä asukasta kohti – Admissions per inhabitant	2,1	1,4	1,3	1,0	1,1	1,2	1,2	1,4	1,4	1,3	1,5	1,5	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,5	1,4
Katsojia esitystä kohti – Viewers per showing	60,6	40,7	41,7	37,1	37,6	40,5	43,0	39,5	..	36,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kotimaisten katsojaoosuus – Proportion of viewers at Finnish films	15	22	14	11	4	7	9	25	15	10	18	22	17	16	24	20	23	15	27	17	28	23
Pääsylipputuotot – Box office receipts	22,4	27,8	30,6	32,6	33,1	36,7	40,9	46,1	46,6	46,3	55,0	56,4	51,8	44,9	50,3	50,8	54,5	57,1	66,0	64,8	78,8	74,5
Lipun keskihinta – Average ticket price	2,3	4,1	4,9	6,1	6,0	6,2	6,4	6,5	6,6	7,1	7,1	7,3	7,3	7,4	7,5	7,8	7,9	8,3	8,7	9,0	9,4	9,6

Lähteet – Sources:

 Suomen elokuvasaatio – Finnish Film Foundation
 Suomen Filmitkamari – The Finnish Chamber of Films

6.2 Vuoden 2013 suosituimmat elokuvat

6.2 Top ten films 2013

Elokuva – Film	Ensi-ilta – Premiere	Elokuissa käyntejä – Visits	Lipputuotot – Box office receipts Mijj.€ – EUR million
Kotimaiset elokuvat – Finnish films			
Yhteensä – Total		1 461 112	13,4
Osuus käyntimäärästä ja pääsylipputuotoista % – Share of visits and Box office receipts (per cent) . .		19	18
1. 21 tapaa pilata avioliitto – 21 Ways to Ruin a Marriage 2013		403 045	3,8
2. Rölli ja kultainen avain – Rolli and the Golden Key 2013		204 459	1,7
3. Leijonasydän – Heart of a Lion 2013		198 817	1,9
4. Vuonna 85 – The Year of '85 – Rock Your Memories 2013		159 707	1,5
5. Selänne – The Finnish Flash – A Teemu Selänne Story 2013		130 390	1,3
6. Tumman veden päällä – Above Dark Waters 2013		86 250	0,8
7. Metsän tarina – Tale of a Forest 2012		79 889	0,6
8. Juoppohullun päiväkirja – Gloriously Wasted 2012		75 840	0,7
9. 8-pallo – 8-ball 2013		61 889	0,6
10. Ella ja kaverit – Ella and Friends 2012		60 826	0,5
Ulkomaiset elokuvat – Foreign films			
Yhteensä – Total		1 793 358	18,1
Osuus käyntimäärästä ja pääsylipputuotoista % – Share of visits and Box office receipts (per cent) . .		23	24
1. Hobitti – Smaugin autoittama maa – The Hobbit: Desolation of Smaug 2013		355 693	4,0
2. Itse ilkimys 2 – Despicable Me 2 2013		258 215	2,4
3. Nälkäpeli: vihan liekit – The Hunger Games: Catching Fire 2013		206 349	2,1
4. Lentsikat – Planes 2013		157 829	1,5
5. Monsterit-yliopisto – Monsters University 2013		146 164	1,4
6. Iron Man 3 2013		141 365	1,4
7. Django Unchained 2013		139 001	1,4
8. Hobitti – Odottamaton matka – The Hobbit: An Unexpected Journey 2012		136 671	1,4
9. Fast & Furious 6 2013		130 183	1,2
10. Kauhea kankkunen 3 – The Hangover Part III 2013		121 888	1,2

Lähde – Source:

Suomen elokuvasäätiö – Finnish Film Foundation

6.3 Suurimmat elokuvateatteripaikkakunnat 2012

6.3 Biggest cinema towns in Finland 2012

Paikkakunta – Town	Elokuvasaleja – Cinema auditoria	Elokuissa käyntejä – Visits	Osuus kaikista elokuissa käynneistä – Proportion of all visits %	Käyntejä asukasta kohti – Visits per inhabitant
Koko maa – Whole country	284	8 400 000	100	1,5
10 suurinta yhteensä – Top ten total	115	5 955 213	71	2,9
Helsinki	33	2 108 734	25	3,5
Tampere	17	832 315	10	3,8
Turku	10	661 002	8	3,7
Vantaa	9	590 796	7	2,9
Oulu	13	440 669	5	2,3
Espoo	10	386 695	5	1,5
Jyväskylä	7	288 694	3	2,8
Lahti	7	283 211	3	2,1
Pori	5	198 907	2	2,4
Joensuu	4	164 190	2	2,2

Lähde – Source:

Suomen elokuvasäätiö – Finnish Film Foundation

6.4 Pitkien elokuvien ensi-illat alkuperämaittain 1985–2012
6.4 New feature film premieres by country of origin 1985–2012

Alkuperämaa – Country of origin	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Elokuvia – Films																
Yhteensä – Total	222	172	139	170	165	192	180	189	184	181	163	169	174	186	191	175
Kotimaiset – Finnish	13	14	8	9	12	10	13	18	15	16	14	19	20	23	30	36
Muut EU-maat ¹⁾ – Other EU countries ¹⁾	39	31	25	33	34	..	37	42	56	47	46	40	41	48	40	48
Muu Eurooppa – Other European countries	16	9	–	–	5	..	5	2	3	3	1	4	–	2	3	2
Eurooppalaiset yhteistuotannot – European co-productions	14	2	4	8	6	..	5	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eurooppa yhteensä – Europe total	82	56	37	50	57	..	60	62	74	66	61	63	61	73	73	86
Josta muut Pohjoismaat – Of which other Nordic countries	5	9	5	4	15	..	18	9	16	8	8	11	10	14	10	12
Yhdysvallat – USA	125	110	86	105	94	..	100	115	99	103	94	101	106	109	107	82
Muut maat – Other countries	10	4	11	8	9	..	12	12	12	12	11	5	7	4	11	7
Muut yhteistuotannot ^{2) 3)} – Other co-productions ^{2) 3)}	5	2	5	7	5	..	8	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Alkuperämaa – Country of origin	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Prosenttia – Percentages																
Yhteensä – Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kotimaiset – Finnish	6,0	8,1	5,8	5,3	7,3	5,2	7,2	9,5	8,2	8,8	8,6	11,2	11,5	12,4	15,7	20,6
Muut EU-maat ¹⁾ – Other EU countries ¹⁾	17,4	18,0	18,0	19,4	20,6	..	20,6	22,2	30,4	26,0	28,2	23,7	23,6	25,8	20,9	27,4
Muu Eurooppa – Other European countries	6,0	5,2	–	–	3,0	..	2,8	1,1	1,6	1,7	0,6	2,4	–	1,1	1,6	1,1
Eurooppalaiset yhteistuotannot – European co-productions	6,4	1,2	2,9	4,7	3,6	..	2,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eurooppa yhteensä – Europe total	35,8	32,6	26,6	29,4	34,5	..	33,3	32,8	40,2	36,5	37,4	37,3	35,1	39,2	38,2	49,1
Josta muut Pohjoismaat – Of which other Nordic countries	2,3	5,2	3,6	2,4	9,1	..	10,0	4,8	8,7	4,4	4,9	6,5	5,7	7,5	5,2	6,9
Yhdysvallat – USA	57,3	64,0	61,9	61,8	57,0	..	55,6	60,8	53,8	56,9	57,7	59,8	60,9	58,6	56,0	46,9
Muut maat – Other countries	4,6	2,3	7,9	4,7	5,5	..	6,7	6,3	6,5	6,6	6,7	3,0	4,0	2,2	5,8	4,0
Muut yhteistuotannot ^{2) 3)} – Other co-productions ^{2) 3)}	2,3	1,2	3,6	4,1	3,0	..	4,4	..	..	..	..	..	..	..	..	..

1) Kunkin vuoden Euroopan Unionin jäsenmaat. – Member states of the European Union of each year.

2) Vuodesta 2004 yhteistuotannot tilastoitu päätuottajan kotimaan mukaan. – From 2004 onwards coproductions are counted according to the country of origin of main producer.

3) Sisältää myös osittain eurooppalaiset yhteistuotannot. – Includes also partly European co-productions.

Lähteet – Sources:

Suomen elokuvasäätiö, Suomen Filmikamari – Finnish Film Foundation, Finnish Chamber of Films

6.5 Pitkien elokuvien ensi-illat elokuvatoimistoittain 1998–2012
6.5 Feature film premieres by distributor 1998–2012

Toimisto – Distributor	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä – Total	Markkinaosuus – Market share
	Elokuvien lukumäärä – Number of films															1998–2012	1998–2012 %
FS Film Oy	..	..	19	28	28	26	38	38	40	40	33	35	31	35	38	429	16,4
Sanrew Metronome Distribution Finland Oy	–	–	28	26	25	19	26	24	25	24	28	22	26	3	–	276	10,6
Buena Vista International Finland Oy	22	26	21	12	20	24	42	37	21	–	–	–	–	–	–	225	8,6
Cinema Mondo Oy	10	17	16	19	17	16	16	13	17	14	16	13	16	8	18	226	8,6
Scanbox Finland Oy	13	11	7	6	16	20	18	12	19	12	17	14	16	10	16	207	7,9
Columbia Tristar Egmont Film Distributors	28	35	31	27	27	28	25	–	–	–	–	–	–	–	–	201	7,7
Nordisk Film Theatrical Distribution	–	–	–	–	–	–	–	32	31	21	23	17	24	19	26	193	7,4
Finnkino Oy	8	14	9	3	4	1	5	3	11	22	21	26	23	18	19	187	7,1
Future Film Oy	–	–	7	9	9	11	11	10	10	9	12	9	15	14	21	147	5,6
Walt Disney Company Nordic	–	–	–	–	–	–	–	–	–	17	18	29	23	19	14	120	4,6
United International Pictures	18	22	19	20	17	12	–	–	–	–	–	–	–	–	–	108	4,1
Kamras Film Group Oy	18	12	7	10	15	12	8	10	1	–	–	–	–	–	–	93	3,6
Warner Bros. Finland Oy	24	27	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	51	1,9
Senso Films Oy	–	13	10	9	11	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	47	1,8
Kinoscreen Illusion Oy	4	4	1	2	2	3	–	1	1	2	1	1	3	1	2	28	1,1
Atlantic Film Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	12	12	0,5
Muut toimistot – Other distributors	2	6	1	1	1	1	–	4	–	–	–	1	1	8	8	34	1,3
Bio Rex Cinemas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	3	4	4	1	14	0,5
Muut ei-kaupalliset – Other non-commercial distributors	1	–	–	–	–	–	–	–	5	–	–	4	4	4	–	18	0,7
Yhteensä – Total	148	187	176	172	192	177	189	184	181	163	169	174	186	143	175	2 616	

Lähteet – Sources:

Suomen elokuvasäätiö – Finnish Film Foundation
Suomen Filmikamari – Finnish Chamber of Films

6.6 Elokuvatuotantoyritykset tuotettujen pitkien näytelmäelokuvien määrän mukaan 1998–2012
6.6 Film production companies by number of produced feature films 1998–2012

Yhtiö – Company	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	1998–2012
MRP Matila Röhr Productions, MatilaRöhrNordisk	1	3	1	2	2	3	–	3	–	3	1	1	1	1	1	23
Solar Films Inc	–	1	2	–	1	1	2	1	2	1	3	1	1	4	2	22
Helsinki-Filmi Oy	–	–	–	–	–	1	1	1	2	1	1	3	1	1	1	13
Villealfa Filmprod. Oy	1	2	1	1	1	–	–	1	1	–	1	–	–	–	–	9
Kinotar	–	2	–	–	–	2	1	–	–	–	–	1	1	1	1	9
Kinoproductions Oy	1	1	–	1	1	1	–	1	1	1	–	–	–	–	–	8
Blind Spot Pictures Oy	–	–	1	1	–	1	1	–	1	1	1	–	–	–	1	8
Artista Filmi Oy	–	1	–	1	–	1	–	1	1	–	–	1	1	–	–	7
Bronson Club	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	2	2	5
Ere Kokkonen Oy	1	–	1	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	4
Fennada Filmi Oy	1	–	1	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	4
Making Movies Oy	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	1	4
Illume Oy	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	–	4
Juonifilmi Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	1	–	4
Kinotaurus Oy	1	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	3
Åke Lindman Production Oy	–	1	–	–	–	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	3
Mandart Entertainment	1	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	3
Jörn Donner Productions Oy	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	3
Marianna Films	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	–	3
Dada-Filmi Oy	–	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Spede-Tuotanto Oy	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Lasihelmi Filmi Oy	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	2
Cinemaker Oy	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	2
Seppä Callahanin Filmimaailma Oy	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Millenium Film Oy	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1	–	–	2
Jackpot Films Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	2
Production House Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1	2
Snapper Films Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	2
Suomen Filmitoimisto	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	–	2
Filmkompanet Alpha	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	–	2
Silva Mysterium	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	2
Dionysos Films	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1	2
Edith Film	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1	2
Art Films Productions AFP	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	–	–	2
Sputnik	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	–	2
Kinosto	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	2
Långfilm Productions	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	2
Yellow Film & TV Oy	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	2
Vegetarian Films osuuskunta	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	2
Muut yritykset ¹⁾ – Other companies ¹⁾	4	1	1	2	–	–	3	2	2	1	5	3	9	10	6	49

1) 49 yritystä, joista kukin tuottanut yhden elokuvan. – 49 companies of which everyone has produced one film.

Lähde – Source:

Suomen elokuvasäätiö – Finnish Film Foundation

6.7 Suosituimmat suomalaiset elokuvat ulkomailla 1996–2012

6.7 Most popular Finnish films shown abroad 1996–2012

	Ohjaaja – Director	Elokuva – Film title	Ensi-ilta (vuosi) – Premiere (year)	Kokonaiskatsojamäärä Euroopassa ¹⁾ – Admissions total in Europe ¹⁾	Katsojamäärä Suomessa – Admissions in Finland	Katsojamäärä muissa Euroopan maissa ¹⁾ – Admissions in other European countries ¹⁾
1	Michael Hegner, Kari Juusonen	Niko – lentäjän poika – Niko – The Way to the Stars	2008	2 912 625	233 328	2 679 297
2	Aki Kaurismäki	Mies vailla menneisyyttä – The Man Without A Past	2002	2 204 026	176 296	2 027 730
3	Aki Kaurismäki	Le Havre	2011	1 678 786	117 415	1 561 371
4	Kari Juusonen, Jørgen Lerdam	Niko 2 – Lentäjäväljekset – Niko 2 – Little Brother, Big Trouble	2012	1 680 270	152 841	1 527 429
5	Timo Vuorensola	Iron Sky	2012	1 051 512	182 420	869 092
6	Aki Kaurismäki	Kauas pilvet karkaavat – Drifting Clouds	1996	510 532	55 031	455 501
7	Aki Kaurismäki	Laitakaupungin valot – Lights in the Dusk	2006	351 686	38 485	313 201

1) Sisältää Euroopan audiovisuaalisen observatorion jäsenmaat, joista katsojamäärä on saatavana. – Includes the member states of the European Audiovisual Observatory for which admissions data are available.

Lähde – Source:

Euroopan audiovisuaalinen observatorio – European Audiovisual Observatory

6.8 Suomessa tuotetut dokumentti-, fiktio-, animaatio- ja lastenelokuvat 2005–2012*

6.8 Documentary, fiction, animation and children's films produced in Finland 2005–2012*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pitkät dokumenttielokuvat – Long documentary films	3	2	1	3	3	9	14	10
Lyhyet dokumenttielokuvat – Short documentary films	14	25	22	19	32	16	15	16
Lyhyet fiktiot – Short fiction films	8	5	5	12	17	9	16	16
Lyhyet animaatioelokuvat – Short animation films	2	5	5	2	2	6	3	5
Lastenelokuvat – Children's films	1	4	2	2	1	3	4	2

* Sisältää ainoastaan Suomen elokuvasäätiön tuella tuotetut elokuvat. – Includes only films produced with support of the Finnish Film Foundation.

Lähde – Source:

Suomen elokuvasäätiö – Finnish Film Foundation

6.9 Suomen televisiokanavien eniten katsotut elokuvat 2012*

6.9 Top ten films shown on Finnish television channels 2012*

Elokuva – Film	Maa – Country	Kanava – Channel	Päivämäärä – Date	Yleisö 1 000 henkeä – Audience 1 000	Peitto % ¹⁾ – Rating % ¹⁾	Katseluosuus % ¹⁾ – Share % ¹⁾
007 Quantum of Solace	Yhdysvallat & Britannia – USA & United Kingdom	Sub	26.3.2012	563 000	12	31
Die Hard 4.0	Yhdysvallat – USA	Sub	2.1.2012	525 000	11	31
Tuntematon sotilas	Suomi – Finland	YLE Teema	6.12.2012	500 000	11	23
Erottamattomat	Suomi – Finland	YLE 1	29.1.2012	449 000	9	23
007 – Kuolema saa odottaa – Die Another Day	Yhdysvallat & Britannia – USA & United Kingdom	Nelonen	5.11.2012	443 000	9	26
Rare Exports	Suomi – Finland	YLE 2	22.12.2012	443 000	9	27
007 ja Kultasormi – Goldfinger	Britannia – United Kingdom	Nelonen	26.11.2012	442 000	9	24
Salainen agentti 007 Istanbulissa – From Russia with Love	Britannia – United Kingdom	Nelonen	19.11.2012	432 000	9	24
Niskavuoren naiset	Suomi – Finland	YLE 1	26.12.2012	425 000	9	45
Uuno Turhapuro – Suomen Tasavallan Herra Presidentti	Suomi – Finland	MTV3	6.12.2012	423 000	9	40

* Luvut sisältävät vieraskatselun sekä ajassa siirretyksen katselun 7 päivän ajalta. – Figures include guest viewing and 7 days time shifted viewing.

1) Osuudet 10 vuotta täyttäneistä televisiota katselleista. – Shares of persons aged 10 years or over watching television.

Lähde – Source:

Finnpanel Oy

6.10 Suosituimmat vuokratut ja myydyt dvd-tallenteet 2012*

6.10 Top ten rental and sell-through DVD releases 2012*

Vuokra-DVD:t – Rental DVDs		
Nimeke – Name	Maa – Country	Vuokraamoille myytyjen tallenteiden arvo – Value of copies sold to rental outlets € – EUR
Hunger Games	Yhdysvallat – USA	63 000
Johnny English Reborn	Yhdysvallat, Britannia, Ranska – USA, United Kingdom, France	57 934
Vuosaari	Suomi – Finland	56 906
The Twilight Saga: Breaking Dawn part 1	Yhdysvallat – USA	53 315
Dark Knight Rises	Yhdysvallat, Britannia – USA, United Kingdom	51 000
Snow White and the Huntsman	Yhdysvallat – USA	50 910
Iron Sky	Suomi – Finland	47 548
Ice Age 4: Continental Drift	Yhdysvallat – USA	47 468
Tie Pohjoiseen	Suomi – Finland	46 941
Kotirauha	Suomi – Finland	46 000

Myynti-DVD:t – Sell-through DVDs		
Nimeke – Name	Maa – Country	Tukku myynti – Sales at wholesale level Kpl – No.
Risto Rappääjä ja Viileä Venla	Suomi – Finland	117 675
Ice Age 4: Continental Drift	Yhdysvallat – USA	115 348
Tie Pohjoiseen	Suomi – Finland	60 300
Penguins of Madagascar	Yhdysvallat – USA	58 970
Dark Knight Rises	Yhdysvallat, Britannia – USA, United Kingdom	56 152
The Twilight Saga: Breaking Dawn part 1	Yhdysvallat – USA	55 489
Varasto	Suomi – Finland	45 574
Madagascar 3: Europe's Most Wanted	Yhdysvallat – USA	44 599
Cinderella Diamond edition	Yhdysvallat – USA	43 829
Hunger Games	Yhdysvallat – USA	42 033

* Vuokrattujen dvd-tallenteiden kokonaismyynti oli noin 7,9 milj. € ja myytyjen dvd-tallenteiden kokonaismyynti noin 51,7 milj. € sisältäen Blu-ray-tallenteet. – Total sales of rental DVDs was ca. EUR 7,9 million and total sales of sell-through DVDs ca. EUR 51,7 million including Blu-ray discs.

Lähde – Source:

Suomen Elokvatoimistojen Liitto – Finnish Film Distributors' Association

6.11 Video- ja DVD-tallenteiden tavoitavuus keskimääräisenä päivänä 1990–2013*

6.11 Daily reach of videos and DVDs 1990–2013*

Väestö 10+ – Population aged 10+ %	1990	1995	2000	2001 ²⁾	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ³⁾	2009	2010	2011	2012	2013	2013 Min./päivä – Min/day
Kaikki – All	9	12	9	15	16	16	17	17	17	17	12	6	5	5	6	5	4
Sukupuoli – Sex																	
Naiset – Women	8	11	9	13	15	15	16	17	16	17	12	6	5	5	5	5	4
Miehet – Men	10	12	8	16	18	17	19	18	17	18	12	6	5	5	6	5	4
Ikä – Age																	
4–9 ¹⁾	12	25	17	23	25	25	26	27	27	27	20	15	13	13	12	13	14
10–14	15	19	11	14	17	19	18	18	19	19	16	10	6	7	8	6	5
15–24	10	14	10	17	19	15	16	17	15	15	11	7	7	7	6	4	4
25–34	14	16	11	20	20	20	23	24	24	26	18	9	7	7	7	7	7
35–44	11	14	11	19	20	20	21	20	22	23	14	9	9	9	10	8	5
45–64	6	8	8	12	13	14	15	15	15	15	11	4	4	4	5	5	4
65–	6	5	4	11	12	13	14	14	13	11	7	3	2	2	3	3	2

* TV-mittaritutkimus perustuu katselun jatkuvaan seurantaan ja tiedot ovat koko vuoden keskiarvoja. Mittaritutkimuksen otos on 1 100 taloutta eli noin 2 300 henkilöä. – The data are based on continuous, metered monitoring and are averages for the whole year. The sample of the peoplometer study consists of 1,100 households or a total of some 2,300 people.

1) Taulukon muissa videon katselua kuvaavissa tiedoissa mukana vain yli 10-vuotiaiden katselu. – All other data in the table describe age groups 10+.

2) Tavoitavuuden kasvu 2001– johtuu osittain pienestä menetelmämuutoksesta. – Increase in reach from 2001 onwards is partly caused by a minor change in the methodology.

3) 2008 alkaen luvuista poistettu tallentavan digisovittimen kautta kertynyttä katselua. – From 2008 onwards does not include viewing programmes recorded with digital set top box.

Lähteet – Sources:

TV-mittaritutkimus, Finnpanel Oy – YLE/Meisötutkimus – TV peoplometer study, Finnpanel Oy – YLE Audience research

6.12 Elokuvakerhot 1965–2013

6.12 Cinema clubs 1965–2013

Vuosi – Year	Toimivia kerhoja – Active clubs	Henkilöjäseniä ¹⁾ – Individual members ¹⁾
1965.....	28	..
1970.....	53	6 900
1975.....	163	17 000
1980.....	228	18 300
1985.....	210	25 000
1990.....	..	..
1991.....	110	..
1992.....	92	..
1993.....	53	..
1994.....	51	..
1995.....	27	..
1996.....	32	..
1997.....	36	..
1998.....	38	..
1999.....	36	..
2000.....	36	..
2001.....	35	..
2002.....	35	..
2003.....	37	..
2004.....	34	..
2005.....	36	..
2006.....	38	..
2007.....	39	..
2008.....	39	..
2009.....	38	..
2010.....	39	..
2011.....	35	..
2012.....	34	..
2013.....	29	..

Lähteet – Sources:

1963–1989 Joukkoviestintätilastot – *Finnish Mass Media statistics*. Helsinki: Tilastokeskus – *Statistics Finland*

1991–1995 Suomen elokuvakerhojen liitto SEKL:n toimintakertomus 1995 – *1995 Annual Report of the Finnish association of cinema clubs "Suomen elokuvakerhojen liitto SEKL"*

1996–2013 Elokuvakerhopalvelu / Varsinais-Suomen elokuvakeskus – *Cinema club service / Film Centre of South-western Finland*

6.13 Valtion tukea saaneet elokuvajuhlat Suomessa 2007–2013
6.13 Film festivals supported by the State in Finland 2007–2013

Elokuvajuhla – Film festival	Järjestäjä – Organiser	Perustettu – Founded	Kesto – Duration	Käyntejä – Visits							
				Päivää – Days							
				2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Animatricks festivaali – Animatricks Festival (Helsinki)	Palikka ry.	2000	3	1 555	..	..	..	..	..	..	1 202
DocPoint dokumenttielokuvafestivaali – DocPoint Helsinki Documentary Film Festival (Helsinki)	DocPoint Helsingin dokumenttielokuva-festivaaliyhdistys ry. – DocPoint association for the film documentary festival in Helsinki	2002	6	20 500	22 000	23 000	27 000	33 148	30 744	29 000	
Espoo Ciné International Film Festival	Espoon elokuvajuhlat ry. – Espoo film festival association	1990	10	23 748	23 083	27 118	25 111	23 597	22 644	24 000	
Helsingin lyhytelokuvafestivaali (Kettupäivät) – Helsinki Short Film Festival	Suomen elokuvakontakti ry. – The Finnish Film Contact	1984	6	1 693	1 785	2 120	1 648	2 500	2 500	2 600	
Rakkautta & Anarkiaa – Love & Anarchy Helsinki International Film Festival (Helsinki)	Helsinki International Film Festival ry.	1988	11	45 500	48 400	51 277	53 310	54 022	57 376	58 000	
Tampereen elokuvajuhlat – Tampere Film Festival	Tampereen elokuvajuhlat ry. – Tampere Film Festival association	1969	5	30 000	30 000	14 299	33 663	30 000	30 293	30 000	
Oulun kansainvälinen lasten- ja nuortenelokuvien festivaali – Oulu International Children's and Youth Film Festival	Oulun Elokvakeskus ry. – Film Centre of Oulu	1982	7	12 000	14 500	10 419	16 232	19 742	22 663	18 700	
Sodankylän kansainväliset elokuvajuhlat – Midnight Sun Film Festival	Sodankylän Elokvafestivaali ry. – Midnight Sun Film Festival association	1986	5	20 000	23 878	15 363	25 000	20 718	26 000	27 000	
Suomalaisen elokuvan festivaali – Festival of Finnish film	Varsinais-Suomen elokuvakeskus – Egentliga Finlands filmcentrum – Film Centre of Southwest Finland	1992	5	2 300	1 800	2 800	3 300	4 100	1 555	1 600	
Night Visions	Night Visions – Yön kuvat ry.	1997	9	3 582	3 793	6 548	6 731	9 834	13 473	13 847	

Elokuvajuhla – Film festival	Järjestäjä – Organiser	Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki ¹⁾ – Subsidy from the Ministry of Education and Culture ¹⁾						
		€ – EUR						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Animatricks festivaali – Animatricks Festival (Helsinki)	Palikka ry.	10 000	–	–	–	–	–	–
DocPoint dokumenttielokuvafestivaali – DocPoint Helsinki Documentary Film Festival (Helsinki)	DocPoint Helsingin dokumenttielokuva-festivaaliyhdistys ry. – DocPoint association for the film documentary festival in Helsinki	50 000	56 800	64 000	67 000	71 000	74 000	68 500
Espoo Ciné International Film Festival	Espoon elokuvajuhlat ry. – Espoo film festival association	34 000	41 000	48 500	50 000	50 000	50 000	45 000
Helsingin lyhytelokuvafestivaali (Kettupäivät) – Helsinki Short Film Festival	Suomen elokuvakontakti ry. – The Finnish Film Contact	7 000	7 500	–	–	–	–	–
Rakkautta & Anarkiaa – Love & Anarchy Helsinki International Film Festival (Helsinki)	Helsinki International Film Festival ry.	50 000	56 800	65 500	70 000	70 000	75 500	70 500
Tampereen elokuvajuhlat – Tampere Film Festival	Tampereen elokuvajuhlat ry. – Tampere Film Festival association	123 000	127 800	138 000	145 000	149 000	154 000	148 000
Oulun kansainvälinen lasten- ja nuortenelokuvien festivaali – Oulu International Children's and Youth Film Festival	Oulun Elokvakeskus ry. – Film Centre of Oulu	64 000	62 800	64 000	66 000	66 000	69 000	63 500
Sodankylän kansainväliset elokuvajuhlat – Midnight Sun Film Festival	Sodankylän Elokvafestivaali ry. – Midnight Sun Film Festival association	89 000	94 800	105 000	114 000	114 000	119 000	113 000
Suomalaisen elokuvan festivaali – Festival of Finnish film	Varsinais-Suomen elokuvakeskus – Egentliga Finlands filmcentrum – Film Centre of Southwest Finland	–	–	15 000	18 000	20 000	20 000	–
Night Visions	Night Visions – Yön kuvat ry.	–	–	–	–	–	–	11 500

1) Jaetaan Suomen elokuvaaäitiön ja valtion elokuvataidoimikunnan kautta. – Delivered through the Finnish Film Foundation and National Council for Cinema.

Lähteet – Sources:

Tapahtumien järjestäjien ilmoitukset – Reports of organisers of events

6.14 Alueelliset elokuvakeskukset 2012

6.14 Regional film centres 2012

Elokuvakeskus – Film centre	Sijaintipaikkakunta – Location	Perustettu – Established	Tilat – Premises m ²	Esitettyjä elokuvia – Films screened	Elokuvaesityksiä – Film showings	Mydyt liput – Tickets sold
Oulun elokuvakeskus – Oulu Film Centre	Oulu	1973	n.–ca. 300	299	494	3 520
Pirkanmaan elokuvakeskus – Pirkanmaa Film Centre	Tampere	1982	350	265	1 490	21 450
Varsinais-Suomen elokuvakeskus – Film Centre of Southwest Finland	Turku	1984	76	76	91	1 465
Finlandssvenskt Filmcentrum – Finnish-Swedish Film Centre	Turku, Vaasa, Helsinki	1989	..	..	..	..
Päijät-Hämeen elokuvakeskus – Päijät-Häme Film Centre	Lahti	1989	288	165	812	14 086
Satakunnan Elävän Kuvan Keskus – Film Centre of Satakunta	Pori	1993	199	84	77	150
Itä-Suomen audiovisuaalisen kulttuurin koulutus- ja kehittämiskeskus ISAK – Eastern Finland education and development centre for audiovisual culture ISAK	Kuopio	1994	12	85	107	4 228
Lapin elämyksellisuuden osaamiskeskus LEO – Lapland Centre of Expertise for the Experience Industry LEO	Rovaniemi	1999	160	15	2	–
Keski-Suomen elokuvakeskus – Film Centre of Central Finland	Jyväskylä	2000	20	139	208	11 831
Alkuperäiskansojen elokuvakeskus SKABMA – SKABMA The Indigenous People's Film Centre	Inari	2003	17,5	63	32	852
Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys ¹⁾ – North Karelian Regional Film Association ¹⁾	Joensuu	2003	..	..	..	..
Elokuvakeskus Botnia – Botnia film centre	Vaasa	2007	25	..	26	–

1) Ei saatavissa numerotietoja, koska toiminta ollut supistettua. – No figures available due to cuts of activities.

Lähteet – Sources:

<http://www.sci.fi/irinet/elokesk.html>

Elokuvakeskukset – Film centres

6.15 Kansallisen audiovisuaalisen instituutin esitykset ja kävijät 1993–2012*

6.15 Screenings and audiences at the National Audiovisual Institute 1993–2012*

Vuosi – Year	Teatteri Orion, Helsinki – Theatre Orion, Helsinki		Maakuntasarjat ¹⁾ – Regional series ¹⁾		Kansallinen audiovisuaalinen arkisto yhteensä – National Audiovisual Archive total		
	Esityksiä – Screenings	Katsojia – Audience	Esityksiä – Screenings	Katsojia ²⁾ – Audience ²⁾	Esityksiä – Screenings	Eri nimekkäitä – Titles	Katsojia ²⁾ – Audience ²⁾
1993	820	53 216	151	6 205	971	452	59 421
1994	844	49 202	158	7 176	1 002	462	56 378
1995	849	52 528	161	6 443	1 010	528	58 971
1996	854	49 257	158	5 468	1 012	581	54 725
1997	856	46 863	161	5 158	993	492	52 021
1998	856	53 067	163	4 858	1 019	..	57 925
1999	844	41 296	163	3 837	1 007	..	45 133
2000	867	43 193	151	4 353	1 018	³⁾ 474	47 546
2001 ⁴⁾	576	35 439	158	4 312	734	³⁾ 329	39 751
2002	826	48 186	169	4 690	995	³⁾ 479	52 876
2003	857	49 345	158	4 752	1 015	³⁾ 509	54 097
2004	860	51 669	180	5 874	1 040	³⁾ 518	57 543
2005	860	49 517	182	5 731	1 042	³⁾ 486	55 248
2006	802	40 702	185	6 208	987	³⁾ 458	46 910
2007	802	41 082	194	6 926	996	³⁾ 475	47 777
2008	837	39 100	201	..	1 038	³⁾ 517	..
2009	881	44 409	196	..	1 077	..	..
2010	878	41 007	187	3 668	1 065	..	44 675
2011	828	44 481	160	3 241	988	..	47 722
2012	855	42 361	165	4 455	1 020	..	46 816

* Vuosina 1957–2007 Suomen elokuva-arkisto. 2008–2013 Kansallinen audiovisuaalinen arkisto. – In 1957–2007 Finnish Film Archive. In 2008–2013 National Audiovisual Archive.

1) Hämeenlinna (aloittanut 2012 – begun in 2012), Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Oulu, Rovaniemi, Tampere, Turku & Vaasa (aloittanut 2000 – begun in 2000)

2) Ei sisällä kausikortilla katsoneita. – Excluding admissions with a membership card.

3) Ainoastaan Orion. – Excluding regional series.

4) Elokuvateatteri Orion oli remontin takia suljettuna 30.4.–27.8.2001. – The Orion cinema was closed for renovations from 30 April to 27 August 2001.

Lähde – Source:

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti – National Audiovisual Institute

6.16 Suomen elokuvakontaktin esitykset elokuvalajeittain 1995–2013*
6.16 Finnish Film Contact showings by genre 1995–2013*

Elokuvalaji – Genre	Esityksiä – Showings	%	Katsojia – Viewers	%
2013				
Yhteensä – Total	2 011	100	131 445	100
Animaatio – Animation	17	0,8	691	0,5
Dokumentti – Documentary	353	17,6	19 435	14,8
Musiikki ja näytelmä – Feature and music	–	–	–	–
Lasten – Children's	1 570	78,1	104 773	79,7
Lasten Skidisti-elokuvat laji 12 – Skidisti films for children, type 12	57	2,8	5 955	4,5
Sepitteelliset elokuvat – Fictitious films	14	0,7	591	0,4
1995.	3 081		195 300	
1996.	2 393		139 089	
1997.	2 410		170 734	
1998.	2 484		159 040	
1999.	2 079		128 526	
2000.	1 749		125 572	
2001.	1 873		127 588	
2002.	2 086		133 561	
2003.	2 132		129 769	
2004.	2 335		157 660	
2005.	1 973		123 679	
2006.	2 002		127 261	
2007.	2 030		123 957	
2008.	1 591		92 182	
2009.	1 991		133 006	
2010.	2 572		174 468	
2011.	2 806		163 969	
2012.	3 027		205 762	

* Suomen elokuvakontakti ry on maamme keskeinen pääasiassa kotimaisen lyhyt- ja dokumenttielokuvan levitysjärjestö, joka vuokraa elokuvia 16:n ja 35:n mm:n filmikopiona sekä DVD ja VHS -kopioina. – The Finnish Film Contact is the principal agency in Finland for short film and documentary film hire, both on 16 and 35 mm film and on DVD and videotape.

Lähde – Source:

Suomen elokuvakontakti ry. – The Finnish Film Contact

6.17 Suomen elokuvasäätiön tukitoiminta 2008–2013
6.17 Grants and subsidies from the Finnish Film Foundation 2008–2013

	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	€ 1 000	%	€ 1 000	%	€ 1 000	%	€ 1 000	%	€ 1 000	%	€ 1 000	%
Yhteensä – Total	15 551	100	19 174	100	21 966	100	26 169	100	26 714	100	23 738	100
Tuotantotuki – Production subsidies	13 435	86	16 342	85	18 145	83	20 463	81	22 487	84	20 048	84
Kansainvälisen toiminnan tuki – Cultural export	406	3	482	3	554	3	660	3	661	2	827	3
Kunnostus- ja laitehankintatuki – Cinema modernisation & equipment	463	3	666	3	980	4	445	2	559	2	698	3
Toimintatuki – Operational support for cinemas	231	1	274	1	356	2	385	2	391	1	443	2
Lisäkopiotuki – Additional release prints	194	1	92	0	81	0	101	0	55	0	–	–
Maahantuontituki – Film import	151	1	155	1	171	1	192	1	183	1	195	1
Videon ja DVD:n levitystuki – Video & DVD distribution	182	1	114	1	198	1	157	1	241	1	343	1
Digitaalisten elokuvakopioiden tuki – Digital prints ..	–	–	52	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Muun elokuvakulttuurin tuki – Film culture	440	3	997	5	1 481	7	3 765	11	2 137	8	1 185	5

Lähteet – Sources:

Suomen elokuvasäätiön toimintakertomukset – Finnish Film Foundation annual reports

7 Kuvataide

Taidemuseot ja taidenäyttelyt

Helsingissä sijaitseva Suomen Kansallisgalleria on Suomen suurin taidemuseo. Siihen kuuluvat Ateneumin taidemuseo, Sinebrychoffin taidemuseo sekä Nykyaiteen museo Kiasma. Kansallisgalleriassa rekisteröitiin yli 600 000 käyntiä vuonna 2012, niistä Ateneumin taidemuseossa yli 400 000, mikä on Ateneumin uusi ennätys. Museoiden käyntimäärät vaihtelevat vuosittain melko paljon lähinnä erikoisnäyttelyiden vaihtelun suojon lähinnä: esimerkiksi vuonna 2012 pelkästään Helene Schjerfbeckin 150-vuotisnäyttely veti Ateneumiin lähes 231 000 kävijää. Sellaisina vuosina, jolloin näyttelyt ovat olleet vaatimattomampia, Kansallisgallerian käyntimäärä on jäänyt 350 000:n tuntumaan. Kansallisgallerian kokoelmissa oli lähes 37 000 teosta vuonna 2012, mikä on lähes 10 000 enemmän kuin vuonna 2000. (Taulukko 2.7.) (Suomen Kansallisgalleria.)

Valtion taidekokoelma sekä yritysten ja yhteisöjen taidekokoelmat

Valtion taideteostoimikunta hankkii taidetta valtion julkisiin rakennuksiin, ja teokset muodostavat valtion taidekokoelman. Kokoelmassa oli yli 13 500 teosta vuonna 2013. Määrä on kasvanut yli 5 600:lla vuodesta 2000. Suurin yksittäinen lisäys tänä aikana tuli vuonna 2002, kun Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin (SKOP) taidekokoelma siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön hallintaan. Hankintoihin oli vuonna 2013 varattu valtion budjetissa 1 080 000 euron määräraha. (Taulukko 7.1.)

Monilla suurilla yrityksillä ja yhteisöillä on huomattavia taidekokoelmia. Useiden yritysten kokoelmien hoitoa varten on perustettu säätiö. Vuonna 2006 tällaisten säätiöiden yhteenliittymäksi perustettiin Suomalaisten taidesäätiöiden yhdistys STSY. Yhdistyksen tarkoituksena on tuoda yrityskokoelmien taidetta suuren yleisön nähtävälle näyttelyissä, edistää taiteen tuntemusta, toimia taiteiden harrastuksen hyväksi sekä edistää taidehistoriallista tutkimusta. Vuonna 2013 yhdistykseen kuuluivat seuraavat 7 taidesäätiötä: Alfred Kordelinin säätiö, Fortumin Taidesäätiö, Gösta Serlachiuksen taidesäätiö, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi, Stora Enso Suomen taidesäätiö, Taidesäätiö Merita sekä UPM-Kymmenen Kulttuurisäätiö. Näistä Alfred Kordelinin

säätiö sekä Taidesäätiö Merita rahoittavat taidealan tutkimusta myöntämällä apurahoja vuosittain. Huomattavia taidekokoelmia on myös monilla sellaisilla yrityksillä ja organisaatioilla, jotka eivät kuulu taidesäätiöiden yhdistykseen. Tällaisia ovat esimerkiksi Pohjola Pankin Taidesäätiö (noin 4 000 teosta), Sampo oyj (1 700 teosta), Suomen Pankki (1 200 teosta), Itella oyj (1 000 teosta) sekä WSOY:n kirjallisuussäätiö (yli 900 teosta). (Suomalaisten taidesäätiöiden yhdistys STSY: www.stsy.fi, Pohjola Pankin Taidesäätiö, Sampo oyj, Suomen Pankki, Itella oyj., WSOY:n kirjallisuussäätiö.) (Taulukko 7.2.)

Valokuvat

Valokuvan arvostus taidemuotona on kasvanut viime vuosikymmeninä. Suomen valokuvataiteen museo Helsingissä toimii alan valtakunnallisena erikoismuseona. Sen kokoelma käsittää yli 10 000 valokuvateosta. Lisäksi museolla on noin 5 000 valokuvausesineen kokoelma. Museolla on myös valokuva-arkisto, kirjasto sekä asiakirja- ja leikearkisto. (www.fmp.fi.)

Lehtitaloilla, kustantamoilla ja kuvatoimistoilla on merkittäviä valokuva-arkistoja. Suurimmat manuaaliset kuva-arkistot (aineistoa 6–10 milj. kpl) ovat Savon Sanomilla, Sanoma Oy:llä, Karjalaisella ja Aamulehdellä. Suurin sähköinen kuva-arkisto on Sanoma Oy:llä. Iltalehti lahjoitti vuonna 2004 Suomen valokuvataiteen museolle Uuden Suomen ja Iltalehden yli 2 miljoonan kuvan negatiiviarkiston (Kukkonen 2002, www.fmp.fi).

Myös yksityisillä valokuvaajilla on merkittäviä kuva-arkistoja. Yksityisistä kokoelmista esimerkiksi Signe Branderin, Eric Sundströmin ja Volker von Boninin kuva-arkistot ovat Helsingin kaupunginmuseon hallinnassa. Museoviraston kuva-arkistossa on yli 3 miljoonaa kuvaa, joista yli 2 miljoonaa valokuvia. Arkistolla on verkkopalvelu Kuvakokoelmat.fi, jossa on julkaistu noin 30 000 valikoitua kuvaa eli alle 1 prosentti koko kuva-aineistosta. Kokoelmissa on esimerkiksi seuraavien kuvaajien teoksia: I. K. Inha, Daniel Nyblin, Pietinen Oy, Rafael Roos, A. Tuhka, Matti Poutvaara, Pekka Kyytinen, István Rácz, Sakari Pälsi, Salme Simanainen, Samuli Paulaharju, Ahti Rytönen, Artturi Kannisto. (www.hel.fi/kaumuseo, www.nba.fi, Museovirasto.)

Suomessa toimi 11 valokuvakeskusta vuonna 2013. Niistä Fotocentrum Raseborg Valokuvakeskus Karjaalla on kaksikielinen. Vanhin valokuva-

keskus on vuonna 1982 perustettu Victor Barsokovitsch -valokuvakeskus Kuopiossa ja uusiin Helsingin valokuvakeskus, joka perustettiin vuonna 2007. Lähes kaikilla valokuvakeskuksilla on käytössään oma näyttelytila ja useimmilla myös kirjasto. Valokuvakeskusten toiminnan suurimmat rahoittajat ovat valtio ja kunnat, mutta jotkut niistä saavat myös huomattavasti säätiörahoitusta. (Taulukko 7.3.)

Kuvataiteen rahoitusta kolmen valtion taidetoimikunnan kautta

Valtion kuvataidetoimikunta myöntää vuosittain apurahoja kuvataiteen harjoittajille. Toimikunta jakaa taiteilija-apurahoja noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa sekä lisäksi näyttö- ja kohdeapurahoja. Vuonna 2013 taiteilija-apurahaa myönnettiin 54 kuvataiteilijalle, näyttöapurahoja 120:lle ja kohdeapurahoja 158 kuvataiteilijalle. (Valtion kuvataidetoimikunta, www.taike.fi)

Valtion valokuvataidetoimikunta jakaa vuosittain apurahoja valokuvataiteilijoille. Taiteilija-apurahoja myönnetään noin puoli miljoonaa

euroa vuodessa. Muita apurahoja ja avustuksia jaetaan noin 650 000 euroa vuodessa valokuvataiteeseen sekä noin 170 000 euroa mediataiteeseen. Vuonna 2014 valokuvataiteen taiteilija-apurahan sai 14 taiteilijaa. Niistä viisivuotinen apuraha myönnettiin kolmelle taiteilijalle, kolmevuotinen kahdelle, yksivuotinen 6:lle ja puolivuotinen kolmelle taiteilijalle. (Valtion valokuvataidetoimikunta, www.taike.fi.)

Valtion media-, sarjakuva- ja kuvitustaiteen toimikunta jakaa vuosittain apurahoja alan taiteen harjoittajille. Vuonna 2014 apurahan sai 10 taiteilijaa. Näistä viisivuotinen apuraha myönnettiin yhdelle taiteilijalle, kolmevuotinen kahdelle, yksivuotinen yhdelle ja puolivuotinen kuudelle taiteilijalle. (Valtion media-, sarjakuva- ja kuvitustaiteen toimikunta, www.taike.fi.)

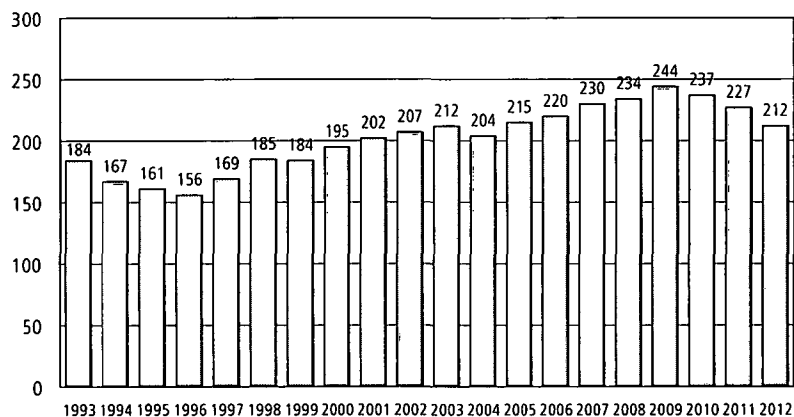
Taidekauppa

Taidelainaamotoiminta alkoi Yhdysvalloissa jo 1920-luvulla, ja Euroopan ensimmäiset taidelainaamot aloittivat toimintansa 1940-luvulla. Suo-

Kuvio 7.1
Taideliikkeet 1993–2012*

* Toimipaikkojen lukumäärä Tilastokeskuksen yritysrekisterin luokissa 52484 (TOL2002) ja 47781 (TOL2008) (taideliikkeet).

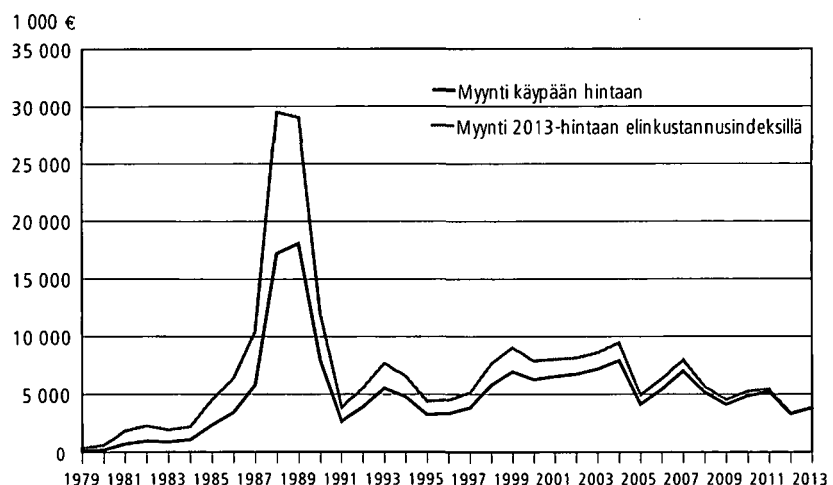
Lähde: Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri.

Kuvio 7.2
Huutokaupatun kotimaisen arvotaiteen liikevaihto 1979–2013*

* Luvuissa mukana kotimainen maalaus- ja kuvanveistotaide.

Lähteet: Taidepörssi 1990–2003. Helsinki: Blue Book. Taidehuutokauppojen omat ilmoitukset.

men ensimmäinen taidelainaamo perustettiin Joensuuhun vuonna 1971. (Kulttuuritilasto 2005.)

Taidelainaamotoiminta Suomessa vilkastui 1990-luvun alun lamakauden jälkeen, ja nykyisin taidelainaamoita on jo nelisenkymmentä. Taidelainaamot ovat sijoittuneet varsin tasaisesti eri puolille Suomea. Taidelainaamoja ylläpitää yleensä paikallinen taide- tai taiteilijayhdistys yhteis-

työssä kunnan kanssa, ja monet taidelainaamot toimivat kunnallisen kirjaston yhteydessä. Lainaamisen lisäksi taidelainaamot myyvät taiteilijoiden teoksia. Linaus- ja myyntituloista suurin osa tilitetään taiteilijoille, ja lainaamolle jää yleensä 10–30 prosenttia tuotosta.

Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan Suomessa toimi yhteensä 212 taideliikettä tai

Tietoruutu

Kuvataiteilijan muuttuva ammattikuva

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiössä on kartoitettu kuvataiteilijan ammattiroolia ja sen muutosnäköymiä. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat ammattikorkeakouluista vuosina 2001–2010 valmistuneet kuvataiteilijat, joille lähetettiin sähköpostikysely. Tutkimusjoukkoon kertyi yli 1 100 henkeä, ja vastausprosentti vaihteli oppilaitoksesta riippuen 7:stä 28:aan ollen keskimäärin 17.

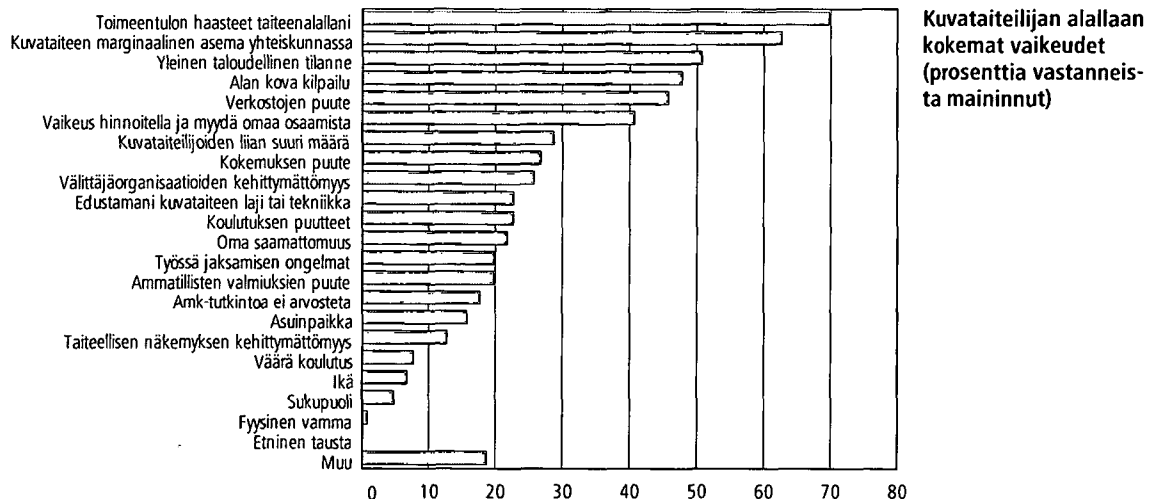
Kuvataiteilijan työ on perinteisesti koostunut monista erillisistä hankkeista, projekteista, apurahajaksoista yms. Kun ammattikorkeakoulut perustettiin 1990-luvulla, kuvataiteilijoiden koulutuspaikkojen määrä kasvoi, ja viime vuosina amk-tutkintoja kuvataiteessa on suoritettu noin 110–150 vuodessa. Kaikkiaan kuvataidealan tutkinnon suorittaneiden määrä työvoimassa kasvoi 59 prosentilla vuosien 2000 ja 2011 välillä, kun kasvu tutkinnon suorittaneiden joukossa keskimäärin oli 15 prosenttia. Kuvataidealalla työttömyys on koko 2000-luvun ajan ollut selvästi korkeampi kuin tutkinnon suorittaneessa työvoimassa keskimäärin. Kuvataidekoulutusta onkin nyttemmin ryhdytty supistamaan samalla kun on ruvettu kartoittamaan kuvataiteilijoiden työllistymismahdollisuuksien laajentamista esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle sekä yritysmaailmaan. Kyselyyn vastanneista 60 prosenttia teki kuvataiteeseen liittyvää työtä, ja lähes kolmasosa teki sellaista työtä, joka ei vaadi kuvataidealan erityistuntemusta. Palkansaajina oli 58 prosenttia vastanneista.

Uudet ammattikuvat edellyttävät kuvataiteilijalta myös uudenlaista osaamista. Sellaiseen kuuluvat työelämään sijoittumisen ja siellä toimimisen taidot sekä oman identiteetin ja taiteilijakuvan sijoittaminen teoreettiseen jatkumoon, nykyaikaisen taiteen kenttään ja yhteiskuntaan. Koulutuksen keskittyminen liaksi pelkkään taiteen tekemiseen koetaan ongelmaksi. Lähes jokainen tutkimukseen osallistunut oli kokenut vaikeuksia kuvataiteilijan ammatin harjoittamisessa. Yleisimpiä hankaluuksia olivat toimeentulo, kuvataiteen marginaalinen asema yhteiskunnassa, yleinen taloudellinen tilanne, kova kilpailu sekä verkostojen puute. (Kuvio.)

Tulosten mukaan kuvataiteilijakoulutuksen suurimpia ongelmakohtia onkin valmentaminen ammatinharjoittamisen realiteetteihin, ts. ammatin menestyksellisessä harjoittamisessa ei riitä se, että on taiteilija. Pitää hallita myös verotuskuviot, kirjanpito, rahoituksen haku ja markkinointi. Kuvataiteilijan työllistymismahdollisuuksia voisi parantaa myös uusilla erikoistumismahdollisuuksilla sekä kompetenssia hyödyntävillä sivuammateilla. Taiteen soveltava käyttö esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla sekä yritysmaailmassa ovat alueita, joilla kuvataiteilijan työmahdollisuuksia voisi laajentaa.

Lähde:

Herranen, Kaisa, Houni, Pia & Karttunen, Sari (2013). "Pitäisi laajentaa työalaansa". Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cupore – Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiö, Julkaisuja 21/2013.

-galleriaa vuonna 2012. Taideliikkeiden määrä on pudonnut 15:lla edellisvuodesta. Taideliikkeiden henkilöstössä pudotusta on ollut 30 henkilötyövuotta edellisvuodesta, ja liikevaihtokin on ollut laskussa. Taideliikkeet ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin, ja joka kolmas niistä on Helsingin seudulla. (Tilastokeskus, yritys- ja toimipaikkarekisteri.) (Kuvio 7.1.)

Myös Suomen suurimmat taidehuutokaupparikamarit, Bukowski ja Hagelstam, ovat Helsingissä. Vuonna 2013 Bukowskilla ja Hagelstamilla myytiin kotimaista taidetta yhteensä yli 3,8 miljoonalla eurolla. Kaikkiaan myytiin vajaat 1 000 teosta. Myynti nousi hieman edellisvuoden pohjalukemista. (Kuvio 7.2 ja taulukko 7.4.)

Vuonna 2013 kallein Suomessa huutokaupattu kotimainen teos oli Bukowskilla myyty Albert Edelfeltin Nuori nainen viuhka kädessä, josta maksettiin 160 000 euroa. (Taulukot 7.5 ja 7.6). Viimeisten parin kymmenen vuoden aikana Christie'sin ja Sotheby'sin huutokaupoissa on myyty yli 40 suomalaista maalausta tai vesiväriä, joiden hinta on kohonnut vähintään 100 000 puntaan, eniten Helene Schjerfbeckin töitä. Schjerfbeck on pitkään ollut arvostetuin suomalainen taidemaalari ulkomailla, ja keväällä 2008 Schjerfbeckin vuonna 1882 maalaama Tanssiaiskengät myytiinkin Sotheby'sillä Lontoossa yli 3 miljoonan punnan ennätysthintaan. Hinta on korkein koskaan suomalaisteoksesta huutokaupassa maksettu. Joskus ulkomaisissa huutokaupoissa myynnissä oleva suomalaisteos ostetaan takaisin Suomeen. Näin tapahtui esimerkiksi marraskuussa 2013, jolloin Sotheby'sillä Lontoossa myynnissä ollut Schjerfbeck "Wilhelm von Schwerinin kuolema" vuodelta 1927 päättyi Gösta Serlachiuksen taidesäätöille noin 147 000 eurolla. (Taulukko 7.7.) (Christie's, Sotheby's.) (http://yle.fi/uutiset/harvinainen_schjerfbeck_noin_150_000_eurolla_suomeen/6946727).

Suomessa on myynnissä myös huomattavaa ulkomaista, varsinkin venäläistä taidetta. Esimerkiksi Bukowskilla joulukuussa 2013 myydystä venäläisen merimaalarin, Ivan Aivasovskyn, teoksesta Myrsky merellä (Krimin rannikolta) maksettiin huuto- ym. maksuineen yli 318 000 euroa. Samassa huutokaupassa venäläisen Constantine Korovinin maalaukselle Maisema Krimiltä löytyi uusi omistaja runsaan 287 000 euron hinnalla. (www.bukowskis.com)

Kuvataiteen vienti

Vuonna 1992 perustettu Visuaalisen taiteen keskus FRAME on elin, jonka tarkoituksena on vahvistaa suomalaisen visuaalisen taiteen ase-

maa edistämällä kansainvälistä yhteistyötä sekä lisäämällä vuorovaikutusta suomalaisten ja ulkomaisten kuvataidealan ammattilaisten ja instituutioiden välillä. FRAME toimii myös visuaalisen taiteen tiedotuskeskuksena. Rahoitus tulee pääosin opetus- ja kulttuuriministeriöltä, mutta lisäksi keskus hankkii hankekohtaista ulkopuolista rahoitusta. FRAME myöntää suomalaisille taiteilijoille apurahoja visuaalisen taiteen kansainvälistymisen edistämiseen, esimerkiksi teosten tuottamiseksi ja asettamiseksi näytteille ulkomailla. Residenssiohjelmien puitteissa FRAME tarjoaa suomalaisille taiteilijoille työskentely-, tutkimus-, tuotanto- ja esitysmahdollisuuksia ulkomailla. FRAME järjestää myös seminaareja ja keskustelutilaisuuksia. Suomalaiset taidemuseot voivat hakea FRAMElta apurahoja kansainvälisiin näyttelyhankkeisiin ja julkaisuihin. (www.framefinland.fi)

Vierasateljeita taiteilijoille perustettiin 1990-luvulta lähtien nopeaan tahtiin eri puolille maailmaa, mutta viime vuosina määrää on vähennetty: vuonna 2013 ulkomaisia vierasateljeita suomalaistaiteilijoille oli pari kymmentä. Vuositaitin 50–60 suomalaista kuvataiteilijaa työskentelee niissä ulkomailla. (Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö, www.ateljeesaatio.fi.)

Useat suomalaiset taidegalleriat harjoittavat kuvataiteen vientiä ja vaihtoa esimerkiksi osallistumalla kansainvälisille messuille sekä vaihtamalla näyttelyitä ulkomaisten galleristien kanssa. Kansainvälistymisen avulla gallerioiden on mahdollista laajentaa markkinoitaan ja tehdä tunnetuksi suomalaista taidetta ulkomailla. Helsingin kauppa- ja korkeakoulussa vuonna 2007 valmistuneessa pro gradu -työssä (Anhava 2007) on kartoitettu neljän suomalaisen taidegallerian kansainvälistymiskehitystä. Tulosten mukaan kansainvälisen myynnin osuus niiden liikevaihdosta vaihtelee galleriasta riippuen alle 10 prosentista jopa 95 prosenttiin.

Kuvataiteiden harrastaminen

Kuvataiteita harrastetaan pääpiirteittäin kahdella tavalla, joko taidemuseoissa ja -näyttelyissä käymällä tai itse taidetta tekemällä. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 mukaan taidenäyttelyissä ja taidemuseoissa käyminen on pysynyt suunnilleen samoissa lukemissa aiempiin vastaaviin tutkimuksiin verrattuna: 43 prosenttia vastanneista ilmoitti käyneensä sellaisessa viimeisten 12 kuukauden aikana. Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kult-

tuurista) tulosten mukaan puolet suomalaisista oli käynyt taidenäyttelyssä viimeisten 2 vuoden aikana. Naiset ovat aktiivisempia taidenäyttelyissä ja -museoissa kävijöitä kuin miehet. Kuvataiteiden harrastaminen itse tekemällä, ts. piirtämällä, maalaamalla tai kuvanveistolla, on tavallisinta nuorissa ikäluokissa ja yleisempää naisilla kuin miehillä. Harrastuksena itse tekeminen on selvästi museoissa ja näyttelyissä käymistä harvinaisempi. Valokuvaus on piirtämistä, maalaamista ja kuvanveistoa yleisempi harrastus, ja sen suosio on jonkin verran kasvanut digitaalikameroiden yleistymisen myötä: ajankäyttötutkimuksen vuoden 2009 tuloksissa 27 prosenttia vastanneista ilmoitti harrastavansa valokuvaamista. (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus, www.stat.fi/til/akay/tie.html.) Koramon (2009) mukaan taiteen perusopetuksen piiriin kuuluvia kuvataidealan oppilaitoksia oli 147 lukuvuonna 2007–2008. Niissä oli oppilaita yli 20 000.

Tilastolähteet

Suomen Kansallisgallerian sekä aluetaidemuseoiden talous- ja toimintatilastot julkaistaan vuosittain Museoviraston Museotilasto-julkaisussa, joka on saatavilla myös internetissä (www.museotilasto.fi). Kansallisgallerian kolmesta yksiköstä Ateenumin taidemuseo ja Sinebrychhoffin taidemuseo tilastoivat näyttelyidensä kävijämäärät, mutta Nykytaiteen museo Kiasma ei erottele näyttelyvieraita muista kävijöistä.

Valtion taideteostoimikunta julkaisee vuosittain toimintakertomuksen (Valtion taidekokoelma – toimintakertomus), johon on kirjattu valtion taidekokoelmaan hankitut teokset. Toimintakertomus ilmestyy Kansallisgallerian [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.fng.fi/yhteystiedot/jaasiointi/valtioneosteoimikunta). Suomalaisten taidesäätöiden yhdistyksen STSY:n [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.stsy.fi) on tietoja yhdistykseen kuuluvien säätöiden taidekokoelmista.

Valokuvakeskukset tilastoivat toimintaansa, ja niiden tiedot on saatu kyselyllä suoraan valokuvakeskuksista. Suomen valokuvataiteen museo ja Museovirasto pitävät yllä tilastoja kokoelmistaan ja toiminnastaan.

Valtion kuvataidetoimikunta, valtion valokuvataidetoimikunta sekä valtion media-, sarjakuva- ja kuvitustaiteen toimikunta pitävät yllä tilastoja myöntämistään apurahoista ja avustuksista (www.taike.fi).

Tilastokeskuksen yritysrekisterissä on tietoja taideliikkeiden ja -gallerioiden määrästä eri alue-

tasoilla (toimialakoodi 47781 /TOL2008). Taidehuutokaupoista on kattavat hintatilastot huutokauppakamarien [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.bukowskis.com ja www.hagelstam.fi). Huutokaupatusta kotimaisesta taiteesta julkaistiin vuoteen 2003 saakka kokoomateosta Taidepörssi, joka sisälsi tiedot Bukowskin ja Hagelstamin taidehuutokaupoissa sekä eräissä aikaisemmin toimineissa taidehuutokaupoissa myydyistä teoksista.

Christie'sin ja Sotheby'sin taidehuutokaupoissa myytyjen teosten hintatiedot löytyvät huutokauppojen omilta [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.christies.com ja www.sothebys.com) sekä julkaisusta *Annuaire des Cotes – Artprice Annual*. Vastaavia tietoja on myös *Artpricen* [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.artprice.com) sekä taidemarkkinoiden uutistoitimiston *ArtMarketInsight*'in [www-sivuilla](http://www.sivuilla) (www.artmarketinsight.com).

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan taidenäyttelyissä ja -museoissa käymistä sekä kuvataiteiden ja valokuvauksen harrastamista noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päätulokset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa *Kulttuuritilasto 2011* (taulukko 11.12). Vapaa-aikatutkimuksen uusimmat tulokset koskevat vuotta 2002. Ne ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen Kulttuurirahaston TNS Gallupilla syksyllä 2013 teettämän kulttuurin kulutusta koskevan tutkimuksen (Suomalaisten näkemykset kulttuurista) aineisto perustuu internetpaneeliin, joka koostui 15–74-vuotiaista suomalaisista poiluettuna Ahvenanmaa. Vastauksia saatiin 8 059 henkilöltä. Erilaisten kohderyhmien, aineistonkeruutavan ja kysymyksenasettelun takia tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

Muut lähteet

- Anhava, Eero (2007). Internationalization of Finnish art galleries. Master's Thesis. Helsinki: Helsinki School of Economics, Faculty of International Business.
- Karo, Marko (2007). Koordinaatteja tilassa ja ajassa. Kuvataide ja kulttuurivaihto 2008–2012. Julkaistu entisen Näyttelyvaihtokeskus FRAMEn nettisivuilla www.frame-fund.fi.
- Koramo, Marika (2009). Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008. Helsinki: Opetushallitus.
- Kukkonen, Jukka (2002). Valokuvat kellareissa. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston julkaisuja 3. Helsinki: Opetusministeriö.
- Kulttuuritilasto 2005 (2006). Helsinki: Tilastokeskus.

Itella oyj
Kansallisgalleria
Museovirasto
Pohjola Pankin Taidesäätiö
Suomen Pankki
Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö (www.ateljeesaatio.fi)
WSOY:n kirjallisuussäätiö
http://yle.fi/uutiset/harvinainen_schjerfbeck_noin_150_000_eurolla_suomeen/6946727
www.bukowskis.com
www.christies.com
www.fmp.fi
www.frame-finland.fi
www.hel.fi/kaumuseo
www.nba.fi
www.sothebys.com

Taulukot – Tables

7.1	Valtion taideteostoimikunnan hankinnat valtion taidekokoelmaan 1989–2013 <i>Purchases by the Committee for the Purchase of Works of Art for the State Art Collection 1989–2013 . . .</i>	148
7.2	Suomalaisten taidesäätiöiden yhdistykseen (STSY) kuuluvien säätiöiden taidekokoelmat 2013 <i>Association of Finnish Fine Arts Foundations member collections 2013 . . . . .</i>	149
7.3	Valokuvakeskukset 2012 <i>Photographic centres 2012 . . . . .</i>	149
7.4	Huutokaupatun kotimaisen arvotaiteen liikevaihto 1979–2013 <i>Turnover of Finnish art auctions (domestic works of art) 1979–2013 . . . . .</i>	150
7.5	Suomalaisissa taidehuutokaupoissa myydyt kalleimmat suomalaiset taulut <i>The most expensive Finnish paintings sold at Finnish art auctions . . . . .</i>	151
7.6	Vuoden kallein suomalaisessa taidehuutokaupassa myyty suomalainen maalaus 1994–2013 <i>The most expensive Finnish painting of the year sold at Finnish art auctions 1994–2013 . . . . .</i>	152
7.7	Christie'sin ja Sotheby'sin taidehuutokaupoissa myydyt kalleimmat suomalaiset maalaukset 2008–2013 <i>The most expensive Finnish paintings and watercolours sold at Christie's and Sotheby's art auctions 2008–2013 . . . . .</i>	152

7.1 Valtion taideteostoiimikunnan hankinnat valtion taidekokoelmaan 1989–2013
7.1 Purchases by the Committee for the Purchase of Works of Art for the State Art Collection 1989–2013

Vuosi – Year	Määrärahat – Expenditure	Josta – Of which		Sijoitus- kohteita – Place- ments	Hankinnat – Purchases	Joista – Of which							Teoksia kokoelmassa – Works in collection
		Tilaukset – Commissioned works	Ostot – Purchases			Maalauksia ja piirustuksia – Paintings and drawings	Veistoksia – Sculptures	Grafiikkaa – Graphic works	Valokuvia – Photographs	Tekstiilejä – Textiles	Keramiikkaa ja lasia – ceramics and glass	Muita – Other	
1 000 € – EUR 1 000													
1989...	426	269	107	35	141	53	8	66	3	6	4	1	5 500
1990...	471	216	202	27	243	58	17	118	41	6	3	–	5 500
1991...	538	211	203	29	279	58	16	134	58	10	3	–	5 900
1992...	875	270	157	33	278	45	19	128	79	1	6	–	6 200
1993...	420	116	188	23	296	42	22	83	97	..	..	52	6 500
1994...	377	108	204	32	214	40	23	82	58	12	3	–	6 700
1995...	370	125	129	28	191	41	19	67	55	6	3	–	7 000
1996...	387	205	100	21	141	20	14	52	46	4	5	–	7 000
1997...	429	125	227	23	257	26	17	119	76	7	12	–	7 500
1998...	362	172	176	27	201	39	18	64	67	8	11	9	7 700
1999...	496	245	155	31	184	53	29	64	23	7	7	1	7 740
2000...	521	262	178	33	161	33	26	58	22	13	7	2	7 924
2001...	521	242	178	31	217	48	20	89	45	6	9	–	8 085
2002...	521	241	181	32	163	35	16	51	29	12	15	5	¹⁾ 11 800
2003...	521	172	164	32	128	34	13	40	31	5	6	3	12 000
2004...	690	253	188	31	142	42	10	22	42	9	12	5	12 100
2005...	690	201	208	33	121	29	18	43	14	4	4	9	12 200
2006...	704	186	296	51	155	34	26	33	23	11	5	23	12 400
2007...	704	128	345	50	237	84	25	58	25	20	8	17	12 600
2008...	704	275	195	47	115	16	22	31	16	8	5	17	12 700
2009...	800	304	261	54	206	43	24	59	53	8	4	15	12 932
2010...	1 000	403	326	84	162	47	21	30	36	10	–	18	13 094
2011...	1 100	688	215	54	125	42	15	20	18	7	3	20	13 219
2012...	1 100	478	310	50	172	46	11	34	40	13	6	22	13 391
2013...	1 080	260	360	52	170	38	24	31	47	3	–	27	13 556

1) SKOP:n (Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki) taidekokoelma siirtyi opetusministeriön hallintaan 20.12.2001. Kokoelmassa on noin 2 100 teosta ja 2 395 grafiikan vedosta. – The collection of the SKOP bank was ceded to the Ministry of Education on 20 December 2001. The collection includes 2,100 works and 2,395 graphics.

Lähteet – Sources:

Valtion taideteostoiimikunnan vuosikertomukset – Annual reports of the Committee for the Purchase of Works of Art for the State Art Collection

7.2 Suomalaisen taidesäätiöiden yhdistyksen (STSY) kuuluvien säätiöiden taidekokoelmat 2013

7.3 Association of Finnish Fine Arts Foundations member collections 2013

Säätiö – Foundation	Perustamisvuosi – Year of foundation	Teoksia – Works
Alfred Kordelinin säätiö – Alfred Kordelin Foundation	1920	300
Fortumin Taidesäätiö – Fortum Art Foundation	2005	¹⁾ 300
Gösta Serlachiuksen taidesäätiö – Gösta Serlachius Fine Arts Foundation	1933	2 000
Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi – Suomi Mutual Life Assurance Company	1890	n.–ca. 170
Stora Enso Suomen taidesäätiö – Stora Enso Finland's Art Foundation	2006	800
Taidesäätiö Merita – Art Foundation Merita	2002	²⁾ 1 003
UPM-Kymmenen Kulttuurisäätiö – UPM-Kymmene Cultural Foundation	2006	³⁾ 800

1) Fortumin taidekokoelmaan kuuluu yhteensä lähes 1 600 teosta. – The Fortum art collection comprises in all almost 1,600 works.

2) Säätiön hallinnassa on lisäksi Nordea-pankin suomalaisen muotokuvakokoelman 56 teosta. Säätiön kokoelma on muodostettu 25 entisen liikepankin kokoelmista, joissa oli yli 10 000 teosta. – In addition, the foundation manages Nordea Bank's Finnish portrait collection, which comprises 56 works. The collection of the foundation has been selected from the collections of 25 former Finnish commercial banks. These collections have comprised in all more than 10,000 works.

3) UPM-Kymmenen taidekokoelmaan kuuluu kaikkiaan lähes 2 500 teosta. – The UPM-Kymmene art collection comprises in all almost 2,500 works.

Lähteet – Sources:

Suomalaisen taidesäätiöiden yhdistys STSY – Association of Finnish Fine Arts Foundations (www.stsy.fi)

Säätiöiden ja yhtiöiden omat ilmoitukset – Reports of the foundations and companies.

7.3 Valokuvakeskukset 2012

7.3 Photographic centres 2012

Valokuvakeskus – Photographic centre	Perustettu – Established	Jäseniä – Members	Työntekijät – Staff			Tilat, kokoelmat ja käynnit – Premises, collections and visits				
			Palkattu – Salaried	Osa- aikaisia – Part-time	Työllistämistuella palkatut – Hired with employment subsidy measures	Tilat – Premises	Josta näytte- lytilä – Of which exhibition space	Näyttelyitä – Exhibitions	Myytyjä lippuja – Tickets sold	Käyntejä yhteensä – Visits total
			Htv – Person years	Henkilöitä – Persons	Henkilöitä – Persons	m ² – sq. m				
Victor Barsokevitsch -valokuvakeskus – Victor Barsokevitch Photographic Centre (Kuopio)	1982	236	3	2	–	225,5	122	8	6 907	11 359
Valokuvakeskus Nykyaika – Photographic Centre Nykyaika (Tampere)	1982	68	n.–ca. 2	12	1	n.–ca. 20	¹⁾	11	–	12 250
Pohjoinen valokuvakeskus – Northern Photographic Centre (Oulu)	1987	122	3	–	–	161	95	18	–	41 510
Luovan Valokuvauksen Keskus – Centre for Creative Photography (Jyväskylä)	1989	92	0,5	1	0–1	117	85	12	–	8 748
Mikkelin valokuvakeskus – Mikkeli Photographic Centre (Mikkeli)	1989	20	0,5	0,5	–	200	100	7	2 000	3 000
Valokuvakeskus Peri – Peri Centre of Photography (Turku)	1989	109	1	–	1	120	102	12	–	6 000
Fotocentrum Raseborg Valokuvakeskus – Photographic centre Raseborg (Raasepori)	1992	41	1	–	–	n.–ca. 250	n.–ca. 150	12	–	3 136
Pohjanmaan Valokuvakeskus – Ostrobothnia photographic centre (Lapua)	1997	54	²⁾ –	2	–	38	38 + 140	10	–	20 467
Kaakkois-Suomen valokuvakeskus – Photographic Centre in Southeastern Finland (Lappeenranta)	2005	22	–	³⁾ 1	1	85	68	21	–	n.–ca. 3 000
Kotkan Valokuvakeskus – Kotka Photographic Center (Kotka)	2005	128	4)	⁴⁾	–	180	160	12	..	9 667
Helsingin valokuvakeskus – Helsinki Center of Photography (Helsinki)	2007	18	1,5	2	–	200	100	11	–	6 300

1) 3 vuokratilaa, joiden pinta-ala 400, 88 ja 190 m². – 3 hired exhibition spaces with 400, 88 and 190 sq. m.

2) Työt hoitaa Lapuan kaupungin kulttuuritoimisto. – Run by cultural services office of the town of Lapua.

3) Vapaaehtoistyöntekijä. – Voluntary worker.

4) Hoidetaan ostopalveluina. – Run by outsourcing.

Lähteet – Sources:

Valokuvakeskukset – Photography centres

7.4 Huutokaupatun kotimaisen arvotaiteen liikevaihto 1979–2013*
7.4 Turnover of Finnish art auctions (domestic works of art) 1979–2013*

Vuosi – Year	Myytyjä teoksia – Works sold	Myynti – Sales		Keskihinta – Average price Käypään hintaan – At current prices
		Käypään hintaan – At current prices	2013-hintaan ¹⁾ – At 2013 prices ¹⁾	
		1 000 € – EUR 1 000		€ / teos – EUR / work
1979.	85	101	327	1 191
1980.	149	208	604	1 402
1981.	340	707	1 833	2 082
1982.	436	960	2 277	2 204
1983.	540	876	1 914	1 623
1984.	456	1 073	2 192	2 353
1985.	962	2 341	4 515	2 434
1986.	1 044	3 428	6 383	3 284
1987.	1 214	5 823	10 461	4 797
1988.	1 946	17 229	29 495	8 854
1989.	2 951	18 081	29 034	6 127
1990.	1 322	7 913	11 984	5 986
1991.	704	2 639	3 837	3 749
1992.	1 276	3 896	5 524	3 053
1993.	2 375	5 542	7 696	2 334
1994.	2 456	4 794	6 585	1 952
1995.	2 228	3 229	4 391	1 449
1996.	2 164	3 338	4 513	1 543
1997.	2 222	3 846	5 137	1 731
1998.	2 303	5 798	7 637	2 518
1999.	2 377	6 949	9 045	2 924
2000.	2 561	6 267	7 891	2 447
2001.	2 337	6 532	8 022	2 795
2002.	2 572	6 745	8 156	2 622
2003.	2 372	7 181	8 606	3 027
2004.	2 151	7 907	9 458	3 676
2005.	1 933	4 131	4 898	2 137
2006.	1 770	5 414	6 309	3 059
2007.	2 132	7 019	7 982	3 292
2008.	1 944	5 173	5 651	2 661
2009.	1 504	4 123	4 504	2 742
2010.	1 572	4 860	5 246	3 092
2011.	1 065	5 214	5 438	4 896
2012.	965	3 319	3 367	3 439
2013.	955	3 815	3 815	3 995

* Ilman huutokauppamaksuja. Luvuissa on mukana kotimainen maalaus- ja kuvanveistotaide. – Excluding auction costs. Figures include Finnish paintings and sculpture.

Tilastot perustuvat seuraavien taidehuutokauppojen myyntiin: – Statistics are based on sales at the following auction houses: Hagelstam Huutokaupat (K-huutokaupat) – Hagelstam Fine Art Auctioneers (K-numbered auctions), Bukowski Oy Ab (vuoteen 1995 saakka – up to 1995: Bukowski Oy Ab ja Oy Arvohuutokaupat Hörhammer Värdeauktioner Ab), Bulevardin huutokaupat, Nordia Art Oy, Eiran huutokaupat.

1) Elinkustannusindeksillä. – By cost-of-living index.

Lähteet – Sources:

Taidepörssi 1990 & 1992. Helsinki: Helsinki Media Company Oy. Taidepörssi 1995 & 1999. Helsinki: Helsinki Media Company. Helsinki: Blue Book.

Taidehuutokauppojen omat ilmoitukset – Reports of the auction houses

<http://www.bluebook.fi>

7.5 Suomalaisissa taidehuutokaupoissa myydyt kalleimmat suomalaiset taulut*
7.5 The most expensive Finnish paintings sold at Finnish art auctions*

Taiteilija – Painter	Taulu – Painting	Ajoitus – Period	Huutokauppa – Auction house	Myyntiaika – Date of sale	Myyntihinta (käypään hintaan) – Hammer price (at current prices)	Myyntihinta ¹⁾ – 2013-hintaan ¹⁾ – Hammer price (at 2013 prices) ¹⁾
					1 000 € – EUR 1 000	
		Vuosi – Year		kk/v – mm/yy		
1. Schjerfbeck Helene	Äitini	1909	Bukowski	12/01	874,6	1 074,1
2. Schjerfbeck Helene	Omakuva, valoa ja varjoa	1945	Bukowski	05/03	690,0	826,9
3. Järnefelt Eero	Pyykkiranta	1889	Hagelstam	12/07	630,0	716,4
4. Schjerfbeck Helene	Hjördis	1934	Bukowski	12/02	500,0	604,6
5. Thesleff Ellen	Kaiku	1891	Hagelstam	05/03	500,0	599,2
6. Edelfelt Albert	Leikkiviä poikia	1884	Bukowski	05/07	500,0	568,6
7. Schjerfbeck Helene	Nainen lilanvärisessä puvussa	n. – ca. 1920	Bukowski	11/03	485,0	581,3
8. Edelfelt Albert	Ompelijattaret	1887	Bukowski	12/99	437,3	569,2
9. Schjerfbeck Helene	Katkennut kieli	..	Bukowski	05/00	437,3	550,6
10. Edelfelt Albert	Mansikoita	1890	Hagelstam	04/98	428,9	564,9
11. Schjerfbeck Helene	Punaisia omenoita	1915	Bukowski	12/08	400,0	437,0
12. Gallén-Kallela Akseli	Talonpoikaiselämää	1887	Bukowski	12/10	400,0	431,8
13. Schjerfbeck Helene	Suru	..	Bukowski	11/88	370,0	633,4
14. Edelfelt Albert	Mansikoita	1890	Bukowski	12/04	360,0	430,6
15. Schjerfbeck Helene	Suopursuja (Ledum)	n. – ca. 1903	Bukowski	12/08	340,0	371,4
16. Wright Ferdinand von	Metso soitimella	1864	Hörhammer	02/88	319,6	547,1
17. Schjerfbeck Helene	Tammisaaren kaunotar	1926	Bukowski	04/02	310,0	374,9
18. Gallén-Kallela Akseli	Pettuleivän virttä laulava tyttö	1890	Bukowski	12/06	310,0	361,2
19. Edelfelt Albert	Leikkiviä poikia	..	Bulevardin huutokaupat	03/88	302,7	518,2
20. Edelfelt Albert	Kesäilta Haikon selällä	1899	Hörhammer	11/88	302,7	518,2
21. Schjerfbeck Helene	Espanjalainen nainen	1928	Bukowski	05/10	300,0	323,8
22. Schjerfbeck Helene	Hymyilevä tyttö	1921	Bukowski	12/11	300,0	312,9
23. Edelfelt Albert	Tyttö ja sotilas	1879	Hörhammer	11/90	285,9	433,0
24. Gallén-Kallela Akseli	Iso hauki	1908	Bukowski	11/98	285,9	376,6
25. Maria Wiik	Innocentia	1900	Bukowski	12/12	280,0	284,1
26. Holmberg Werner	Lähestyvä rajuilma	1856	Bukowski	12/01	269,1	330,5
27. Edelfelt Albert	Ensi lumi	1890-luku – 1890s	Bukowski	12/04	265,0	317,0
28. Schjerfbeck Helene	Joutsenkaulainen tyttö	..	Bukowski	12/10	265,0	286,0
29. Munsterhjelm Hjalmar	Ensilumi	..	Bukowski	05/08	264,0	288,4
30. Edelfelt Albert	Canotièrre	..	Bukowski	11/89	252,3	405,1
31. Holmberg Werner	Lähestyvä rajuilma	1856	Bukowski	12/04	240,0	287,1
32. Edelfelt Albert	Koivujen alla	1881	Bukowski	12/09	240,0	262,2
33. Schjerfbeck Helene	Leijonankitoja	1909	Hörhammer	11/89	235,5	378,2
34. Danielson-Gambogi Elin	Sisarukset	1891	Bukowski	12/00	235,5	296,5
35. Schjerfbeck Helene	Valkovuokkoja	..	Hagelstam	05/07	235,0	267,2
36. Edelfelt Albert	Laivanrakentajat	1886	Bulevardin huutokaupat	11/92	227,1	322,0
37. Edelfelt Albert	Elokuu	1886	Bukowski	12/04	225,0	269,1
38. Gallén-Kallela Akseli	Tyttö ja kukko	1886	Bukowski	12/04	220,0	263,2
39. Edelfelt Albert	Terassilla	1892	Bukowski	12/99	210,2	273,6
40. Soldan-Brofeldt Venny	Lepääviä poikia	1885	Hagelstam	05/00	210,2	264,7
41. Schjerfbeck Helene	Katkennut kieli	..	Bulevardin huutokaupat	04/88	201,8	345,5
42. Holmberg Werner	Poppelikuja	1857	Hörhammer	12/94	201,8	277,2
43. Edelfelt Albert	Helsingin Eteläsatama I	1888/1889	Hagelstam	05/11	200,0	208,6
44. Edelfelt Albert	Kööpenhaminan ankkuripaikalta I	1890	Bukowski	05/11	200,0	208,6

* 31.12.2013 mennessä. Mukana teokset, joista on maksettu vähintään 200 000 euroa ilman huutokauppamaksuja. – By 31 December, 2013. Includes works with a hammer price of at least EUR 200,000 excluding auction costs. Tilastot perustuvat seuraavien taidehuutokauppojen myyntiin. – Figures are based on sales at the following auction houses: Hagelstam Huutokaupat – Hagelstam Fine Art Auctioneers, Bukowski Oy Ab (vuoteen 1995 saakka – until 1995 Bukowski Oy Ab ja Oy Arvohuutokaupat Hörhammer Värdeauktioner Ab), Bulevardin huutokaupat, Nordia Art Oy, Eiran huutokaupat.

1) Elinkustannusindeksillä. – By cost-of-living index.

Lähteet – Sources:

Taidepörssi 2003 – suomalaisen arvotaiteen hakuteos (a catalogue of Finnish works of art) (2003). Helsinki: Blue Book / TDC Hakemistot Oy.

Taidehuutokauppojen omat ilmoitukset – Reports of the auction houses

7.6 Vuoden kallein suomalaisessa taidehuutokaupassa myyty suomalainen maalaus 1994–2013
7.6 The most expensive Finnish painting of the year sold at Finnish art auctions 1994–2013

Vuosi – Year	Taiteilija – Artist	Teos – Painting	Myyntihinta ilman huutokauppamaksuja – Hammer price excluding auction costs		Huutokauppa – Auction house
			Käypään hintaan – At current prices	Vuoden 2013 hintaan ¹⁾ – At 2013 prices ¹⁾	
			€ – EUR	€ – EUR	
1994.	Werner Holmberg	Poppelikuja	201 826	277 217	Hörhammer
1995.	Akseli Gallén-Kallela	Palokärki	168 188	228 687	Bukowski
1996.	Albert Edelfelt	Ranskalaisen tytön muotokuva	112 686	152 344	Bukowski
1997.	Hugo Simberg	Vinnarin sisarukset	94 185	125 802	Hagelstam
1998.	Albert Edelfelt	Mansikoita	428 879	564 865	Hagelstam
1999.	Albert Edelfelt	Ompelijattaret	437 289	569 198	Bukowski
2000.	Helene Schjerfbeck	Katkennut kieli	437 289	550 617	Bukowski
2001.	Helene Schjerfbeck	Äitini	874 577	1 074 042	Bukowski
2002.	Helene Schjerfbeck	Hjördis	500 000	604 607	Bukowski
2003.	Helene Schjerfbeck	Omakuva, valoa ja varjoa	690 000	826 950	Bukowski
2004.	Albert Edelfelt	Mansikoita	360 000	430 633	Bukowski
2005.	Thesleff Ellen	Kaiku	124 000	147 026	Bukowski
2006.	Akseli Gallén-Kallela	Pettuleivän virttä laulava tyttö	310 000	361 221	Bukowski
2007.	Eero Järnefelt	Pyykkiranta	630 000	716 426	Hagelstam
2008.	Helene Schjerfbeck	Punaisia omenoita	400 000	436 994	Bukowski
2009.	Albert Edelfelt	Koivujen alla	240 000	262 197	Bukowski
2010.	Gallén-Kallela Akseli	Talonpoikaiselämää	400 000	431 753	Bukowski
2011.	Schjerfbeck Helene	Hymyilevä tyttö	300 000	312 914	Bukowski
2012.	Wiik Maria	Innocentia	280 000	284 058	Bukowski
2013.	Albert Edelfelt	Nuori nainen viuhka kädessä	160 000	160 000	Bukowski

1) Elinkustannusindeksillä. – *By cost-of-living index.*

Lähteet – Sources:

Taidepörssit 1995 ja 2003 – *Taidepörssi catalogues of Finnish works of art 1995 and 2003.* Helsinki: Helsinki Media Oy, Blue Book / TDC Hakemistot Oy

Huutokauppojen omat ilmoitukset – *Reports of the auction houses*

7.7 Christie'sin ja Sotheby'sin taidehuutokaupoissa mydyt kalleimmat suomalaiset maalaukset 2008–2013
7.7 The most expensive Finnish paintings and watercolours sold at Christie's and Sotheby's art auctions 2008–2013

Taiteilija – Painter	Teos – Title	Tekniikka – Medium	Myyntipäivä – Date of sale	Myyntihinta (€) ¹⁾ – Hammer price (GBP) ¹⁾
Christie's:				
Helene Schjerfbeck	Sininauhainen tyttö – <i>Girl with blue ribbon</i>	sekatekniikka – <i>mixed media</i>	15.5.2008	748 500
Helene Schjerfbeck	Kuvakirja – <i>Picture book</i>	sekatekniikka – <i>mixed media</i>	15.5.2008	300 500
Helene Schjerfbeck	Kostymbild, eller bagarens dotter – <i>Costume picture, or the baker's daughter</i>	vesiväri ja hiili – <i>watercolour and charcoal</i>	24.6.2010	139 250
Albert Edelfelt	Nuoren naisen muotokuva – <i>Portrait of a young woman</i>	öljy – <i>oil</i>	23.6.2009	112 364
Sotheby's:				
Helene Schjerfbeck	Tanssiaiskengät – <i>Dancing shoes (1882)</i>	öljy – <i>oil</i>	30.5.2008	3 044 500
Albert Edelfelt	Poikien työpaja, Helsinki – <i>The boys' workhouse, Helsinki</i>	öljy – <i>oil</i>	23.5.2013	458 500
Akseli Gallén-Kallela	Auringonlasku Ruovedellä – <i>Sunset over lake Ruovesi</i>	öljy – <i>oil</i>	20.11.2012	325 250
Helene Schjerfbeck	Ruusuja; (Mustalaisnainen) – <i>Roses; (Gypsy Woman)</i>	öljy – <i>oil</i>	3.6.2009	151 250
Helene Schjerfbeck	Wilhelm von Schwerinin kuolema – <i>The death of Wilhelm von Schwerin</i>	öljy – <i>oil</i>	20.11.2013	122 500

1) Käypään hintaan huutomaksuineen sisältäen teokset joista on maksettu vähintään 100 000 puntaa. – *At current prices with buyer's premium including works of hammer price no less than GBP 100,000.*

Lähteet – Sources:

Huutokauppojen omat ilmoitukset – *Reports of the auction houses*

www.christies.com

www.sothebys.com

8 Käsi- ja taideteollisuus sekä muotoilu

Käsiteollisuus, taideteollisuus, muotoilu

Suomen käsityön museon muotoilusanaston (www.avoinmuseo.fi/craftmuseum/muotoilusanat) mukaan käsiteollisuudella tarkoitetaan pääasiassa käsityövälinein harjoitettavaa tuotantomuotoa. Taideteollisuus pohjautuu taidekäsityöhön. Valmistus tapahtuu koneiden avulla sarjatuotantona mallin pohjalta, joka on tehty käsityönä. Käsitteitä muotoilu ja design käytetään yleisesti toistensa synonyymeina. Muotoilu sisältää tuotteen tai palvelun kehittämisen vaiheet ideasta tuotteeksi. Designilla tarkoitetaan suomenkielessä erityisesti taideteollista ja taiteellista muotoilua ja sommittelua.

Käsi- ja taideteollisuusyhdistykset

Käsi- ja taideteollisuusyhdistykset harjoittavat elinkeino-, kulttuuri- ja koulutustoimintaa, johon sisältyy mm. näyttelyiden, messujen ym. tapahtumien järjestämistä. Suomen alueellisten käsi- ja taideteollisuusyhdistysten kattojärjestönä toimii Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. Siihen kuului 67 yhteisöjäsentä ja lähes 8 000 henkilöjäsentä vuonna 2012. Yhteisöjäsenten määrä on pudonnut 30:llä vuodesta 2010 ja henkilöjäsenten määrä noin tuhannella. Yhdistyksillä oli kaikkiaan 184 toimipaikkaa, niistä 48 liiketoimintaa varten. Toimipaikoissa on vähennystä 19 kappaletta vuodesta 2010. Yhdistyksissä työskentelevien määrä on pysynyt 300 hengen tuntumassa viime vuosina. Vuonna 2012 koulutukseen ja työpajoihin yms. tilaisuuksiin osallistui lähes 110 000 henkeä. Yleisökäyntien määrä näyttelyissä ja messuilla oli

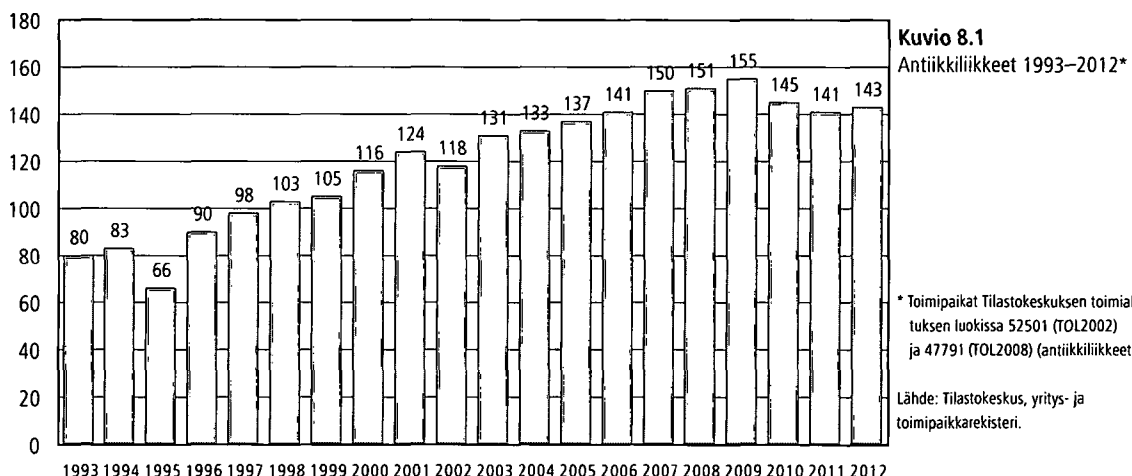
lähes 1,5 miljoonaa, mikä on samaa luokkaa kuin edellisvuosinakin. (Taulukko 8.1.)

Suomalaisen muotoilun promootio-organisaationa toimii Design Forum Finland, jota ylläpitää Suomen Taideteollisuusyhdistys. Design Forum Finlandin tarkoituksena on vahvistaa Suomen muotoilutoimialaa ja yritystoimintaa sekä edistää Suomen muotoilun vientiä. Design Forum Finland järjestää näyttelyitä Suomessa ja ulkomailta. Helsingissä sillä on näyttelytila ja liike. Design Forum järjestää myös muotoilualan kilpailuja ja jakaa palkintoja sekä tarjoaa muotoiluneuvontaa. Se julkaisee sähköistä tiedotetta DFF Newsletter sekä joka toinen vuosi ilmestyvää Finnish Design Yearbookia. (www.designforum.fi)

Käsityön harrastamista on tutkittu Tilastokeskuksen vapaa-aika- ja ajankäyttötutkimuksissa. Ajankäyttötutkimuksen vuoden 2009 tulosten mukaan käsityön harrastamiseen käytetyssä ajassa ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Eniten käsitöitä tekevät 65 vuotta täyttäneet naiset. (Pääkkönen & Hanifi 2011.) Käsityöharastuskoulutuksessa tärkeällä sijalla ovat taiteen perusopetuksen piiriin kuuluvat lähes 90 käsityöalan oppilaitosta. Koramon (2009) mukaan niissä oli yli 6 000 oppilasta lukuvuonna 2007–2008.

Antiikki- ja designesineiden kauppa

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan Suomessa toimi 143 antiikkiliikettä vuonna 2012. Antiikkiesineiden kauppa on keskittynyt voimakkaasti pääkaupunkiseudulle, sillä yritys- ja toimipaikkarekisterissä olevista antiikkiliikkeistä yli 40 prosenttia toimii siellä. Antiikkiliikkeiden henkilöstön määrä oli 94 henkilötyö-

vuotta ja liikevaihto yhteensä lähes 20 miljoonaa euroa. Vaikka liikkeiden määrä onkin ollut laskusuunnassa viime vuosina, liikevaihto on hiljalleen kasvanut. Alan pienen henkilötöyvuosimäärän syynä on osa-aikaisten suuri määrä: monella pienen antiikkiliikkeen pitäjällä on päätyö muualla, ja liike on avoinna ehkä vain parina päivänä viikossa. (Kuvio 8.1.)

Suomen antiikkimarkkinoilla liikkuu merkittäviä koti- sekä ulkomaisia (etenkin venäläisiä) antiikki- ja designesineitä. Arvotaidetta ja -antiikkia myyvien kotimaisten huutokauppakamarien, kuten Bukowskin ja Hagelstamin, venäläisen antiikin myynti onkin lisääntynyt venäläisten Suomen-matkailun kasvun myötä. Myös kotimaisesta kultakauden designista maksetaan edelleen hyvin taantumasta huolimatta: Tapio Wirkkalan suunnittelema Kantarelli-maljako vaihtoi omistajaa Hagelstamilla 46 000 eurolla keväällä 2013. (www.hagelstam.fi, www.bukowskis.com.) (Taulukko 8.2.)

Designmuseum, Suomen käsityön museo ja Suomen lasimuseo

Designmuseum Helsingissä on muotoilualan valtakunnallinen erikoismuseo, joka perustettiin 1873 taideteollisuuden opetuskokoelmaksi. Vuonna 2012 museon henkilöstö käsitti 36 henkilötöyvuotta eli 6 vähemmän kuin edellisvuonna. Kokoelmissa oli yli 68 500 esinettä. Määrä on yli kaksinkertainen vuoteen 2005 verrattuna. Kuvia kokoelmiin kuului yli 125 000, lisäystä yli 30 000 vuodesta 2005. Museossa kirjattiin reippaat 130 000 käyntiä vuonna 2012. Käyntien määrissä on suuria vuosittaisia vaihteluita riippuen erikoisnäyttelyiden kiinnostavuudesta. Museo toimii pääosin valtion rahoittamana. (www.designmuseum.fi.) (Taulukko 8.3.)

Suomen käsityön museo perustettiin vuonna 1888 ja on toiminut vuodesta 1982 alkaen Jyväskylässä. Se on käsityön ja käsiteollisuuden valtakunnallinen erikoismuseo, jonka yhteydessä on myös Suomen kansallispukukeskus sekä Konservointikeskus. Vuonna 2012 museossa kertyi henkilötöyvuosia 28 eli 8 enemmän kuin vuonna 2009. Kokoelmiin kuului yli 38 000 esinettä. Määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2003. Kuvia museossa oli noin 68 000 eli noin 24 000 enemmän kuin vuonna 2009. Museon käyntimäärä oli noin 34 000 vuonna 2012. Käyntimäärissä ei ole ollut suuria muutoksia viime vuosina. Museon toiminnan suurimmat rahoittajat ovat valtio ja Jyväskylän kaupunki. (www.craftmuseum.fi.) (Taulukko 8.4.)

Lasialan valtakunnallisena erikoismuseona toimii Suomen Lasimuseo Riihimäellä. Museo on perustettu vuonna 1961. Vuonna 2012 museossa kertyi henkilötöyvuosia 12, joka on 2 enemmän kuin vuonna 2009. Kokoelmissa oli yli 35 000 esinettä eli runsaat 9 000 enemmän kuin vuonna 2002. Kuvia oli yli 63 000, kasvua lähes 17 000 edellisvuodesta. Vuotuinen käyntimäärä on pysytellyt 20 000:n paikkeilla. Museon toiminnan suurimmat rahoittajat ovat kunta ja valtio. (www.hameenliitto.fi.) (Taulukko 8.5.)

Käsi- ja taideteollisuuspalkinnot ja apurahat

Suomessa jaetaan vuosittain useita merkittäviä palkintoja ja apurahoja ansioituneille käsi- ja taideteollisuuden edustajille. Osa niistä on tunnustuksia, joihin ei kuulu rahapalkintoa, mutta toisissa palkintona on rahasumma. Summaltaan suurimmat ovat Design Forum Finlandin ja Fennian jakama Fennia Prize (35 000 euroa vuonna 2014) sekä Askon Säätiön Antti Nurmesniemi-apuraha (2 kpl, molemmat 17 000 euroa). (Taulukko 8.6.)

Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta jakaa vuosittain apurahoja muotoilun harjoittajille. Taiteilija-apurahoja myönnetään noin 600 000 euroa vuodessa. Lisäksi myönnetään muita apurahoja noin 300 000 euroa vuodessa. Vuonna 2013 apurahalla työskenteli 36 muotoilijaa. Näistä 15:llä oli viisivuotinen apuraha, 9:llä kolmivuotinen ja muilla yksi- tai puolivuotinen apuraha. Lisäksi kaksi muotoilijaa aloitti 10-vuotisen apurahakauden vuonna 2012. (Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta, www.taike.fi.)

Tilastolähteet

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. laatii vuosittain tilastot käsi- ja taideteollisuusyhdistysten toiminnasta ja taloudesta. Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä on tiedot käsityöyritysten sekä antiikkikaupan yritysten ja toimipaikkojen määristä kuten myös työntekijöiden määristä sekä liikevaihdosta. Taide- ja antiikkihuutokaupat, kuten Bukowski ja Hagelstam, julkaisevat myymiensä esineiden hintatiedot verkkosivullaan (www.bukowskis.com, www.hagelstam.fi). Muissa antiikkiliikkeissä kuin huutokaupoissa myydyistä esineistä ei ole saatavissa tilastotietoja. Designmuseum, Suomen käsityön museo ja Suomen lasimuseo tilastoivat toimintaansa, ja tilastot julkaistaan vuosittain Museoviraston julkaisussa Museotilasto. Designmuseum ei enää tilastoi erikseen näyttelykävijöitä, ja viimeiset tiedot niistä on julkaistu Tilastokeskuksen Kulttuuritilasto 2011:ssä taulukossa 8.4. Käsi- ja taideteollisuus-

palkintojen ja -apurahojen jakajat pitävät yllä tilastoja palkinnoistaan ja apurahoistaan. Valtion arkkitehtuuri- ja muotoilutoimikunta pitää yllä tilastoja myöntämistään apurahoista (www.taike.fi).

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa ja ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan käsityön harrastamista noin 10 vuoden välein. Ajankäyttötutkimuksen uusimmat tulokset ovat vuodelta 2009. Vapaa-aikatutkimuksen viimeisimmät tulokset koskevat vuotta 2002. Tulokset ovat ilmentyneet seuraavissa julkaisuissa:

Pääkkönen, Hannu & Hanifi, Riitta (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Muut lähteet

Koramo, Marika (2009). Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008. Helsinki: Opetushallitus.

www.avoinmuseo.fi/craftmuseum/muotoilusanat

www.craftmuseum.fi

www.designforum.fi

www.designmuseum.fi

www.hameenliitto.fi

Taulukot – Tables

8.1	Käsi- ja taideteollisuusyhdistykset 2012 <i>Crafts associations 2012</i>	157
8.2	Kalleimmat suomalaisissa taidehuutokaupoissa myydyt antiikki- ja arvoesineet 2010–2013 <i>The most expensive antiques and objects of vertu sold at Finnish art auctions 2010–2013</i>	158
8.3	Designmuseo 2002–2012 <i>Design Museum 2002–2012</i>	159
8.4	Suomen käsityön museo 2002–2012 <i>The Craft Museum of Finland 2002–2012</i>	159
8.5	Suomen lasimuseo 2002–2012 <i>Finnish Glass Museum 2002–2012</i>	159
8.6	Suomalaisia käsi- ja taideteollisuuspalkintoja ja -apurahoja 2012–2013 <i>Finnish arts and crafts awards and grants 2012–2013</i>	160

8.1 Käsi- ja taideteollisuusyhdistykset 2012**8.1 Crafts associations 2012**

Toimipaikat / yhdistystoiminta – Operating points / association activities	
Käsi- ja taideteollisuusyhdistyksiä – Regional crafts associations	20
Käsityö-/taitokeskuksia – Local crafts centres	97
Sivupisteitä (käsityöneuvonta) – Ancillary points (crafts supervising)	19
Toimipaikat / liiketoiminta – Operating points / business activities	
Myyvälöitä – Shops	38
Tuotantotiloja – Production premises	1
Muita tiloja – Other premises	9
Jäsenet – Members	
Yhteisöjäseniä – Association members	67
Henkilöjäseniä – Individual members	7 928
Jäseniä yhteensä – Members total	7 995
Yhdistystoiminnan henkilöstö – Staff (ntv – person years)	
Yhdistystoiminnan henkilöstöä – Staff in association activities	198
Työllistämisarvoin palkattuja – Staff employed with employment subsidy	16
Kurssiopettajia – Course teachers	27
Työssäoppijoita ja harjoittelijoita – Apprentices and trainees	39
Yhteensä – Total	280
Neuvonta- ja kehittämisspalvelut – Guidance and developing services	
Osallistujia koulutukseen, työpajoihin, yms. – Participants in education, workshops, etc.	109 665
Neuvonnan työpajojen asiakastyöpäiviä – Customer work days in guidance workshops	74 266
Koulutuksen asiakastyöpäiviä – Customer work days in education	101 364
Osallistujia projekteihin – Participants in projects	..
Käyntejä näyttelyissä ja messuilla – Visits in exhibitions and fairs	1 492 652

Lähde – Source:

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. – Finnish Crafts Organization

8.2 Kalleimmat suomalaisissa taidehuutokaupoissa myydyt antiikki- ja arvoesineet 2010–2013*
8.2 The most expensive antiques and objects of vertu sold at Finnish art auctions 2010–2013*

Esine – Item	Materiaali – Material	Valmistusaika – Date of manufacture	Alkuperäalue – Place of origin	Suunnittelija – Designer	Huutokauppa – Auction house	Myyntihinta – Hammer price 1 000 € – EUR 1000
2010						
Kulkue Venetsiassa – A procession in Venice	Keramiikkareliefi – Ceramic wall relief	1950-luku – 1950s	Suomi – Finland	Rut Bryk / Arabia	Hagelstam	42,0
Ikonikehykset 88 – Icon frame 88	Hopea, jalokiviä, helmi – Silver, gemstones, pearl	1890	Venäjä – Russia	..	Bukowski	38,0
Sormus – A ring	Kulta, valkokulta ja timantti – Gold, white gold and a diamond	..	Suomi – Finland	Atejee R. Nieminen, Helsinki –	Hagelstam	35,0
Kirjakaappi – A bookcase	Mahonki, messinki – Mahogany, brass	1778–1813	Tukholma – Stockholm	Atelier R. Nieminen, Helsinki	Hagelstam	26,0
Cartier-sormus – A Cartier ring	Platina, 2 timanttia – Platinum, 2 diamonds	1957?	Ranska – France	Gottlieb Iwersson	Bukowski	26,0
2011						
Pöytäpari – A pair of tables	Pronssi, punainen lasi ja marmori – Bronze, red glass and marble	n. – ca. 1800	Venäjä – Russia	..	Hagelstam	200,0
Kanari-maljako (nro 31/50) – A Chanterelle vase (no. 31/50)	Kristalli – Crystal	1946–1950	Suomi – Finland	Tapio Wirkkala	Hagelstam	52,0
Miekka – A sword	..	1808/1909	Venäjä – Russia	..	Hagelstam	42,0
Mannerheim-risti (Vapaudenristin 2. lk. nro 32) – The Mannerheim Cross (Cross of Liberty 2nd class, no. 32)	..	1941	Suomi – Finland	..	Hagelstam	38,0
Ruokapöytä – A dining table	..	1700-luvun alku – Early 1700s	Ruotsi – Sweden	..	Hagelstam	32,0
4-osainen teekalusto – Four part tea service	Puu – Wood	1880	Pietari – St Petersburg	Stefan Wälewä / Fabergé	Bukowski	28,0
Texas-seinävalaisin – A wall-light called Texas	Hopea, norsunluu – Silver, ivory	1948	Suomi – Finland	Paavo Tynell	Hagelstam	28,0
Lampetti – A wall-light	Messinki – Brass	1902–1903	Suomi – Finland	Eiel Saarinen	Hagelstam	27,0
Maljako – Vase	Kupari – Copper	1937	Suomi – Finland	Arttu Brummer	Bukowski	25,5
Eversti, jääkäri ja Mannerheimin ritari Auno Kuitin mitalikokoelma – Medal collection of Colonel, Jaeger and Knight of the Mannerheim Cross Auno Kuiti	Eri metalleja – Various metals	1944	Suomi – Finland	..	Bukowski	25,0
2012						
Kaulakoru – A necklace	460 navette, baguette, briljanti, timantteja, smaragdi, valkokultaa – 460 navette, baguette, brilliant, diamonds, emerald, white gold	..	..	..	Bukowski	25,0
2013						
Kanari-maljako nro 15/50/50 – Chanterelle vase no. 15/50/50	Lasi – Glass	1900-luku – 1900s	Suomi – Finland	Tapio Wirkkala	Hagelstam	46,0
Sapeli, malli 1827 – A sabre, model 1827	Eri metalleja – Various metals	..	Pietari – St Petersburg	Shalf & Sons St Petersburg	Hagelstam	36,0
Sapeli, malli 1817 – A sabre, model 1817	Eri metalleja – Various metals	..	Venäjä – Russia	Todennäköisesti W. Schaaf – Attributed to W. Schaaf	Hagelstam	34,0

* Sisältää muut antiikki- ja arvoesineet kuin maalaukset ja veistokset (ts. huonekalut, iämaiset matot, design, hopea, korut ja arvoesineet, lasi ja posliini sekä muu antiikki ilman kirjoja), joista on maksettu vähintään 25 000 € ilman huutokauppanmaksuja. – Figures include antiques and objects of vertu other than paintings and sculpture (i.e. furniture, oriental carpets, design, silver, jewellery and objects of vertu, glass and ceramics and miscellaneous items excluding books) of hammer price no less than EUR 25,000 excluding auction costs.

Lähteet – Sources:

Bukowski ja Hagelstamin huutokauppojen luettelet ja loppuhinnastot 2010–2013. – 2010–2013 catalogues and lists of hammer prices of the Bukowski and Hagelstam auction houses. www.bukowski.fi, www.hagelstam.fi.

8.3 Designmuseum 2002–2012

8.3 Design Museum 2002–2012

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Menot – Expenses	Omat tulot ¹⁾ – Own income ¹⁾	Esineitä kokoelmissa – Exhibits in collections	Kuvia kokoelmissa – Pictures in collections	Käyntejä – Visits	Näyttelyitä – Exhibitions
	Htv – Person years	Milj. € – EUR million	Milj. € – EUR million				
2002	26	2,6	0,5	33 832	91 000	53 160	16
2003	25	2,7	0,5	33 954	92 000	69 474	13
2004	28	2,8	0,7	34 118	93 700	112 233	8
2005	32	3,5	1,0	34 184	95 000	121 305	21
2006	33	3,0	0,8	34 566	96 000	71 643	28
2007	31	3,0	0,7	35 498	118 000	100 649	18
2008	29	2,8	0,6	66 809	118 600	86 579	20
2009	38	3,0	0,6	67 189	120 100	90 628	19
2010	42	3,5	0,7	67 225	121 800	101 504	17
2011	42	3,5	0,7	68 237	125 000	110 218	19
2012	36	3,4	0,9	68 576	125 600	130 378	29

1) Pääsymaksut, myyntitulot, palvelu- ym. tulot, sponsorituki. – Entrance fees, sales income, income from services, etc., company support.

Lähde – Source:

Museotilastot – Finnish Museum Statistics. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.

8.4 Suomen käsityön museo 2002–2012

8.4 The Craft Museum of Finland 2002–2012

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Menot – Expenses	Omat tulot ¹⁾ – Own income ¹⁾	Esineitä kokoelmissa – Exhibits in collections	Kuvia kokoelmissa ²⁾ – Pictures in collections ²⁾	Käyntejä – Visits	Näyttelyitä – Exhibitions
	Htv – Person years	1 000 € – EUR 1 000	1 000 € – EUR 1 000				
2002	18	933	63	18 000	44 920	32 581	34
2003	17	937	76	19 000	33 819	41 357	31
2004	18	996	92	20 018	35 753	37 812	23
2005	12	1 057	73	23 000	22 500	30 251	25
2006	13	1 008	66	23 200	24 221	31 272	32
2007	15	1 144	100	25 758	42 582	33 488	30
2008	16	1 147	108	26 135	43 236	37 362	16
2009	20	1 253	115	26 833	44 033	37 919	22
2010	20,5	1 295	102	32 322	46 274	36 701	22
2011	26	1 357	130	34 617	55 126	33 681	19
2012	28	1 458	164	38 390	68 014	33 970	23

1) Pääsymaksut, myyntitulot, palvelu- ym. tulot, sponsorituki. – Entrance fees, sales income, income from services, etc., company support.

2) Tilastointitapa muuttunut: vuoteen 2006 saakka arvio kuvien kokonaismäärästä, 2007 alkaen mukana luetteloidut kuvat. – Statistical methodology has changed: until 2006 an estimate of the total number of pictures, from 2007 the pictures listed in catalogues only.

Lähteet – Sources:

Museotilastot – Museum Statistics Finland. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.

8.5 Suomen lasimuseo 2002–2012

8.5 Finnish Glass Museum 2002–2012

Vuosi – Year	Henkilökunta – Staff	Menot – Expenses	Omat tulot ¹⁾ – Own income ¹⁾	Esineitä kokoelmissa – Exhibits in collections	Kuvia kokoelmissa – Pictures in collections	Käyntejä – Visits	Näyttelyitä – Exhibitions
	Htv – Person years	1 000 € – EUR 1 000	1 000 € – EUR 1 000				
2002	14	733	177	26 024	30 324	20 101	7
2003	14	756	166	26 362	36 772	20 353	14
2004	14	654	116	26 966	41 711	20 190	8
2005	13	749	185	27 417	41 711	21 383	7
2006	12	749	140	27 771	46 034	19 428	10
2007	13	862	128	28 979	46 034	17 688	10
2008	13	878	120	32 422	46 257	20 460	10
2009	10	1 382	192	32 788	46 257	22 524	11
2010	11,6	1 361	161	33 747	46 797	21 131	12
2011	12	1 286	182	34 335	46 797	20 379	7
2012	12	1 266	119	35 144	63 321	17 210	13

1) Pääsymaksut, myyntitulot, palvelu- ym. tulot, sponsorituki. – Entrance fees, sales income, income from services, etc., company support.

Lähteet – Sources:

Museotilastot – Museum Statistics Finland. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.

8.6 Suomalaisia käsi- ja taideteollisuuspalkintoja ja -apurahoja 2012–2013*
8.6 Finnish arts and crafts awards and grants 2012–2013*

Palkinto tai apuraha – Award or grant	Jakaja – Awarding authority	Palkintosumma – Award € – EUR
Ornamo-stipendi – <i>Ornamo Foundation Grant</i>	Teollisuustaiteen Liitto Ornamo – <i>Ornamo Foundation</i>	8 x 5 000
Fennia Prize	Design Forum Finland & Fennia	1) 35 000
Antti Nurmesniemi -apuraha – <i>Antti Nurmesniemi grant</i>	Askon Säätiö – <i>Asko Foundation</i>	2 x 17 000
		yhteensä – <i>a total of 30 000</i>
Ornamo-säätiön apurahat – <i>Ornamo grants</i>	Teollisuustaiteen Liitto Ornamo – <i>Ornamo Foundation</i>	20 000
Asko Avonius -palkinto – <i>Asko Avonius prize</i>	Askon Säätiö – <i>Asko Foundation</i>	20 000
Ornamo Design Award	Teollisuustaiteen Liitto Ornamo – <i>Ornamo Foundation</i>	20 000
Muotoilun valtionpalkinto – <i>State Prize in crafts and design</i>	Valtion muotoilutoimikunta – <i>National Council for Crafts and Design</i>	15 000
Kaj Franck -muotoilupalkinto – <i>Kaj Franck Design Prize</i>	Design Forum Finland	10 000
Uusi Koru -suunnittelukilpailu ²⁾ – <i>Uusi Koru jewel design competition</i> ²⁾	Teollisuustaiteen Liitto Ornamo & Kalevala Koru Oy – <i>Ornamo Foundation & Kalevala Jewelry</i>	5 000, 3 000 & 2 000
Askon Säätiön apuraha – <i>Asko Foundation grant</i>	Askon Säätiö – <i>Asko Foundation</i>	1 000 – 10 000
Rudolf Koivu -palkinto – <i>Rudolf Koivu prize</i>	Grafia ry. – <i>The Association of Finnish Graphic Design</i>	10 000
Vuoden suomalainen muotiteko -palkinto – <i>Finnish fashion product of the year prize</i>	Tekstiili- ja vaateusteollisuus Finatex ry. – <i>Federation of Finnish Textile and Clothing Industries FINATEX</i>	10 000
Taito-palkinto – <i>Taito prize</i>	Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. – <i>Finnish Crafts Organization</i>	6 000
Vuoden Nuori Suunnittelija – <i>Young fashion designer of the year</i>	Suomen Messusäätiö – <i>Finnish fair foundation</i>	5 000
Vuoden nuori muotoilija – <i>Industrial designer of the year</i>	Design Forum Finland	5 000
Estlander-palkinto – <i>Estlander prize</i>	Suomen Taideteollisuusyhdistys / Design Forum Finland	5 000
Teemu Hiltunen -apuraha – <i>Teemu Hiltunen grant</i>	Askon Säätiö – <i>Asko Foundation</i>	2 500

* Sisältää vain rahapalkintoja. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain Suomi-palkinnon eri taiteenalojen edustajille. Palkinto voidaan jakaa myös käsi- ja taideteollisuuden harjoittajalle. Palkinnon suuruus oli 26 000 euroa vuonna 2013. – *Includes only pecuniary awards. In addition, the so called Finland Prize is awarded annually by the Ministry of Education and Culture to representatives of various fields of art. The prize can be awarded to a representative of arts and crafts. In 2013 the award sum was EUR 26,000.*

1) Kokonaissumma 2014. Lisäksi jaetaan Patentti- ja rekisterihallituksen palkinto 5 000 €. Palkinnon summa ja jaettujen palkintojen määrä vaihtelee vuosittain. – *Total sum of prizes in 2014. In addition, a prize of National Board of Patents and Registration of Finland (EUR 5,000) is awarded. Sum of the prize and the number of prizes varies from year to year.*

2) Järjestetty Kalevala Koru Oy:n 75-vuotisjuhluvuonna 2013. – *Organised in 2013, the 75th anniversary of the Kalevala Jewelry company.*

Lähteet – *Sources:*

Palkintojen jakajien ilmoitukset. – *Reports of awarding authorities.*

9 Kulttuuritapahtumat ja kulttuurikeskukset

Kulttuuritapahtumat

Finland Festivals -organisaatioon kuuluvia kulttuuritapahtumia oli 84 vuonna 2013. Niissä kirjattiin kaikkiaan yli 1,9 miljoonaa käyntiä, ja lippuja myytiin runsaat 700 000. Määrissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Eniten yleisöä vuonna 2013 oli Kotkan Meripäivillä (noin 230 000) ja Helsingin juhlatapahtumilla (218 000). Lippuja myytiin eniten Helsingin juhlatapahtumilla (runsaat 58 000), Savonlinnan Oopperajuhlilla (52 000) ja Pori Jazzissa (49 000). (Finland Festivals.) (Taulukko 9.1.)

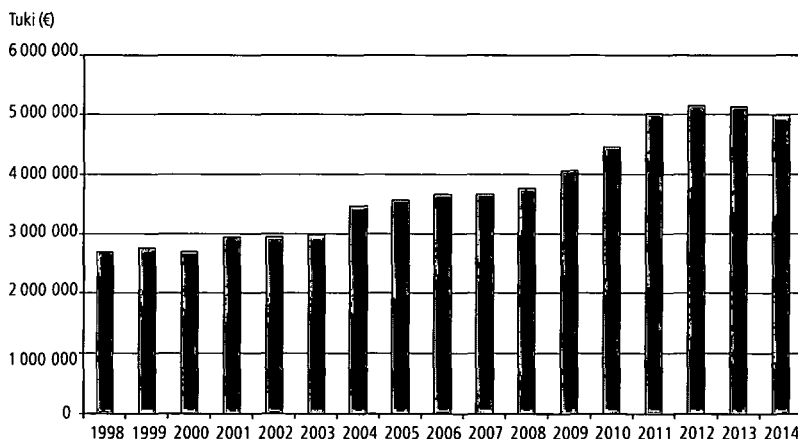
Myös Finland Festivalsiin kuulumattomissa kulttuuritapahtumissa on useita suuria ja merkittäviä tapahtumia. Esimerkiksi Turun Ruisrockissa käyntimäärä ylsi 71 000:een vuonna 2013, ja Helsingin Kirjamessuilla käyntejä oli noin 79 600 (Ruisrock, Messukeskus). Muutamassa vuodessa uutta populaarimusiikkia esittävien festivaalien eturiviin nousseessa, Helsingissä pidettävässä Flow Festivalissa kirjattiin 61 500 yleisökäyntiä vuonna 2013, kun käyntejä oli vuoden 2004 ensimmäisessä Flowssa 4 500 ja vielä vuonna 2008 vain 22 000 (Flow Festival). Elokuvafestivaaleista käyntimääriltään suurimmat vuonna 2013 olivat Helsingissä pidettävät Rakkautta & Anarkiaa (käyntimäärä 58 000) ja DocPoint (29 000 käyntiä) sekä Sodankylän kansainväliset elokuvajuhlat (27 000 käyntiä). Elokuvafestivaaleista on tietoja taulukossa 6.13.

Kun pienetkin tapahtumat lasketaan mukaan, pelkästään Teostolle ilmoitettuja elävän musiikin tapahtumia oli yli 50 000 vuonna 2012. Niissä oli esittäjiä yli 6 000 yli 9 000 esityspaikassa. Yksittäisiä esityskertoja oli 56 500, joista 30 prosenttia pidettiin pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa. (Teosto.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kulttuuritapahtumille valtion tukea kaikkiaan yli 5,5 miljoonaa euroa vuonna 2014. Tuen nimellismäärä sekä tukea saavien tapahtumien lukumäärä on noin kaksinkertaistunut vuodesta 1998, mutta vuonna 2014 tuen määrä väheni parilla prosentilla veikkausvoittovarojen leikkausten takia. Vuonna 2014 tukea sai 179 tapahtumaa, eniten Savonlinnan Oopperajuhlat (722 000 euroa), Tampereen Teatterikesä (252 000), Helsingin juhlatapahtumat (196 000) ja Kuhmon Kamarimusiikki (190 000). Taiteenaloittain tarkasteltuna lähes puolet tuesta menee edelleen musiikkitapahtumille, vaikkakin niiden osuus on laskenut lähes 10 prosenttiyksikköä vuodesta 2000. Teatterille, tanssille sekä elokuvalle tuesta meni noin 10 prosenttia kullekin. Tukea saaneiden tapahtumien määrä on noussut 20:lla vuodesta 2009 vuoteen 2014. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) (Kuvio 9.1. Taulukot 9.2 ja 9.3.)

Suurhalleissa ja stadioneilla järjestetään kymmenittäin konsertteja joka vuosi. Olympiastadionin kaksi konserttia kesällä 2013 vetivät kaikkiaan noin 53 000 henkeä. Hartwall Arenalla 30 konsertin kokonaisyleisömäärä vuonna 2013 oli lähes 203 000. Lukuja verrattaessa on muistettava, että eri konserteissa on samassakin konserttipaikassa myynnissä erilaisia lippumääriä esiintyvistä artistista ja lavarekvisiitan koosta sekä näkyvyydestä riippuen. Tällöin saman konserttipaikan loppuunkin myytyjen konserttien yleisömäärät ovat erilaisia. Myös vuosittaiset vaihtelut konserttimäärissä sekä yleisömäärissä ovat suuria samassakin konserttipaikassa. (Taulukko 9.4.)

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen 2009 mukaan kulttuuritilaisuuksissa käymisessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Naiset ovat aktiivisempia kulttuuritilaisuuksissa kä-

Kuvio 9.1
Valtion tuki kulttuuritapahtumille
1998–2014*

* Ilman Suomen elokuvasektorin kautta myönnettävää tukea elokuvafestivaaleille.

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Tietoruutu

Lastenkulttuurikeskustoimintaa 10 vuotta

Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalamppu perustettiin vuonna 2003. Verkoston tarkoituksena oli edistää lastenkulttuurikeskusten toimintaa ja palveluiden syntymistä sinne missä niitä ei vielä ole. Verkosto toimi opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana. Myös kunnat rahoittavat lastenkulttuurikeskuksia. Toiminnan 10-vuotisjuhlavuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistui uusi lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Ohjelmassa painotetaan kulttuuri-osallistumisen tasavertaisia mahdollisuuksia. Kulttuuripalvelut pitäisi saada lasten ja nuorten lähelle. Tasavertaisuuden saavuttamisessa avainasemassa ovat koulut ja niiden kulttuuritoiminta. Uutena käsitteenä mukana on opittuun ja koettuun perustuva kulttuurikompetenssi, joka tarkoittaa kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi toimintatukea 1 308 000 euroa kaikkiaan 15 lastenkulttuurikeskukselle. Tukea saivat seuraavat lastenkulttuurikeskukset (luettelossa mainittu kunkin keskuksen keskeiset toimintatavat):

Annantalo (Helsinki):

- esittävän taiteen kehittäminen, kansainvälinen yhteistyö, ruotsinkielisen lastenkulttuurin koordinointi ja sanataiteen edistäminen

Föreningen Luckan (Helsinki):

- ruotsinkielisen lastenkulttuuritoiminnan edistäminen

Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut (lasten taidetalo Pessi):

- tanssitaiteen kehittäminen, monikulttuurisen lastenkulttuurin tarjonnan edistäminen ja erityisryhmien huomiointi taidekasvatuksessa

Sagalund museistiftelse (Kemiö):

- ruotsinkielisen lastenkulttuurin edistäminen erityisesti kulttuuriperinnön alueella

Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX (Hämeenlinna):

- Taikalamppu-verkoston valtakunnallinen koordinoiti, sirkus- ja näyttämötaiteiden edistäminen, festivaalien ja tapahtumien sekä yhteistyö rakenteiden kehittäminen

Pirkanmaan Taikalamppu (Tampere / Rulla & Lempäälä / Pii Poo):

- monitaiteellisen kulttuurikasvatuksen kehittäminen, sirkustaiteen opetus- ja harrastustoiminnan kehittäminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden määrän ja laadun kehittäminen

Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto:

- lastenkulttuurin edistäminen, kuvataiteeseen ja valokuvaan liittyvän taidekasvatuksen kehittäminen sekä visuaalisen kulttuurin lukutaito

Päijät-Hämeen lastenkulttuuriverkosto Efeki (Lahti):

- päijät-hämäläisen lastenkulttuuritoiminnan edistäminen erityisesti esittävässä taiteissa, taidetyöpajoissa ja projekteissa sekä koulujen kulttuuriyhteistyön tukeminen ja uusien yhteistyötahojen lisääminen

Lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Kaakku (Kotka / Koppa & Lappeenranta / Metku):

- lastenkulttuurin kehittäminen, festivaalien ja tapahtumien kehittäminen, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta sekä monikulttuurisen lastenkulttuuritarjonnan edistäminen

Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalamppu 2012							
Keskus	Paikkakunta tai alue	Toiminnan aloittamisvuosi	Tilat neliönä	Henkilöstö (htv)	Tapahtumia	Osallistuneita lapsia	Käyntien määrä tilaisuuksissa
Lasten taidetalo Pessi	Vantaa	1982	350	3,0	719	27 203	48 087
Annantalo	Helsinki	1987	1 500	3,0	259	24 940	33 316
Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu	Lapinlahti	2003	71	2,4	182	4 175	7 606
Kulttuuritalo Valve	Oulu	2003	288	1,5	428	15 889	18 572
Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX	Hämeenlinna	2003	832	4,5	944	14 691	23 021
Lasten ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuuriraitta	Jyväskylä	2003	40	2,0	404	14 372	14 932
Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto	Pori	2003	30	6,0	894	77 487	100 937
Kymenlaakson lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Koppa	Kotka	2004	600	2,8	91	10 673	15 829
Lasten ja nuorten kulttuurikeskus Pii Poo	Lempäälä	2005	974	5,4	811	24 704	26 130
Lastenkulttuurikeskus Rulla ja Taidekaari-kulttuurikasvatusohjelma	Tampere	2005	330	8,0	3 000	27 597	40 206
Lapin lastenkulttuuriverkosto	Lappi	2006	163	4,3	413	26 903	27 333
Lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo	Seinäjoki	2006	37	3,0	136	3 353	11 534
Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku	Lappeenranta	2009	50	1,5	789	37 788	86 770
Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARK	Vaasa	2009	40	1,5	179	10 040	..

Lähteet:
Lastenkulttuurikeskukset

Kulttuuriaitta (Jyväskylä):

- lastenkulttuurin tutkimuksen esiintuominen ja koordinointi sekä monitaiteinen taidekasvatus

Seinäjoen seudun ja Pohjanmaan lasten ja nuorten kulttuuriverkosto (Seinäjoki / Louhimo & Vaasa / BARK):

- rytmimusiikin edistäminen lasten ja nuorten harrastuksena (Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo) sekä kulttuuriperintökasvatuksen ja ruotsinkielisen toiminnan edistäminen (Barnkultur nätverket i Österbotten BARK)

Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu ry (Lapinlahti):

- lastenkulttuurin edistäminen Pohjois-Savossa sekä rakennustaiteen, muotoilun ja ympäristökasvatuksen kehittäminen

Lastenkulttuurikeskus Verso (Varkaus):

- lastenkulttuuritoiminnan kehittäminen etenkin luomalla luovuuteen ja itseilmaisuun kannustavia leikki- ja toimintaympäristöjä

Kulttuuritalo Valve (Oulu):

- eri taiteenalojen edistäminen mukaan lukien sanataide, lastenkirjallisuus, elokuva, arkkitehtuuri, muotoilu ja käsityö sekä lastenkulttuurin koordinointi alueella

Lapin lastenkulttuuriverkosto:

- parantaa kulttuurin saavutettavuutta lapsille, lastenkulttuurin ja toimintamallien kehittäminen, saamelaisten lastenkulttuurin kehittäminen, taiteenaloista erityisesti mediakasvatus ja sarjakuva

Lähteet:

- Etusivu – Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkolehti 12.9.2013 (www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2013/1209/lastenkulttuuri.html?lang=fi)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Tiedote 7.2.2014. www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/02/lastenkulttuurikeskukset_2014.html?lang=fi
- Taikalamppu – lastenkulttuurikeskusten verkosto (2002). Opetusministeriön työryhmien muistioita 12/2002. Helsinki: Opetusministeriö. www.taikalamppu.fi

vijöitä kuin miehet. (Ajankäyttötutkimus 2009, www.stat.fi/til/akay/tie.html.)

Kinnusen ja Haahden (2014) mukaan festivaalikävijöistä vanhimmat ja koulutetuimmat ovat klassisen musiikin festivaaleilla käyvät. Niiden yleisö on eniten naisvaltaista, vaikkakin myös tämän tutkimuksen tulosten mukaan kaikentyypisissä festivaaleissa enemmistö yleisöstä on naisia. Festivaalien kävijöissä Kinnunen ja Haahti (2014) erottavat karkeasti seuraavat tyypit: hedonistit, aktivistit, universalistit ja kaikkiruokaiset. Hedonistit ovat nuoria hauskanpittäjiä, jotka nauttivat väkijoukoista ja käyvät etupäässä rockfestivaaleilla. Enimmäkseen naisista koostuvat aktivistit ovat nuoria ja positiivisesti asennoituvia. He arvostavat universalismia, hyväntahtoisuutta, turvallisuutta, hedonismia, itseohjautuvuutta sekä virikkeisyyttä ja ovat aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä. Universalisteille tärkeitä arvoja ovat laajakatseisuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, maailmanrauha, kauneuden maailma, yhteys luontoon, kypsä elämän ymmärrys ja ympäristön suojeleminen. Kaikkiruokaiset ovat ryhmistä keskimäärin vanhimpia. He käyvät momenttityypisissä tapahtumissa, eivät pidä väkijoukoista eivätkä käytä sosiaalista mediaa. Kaikkiruokaiset ovat ainoa miesenemmistöinen ryhmä.

Kinnusen (2013) mukaan kesäisen kulttuuritapahtuman kokonaiselämykseen vaikuttavat seuraavat tekijät: ohjelma, ihmiset, ympäristö, palvelut ja tuotteet, kesä ja sää, strategiset linjaukset sekä tunnelma. Eri tyyppisissä tapahtumissa tekijät painottuvat eri tavoin: rocktapahtumissa tärkeimpiä

tekijöitä ovat tunnelma, ihmiset sekä ohjelma, kun taas klassisen musiikin tapahtumissa tärkeimpiä ovat ohjelma ja ympäristö, kuvataidetapahtumissa sisältö. Myöskään suurta ihmismäärää ja tungosta ei rocktapahtumassa pidetä niin epämiellyttävänä ja haitallisena kuin muissa kulttuuritapahtumissa. Kulttuuritapahtumien ympäristöystävällisyyttä ja kierrätyksen tehostamista pidettiin tärkeänä kokonaiselämykseen vaikuttavana tekijänä.

Kulttuurirakennukset ja kulttuurikeskukset

Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntokannan mukaan Suomessa oli runsaat 2 000 kulttuuritaroituksiin käytettävää rakennusta vuoden 2012 lopussa. Määrä on kasvanut lähes 100:lla vuodesta 2000. Yli puolet kulttuurirakennuksista on museoita ja taidegallerioita, vajaa kolmannes kirjasto- ja arkistorakennuksia. Kulttuurirakennuksia on rakennettu eniten 1980-luvulla ja ennen 1920-lukua. Yli 40 prosenttia niistä on peräisin näiltä aikakausilta. Kulttuurirakennuksissa on paljon vanhoja arvorakennuksia: neljännes kulttuurirakennuksista on rakennettu ennen 1920-lukua, kun koko rakennuskannasta vain runsaat 5 prosenttia on näin vanhoja. (Taulukot 9.5 ja 2.9.)

Seurantalaja on Suomessa noin 2 300, eniten maaseudulla. Suomen Kotiseutuliitto myöntää opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta valtionavustuksia seurantalajien kunnossapitoon

ja korjaamiseen. Vuonna 2014 avustuksia myönnettiin 188 yhdistykselle yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Avustusten nimellissumma on noussut yli 30 prosenttia vuodesta 2005 mutta on edelleen selvästi pienempi kuin ennen 1990-luvun lamaa. Avustusten määrää vähennettiin tuolloin reippaasti: reaaliarvoltaan nykyinen avustussumma ei ole puoltakaan vuoden 1991 huipusta. (Suomen Kotiseutuliitto.) (Taulukko 9.6.)

Suomessa toimii yli 200 monitoimitalotyypistä kulttuuritaloa tai -keskusta. Vanhimmat yhä toimivat kulttuuritalot on perustettu jo 1800-luvulla, kuten esimerkiksi Vanha Ylioppilastalo Helsingissä. Erityisen vilkasta kulttuurikeskusten rakentaminen oli 1980-luvulla. Viime vuosina valmistuneista kulttuuritaloista huomattavimpia ovat Musiikkitalo Helsingissä (2011), Porvoon Taidetehdas (2012), Turun Logomo (2011), kulttuuritalo Korundi Rovaniemellä (2011) sekä Saamelaiskulttuurikeskus Sajos Inarissa (2012). Tarkempia tietoja kulttuuritaloista ja -keskuksista on Tilastokeskuksen kulttuuritilastojen internet-sivuilla (www.stat.fi/til/kl/tau.html). Suomen ulkomailla toimivista kulttuurikeskuksista sekä Suomessa toimivista ulkomaisista kulttuurikeskuksista on tietoja tämän julkaisun kappaleessa 1 (Kulttuurinen monimuotoisuus).

Tilastolähteet

Finland Festivals tilastoi jäsentapahtumiensa yleisökäyntien määriä ja taloutta ja julkaisee festivaalikohtaiset tilastot vuosittain nettisivuillaan (www.festivals.fi). Taulukko Finland Festivalsiin kuuluvista tapahtumista on myös Tilastokeskuksen kulttuuritilastojen internetsivuilla (www.stat.fi/til/kl/). Taulukkoon sisältyy joinakin vuosina myös sellaiset Finland Festivalsiin kuulumattomat kulttuuritapahtumat, jotka ovat saaneet rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Monet Finland Festivalsiin kuulumattomat festivaalijärjestäjät, kuten esimerkiksi Flow Festival (www.flowfestival.com) ja Ruisrock (www.ruisrock.fi) pitävät myös itse yllä tilastoja tapahtumiensa käyntimääristä. Jotkin festivaalijärjestäjät teettävät myös omia yleisötutkimuksia, joissa on tarkempia tietoja yleisön koostumuksesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa avustamiensa kulttuuritapahtumien rahoitusta ja toimintaa sekä pitää yllä tilastoja hakeneiden ja avustusta saaneiden tapahtumien määristä ja avustussummista. Messukeskukset keräävät tietoja messujensa yleisömääristä. Olympiastadionin, Tampereen Ratinan stadionin ja suurhallien konserttien tiedot on saatu konserttipaikoista. Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry. kerää tietoja elävän musiikin tapahtumien ja esiintyjien määristä.

Kulttuurirakennusten määriä, pinta-aloja ja rakennusvuosia tilastoi Tilastokeskus. Kulttuuritaloja ja -keskuksia koskevia tietoja on saatu myös suoraan niiltä itseltään. Suomen Kotiseutuliitto tilastoi seurantaloiden määriä ja korjausavustuksia. Lastenkulttuurikeskukset tilastoivat toimintaansa ja talouttaan. Lisäksi kunnat (esim. Helsingin kaupungin tietokeskus ja Helsingin kaupungin Kulttuurikeskus), tutkimuslaitokset ja oppilaitokset tekevät kulttuuritaloja ja kulttuuritapahtumia koskevia selvityksiä, joissa on myös tilastotietoja.

Tarkempia tietoja sellaisista kulttuurirakennuksista, jotka eivät ole pelkästään kirjastoja, museoita, teattereita, seurantaloiden tms. on taulukkona Tilastokeskuksen kulttuuritilastojen internetsivuilla (www.stat.fi/til/kl/).

Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa sekä ajankäyttötutkimuksessa kartoitetaan kulttuuritapahtumissa käymistä noin 10 vuoden välein. Viimeisimmät tulokset ovat ajankäyttötutkimuksesta ja koskevat vuotta 2009 (Ajankäyttötutkimus 2009 – Kulttuuriharrastukset 1981–2009. Helsinki: Tilastokeskus sekä Pääkkönen & Hanifi (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus). Päätulokset ovat myös Tilastokeskuksen julkaisussa Kulttuuritilasto 2011 (taulukko 11.12). Tuoreimmat vapaa-aikatutkimuksen tulokset koskevat vuotta 2002 ja ovat ilmestyneet seuraavissa julkaisuissa:

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2005). Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Liikkanen, Mirja (toim.) (2009). Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus.

Kulttuuritilasto 2003 (2005). Helsinki: Tilastokeskus.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus (2007). Helsinki: Tilastokeskus.

Muut lähteet

Kinnunen, Maarit (2013). ”Todella hyvä meininki kylällä” – kulttuuritapahtuman kokonaiselämykseen vaikuttavat tekijät. Pro gradu -tutkielma. Matkailututkimus / Matkailun liiketoimintaosaamisen suuntautumisvaihtoehto. Lapin yliopisto. 136 s. (www.doria.fi)

Kinnunen, Maarit & Hahti, Antti (2014). Experiencing Community Festivals and Events: Insights from Finnish Summer Festivals. Teoksessa Jepson, Allan & Clarke, Alan (toim.) (2014). Community Festivals and Events. Routledge Advances in Events Research Book Series.

Messukeskus (www.messukeskus.com)

Taulukot – Tables

9.1	Finland Festivalsin kokonaiskäyntimääriltään suurimmat tapahtumat (yli 50 000 käyntiä) 2010–2013 <i>Finland Festivals: Events with over 50 000 visits 2010–2013</i>	166
9.2	Valtion tuki valtakunnallisille kulttuuritapahtumille tapahtumatyypeittäin 2000, 2005, 2010, 2013 ja 2014 <i>State subsidies to national cultural events by type of event 2000, 2005, 2010, 2013 and 2014</i>	167
9.3	Valtionavustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille tapahtumatyypeittäin 2013 <i>State subsidies to national cultural events by type of event 2013</i>	167
9.4	Konsertit Olympiastadionilla, Tampereen stadionilla sekä eräissä suurhalleissa 1997–2013 <i>Concerts at the Olympic Stadium, Tampere stadium and certain arenas 1997–2013</i>	168
9.5	Kulttuurirakennukset käyttötarkoituksen, maakunnan ja rakentamisvuoden mukaan 31.12.2012 <i>Cultural buildings by use, region and year of construction 31.12.2012</i>	170
9.6	Seurantalojen valtionavustukset 1990–2014 <i>Club houses having received state support 1990–2014</i>	171

9.1 Finland Festivalsin kokonaiskäyntimääriltään suurimmat tapahtumat (yli 50 000 käyntiä) 2010–2013*
 9.1 Finland Festivals: Events with over 50 000 visits 2010–2013*

Vuosi ja tapahtuma – Year and festival	Käyntejä – Visits
2010	
Helsingin Juhlaviikot – <i>Helsinki Festival</i>	271 896
Kotkan Meripäivät – <i>Kotka Maritime Festival</i>	200 000
Pori Jazz Festival	155 000
Puistoblues – <i>Lakeside Blues Festival (Järvenpää)</i>	123 000
Tangomarkkinat, Seinäjoki – <i>Tango Festival in Seinäjoki</i>	102 000
Tampereen Teatterikesä – <i>Tampere International Theatre Festival</i>	86 831
Kaustinen Folk Music Festival	84 000
Maaailma kylässä -festivaali – <i>World Village Festival (Helsinki)</i>	71 150
Savonlinnan Oopperajuhlat – <i>Savonlinna Opera Festival</i>	64 444
Provinssirock (Seinäjoki)	59 215
2011	
Kotkan Meripäivät – <i>Kotka Maritime Festival</i>	200 000
Helsingin Juhlaviikot – <i>Helsinki Festival</i>	192 365
Pori Jazz Festival	152 000
Puistoblues – <i>Lakeside Blues Festival (Järvenpää)</i>	119 000
Tangomarkkinat, Seinäjoki – <i>Tango Festival in Seinäjoki</i>	104 000
Tampereen Teatterikesä – <i>Tampere International Theatre Festival</i>	98 642
Provinssirock (Seinäjoki)	81 800
Maaailma kylässä -festivaali – <i>World Village Festival (Helsinki)</i>	76 261
Kaustinen Folk Music Festival	73 000
Savonlinnan Oopperajuhlat – <i>Savonlinna Opera Festival</i>	61 046
2012	
Kotkan Meripäivät – <i>Kotka Maritime Festival</i>	232 090
Helsingin Juhlaviikot – <i>Helsinki Festival</i>	211 688
Pori Jazz Festival	140 000
Puistoblues – <i>Lakeside Blues Festival (Järvenpää)</i>	125 000
Maaailma kylässä -festivaali – <i>World Village Festival (Helsinki)</i>	105 676
Tangomarkkinat, Seinäjoki – <i>Tango Festival in Seinäjoki</i>	105 000
Tampereen Teatterikesä – <i>Tampere International Theatre Festival</i>	88 877
Savonlinnan Oopperajuhlat – <i>Savonlinna Opera Festival</i>	73 563
Provinssirock (Seinäjoki)	53 908
Pispalan Sottiisi / Tanssipidot – <i>Pispala Schottische / Tanssipidot (Tampere)</i>	50 300
2013	
Kotkan Meripäivät – <i>Kotka Maritime Festival</i>	229 930
Helsingin Juhlaviikot – <i>Helsinki Festival</i>	217 913
Pori Jazz Festival	144 000
Puistoblues – <i>Lakeside Blues Festival (Järvenpää)</i>	120 000
Tangomarkkinat, Seinäjoki – <i>Tango Festival in Seinäjoki</i>	106 000
Tampereen Teatterikesä – <i>Tampere International Theatre Festival</i>	94 091
Maaailma kylässä -festivaali – <i>World Village Festival (Helsinki)</i>	85 300
Savonlinnan Oopperajuhlat – <i>Savonlinna Opera Festival</i>	71 425
Oulun juhlaviikot – <i>Oulu August Festival</i>	55 000

* Finland Festivalsin jäsentapahtumiltaan keräämiä käyntimääräarvioita. – Audience estimates gathered by Finland Festivals from its members.

Lähde – Source:
Finland Festivals

9.2 Valtion tuki valtakunnallisille kulttuuritapahtumille tapahtumatyypeittäin 2000, 2005, 2010, 2013 ja 2014

9.2 State subsidies to national cultural events by type of event 2000, 2005, 2010, 2013 and 2014

Tapahtumatyyppi – Type of event	Valtion tuki – State subsidies									
	2000		2005		2010		2013		2014	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
Yhteensä – Total	2 990 381	100	3 973 000	100	4 991 000	100	5 650 000	100	5 525 691	100
Musiikki – Music	1 661 697	56	2 120 500	53	2 453 000	49	2 691 000	48	2 596 000	47
Teatteri – Theatre	265 737	9	350 000	9	621 000	12	661 000	12	549 000	10
Tanssi – Dance	222 008	7	298 500	8	417 000	8	538 000	10	563 000	10
Monitaiteelliset – Multi-arts	166 506	6	239 500	6	427 000	9	522 000	9	406 000	7
Elokuva – Film	302 738	10	400 000	10	530 000	11	520 000	9	545 691	10
Kirjallisuus – Literature	126 141	4	226 500	6	198 000	4	287 000	5	244 000	4
Kuvataide – Visual art	174 915	6	256 000	6	260 000	5	247 000	4	285 000	5
Arkkitehtuuri – Architecture	..	..	..	..	..	..	..	..	97 000	2
Lasten festivaalit – Festivals for children	70 639	2	82 000	2	85 000	2	184 000	3	240 000	4

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

Suomen elokuvasaatiö – Finnish Film Foundation

9.3 Valtionavustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille tapahtumatyypeittäin 2013

9.3 State subsidies to national cultural events by type of event 2013

Tapahtumatyyppi – Type of event	Tapahtumia – Events	Valtionavustuksia – State subsidies		€/tapahtuma – EUR/event
		1 000 € – EUR 1 000	%	
Yhteensä – Total	176	5 650	100	32 102
Elokuva – Film	9	520	9	57 778
Monitaiteelliset – Multi-arts	16	522	9	32 625
Teatteri – Theatre	16	661	12	41 313
Musiikki – Music	78	2 691	47	34 500
Tanssi – Dance	16	538	9	33 625
Kuvataide – Visual art	12	247	4	20 583
Lasten festivaalit – Festivals for children	13	184	3	14 154
Kirjallisuus – Literature	16	287	5	17 938

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

Suomen elokuvasaatiö – Finnish Film Foundation

9.4 Konsertit Olympiastadionilla, Tampereen stadionilla sekä eräissä suurhalleissa 1997–2013
9.4 Concerts at the Olympic Stadium, Tampere stadium and certain arenas 1997–2013

Paikka ja vuosi – Place and year	Paikkoja – Seats	Konsertteja – Concerts	Käynnit – Visits
Olympiastadion¹⁾ – Olympic Stadium¹⁾ (Helsinki)	2) 39 752		
1997.		4	194 000
1998.		3	120 300
1999.		2	68 900
2000.		3	75 000
2001.		2	63 000
2002.		2	40 400
2003.		4	163 522
2004.		2	78 150
2005 ³⁾		–	–
2006.		–	–
2007.		3	117 000
2008.		3	131 551
2009.		1	45 500
2010.		2	106 000
2011.		2	80 000
2012.		2	85 713
2013.		2	53 000
Tampereen stadion (Ratina)⁴⁾ – Tampere Stadium (Ratina)⁴⁾	5) 16 800		
2004.		1	32 000
2005.		–	–
2006.		–	–
2007.		1	30 000
2008.		2	56 000
2009.		1	32 000
2010.		2	39 000
2011.		–	–
2012.		1	31 000
2013.		2	40 000
Hartwall Arena⁶⁾ – Hartwall Arena⁶⁾ (Helsinki)	12 000 – 15 000		
1997.		22	180 237
1998.		27	224 458
1999.		24	203 520
2000.		32	227 901
2001.		23	178 918
2002.		26	122 510
2003.		16	143 981
2004.		11	84 739
2005.		26	246 940
2006.		18	179 744
2007.		52	328 338
2008.		28	167 155
2009.		21	184 058
2010.		11	93 976
2011.		15	129 838
2012.		16	136 789
2013.		30	202 840
Helsingin jäähalli⁴⁾ – Helsinki Ice Hall⁴⁾	8 009		
1997.		4	16 974
1998.		5	24 475
1999.		10	47 627
2000.		4	20 480
2001.		8	48 725
2002.		6	41 963
2003.		6	26 240
2004.		12	60 825
2005.		12	54 954
2006.		12	59 453
2007.		25	110 588
2008.		28	118 492
2009.		21	76 225
2010.		12	38 043
2011.		9	37 257
2012.		9	44 222
2013.		8	42 169

9.4 Jatkuu
9.4 Cont.

Paikka ja vuosi – Place and year	Paikkoja – Seats	Konsertteja – Concerts	Käynnit – Visits
HK Areena (Turku) ⁷⁾	12 100		
1997.		17	79 170
1998.		8	32 772
1999.		11	52 432
2000.		10	53 924
2001.		7	36 041
2002.		6	21 918
2003.		7	33 500
2004.		10	33 900
2005.		9	41 600
2006.		3	18 600
2007.		10	42 218
2008.		13	39 003
2009.		7	20 600
2010.		6	25 400
2011.		9	37 700
2012.		4	26 000
2013.		8	50 100
Lahti Halli ⁸⁾ – Lahti Hall ⁸⁾	3 100		
2006.		–	–
2007.		7	14 700
2008.		8	14 700
2009.		10	21 550
2010.		4	8 400
2011.		5	9 300
2012.		1	600
2013.		2	3 600
Joensuu Areena ⁹⁾ – Joensuu Arena ⁹⁾	7 000		
2004.		8	22 000
2005.		4	14 500
2006.		6	6 000
2007.		4	15 989
2008.		6	11 000
2009.		9	9 200
2010.		2	3 000
2011.		4	11 450
2012.		6	14 200
2013.		3	5 700
Lappi Areena ¹⁰⁾ – Lappi Arena ¹⁰⁾ (Rovaniemi)	¹¹⁾ 3 500		
2003.		..	..
2004.		..	..
2005.		3	3 100
2006.		2	4 500
2007.		4	6 500
2008.		1	2 300
2009.		3	4 500
2010.		4	6 000
2011.		4	6 200
2012.		4	8 100
2013.		3	4 000

1) Avattiin 1938. – Opened in 1938.

2) Lisäksi kenttäpaikkoja 20 000; maksimipaikkamäärä konserteissa yhteensä yli 50 000. – In addition, standing room in the sports field for 20,000 persons; total room for over 50,000 persons in concerts.

3) Ei konsertteja yleisurheilun maailmanmestaruuskisojen takia. – No concerts due to the world championships of athletics.

4) Avattiin 1966. – Opened 1966.

5) Katsomopaikat, maksimipaikkamäärä konserteissa noin 32 000. – Number of seats, total room for ca. 32,000 persons in concerts.

6) Avattiin huhtikuussa 1997. – Opened in April 1997.

7) Avattiin 1990. – Opened in 1990.

8) Avattiin 2006. – Opened in 2006.

9) Avattiin helmikuussa 2004. – Opened in February 2004.

10) Avattiin 2003. – Opened in 2003.

11) Lisäksi permantopaikkoja 1 700. – In addition there are 1,700 seats on the floor.

Lähteet – Sources:

Konserttipaikkojen omat ilmoitukset. – Reports of the concert venues.

9.5 Kulttuurirakennukset käyttötarkoituksen, maakunnan ja rakentamisvuoden mukaan 31.12.2012
9.5 Cultural buildings by use, region and year of construction 31.12.2012

Maakunta – Region	Teatteri-, ooppera-, konsertti- ja kongressitalot – <i>Theatre, opera, concert and assembly halls</i>	Elokuvateatterit – <i>Cinemas</i>	Kirjastot ja arkistot – <i>Libraries and archives</i>	Museot ja taidegalleriat – <i>Museums and art galleries</i>	Näyttelyhallit – <i>Exhibition halls</i>	Yhteensä – <i>Total</i>
Yhteensä – Total	124	50	594	1 070	174	2 012
Uusimaa	20	9	88	136	34	287
– Pääkaupunkiseutu ¹⁾ – <i>Capital area</i> ¹⁾ ..	11	5	46	57	15	134
– Muu Uusimaa – <i>Rest of Uusimaa</i>	9	4	42	79	19	153
Varsinais-Suomi	15	3	71	138	19	246
Satakunta	7	3	30	47	6	93
Kanta-Häme	2	2	24	50	6	84
Pirkanmaa	8	3	47	100	6	164
Päijät-Häme	9	1	36	18	7	71
Kymenlaakso	3	2	22	36	7	70
Etelä-Karjala – <i>South Karelia</i>	3	3	14	27	6	53
Etelä-Savo	5	–	21	38	12	76
Pohjois-Savo	8	2	31	53	5	99
Pohjois-Karjala – <i>North Karelia</i>	3	4	23	58	10	98
Keski-Suomi – <i>Central Finland</i>	8	1	39	29	10	87
Etelä-Pohjanmaa – <i>South Ostrobothnia</i> ..	8	7	35	42	4	96
Pohjanmaa – <i>Ostrobothnia</i>	6	1	25	105	10	147
Keski-Pohjanmaa – <i>Central Ostrobothnia</i> ..	2	–	11	27	1	41
Pohjois-Pohjanmaa – <i>North Ostrobothnia</i> ..	8	4	43	74	10	139
Kainuu	4	2	11	37	3	57
Lappi – <i>Lapland</i>	3	2	19	45	16	85
Ahvenanmaa – <i>Åland</i>	2	1	4	10	2	19
Rakennusvuosi – Year of construction						
–1920	23	4	138	318	24	507
1921–1939	15	9	39	52	13	128
1940–1949	3	4	19	12	5	43
1950–1959	13	12	38	25	2	90
1960–1969	7	7	51	27	3	95
1970–1979	11	3	70	48	3	135
1980–1989	21	4	132	147	29	333
1990–1999	17	1	56	159	24	257
2000–2009	9	2	30	94	44	179
2010–	3	–	3	25	5	36
Tuntematon – <i>Unknown</i>	2	4	18	163	22	209

1) Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen.

 Lähde – *Source*:

 Tilastokeskus, rakennus- ja asutokanta – *Statistics Finland, Buildings and Dwellings*

9.6 Seurantalojen valtionavustukset 1990–2014
9.6 Club houses having received state support 1990–2014

Vuosi – Year	Valtionavustusta saaneita seurantaloja (yhdistyksiä) ¹⁾ – Club houses (societies) having received State support ¹⁾	Valtionavustuksia yhteensä – State support total 1 000 € – EUR 1 000
1990.	368	2 673
1991.	384	2 741
1992.	313	2 503
1993.	304	2 119
1994.	283	1 788
1995.	232	1 216
1996.	217	1 009
1997.	166	1 031
1998.	197	1 195
1999.	201	1 199
2000.	195	1 194
2001.	183	1 194
2002.	176	1 204
2003.	161	1 186
2004.	176	1 240
2005.	177	1 305
2006.	185	1 478
2007.	190	1 475
2008.	192	1 470
2009.	177	1 574
2010.	172	1 562
2011.	182	1 622
2012.	172	1 632
2013.	197	1 700
2014.	188	1 729

1) Seurantaloille voidaan myöntää valtionavustusta, jolla on tarkoitus säilyttää, ylläpitää ja parantaa seurantaloiden kulttuurihistoriallista arvoa, rakennusteknistä kuntoa ja toimivuutta. – State support can be allocated to club houses to preserve, maintain and improve their cultural historical value, state of the building technology and functionality.

Lähde – Source:

Suomen Kotiseutuliitto – The Finnish Association for Local Culture and Heritage

10 Kulttuurin yksityinen ja julkinen tuki

Valtion kulttuurimäärärahat

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kulttuurimäärärahat olivat valtion talousarviossa vuodelle 2012 noin 430 miljoonaa euroa. Vuoden 2012 tilinpäätöksessä menot olivat noin 432 miljoonaa euroa, mikä oli 6,6 prosenttia kaikista ministeriön hallinnonalan menoista ja 0,81 prosenttia valtion menoista. (Taulukot 10.1 ja 10.2.) Tässä esitetyt määrärahat ovat valtion tulo- ja menoarviossa kulttuurille korvamerkittyjä, ja niistä käytetään usein termiä ”kulttuuribudjetti”. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusta kulttuurin alueelle suuntautuu myös koulutus-, tutkimus-, nuorisosekä liikuntapolitiikan sektoreilta. Lisäksi kulttuuriin ohjautuu vuosittain vaihteleva määrä muiden hallinnonalojen rahoitusta, esimerkiksi ulkoasiain-, liikenne- ja viestintä-, ympäristö- sekä työ- ja elinkeinoministeriöiden pääluokista. Valtiovarainministeriö hallinnoi nykyään valtionosuuksia.

Suurin osa opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuurimäärärahoista kohdistetaan kansallisille taide- ja kulttuurilaitoksille ja kunnille lakisääteisinä valtionosuuksina ja lakiin perustuvina avustuksina. Vuonna 2012 tällaisten menojen osuus kulttuuribudjetista oli yhteensä noin 59 prosenttia. Loput rahat käytetään taiteilijatukeen (9 prosenttia) ja muuhun taiteen ja kulttuurin edistämiseen (33 prosenttia). Esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen sekä kuntien kulttuuritoimen valtionosuudet siirtyivät valtiovarainministeriön pääluokkaan vuonna 2010.

Vuoden 2013 talousarviossa lakisääteisiin valtionosuuksiin ja lakiin perustuviin avustuksiin on kulttuurimäärärahoista varattu noin 257 miljoonaa euroa, mikä vastaa 59 prosenttia koko kulttuuribudjetista. Taiteen perusopetuksen valtionosuudet eivät sisälly taulukkoon, koska ne eivät kuulu kulttuuribudjettiin vaan yleissivistävän koulutuksen määrärahoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaan valtion taiteelle ja kulttuurille jakamia rahoja leikataan kolmen vuoden aikana niin, että vuonna 2017 käytössä on 15 miljoonaa euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Ensi vuonna leikkaus on viisi miljoonaa, vuonna 2016 kymmenen miljoonaa ja vuosina 2017 ja 2018 täydet 15 miljoonaa euroa.

Budjettisäästöjen lisäksi ministeriö varautuu siihen, että ensi vuonna veikkausvoittovaroja tulee käyttöön kymmenen miljoonaa vähemmän kuin tänä vuonna. Taiteen ja kulttuurin määrä-

rahoista tämä merkitsisi 4,3 miljoonan euron leikkausta, liikunnan määrärahoista 2,8 miljoonaa, tieteen määrärahoista 1,9 miljoonaa euroa ja nuorisotyön rahoista yhtä miljoonaa euroa.

Kulttuurimäärärahoja on valtion talousarviossa sekä yleiskatteisilla budjettirahamomenteilla että veikkausvoittovaramomentilla. Painopiste siirtyi 1990-luvun lamavuosina nopeasti veikkausvoittovarojen puolelle. Kun samaan aikaan yleiskatteisen rahoituksen määrää vastaavasti supistettiin, kulttuuribudjetti tuli entistä vahvemmin riippuvaiseksi kansalaisten innosta veikata ja ostaa arpoja. Kun veikkausvarat kattoivat kulttuuribudjetista vain kolmanneksen vuonna 1990, oli niiden osuus vuoteen 1999 mennessä noussut 78 prosenttiin (Kangas ym. 2002, Suomen tilastollinen vuosikirja). Vuonna 2012 yli puolet noin 432 miljoonan euron kulttuuribudjetista rahoitettiin veikkausvoittovaroilla.

Veikkaus on kokonaan valtion omistama osakeyhtiö. Sen taloudellinen tulos vuonna 2012 oli yli 520 miljoonaa euroa, josta 468 miljoonaa euroa luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeriölle jaettavaksi suomalaiselle taiteelle, liikunnalle, tieteelle ja nuorisotyölle. Vuoden 2013 tilikauden tulos oli 506 miljoonaa euroa. Taiteen osuus opetus- ja kulttuuriministeriön jakamista varoista oli noin 43 prosenttia (kirjastot mukaan lukien). Vuodelle 2013 talousarviossa on 525 miljoonaa euroa veikkausvoittovaroja (Taulukko 10.3).

Valtion taidetoimikuntalaitos

Valtio tuki taiteellista toimintaa opetus- ja kulttuuriministeriön alaisen taidetoimikuntalaitoksen kautta vuonna 2012 yhteensä 28,1 miljoonalla eurolla (nämä rahat sisältyvät opetusministeriön kulttuuribudjettiin). Yli puolet (lähes 15,3 miljoonaa euroa) myönnettiin taiteelliseen työskentelyyn. Taiteilija-apurahoina myönnettiin noin 10,7 miljoonaa euroa ja kirjastoapurahoina noin 2,9 miljoonaa euroa.

Seuraavaksi eniten, yli 9,4 miljoonaa euroa, myönnettiin yhteisöille. Tällä tuella rahoitettiin pääasiassa eri taiteenalojen toiminta-avustuksia (yli 6,4 miljoonalla eurolla) ja erityisavustuksia eri taiteenaloille (yli 2,5 miljoonalla eurolla).

Alueelliset taidetoimikunnat saivat 6,3 miljoonaa euroa. Näistä varoista myönnettiin työskentelyapurahoihin noin 1,9 miljoonaa euroa. Suurimmat erät alueellisten taidetoimikuntien apurahoista kohdennettiin työskentelyapurahoi-

hin ja läänintaiteilijoiden palkkoihin, joiden osuus oli noin 57 prosenttia alueellisten taidetoimikuntien myöntämistä apurahoista. (Taulukko 10.4.)

Valtion taidetoimikuntalaitoksen (valtion ja alueellisten toimikuntien yhteensä) myöntämä tuki kasvoi vuonna 2012 neljä prosenttia.

Taiteen keskustoimikunnan myöntämän tuen osuus valtion menoista vuonna 2012 oli 0,06 prosenttia. Sen osuus taide- ja kulttuuribudjetista oli 7,8 prosenttia. Sen osuus veikkausvoittovaroista taiteen edistämiseen oli 15,1 prosenttia.

Taiteen keskustoimikunnan tuesta suurimman osuuden saivat kuvataide ja kirjallisuus, joiden osuus koko 28,2 miljoonan euron tuesta oli 36,6 prosenttia. Säveltaiteen osuus oli 13,6 ja näyttämötaiteen osuus 15,1 prosenttia (Kuvio 10.1.)

Lisäksi alueelliset taidetoimikunnat tukivat erilaisia taiteen edistämisen hankkeita noin 5,4 miljoonalla eurolla, eniten kuvataidetta (22,9 %) ja säveltaidetta (15,7 %).

Taidetoimikuntien apurahojen ja avustusten hakijoita vuonna 2012 oli 9 476, ja apurahoja myönnettiin 3 198 hakijalle. Yhteensä tukia myönnettiin lähes 31 miljoonaa euroa (Karhunen 2013).

Hallituksen talousarvioesitys lupaa taiteen tukeen neljän prosentin kasvua vuonna 2014. Kaikkiaan taiteen tukeen käytetään 454 miljoonaa euroa. Tästä yli puolet katetaan veikkauksen tuotolla.

Taiteen ja kulttuurin veikkausvoittovarojen jakajien määrä kasvaa ensi vuonna, kun valtion taidemuseo säätiöitetään Kansallisgalleriaksi ja sen toiminta vuokria lukuun ottamatta siirretään rahoitettavaksi veikkausvoittovaroista. Siirto olisi tuonut noin 20 miljoonan euron säästöpaineen muille edunsaajille. Säästöt toteutetaan kuitenkin asteittain ja vuonna 2014 veikkausvoittovarahastoa puretaan 10 miljoonalla eurolla, mikä puolittaa vuoden 2014 säästötarpeen.

Kansallisgallerian peruspääomaan osoitetaan budjettivaroista vuosina 2014–2016 kunakin vuonna 10 miljoonaa euroa. Kansallisgallerian koelman kartuttamiseen esitetään samaa 739 000 euron määrärahaa kuin edellisinäkin vuosina.

Taiteen veikkausvoittovaroissa yleinen säästöprosentti on 3,3 prosenttia. Lastenkulttuurin, vapaan kentän ammattilaisryhmien, apurahojen ja kulttuurilehtien rahoitus esitetään kuitenkin säilytettäväksi vuoden 2013 tasolla. Keskimääräistä vähemmän säästetään myös kansallisilta taidelaitoksilta eli Suomen Kansallisoopperalta ja Kansallisteatterilta. Niiden säästö vuonna 2014 on yksi prosentti.

Eniten veikkausvoittovaroja säästetään koh-teista, joissa säästöjen vaikutusten ei arvioida

olevan yhtä dramaattisia kuin muilla alueilla. Suurimmat prosentuaaliset säästöt kohdistuvat elokuvateattereiden digitalisoinnin edistämiseen, kulttuurin suur tapahtumiin ja käyttövaroihin, joita ministeri on voinut osoittaa kulttuurihankkeisiin ja -kohteisiin. Keskimääräistä suuremmat säästöt kohdistuvat myös kehittämis- ja projektiluontoiseen rahoitukseen.

Ystävyyssseurojen ja kulttuuri-instituuttien avustukset siirretään veikkausvaroista rahoitettaviksi.

Teatterien, museoiden ja orkesterien valtionosuuksien indeksit jäädytetään vuoden 2014 osalta. Kulttuurilaitosten valtionosuuksista vuosiksi 2012–2015 tehdyt säästöt jäävät myös pysyvästi voimaan.

Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Media-kasvatus- ja kuvaohjelmakeskus yhdistyivät vuoden 2014 alussa Kansalliseksi audiovisuaaliseksi instituutiksi (KAVI). Journalistisen kuva-arkiston toiminta esitetään vakiinnutettavaksi antamalla Museovirastolle tähän tarkoitukseen vuosittaista määrärahaa.

Helsingin kaupungin keskustakirjaston perustamishanke on Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuoden merkkihanke, jolle ehdotetaan 30 miljoonan euron valtuutta.

Kuntien kulttuurimenot

Kunnilla on keskeinen asema julkisessa kulttuuripolitiikassa. Laki säättää kunnan tehtäväksi järjestää kirjasto- ja tietopalveluita (L 904/1998). Samoin kunnan tulee edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa, millä tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalveluiden tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä (L 728/1992). Kulttuuritoiminnan sisältö ja toteuttamistapa ovat kuntien itsensä päätettävissä. Valtio tukee kuntia valtionosuuksilla, jotka kattavat tietyn laskennallisen osuuden kustannuksista. Jokainen kunta saa kirjastopalveluihin ja kulttuuritoimintaan asukasperusteista valtionosuutta, minkä lisäksi kunnat voivat saada valtionosuutta teatterien, museoiden ja orkesterien toimintaan sekä taiteen perusopetukseen. Tuottoa ne saavat pääsylipputuloina ja vuokrina. Peruskirjastopalvelut on säädetty laissa ilmaiseksi käyttäjille. Merkittävä osa kulttuuritoiminnasta jää kunnissa katettavaksi verotuloilla. Esimerkiksi suurin osa teattereista saa kunnilta isompaa avustusta kuin valtiolta.

Valtion tukipolitiikka paikallistason kulttuuritoimintaan alkoi jäntevöityä 1970-luvulla, jolloin

tapauskohtaisesti myönnettyille valtion rahoitusosuuksille alettiin rakentaa lainsäädännöllistä pohjaa. Merkittävänä avauksena paikallistason kulttuuritoiminnan tukemiseen voidaan pitää Kulttuuritoimintakomitean (1974:2) työtä. Mietinnössä ehdotettiin kuntien kulttuuritoiminnan tukemiselle lakisääteistä perustaa. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta tuli voimaan vuonna 1981. Lain tärkein tehtävä oli vakiinnuttaa kulttuuritoiminta osaksi kuntien tehtäviä. Kuntiin tuli perustaa hallinnollinen infrastruktuuri, kulttuurilautakunta ja muiden sektoreiden käytäntöjä noudattaen lähinnä hallinnolliset virat (kulttuuritoimen johtaja ja -sihteeri) huolehtimaan kulttuuria koskevista tehtävistä. Myöntämällä lakisääteistä, kuntien taloudelliseen kantokykyyn suhteutettua kustannusperusteista valtionosuutta kuntien kulttuuritoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin pyrittiin kuntia motivoimaan tehtäväalueen hoitamiseen.

Tällä hetkellä kuntien kulttuuritoimintaan maksetaan laskennallista valtionosuutta. Päätökset kulttuurilaitosten hyväksymisestä valtionosuuden piiriin sekä valtionosuuden maksamisesta niiden käyttökustannuksiin tekee opetus- ja kulttuuriministeriö siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (1705/2009) ja teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992) sekä museolaissa (729/1992) säädetään. Laitosten valtionosuuden laskenta perustuu valtion talousarviossa vuosittain päätettävään toimialakohtaiseen henkilötyövuoden yksikköhintaan ja henkilötyövuosien määrään. Teatterit, orkesterit ja museot saavat pääsääntöisesti valtionosuutta 37 prosenttia henkilötyövuoden yksikköhinnasta. Valtakunnallisesti merkittäviksi katsotut teatterit saavat 60 prosenttia ja maakuntamuseot, aluetaidemuseot ja valtakunnalliset erikoismuseot 47 prosenttia henkilötyövuoden yksikköhinnasta. Päätöksen laitospohjaisesta henkilötyövuosimäärästä tekee opetus- ja kulttuuriministeriö talousarvion mukaan käytettävissä olevan henkilötyövuosimäärän puitteissa.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä teattereiden valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa siten, että tavoitteena on mahdollistaa taide- ja kulttuurilaitosten palkitseminen hyvästä toiminnasta sekä osoittaa aikaansaautua vaikuttavuutta suhteessa kustannuksiin. Tämä edellyttää, että laitosten valtionosuusjärjestelmään pyritään luomaan mittarit niiden toiminnan laadun ja tuloksellisuuden arvioimiseksi. Tuotettujen sisältöjen taiteellista laatua ei pyritä määrittämään. Hallituksen esitys rahoituslain muutoksesta annetaan Eduskunnalla keväällä 2014 ja lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015, jolloin sen vaikutus näkyy en-

simmäisen kerran vuoden 2015 valtionosuuksissa (Eerikäinen ym. 2013).

Kirjastojen lakisääteinen valtionohjaus ja -tuki on perustunut lakiin jo vuonna 1928 säädetyn kansankirjastolain myötä. Sen jälkeen lakia on useaan otteeseen uudistettu, viimeksi vuonna 1998. Tällä hetkellä kirjastojen valtiontuki perustuu asukasta kohti laskettuun yksikköhintaan. Kunta voi saada siihen korotusta asukastiheyden ja saaristo-olosuhteiden perusteella. Alueelliseen – ja kirjastojen osalta valtakunnalliseen – toimintaan voidaan osoittaa lisättyä valtionosuutta.

Valtion tuki taide- ja kulttuurilaitoksille oli pitkään harkinnanvaraista, kunnes teatteri-, orkesteri- ja museolait tulivat voimaan vuonna 1992. Lain mukaan valtion tuki perustuu laitoksissa työskentelevän henkilöstön henkilötyövuosien määrään, jonka yhteenlaskettu enimmäismäärä päätetään vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa. Tuki osoitetaan kulttuurilaitoksen ylläpitäjälle, kunnalle tai kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle. Henkilötyövuoden hinta, johon valtionosuus (37 prosenttia) suhteutetaan, tarkistetaan kustannuskehitystä vastaavaksi määräjain. Ratkaisevasti rahoitustilanne korjautui vuonna 2005 hyväksytyyn opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain uudistuksen johdosta. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuudet kasvoivat vuosina 2008–2010 noin 50 miljoonaa euroa eli lähes 80 prosenttia. Kolmen vuoden aikana toteutettu valtionosuuksien yksikköhinnan kasvattaminen on merkittävin järjestelmän käyttöönoton jälkeen toteutettu uudistus. Yksikköhinnan korotus palautti yksikköhinnan reaaliarvon lain voimaantulon ajankohdan (vuoden 1993) tasolle. Suuri osa taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuuksista maksetaan veikkausvoittovaroista. Kuntiin tulevan valtionosuuden kohdentamisesta kunnat päättävät itse. Teatterit, orkesterit ja museot ovat tässä erilaisessa asemassa riippuen siitä, onko ylläpitäjänä kunta, joka voi käsitellä näitä valtionosuuksia suuren valtionosuuksista muodostuvan kokonaisuuden sisällä ja jyvittää sitä haluamallaan tavalla, vai onko ylläpitäjä yksityisoikeudellinen yhteisö, jolle valtionosuudet maksetaan suoraan. Uusimmassa peruspalveluohjelmassa vuosille 2011–2014 kulttuuripalvelut suositellaan sisällytettäväksi peruspalvelubudjettiin. (Kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämisselitykset 2011).

Valtionosuuden piirissä olevien museoiden, teattereiden ja orkestereiden verkosto kattaa koko maan. Vuonna 2013 valtionosuutta sai 122 museota, 57 teatteria, joista 11 on tanssiteattereita ja 28 orkesteria. Valtion talousarviossa vuodelle 2013 museoiden, teattereiden ja

orkestereiden valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on yhteensä 4 684. Henkilötyövuosista 2 311 on osoitettu kunnallisille laitoksille.

Tilastokeskuksessa vuosittain laadittavan Kuntien talous- ja toimintatilaston mukaan kuntien yhteenlasketut nettokustannukset kulttuurialan tehtävissä olivat 835 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tästä summasta yli 37 prosenttia (312 miljoonaa euroa) käytettiin kirjastoihin. 14 prosenttia käytettiin muuhun kulttuuritoimintaan, kuten kongressi- ja kulttuurikeskusten, kulttuuriharrastusten ja -palvelujen tukeen ja tarjontaan. Museo- ja näyttelytoimintaan käytettiin noin 107 miljoonaa euroa, lähes 13 prosenttia kuntien kokonaisnettokustannuksista. Kulttuurialaan on kuntien toiminta- ja taloustilaston tehtäväluokista laskettu kirjastot, museo- ja näyttelytoiminta, teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta, musiikkitoiminta, taiteen perusopetus sekä muu kulttuuritoimi. Laskelmassa hallintokuluista puuttuu opetus- ja kulttuuritoimen sisäiset hallintokulut, jotka sisältyvät asianomaiseen ohjelmakohtaan, esimerkiksi orkesterien hallintokulut sisältyvät musiikkitoimintaan (Taulukko 10.5.)

Kymmenen suurimman kunnan osuus musiikkitoiminnan nettokustannuksista koko maassa oli 71 prosenttia (Taulukko 10.6). Niiden osuus teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminnan sekä museo- ja näyttelytoiminnan nettokuluista oli noin 62 prosenttia näiden toimintojen kokonaisnettokustannuksista. Pienin osuus, 22 prosenttia, niillä oli taiteen perusopetuksesta.

Kuntien kulttuuritoimen kokonaiskustannukset olivat vuonna 2012 noin 140 euroa/asukas. Toimialan kokonaiskustannuksia ei voida paikallistasolla tarkkaan eritellä, koska osa kulttuurin paikallistason kustannuksista aiheutuu yksityisten taidelaitosten toiminnasta. Yksityisen ylläpitäjän tosiasiallisena taustayhteisönä on usein kunta. Voidaan arvioida, että kunnat vastasivat näiden lukujen valossa noin kahdesta kolmasosasta laitosten kustannuksista vuonna 2009. Kirjastojen kustannuksista kunnat vastaavat lähes 60 prosentin osuudella ja yleisen kulttuuritoimen menoista noin 95 prosentin osuudella. Vaikka kulttuuritoimialojen kokonaisrahoituksen kehitys on kunnissa vuodesta 1997 lähtien ollut ripeää, ei kasvu ole ollut yhtä voimakasta kuin kuntien kaikkien toimialojen menojen kasvu yhteensä. Kun kunnan kaikkien menojen kasvu indeksoituna vuodesta 1997 vuoteen 2009 on kasvanut luvusta 100 lukuun 180, on kasvuluku kulttuuritoimessa ollut 155. (Kangas ym. 2011).

Kulttuurin voimavarat vaihtelevat suuresti kuntien välillä. Kulttuurimenot asukasta kohti olivat alle 10 000 asukkaan kunnissa puolet suu-

rempien kuntien menotasosta. 1990-luvun valti-onosuusuudistusten jälkeen alle 15 000 asukkaan kunnista joka toisessa lakkautettiin kulttuurisih- teerin virka. Samaan aikaan yhdistelmävirkoja, joihin liittyy kulttuuritoimi, vähennettiin pienissä kunnissa noin kolmanneksella. (Keltti 2001).

Tilastokeskuksen vapaa-aika ja ajankäyttötutkimuksen mukaan alueelliset erot ovat selkeitä kulttuuriosallistumisessa. Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat osallistuivat kulttuuriin selkeästi muita enemmän. Taajaan asuttujen kuntien ja maaseudun välillä erot ovat pienempiä eivätkä yhtä systemaattisia. Tulokset vahvistavat kuvaa, jonka mukaan pääkaupunkiseutu ja maakunta- keskuskeskukset erottuvat muuta maata aktiivisempina kulttuuripalvelujen tarjoajina (Hanifi 2011). Tekstitaulukossa 10.1 on tietoja kulttuuritoimin- toihin osallistumisesta aluetyypeittäin.

Johtuen tilastoinnin puutteista selvitysmiehet ovatkin esittäneet toimenpide-ehdotuksena kulttuurin alueella mm. kuntien kulttuurialan tilastoinnin ja tiedontuotannon kehittämistä. Tilastojen tietolähteinä ovat useimmiten kunnan taloutta kuvaavat asiakirjat (tilinpäätöstiedot), joissa esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten erilaisesta hallinnosta johtuen laitoksia koskevat tiedot ovat vaillinaisia. Osa laitoksista (kunnalliset) on tilastoissa mukana ja osasta (yksityisoikeudelliset yhteisöt) tiedot puuttuvat. On tärkeää saada kulttuuripalvelujen toiminnalliset ja taloudelliset tiedot yhdenmukaisiksi ja ajantasaisiksi. Kuntien kulttuuritoiminnasta ja paikallisten taidelaitosten toiminnasta ja taloudesta on nykyisellään hyvin vaikea saada vertailukelpoista tietoa. Tilastokeskuksen kuntien talous-tilaston pohjalta ei voi saada luotettavaa tietoa taidelaitosten taloudesta (Helin 2007). Yhtenäistä tilastointia vaikeuttaa laitosten ja oppilaitosten erilainen hallinto. Kult-

Tekstitaulukko 10.1

Kulttuuritoimintoihin osallistuminen viimeisten 12 kuukauden aikana aluetyypeittäin vuonna 2009 (% asukkaista)

	Kaupun- kimaiset kunnat	Taajaan asutut kunnat	Maaseu- tumaiset kunnat
Elokuviissa käyminen 12 kuukauden aikana	56	36	30
Teatterissa käyminen	46	35	37
Konserteissa käyminen	55	39	38
Taidemuseoissa ja näyttelyissä käyminen	47	37	30
Muissa museoissa käyminen	44	31	30
Tanssiesityksissä käyminen	20	13	14
Oopperassa käyminen	8	2	3
Soittaa nykyisin	14	10	10
Laulaa nykyisin	7	6	5
Harrastaa kuvataiteita	14	12	12
Harrastaa kirjoittamista	13	10	8
Harrastaa näyttelystä	2	1	1
Harrastaa tanssia	6	5	3
Harrastaa valokuvausta	29	22	26
Harrastaa videokuvausta	10	6	6

Lähde: Tilastokeskus, Ajankäyttötutkimus

tuurialojen tilastoinnissa tarvitaan tiedontuotannon kehittämistä niin, että alan toiminnasta ja kehityksestä voidaan saada luotettavat ja kuntien ja muun paikallisen kulttuuritoiminnan toimintaa ja taloutta koskevat keskeiset tiedot. (Kangas ym. 2011).

Euroopan unionin ohjelmat

Kulttuurihankkeet voivat saada Euroopan unionilta rahoitusta sekä varsinaisista kulttuuri- ja audiovisuaalisen alan ohjelmista että rakennerahastoista muiden alojen joukossa. Jälkimmäisessä tapauksessa hankkeiden tulee palvella aluekehittämisen päätavoitetta. Rakennerahastojen kehittämisohjelmat voivat myös keskittyä kulttuuriin ja laajemmin luoviiin aloihin, kuten tällä hetkellä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimat valtakunnalliset ESR-ohjelmat, esimerkiksi ”Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehitys-ohjelma” ja ”Kulttuuri-liikunta- ja nuorisalojen kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana”.

EU:lla on ollut lukuisia laajoja kulttuurin alueen tukiohjelmiä. Ennen puiteohjelmia kulttuuria ja taidetta tuettiin Rafael-, Ariane- ja Kaleidoskooppi-ohjelmista. Ensimmäistä puiteohjelmaa, jonka nimi oli ”Kulttuuri 2000”, toteutettiin vuosina 2000–2006. Sen kokonaisbudjetti oli 236,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2007 alusta voimaan astui toinen kulttuurin puiteohjelma nimeltään ”Kulttuuri”, joka jatkui vuoteen 2013 saakka. Se kattoi muut taiteen ja kulttuurin alat paitsi audiovisuaalisen alan, jota varten oli oma ohjelma ”Media 2007”. Kulttuuriohjelman budjetti seitsemenvuotiskaudelle oli noin 400 miljoonaa euroa.

Suomalaista elokuva-, televisio- ja uusmediatuotantoa sekä audiovisuaalisen alan tutkimusta tuettiin vuosina 2001–2006 Media Plus -ohjelmasta vuosittain 1,1–1,9-miljoonalla eurolla. Vuoden 2007 alussa astui voimaan uusi seitsemenvuotinen Media 2007, joka painotti aiempaa vahvemmin digitalisointia ja markkinointia. Sen tuet suomalaisille tuenhakijoille olivat vuosittain 1,1–2,1 miljoonaa euroa ja koko ohjelmakaudella yhteensä yli 10,2 miljoonaa euroa.

Tuettuja hankkeita oli Vuosina 2007–2013 yhteensä 1 522. Suomi oli pääjärjestäjänä yhteensä 46 hankkeessa ja yhteisjärjestäjänä 82 hankkeessa. Yhteensä EU:n puiteohjelman tuki suomalaisille hankkeille oli noin 40 miljoonaa euroa (Taulukko 10.8).

Vuoden 2014 alusta käynnistynyt EU:n Luova Eurooppa -ohjelma avaa suomalaisille kulttuuri- ja audiovisuaalisen alan organisaatioille portteja eurooppalaiseen yhteistyöhön. Ohjelma

yhdistää aiemmat Kulttuuri- ja Media-ohjelmat. Uuden ohjelman seitsemenvuotiselle kaudelle on luvassa 1,46 miljardin euron kokonaisbudjetti. Kasvua edellisten ohjelmien tasoon on 9 prosenttia, mikä on huomionarvoista säästöjen ja leikkausten EU:ssa.

Luova Eurooppa (2014–2020) perustuu kokemuksille EU:n kulttuuri- ja mediaohjelmista, joilla on tuettu luovien alojen eurooppalaista yhteistyötä yli 20 vuoden ajan. Sen Kulttuurin alaohjelmasta rahoitetaan mm. esittävien taiteiden, kuvataiteen, musiikin ja kulttuuriperinnön alalla toteutettavia hankkeita sekä kirjallisuuden kääntämistä. Median alaohjelma tukee mm. elokuva- ja audiovisuaalisen alan hankekehittelyä, levitystä ja koulutusta.

Luovien alojen yritystoimintaan käytettiin rakennerahasto -ohjelmakaudella 2000–2006 erilaista EU:n hankerahoitusta kaikkiaan noin 65 miljoonaa euroa. Vuosina 2007–2013 luovien alojen yritystoiminnan kehittämiseen budjetoitiin noin 14,6 miljoonaa euroa.

Pohjoismaiset tukirakenteet

Vuonna 2013 Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetin kokonaismenokehitys sisälsi 173,3 miljoonaa Tanskan kruunua eli noin 23,2 miljoonaa euroa kulttuuriyhteistyöhön. Kulttuurin osuus oli 17,6 prosenttia kokonaisbudjetista. Kulttuuriministerineuvosto hyväksyi kulttuurityölle uuden strategian vuosiksi 2013–2020. Sen mukaisesti kulttuuriyhteistyöllä pyritään edistämään ja vahvistamaan kestävä, luovaa, kulttuurienvälistä, nuorta ja digitaalista Pohjolaa. Budjetin rakenne on kuvattu kuviossa 10.2. Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuodelle 2014 on julkaistu ja sen kokonaismenokehitys on 959 miljoonaa Tanskan kruunua, noin viisi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2013. Kulttuurin osuus kokonaisbudjetista on pysynyt ennallaan.

Yleisiin kulttuuripanostuksiin oli budjetoitu lähes 49 miljoonaa kruunua (noin 6,6 miljoonaa euroa). Suurin osa tästä rahoituksesta (lähes 4,7 miljoonaa euroa) meni Pohjoismaiselle kulttuurirahastolle.

Pohjoismainen kulttuurirahasto tukee kulttuuriprojekteja, joiden käynnistäjinä ja toteuttajina on sekä ammattilaisia että amatöörejä. Rahaston tukea voivat saada yksityishenkilöt, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset ja julkiset organisaatiot ja laitokset.

Rahasto vastaanotti vuonna 2012 yhteensä 1 078 hakemusta, joista 801 hyväksyttiin varsinaiseen käsittelyyn. Hakemusten määrä oli 10,6

prosenttia pienempi kuin vuonna 2011 ja varsinaiseen käsittelyyn hyväksytyjen hakemusten määrä 3,6 prosenttia pienempi kuin vuonna 2011. Rahaston tukirakenne kannustaa laajaan pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön, mikä näkyy myös hakemuksista. Rahasto myöntää pieneköjä summia usein ja lyhyellä käsittelyajalla. Rahastolla oli vuonna 2012 neljä hakukierrosta. Lähes 70 prosenttia rahaston myöntämistä tuista on pienempiä kuin 150 000 Tanskan kruunua ja alle kaksi prosenttia yli 300 000 Tanskan kruunua. Käsittelyyn hyväksytyistä 801 hakemuksesta tukea sai 217 projektia eli 27 prosenttia kaikista hyväksytyistä hakemuksista. Projekteja tuettiin vuonna 2012 yhteensä 29,8 miljoonalla Tanskan kruunulla (noin 4 miljoonalla eurolla), ja rahaston omien projektien osuus tästä oli noin 1,8 miljoonaa kruunua. (www.nordiskkulturfond.dk).

Vuoden 2014 budjetissa on kulttuurille ja luovuudelle osoitettu 4 064 000 Tanskan kruunua.

Projektivaroista ja yleisistä tukijärjestelmistä (noin 4,3 miljoonaa euroa) taide- ja kulttuuri-ohjelmat saivat noin 2,3 ja Kulttuurialan pohjoismais- balttilainen liikkuvuusohjelma noin 1,6 miljoonaa euroa.

Pohjoismaisen kulttuuripiste jakoi vuonna 2012 kulttuurihankkeille yli 3,9 miljoonaa euroa.

Säätiöt ja rahastot

Valtion ja kuntien ohella kolmatta sektoria edustavat säätiöt kuuluvat Suomessa perinteisesti taiteen ja kulttuurin rahoittajiin. Säätiöillä on myös keskeinen rooli kulttuurilaitosten ylläpitäjinä. Suurimmilla summilla vuosittain kulttuuria ja taidetta tukevat säätiöt ja säätiöluonteiset yhdistykset ovat Svenska Kulturfonden, Suomen Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Föreningen Konstsamfundet, Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto sekä Koneen Säätiö. Nämä kuusi suurinta säätiötä jakoivat yhteensä yli 87 miljoonaa euroa vuonna 2012 (Taulukko 10.9). Taulukossa esitetyt luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia, koska siinä on jouduttu nojaamaan säätiöiden omiin tapoihin luokitella tukikohteita. Esimerkiksi Svenska Kulturfondenin ja Koneen Säätiön lukuihin sisältyy tieteen tuki.

Taiteen keskustustoimikunnan tutkimusyksikkö on seurannut säätiöiden taiteelle ja kulttuurille antamaa tukea vuodesta 1987 lähtien. Tuorein säätiöselvitys koskee vuotta 2005, minkä lisäksi siihen sisältyy vuosia 1993–2005 koskevia aikasarjoja (Oesch 2008). Vuonna 2007 Suomessa toimi kaikkiaan 2 758 säätiötä tai säätiöluonteista

yhdistystä, joista kulttuuri- ja taidealaa edustaviksi voitiin laskea 249 (9 %). Kulttuurisäätiöistä runsaat kaksi kolmasosaa oli pääasiassa apurahoja jakavia sijoitussäätiöitä ja vajaa kolmasosa laitossäätiöitä, jotka ylläpitivät esimerkiksi teattereita, museota tai oppilaitoksia. Jäljelle jäävä osa kulttuurisäätiöistä oli luonteeltaan edellä mainittujen tyyppien sekoituksia.

Kulttuurisäätiöt saavat taloudellista tukea valtiolta, kunnilta, yrityksiltä ja yksityishenkilöiltä. Valtion ja kuntien tuki kohdistuu pääasiassa laitoksia ylläpitäville säätiöille, yritysten tuki sekä laitostta sijoitussäätiöille ja yksityisten lahjoittajien tuki yksinomaan sijoitussäätiöille (Oesch 2008).

Laitossäätiöt rahoittavat toimintansa pääosin julkisilla varoilla, kun taas sijoitussäätiöt käyttävät säätiöidyn omaisuutensa ja pääomansa tuottoa.

Yritysten tuki taiteelle

Taiteen keskustustoimikunta on säännöllisesti tutkinut yritysten tukea taiteille. Tuoreimmat tiedot tästä ovat vuodelta 2008 (Oesch 2010). Yritysten tukea taiteille vuonna 2008 selvittävässä kyselyssä olivat mukana kaikki suuryritykset sekä otokseen perustuva joukko pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tutkittavat yritykset poimittiin yrityrekisteristä henkilöstöluokan mukaan. Kyselyn vastausprosentti jäi huomattavan alhaiseksi. Vastanneiden yritysten pienen lukumäärän seurauksena oli mahdollista tarkastella toimialoitain erikseen ainoastaan teollisuuden, tukkuja vähittäiskaupan sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnan tukea taiteille.

Tutkimuksen mukaan yritysten tuki taiteille oli kaikkiaan 17,4 miljoonaa euroa vuonna 2008. Tukisummasta runsas kaksi viidesosaa tuli teollisuusyrityksiltä. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan osuus oli 15 prosenttia ja noin kymmenesosa oli tukku- ja vähittäiskaupan taiteisiin kohdistamia varjoa. Kolmasosa kokonaissummasta kertyi yrityksiltä, jotka koottiin luokkaan muut toimialat. PK-sektorin kokonaistuesta puolet oli luokan muut toimialat yritysten taiteisiin käyttämiä varjoja. Suuryritysten taiteiden tuesta pääosa kertyi teollisuudesta.

Vuonna 2008 noin kolmasosa kaikista yrityksistä oli käyttänyt varjoja näyttämö- ja säveltaiteeseen. Lisäksi neljäsosa oli tukenut kuvataidetta ja viidesosa elokuvataidetta. Taideteollisuus, valokuva- ja tanssitaide sekä uudet ja eri taiteenaloja yhdistelevät taiteenalat kiinnostivat yrityksiä vähiten. Sävel- ja kuvataide olivat erityisesti suuryri-

tysten tuen kohteena, mutta viidesosa suuryrityksistä oli rahoittanut myös tanssitaidetta. Pienten ja keski suurten yritysten suosituin tuen kohde oli näyttämötaide.

Yritysten yleisimmin käyttämäksi tukimuodoksi vuonna 2008 nousivat markkinointiyhteistyö sekä taiteen muu tuki, joka tarkoitti taide- ja kulttuuripalvelujen ja taidelahjojen ostoa henkilökunnalle sekä henkilöstön taideharrastustoiminnan tukemista esimerkiksi tarjoamalla pääsylippuja teatteriin, konsertteihin, taidenäyttelyihin tai museoihin. Muun tuen kautta taiteisiin oli käyttänyt varoja kaksi kolmasosaa kaikista yrityksistä, suuryrityksistä peräti 91 prosenttia ja pienistä ja keski suurista yrityksistäkin yli puolet. Taiteen muuta tukea käytettiin yrityksissä henkilökunnan työhyvinvoinnin edistämiseen etenkin erilaisten yhteisten kulttuuripalvelujen muodossa. Tätä mahdollisuutta oli käyttänyt noin joka kolmas yritys. Sponsorointiin tai markkinointiyhteistyöhön verrattuna taiteen muun tuen käyttö säännöllisesti vuosittain oli kuitenkin vähäisempää. Muun tuen osuus kokonaistuesta oli vain 15 prosenttia ja markkinointiyhteistyön viidesosa. Eniten varoja, runsaan kolmasosan kokonaistuesta, yritykset käyttivät sponsorointiin. Tukimuotoa oli hyödyntänyt noin 40 prosenttia yrityksistä. Sponsorointi oli myös ainoa tukimuoto, jonka kautta yritykset rahoittivat kaikkia taiteenaloja. Suuryritysten taiteiden tuki keskittyi sponsorointiin ja markkinointiyhteistyöhön, kun pienten ja keski suurten yritysten tuesta kolmasosa tuli markkinointiyhteistyön kautta.

Sponsoroinnin kokonaissumma jäi huomattavasti pienemmäksi kuin Sponsorointibarometrin kyselyssä. Tässä selvityksessä tuen kohteet määriteltiin taiteenaloittain yksityiskohtaisemmin, ja taiteen eri tukimuodot rajattiin tarkemmin kuin barometrin luokittelussa. Esimerkiksi markkinointiyhteistyö voidaan joissakin tapauksissa katsoa yhdeksi sponsoroinnin muodoksi, samoin osa taiteen muusta tuesta esimerkiksi silloin, kun kyse on pääsylippujen hankinnasta henkilökunnalle.

Yritysten taiteiden tuen selvästi keskeisin kohde oli säveltaide. Huomattava osa vuoden 2008 kokonaissummasta meni myös elokuva- ja kuvataiteisiin sekä museotoimintaan. Kaikkien muiden taiteenalojen saama tuki jäi selvästi vähäisemmäksi, eikä tuki juurikaan tavoittanut taiteen ja kulttuurin uusia osa-alueita. Yksittäisistä taiteenaloista tanssi- ja valokuvataide saivat yrityksiltä vähiten tukea.

Alueellisesti suomalaiselta elinkeinoelämltä saatu taiderahoitus oli erittäin keskittynyttä. Vuoden 2008 tuesta suurin osa, noin 80 prosenttia,

kertyi yrityksiltä, joiden kotipaikkakunta oli Etelä-Suomen suuralueella.

Lisäksi alueen kokonaistuesta vastasivat pääasiassa pääkaupunkiseudun suuryritykset. Länsi-Suomen suuralueen yritysten tuki taiteille oli lähes yhtä suuri kuin pääkaupunkiseudun ulkopuolella Etelä-Suomen suuralueella sijaitsevien yritysten. Muilla suuralueilla taiteita tuettiin selvästi vähemmän.

Yritysten taiteiden rahoituksen kohdentumisessa ja käytetyissä tukimuodoissa ei tullut esiin merkittäviä muutoksia, vaikka elokuvataiteen osuus olikin vuonna 2008 poikkeuksellisen suuri. Vertailtavuutta aiempiin selvityksiin kuitenkin rajoittavat sekä vuoden 2008 kyselyn alhainen vastausprosentti että toimialaluokituksessa tapahtuneet muutokset. Vuosia 1999, 2003 ja 2008 koskeneiden selvitysten mukaan yritysten tuki taiteille on jatkuvasti vähentynyt. Erityisen jyrkästi kokonaistuki pieneni vuosituhaten alun taantuman aikana. Suurin muutos tapahtui ryhmässä muut toimialat. Teollisuudessa, tukku- ja vähittäiskaupassa sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnassa taiderahoitusta vähennettiin huomattavasti maltillisemmin. Vuoden 2003 jälkeen teollisuuden tuki taiteille on kasvanut selvästi ja rahoitus ja vakuutustoiminnan jonkin verran. Yritysten taiteiden tuen leikkaukset ovat vuoden 1999 jälkeen kohdistuneet, kirjallisuutta lukuun ottamatta, kaikille taiteenaloille. Kirjallisuuden kokonaistuki pysyi lähes ennallaan, mutta on ollut selvästi vähäisempää verrattuna sävel-, kuva- ja näyttämötaiteen saamaan tukeen. Säveltaide on säilynyt eniten rahoitettuna yksittäisenä taiteenalana.

Kokonaistuen huomattava väheneminen on tapahtunut aluksi markkinointiyhteistyön ja vuoden 2003 jälkeen sponsoroinnin kautta. Sponsorointiin käytettiin kuitenkin eniten varoja vuonna 2008, jolloin yritykset lisäsivät myös jonkin verran tukeaan taiteille markkinointiyhteistyön ja taiteen muun tuen muodossa. (Oesch 2010).

Mainostajien Liiton laatiman sponsorointibarometrin 2012 mukaan sponsorointiin käytettiin Suomessa 171 miljoonaa euroa vuonna 2011, noin neljä prosenttia enemmän kuin vuonna 2010. Kyselyyn vastasi 68 suurimpien mainostojen edustajaa ja suppeampaan Suomen Yrittäjien jäsenkyselyyn 453 yritystä. Urheilun osuus sponsoroinnista oli noin 57 prosenttia, kulttuurin 15 ja muiden kohteiden 28 prosenttia.

Sponsorointibarometrissä kysyttiin yleisesti kiinnostavimpia kohteita sponsoroijille. Taiteessa yrityksiä kiinnostavat Guggenheim, Ateneum ja Kiasma. Viihdekohteista Porin Jazz on ykkönen.

Mainostajien liiton jäsenyrityksistä kolme prosenttia ilmoitti kasvattavansa sponsorointia vuon-

na 2012, 25 prosenttia vähentävänsä ja 72 prosenttia säilyttää entisen panostustason.

Sponsoroinnin vähennyksiä suunniteltiin laajalti eri kohteisiin. Vain nuoriso- ja paikallisliikunta, taidekohteet sekä yhteiskunnalliset kohteet kasvattivat osuuksiaan. (Mainostajien liiton tiedote 2012).

Kulttuuriviennin tuki

Vuonna 2003 käynnistyi opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön kulttuurivientihanke. Selvitysmies Hannele Koivusen raportti Onko kulttuurilla vientiä? julkaistiin vuonna 2004 ja esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi valmistui vuonna 2007. Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osastoon perustettiin vuonna 2005 kulttuurivientiyksikkö, joka alkoi myös jakaa avustuksia kulttuurivientihankkeisiin. Avustuksella toteutetaan hallitusohjelman tavoitteita kulttuuriviennin edistämiseksi. Avustuksella edistetään liiketoiminta- ja yrittäjäosaamista ja tuottaja- ja manageriosaamisen kehittämistä sekä tuotekehitys- ja innovaatiotoimintaa. Tavoitteena on lisätä vientiä ja työpaikkoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kärkihanketuella näiden tavoitteiden mukaisia hankkeita, Käytännössä tuettavat vientihankkeet voivat liittyä liiketoimintamallin tai brändistrategian kehittämiseen, markkinointiin, myyntiin, tuoteistamiseen tai kansainvälisen verkostoitumisen vahvistamiseen.

Opetusministeriön hankerahoitus kulttuuriviennin edistämiseksi on noussut ohjelmakauden aikana huomattavasti. Yhteensä opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2011 kulttuurivientitukea yli 3,7 miljoonaa euroa. Kulttuuriviennin kärkihanketuet olivat yli 1,5 miljoonaa euroa ja tiedotuskeskusten kulttuuriviennin tuet 800 000 euroa (Tekstitaulukko 10.2).

Siitä suurimmat osuudet saivat näyttämötaiteet ja musiikki. Kaksi muuta mukana olevaa

ministeriötä on myöntänyt tukea kulttuurialan vientihankkeille osana yleisiä avustushjelmia, mutta niiden kautta kulttuuriin tai suppeammin eri taiteenaloille kanavoituneesta tuesta ei ole saatavilla tietoa.

Kotitalouksien kulttuurin kulutus

Kulttuuriin ja vapaa-aikaan käytettiin kotitalouksissa keskimäärin 3 636 euroa vuonna 2012. Tämä on keskimäärin kymmenen prosenttia kaikista kulutusmenoista. Kulttuuripalveluiden osuus kotitalouksien kaikista kulutusmenoista oli 1,4 prosenttia. Osuus on pysynyt lähes ennallaan vuodesta 1990. (Tekstitaulukko 10.3)

Kotitalouksien kulutusmenot kulttuuriin ja vapaa-aikaan vaihtelevat kotitalouden viitehenkilön iän myötä. Viitehenkilö on määritetty haastattelutietojen avulla. Kotitalouden viitehenkilöksi valitaan kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat suurimmat. Tulot ovat pääsääntöisesti viitehenkilön määräävä kriteeri, mutta joissain tapauksissa (mm. yrittäjätaloudet) koko kotitalouden toiminta otetaan huomioon. Eniten, 5 247 euroa per talous, menot olivat kotitalouksissa, joissa viitehenkilö oli 45–54-vuotias. Vähiten kulttuuriin ja vapaa-aikaan kuluttivat taloudet, joiden viitehenkilö oli yli 74-vuotias, vain noin 44 prosenttia (1 592 euroa) kaikkien kotitalouksien keskimääräisestä kulttuurin ja vapaa-ajan kulutuksesta. Tiedot koskevat kotitalouksien rahankäyttöä erilaisiin tarkoituksiin yhden vuoden ajalta ja ilmenevät Tilastokeskuksen vuoden 2012 kulutustutkimuksesta. Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan.

Kulttuuripalveluihin käytettiin keskimäärin 497 euroa kotitaloutta kohden. Eniten, 610 euroa vuodessa, käyttivät kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 45–54-vuotias. Suurimman osan kulttuuripalveluiden kulutuksesta, keskimäärin 230 euroa

Tekstitaulukko 10.2

Kulttuuriviennin tuet 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Kulttuuriviennin kärkihankkeet	794 000	1 694 000	1 344 000	1 644 000	1 523 000
Kulttuuriviennin hankevalmistelutuet	–	–	100 000	150 000	150 000
Shanghain maailmannäyttelyn kulttuuriohjelma	–	–	634 232	233 000	–
Kulttuurimatkailun tuotteistaminen	–	–	315 000	400 000	750 000
Tiedotuskeskusten kulttuuriviennin hanketuet	–	–	800 000	800 000	800 000
Kulttuuri-instituuttien kulttuuriviennin hanketuet	–	–	200 000	500 000	500 000
Yhteensä	794 000	1 694 000	3 393 232	3 727 000	3 723 000

* Taiteen tiedotuskeskukset ja kulttuuri-instituutit saivat vuodesta 2009 kulttuuriviennin hanketukea omasta määrärahastaan, jolloin muiden kärkihankkeiden tukemiseen jäi enemmän resursseja

Lähde: Opetus- ja Kulttuuriministeriön Kulttuurivientiyksikkö

Tekstitaulukko 10.3

Kulutusten viitehenkilön iän mukaan kotitaloutta kohti v. 2012 (euroa per talous)

COICOP- HBS		Kaikki kotitaloudet	17–24 vuotta	25–34 vuotta	35–44 vuotta	45–54 vuotta	55–64 vuotta	65–74 vuotta	75– vuotta
	Kulttuuri ja vapaa-aika	3 636	2 112	3 280	4 486	5 247	4 010	3 094	1 592
9111	Äänen tallennus- ja toistolaitteet	50	85	88	76	71	27	11	5
9112	Televisiot ja videonauhurit	156	122	183	202	184	176	120	60
912	Valokuvaus- ja videointilaitteet ym.	50	36	61	85	68	48	30	3
914	CD- ja DVD-levyt, filmit, videonauhajat ym.	57	74	83	84	99	33	17	6
915	Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus	6	.	.	9	8	7	7	.
9211	Soittimet	27	48	12	35	79	7	.	.
942	Kulttuuripalvelut	497	339	553	592	610	495	436	303
9421	Elokuvat, teatterit, konsertit	100	99	91	127	155	98	81	24
0942101	Teatterit, oopperat ja konsertit	64	40	27	83	99	77	74	20
9422	Museot, eläinpuistot, messut ym.	16	8	17	32	9	22	12	4
9423	TV-luvat, katselumaksut, videovuokrat ym.	311	217	289	353	345	325	311	266
0942301	Televisiolupa	230	187	211	230	236	236	242	242
0942302	Maksullisten tv-kanavien katselumaksut	74	15	65	111	101	87	69	24
0942303	Videokasettien, television, videon vuokra	7	15	13	12	8	2	.	.
9431	Rahapelit	224	37	87	179	277	374	331	131
0943101	Veikkaus, lotto, v5, jokeri	202	24	75	151	245	349	305	125
95	Kirjat ja lehdet	530	195	304	503	620	678	651	528
9511	Kirjat	89	67	68	93	153	117	58	20
9521	Sanoma- ja aikakauslehdet	377	93	185	330	387	483	532	472
0952101	Sanomalehtien tilausmaksut	190	40	74	148	192	253	281	263
0952102	Sanomalehtien irtonumerot	23	.	4	13	23	39	46	25
0952103	Aikakauslehtien tilausmaksut	131	32	73	115	130	164	181	167
0952104	Aikakauslehtien irtonumerot	20	10	20	23	23	22	20	15
0952105	Sarjakuvalehtien tilausmaksut	12	9	14	27	18	6	4	.
	Kulutukset	35 770	22 789	36 122	45 160	45 569	38 007	30 386	19 426
	Kulttuuri ja vapaa-aika % kulutusmenoista	10	9	9	10	12	11	10	8

Kulutukset on luokiteltu kansallisen COICOP-HBS -luokituksen mukaan

Vuoden 2012 hinnat on laskettu niille kulutusmenoryhmillä, joille on saatavissa kansantaloudentilinpöytämuodostetut rahanarvonmuutoskertoimet.

Lähde: Kotitalouksien kulutus 2012. Tilastokeskus

per kotitalous, lohkaisivat tv-luvat. Maksullisten tv-kanavien katselumaksut olivat keskimäärin 74 euroa kotitaloutta kohden. Eniten, keskimäärin 111 euroa vuodessa näihin käyttivät kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 35–44-vuotias.

Elokuviin, teatterikäynteihin ja konsertteihin kulutettiin keskimäärin sata euroa kotitaloutta kohden. Vähiten, vain 24 euroa, käyttivät kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 75-vuotias tai sitä vanhempi. Eniten elokuvaan, teatterikäynteihin ja konsertteihin, 155 euroa vuodessa, käyttivät kotitaloudet joiden viitehenkilö oli 45–54-vuotias. Tästä kulutusluokasta teattereihin, oopperaan ja konsertteihin käytettiin keskimäärin 64 euroa kotitaloutta kohti vuonna 2012. Kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 45–54-vuotias kuluttivat eniten, keskimäärin 99 euroa vuodessa. Vähiten puolestaan kuluttivat yli 75-vuotiaiden kotitaloudet, joiden kulut teattereihin, oopperaan ja konsertteihin olivat keskimäärin 20 euroa vuodessa.

Kirjoihin ja lehtiin kulutettiin vuonna 2012 keskimäärin 530 euroa kotitaloutta kohti. Yli 70 prosenttia (377 euroa) tästä summasta käytettiin sanoma- ja aikakauslehtiin. Kirjoihin kotitaloudet kuluttivat keskimäärin 89 euroa vuodessa. Kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli alle 35-vuotias, kuluttivat huomattavasti vähemmän kirjoihin ja lehtiin kuin kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli tätä vanhempi. Eniten, keskimäärin 678 euroa

vuodessa, kirjoihin ja lehtiin kuluttivat kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 55–64-vuotias.

Rahapeleihin käytettiin vuonna 2012 keskimäärin 224 euroa kotitaloutta kohden. Tästä summasta yli 90 prosenttia meni veikkaukseen, lottoon, v5-peliin ja jokeriin. Kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli alle 35-vuotias, käyttivät rahapeleihin huomattavasti vähemmän rahaa kuin ne kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli yli 35-vuotias. Eniten rahapeleihin, keskimäärin 374 euroa vuodessa, kuluttivat kotitaloudet, joiden viitehenkilö oli 55–64-vuotias.

Kotitalouksien kulttuurin ja vapaa-ajan kulutus on vuodesta 1990 vuoteen 2012 kasvanut reaalisesti 41 prosenttia kun kokonaiskulutus on kasvanut saman ajanjakson aikana ainoastaan vajaalla 20 prosentilla. Eniten, yli viisinkertaiseksi, on kasvanut audiovisuaalisten laitteiden ja tietokoneiden kulutus, joka on 87 eurosta vuonna 1990 kasvanut 527 euroon vuonna 2012 (Tekstitaulukko 10.4). Kulttuuripalvelujen kulutus on vastaavan ajanjakson aikana kasvanut hitaammin kuin kokonaiskulutus; alle 16 prosentilla.

Sen sijaan sanoma- ja aikakauslehtien kulutus on kääntynyt laskuun. Niihin kulutetut eurot putosivat vuoden 1990 noin 630 eurosta alle 380 euroon vuonna 2012. Kirjoihin käytettyjen eurojen määrä putosi saman ajanjakson aikana yli 20 prosenttia ja oli vuonna 2012 vajaa 90 euroa kotitaloutta kohden. Muidenkin painotuotteiden

Tekstitaulukko 10.4

Kotitalouksien kulutusmenot eräisiin kulttuurihyödykkeisiin ja -palveluihin 1990–2012, euroa vuodessa vuoden 2012 hinnoin

COICOP-HBS		1990	1995	1998	2001	2006	2012	Muutos %	
								1990–2012	2001–2012
A09	Kulttuuri ja vapaa-aika	2 578,7	2 163,2	2 371,7	2 559,7	3 356,3	3 635,9	41,0	42,0
A091	Audiovisuaaliset laitteet ja tietokoneet	87,1	88,6	126,6	152,7	343,7	527,5	505,4	245,4
A0911	Äänen ja kuvan tallennuslaitteet (KS)	48,7	35,4	50,9	62,9	124,3	206,9	325,2	228,7
A0912	Valokuvaus- ja videointilaitteet ym. (KS)	9,9	4,3	7,0	8,4	33,4	50,2	408,6	496,7
A0914	CD- ja DVD-levyt, filmit, videonauhat ym. (PKS)	45,2	45,3	52,2	49,8	67,0	57,2	26,6	14,9
A0931	Lelut, pelit ja urheiluvälineet	155,7	151,7	168,4	244,8	293,5	407,0	161,5	66,3
A094	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	882,3	831,6	841,1	857,1	1 057,6	1 021,4	15,8	19,2
A0942	Kulttuuripalvelut (P)	431,1	416,0	422,6	468,8	508,0	496,6	15,2	5,9
A0943	Rahapelit (P)	215,8	221,0	241,6	223,6	215,5	224,2	3,9	0,2
A095	Kirjat ja lehdet	779,6	672,7	639,6	615,0	658,6	529,6	-32,1	-13,9
A0951	Kirjat (PKS)	112,0	103,2	107,5	93,5	122,8	88,7	-20,8	-5,1
A0952	Sanoma- ja aikakauslehdet (KR)	629,2	532,2	489,1	474,4	466,7	377,1	-40,1	-20,5
A0953	Muut painotuotteet (KR)	45,9	34,8	34,5	36,7	42,5	37,8	-17,8	3,0
A0954	Kirjoitus- ja piirustustarvikkeet (KR)	22,4	21,6	21,2	23,6	31,5	26,1	16,4	10,2
	Yhteensä	1 669,4	1 550,1	1 598,7	1 704,9	2 019,2	2 184,9	30,9	28,2
A01_12	Kulutusmenot	29 866,1	25 321,4	27 974,1	30 066,2	35 218,6	35 769,7	19,8	19,0
	Kulttuuripalvelujen osuus kulutusmenoista %	1,4	1,6	1,5	1,6	1,4	1,4		

KS = kestopalvelut

PKS = puolikestävät tavarat

KR = kertakäyttötavarat

P = palvelut

Kulutusmenot on luokiteltu kansallisen COICOP-HBS-luokituksen mukaan

Vuoden 2012 hinnat on laskettu niille kulutusmenoryhmille, joille on saatavissa kansantaloudentilinpäädössä muodostetut rahanarvonmuutuskertoimet.

Lähde: Kotitalouksien kulutus 2012. Tilastokeskus

kulutus on laskenut vuodesta 1990 ja on enää alle 40 euroa kotitaloutta kohti.

Kulutussyksikköä kohti lasketuilla tuloilla ja kulutusmenoilla voidaan verrata kooltaan ja rakenteeltaan erilaisia kotitalouksia toisiinsa. Kulutussyksiköiden laskutapoja on useita erilaisia. Tulonjakotilastossa ja kulutustutkimuksessa on käytetty vuodesta 2002 lähtien Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin suosittamaa OECD:n ns. muunnettua kulutussyksikköasteikkoa, jossa kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut yli 13-vuotiaat saavat painon 0,5 ja lapset saavat painon 0,3 (0–13-vuotiaat). Valitulla kulutussyksikköasteikolla on merkittävä vaikutus tulotasoihin ja eri väestöryhmien sijoittumiseen tulojakaumassa.

Kulutussyksikköä kohti laskettuna kaikki kotitaloudet käyttivät kulutusmenoihin vuonna 2012 lähes 24 000 euroa ja kulttuuriin ja vapaa-aikaan noin 2 400 euroa. Eniten, lähes 2 800 euroa, käyttivät kulutussyksiköt, jotka muodostuivat alle 65-vuotiaasta lapsettomasta parista. Vähiten, alle 1 800 euroa, käyttivät kotitaloudet, joissa kaikki jäsenet olivat täyttäneet 65 vuotta. Kulttuuripalveluihin käytettiin keskimäärin 346 euroa kulutussyksikköä kohden. Kirjoihin ja lehtiin käytettiin noin 370 euroa kulutussyksikköä kohden. Eniten, 468 euroa, käyttivät vanhustaloudet ja vähiten, 278 euroa, yksinhuoltajataloudet. Vanhustaloudet kuluttivat etenkin sanoma- ja aikakauslehtiin joihin ne kuluttivat noin 400 euroa. (Tekstitaulukko 10.5).

Vuodesta 1990 on kulttuuripalvelujen kulutus reaalisesti lisääntynyt noin viidenneksen kulutussyksikköä kohden. Saman ajanjakson aikana

on kirjojen ja lehtien kulutus vähentynyt noin neljänneksen kulutussyksikköä kohden. Eniten, 46 prosentilla, on vähentynyt yksinhuoltajien kirjoihin ja lehtiin kuluttama rahamäärä. Ainoastaan vanhustalouksissa kirjoihin ja lehtiin kulutettiin hieman enemmän, noin neljä prosenttia, kuin vuonna 1990.

Tilastolähteet

Tiedot valtion kulttuurirahoituksesta on saatu valtion talousarvioista ja tilinpäätöksistä sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja Taiteen keskustoimikunnasta. Viimeksi mainittu laatii vuosittain erillisen tilastojulkaisun taidetoimikuntalaitoksen jakamasta rahoituksesta. Opetushallitus vastaa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmän tietojen keruusta ja laskentapalveluista. Se julkaisee säännöllisesti valtionosuusjärjestelmästä yksikköhinta-, rahoitus ja opiskelijamääräraportteja (www.vos.uta.fi//rap).

Kuntien kulttuurimenotietojen lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen laatimaa kuntien talous- ja toimintatilastoa, johon kuitenkin liittyy kulttuurin tapauksessa eräitä ongelmia ja puutteita (ks. Karttunen, Sari (2003). Kuntien kulttuuritoiminta ja sen kustannukset: tietotarpeiden ja lähteiden kartoitus 2000-luvun alussa. Tilastokeskus. Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna (2008). Kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruu. Cuporen verkkojulkaisu 4.)

Tilastossa noudatettua kuntien tehtäväluokitusta tarkennettiin vuonna 2006 kulttuurin

Tekstitalukko 10.5

Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloustyyppiin mukaan vuonna 2012

COICOP- HBS		Kulutussyksikkö						
		Kaikki kotitaloudet	Yhden hengen talous, alle 65 v	Lapseton pari, alle 65 v ¹⁾	Yksin- huoltaja- talous ²⁾	Kahden huoltajan lapsiperhe ²⁾	Vanhus- talous ³⁾	Muut kotitaloudet
A01_12	Kulutusmenot	23 965	23 573	28 396	22 784	26 229	18 930	24 831
A09	Kulttuuri ja vapaa-aika	2 437	2 619	2 790	2 231	2 656	1 742	2 618
A091	Audiovisuaaliset laitteet ja tietokoneet	352	447	393	388	420	143	373
A0911	Äänen ja kuvan tallennuslaitteet (KS)	139	169	161	157	159	66	141
A0912	Valokuvaus- ja videointilaitteet ym. (KS)	31	26	48	33	44	8	44
A0913	Tietojenkäsittelylaitteet (KS)	139	186	138	168	165	56	153
A0914	CD- ja DVD-levyt, filmit, videonauhut ym. (PKS)	39	64	45	30	47	9	25
A0915	Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus (P)	4	..	..	..	5	4	10
A094	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	689	707	814	648	758	539	635
A0941	Urheilu- ja vapaa-ajan palvelut (P)	183	168	194	250	340	68	139
A0942	Kulttuuripalvelut (P)	346	383	407	329	321	298	299
A0943	Rahapelit (P)	160	156	213	69	97	173	198
A095	Kirjat ja lehdet	370	333	356	279	300	468	436
A0951	Kirjat (PKS)	60	80	61	73	63	29	72
A0952	Sanoma- ja aikakauslehdet (KR)	267	210	247	177	192	402	319
A0953	Muut painotuotteet (KR)	26	27	31	11	22	25	30
A0954	Kirjoitus- ja piirustustarvikkeet (KR)	17	15	18	18	23	13	15

1) molemmat alle 65-vuotiaita

2) lapset alle 25-vuotiaita huollettavia

3) kaikki jäsenet täyttäneet 65 vuotta

KS = kestotavarat

PKS = puolikestävät tavarat

KR = kertakäyttötavarat

P = palvelut

Lähde: Tilastokeskus, Kotitalouksien kulutus 2012

osalta siten, että luokka "museot, teatterit ja orkesterit" jaettiin kolmeen osaan; museo- ja näyttelytoiminta, teatteri-, tanssi-, ja sirkustoiminta sekä musiikkitoiminta. Kaatoluokkana toimii edelleen "muu kulttuuritoimi", johon lasketaan muun muassa kongressi- ja kulttuurikeskukset sekä kulttuuriharrastusten ja -palvelujen tuki ja tarjonta. Kaikki kunnat eivät erittele kustannuksiaan täysin kyselyssä edellytetyllä tavalla.

Kuntien toiminta- ja taloustilastojen yleinen ongelma koskee kustannustietoja tilanteessa, jossa kunnat järjestävät palveluitaan toisistaan poikkeavilla tavoilla. Kulttuuripalveluita voidaan järjestää yhdessä toisen kunnan kanssa tai niitä voidaan ostaa toiselta kunnalta tai kuntayhtymältä tai yksityiseltä tai kolmannen sektorin tuottajalta.

Suomen Kuntaliitto on yhdessä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cuporen kanssa kehittämässä kuntien kulttuuritoiminnan tietopohjaa. Vertailukelpoista tietoa tarvitaan tämän sektorin suunnittelussa ja seurannassa, ja käynnissä oleva kunta- ja palvelurakennemuutos on korostanut tietotarpeita entisestään. Hankkeesta on ilmestynyt tähän mennessä kaksi kyselypohjaista julkaisua (Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna (2008). Kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruu. Cuporen verkkojulkaisuja 4. Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Selkee, Johanna ja Winqvist, Ditte. 2008. Kulttuuritoiminnan kustannukset 14 kaupungissa vuonna 2006. Raportti tiedonkeruun pilottihankkeen tuloksista. Cupore ja Suomen Kuntaliitto).

Vuotta 2006 koskeneessa pilottivaiheessa oli mukana 14 kaupunkia. Kyselyt ovat kohdistuneet paitsi kulttuuritoiminnan kustannuksiin myös hallintorakenteisiin ja palvelutuotantomalleihin. Vuotta 2007 koskevassa kyselyssä oli mukana jo järjestyksessä 18 suurinta kaupunkia sekä viisi muuta kaupunkia (Ruusuvirta ym. 2008. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa. Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007. Kuntaliiton verkkojulkaisu).

Helsingin kaupungin tietokeskus on julkaissut vuodesta 1993 lähtien 10 suurimman kaupungin palvelukustannusten vertailua, joista tuorein koskee vuoden 2009 tilannetta (Helin, Heikki (2009). Suurten suuret menot? Suurten kaupunkien palvelukustannukset 2008. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2009:8).

Kulttuurin osalta niissä on käytetty lähdeaineistona Tilastokeskuksen julkaisemaa Kuntien talous- ja toimintatilastoja sekä Teatterin tiedotuskeskus ry:n, Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n ja Museoviraston julkaisemia sektorikohtaisia tilastoja.

Euroopan Unionin kulttuurin puiteohjelmia koskevat tiedot ovat peräisin Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO:sta ja MediaPlus -ohjelmaa koskevat tiedot Suomen elokuvaäätiöstä. Tiedot pohjoismaisesta kulttuurituesta on saatu Hanasaaren kulttuurikeskuksesta ja Pohjoismaiden ministerineuvostosta.

Suurimpia kulttuuria tukevia säätiöitä koskevat tiedot on hankittu niiltä itseltään. Säätiöt julkaisevat tietoja jakamistaan avustuksista vuo-

sikertomuksissa ja nettisivuillaan; niiden käytettävyyttä tilastoinnissa heikentävät kuitenkin toisistaan poikkeavat kohdealueluokitukset. Taiteen keskustoimikunta on selvittänyt säätiöiden taiteille ja kulttuurille antamaa tukea muutaman vuoden välein 1980-luvun puolivälistä lähtien. Tuorein julkaisu koskee vuotta 2005 (Oesch Pekka (2010). Yritysten tuki taiteille 2008 ja tuen muutokset 1999–2008. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta). Aineistona siinä käytettiin säätiöiden toimintakertomuksia ja tilinpitoasiakirjoja. Säätiökentästä on tehty myös yksittäisiä tutkimuksia (esim. Manninen, Maarit (2005). Säätiöt Suomessa. Cuporen julkaisuja 7/2005).

Taiteen keskustoimikunta on selvittänyt yritysten taiteille ja kulttuurille antamaa tukea noin kolmen vuoden välein vuodesta 1984 alkaen (Oesch, Pekka (2008). Säätiöiden tuki taiteille 2001 ja 2005. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta). Kysely on kattanut taidehankinnat, sponsoroinnin, lahjoitukset sekä muut mahdolliset tukimuodot. Mainostajien Liitto laatii vuosittain sponsorointibarometrin. Liittoon kuuluu noin 400 kauppa, teollisuutta, palvelualoja sekä julkisyhteisöjä edustavaa jäsenyritystä. Kysely koskee sponsoroinnin kohteita edeltävänä vuotena sekä tulevia suunnitelmia.

Kotitalouksien kulutustietojen lähteenä on Tilastokeskuksen Kotitalouksien kulutustutkimus 2012.

Muut lähteet

- Eerikäinen, Tiina ym. (2013). Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmän kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministerion työryhmämuistioita 2013:11)
- Hanifi, Riitta (2011). Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus.
- Helin, Heikki (2007). Orkestereiden talous 2000–2006. Helsingin kaupungin tietokeskus. Katsauksia 2007:8.
- Kangas, Anita ym. (2011) Kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämisspolitiikka. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita 2011:12.
- Karhunen, Paula (2013). Taidetoimikuntien myöntämä tuki 2012. Tilastotiedote 1/2013. Taiteen keskustoimikunta.
- Keltti, Pia (2001). Kuntien kulttuuritoimen virat 1990-luvulla. Suomen Kuntaliiton julkaisuja.
- Kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämisspolitiikka (2011). Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:12. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Suomen tilastollinen vuosikirja. Helsinki: Tilastokeskus.
- www.nordiskkulturfond.dk

Taulukot – Tables

10.1	Taide- ja kulttuurimäärärahat valtion talousarviossa, 2011–2014 <i>Funds allocated to arts and culture in the national budget, 2011–2014</i>	186
10.2	Kulttuurimäärärahojen osuus valtion ja opetus- ja kulttuuriministeriön menoista 2000–2013 <i>Cultural outlays as percentage of Ministry of Education and Culture and state expenditure 2000–2013</i>	187
10.3	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen jako taiteen, tieteen, urheilun ja nuorisokasvatuksen kesken 2000–2013 <i>Distribution of revenues from the lottery and football pools between art, science, sports and youth education 2000–2013</i>	191
10.4	Taidetoimikuntalaitoksen myöntämät apurahat ja avustukset 2012 tukimuodoittain <i>Grants and subsidies awarded by the national and regional arts councils by type 2012</i>	188
10.5	Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset tehtävittäin 2006–2012 <i>Operating costs of municipalities by function in the field of culture 2006–2012</i>	191
10.6	Kymmenen asukasluvultaan suurimman kunnan nettokustannukset tehtävittäin kulttuurialalla 2012 <i>Net costs of the ten largest municipalities (by population) by function in the field of culture 2012</i>	190
10.7	EU:n kulttuurin puiteohjelmien tuki suomalaisille hankkeille 2000–2013 <i>Support from EU cultural programmes for Finnish projects 2000–2013</i>	191
10.8	EU:n media-alan puiteohjelmien tuki suomalaisille hankkeille 2001–2012 <i>Support from EU media programme for Finnish projects 2001–2012</i>	191
10.9	Suurimpien taidetta ja kulttuuria tukevien säätiöiden apurahat taiteelle ja kulttuurille 1998–2012 <i>Grants to art and culture from major foundations supporting art and culture 1998–2012</i>	192

10.1 Taide- ja kulttuurimäärärahat valtion talousarviossa ¹⁾, 2011–2014
10.1 Funds allocated to arts and culture in the national budget ¹⁾, 2011–2014

	Määrärahat nimellisarvoin – Funds allocated, nominal value								Muutos – Change 2013–2014
	2011		2012		2013		2014		
	Tilinpäätös – Balance sheet		Tilinpäätös – Balance sheet		Talousarvio – Budget		Esitys – Budget proposal		
	1 000 € – EUR 1 000	%	1 000 € – EUR 1 000	%	1 000 € – EUR 1 000	%	1 000 € – EUR 1 000	%	
Kulttuurimäärärahat ¹⁾ – Culture ¹⁾	425 100	100	432 646	100	434 881	100	454 017	100	4
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen – Profits from state pools and lottery operations to subsidise the arts	220 346		222 397		224 821		237 069		5
– prosenttia kulttuurimäärärahasta – % of cultural funds allocated	52		51		52		52		
Valtion/kansalliset laitokset – Statliga/nationella inrättningar – State/national institutions	125 227	29	129 080	30	130 443	30	159 075	35	22
Suomen Kansallisooppera ²⁾ – Finnish National Opera	49 967		51 437		51 906		51 879		–0
Museovirasto – National Board of Antiquities	20 074		21 459		22 728		35 773		57
Suomen elokuvasäätiö ³⁾ – Finnish Film Foundation	1 980		2 065		2 075		2 007		–3
Suomen Kansallisteatteri – Finnish National Theatre	11 166		11 506		11 506		11 391		–1
Valtion taidemuseo ⁴⁾ – Finnish National Gallery	19 075		19 442		19 469		36 518		88
Suomenlinnan hoitokunta – Administration of Suomenlinna	2 683		2 905		2 644		2 712		3
Näkövammaisten kirjasto – Finnish Library for the Visually Impaired	6 724		6 464		6 385		5 800		–9
Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ³⁾⁵⁾ – National Audiovisual Archive	7 467		7 664		7 611		7 335		–4
Venäjän ja Itä-Euroopan Instituutti – Finnish Institute for Russian and East European Studies	978		1 245		200		1 160		–3
Taiteen keskustoimikunta ⁷⁾ – Arts Council of Finland	5 113		4 893		4 919		4 500		–9
Valtionosuudet ja lakiin perustuvat avustukset – State subsidies and statutory aid	127 749	30	124 132	29	127 267	29	127 168	28	–0
Kirjastot – Libraries	9 321		9 763		9 567		9 600		0
Museot – Museums	38 240		35 845		36 811		36 811		0
Teatterit ja orkesterit – Theatres and orchestras	80 082		78 418		80 783		80 651		–0
Kuntien kulttuuritoimi – Cultural services of municipalities	106		106		106		106		0
Taiteilija-apurahat ja -avustukset – Artists' grants and subsidies	36 487	9	37 730	9	40 013	9	39 415	9	–1
Apurahat – Grants	10 125		10 474		10 991		11 146		1
Kirjastoapurahat – Public lending right compensation grants	2 894		3 100		3 100		3 100		0
Kuvataiteen näyttöapurahat – Artists exhibition compensation grant	960		960		960		960		0
Säveltaiteen ja kuvittajien kirjastoapurahat – Public lending right compensation grants for music and illustrators	195		195		186		186		0
Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet – Extra pensions for artists and journalists	16 693		17 481		19 142		18 575		–3
Alueellinen taiteen edistäminen – Regional promotion of art	5 620		5 520		5 634		5 448		–3
Muu taiteen ja kulttuurin edistäminen – Other art and cultural promotion	135 637	32	141 704	33	137 158	32	128 359	28	–6

1) Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahat – Funds in the administrative branch of the Ministry of Education and Culture.

2) Toimintamenot ja tilavuokrat – Operating expenditure and rents.

3) Toimintamenot – Operating expenditure.

4) 1.1.2014 alkaen Kansallisgalleria, toimintamenot ja tilakustannukset – Operating expenditure and facility costs from 1 January, 2014.

5) 1.1.2014 alkaen Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus yhdistyvät Kansalliseksi audiovisuaaliseksi instituutiksi – From 1 January 2014, the National Audiovisual Archive and Finnish Centre for Media Education and Audiovisual Media are combined into the National Audiovisual Institute.

6) 1.1.2013 alkaen Kulttuurisäätiö Cultura, jota rahoitetaan veikkauvoittovaroista – From 1 January 2013, the cultural foundation Cultura that is funded from profits from pools operations.

7) 1.1.2013 alkaen Taiteen edistämiskeskus TAIKE – From 1 January 2013, the arts promotion centre TAIKE.

Lähde – Source:

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

10.2 Kulttuurimäärärahojen osuus valtion ja opetus- ja kulttuuriministeriön menoista 2000–2013

10.2 Cultural outlays as percentage of Ministry of Education and Culture and state expenditure 2000–2013

Vuosi – Year	Valtion menot – State expenditure	Opetus- ja kulttuuriministeriön menot – Ministry of Education and Culture expenditure	Kulttuurimäärärahat – Cultural outlays	Osuus valtion menoista – Share of state expenditure			
				1 000 € (käypään hintaan) – EUR 1,000 (current prices)	%	Osuus opetus- ja kulttuuri- ministeriön menoista – Share of Ministry of Education and Culture expenditure	%
2000	38 472 000	4 695 390	292 907		0,76		6,2
2001	36 072 000	5 152 308	295 531		0,82		5,7
2002	35 511 000	5 437 000	302 231		0,85		5,6
2003	36 897 000	5 786 203	315 515		0,86		5,5
2004	36 320 000	5 969 700	332 534		0,92		5,6
2005	41 247 358	6 128 598	351 996		0,85		5,7
2006	40 870 565	6 400 977	368 386		0,90		5,8
2007	43 251 851	6 541 690	392 275		0,91		6,0
2008	44 922 583	7 169 600	430 256		0,96		6,0
2009	46 897 009	7 525 065	483 499		1,03		6,4
2010	49 880 023	6 374 433	400 642		0,80		6,3
2011	50 381 509	6 666 242	425 100		0,84		6,4
2012	53 446 199	6 540 761	432 646		0,81		6,6
2013 ¹⁾	54 677 335	6 656 171	434 881		0,80		6,5

1) Talousarvio – Budget

Lähteet – Sources:

Suomen tilastollinen vuosikirja – Statistical Yearbook of Finland. Helsinki: Tilastokeskus – Statistics Finland
Valtion talousarviot ja tilinpäätökset – State budget proposals and final accounts

10.3 Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen jako taiteen, tieteen, urheilun ja nuorisokasvatuksen kesken 2000–2013

10.3 Distribution of revenues from the lottery and football pools between art, science, sports and youth education 2000–2013

Käyttökohde – Recipient sector	Vuosi – Year									
	2000	2005	2008	2009	2010	2011 ¹⁾	2011	2012 ¹⁾	2012	2013 ¹⁾
	Milj. € (käypään hintaan) – EUR million (current prices)									
Yhteensä – Total	382,2	382,6	408,3	461,3	492,3	515,8	516,6	520,4	520,4	525,6
Taide (ml. kirjastot 2009 saakka) – Art (incl. libraries until 2009)	208,7	185,3	189,2	204,4	209,3	220,7	220,3	222,6	222,4	224,8
Taide – Art (%)	55	48	46	44	43	43	43	43	43	43
Tiede – Science	74,5	75,7	77,0	86,9	95,8	100,3	100,3	101,2	101,2	102,2
Urheilu ja liikuntakasvatus – Sports and physical education	79,0	89,9	104,0	124,3	135,8	143,3	141,9	144,5	145,0	146,0
Nuorisotyö – Youth work	19,9	31,6	37,4	44,7	51,3	51,6	51,5	52,0	51,9	52,6

1) Talousarvio – Budget.

Lähteet – Sources:

Valtion tilijaoittelut ja tilinpäätökset. – State budgets and final accounts.

10.4 Taidetoimikuntalaitoksen myöntämät apurahat ja avustukset 2012 tukimuodoittain
10.4 Grants and subsidies awarded by the national and regional arts councils by type 2012

Tukimuoto – Type of support	€ – EUR
Yhteensä – Total	34 529 630
Valtion taidetoimikunnat – National arts councils	28 165 880
Taiteelliseen työskentelyyn (taiteilijat) – For artistic work (artists)	15 290 980
Taiteilija-apurahat ¹⁾ – Working grants for artists ¹⁾	10 756 900
Taiteilijaprofessorit – Artist professors	250 090
Valtionpalkinnot – State Prizes	225 000
Kirjastoapurahat ²⁾ – Grants and subsidies to writers and translators ²⁾	2 903 990
Kuvittajien kirjastoapurahat – Grants for illustrators	75 000
Näyttöapurahat – Grants for visual artists	960 000
Säveltaiteen kirjastoapurahat – Grants for musicians and composers	120 000
Apurahat yksityishenkilöille ja työryhmille – Grants for individuals and working groups	3 429 100
Eri taiteenalojen kohdeapurahat ³⁾ – Project grants for different art forms ³⁾	2 780 200
Kansainväliseen kulttuuriyhteistyöhön, kulttuuriviennin tai kulttuurivaihdon hankkeet – Grants for international co-operation, cultural export activities or cultural exchange	187 000
Matka-apurahat sekä residenssi- ja taiteilijavaihtotoiminta – Travel and Artist in residence grants	361 900
Monikulttuurisuutta edistävät taidehankkeet – Grants for art projects promoting multiculturalism	100 000
Avustukset yhteisöille – Subsidies for collective bodies	9 445 800
Eri taiteenalojen erityisavustukset ⁴⁾ – Special subsidies for collective bodies ⁴⁾	2 568 000
Eri taiteenalojen toiminta-avustukset – Operational subsidies for collective bodies	6 467 800
Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö – International cooperation	113 000
Residenssiavustuksiin – Artist in Residence scheme	297 000
Alueelliset taidetoimikunnat – Regional arts councils	6 363 750
Työskentelyapurahat – Working grants	1 904 820
Kohdeapurahat ⁵⁾ – Project grants ⁵⁾	671 130
Valtionavustukset ^{5), 6)} – Subsidies for collective bodies ^{5), 6)}	1 034 610
Palkinnot – Prizes	112 200
Läänintaiteilijat (palkat ja käyttövarat) – Regional artists (salaries and funds)	1 738 050
Alueellisten taidetoimikuntien muu taiteen edistäminen – Other arts promotion by the regional arts councils	902 940
Taiteen edistämisen hankkeet – Projects for arts promotion	792 080
Residenssit ulkomailla – Artist residences abroad	110 860

1) Sisältää aiempina vuosina myönnetty monivuotiset taiteilija-apurahat. – Including long-term artist grants.

2) Mukana tietokirjailijat, 10 % (293 400 € vuonna 2012). – Including non-fiction writers, 10 per cent (EUR 293,400 in 2012).

3) Sisältää näyttämötaiteen kantaesitystuen 230 000 € ja valokuvan laatutuen 76 000 €. – Includes support for drama literature (EUR 230,000) and quality support for publications of photographic art (EUR 76,000).

4) Sisältää elokuvan laatutuen 509 500 €. – Including quality support for film productions, EUR 509,500.

5) Sisältää lastenkulttuurin. – Including children's culture.

6) Sisältää avustukset kulttuurin hyvinvointivaikutuksia edistävään toimintaan. – Including subsidies for activities that promote the well-being benefits of culture.

Lähde – Source:

Karhunen, Paula (2012). Taidetoimikuntien myöntämä tuki 2012. – Support granted by the arts councils 2012. Helsinki: Taiteen edistämiskeskus – Arts Promotion Centre Finland.

10.5 Kuntien kulttuuritoimen nettokustannukset tehtävittäin 2006–2012*
10.5 Operating costs of municipalities by function in the field of culture 2006–2012*

Tehtävä – Function	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Käypään hintaan (1 000 €) – Current prices (EUR 1 000)						
Kirjastot – Libraries	257 827	266 704	282 358	292 199	298 184	307 261	312 515
Museo- ja näyttelytoiminta – Museums and exhibitions	80 351	84 296	92 199	96 223	100 747	104 280	107 658
Teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta – Theatre, dance and opera	60 362	60 975	58 819	67 017	75 595	77 046	76 001
Musiikkitoiminta ¹⁾ – Music ¹⁾	56 282	58 349	61 915	65 203	67 242	70 130	72 867
Taiteen perusopetus ²⁾ – Basic education of arts ²⁾	53 879	57 291	59 447	61 140	63 606	64 480	66 436
Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto ³⁾ – Education and culture administration ³⁾	66 676	70 178	76 092	80 704	79 105	76 858	78 484
Muu kulttuuritoimi ⁴⁾ – Other cultural functions ⁴⁾	106 310	109 833	119 148	117 745	121 696	126 202	121 639
Kulttuurialan tehtävät yhteensä – Cultural functions total	681 687	707 626	749 978	780 231	806 175	826 257	835 600

Käypään hintaan (€/as.) – Current prices (EUR/inh.)

Kirjastot – Libraries	49	50	53	55	55	57	58
Museo- ja näyttelytoiminta – Museums and exhibitions	15	16	17	18	19	19	20
Teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta – Theatre, dance and opera	11	12	11	13	14	14	14
Musiikkitoiminta ¹⁾ – Music ¹⁾	11	11	12	12	13	13	13
Taiteen perusopetus ²⁾ – Basic education of arts ²⁾	10	11	11	11	12	12	12
Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto ³⁾ – Education and culture administration ³⁾	13	13	14	15	15	14	14
Muu kulttuuritoimi ⁴⁾ – Other cultural functions ⁴⁾	20	21	22	22	23	23	22
Kulttuurialan tehtävät yhteensä – Cultural functions total	129	134	141	146	150	153	154

* Ilman ns. liikelaitosmallin mukaisesti järjestettyä liiketoimintaa. – Excluding commercial operations organised on the commercial public institution model.

1) Orkesterit, bändit, ooppera, kuorot, esitykset ja avustukset. – Orchestras, groups, opera, choirs, performances and subsidies.

2) Sisältää itsenäisinä yksikköinä toimivat taiteen perusoppilaitokset. Musiikkioppilaitoksista mukana kaikki ei-ammattilinen opetus. – Includes independent basic arts education institutes. All non-vocational training at musical institutes included.

3) Ei sisällä opetus- ja kulttuuritoimen laitosten sisäistä hallintoa. – Internal administration of educational and cultural institutes excluded.

4) Muu kulttuuritoiminta, kuten kongressi- ja kulttuurikeskukset, kulttuuriharrastusten ja -palvelujen tuki ja tarjonta. – Other cultural activities such as congress and cultural centres, support and supply of cultural hobbies and services.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Aluetaloustilastot. – Statistics Finland, Regional Economic Statistics.

10.6 Kymmenen asukasluvultaan suurimman kunnan nettokustannukset tehtävittäin kulttuurialalla 2012*
10.6 Net costs of the ten largest municipalities (by population) by function in the field of culture 2012*

	Kulttuurialan tehtävät yhteensä ¹⁾ – Cultural functions total ¹⁾	Kirjastot – Libraries	Museo- ja näyttelytoiminta ²⁾³⁾ – Museum and exhibition activities ²⁾³⁾	Teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta ³⁾⁴⁾ – Theatre, dance and circus activities ³⁾⁴⁾	Musiikitoiminta ³⁾⁵⁾ – Music activities ³⁾⁵⁾	Taitteen perusopetus ⁶⁾ – Basic education in the arts ⁶⁾	Muu kulttuuritoiminta ⁷⁾ – Other cultural functions ⁷⁾
	1 000 € – EUR 1 000						
Koko maa – Whole country	757 116	312 515	107 658	76 001	72 867	66 436	121 639
Josta 10 suurinta (%) – Of which the ten largest (%)	49	39	59	62	71	22	59
Helsinki	101 154	35 963	10 691	7 839	15 170	..	31 491
Espoo	52 471	18 446	10 838	2 400	5 264	4 563	10 960
Tampere	49 210	12 555	12 099	6 171	7 385	1 206	9 794
Vantaa	24 633	9 739	5 046	226	976	3 667	4 979
Oulu	26 651	7 925	3 757	5 407	3 773	2 656	3 133
Turku	37 695	11 582	8 452	7 372	5 643	173	4 473
Jyväskylä	22 723	7 989	4 571	4 370	2 692	1 325	1 776
Kuopio	18 801	5 364	3 257	4 419	4 482	26	1 253
Lahti	25 266	6 571	3 529	7 272	5 904	17	1 973
Kouvola	12 093	5 580	932	1 772	709	850	2 250
	€/asukas – EUR/inhabitant						
Koko maa – Whole country	140	58	20	14	13	12	22
10 suurinta – The ten largest	178	58	30	23	25	7	35
Helsinki	167	60	18	13	25	..	52
Espoo	204	72	42	9	20	18	43
Tampere	226	58	56	28	34	6	45
Vantaa	120	47	25	1	5	18	24
Oulu	140	42	20	28	20	14	16
Turku	209	64	47	41	31	1	25
Jyväskylä	170	60	34	33	20	10	13
Kuopio	179	51	31	42	43	0	12
Lahti	245	64	34	71	57	0	19
Kouvola	139	64	11	20	8	10	26

* Ilman ns. liikelaitosmallin mukaisesti järjestettyä liiketoimintaa. Nettokustannukset laskettu vähentämällä käyttökustannuksista käyttötuotot. – Excluding business operations organised on the so-called municipal enterprise model. Net costs have been calculated by subtracting operating revenues from operating costs.

- 1) Ei sisällä tehtävälukkaa Opetus- ja kulttuuritoimen hallinto, johon kuuluvat mm. yleiset hallinto- ja suunnittelutehtävät, joita ei voida kohdistaa opetus- ja kulttuuritoimen muihin tehtävälukkiin. Laitosten sisäinen hallinto kohdistetaan samaan tehtävälukkaan kuin laitoksen muu toiminta, esim. teatterin hallinto teatteri-, tanssi- ja sirkustoimintaan. Yleisen kulttuuritoimen avustukset samoin kuin kulttuurisihteerin palkkaus luokassa Muu kulttuuritoiminta. – Excludes education and cultural administration, which includes i.a. general administrative and planning functions that cannot be assigned to other functions within education and cultural services. Internal administration in institutions is assigned to the same function as the other activities of the institution, e.g. theatre administration is assigned to the function Theatre, dance and circus activities. General cultural subsidies as well as remuneration paid to a cultural secretary come under Other cultural functions.
- 2) Kunnan järjestämä museo- ja näyttelytoiminta sekä vastaavan toiminnan tukeminen. Näyttelyihin sisältyvät sekä taide- että yleisemmin kulttuurialaan kuuluvat näytelyt. – Museum and exhibition activities organised by the municipality and support for such activities. Exhibitions include both art exhibitions and more general exhibitions in the field of culture.
- 3) Tehtävälukitus muuttunut 2006. Aikaisemmin museot, teatterit ja orkesterit yhdessä. – Function classification has been changed in 2006. Previously museums, theatres and orchestras were grouped together.
- 4) Kunnan järjestämä teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta sekä vastaavan toiminnan tukeminen. – Theatre, dance and circus activities organised by the municipality and support for such activities.
- 5) Kunnan järjestämä musiikitoiminta sekä vastaavan toiminnan tukeminen, mm. orkesterit, bändit, kuorot ja oopperat. – Music activities organised by the municipality and support for such activities i.a. orchestras, bands, choirs and operas.
- 6) Sisältää taitteen perusopetuksesta annetun lain mukaisen kunnan järjestämän tai tukeman toiminnan, ei kuitenkaan kunnan kansalaisopiston järjestämää taitteen perusopetusta. – Includes activities organised or supported by the municipality as set out in the Act on basic education in the arts. Excluded is basic education in the arts provided by municipal adult education institutes.
- 7) Muu kulttuuritoiminta, kuten kongressi- ja kulttuurikeskukset, kulttuuriharrastusten ja -palvelujen tuki ja tarjonta. – Other cultural activities such as congress and cultural centres, support and supply of cultural hobbies and services.
- 8) Sisältyy muihin tehtäviin. – Included in other functions.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Aluetaloustilastot – Statistics Finland, Regional Economic Statistics

10.7 EU:n kulttuurin puiteohjelmien tuki suomalaisille hankkeille 2000–2013

10.7 Support from EU cultural programmes for Finnish projects 2000–2013

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Yhteensä – Total
Kulttuuri 2000 – Culture 2000								
Tuetut hankkeet – Projects supported	219	186	224	201	233	217	202	1 482
– suom. pääjärjestäjänä – Finnish main organiser	7	7	6	10	6	7	3	46
– suom. yhteisjärjestäjänä – Finnish co-organiser	35	19	16	13	10	10	8	111
Tuki yhteensä (milj. euroa) – Total support (million euro)	32	30	33	32	32	33	29	221
– suom. pääjärj. (1000 €) – Finnish main organiser (1000 €)	344	1 150	1 380	826	840	784	97	5 421
– suom. yhteisjärj. (1000 €) – Finnish co-organiser (1000 €)	8 290	6 450	4 890	2 820	2 322	3 283	858	28 913
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä – Total
Kulttuuri – Culture								
Tuetut hankkeet – Projects supported	130	209	195	241	250	251	246	1 522
– suom. pääjärjestäjänä – Finnish main organiser	4	10	8	9	6	5	4	46
– suom. yhteisjärjestäjänä – Finnish co-organiser	9	12	10	12	11	16	12	82
Tuki yhteensä (milj. euroa) – Total support (million euro)	31	32	36	41	45	47	50	282
– suom. pääjärj. (1000 €) – Finnish main organiser (1000 €)	335	411	452	524	390	296	2 388	4 796
– suom. yhteisjärj. (1000 €) – Finnish co-organiser (1000 €)	1 910	7 848	9 315	4 716	6 003	6 449	3 923	40 164

Lähteet – Sources:

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO – Centre for International Mobility CIMO.

10.8 EU:n media-alan puiteohjelmien tuki suomalaisille hankkeille 2001–2012

10.8 Support from EU media programme for Finnish projects 2001–2012

Ohjelma – Programme	Ohjelmakausi / vuosi – Programme period / year					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	1 000 €					
Media Plus (2001–2006)						
Yhteensä ¹⁾ – Total ¹⁾	1 065	1 408	1 155	1 574	1 896	1 317
Hankekehittelytuki – Project development support	270	290	535	485	450	555
Tuki rahoituksen hankintaan – Support for accessing financing	–	–	–	–	17	41
Teatterielokuvien levittäjien harkinnanvarainen tuki – Selective support for cinema distributors	87	346	159	56	86	77
Teatterielokuvien levittäjien automaattituki – Automatic support for cinema	215	236	331	242	181	181
Tv-levitystuki – Television broadcasting support	306	271	–	–	707	280
Festivaalituki – Support for festivals	80	70	52,5	93	116	107
Elokuvateatteriverkostot – Cinema theatre networks	107	78	77,5	3)78	127	77
Koulutus ²⁾ – Training ²⁾	–	117	–	–	–	–
Automaattinen video/dvd-tuki – Automatic support for video and dvd	–	–	–	621	213	–
Media 2007 (2007–2012)						
Yhteensä – Total	1 137	1 619	2 093	1 510	1 284	1 328
Hankekehittelytuki – Project development support	540	968	1 112	842	490	526
Tuki rahoituksen hankintaan – Support for accessing financing	72	–	–	10	50	50
Teatterielokuvien levittäjien harkinnanvarainen tuki – Selective support for cinema distributors	186	74	190	141	181	113
Teatterielokuvien levittäjien automaattituki – Automatic support for cinema	189	384	338	296	395	342
Tv-levitystuki – Television broadcasting support	–	–	230	–	–	100
Festivaalituki – Support for festivals	95	139	157	154	121	122
Elokuvateatteriverkostot – Cinema theatre networks	55	55	68	67	48	75
Uusien jakeluteiden tuki – Support for new distribution channels	–	–	–	–	–	–
Koulutus ²⁾ – Training ²⁾	–	–	–	–	–	–

1) Lisäksi suomalaiset osallistuivat Media Plus -ohjelman koulutukseen. – In addition, Finnish professionals participated in training programmes of Media Plus.

2) Osarahoitusta koulutuksen järjestäjille. – Co-financing for organising training.

3) Arvio – Estimate.

Lähde – Source:

Suomen elokuvasäätiö, Media Desk – Finnish Film Foundation, Media Desk

10.9 Suurimpien taidetta ja kulttuuria tukevien säätiöiden apurahat taiteelle ja kulttuurille 1998–2012
10.9 Grants to art and culture from major foundations supporting art and culture 1998–2012

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	1 000 € – EUR 1 000										
Kuusi suurinta säätiötä yhteensä ²⁾ – Six major foundations total ²⁾	34 827,6	42 685,4	44 622,8	51 273,8	58 662,8	66 530,1	77 544,6	81 519,3	94 533,2	83 303,9	87 366,8
Svenska kulturfonden – Swedish Cultural Foundation in Finland											
Arkkitehtuuri – <i>Architecture</i>	50,2	32,5	11,6	6,8	8,7	4,5	24,1	8,3	35,0	5,0	19,7
Erityiset apurahan saajat – <i>Special grant recipients</i>	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Julkaisutoiminta – <i>Publication</i>	435,5	500,8	283,8	217,1	142,2	134,3	308,1	237,7	229,4	285,2	193,5
Kirjallisuus – <i>Literature</i>	171,0	239,5	344,5	487,2	720,1	941,3	848,8	920,8	1 274,4	931,3	1 246,5
Kuvataide – <i>Visual art</i>	344,6	521,4	1 013,2	1 163,5	1 176,0	1 373,3	1 499,7	2 036,9	2 037,8	1 808,2	2 015,9
Lasten ja nuorten toiminta – <i>Activities of children and young people</i>	483,9	690,9	467,1	776,1	–	–	–	–	–	–	–
Museo- ja kotiseututoiminta – <i>Museum and local activities</i>	611,8	601,4	773,6	1 336,4	931,6	2 074,9	2 586,3	2 588,9	2 224,0	3 339,9	3 134,7
Näyttämötaide – <i>Theatre</i>	461,4	552,9	589,0	770,6	902,1	1 217,9	1 238,4	1 391,9	1 844,9	1 562,8	1 848,4
Säveltaide – <i>Music</i>	785,2	765,7	1 034,5	1 238,6	1 874,9	2 001,7	2 369,0	2 799,9	2 714,3	3 502,4	2 464,3
Taideteollisuus – <i>Industrial art</i>	95,2	245,6	133,3	58,7	186,5	314,3	162,1	256,3	253,2	1 458,3	155,1
Tanssitaide – <i>Dance</i>	96,0	122,7	112,5	169,3	191,9	163,5	275,7	218,9	238,4	228,8	545,5
Tapahtumat, festivaalit – <i>Events, festivals</i>	283,0	406,2	304,0	156,4	–	–	–	–	–	–	–
Valokuva, elokuva ja video – <i>Photography, film, video</i>	69,7	494,5	531,9	684,0	980,5	821,0	1 754,8	2 194,2	1 306,0	3 226,4	2 232,1
Muu kulttuurityö, koulutus ja tiede ²⁾ – <i>Other cultural activities, education and science ²⁾</i>	7 074,1	8 335,4	8 469,5	9 385,2	10 673,5	12 024,6	16 200,9	16 794,5	27 955,0	13 528,1	16 516,5
Yhteensä – Total	9 960,5	13 509,5	14 068,5	16 449,8	17 788,0	21 071,2	27 267,6	29 448,3	40 112,2	29 876,4	30 372,4
Suomen Kulttuurirahasto ¹⁾ – Finnish Cultural Foundation ¹⁾											
Arkkitehtuuri – <i>Architecture</i>	470,2	288,2	240,2	392,6	208,8	468,6	492,3	466,8	402,0	209,3	273,4
Kirjallisuus – <i>Literature</i>	802,0	859,9	776,6	942,4	1 167,5	1 238,3	1 292,9	1 094,7	1 410,3	1 261,1	1 363,9
Kuvataiteet – <i>Visual art</i>	2 243,5	2 451,8	2 684,5	2 491,0	2 823,3	2 797,9	3 444,3	3 612,3	3 238,4	3 155,6	3 673,0
Näyttämötaiteet – <i>Theatre</i>	1 264,2	1 357,9	1 385,5	1 722,3	1 792,1	1 910,9	2 068,5	2 021,6	2 562,5	2 564,3	2 466,3
Säveltaiteet – <i>Music</i>	2 740,9	2 650,1	3 061,1	2 680,2	3 042,4	3 034,7	3 243,7	3 550,0	3 387,1	3 310,9	3 375,3
Taideteollisuus – <i>Industrial art</i>	655,5	651,5	726,0	886,9	892,1	1 025,9	925,3	1 102,2	936,3	1 028,2	873,0
Valokuva- ja elokuvataide – <i>Photography and cinema</i>	674,5	684,5	624,8	880,5	882,4	1 084,2	884,2	959,1	1 169,2	1 017,9	1 271,3
Lastenkulttuuri – <i>Children's culture</i>	–	494,4	697,7	659,5	651,3	796,8	965,2	863,3	903,1	861,2	1 077,7
Koulutus ja tiede ²⁾ – <i>Education and science ²⁾</i>	10 784,8	12 182,2	12 318,9	13 002,6	13 868,7	14 730,5	15 471,6	16 687,0	15 434,3	16 704,9	15 967,1
Yhteensä – Total	19 635,6	21 620,5	22 515,3	23 658,0	25 328,6	27 087,8	28 788,0	30 357,0	29 443,2	30 113,4	30 341,0
Jenny ja Antti Wihurin rahasto – Jenny and Antti Wihuri Foundation											
Arkkitehtuuri – <i>Architecture</i>	–	–	–	26,0	63,0	54,0	53,0	73,0	90,0	84,0	55,0
Kirjallisuus, taidehistoria ym. – <i>Literature, art history, etc.</i>	398,2	397,0	397,0	327,0	290,0	389,0	332,0	373,0	344,5	356,0	377,0
Kuvataiteet, taideteollisuus, tekstiilitaide ym. – <i>Visual art, industrial art, textile art, etc.</i>	79,2	88,5	90,0	34,0	82,0	74,0	81,0	72,0	66,0	86,0	81,0
Musiikki – <i>Music</i>	590,0	630,0	623,5	786,0	666,0	656,5	756,0	745,0	702,0	700,5	788,0
Näyttämö-, tanssi- ja lausuntataide – <i>Theatre, dance, recitation</i>	264,2	267,7	272,9	310,0	353,0	354,0	378,5	379,5	386,0	427,0	435,0
Palkinnot – <i>Awards</i>	37,0	300,0	60,0	50,0	210,0	50,0	105,0	100,0	45,0	70,0	0,0
Taideostot ja kuvataiteen erityiskohteet – <i>Art purchases and special goals of visual arts</i>	253,0	253,0	253,0	260,0	260,0	260,0	260,0	300,0	300,0	480,0	480,0
Myöhemmin määrättävät tarkoitukset – <i>Purposes to be determined later</i>	40,8	110,2	300,2	123,0	107,0	311,0	–	329,5	24,0	36,5	226,0
Muut (tuki säätiöille, seuroille yms.) ²⁾ – <i>Other (support to foundations, societies, etc.) ²⁾</i>	–	150,0	–	852,5	1 191,0	1 158,0	1 260,0	1 235,5	2 604,5	1 466,0	1 658,0
Yhteensä – Total	1 662,4	2 196,4	1 996,6	2 768,5	3 222,0	3 306,5	3 225,5	3 607,5	4 562,0	3 706,0	4 100,0
Föreningen Konstsamfundet rf. – Konstsamfundet society											
Kuvataide – <i>Visual art</i>	37,0	48,0	27,0	36,0	1 126,5	180,0	111,0	113,0	78,7	120,1	84,5
Musiikki – <i>Music</i>	147,0	168,0	170,0	752,0	295,9	284,3	1 371,0	250,0	288,8	331,7	311,6
Teatteri – <i>Theatre</i>	213,0	277,0	219,0	278,0	355,7	480,7	380,0	344,0	1 438,8	538,0	617,2
Julkaisutoiminta – <i>Publications</i>	274,0	835,0	1 288,0	1 004,0	1 178,1	522,3	818,0	884,0	1 097,1	977,5	531,2
Yleiset kulttuuriaivustukset – <i>General cultural grants</i>	397,0	292,0	542,0	857,0	1 298,2	1 632,2	830,8	1 475,0	1 556,1	1 613,8	993,0
Koulutus – <i>Education</i>	–	1 064,0	931,0	1 073,0	1 274,0	4 240,1	3 869,0	3 988,0	1 934,0	3 023,6	1 153,9
Elokuva – <i>Film</i>	–	–	–	–	–	–	413,0	619,0	1 034,5	766,1	790,6
Yhteensä – Total	1 068,0	2 684,0	3 177,0	4 000,0	5 528,4	7 339,8	7 792,8	7 673,0	7 428,0	7 370,8	4 482,0

10.9 Jatkuu
10.9 Cont.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1 000 € – EUR 1 000											
Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto – Alfred Kordelin Foundation											
Arkkitehtuuri – Architecture	12,0	12,0	12,0	20,0	23,0	26,0	35,0	35,0	42,0	35,0	30,0
Joukkoviestintä – Mass communication	26,5	27,0	30,0	35,0	39,9	44,0	50,0	50,0	70,0	50,0	40,0
Kansanvalistus – General education	303,0	305,0	315,0	340,0	370,0	400,0	486,0	536,8	442,0	530,0	480,0
Kaunokirjallisuuden suomennos – Translation of fiction into Finnish	18,0	18,0	18,0	20,0	20,0	22,0	30,0	30,0	40,0	30,0	20,0
Kaunokirjallisuus – Fiction	142,4	143,0	150,6	160,0	170,0	190,0	230,0	240,0	297,0	240,0	230,0
Kulttuurin ja taiteen tutkimus – Culture and art research	–	–	–	74,0	77,0	82,0	181,0	180,0	–	168,0	147,0
Lausuntataide – Recitation	7,2	8,0	7,2	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	15,0	10,0	–
Kuvataide – Visual art	201,4	207,0	223,0	280,0	298,0	382,0	430,0	430,0	500,0	439,5	440,0
Musiikki – Music	95,0	100,0	110,0	143,0	160,0	188,0	240,0	260,0	340,0	260,0	270,0
Näyttämötaide – Theatre	93,5	94,0	94,2	115,0	130,0	144,0	160,0	200,0	230,0	200,0	190,0
Sirkustaide – Circus	–	–	–	10,0	10,0	10,0	20,0	20,0	21,0	21,0	20,0
Muut taidealat – Various fields of art	–	–	35,0	83,0	91,0	8,0	40,0	40,0	45,0	24,0	67,5
Taidealojen tohtoritutkinnot – Post-graduate qualifications and degrees in the field of art	–	–	–	48,0	56,0	56,0	74,0	84,0	105,0	84,0	77,0
Taideteollisuus – Industrial art	29,0	29,0	40,0	47,0	54,9	60,0	70,0	77,0	100,0	77,0	75,0
Tanssitaide – Dance	23,6	14,0	20,0	30,0	37,0	42,0	60,0	80,0	100,0	80,0	80,0
Valokuvaus – Photography	21,0	18,0	20,0	25,0	32,0	34,0	45,0	45,0	55,0	45,0	45,0
Erilliset kulttuurihankkeet – Special cultural projects	496,0	500,0	560,0	682,0	800,0	851,0	1 001,5	870,8	1 324,0	543,0	477,5
Erillisrahastot – Separate funds	–	–	–	–	–	–	114,6	139,1	133,9	138,5	140,0
Palkinnot – Awards	–	–	–	–	–	85,0	135,0	120,0	170,0	120,0	120,0
Yhteensä ³⁾ – Total ³⁾	1 468,6	1 475,0	1 635,0	1 990,0	2 235,8	2 634,0	3 412,1	3 447,7	4 029,9	3 095,0	2 949,0
Koneen Säätiö – Kone Foundation											
Taide ja kulttuuri ym. – Arts and culture etc.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1 333,3	2 831,3
Tiede ja tutkimus ym. – Science, research etc. ⁴⁾	..	..	..	..	..	..	..	..	..	7 809,0	12 291,1
Yhteensä – Total	1 032,5	1 200,0	1 230,4	2 407,5	4 560,0	5 090,8	7 058,6	6 985,8	8 957,9	9 142,3	15 122,4

1) Sisältää myös maakuntarahastot, yhteensä 5,2 milj. € taiteelle ja kulttuurille vuonna 2012. – Regional funds, a total of EUR 5,2 million for art and culture in 2012, are included.

2) Sisältää muutakin kuin kulttuurirahoitusta. Ei sisällä Koneen Säätiön rahoitusta vuosilta 1998 ja 1999. – Also includes other than cultural funding. Excluding Kone foundation in 1998 and 1999.

3) Erillisrahastoista jaettu lisäksi apurahoja vuosittain. – Moreover, grants from special funds are allowed yearly.

4) Sisältää myös taiteen ja kulttuurin tutkimusta. – Including also research on arts and culture.

Lähteet – Sources:

Säätiöiden vuosikertomukset ja omat ilmoitukset. – Annual reports and other reports of the foundations.

11 Kulttuurialan koulutus ja työvoima

Taide- ja kulttuurialan koulutus

Kulttuurialan koulutus oli voimakkaassa kasvussa 1980-luvulta lähtien. Opiskelupaikkoja lisättiin useilla kulttuurialan lohkoilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti selvityksen koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2025 (Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025). Selvityksessä todetaan, että kulttuurialalla ennakoidaan erittäin huomattavaa koulutustarpeen laskua. Virkistys- ja kulttuuritoiminnan toimialan osalta paljon riippuu siitä, miten kotimainen kysyntä tulee talouden elvyttyä kohdistumaan kulttuurituotteisiin ja -palveluihin. Selvityksen mukaan suurimmat vähennystarpeet ovat ammatillisissa peruskoulutuksessa ja ammattikorkeakouluissa, käsi- ja taide-teollisuuden ja viestintä- ja informaatiotieteiden opintoaloilla. Yliopistojen osalta yhtä mittavia vähennystarpeita ei ole Kulttuurialan opiskelun aloituspaikkoja onkin vähennetty jonkin verran kuluvan vuosikymmenen aikana.

Valtion Taloudellisen Tutkimuskeskuksen VATT:in toimialaennusteen näkemys kansantalouden arvonlisän kehittymisestä yhä enemmän räätälöityjen ja yksilöllistettyjen tavara- ja palvelutuotteiden varaan korostaa sisältöjen kehittämistä ja sisältöjen huomioon ottamista tuotanto- ja palveluketjun kaikissa vaiheissa. Tässä mielessä on mahdollista, että kulttuurialan koulutuksella rekrytoidutaan eri ammattiryhmiin vieläkin laajemmin kuin aiemman kehityksen valossa on voitu arvioida. Selvityksessä todetaan, että kulttuurialan ammattiryhmien työllisyyden kehitys on ollut positiivista ja ennakoidaan tämän kehityksen jatkuvan myönteisenä. Kulttuuriala tulee jatkossa olemaan nykyistä merkittävämpi sekä itsenäisenä osana kansantaloutta että osana muiden alojen tuotantoa.

Vuonna 2012 kulttuurialoilla aloitti 9 803 uutta opiskelijaa (taulukko 11.1). Näistä ammatillisen koulutuksen aloitti 5 207, ammattikorkeakoulutuksen 2 888 ja yliopistokoulutuksen 1 708 uutta opiskelijaa. Naisia kulttuurialan koulutuksensa aloittaneista oli 68 prosenttia, kun kaikista uusista opiskelijoista osuus oli 54 prosenttia. Tutkintoja kulttuurialoilta suoritettiin 7 905, mikä on yli kuusi prosenttia kaikista suoritetuista tutkinnoista.

Varsinaiset taidealat edustavat vain pientä osaa opintoalojen kokonaisuudesta. Vuonna 2012 taideyliopistojen opiskelijat muodostivat 2,6 prosenttia kaikista yliopisto-opiskelijoista ja niissä suoritettut tutkinnot 2,5 prosenttia kaikista

yliopistotutkinnoista (taulukko 11.2). Jatkotutkintoja taideyliopistoissa suoritettiin yli prosentti kaikista jatkotutkinnoista. Taideyliopistojen lisäksi taidealan yliopisto-opetusta on annettu 1960-luvulta lähtien Tampereen yliopiston Näyttelijäntutkinnon laitoksessa sekä vuodesta 1990 lähtien Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunnassa, joissa toimii viisi koulutusohjelmaa: audiovisuaalinen mediakulttuuri, graafinen suunnittelu, kuvataidekasvatus, tekstiili- ja vaatetusala sekä teollinen muotoilu. Porin yliopistokeskuksessa aloitettiin vuonna 2004 Taideteollisen korkeakoulun visuaalisen kulttuurin maisteriohjelmaa, joka vastaa pitkälti kuvataiteilijan koulutusta.

Taideyliopistoihin pääsy on keskimääräistä vaikeampaa. Esimerkiksi Teatterikorkeakouluun otettiin vuonna 2012 vain kolme prosenttia pyrkineistä, kun osuus kaikissa yliopistoissa oli keskimäärin 30 prosenttia. Sibelius-Akatemiaan pääsi noin 19 prosenttia sinne hakeneista. Korkea prosentti selittyy sillä, että edellytykset riittävistä musiikillisista valmiuksista karsii luultavasti tehokkaasti hakijoiden määrää. Kaikkiin taideyliopistoihin pääsi 18 prosenttia niihin pyrkineistä vuonna 2012. (Taulukko 11.2.)

Taide- ja kulttuurityövoima

Kulttuuriala on kokonaisuutena heterogeeninen ja käsittää useita tuotantorakenteeltaan ja ansaintalogiikaltaan merkittävästi poikkeavia osaluueita. Joillakin alueilla toiminta tapahtuu pääosin yritysmuodossa (esimerkiksi mainostoimistot tai kustantamot), toisilla taas enemmistönä ovat julkiset tai pääosin julkisen rahoituksen varassa toimivat laitokset kuten museot tai teatterit. Työmarkkina-asemaltaan kulttuurin ammattilainen voi olla vapaa ammatinharjoittaja, freelancer, palkansaaja tai yrittäjä. Monesti samalla henkilöllä on useita erilaisia asemia päällekkäin tai peräkkäin lyhyen jakson aikana. Monilla taideteen ja kulttuurin aloilla työllisten määrää on vaikea määrittellä yksiselitteisesti, sillä työtä voidaan tehdä ajoittaisesti, osapäiväisesti, sivutoimisesti ja jopa palkatta. Tämän vuoksi ammatinharjoittajia ei voida poimia rekisteri- tai tilastoaineistoista pelkästään tavanomaisen markkinakriteerin eli pääasiallisen tulonlähteen avulla. Alan koulutusta ei myöskään voida käyttää ainoana kriteerinä, sillä harvoilla aloilla on ehdoton koulutusvaatimus ja toisaalta useat alan tutkinnon suorittaneista ovat sijoittuneet aivan muihin tehtäviin tai saavat niis-

tä päätulonsa. Moniulotteisuutensa vuoksi kulttuurityövoimaa on tapana kuvata useista eri määritelmistä käsin käyttämällä apuna useita erilaisia aineistoja, jotka tarjoavat ilmiöön vaihtoehtoisia tai toisiaan täydentäviä näkökulmia (ks. esim. Karttunen 2004).

Silloin kun kulttuurityövoiman kuvauksessa käytetään lähteenä laajoja koko väestöä koskevia tutkimus-, tilasto- tai rekisteriaineistoja, jotka on koodattu käyttäen virallisia, pitkälle kansainvälisesti harmonisoituja luokituksia, laskentaan poimitaan yleensä kuvion 11.1 mukaisesti sekä tietyissä ammateissa että tietyillä toimialoilla työskentelevät henkilöt (ja lopputuloksesta poistetaan päällekkäisyys). Eri aikoina, eri tarkoituksiin ja eri maissa tehdyt kulttuurityövoimalaskennat poikkeavat sen suhteen, kuinka laajaa kulttuurin määritelmää käytetään ja kuinka pitkälle ”arvoketjut” viedään. Alueen rajauksessa esiintyy vaihtelua esimerkiksi arkkitehtuurin ja käsityöalojen tai viihde-, virkistys- ja vapaa-ajan palveluiden mukaan ottamisessa. Arvoketjut puolestaan katkaistaan joskus lähelle kulttuurin ”luovaa ydintä” tai ulotetaan pisimmillään kulttuurin tekemisen, välittämisen tai vastaanottamisen välineiden valmistukseen ja kauppaan. Suomessa tehdyissä laskelmissa on yleensä noudatettu melko laajaa käsitettä tarkoituksena tarjota tiedon käyttäjille monipuolisia valintamahdollisuuksia.

Tilastokeskuksen suurista aineistoista kulttuurityövoiman volyymin ja ominaispiirteiden haarukointiin soveltuvat lähinnä työssäkäyntitilasto ja työvoimatutkimus. Ne tuottavat erilaisia näkemyksiä kulttuurityövoimasta jo toisistaan poikkeavien keruumenetelmiensä vuoksi. Työssäkäyntitilasto on pääosin rekisteripohjainen koko väestöä koskeva tutkimus. Haastattelupohjainen työvoimatutkimus sen sijaan perustuu otokseen, mikä taas asettaa omat rajoituksensa työvoiman kokonaisuudessa marginaalisen kulttuurialan yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Kulttuuritilastoissa kulttuurityövoimaa kuvattaessa lähdepohjana on tähän saakka käytetty työssäkäyntitilastoa, minkä lisäksi on julkaistu tietoja mm. alalla toimivien ammatillisten järjestöjen jäsenmääristä.

Työssäkäyntitilasto antaa sellaisen kuvan kulttuurityövoimasta, joka taltioituu hallinnollisiin asiakirjoihin ja virallisiin rekistereihin. Se perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon, joista tärkeimpiä ovat verohallinnon rekisterit, Eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja Kevan (entisen Kuntien eläkevakuutuksen) työsuhteaineistot, työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisteri sekä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikka- sekä tutkinto- ja opiskelijarekisterit. Henkilön työllisyys sekä ammatti ja työpaikan

toimiala pyritään päättelemään eri lähdeaineistoista niin, että ne kuvaisivat tilannetta vuoden viimeisellä viikolla. Työllisyys päätellään ensisijaisesti työeläke- ja verotiedoista. Henkilölle määritellään päätyösuhteen perusteella ainoastaan yksi ammatti; päätyösuhte taas määräytyy ensisijaisesti tulojen pohjalta. Työssäkäyntitilaston etu on sen kattavuus ja luotettavuus myös pienten ammattiryhmien osalta. Kuitenkin tarkkuuden käänköpuoli on ajantasaisuus; tässä julkaisussa tuorein tieto on vuodelta 2011. Vapaiden ammattien osalta työssäkäyntitilasto antaa puutteellisen kuvan.

Taulukoissa 11.4 ja 11.5 tarkastellaan kulttuurisektorin työvoimaa työssäkäyntitilaston pohjalta erikseen kulttuurisiksi lasketuilla toimialoilla ja kulttuurisissa ammateissa. Tämänhetkisen suosituksen mukaan ammatteja ja toimialoja ei tässä aineistossa tulisi yhdistää, sillä ne päätellään osin eri rekistereistä eivätkä tarkalleen ottaen koske samaa viiteajankohtaa. Ongelma nousee esiin juuri sellaisten henkilöiden tapauksessa, joilla on useita työpaikkoja tai ansaintalähteitä päällekkäin tai peräkkäin saman vuoden aikana, kuten on tyyppillistä monella kulttuurin osa-alueella.

Vuonna 2008 oli kulttuurin toimialoilla työssäkäyntitilaston mukaan noin 103 000 ja vuonna 2011 noin 98 000 työntekijää. Kulttuuritoimialojen prosentuaalinen osuus työvoimasta oli työssäkäyntitilaston perusteella noin 4,2 prosenttia. Työntekijämäärä kulttuurin toimialoilla putosi lähes 5 prosenttia vuodesta 2008 vuoteen 2011, kun kaikkien toimialojen työllisyys heikkeni prosentilla. Toimialoista eniten tällä välillä olivat kasvaneet esittävät taiteet (toimialaluokat 90010, 90020 ja 90030), joiden työvoiman määrä kasvoi keskimäärin yli yhdeksän prosenttia. (Taulukko 11.4).

Työssäkäyntitilaston mukaan kulttuuriammateissa työskenteli yhteensä yli 85 000 henkeä vuonna 2011. Osuus koko työllisestä työvoimasta oli 3,6 prosenttia. Suurin ryhmä, 16 191 henkeä, toimi mainonnan ammateissa. Toiseksi eniten henkilöitä toimi arkkitehteinä ja suunnittelijoina (Taulukko 11.5.)

Haastattelupohjaisen työvoimatutkimuksen ammattitieto perustuu haastateltavien omiin ilmoituksiin. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta (15–74-vuotiaat) kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä. Työlliseksi määrittäminen edellyttää, että henkilö on tehnyt ansiotyötä haastatteluviikkoa edeltäneen viikon aikana vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen (tai on ollut tilapäisesti pois-

sa työstä). Jos vastaajalla on useita työpaikkoja, häntä pyydetään valitsemaan niistä tärkein, joka merkitään päätyöksi; toiseksi tärkein merkitään sivutyöksi. Ammattia ilmoittaessaan haastateltava voi käyttää valintansa perusteena ajankäyttöä, tulonmuodostusta, koulutusta tai jopa vakaata pyrkimystä ja valmistautumista (kuten yrityksen perustamista). Pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan tai oman yrityksen toimialan mukaan.

Työssäkäyntitilasto perustuu rekisteriaineistoihin, joihin kirjautuvat kaikki vakuutetut työsuhteet. Työvoimatutkimuksessa taas haastatellaan kotitalouksia ja työlliseksi määrittelyyn riittää hyvin pieni työmäärä maksua, luontaiseta tai muuta korvausta vastaan. Työvoimatutkimuksen mukaan taideammateissa työskenteli vuonna 2011 lähes 12 000 henkeä. Työssäkäyntitilaston mukaan taas vajaat 8 500 henkilöä. Karkeasti yleistäen luvut poikkeavat sitä enemmän toisistaan mitä moniselitteisempiä ammattinimikkeet ovat ja mitä epätyypillisempää työtä ammatissa tehdään eli kuinka paljon poiketaan vakinaisesti ja kokopäiväisesti tehtävän palkkatyön normista.

Työvoimatutkimukseen perustuvien tietojen tuottamista kulttuurityövoimasta puoltaa se, että EU:n tilastovirasto Eurostat käyttää kulttuuritilastoissaan lähteenä eri maiden työvoimatutkimusten aineistoja, jotka toimitetaan sille harmonisoidussa muodossa. Työssäkäyntitilastoa vastaavia rekisteripohjaisia aineistoja ei useimmissa EU-maissa ole käytettävissä.

Taidealan ammattilaisia oli työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttöminä työnhakijoina vuonna 2013 lähes 6 000. Määrä on kasvanut noin 85 prosenttia vuodesta 2000. Taideammattien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista on ollut kasvussa koko 2000-luvun. Vuonna 2000 osuus oli noin yksi prosentti mutta vuonna 2013 noin kaksi prosenttia. Kuvataiteilijoita oli työttömistä taidealan ammattilaisista työnhakijoista suurin osa, 35 prosenttia. Kuvataiteilijoita oli vuonna 2000 työttöminä työnhakijoina 797 mutta vuonna 2013 peräti 2 108. Toisena tulivat muusikot, joita oli 14 prosenttia taidealan työnhakijoista. Vuonna 2013 koko työvoiman työttömyysaste oli 8,2 prosenttia. (Taulukko 11.7.)

Kuntasektori työllisti Tilastokeskuksen palkkatilastojen mukaan 144 näyttelijää kokopäiväisesti vuonna 2012. Heidän keskimääräinen säännöllinen kuukausiansionsa oli 2 804 euroa (taulukko 11.8). Soittajia kuntien palveluksessa oli 251. Heidän palkkansa oli samaa luokkaa kuin näyttelijöiden, 2 857 euroa kuukaudessa. Kulttuurialan yksittäisistä ammattinimikkeistä kuntien palveluksessa yleisin oli kirjastovirkailija. Heidän luku-

määränsä oli 1 894 ja keskipalkkansa 2 155 euroa, mikä oli huomattavasti vähemmän kun kuntasektorin kulttuurialalla työskentelevien keskimääräinen ansio, joka oli 2 915 euroa. Kirjastovirkailijoista valtaosa, 87 prosenttia, on naisia.

Yksityisellä sektorilla työskenteli kokopäiväisesti vuonna 2012 noin 689 000 henkilöä joista taideammateissa yli 4 453 henkilöä (0,7 prosenttia). Kulttuurityövoimaa löytyy myös yksityisistä teollisuusyrityksistä. Korkein keskimääräinen säännöllisen työajan ansio yksityisen sektorin kulttuuriammateissa oli kustannusalan johtajilla, hieman yli 5 500 euroa kuukaudessa. (Taulukko 11.9.)

Yksityisellä sektorilla kokopäiväisiä näyttelijöitä oli vuonna 2012 lähes 500. Heidän keskimääräinen ansionsa oli hieman korkeampi kuin kuntasektorilla, 2 968 euroa (taulukko 11.9). Yksityisellä sektorilla mainosala työllisti yli 35 prosenttia kulttuuriammateissa työskennelleistä henkilöistä vuonna 2012. Mainosalan taiteellinen johtaja ansaitsi keskimäärin 4 092, suunnittelija 3 505 ja AD-assistentti 2 804 euron säännöllisen työajan kuukausiansion.

Valtion taidehallinto on teettänyt toistuvasti tutkimuksia suomalaisten taiteilijoiden sosiaalisesta ja taloudellisesta asemasta siitä lähtien, kun taiteen tukijärjestelmän uudistus astui voimaan 1960–1970-luvun vaihteessa. Tuoreimmat kaikkia taiteenaloja koskevat tiedot ovat 2000-luvulla tehdystä tutkimuksesta (Rensujeff 2010). Tutkimuksen perusjoukko oli vuonna 2000 kooltaan noin 22 000 ja se koostui valtakunnallisten ammattitaiteilijajärjestöjen jäsenistä. Työmarkkinoilla taiteilijoiden asema on entistä epävakaampi ja taiteilijat toimivat taiteilija-ammateissaan useissa erilaisissa asemissa vuoden mittaan. Työelämä oli entistä sirpaleisempi, sillä työmarkkina-asemista epävakaimmat olivat yleistyneet. Työmarkkina-asema, vakuutus- ja ansiosidonnainen sosiaaliturvajärjestelmämme aiheuttaa turvattomuutta taiteilija-ammateissa toimiville, koska vain noin kolmannes taiteilijoista toimii vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa. Matala tulotaso ja epävaka työura heikentävät taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia eri elämänvaiheissa. Vapaiden taiteilijoiden osuuden kasvu ja taiteellista työtä sivuavaa työtä tehneiden osuuden lasku ennakoivat huonoa sosiaali- ja eläketurvaa suurelleen joukolle taiteilijoita. Tyypillisimmillään taiteilijat tekivät useaa työtä, sillä vain 39 prosenttia taiteilijoista teki ainoastaan taiteellista työtä. Työsuhteessa taiteilijoista oli 25 prosenttia, vapaana taiteilijana 36 prosenttia, yrittäjänä 21 prosenttia ja freelancerina 29 prosenttia. Ainoastaan taiteellista työtä teki 39 prosenttia, taiteelliseen työhön

liittyvää työtä 44 prosenttia ja muuta työtä 21 prosenttia. Tutkimuksen mukaan taiteilijoiden veronalaisten tulojen mediaani vuonna 2010 oli noin 27 500 euroa. Kun mukaan laskettiin apurahat, jotka ovat suurelta osin verotonta tuloa, kokonaistulojen mediaani nousi 30 000 euroon. Taiteellisten tulojen osuus veronalaisista kokonaistuloista oli 52 prosenttia. Taiteilijoiden taiteellisesta työstä ansaittujen veronalaisten tulojen ansaittujen veronalaisten tulojen mediaani oli 14 200 euroa ja keskiarvo 21 186 euroa. Työttömyysjaksoja vuonna 2010 oli ollut 19 prosentilla taiteilijoista. (Rensujeff 2010.)

Teatterin tiedotuskeskus seuraa teatteri- ja tanssialan työntekijämääriä ja palkkakehitystä vuosittain julkaisemassaan Teatteritilastossa. Tiedot koskevat Suomen Kansallisteatteria sekä valtionosuusteattereita. Vuonna 2013 tilastoinnin piirissä oli 48 puheteatteria ja 11 tanssipuheteatteria. Teatteritilasto antaa tiedot päätoimisesta henkilöstöstä (työaika yli 30 tuntia viikossa). Keskipalkan laskentaperusteena on säännöllisen työajan kuukausiansio palvelu- ym. lisineen viitevuoden marraskuussa. Se ei sisällä ylityökorvauksia. Vuoden 2013 marraskuussa teattereissa oli päätoimisia työntekijöitä yhteensä yli 1 991, josta taiteellisen henkilöstön osuus on lähes 665. Teatterialan keskipalkka vuoden 2013 marraskuussa oli 2 802 euroa. Naisten palkka oli 182 euroa matalampi kuin miesten. Keskipalkka oli noussut edellisestä vuodesta 2,8 prosenttia. Taiteellisen henkilöstön keskipalkka oli 2 979 euroa. Taiteellisen henkilöstön keskipalkat olivat pienteattereissa ja ryhmissä 2 837 euroa kuukaudessa ja suurissa ja keskisuurissa teattereissa 2 811 euroa kuukaudessa. Tanssiteattereissa henkilöstön keskipalkka oli 2 561 euroa. (Teatteritilasto 2013.)

Teatteritilaston kohteena olevissa teattereissa oli marraskuussa 2013 yhteensä 477 näyttelijää, joiden keskipalkka oli 3 012 euroa kuussa. Lukumääräisesti seuraavaksi suurin ryhmä olivat teatteri-, tiedotus-, myynti- ja markkinointisihteerit, jotka ansaitsivat 2 685 euroa kuussa. Tanssijoiden keskipalkka oli 2 402 euroa, ohjaajien 3 385 euroa, dramaturgien 2 468 euroa, skenografien 3 025 euroa ja valo- ja äänisuunnittelijoiden 3 176 euroa. Kapellimestarit ansaitsivat 3 084 euroa kuussa ja muusikot noin 2 614 euroa (Teatteritilasto 2013).

Suomen Kirjailijaliitto on teettänyt 1990-luvun lopulta lähtien tutkimuksia jäsenkuntansa varsinaisesta kaunokirjallisesta työstä saamista tuloista sekä kirjailijan työhön liittyvistä tuloista. Tuorein tutkimus koskee vuotta 2010 (Grönlund 2011). Kyselylomake lähetettiin kaikille Kirjailijaliiton jäsenille (608), joista vastasi 45 prosenttia. Vastaajien kaunokirjallisesta työstä saamien veronalaisten bruttotulojen mediaani vuonna 2010

oli 2 000 euroa. Täsmälleen samaan lukuun oli päädytty vuotta 2005 koskeneessa tutkimuksessa. Reaalisesti Kirjailijaliiton jäsenten kirjallisesta työstä saamat tulot olivat laskeneet viidessä vuodessa noin 10 prosentilla.

Kaunokirjallisesta työstä kertyneestä tuloista vuonna 2010 oli 60 prosenttia kustantajalta saatuja tekijänpalkkioita. Ulkomailta kirjallisista tuloista oli peräisin vain viisi prosenttia. Tulot käsikirjoitustöistä olivat 12 prosenttia, tekijänoikeuskorvaukset 12 prosenttia, lainauskorvaukset neljä prosenttia ja tulot kirjoita tehdyistä näytelmistä, elokuvista, kuunnelmista yms. seitsemän prosenttia. Pääasiassa lasten- ja nuortenkirjoja kirjoittavien mediaanitulo oli 3 443 euroa, proosaa kirjoittavien 2 000 euroa ja runoja kirjoittavien 1 151 euroa. Vähintään kerran vuodessa julkaisevien kirjailijoiden keskitulo oli 4 800 euroa. (Grönlund 2011.)

Kulttuurialan ammatilliset järjestöt

Suomessa toimii useita kymmeniä taide- ja kulttuurialan ammatillisia järjestöjä. Niistä 15:lla oli yli tuhat jäsentä vuonna 2013 (taulukko 11.10). Suurin järjestöistä on Suomen Journalistiliitto, jolla on 16 000 jäsentä. Seuraavaksi suurimmat ovat Teatteri-, ja Mediatyöntekijöiden (4 480 jäsentä) ja Suomen Muusikkojen Liitto (lähes 3 300 jäsentä). Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden järjestöön kuuluu elokuvatyöntekijät, teatteriohjaajat, teatteritekniset, television tuotantotyöntekijät, tanssijan, koreografit, teatteritoimihenkilöt, skenografit, valo- ja äänisuunnittelijat. Muusikkojen liittoon kuuluu orkesteri-, teatteri-, studio-, ravintola- ja keikkamuusikoita ja -laulajia sekä Suomen Kansallisbaletin tanssijoita. TeMe ja Muusikkojen liitto ovat molemmat SAK:n alaisia.

Ammattitaiteilijoiden järjestöistä vanhin on vuonna 1892 perustettu Suomen Arkkitehtiliitto. Suomen Arkkitehtiliittoon kuului vuonna 2013 3 100 korkeakoulututkinnon suorittanutta jäsentä. Suomen Kirjailijaliitto on vuonna 1897 perustettu ja siinä on noin 670 jäsentä. Kirjailijaliittoon hyväksyntä edellyttää, että hakija on julkaissut suomenkielisiä, taiteellisesti korkeatasoisia teoksia, joiden perusteella häntä voidaan pitää kirjailijana. Useimpien taiteilijajärjestöjen jäsenkriteerit ovat melko tiukat.

Taiteilijoiden ammattijärjestöissä oli vuonna 2013 yhteenlaskettuna yli 19 900 jäsentä. Suhteellisesti eniten vuodesta 2004 ovat kasvaneet Suomen Valo- ja äänisuunnittelijoiden liitto, jon-

Tietoruutu

Taiteen perusopetuksen alueellisessa saavutettavuudessa suuria eroja

Taiteen perusopetus on vapaaehtoista, kouluajan ulkopuolella annettavaa taideopetusta. Se on oma koulutusmuotonsa. Taiteen perusopetusta järjestetään kunnissa mm. musiikkioppilaitoksissa, kuvataidekouluissa, tanssioppilaitoksissa, käsityökouluissa sekä kansalais- ja työväenopistoissa, joissa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia opetussuunnitelmia. Taiteen perusopetus on tarkoitettu lähinnä 2–19-vuotiaille lapsille ja nuorille.

Tilastotietoja taiteen perusopetuksesta julkaistiin vuoteen 2012 asti Taiteen perusopetuksen vuosikirjoissa, joita tehtiin Suomen Kuntaliitossa. Vuonna 2009 aiheesta ilmestyi Opetushallituksen selvitys (Koramo 2009), ja vuonna 2014 Etelä-Suomen aluehallintovirasto julkaisi selvityksen, jossa on tarkasteltu taiteen perusopetuksen alueellista saavutettavuutta (Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2012). Selvityksen laatimisen lähtökohdaksi oli opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2012–2015, jossa määritettiin aluehallintovirastojen tehtäväksi taiteen perusopetuksen alueellisen saavutettavuuden arviointi. Tehtävä on osa aluehallintovirastojen peruspalvelujen arviointia. Seuraavassa esitetyt seikat perustuvat tähän selvitykseen.

Taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia, sivutoimipaikat mukaan lukien, on Manner-Suomessa yli 900, eniten musiikki- ja kuvataideoppilaitoksia. Oppilaitoksista valtaosa on suomenkielisiä, mutta suomenruotsalaisilla alueilla opetusta järjestetään sekä suomeksi että ruotsiksi, joissakin oppilaitoksissa myös pelkästään ruotsiksi. Lisäksi on joitakin muunkielisiä oppilaitoksia. Lähes kolmannes oppilaitoksista sijaitsee Uudenmaan maakunnassa. Oppilaitoksista lähes puolet on kuntien, runsas kolmannes rekisteröityjen yhteisöjen ja viides yksitysten yrittäjien ylläpitämiä. Syksyllä 2012 taiteen perusopetusta järjesti Manner-Suomessa 85 prosenttia kunnista. Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla kaikki kunnat järjestivät taiteen perusopetusta, kun taas Kymenlaaksossa ja Kanta-Hämeessä noin puolet kunnista järjesti sitä.

Taiteen perusopetukseen osallistui syksyllä 2012 kaikkiaan lähes 126 000 oppilasta. Näistä lähes puolet opiskeli Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Oppilaista kolme neljäsosaa oli tyttöjä. Oppiaineista suosituimmat olivat musiikki, tanssi ja kuvataide. Näitä aineita opiskeli noin 90 prosenttia taiteen perusopetukseen osallistuneista oppilaisista. Musiikkia opiskeli peräti 54 prosenttia oppilaisista. Noin 6 prosenttia (runsas 8 000 oppilasta) taiteen perusopetukseen osallistuvista oli aikuisia syksyllä 2012.

Taiteen perusopetuksen saavutettavuudessa on suuria eroja Suomen eri osien välillä. Kun Uudellamaalla yli 90 prosenttia kaikista taiteen perusopetuksen tasoista on saavutettavissa korkeintaan 10 kilometrin etäisyydellä, Lappi jää kaikilla taiteen perusopetuksen tasoilla alle 90 prosentin saavutettavuuden asteelle jopa 30 kilometrin etäisyydellä tarkasteltuna. Yhtä huonon saavutettavuuden seutuja on myös Etelä- ja Keski-Suomessa haja-asutusalueilla (ks.

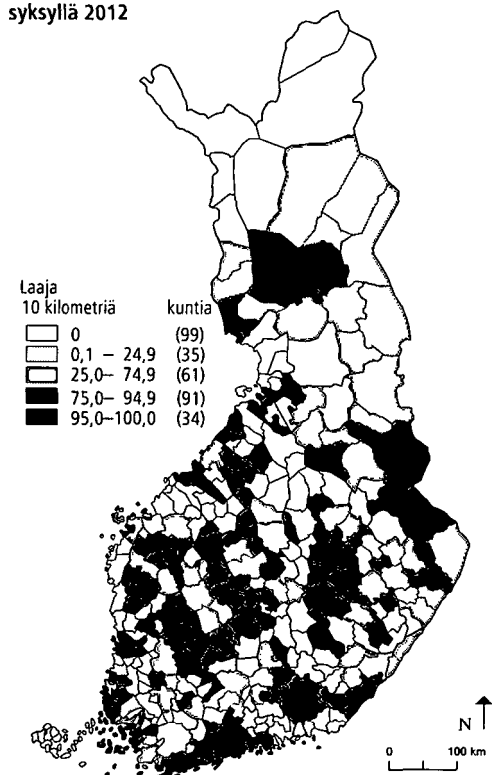
kartta). Taiteen perusopetus on tärkeää lasten ja nuorten elämässä, sillä se kehittää luovuutta, saa aikaan elämyksiä ja sosiaalisia suhteita, kasvattaa itsetuntoa ja ehkäisee syrjäytymistä. Siksi taiteen perusopetusta tulee kehittää niin, että sen alueellinen saavutettavuus olisi yhdenvertainen koko maassa. Oppilaitosten tulee panostaa uusiin toimintakulttuureihin, monipuolisiin opetussisältöihin ja opetusmenetelmiin. Poikia tulisi saada enemmän mukaan. Oppilaitosten sekä muiden tahojen yhteistyötä on lisättävä, ja opetusteknologiaa sekä etäopetusta on lisättävä niin, että useammilla lapsilla on mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen myös haja-asutusalueilla.

Lähteet

Koramo, Marika (2009). Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008. Helsinki: Opetushallitus.

Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2012 (2014). Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja 28/2014.

Enintään 10 kilometrin etäisyydellä taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetusta antavasta oppilaitoksesta asuvien 7–19-vuotiaiden osuus (%) ikäluokasta kunnittain syksyllä 2012

Aluejako 1.1.2012 mukainen.

Lähteet:

Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2012. Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja 28/2014.

Aluehallintovirastot.

ka jäsenmäärä kasvoi vuoden 2004 78 jäsenestä 200 jäseneseen vuonna 2013 sekä Kuvittajat -liitto, jonka jäsenmäärä kasvoi 140:stä vuonna 2004 yli kolmeen sataan vuonna 2013. Suomen Maisema-arkkitehtien liitto kasvoi myös voimakkaasti; sen jäsenmäärä kasvoi vuoden 2004 95 jäsenestä 204 jäseneseen vuonna 2013. Jäsenistä yli 90 prosenttia on naisia.

Kulttuurialan tieteellisissä järjestöissä oli lähes 19 000 jäsentä vuonna 2013. Suurimmassa, Suomen Arkkitehtiliitossa, oli 3 100 jäsentä. Toiseksi suurin jäsenmäärä oli Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla, jolla oli 2 981 jäsentä. (Taulukko 11.12.)

Tilastolähteet

Tilastokeskus tuottaa tietoja toisen asteen ammattillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikoista ja opiskelijamääristä sekä opetushallinnon että Tilastokeskuksen koulutusluokituksen mukaan. Yliopistoja koskevat aloituspaikat ja opiskelijamäärät saadaan Tilastokeskuksesta ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä (VIPUNEN). Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO tuottaa tilastoja vaihto-opiskelijoiden määristä.

Tietoja kulttuurityövoimasta ammateittain ja toimialoittain saadaan vuosittain Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta ja työvoimatutkimuksesta. Työssäkäyntitilasto perustuu pääasiassa laajoihin tilasto- ja rekisteriaineistoihin, työvoimatutkimus puolestaan tehdään puhelinhaastatteluina.

Tiedot taidealan työttömistä työnhakijoista saadaan työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoista. Tietoja kulttuurialan ammattiryhmien ansioista kuntasektorilla ja yksityisellä sektorilla saadaan Tilastokeskuksen palkkatilastoista. Tietoja teatterialan palkoista julkaisee myös Teatterin tiedotuskeskus vuosittaisessa Teatteritilastot-julkaisussaan. Ne koskevat valtiosuutta saavia puhe- ja tanssiteattereita sekä Suomen Kansallis-teatteria.

Tiedot kulttuurialan ammatillisista ja tieteellisistä järjestöistä on saatu suoraan niiltä itseltään. Tietoja muista kulttuurialan järjestöistä löytyy raportista Alueiden kulttuurit (2009), jonka Tilastokeskus on julkaissut.

Muut lähteet

- Grönlund, Mikko (2011) Kirjailijoiden taloudellinen asema Suomessa 2010. Turun yliopisto. BID innovaatiot ja yrityskehitys.
- Karttunen, Sari (2004). Taitelijoiden lukumäärän kehitys 1950-luvulta 2000-luvulle – kasvaako työvoima työllisyyttä nopeammin? Teoksessa Robert Arpo (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteen keskustoimikunta.
- Rensujeff, Kaija (2010). Taiteilijan asema 2010. Taiteen edistämiskeskus.
- Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16.

Taulukot – Tables

11.1	Kulttuurialan uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnot koulutussektoreittain, opintoaloittain ja sukupuolen mukaan 2012 <i>Students, qualifications and degrees in the field of culture by educational level, field and sex 2012</i>	202
11.2	Taideyliopistojen opiskelijat ja tutkinnot 2012 <i>Students and degrees at art academies 2012</i>	203
11.3	Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kulttuurialan opiskelijavaihdot 1998–2012 <i>Student exchanges in universities and in polytechnics in the fields of culture 1998–2012</i>	203
11.4	Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla 2008–2011 <i>Employed labour force in cultural industries 2008–2011</i>	204
11.5	Työllinen työvoima kulttuuriammateissa työssäkäyntitilaston mukaan 2011 <i>Employed labour force in cultural occupations 2011</i>	206
11.6	Kulttuurialan tutkinnon suorittaneet: työvoima ja työttömyysaste 2000–2011 <i>Graduates in the arts: labour force and employment rate 2000–2011</i>	207
11.7	Taidealan ammattien työttömät työnhakijat 2000–2013 <i>Unemployed jobseekers in artistic occupations 2000–2013</i>	208
11.8	Kulttuurialan ammattiryhmien ansioita kunnissa 2012 <i>Earnings from cultural occupations in municipalities 2012</i>	210
11.9	Kulttuurialan ammattiryhmien ansioita yksityisellä sektorilla 2012 <i>Earnings from cultural occupations in the private sector 2012</i>	212
11.10	Suurimmat kulttuurialan ammatilliset järjestöt 2013 <i>Biggest cultural trade unions 2013</i>	213
11.11	Taiteilijoiden ammatilliset järjestöt 1969–2013 <i>Artists' trade unions and professional associations 1969–2013</i>	214
11.12	Kulttuurialan tieteelliset seurat 2013 <i>Scientific societies in the field of culture 2013</i>	216

11.1 Kulttuurialan uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnot koulutussektoreittain, opintoaloittain ja sukupuolen mukaan 2012
 11.1 Students, qualifications and degrees in the field of culture by educational level, field and sex 2012

Koulutussektori ja opintoala ¹⁾ – Educational level and field ¹⁾	Uudet opiskelijat ²⁾ – New students ²⁾	Naisia – Females	%	Naisia – Females	%	Tutkinnot – Qualifications and degrees	Naisia – Females	%	
Ammatillinen, ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutus yhteensä – Vocational, polytechnic and university education total	175 686	92 770	54	585 388	305 850	52	124 074	69 846	56
Kulttuurialan koulutus yhteensä – Cultural education total	9 803	6 655	68	39 398	26 567	67	7 905	5 423	69
A. Ammatillinen koulutus – Upper secondary vocational education	5 207	3 384	65	13 981	8 952	64	3 634	2 387	66
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and industrial arts	2 529	1 769	70	6 489	4 658	72	1 690	1 232	73
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	2 113	1 314	62	5 951	3 565	60	1 554	959	62
Teatteri ja tanssi – Theatre and dance	129	106	82	306	227	74	91	68	75
Musiikki – Music	401	175	44	1 182	470	40	279	116	42
B. Ammattikorkeakoulukoulutus – Polytechnic education	2 888	2 041	71	11 954	8 187	68	2 002	1 395	70
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and industrial arts	864	714	83	3 443	2 819	82	582	495	85
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	893	543	61	3 953	2 271	57	674	390	58
Teatteri ja tanssi – Theatre and dance	151	118	78	573	449	78	104	83	80
Musiikki – Music	520	320	62	2 234	1 343	60	317	191	60
Kuvataide – Visual art	200	148	74	747	553	74	157	109	69
Muu kulttuurialan koulutus – Other cultural education	260	198	76	1 004	752	75	168	127	76
C. Yliopistokoulutus yhteensä – University level education total	1 708	1 230	72	13 463	9 428	70	2 269	1 641	72
C1. Yliopistokoulutus, taideyliopistot ³⁾ – Art academies ³⁾	294	168	57	1 986	1 139	57	441	270	61
Teatteri ja tanssi – Theatre and dance	61	34	56	370	200	54	97	52	54
Musiikki – Music	187	107	57	1 334	770	58	286	177	62
Kuvataide – Visual art	46	27	59	282	169	60	58	41	71
C2. Yliopistokoulutus, muut yliopistot – Other universities	1 414	1 062	75	11 477	8 289	72	1 828	1 371	75
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and industrial arts	438	324	74	3 087	2 070	67	466	319	68
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	284	211	74	2 340	1 687	72	407	305	75
Kirjallisuus – Literature	190	157	83	1 861	1 421	76	350	280	80
Teatteri ja tanssi – Theatre and dance	–	–	–	28	15	54	14	7	50
Musiikki – Music	131	78	60	941	559	59	156	95	61
Kulttuurin ja taiteiden tutkimus – Culture and art research	371	292	79	3 220	2 537	79	435	365	84

1) Opetushallinnon koulutusala- ja koulutusasteluokitus 2002. – The Educational Administration's classification of fields and levels of education 2002.

2) Yliopistokoulutuksessa uusissa opiskelijoissa ovat mukana alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon uudet opiskelijat. – New students at university level comprise new university degree students at Bachelor's and Master's degree levels.

3) Kuvataideakatemia, Sibelius-Akatemia, Teatterikorkeakoulu. – Finnish Academy of Fine Arts, Sibelius Academy, Theatre Academy.

4) Koulutuksen aloittamistieto yliopistokoulutuksesta on tarkentunut. Vuodesta 2012 alkaen tieto saadaan kyseessä olevan tutkinnon kyseessä olevassa yliopistossa ensimmäistä kertaa aloittavista. Aiemmin uudet opiskelijat olivat ensimmäistä kertaa tiettyyn yliopistoon kirjoille tulleita. – The data on entry into universities have become more detailed. From 2012 onwards, the data are given as number of students that have started studying for the degree in question for the first time at the university in question. Previously, new students referred to students that had enrolled at the university in question for the first time.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Väestö- ja elinolotilastot: koulutus – Statistics Finland, Population and Social Statistics, Education

11.2 Taideyliopistojen opiskelijat ja tutkinnot 2012

11.2 Students and degrees at art academies 2012

	Opiskelijat – Students					Tutkinnot – Degrees				
	Yhteensä – Total	Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto – Lower and higher university degree	Jatko-opiskelijat – Postgraduate	Muut tutkinto-opiskelijat – Other degrees	Uudet opiskelijat (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto) – First year students (lower and higher university degree)	Sisäänpääsy % (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto) – Admission % (lower and higher university degree)	Yhteensä – Total	Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto – Lower and higher university degree	Jatko-tutkinnot – Post-graduate	Muut tutkinnot – Other degrees
Kaikki yliopistot yhteensä – All universities total	114 378	102 851	9 488	2 041	19 853	30	29 225	26 843	1 828	554
Taideyliopistot yhteensä ¹⁾ – Art academies total ¹⁾	3 021	2 801	222	–	562	²⁾ 18	736	710	26	–
Taideyliopistot % – Art academies %	2,6	2,7	2,3	–	2,8	..	2,5	2,6	1,4	–
Aalto-yliopisto – Aalto University	12 970	11 552	1 419	–	2 156	20	3 125	2 901	224	–
– jossa Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu – in which School of Arts, Design and Architecture	1 522	1 407	115	–	286	..	295	283	12	–
Sibelius-Akatemia – Sibelius Academy	992	927	66	–	169	19	286	275	11	–
Teatterikorkeakoulu – Theatre Academy of Finland	294	269	25	–	61	3	97	96	1	–
Kuvataideakatemia – Academy of Fine Arts	213	198	16	–	46	5	58	56	2	–

1) Sisältää Aalto-yliopistosta vain Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun. – Including only School of Arts, Design and Architecture in Aalto University.

2) Sisältää koko Aalto-yliopiston. – Including the whole Aalto University.

Lähteet – Sources:

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Vipunen-tietokanta – Ministry of Education and Culture, Vipunen database
Opetushallitus (www.koulutusnetti.fi) – Finnish National Board of Education (www.koulutusnetti.fi)

11.3 Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kulttuurialan opiskelijavaihdot 1998–2012*

11.3 Student exchanges in universities and in polytechnics in the fields of culture 1998–2012*

Vuosi – Year	Yliopistollinen koulutus ¹⁾ – University level education ¹⁾										Ammattikorkeakoulutus – Polytechnic education	
	Koulutusala – Field of education										Kulttuuriala – Arts	
	Taideteollinen – Crafts and design		Musiikki – Music		Teatteri ja tanssi – Theatre and dance		Kuvataide – Visual art		Yhteensä – Total		Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland
	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland	Suomesta – From Finland	Suomeen – To Finland
1998.	140	..	90	..	16	..	20	..	266	..	151	70
1999.	124	189	74	36	14	3	17	18	229	246	..	..
2000.	105	159	69	45	9	5	13	24	196	233	240	144
2001.	58	109	74	51	14	2	42	56	188	218	314	178
2002.	48	149	50	34	4	3	50	20	152	206	381	222
2003.	59	179	68	28	14	3	43	14	184	224	518	310
2004.	65	134	66	42	12	3	32	27	175	206	443	276
2005.	99	159	71	50	12	3	27	23	209	235	402	321
2006.	93	209	50	54	21	5	35	12	199	280	480	357
2007.	97	197	52	69	11	9	17	23	177	298	451	349
2008.	102	172	56	53	17	9	24	16	199	250	487	377
2009.	146	166	52	59	14	5	7	16	219	246	483	321
2010.	140	161	55	60	10	11	16	23	221	255	491	352
2011.	134	157	53	59	8	8	5	22	200	246	525	335
2012.	128	174	57	69	11	6	13	26	209	275	531	381

1) Kulttuurialan koulutusta on seuraavissa yliopistoissa: Aalto-yliopisto, Taideyliopisto, Tampereen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto. – University level cultural education is organised in the following universities: Aalto University, University of the Arts Helsinki, University of Tampere, University of Jyväskylä, University of Lapland.

* Pitkät eli vähintään 3 kk kestävät vaihdot. – Long-term (duration at least 3 months) exchanges.

Lähde – Source:

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO – Centre for International Mobility CIMO.

11.4 Työllinen työvoima kulttuurin toimialoilla 2008–2011
 11.4 Employed labour force in cultural industries 2008–2011

Toimiala ¹⁾ – Industry ¹⁾	2008	2009	2010	2011	Muutos – Change 2008 – 2011 (%)	Muutos – Change 2010 – 2011 (%)
Koko työllinen työvoima – All employed labour force	2 377 181	2 289 975	2 325 679	2 354 422	-1,0	1,2
– Josta kulttuurin toimialat – Of which cultural industries	99 054	85 537	86 101	85 741	-13,4	-0,4
– Kulttuurin toimialat (%) – Cultural industries (%)	4,2	3,7	3,7	3,6	.	.
Esittävät taiteet – Performing arts	8 879	9 012	9 413	9 706	9,3	3,1
Esittävät taiteet – Performing arts (90010)	7 026	7 027	6 987	7 084	0,8	1,4
Esittäviä taiteita palveleva toiminta – Support activities to performing arts (90020)	793	860	1 203	1 330	67,7	10,6
Taiteellinen luominen – Artistic creation (90030)	1 060	1 125	1 223	1 292	21,9	5,6
Kirjastot, arkistot ja museot yms. – Libraries, archives, museums, etc.	10 273	10 124	10 189	10 103	-1,7	-0,8
Kirjastojen ja arkistojen toiminta – Library and archives activities (91010)	6 826	6 764	6 818	6 622	-3,0	-2,9
Museoiden toiminta – Museums activities (91020)	3 018	2 959	2 972	2 991	-0,9	0,6
Historialliset nähtävyydet, rakennukset jne. – Operation of historical sites and buildings etc. (91030)	65	64	65	86	32,3	32,3
Kasvitieteelliset puutarhat jne. – Botanical and zoological gardens and nature reserves activities (91040)	364	337	334	404	11,0	21,0
Taide- ja antiikkiliikkeet – Art and antiques shops	430	433	421	396	-7,9	-5,9
Taideliikkeet – retail sale of art; art gallery activities (47781)	289	283	283	243	-15,9	-14,1
Antiikkiliikkeet – Antiques shops (47791)	141	150	138	153	8,5	10,9
Kirjojen kustantaminen ja kauppa – Publication and sale of books	6 967	6 711	6 648	6 389	-8,3	-3,9
Sidonta ja siihen liittyvät palvelut – Binding and related activities (18140)	215	180	169	136	-36,7	-19,5
Kirjätukku- ja vähittäiskauppa – Wholesale of books (46492)	114	126	106	109	-4,4	2,8
Kirjojen vähittäiskauppa – Retail sale of books in specialised stores (47610)	1 885	1 845	1 859	1 628	-13,6	-12,4
Antikvariaattikauppa – Second-hand bookshops (47792)	187	186	161	153	-18,2	-5,0
Kirjojen, musiikki- ja videotallenteiden postimyynti ja verkkokauppa – Retail sale of books, music and video recordings via mail order houses and net commerce (47911)	94	96	75	50	-46,8	-33,3
Kirjojen kustantaminen – Book publishing (58110)	2 267	2 033	1 867	1 792	-21,0	-4,0
Kääntäminen ja tulkkaus – Translation and interpretation activities (74300)	2 205	2 245	2 411	2 521	14,3	4,6
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot – Newspapers, periodicals and news agencies	14 534	13 917	13 662	13 395	-7,8	-2,0
Sanomalentien painaminen – Printing of newspapers (18110)	1 327	1 215	1 201	1 351	1,8	12,5
Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa – Retail sale of journals and periodicals (47622)	22	29	30	38	72,7	26,7
Sanomalehtien kustantaminen – Publishing of newspapers (58130)	7 367	6 967	6 744	6 499	-11,8	-3,6
Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen – Publishing of local papers and periodicals (58141)	1 703	1 595	1 528	1 458	-14,4	-4,6
Aikakauslehtien kustantaminen – Publishing of journals and periodicals (58142)	3 759	3 744	3 807	3 720	-1,0	-2,3
Uutistoimistot – News agency activities (63910)	356	367	352	329	-7,6	-6,5
Elokuvat, videot ja tietokonepelit – Motion pictures, videos and computer games	4 710	4 749	4 744	4 481	-4,9	-5,5
Tietokonepelin kustantaminen – Publishing of computer games (58210)	26	137	105	154	492,3	46,7
Elokuvienvuotanto – Motion picture, video and television programme distribution activities (59110)	2 765	2 697	2 779	2 395	-13,4	-13,8
Elokuvienvideo- ja televisio-ohjelmien jälkituotanto – Motion picture, video and television programme post-production activities (59120)	261	262	247	309	18,4	25,1
Elokuvienvideo- ja televisio-ohjelmien levitys – Motion picture, video and television programme distribution activities (59130)	217	199	179	205	-5,5	14,5
Elokuvienviittäminen – Motion picture projection activities (59140)	621	630	676	684	10,1	1,2
Videofilmien vuokraus – Renting of video tapes and disks (77220)	820	824	758	734	-10,5	-3,2
Soitinten valmistus ja kauppa – Manufacture and sale of musical instruments	1 617	1 527	1 461	1 243	-23,1	-14,9
Soitinten valmistus – Manufacture of musical instruments (32200)	130	135	124	127	-2,3	2,4
Musiikkitarvikkeiden tukku- ja vähittäiskauppa – Wholesale of musical instruments and supplies (46494)	137	125	110	126	-8,0	14,5
Soittimien ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa – Retail sale of musical equipment and supplies (47595)	360	345	328	298	-17,2	-9,1
Äänitteet – Recordings	1 065	1 001	954	998	-6,3	4,6
Ääni-, kuva ja atk-tallenteiden tuotanto – Reproduction of recorded media (18200)	150	124	121	138	-8,0	14,0
Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa – Retail sale of music and video recordings in specialised stores (47630)	135	142	116	135	0,0	16,4
Äänitysstudiot; äänitteiden ja musiikin kustantaminen – Sound recording and music publishing activities (59200)	780	735	717	725	-7,1	1,1

11.4 Jatkuu

11.4 Cont.

Toimiala ¹⁾ – Industry ¹⁾	2008	2009	2010	2011	Muutos – Change 2008 – 2011 (%)	Muutos – Change 2010 – 2011 (%)
Radio ja televisio – Radio and television.....	5 312	5 323	5 190	5 756	8,4	10,9
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen – Radio broadcasting (60100).....	894	1 522	1 457	1 502	68,0	3,1
Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. Maksulliset tv- kanavat) – Television programming and broadcasting activities (excl. Pay television channels) (60201).....	4 342	3 722	3 649	4 168	-4,0	14,2
Maksulliset tv-kanavat – Pay television channel activities(60202).....	76	79	84	86	13,2	2,4
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta – Other printing and related activities.....	10 734					
Muu painaminen – Other printing (18120).....	9 940	8 822	8 401	7 860	-20,9	-6,4
Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut – Pre-press and pre-media services (18130).....	794	784	800	786	-1,0	-1,8
Mainonta – Advertising.....	10 205	9 952	10 316	10 296		
Mainostoimistot – Advertising activities (73111).....	7 401	7 149	7 594	7 612	2,9	0,2
Suora- ja ulkomainonta – Direct and outdoor advertising activities (73112)	1 086	1 512	1 381	1 419	30,7	2,8
Muu mainospalvelu – Other advertising activities (73119).....	1 334	943	1 021	957	-28,3	-6,3
Mainostilan vuokraus ja myynti – Media representation (73120).....	384	348	320	308	-19,8	-3,8
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu – Architectural and design activities.....	6 592	6 189	6 401	6 532		
Arkkitehtipalvelut – Architectural activities (71110).....	4 366	4065	4 124	4 089	-6,3	-0,8
Graafinen muotoilu – Graphic design activities (74101).....	611	635	657	699	14,4	6,4
Sisustus suunnittelu – Interior design activities (74102).....	1 043	898	895	960	-8,0	7,3
Teollinen muotoilu ym. – Industrial design activities (74109).....	572	591	725	784	37,1	8,1
Valokuvaus – Photographic activities.....	2 416	2 309	2 299	2 242	-2,9	0,6
Valokuvausvälineiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa – Wholesale of photographic equipment and supplies (46433).....	132	126	118	97	-26,5	-17,8
Valokuvaustarvikkeiden vähittäiskauppa – Retail sale of photographic equipment, photography services (47782).....	656	595	560	520	-20,7	-7,1
Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta – Photographic studio and other photographic activities (74201).....	1 437	1 429	1 470	1 485	3,3	1,0
Valokuvien kehittäminen – Photographic laboratory activities (74202).....	191	159	151	140	-26,7	-7,3
Huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys – Amusement parks and other recreation activities.....	3 095	3 016	2 987	3 004	-7,3	-3,5
Pelien ja leikkikalujen valmistus – Manufactur of games and toys (32400).....	137	116	116	119	-13,1	2,6
Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa – Wholesale of stationery and otherr office supplies (46491).....	1 720	1 638	1 600	1 638	-4,8	2,4
Lelujen ja pelien tukkukauppa – Wholesale of toys and games (46496).....	273	251	244	239	-12,5	-2,0
Paperi- ja toimistotarvikkeiden vähittäiskauppa – Retail sale of stationery and office supplies (47621).....	965	1 011	1 027	1 008	4,5	-1,9
Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa – Retail sale of games and toys in specialised stores (47650).....	453	453	458	461	1,8	0,7
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut – Gambling and betting activities (92000).....	2 644	2 632	2 541	2 452	-7,3	-3,5
Huvi- ja teemapuistojen toiminta – Activities of amusement parks and oheme parks (93210).....	749	845	564	576	-23,1	2,1
Muulla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta – Amusement and recreation activities n.e.c. (93299).....	971	888	867	904	-6,9	4,3
Viihde-elektronikan valmistus ja kauppa – Production and trade of consumer electronics.....	3 393	2 721	2 818	2 634	-1,4	-4,8
Viihde-elektronikan valmistus – Manufacture of consumer electronics (26400).....	165	85	159	166	0,6	4,4
Viihde-elektronikan tukkukauppa – Wholesale of radio and television goods (46432).....	784	736	681	708	-9,7	4,0
Viihde-elektronikan vähittäiskauppa – Retail sale of radio and television goods (47430).....	2 444	1 900	1 978	1 760	-28,0	-11,0
Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta – Organisation of cultural happenings and related activities.....	4 679	4 253	4 141	4 081	-12,8	-1,4
Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut – Show production and management activities (74901).....	2 287	2 314	2 370	2 256	-1,4	-4,8
Messujen ja kongressien järjestäminen – Organisation of conventions and trade shows (82300).....	2 025	1 450	1 232	1 257	-37,9	2,0
Taidelaitosten toiminta – Operation of arts facilities (90040).....	367	489	539	568	54,8	5,4
Koulutus – Education.....	4 153	4 300	4 457	4 485	8,0	0,6
Taiteen ja musiikin koulutus – Cultural education (85520).....	4 153	4 300	4 457	4 485	8,0	0,6

1 Tilastokeskuksen vuoden 2008 toimialaluokitus (TOL2008). – The 2008 classification of industries of Statistics Finland (TOL2008).

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto – Statistics Finland, Employment Statistics

11.5 Työllinen työvoima kulttuuriammateissa työssäkäyntitilaston mukaan 2011
11.5 Employed labour force in cultural occupations 2011

Koko työllinen työvoima – All employed labour force	2 354 422
– Josta kulttuuriammatit – Of which cultural occupations	85 218
– Kulttuuriammatit (%) – Cultural occupations (%)	3,6
Taide, muotoilu ja taidekäsiyö – Art, design and crafts	8 488
Kuvataiteilijat – Visual artists (2651)	555
Muusikot, laulajat ja säveltäjät – Musicians, singers and composers (2652)	4 229
Tanssitaiteilijat ja koreografit – Dancers and choreographers (2653)	456
Ohjaajat ja tuottajat – Film, stage and related directors and producers (2654)	1 419
Näyttelijät – Actors (2655)	1 306
Muut taiteilijat – Creative and performing artists not elsewhere classified (2659)	84
Kirjailijat ym. – Authors etc. (2641)	439
Museo-, kirjasto-, ja arkistotyö – Cultural administration and museum, archive and library work	8 468
Arkistonhoitajat – Archivists (26211)	627
Museoalan erityisasiantuntijat – Curators (26212)	794
Kirjastonhoitajat, informaattikot ym. – Librarians and related information professionals (2622)	2 376
Kirjasto-, arkisto- ja museotyöntekijät – Library and filing clerks (4411)	4 177
Gallerioiden, museoiden ja kirjastojen tekniset työt – Gallery, museum and library technicians (3433)	494
Mainonta – Advertising	16 191
Mainos- ja tiedotusjohtajat – Advertising and public relations managers (1222)	1 407
Mainonnan ja markkinoinnin erikoisasiantuntijat – Advertising and marketing professionals (2431)	14 784
Journalistinen sekä elokuva- ja valokuva-alan työ – Journalistic and film and photography work	12 818
Toimituspäälliköt ja -sihteerit, ohjelmapäälliköt – Managing editors and subeditors (26421)	781
Lehtien yms. toimittajat – Journalists (26422)	5 758
Juontajat, kuuluttajat ym. – Announcers on radio, television and other media (2656)	162
Radio- ja tv-toimittajat – Radio and television journalists (26423)	2 820
Valokuvaajat – Photographers (3431)	3 297
Kuvaussihteerit ja muut käyttämötekniset asiantuntijat – Producers assistants and other stagecraft associate professionals (34351)	1 311
Lähety- ja audiovisuaaliteknikot – Broadcasting and audio-visual technicians (3521)	2 178
Käsityötuotteiden valmistajat ja painoalan työntekijät – Handicraft and printing workers	9 270
Soittimien tekijät ja virittäjät – Musical instrument makers and tuners (7312)	149
Koru-, kulta- ja hopeasepäät – Jewellery and precious-metal workers (7313)	706
Saven- ja tiilenväläjät ja dreijaaajat – Potters and related workers (7314)	110
Lasinpuhaltajat, -leikkaajat, -hiojat ja -viimeistelijät – Glass makers, cutters, grinders and finishers (7315)	118
Kaivertajat, etsaajat ja koristemaalarit – Sign writers, decorative painters, engravers and etchers (7316)	132
Puu-, kori- yms. käsityötuotteiden tekijät – Handicraft workers in wood, basketry and related materials (7317)	112
Tekstiili-, nahka- yms. käsityötuotteiden tekijät – Handicraft workers in textile, leather and related materials (7318)	190
Muut käsityöntekijät – Handicraft workers not elsewhere classified (7319)	16
Painopinnanvalmistajat – Pre-press technicians (7321)	1 595
Painajat – Printers (7322)	4 076
Jälkikäsitteilyt ja sitomotyöntekijät – Print finishing and binding workers (7323)	2 066
Arkkitehdit ja suunnittelijat – Architects, planners and designers	14 196
Talonrakennuksen arkkitehdit – Building architects (2161)	7 528
Maisema-arkkitehdit – Landscape architects (2162)	94
Tuote- ja vaatesuunnittelijat – Product and garment designers (2163)	1 296
Graafiset ja multim mediasuunnittelijat – Graphic and multimedia designers (2166)	3 584
Sisustussuunnittelijat ym. – Interior designers and decorators (3432)	1 694
Taide-aineiden opettajat – Arts teachers	3 397
Taito- ja taideaineiden opettajat – Crafts and art teachers (23303)	460
Muut musiikin opettajat – Other music teachers (2354)	1 672
Muut taideaineiden opettajat – Other arts teachers (2355)	1 265
Graafisen alan työ – Graphics	7 737
Painopinnanvalmistajat – Pre-press technicians (7321)	1 595
Painajat – Printers (7322)	4 076
Jälkikäsitteilyt ja sitomotyöntekijät – Print-finishing and binding workers (7323)	2 066
Muut kulttuuriammatit – Other cultural occupations	4 653
Matkaoppaat – Travel guides (5113)	622
Kääntäjät, tulkit ja muut kielitieteilijät – Translators, interpreters and other linguists (2643)	3 966
Muut taide- ja kulttuurialan asiantuntijat – Other artistic and cultural associate professionals (3435)	65

1 Tilastokeskuksen vuoden 2010 ammattiluokitus – The 2010 classification of occupations of Statistics Finland (TOL2008).

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto – Statistics Finland, Employment Statistics

11.6 Kulttuurialan tutkinnon suorittaneet: työvoima ja työttömyysaste 2000–2011*

11.6 Graduates in the arts: labour force and employment rate 2000–2011*

Opintoala – Educational field	Tutkinnon suorittanut työvoima – Employed graduates						Työttömyysaste – Unemployment rate						
	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2000	2005	2006	2008	2009	2010	2011
Kulttuuriala yhteensä – Arts total	40 890	55 920	67 130	69 690	72 090	75 110	14	13	12	11	13	12	12
Kaikki koulutusalat yhteensä – All educational fields total	1 906 700	2 039 900	2 143 000	2 148 800	2 168 100	2 196 200	10	9	8	8	10	9	8
josta kulttuuriala – of which arts	2,1	2,7	3,1	3,2	3,3	3,4	.	.	.	.	.	.	.
Ammattillinen koulutus, ei korkeakoulukoulutus – Vocational education, excluding university level education													
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and industrial arts	17 480	19 300	20 390	20 480	20 480	20 770	18	17	15	14	17	15	15
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	3 420	5 880	7 770	8 130	8 620	9 190	11	17	16	14	18	17	17
Teatteri- ja tanssiala – Theatre and dance	290	530	590	580	620	620	12	12	11	10	10	12	12
Musiikkiala – Music	690	2 150	2 170	2 200	2 240	2 310	7	9	8	8	9	8	10
Kuvataideala – Visual art	1 190	1 010	900	900	860	830	31	27	24	19	24	23	24
Muu kulttuurialan koulutus – Other cultural education	220	180	160	160	150	150	25	27	24	25	25	30	30
Ammattikorkeakoulukoulutus – Polytechnic education													
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and design	1 330	3 450	4 710	5 020	5 380	5 770	15	13	10	9	11	9	10
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	180	1 930	3 640	4 150	4 610	5 130	16	17	14	11	14	12	11
Teatteri- ja tanssiala – Theatre and dance	20	270	450	530	610	660	26	24	19	15	16	16	16
Musiikkiala – Music	20	760	1 290	1 460	1 660	1 820	20	6	6	5	7	7	8
Kuvataideala – Visual art	150	570	820	910	980	1 070	40	36	32	29	30	30	29
Muu kulttuurialan koulutus – Other cultural education	20	330	640	720	850	970	4	16	12	11	12	12	14
Yliopistokoulutus – University level education													
Käsi- ja taideteollisuus – Crafts and industrial arts	2 800	3 620	4 440	4 640	4 820	5 040	9	9	9	8	10	9	9
Viestintä- ja informaatiotieteet – Communication and information	2 920	3 720	4 470	4 590	4 680	4 810	3	5	5	4	6	5	5
Kirjallisuus – Literature	3 250	3 330	3 660	3 740	3 760	3 780	8	8	8	8	8	8	8
Teatteri- ja tanssiala – Theatre and dance	620	1 090	1 350	1 400	1 430	1 480	17	16	16	12	14	13	13
Musiikkiala – Music	3 600	4 250	5 150	5 300	5 410	5 590	6	6	5	5	6	5	5
Kuvataideala – Visual art	130	240	340	400	400	440	19	21	21	20	20	17	21
Kulttuurin- ja taiteiden tutkimus – Culture and art research	2 480	3 220	4 090	4 280	4 420	4 570	10	10	8	8	8	8	9
Muu kulttuurialan koulutus – Other cultural education	80	90	100	100	110	120	16	21	22	17	26	23	27

*) Opetushallinnon koulutusala- ja koulutusasteluokitus 2002. – The 2002 classification of fields and levels of education of the National Board of Education.

Lähteet – Sources:

Tilastokeskus, Väestö ja elinolotilastot: koulutus – Statistics Finland, Population Statistics, Education

11.7 Taidealan ammattien työttömät työnhakijat 2000–2013*

11.7 Unemployed jobseekers in artistic occupations 2000–2013*

Ammatti – Occupation	Vuosi (lokakuun tiedot) – Year (October data)									
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	¹⁾ 2013
Taidealan ammatit yhteensä – <i>Artistic occupations total</i>	3 214	4 159	3 747	3 347	3 246	4 418	4 274	4 315	4 854	5 978
Kaikki työvoimatoimistoissa rekisteröidyt työttömät työnhakijat (vuosikeskiarvo, 1 000 henkeä) – <i>All unemployed jobseekers recorded in the employment service register (yearly average, 1,000 persons)</i>	321	275	248	216	203	265	265	244	253	294
Koko työvoiman työttömyysaste Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan (vuosikeskiarvo, %) – <i>Unemployment rate (whole labour force) according to the Labour Force Survey (Statistics Finland) (yearly average, %)</i> . . .	9,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2
Arkkitehdit, rakennusarkkitehdit – <i>Architects, construction architects (00010–00090)</i>	303	235	193	166	165	265	221	206	228	252
Arkkitehti – <i>Architect</i>	143	116	88	82	79	146	126	110	123	135
Rakennusarkkitehti – <i>Construction architect</i>	127	88	77	61	56	81	60	59	64	80
Kaavoitusarkkitehti – <i>Planning architect</i>	3	–	1	1	3	2	3	7	3	6
Maisema-arkkitehti – <i>Landscape architect</i>	9	13	17	13	16	20	21	16	24	22
Muu arkkitehti – <i>Other architect</i>	21	18	10	9	11	16	11	14	14	9
Kirjailijat – <i>Authors (071)</i>	69	59	57	53	46	59	77	83	98	126
Kirjailija – <i>Author</i>	33	30	31	28	22	29	40	49	57	77
Kaunokirjallisuuden kääntäjä – <i>Fiction translator</i>	15	11	15	10	8	10	7	11	9	14
Kriitikko – <i>Critic</i>	4	6	2	4	6	11	13	9	11	8
Dramaturgi – <i>Dramatist</i>	13	9	8	8	8	8	10	7	13	16
Muu alaryhmään 071 kuuluva – <i>Other authors</i>	4	3	1	3	2	1	7	7	8	11
Kuvataiteilijat – <i>Visual artists (072)</i>	797	1 216	1 147	1 032	1 091	1 460	1 482	1 526	1 703	2 108
Taidemaalari – <i>Painter</i>	315	365	333	281	283	341	348	340	339	376
Graafikko – <i>Graphic artist</i>	82	105	104	99	95	138	150	154	167	217
Kuvanveistäjä – <i>Sculptor</i>	56	84	78	64	62	69	70	77	82	88
Graafinen suunnittelija – <i>Graphic designer</i>	149	397	381	343	382	547	532	535	610	808
Taittaja – <i>Layout editor</i>	28	37	39	48	51	85	82	89	107	113
Kuvittaja – <i>Illustrator</i>	28	44	58	41	56	64	68	58	68	97
Elokuvanpiirtäjä – <i>Animator</i>	4	7	9	8	6	5	6	5	8	10
Muotipiirtäjä – <i>Fashion designer</i>	1	1	1	1	1	–	–	–	–	1
Lavastaja – <i>Set designer</i>	57	78	62	66	60	77	65	80	90	106
Lavastusmestari, -maalari – <i>Stage master, painter</i>	4	16	12	8	13	19	15	12	14	9
Muu alaryhmään 072 kuuluva – <i>Other visual artists</i>	73	82	70	73	82	115	146	176	218	283
Muotoilijat – <i>Designers (073)</i>	377	466	419	363	329	499	439	407	498	629
Keramiikkataiteilija ja lasिताiteilija – <i>Ceramist and glassware artist</i>	50	57	44	45	35	51	52	57	42	68
Sisustus- ja kalustesuunnittelija – <i>Interior and furnishing designer</i>	104	118	107	81	86	138	117	113	146	190
Teollinen muotoilija – <i>Industrial designer</i>	63	93	109	81	87	145	115	110	140	182
Tekstiilitaiteilija – <i>Textile artist</i>	66	87	62	63	45	63	64	52	75	73
Kankaansuunnittelija – <i>Textile designer</i>	25	24	25	21	17	19	18	19	18	27
Muu alaryhmään 073 kuuluva – <i>Other designers</i>	69	87	72	72	59	83	73	56	77	89
Valokuvaajat, elokuvaajat – <i>Photographers, motion picture camera operators (074)</i>	324	440	394	360	353	470	447	421	495	640
Ateljeevalokuvaaja – <i>Studio photographer</i>	144	206	178	169	173	238	240	191	216	278
Mainoskuvaaja – <i>Commercial photographer</i>	15	12	8	11	10	6	8	8	13	16
Lehtivalokuvaaja – <i>Press photographer</i>	34	36	43	45	37	48	35	46	51	80
Elokuvaaja – <i>Motion picture camera operator</i>	33	54	42	33	36	43	42	42	49	74
Laitoskuvaaja – <i>Industrial photographer</i>	–	2	1	4	2	2	3	4	3	2
Televisiokuvaaja – <i>Television camera operator</i>	75	101	101	79	76	96	88	86	102	102
Muu alaryhmään 074 kuuluva – <i>Other photographers and cinematographers</i>	23	29	21	19	19	37	31	44	61	88
Näyttämötaiteilijat – <i>Stage artists (075)</i>	280	395	341	327	297	368	401	397	457	537
Näyttelijä – <i>Actor</i>	182	255	226	215	194	240	233	231	272	318
Laulaja (taidemusiikki) – <i>Singer (artistic music)</i>	25	29	31	23	18	24	31	25	37	37
Tanssija – <i>Dancer</i>	59	86	60	66	67	67	82	88	101	114
Varieteetaiteilija – <i>Variety artist</i>	2	15	10	13	8	21	32	28	23	30
Muu alaryhmään 075 kuuluva – <i>Other stage artists</i>	12	10	14	10	10	16	23	25	24	38

11.7 Jatkuu

11.7 Cont.

Ammatti – Occupation	Vuosi (lokakuun tiedot) – Year (October data)									
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	¹⁾ 2013
Muusikot – Musicians (076)	715	793	681	579	523	655	645	652	670	846
Säveltäjä – Composer	20	24	19	16	19	17	32	25	25	27
Orkesterin- ja kuoronjohtaja – Orchestra and choir director	9	11	9	14	7	4	7	8	12	12
Kirkkomuusikko – Church musician	23	28	37	28	23	27	25	29	23	26
Muusikko (eri instrumentit) – Musician (various instruments)	561	561	481	413	388	459	448	457	481	594
Laulaja (kevyt musiikki) – Singer (light music)	73	86	77	58	45	81	70	62	62	99
Tanssiorkesterit (1–8 jäsentä) – Dance orchestras (1–8 members)	1	3	3	–	1	–	1	1	3	3
Muu alaryhmään 076 kuuluva ²⁾ – Other musicians ²⁾	28	80	55	50	40	67	62	70	64	85
Ohjaajat, näyttämöestorit – Directors, stage managers (077)	241	389	349	353	322	469	401	452	526	624
Ohjaaja – Director	105	172	159	144	137	179	145	174	198	216
Teatterituottaja – Theatrical producer	8	26	26	23	30	40	29	38	52	61
Näyttämöpäällikkö – Stage manager	15	10	12	10	11	20	16	16	18	18
Kuvaussihteeri – Director's assistant	33	66	55	54	45	60	54	52	53	73
Tarpeistonhoitaja – Properties assistant	7	15	6	11	6	9	8	8	13	10
Valaistumestari – Lighting supervisor	20	31	28	36	25	48	41	39	45	60
Elokuvaleikkaaja – Film cutter	15	28	22	24	22	38	33	32	43	57
Muu alaryhmään 077 kuuluva – Other directors and stage managers	38	41	41	51	46	75	75	93	104	129
Muu taide- ja viihdealan työ – Other artistic and entertainment work (079)	108	166	166	114	120	173	161	171	179	216
Naamioija – Makeup artist	47	76	69	47	51	83	69	72	78	93
Tarpeistonhankkija – Properties purchaser	–	5	2	1	1	–	4	2	1	3
Puvustonhoitaja – Wardrobe manager	3	9	7	6	4	4	7	6	6	6
Kuiskaaja – Prompt	1	–	1	–	–	6	3	–	2	5
Muu alaryhmään 079 kuuluva – Others	57	76	87	60	64	80	78	91	92	109

* Lukuihin sisältyvät henkilökohtaisesti lomautetut vuodesta 2006 alkaen. – Figures include those personally laid off from 2006 onwards.

1) Lukuihin sisältyvät kokoaikaisesti lomautetut. – Figures include those full-time laid off.

2) Sisältää myös musiikkijouontajat vuodesta 2005 alkaen. – Includes also music presenters from 2005.

Lähteet – Sources:

Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto – Ministry of Employment and the Economy, Employment service statistics
Tilastokeskus: Väestö- ja elinolotilastot, työelämä – Statistics Finland: Social Statistics, Labour Force

11.8 Kulttuurialan ammattiryhmien ansioita kunnissa 2012
11.8 Earnings from cultural occupations in municipalities 2012

Kokoaikaiset täysipalkkaiset – Full-time salaried staff	Lkm – No.	Naisia – Women %	Säännöllisen työajan ansio – Earnings of regular working time		
			Kaikki – All €/kk – EUR / month	Miehet – Men	Naiset – Women
Kunta-ala yhteensä – Municipal sector total	424 486	81	2 915	3 389	2 796
Ammattiryhmä ¹⁾ – Occupation group ¹⁾					
Kulttuurijohtajat – Cultural directors (23431)	23	70	4 483	..	..
Kulttuuritoimenjohtajat – Directors of cultural affairs (23416)	17	71	3 620	..	..
Kulttuurituottajat – Cultural producers (74124)	73	84	2 698	2 648	2 710
Kulttuurisihteerit – Secretaries of cultural affairs (23440)	77	82	2 651	2 754	2 630
Kulttuuriohjaajat – Cultural instructors (23418)	31	84	2 248	..	..
Teatterinjohtajat – Theatre directors (52040)	11	36	4 962	..	..
Näyttelijät – Actors (36470)	144	49	2 804	2 832	2 773
Näyttämöemestarit – Stage managers (36510)	26	4	2 630	..	..
Äänimestarit – Sound managers (69317)	10	10	..	..	..
Näyttämömiehet – Stage crew (36515)	37	5	2 300	..	..
Valomiehet – Lighting technicians (60450)	13	–	2 424	2 424	..
Sooloellistit – Solo cellists (48174)	19	16	3 225	..	..
Soittajat – Instrumentalists (48120)	251	47	2 857	2 949	2 757
Muusikot – Musicians (33735)	15	33	2 664	..	..
Kirjastotoimen apulaisjohtajat – Library administration assistant directors (72131)	14	71	3 806	..	..
Kirjastotoimenjohtajat – Library administration directors (71776)	136	81	3 265	3 168	3 286
Kirjastonjohtajat – Library directors (19910)	201	91	2 992	3 298	2 959
Vastaavat kirjastonhoitajat – Chief librarians (73430)	24	..	2 623	..	..
Kirjastonhoitajat – Librarians (19870)	656	87	2 527	2 526	2 527
Vastaavat kirjastovirkailijat – Chief library clerks (72353)	31	90	2 364	..	..
Kirjastosihteerit – Library secretaries (19990)	79	95	2 313	..	..
Kirjastovirkailijat – Library clerks (20010)	1 894	87	2 155	2 132	2 158
Kirjastotyöntekijät – Library workers (75601)	13	85	1 947	..	..
Kirjastoapulaiset – Library assistants (19780)	87	85	1 979	..	..
Kirjastoavustajat – Library attendants (72696)	130	79	1 965	1 934	1 971
Kirjastovirkailija-kuljettajat – Library clerk-drivers	24	25	2 158	..	..
Museotoimenjohtajat – Museum administration directors (33675)	15	53	3 748	..	..
Museonjohtajat – Museum directors (33665)	51	65	3 541	3 693	3 468
Museolehtorit – Museum educators (33642)	32	91	2 729	..	..
Museoamanuenssit – Museum assistants (33637)	74	81	2 537	2 639	2 507
Konservaattorit – Conservators (21650)	48	85	2 274	..	..
Museovirkailijat – Museum officials (33677)	13	92	2 229	..	..
Museomestarit – Museum masters (33655)	64	16	2 207	..	..
Näyttelyvalvojat – Exhibition guards (71684)	13	69	..	..	..
Museoassistentit – Museum assistants (33640)	58	81	2 124	..	..
Museoavustajat – Museum attendants (72498)	75	52	1 982	1 947	2 024
Museoapulaiset – Museum assistants (33638)	40	68	1 859	..	..

11.8 Jatkuu

11.8 Cont.

Kokoaikaiset täysipalkkaiset – Full-time salaried staff	Lkm – No.	Naisia – Women %	Säännöllisen työajan ansio – Earnings of regular working time		
			Kaikki – All	Miehet – Men	Naiset – Women
			€/kk – EUR / month		
Asemakaava-arkkitehdit – Town plan architects (05380)	17	76	4 294	..	..
Kaavoitusarkkitehdit – Town planning architects (15035)	101	55	3 933	4 054	3 828
Arkkitehdit – Architects (05310)	126	60	4 025	4 054	4 002
Aluearkkitehdit – Regional architects (00680)	26	77	4 117	..	..
Maisema-arkkitehdit – Landscape architects (31035)	23	91	3 731	..	..
Musiikkiopiston rehtorit – Music institute rectors (33707)	31	45	4 225	4 199	4 255
Kuvaamataidon lehtorit (23840) – Senior art teachers (23840)	28	86	3 815	..	..
Kuvataiteen lehtorit – Senior visual art teachers (23898)	19	84	3 740	..	..
Musiikin lehtorit – Senior music teachers (33693)	63	62	3 362	3 376	3 352
Pianonsoiton lehtorit – Senior piano teachers (39805)	15	67	3 242	..	..
Taideaineiden opettajat – Art teachers (50304)	26	69	2 950	..	..
Musiikkiopiston lehtorit – Music institute senior teachers (33703)	35	63	3 033	3 000	3 053
Konservatorion lehtorit – Conservatory senior teachers (21685)	29	41	3 103	3 127	3 059
Pianonsoiton opettajat – Piano teachers (39800)	63	70	2 955	2 998	2 934
Musiikkikoulun opettajat – Music school teachers (33681)	29	69	2 936	..	..
Viulunsoiton opettajat – Violin teachers (66369)	38	76	2 891	..	..
Musiikkiopiston opettajat – Music institute teachers (33704)	191	68	2 952	2 975	2 940
Musiikinopettajat – Music teachers (33690)	94	54	3 013	3 068	2 961
Kuvataideopettajat – Visual art teachers (73053)	19	79	2 680	..	..
Toimittajat – Journalists (55110)					
Graafiset suunnittelijat – Graphic designers (73247)	45	69	2 681	2 593	2 715
Valokuvaajat – Photographers (60280)	26	31	2 274	..	..
Musiikkiterapeutit – Music therapists (33706)	26	58	2 771	2 758	2 789
Arkistonhoitajat – Archivists (05100)	91	80	2 370	2 261	2 401
Lipunmyyjät – Cashiers and ticket clerks (28220)	14	86	2 308	..	..

1 Kunta-alan ammatinimikkeistö 2011. Kuntien eläkevakuutus. – Nomenclature of municipal occupations 2011. The Local Government Pension Institution.

Lähde – Source:

Kuntasektorin palkat vuonna 2012. Helsinki: Tilastokeskus. – Local government sector wages and salaries 2012.

11.9 Kulttuurialan ammattiryhmien ansioita yksityisellä sektorilla 2012
11.9 Earnings from cultural occupations in the private sector 2012

Kokoaikaiset kuukausipalkkaiset – Full-time monthly-paid employees Ammattiryhmä ¹⁾ – Occupation group ¹⁾	Lkm. – No.	Naisia – Women %	Keskimääräinen säännöllinen kuukausiansio – Average regular monthly earnings		
			Kaikki – All €	Miehet – Men	Naiset – Women
Yksityinen sektori yhteensä – Private sector total	689 171	49	3 428	3 840	2 994
Yksityisten teatterien henkilöstö – Personnel of private theatres					
Näyttelijä (13101) – Actor	498	48	2 968	3 016	2 915
Mestari (21111) – Stage manager	209	4	2 714	...	...
Valo-, äänimies, tehosteiden hoitaja (21128) – Light, sound, special effects designer	96	6	2 223	...	...
Ompelija (21131) – Dressmaker	78	97	2 039	...	...
Näyttämö-, kone-, köysimies (21141) – Stage, machinery, rope operator	98	3	2 274	...	...
Puuseppä, metalli-, lavastemies, vaatturi, verhoilija (21151) – Carpenter, metal man, set man, tailor, upholsterer	128	22	2 186	2 189	2 176
Lipunmyyjä, lippukassanhoitaja (22111) – Ticket seller, box office assistant	55	89	2 103	...	...
Teatteri-, tiedotus-, myynti-, markkinointisihteeri (22212) – Theatre, information, sales, marketing secretary	232	92	2 847	2 650	2 864
Skenografi (lavastaja, pukusuunnittelija) (23231) – Scenographer (set designer, costume designer)	50	78	2 940	...	...
Seurakuntien henkilöstö – Parish personnel					
Kanttori (2100) – Cantor	81	60	2 805	2 767	2 829
A-kanttori (2126) – Cantor, level A	100	38	3 384	3 400	3 358
B-kanttori (2127) – Cantor, level B	391	62	2 941	2 976	2 918
C-kanttori (2128) – Cantor, level C	111	56	2 474	2 537	2 424
Mainosala – Advertising					
Taiteellinen johtaja (2712) – Art director	502	33	4 092	4 248	3 772
Suunnittelija, copywriter (2715) – Designer, copywriter	849	34	3 435	3 505	3 297
AD-assistentti (2716) – AD assistant	248	50	2 804	2 944	2 666
Teollisuuden toimihenkilöt / kustannustoiminta – Salaried employees in manufacturing / publishing					
Johtaja (kustannustoiminta) (1111) – Manager (publishing)	72	56	5 508	5 759	5 309
Erytisasiantuntija (kustannustoiminta) (1112) – Specialist (publishing)	172	72	4 184	4 395	4 104
Asiantuntija (kustannustoiminta) (1113) – Expert (publishing)	389	74	3 205	3 604	3 066
Asiantuntija (kustannustoiminta) (1114) – Employee (publishing)	94	73	2 716	..	..

1) Työnantajaliittojen sopimusalojen ammattinimikkeistö. – Nomenclatures of occupational titles of the employers' federations involved in collective bargaining.

Lähde – Source:

Yksityisen sektorin palkat 2012. Helsinki: Tilastokeskus – Statistics Finland. Private sector wages and salaries 2012.

11.10 Suurimmat kulttuurialan ammatilliset järjestöt 2013

11.10 Biggest cultural trade unions 2013

Järjestö tai yhdistys – <i>Union or association</i>	Perustettu – <i>Founded</i>	Keskeiset ammattiryhmät – <i>Principal occupations covered</i>	Jäseniä – <i>Members</i>	Kattojärjestö – <i>Central confederation</i>
Suomen Journalistiliitto – <i>Union of Journalists in Finland</i>	1921	Lehtien, radion ja TV:n toimittajat, lehtikuvaajat, toimitussihteerit, kuvaussihteerit, kustannustoimittajat, graafikot, alan opettajat ja opiskelijat – <i>Journalists, photojournalists, subeditors, editorial assistants, publication editors, graphic artists in newspapers, magazines, radio and TV</i>	16 000	–
Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry. TeMe – <i>The Theatre and Media Employees in Finland</i>	1973	Elokuvatyöntekijät, teatteriohjaajat, teatteritekniiset, television tuotantotyöntekijät, tanssijat, koreografit, teatteritoimihenkilöt, skenografit, valo- ja äänisuunnittelijat – <i>Film workers, theatre directors, theatre technicians, television production workers, dancers, choreographers, theatre employees, scenographers, light and sound designers</i>	4 480	Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK (ammattiosastojen kautta) – <i>Central Organisation of Finnish Trade Unions (via trade union branches)</i>
Suomen Muusikkojen Liitto – <i>Finnish Musicians' Union</i>	1917	Orkesteri-, teatteri-, studio-, ravintola- ja keikkamuusikot ja -laulajat, (Kansallisbaletin) tanssijat – <i>Musicians and vocalists in orchestras, theatres, studios, restaurants and freelance, dancers at the Finnish National Ballet</i>	3 300	Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK – <i>Central Organisation of Finnish Trade Unions</i>
Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU – <i>Art and Culture Professionals Trade Union</i>	1977	Kuntien kulttuuriesteerit, festivaali johtajat, kuvataideopettajat, taidekorkeakoulujen opettajat, läänintaitelijat – <i>Local authority cultural secretaries, festival directors, teachers of visual art, teachers at art colleges and universities, regional artists</i>	3 200	AKAVA – <i>Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Suomen Arkkitehtiliitto SAFA – <i>Finnish Association of Architects SAFA</i>	1892	Korkeakoulututkinnon suorittaneet arkkitehdit – <i>Graduate architects</i>	3 100	AKAVA – <i>Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Suomen tietokirjailijat – <i>The Finnish Association of Non-Fiction Writers</i>	1983	Tietokirjailijat – <i>Non-fiction writers</i>	2 900	–
Suomen musiikinopettajien liitto – <i>Music Teachers' Association in Finland</i>	1925	Musiikkioppilaitosten musiikinopettajat – <i>Music teachers at music colleges and institutes</i>	2 750	Opetusalan Ammattijärjestö OAJ / AKAVA – <i>Trade Union of Education in Finland / Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Käännösalan asiantuntijat KAJ – <i>Translation Industry Professionals KAJ</i>	1979	Kielenkääntäjät, sihteerit, vientisihteerit – <i>Translators, secretaries, export secretaries</i>	2 300	AKAVA – <i>Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Mediaunioni MDU ry. – <i>Mediaunion MDU</i>	1909	Viestintäalalla ja sitä lähellä olevilla aloilla työskentelevät faktorit, teknikot, insinöörit ja työnjohtajat – <i>Technicians, engineers and printing house supervisors and foremen in the information, communication and allied industries</i>	2 236	Toimihenkilökeskusjärjestö STTK – <i>Finnish Confederation of Salaried Employees STTK</i>
Teollisuustaitteen liitto Ornamo – <i>Finnish Association of Designers Ornamo</i>	1911	Vaatetus suunnittelijat, sisustusarkkitehdit, huonekalu- ja sisustus suunnittelijat, taidekäsityölläiset, tekstiilitaiteilijat, teolliset muotoilijat, keraamikot – <i>Fashion designers, interior designers and architects, artistic artisans, textile artists and designers, industrial designers, ceramists</i>	2 100	–
Suomen Näyttelijäliitto – <i>Union of Finnish Actors</i>	1913	Näyttelijät – <i>Actors</i>	1 800	–
Museoalan Ammattiliitto – <i>Union of Academic Museum Employees in Finland</i>	1969	Tutkimusapulaiset, amanuenssit, museoamanuenssit, museonjohtajat – <i>Research assistants, museum assistants, museum directors</i>	1 700	Akavan Erytisalojen Keskusliitto AEK / AKAVA – <i>Akava Special Branches, the Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Taidemaalari liitto – <i>Finnish Painters' Union</i>	1929	Taidemaalarit – <i>Painters</i>	1 308	Suomen Taiteilijaseura – <i>Artists' Association of Finland (AAF)</i>
Suomen Kanttori-urkuriliitto – <i>Cantor and organist association of Finland</i>	1907	Kanttorit ja urkurit – <i>Cantors and organists</i>	1 200	AKAVA – <i>Confederation of Unions for Academic Professionals in Finland</i>
Grafia – <i>Finnish Association of Graphic Design</i>	1933	Graafiset suunnittelijat, mainonnan suunnittelijat, kuvittajat, taittajat, näyttely- ja pakkaussuunnittelijat – <i>Graphic designers, advertising designers, illustrators, layout editors, exhibition and package designers</i>	1 003	–

Lähteet – *Sources:*Liittojen omat ilmoitukset – *Reports of the unions*

11.11 Taiteilijoiden ammatilliset järjestöt 1969–2013

11.11 Artists' trade unions and professional associations 1969–2013

Järjestö tai yhdistys (nimi vuonna 2013) – Union or association (name as of 2013)	Perustettu – Founded	Keskeiset ammattiryhmät – Principal occupations covered	Jäsenmäärä – Membership							Muutos – Change			
			1989				2013			1989– 2013	2004– 2013	2007– 2013	Naisia – Women 2013
			2004	2007	2010	2013	%	%	%	%			
Arkkitehtuuri – Architecture													
Suomen Arkkitehtiliitto SAFA – Finnish Association of Architects	1892	korkeakoulututkinnon suorittaneet arkkitehdit – graduate architects	2 000	2 706	2 908	3 103	3 100	55	15	7	41		
Suomen Maisema-arkkitehtiliitto MARK – Finnish Association of Landscape Architects	1997	maisema-arkkitehdit – landscape architects	²⁾ 65	95	164	166	204	214	115	24	80		
Muotoilu, käsi- ja taideteollisuus, graafinen suunnittelu – Crafts and design													
Teollisuustaitteen Liitto Ornamo ³⁾ – Finnish Association of Designers Ornamo ³⁾	1911	vaatetussuunnittelijat, sisustusarkkitehdit, huonekalu- ja sisustussuunnittelijat, taidekäsityöläiset, tekstiilitaiteilijat, teolliset muotoilijat, keraamikot – fashion designers, interior designers and architects, artistic artisans, textile artists and designers, industrial designers, ceramists	1 140	1 581	1 660	1 806	2 104	85	33	27	77		
Grafia – Finnish Association of Graphic Design	1933	graafiset suunnittelijat, mainonnan suunnittelijat, kuvittajat, taittajat, näyttely- ja pakkaussuunnittelijat – graphic designers, advertising designers, illustrators, layout editors, exhibition and package designers	835	778	831	945	1 003	20	29	21	52		
Freelance-graafikot – Freelance Graphic Artists	1977	freelance-graafikot, -graafiset suunnittelijat, -kuvittajat, -animaationtekijät, muut visuaalisen viestinnän ammattilaiset – freelance graphic designers, illustrators, animators and other visual communications specialists	117	100	170	185	185	58	85	9	79		
Sarjakuvantekijät – Finnish Comics Professionals	1995	sarjakuvan käsikirjoittajat, piirtäjät, tekstaaajat ja kääntäjät – comic script writers, illustrators, letter designers and translators	–	92	104	119	135	–	..	30	29		
Kuvittajat – Association of Finnish Illustrators	2002	kuvittajat – illustrators	–	140	230	300	310	–	121	35	70		
Kirjallisuus – Literature													
Suomen Kirjailijaliitto – Union of Finnish Writers	1897	suomenkieliset kaunokirjailijat – Finnish-language fiction writers	515	508	566	641	670	30	32	18	49		
Suomen Näytelmäkirjailijaj ja Käsikirjoittajaj – Finnish Playwrights and Screenwriters Guild	1921	näytelmäkirjailijat – playwrights	323	389	456	505	518	60	33	14	45		
Finlands Svenska Författareförening – Society of Swedish Authors in Finland	1919	suomenruotsalaiset ruotsiksi kirjoittavat kaunokirjailijat – Swedish-Finnish fiction writers writing in Swedish	188	180	196	195	200	6	11	2	52		
Suomen Nuorisokirjailijat – The Finnish union of authors writing for children, youngsters and young adults	1946	lasten- ja nuorisokirjailijat – writers for children and young people	138	114	131	143	166	20	46	27	82		
Kuvataide – Visual art													
Suomen Kuvanveistäjäliitto – Association of Finnish Sculptors	1910	kuvanveistäjät – sculptors	179	343	361	391	405	126	18	12	46		
Taidemaalariiliitto – Finnish Painters' Union	1929	taidemaalarit – painters	638	1 279	1 284	1 320	1 307	105	2	2	59		
Suomen Taidegraafikot – Association of Finnish Graphic Artists	1931	taidegraafikot – graphic artists	240	334	336	360	362	51	8	8	66		
Muu ry – Artists' Association Muu	1987	media-, video-, valo-, ääni-, performanssi-, ympäristö-, käsite- ym. taiteilijat – artists in the fields of media, video, light, sound, performance, environment, concept etc.	328	357	505	..	602	–	–	19	..		
Teatteri – Theatre													
Suomen Näyttelijäliitto – Union of Finnish Actors	1913	näyttelijät – actors	1 606	1 679	1 690	1 773	1 820	13	8	8	52		
Lavastus- ja pukusuunnittelijat LP – Theatre, Film and Television Designers	1943	teatteri-, elokuva- ja televisiolavastajat ja pukusuunnittelijat – set designers and costume designers in the fields of theatre, film and TV	171	242	235	239	251	47	4	7	74		
Suomen Teatteriohjaajat ja Dramaturgit – Union of Finnish Theatre Directors	1968	teatteriohjaajat ja dramaturgit – theatre directors and dramatists	250	313	332	349	350	40	12	5	53		
Suomen Teatterinjohtajaliitto – Association of Theatre Managers in Finland	1968	teattereiden taiteelliset ja taloushallinnolliset johtajat, alan virallisten oppilaitosten johtajat – artistic and financial-administrative directors at theatres and drama schools	75	⁴⁾ 64	77	..	65	..	..	–16	35		

11.11 Jatkuu

11.11 Cont.

Järjestö tai yhdistys (nimi vuonna 2013) – Union or association (name as of 2013)	Perustettu – Founded	Keskeiset ammattiryhmät – Principal occupations covered	Jäsenmäärä – Membership				Muutos – Change				
			1989	2004	2007	2010	1989– 2013	2004– 2013	2007– 2013	Naisia – Women 2013	
							%	%	%	%	
Suomen Valo- ja Äänisuunnittelijoiden Liitto SVÄL – The Union of Finnish Lighting and Sound Designers	1992	valo- ja äänisuunnittelijat – lighting and sound designers	–	78	117	169	200	–	156	71	25
Teatterialan Ammatillaiset TAM – Theatre Professionals' Union Finland	2008	teatterialan tekniset toimihenkilöt, teatteri-ilmaisun ohjaajat ja opettajat – technical theatre employees, directors and teachers of dramatic expression	–	–	– ⁸⁾ 1 908	2 053	–	–	..	..	63
Sirkus- ja estraditaide – Circus, performance											
Suomen Taikapiiri – Finnish Magic Circle	1945	taikurit – conjurers	..	34	43	49	47	88	38	9	4
Esiintyvät Taitelijat – Finnish Artist Association	1946	viihde-, estradi- ja sirkustaitelijat – entertainment, stage and circus artists	..	138	129	149	144	–	4	12	19
Tanssi – Dance											
Suomen tanssi- ja sirkustaitelijat – The Union of Finnish Dance Artists	1937	tanssijat, koreografit, tanssipedagogit – dancers, choreographers, dance pedagogues	⁶⁾ 629	630	806	916	946	453	50	17	86
Musiikki – Music											
Suomen Muusikkojen Liitto – Finnish Musicians' Union	1917	orkesteri-, teatteri-, studio-, ravintola- ja keikka-muusikot ja laulajat, (Kansallisbaletin) tanssijat – musicians and vocalists in orchestras, theatres, studios, restaurants and freelance, dancers at the Finnish National Ballet	3 137	3 332	3 298	3 366	3 290	90	–1	0	33
Suomen Säveltäjät – Society of Finnish Composers	1945	taidemusiikin säveltäjät – composers of artistic music	89	131	161	176	194	296	48	20	10
Suomen Solistiyhdistys – Association of Finnish Soloists	1951	esittävät säveltaiteilijat – performing soloists	307	332	331	297	305	140	–8	–8	47
Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS – The Finnish Society of Composers and Lyricists	1954	kevyen musiikin säveltäjät, sanoittajat ja sovittajat – composers, lyricists and arrangers of light music	257	570	630	683	700	–	23	11	19
Solo – Association of Recording and Performing Artists in Finland	1975	Suomessa levyttävät ja esittävät solistit ja solistimuusikot – soloists and solo instrumentalists recording and performing in Finland	96	⁵⁾ 72	..	–	..	–	–	..	..
Elokuva – Film											
Suomen Elokuva- ja Mediatyöntekijät SET – The Union of Finnish Film and Video Employees	1972	elokuva- ja videoäänittäjät, leikkaajat, valaisijat, editoijat, kuvaajat, ohjaajat, opettajat – recorders, cutters, lighting technicians, editors, camera operators, directors, teachers	..	492	549	596	658	–	34	20	50
Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO – Association of Finnish Film Directors SELO	1982	elokuvaohjaajat – film directors	..	91	107	–	136	–	–	27	33
Valokuva – Photography											
Suomen Ammattivalokuvaajat ⁷⁾ – Finnish Professional Photographers' Association ⁷⁾	1919	ammattivalokuvaajat, muotokuvaajat – professional photographers, portrait photographers	420	307	302	–	250	–	–	–17	50
Suomen Lehtikuvaajat – The Finnish Press Photographers' Association	1947	lehtikuvaajat – press photographers	350	379	423	463	217	95	–43	–49	35
FIMAGE – Finnish Imagemakers' Association	1959	mainosvalokuvaajat – commercial advertising photographers	90	84	..	82	97	194	15	..	..
Valokuvataiteilijoiden Liitto – Union of Artist Photographers	1988	valokuvataiteilijat – photographic artists	61	247	313	340	400	–	62	28	..

1) Tieto koskee 1946 perustettua Suomen Puutarha-arkkitehdit ry:tä, joka vaihtoi 1979 nimensä Suomen Maisema-arkkitehdeiksi (SMAFLA). – The data concern The Finnish Garden Architects' Association that was established in 1946. It changed its name into Finnish Landscape Architects in 1979.

2) Luvussa ovat mukana myös 1989 perustetun Uuden Maisema-arkkitehtiliiton (MAL) jäsenet. SMAFLA ja MAL yhdistyivät 1997. – The figure also includes the members of the New Finnish Landscape Artists' Union (MAL) which was established in 1989. SMAFLA and MAL were joined in 1997.

3) Ornamo on muuttamassa kattojärjestöstä henkilöjäsenjärjestöksi. – Ornamo is in the process of changing from an umbrella into an individual membership organisation.

4) Sisältää myös 115 Finlands Svenska Skådespelarförbundin jäsentä. – Includes also 115 members of the Swedish-speaking Finlands Svenska Skådespelarförbund.

5) Tieto vuodelta 2000. – Data from 2000.

6) Sisältää 1971 perustetun Suomen Tanssipedagogiliiton 120 jäsentä. – Includes 120 members of the Finnish Dance Pedagogues' Association that was established in 1971.

7) Suomen Valokuvaajain liitto vuoteen 2008. – Until 2008, Finnish Photographers' Association.

8) Suomen Teatterialan Toimihenkilöliitto ja Suomen Teatteritekninen liitto yhdistivät toimintansa marraskuussa 2008 Teatterialan Ammatillaiset TAM ry:ksi – The Union of Finnish Theatre Administrative Employees and the Union of Finnish Theatre Technicians merged into Theatre Professionals' Union Finland (TAM) in 2008.

Lähteet – Sources:

Taiteen keskustoimikunta – Arts Council of Finland

Järjestöt – Reports of the unions

11.12 Kulttuurialan tieteelliset seurat 2013

11.12 Scientific societies in the field of culture 2013

	Perustettu – Established	Jäseniä – Members
	Vuosi – Year	
Akustinen Seura – <i>The Acoustical Society of Finland</i>	1943	220
Arkistoyhdistys – <i>Society of Finnish Archives</i>	1948	520
Bysantin tutkimuksen seura – <i>Finnish Society for Byzantine Studies</i>	1982	83
ICOMOSin Suomen osasto – <i>ICOMOS Finnish National Committee</i>	1967	183
Informaatiotutkimuksen yhdistys – <i>Association for Information Studies</i>	1979	131
Kalevalaseura-säätiö – <i>The Kalevala Society</i>	1919	443
Kirjallisuudentutkijain Seura – <i>Finnish Literary Research Society</i>	1927	151
Kulttuurintutkimuksen seura – <i>Society for Cultural Studies in Finland</i>	2008	255
Mediakasvatusseura – <i>Finnish Society on Media Education</i>	2005	255
Porthan-Seura – <i>Porthan society</i>	1936	207
Rakennustaiteen seura – <i>Architectural society</i>	1955	527
Saksalainen kirjastoyhdistys – <i>Deutscher Bibliotheksverein – German library association</i>	1955	342
Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura – <i>The Finnish Theological Literature Society</i>	1891	565
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura – <i>Finnish Literature Society</i>	1831	2 981
Suomalais-Ugrilainen Seura – <i>Finn-Ugrian Society</i>	1883	800
Suomen Antropologinen Seura – <i>The Finnish Anthropological Society</i>	1975	411
Suomen arkeologinen seura – <i>The Archaeological Society of Finland</i>	1982	216
Suomen Arkkitehtiliitto SAFA – <i>The Finnish Association of Architects</i>	1919	3 100
Suomen Ateenan-instituutin säätiö – <i>The Foundation of the Finnish Institute at Athens</i>	1983	–
Suomen Egyptologinen Seura – <i>Finnish Egyptological Society</i>	1969	600
Suomen Elokuvatutkimuksen Seura – <i>Finnish Society for Cinema Studies</i>	1985	80
Suomen Estetiikan Seura – <i>The Finnish Society for Aesthetics</i>	1972	140
Suomen etnomusikologinen seura – <i>The Finnish Society for Ethnomusicology</i>	1974	103
Suomen Itämainen Seura – <i>Finnish Oriental Society</i>	1917	288
Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura – <i>Finnish Folklore Society</i>	1937	168
Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos – <i>Association of Finnish Ethnologists Ethnos</i>	1972	204
Suomen Keltologinen Seura – <i>Finnish Society for Celtic Studies</i>	1991	50
Suomen keskiajan arkeologian seura – <i>Finnish Society for Medieval Archaeology</i>	1990	..
Suomen Lähi-Idän instituutin säätiö – <i>Foundation of the Finnish Institute in the Middle East</i>	1994	–
Suomen merihistoriallinen yhdistys – <i>The Finnish Association for Maritime History</i>	1963	200
Suomen Muinaismuistoyhdistys – <i>The Finnish Antiquarian Society</i>	1870	436
Suomen musiikkitieteellinen seura – <i>The Musicological Society of Finland</i>	1916	250
Suomen Semiotiikan Seura – <i>The Semiotic Society of Finland</i>	1979	150
Suomen tiedetoimittajain liitto – <i>Finnish Association of Science Editors and Journalists (FASEJ)</i>	1985	1 000
Suomen Tieteellinen Kirjastoseura – <i>Finnish Research Library Association</i>	1929	690
Svenska litteratursällskapet i Finland – <i>Society of Swedish Literature in Finland</i>	1885	1 114
Säätiö Institutum Romanum Finlandiae – <i>Foundation Institutum Romanum Finlandiae</i>	1938	40
Taidehistorian seura – <i>The Society for Art History in Finland</i>	1973	330
Teatterintutkimuksen seura – <i>The Theatre Research Society</i>	2002	72
Tekniikan Historian Seura THS – <i>The Finnish Society for the History of Technology</i>	1926	380
Tiedotusopillinen yhdistys TOY – <i>Finnish Association for Mass Communication Research</i>	1974	500
Tieteen tiedotus – <i>Finnish Society for Scientific Information</i>	..	93
Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura – <i>Finnish Society for Labour History</i>	1984	265
Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura – <i>Finnish Association for Russian and East European studies</i>	1989	213

Lähteet – Sources:

Tieteellisten seurain valtuuskunta – *Federation of Finnish Learned Societies (www.tsv.fi)*

Seurojen omat ilmoitukset – *Reports of the societies*

12 Kulttuuri kansantaloudessa

Kulttuurin BKT-osuus

Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön ja Tilastokeskuksen yhteishankkeena luotu metodologista mallia kulttuurin satelliittitilinpitoa varten (Kulttuurin arvo 2006; Kulttuurin satelliittitilinpito 2008). Hankkeen yhteydessä Tilastokeskuksessa toteutettiin vuodet 1995–2005 kattava pilottilaskenta, joka julkaistiin loppuraportin yhteydessä. Sen jälkeen tiedoja on vuosittain päivitetty. Laskenta koskee kulttuurin ja joukkoviestinnän osuutta bruttokansantuotteesta, työllisyydestä, tavaroiden ja palveluiden viennistä ja tuonnista sekä kotimaisesta kysynnästä.

Kansantalouden tilinpidon perusjärjestelmän kautta tuotetaan ensisijaisesti tiedot bruttokansantuotteesta (BKT) sekä eri toimialojen BKT-osuuksista. Kansantalouden tilinpito on menetelmiltään pitkälle kansainvälisesti harmonisoitu. Satelliittitilinpிடolla tarkoitetaan kansantalouden tilinpitojärjestelmän laajennusta tarkoituksena kuvata sellaisia kokonaisuuksia, joiden tiedot eivät löydy suoraan perusjärjestelmästä. Suomessa on aikaisemmin tehty satelliittitilinpitoja matkailusta ja kotitaloustuotannosta. Matkailutilinpito, josta YK, WTO (World Tourism Organisation), OECD ja EU hyväksyivät vuonna 2000 kansainvälisen suosituksen, pysyttelee SNA-kehikon sisäpuolella eli on luonteeltaan sen tarkennus. Keskeisenä tavoitteena on tunnistaa ja koota yhteen matkailuun liittyvät toiminnot, jotka levittäytyvät lukuisten eri toimialojen alueelle. Kotitaloussatelliitti sen sijaan ulottuu SNA-kehikon ulkopuolelle arvioidessaan kotityön taloudellista merkitystä.

Kulttuuritilinpidon pilotti on matkailusatelliitin kaltainen kansantalouden tilinpidon tarkennus, jossa on keskitytty tunnistamaan kulttuuriset toiminnot taloudellisen toiminnan kokonaisuudesta. Kulttuuri ulottuu matkailun lailla useiden teollisten ja palvelutoimialojen alueelle ja myös sen osuutta on jouduttu arvioimaan useiden toimialaluokkien sisällä.

Kansantalouden tilinpidossa keskeisiä tarkasteluyksiköitä eli sektoreita ovat yritykset, rahoitus- ja vakuutuslaitokset, julkisyhteisöt, kotitaloudet sekä kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (järjestöt ja säätiöt). Arvonlisäyksen laskenta tehdään eri sektoreilla hieman eri tavoin. Arvonlisäys (brutto) tarkoittaa tuotantoon osallistuvan yksikön synnyttämää arvoa. Markkinatuotannossa se lasketaan vähentämällä yksikön tuotoksesta tuotannossa käytetyt välituotteet (tavarat ja palvelut) ja markkinatto-

massa tuotannossa laskemalla yhteen palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen sekä mahdolliset tuotannon ja tuonnin verot.

Tarkasteluajanjaksolla 2008–2011 kulttuuri-alojen tuottama arvonlisäys on supistunut noin kymmeneksen. Saman ajanjakson koko talouden arvonlisäys on kasvanut lähes viisi prosenttia. Euromääräisesti kulttuurialojen tuottama arvonlisäys oli vuonna 2011 noin 5,3 miljardia euroa (taulukko 12.1). 2000-luvulla kulttuurin BKT-osuus on pysytellyt 3,1–3,8 prosentin tasolla. Vuonna 2008 osuus oli 3,7 prosenttia. Vuonna 2011 kulttuurin BKT-osuus oli noin 3,3 prosenttia. Kulttuurin arvonlisäyksestä merkittävä osuus syntyy joukkoviestinnän alueella. Vuonna 2011 sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot kattoivat noin viidenneksen kulttuurin arvonlisäyksestä. Myös radion ja television, mainonnan sekä painamisen ja siihen liittyvän toiminnan osuudet olivat merkittäviä; kunkin toimialan osuus oli noin kymmenen prosenttia kulttuurin arvonlisäyksestä. Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminnan osuus oli lähes yhdeksän prosenttia kulttuurin arvonlisäyksestä. Lisäksi huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys tuottivat yli kahdeksan prosenttia kulttuurin arvonlisäyksestä. Kulttuurin osa-alueiden keskinäisissä osuuksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuosien 2008 ja 2011 välillä, tosin muun painamisen ja siihen liittyvän toiminnan osuus on pudonnut noin kolme prosenttiyksikköä vuoden 2008 osuuden tasosta. Myös sanoma- ja aikakauslehtien sekä uutistoimistojen sekä radion ja television osuus on laskenut yli prosenttiyksikön.

Kulttuuri- ja joukkoviestintäalan yritystoiminta

Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan Suomessa oli vuonna 2012 yli 17 000 kulttuurin ja joukkoviestinnän aloilla toimivaa yritystä (Taulukko 12.3). Niiden liikevaihto oli yhteensä noin 12,8 miljardia euroa. Henkilöstöä kulttuuriyrityksillä oli noin 58 800 ja ne maksoivat palkkoja noin 2 284 miljoonaa euroa. Eniten kulttuuriyrityksiä oli mainonnan toimialalla, jolla oli lähes 3 400 yritystä. Arkkitehtipalveluyrityksiä oli yli 1 500.

Kulttuurialan yritysten lukumäärä on lisääntynyt vuodesta 2009 noin kuusi prosenttia, mutta henkilöstön määrä pienentynyt noin kuudella

prosentilla. Myös liikevaihto on pienentynyt noin parilla prosentilla. Kulttuurin toimialoista suurimmalla osalla yritysten keskikoko on alle 10 henkilöä ja useilla toimialoilla keskimäärin vain yksi tai kaksi. Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen on kuitenkin keskimääräisesti suurten yritysten toimiala, jossa yritysten keskimääräinen henkilöstökoko on lähes kolme sataa. Sanomalehtien painamisen toimialalla keskimääräinen yrityskoko on 50 henkilöä, rahapeli- ja vedonlyöntipalveluyritysten lähes 70 ja sanomalehtien kustantamisen lähes 40 henkilöä.

Keskimäärin alle yhden henkilön työllistäviä yrityksiä oli toimialoilla taiteellinen luominen, graafinen muotoilu, antiikkiliikkeet, taideliikkeet, sisustussuunnittelu, äänitteiden ja musiikin kustantamot, ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto ja kirjastojen ja arkistojen toiminta.

Yritysten keskikoko henkilöstöllä mitattuna on pienentynyt vuodesta 2009 hieman. Vuonna 2012 kulttuurin ja joukkoviestinnän yritysten henkilöstömäärä oli keskimäärin 3,4 kun se kaikilla Suomen yrityksillä oli keskimäärin 4,6.

Yritysrekisteristä on saatavilla yrityskohtaisten tietojen lisäksi toimipaikkakohtaisia tietoja. Toimipaikka tarkoittaa yhden yrityksen omistamaa, yhdessä paikassa sijaitsevaa ja yhdellä toimialalla toimivaa eli pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluita tuottavaa yksikköä. Samalla yrityksellä voi olla toimipaikkoja useilla eri toimialoilla. Yritystason tilastoissa toimialaksi määräytyy sen toimipaikan toimiala, jossa tilikauden arvonlisäys on suurin. Toimipaikkatilastoissa tulevat näkyviin myös yritysten sivutoimialat. Kulttuuri- ja joukkoviestinnän alalla toimipaikkoja oli noin 18 300 (taulukko 12.4). Kaikista Suomen yritysten toimipaikoista kulttuurin ja joukkoviestinnän osuus on yli viisi prosenttia. Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialoista noin 48 prosenttia sijaitsee Uudellamaalla, pääasiassa pääkaupunkiseudulla, jonka osuus kaikista toimipaikoista on 39 prosenttia. Pirkanmaalla sijaitsee lähes kymmenesosa kaikista toimialojen toimipaikoista ja Varsinais-Suomessakin noin 8 prosenttia.

Kulttuurihyödykkeiden ja -palvelujen vienti ja tuonti

Kulttuurisektorin ansaintamahdollisuuksia on pyritty vuodesta 2003 lähtien edistämään kolmen ministeriön yhteistyönä (opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoasiainministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö). Tullin tietojen mukaan kulttuurin ja joukkoviestinnän hyödykkeiden ulkomaankaupassa on suuria vuosittaisia vaihteluita (taulukko

12.5). Kulttuurin ja joukkoviestinnän tuonnin arvo oli 0,9 miljardia vuonna 2012. Kulttuurin ja joukkoviestinnän tuonnin osuus oli 1,5 prosenttia kokonaistuonnista. Viennin arvo vuonna 2012 oli vain 341 miljoonaa euroa, 0,6 prosenttia kokonaisviennistä.

Vuonna 2012 kulttuurin ja joukkoviestinnän alaan kuuluvien hyödykkeiden viennistä suurin osa – 48 prosenttia – tuli kirjojen, lehtien ym. painotuotteiden viennistä. Seuraavaksi eniten vietiin kuvantallennus- ja toistolaitteita sekä kuvantallennustarvikkeita, joita viennistä oli 25 prosenttia. Huvipuistovälineiden, pelien yms. vienti on kasvanut viime vuosina ja niiden osuus kattaa yli 10 prosenttia kokonaisviennistä vuonna 2012.

Kulttuurin tuonnista vuonna 2012 kuvantallennus- ja toistolaitteita sekä kuvantallennustarvikkeita tuotiin arvoltaan eniten, 470 miljoonalla eurolla, ja niiden osuus tuonnin arvosta oli noin 52 prosenttia. Kirjoja, lehtiä ym. painotuotteita tuotiin 147 miljoonalla eurolla ja niiden osuus kulttuurin ja joukkoviestinnän tuonnista oli 16 prosenttia. Myös huvipuistovälineiden, pelien yms. tuonti on kasvanut voimakkaasti viime vuosina ja niiden osuus kokonaistuonnista oli yli 10 prosenttia vuonna 2012.

Taide- koriste ja antiikkiesineiden tuonnin arvo oli Tullin tilaston mukaan 16 miljoonaa euroa vuonna 2012, kun se vielä vuonna 2010 oli lähes 18 miljoonaa euroa. Taiteen vienti vuonna 2012 oli 3,9 miljoonaa euroa, kun se vielä vuonna 2010 ylitti 4,4 miljoonaa euroa.

Taiteen tuonnista maalaukset, vesivärimaalaukset ja pastellit sekä alkuperäisveistokset ja -patsaat muodostavat suurimman osan. Merkittävin tuontimaa on maalausten, vesivärimaalausten ja pastellien sekä veistosten ja patsaiden osalta oli Sveitsi.

Taiteen viennistä maalausten, vesivärimaalausten ja pastellien arvo oli 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2012. Tärkein vientimaa oli Venäjä. Kulta- ja hopeasepänteosten ja niiden osien vienti oli sekin noin 0,8 miljoonaa euroa. Seuraavaksi suurin viennin arvo oli alkuperäisveistoksilla ja -patsailla, joiden tärkein vientimaa oli Yhdysvallat.

Taulukoita 12.5–12.7 tarkasteltaessa on muistettava, että Tullin tiedot perustuvat EU:n sisämarkkinoiden osalta otokseen. Ulkokaupan osalta kyse on kokonaisaineistosta ja sitä koskevat tiedot saadaan tulliselvityksistä. Sisäkaupan tilastot kerätään suoraan yrityksiltä, joista pienimmillä ei ole ilmoittamisvelvollisuutta. Vuoden 2008 alussa ilmoittamiskynnystä nostettiin tuonnin osalta 100 000 eurosta 200 000 euroon ja viennin osalta 200 000 eurosta 300 000 euroon. Kulttuurialalla valtaosa yrityksistä on kooltaan pieniä, joten moni

niistä puuttuu sisäkaupan tilastoista. Toiseksi ulkomaankaupan lukujen tulkinnassa on otettava huomioon, että ne kuvaavat tavarain fyysistä saapumista maahan tai lähtemistä maasta, mihin ei välttämättä liity maksuliikennettä. Ensisijainen tavarain määrän mittayksikkö on nettopaljous kilogrammoina. Rahassa ilmaistu arvo on viennissä ns. FOB-arvo ("vapaasti aluksessa") ja tuonnissa CIF-arvo ("kulut, vakuutus ja rahti maksettuina"). Riippuen toimitusehdoista nämä luvut eivät aina käy yksiin myyntisopimusten laskutusarvon kanssa. Lukuja tarkasteltaessa on myös muistettava, että niihin sisältyy myös yritysten alihankintaa, esimerkiksi Virossa painettu Suomen markkinoilla myytävä kirja sisältyy tuontiin.

Monilla kulttuurin ja joukkoviestinnän osaluilla ulkomaille viedään ja samoin sieltä tuodaan suurelta osin palveluita, kuten erilaisten suunnittelu- ja tuotantopalveluiden tai televisio-ohjelmien, elokuvien ja äänitteiden esitysoikeuksia (Kohvakka 2004). Yritysten ulkomailta ostamia ja sinne viemiä palveluita tilastoidaan vuosittain kyselypohjaisesti Tilastokeskuksen Yritysten rakenteet -yksikössä. Sen tuottama ulkomaankauppatilasto kuvaa palvelujen vientiä ja tuontia palvelutyypeittäin ja kohdemaittain. Yritykset luokitellaan toimialoittain, mikä mahdollistaa periaatteessa kulttuurin ja joukkoviestinnän poiminnan joukosta. Aineistoa koskee kuitenkin sama rajoitus kuin Tullin tilastoja, sillä kyselyn kohdejoukosta puuttuvat pienet yritykset, jotka ovat tyypillisiä monella kulttuurin osa-alueella. Lisäksi otospoiminta painottaa liike-elämän palveluita. Aineistonkeruun painotukset selittyvät pitkälti sillä, että palvelujen ulkomaankauppatilasto muodostaa osan Suomen maksutasetta. Tilastoa koskeva EU-asetus ohjaa kiinnostuksen kohdistumaan pikemmin tuonti- ja vientivirtojen suuruuksiin kuin yksittäisten toimialojen panoksiin. Toimialanäkökulman puuttumisen vuoksi vuosittaiset muutokset arvioiduissa osuuksissa voivat olla suuria eikä toimialakohtaisia tai -ryhmittäisiä tietoja ole mahdollista esittää.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti vuonna 2009 tutkimuksen osana luovan talouden strategista hanketta, "Fact Sheets Luovat alat" (2010), johon sisältyy arviot luovan talouden viennistä Suomessa. Tutkimuksessa on käytetty toimialajärjestöjen lukuja koskien kulttuurialojen vientiä. Sen mukaan arkkitehtuuria vietiin vuonna 2008 noin 10 miljoonalla eurolla ja digitaalisia pelejä 75 miljoonalla. Elokuvia (koko AV-alalla) 12 miljoonalla vuonna 2009, kirjallisuutta noin 0,5–0,9 miljoonalla ja kuvataidetta yhdellä miljoonalla. Markkinoinnin ja viestinnän ala on kansainvälistynyt ja alan tuotannon arvosta suoraan tai vä-

lillisesti noin 15 prosentin arvioidaan menevän vientiin. Muotoilun osalta keskimäärin 25–40 prosentin arvioidaan menevän vientiin, mutta osuus vaihtelee runsaasti.

Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvoa ja rakennetta vuosina 2011 ja 2012 on tutkittu Music Finlandin toimesta (Silvonen 2013). Vuonna 2011 musiikkivienti toi Suomeen 33,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2012 35,8 miljoonaa euroa. Vuosien 2011 ja 2012 välillä kasvua oli 8 prosenttia ja vuodesta 2010 vuoteen 2012 yhteensä 4 prosenttia.

Musiikkivienti jaetaan tutkimuksessa tavaroiden myyntiin, palveluihin ja tekijänoikeuskorvauksiin. Tavaroiden myynti oli tulonlähteistä suurin, ja sen arvo oli 21,6 miljoonaa euroa vuonna 2012 (21,1 miljoonaa vuonna 2011). Palveluiden myynti tuotti 9,1 miljoonaa euroa vuonna 2012 (vuonna 2011 6,8 miljoonaa). Tekijänoikeuskorvausten osuus oli 5,1 miljoonaa euroa vuonna 2012 (vuonna 2011 5,3 miljoonaa).

Keskeisimmät vientimarkkinat ovat Pohjoismaat (22 %), saksankielinen Eurooppa (17 %), Iso-Britannia ja Irlanti (11 %), Ranska ja Benelux (11 %) sekä Pohjois-Amerikka (9 %).

Tutkimukseen vastanneiden mukaan keskeisimmät syyt bruttovientitulojen kasvuun ovat olleet strategiset panostukset vientitoimintaan sekä osaamisen kasvaminen. Muita merkittäviä tekijöitä bruttotulojen nousun takana ovat olleet yritysten saama julkinen rahoitus sekä tuotekehitykseen tehdyt panostukset.

Tanssin tiedotuskeskus tilastoi alan toimintaa mm. koti- ja ulkomaisten esitysten määriä ja myytyjen pääsylippujen määriä. Kansainvälinen kiinnostus suomalaista tanssitaideita kohtaan kasvoi 1990 -luvulla. Suomalaisen tanssin vientiä siivitti innovatiivinen uuden teknologioiden käyttö ja tanssitaiteilijoiden tiivis yhteistyö mediataiteen ja valo- ja äänisuunnittelijoiden kanssa (Tanssissa on tulevaisuus. Tanssin visio ja strategia 2010–2020; Taiteen keskustoimikunta – Valtion tanssitaide-toimikunta, 2009).

Suomalaisen tanssin kansainvälisissä katsojaluvuissa ja esitysmäärissä on vähennystä edelliseen vuoteen. Vuonna 2012 suomalaista tanssia näki ulkomailta 37 118 katsojaa. Tämä on noin 9 prosenttia kokonaiskatsojamäärästä. Vuonna 2011 suomalaisella tanssilla oli 58 603 kansainvälistä katsojaa.

Esitysviennin merkittävä kasvattaminen ja sitä kautta vientitulojen ja työpaikkojen lisääminen katsotaan olevan mahdollista (Koivunen 2007).

Teatterin ja sirkuksen toimialojen osalta todetaan "Fact Sheet" -tutkimuksessa, että Tilas-

tokeskuksen luvuissa saattaa olla mukana useita toimintoja, jotka eivät kuulu alan ydintoimintaan lainkaan tai yhteys siihen on vain välillinen. Teatterin tiedotuskeskuksen julkaisemassa Teatteritilastot -julkaisussa tilastoidaan VOS -teattereiden lisäksi myös 400 harrastajateatterin esitys- ja katsojamäärät, mutta muu teatterin, tanssin ja sirkuksen vapaan kentän toiminta ei näy näissä tilastoissa. Lisäksi teatterin ja sirkuksen osalta talouden tunnuslukujen tarkastelu on haasteellista, sillä alaan liittyy tiiviisti taiteellinen luominen ja harrastus- ja vapaaehtoistyön määrä on alalla merkittävä. Toimialajärjestöjen mukaan VOS-teattereiden vienti vuonna 2012 oli 176 esitystä ja 28 984 katsojaa. Vuonna 2012 rahoituslain ulkopuolisten teattereiden esityksiä ulkomaille oli 342 ja katsojia 25 650. Puheteattereiden esityskerrat ja katsojamäärät ovat olleet kasvussa vuoden 2003 jälkeen.

Sirkuksessa viime vuosien taiteellinen kehitys on nostanut suomalaisen nykysirkuksen kiinnostavaksi vientituotteeksi. Nykysirkus onkin hyvin kansainvälinen taidemuoto. Vuonna 2012 kolmeitoista suomalaista sirkusyritystä teki vierailuja 22 maahan; 16 Euroopan maahan sekä Israeliin, Koreaan, Uuteen Seelantiin, USA:han ja Kanadaan. Esityskertoja oli yhteensä 481 ja katsojia 151 695.

Kansainvälisesti tunnetuimpia nykysirkusryhmiä on Circo Aereo, jolla oli 217 esitystä ulkomailta vuonna 2012 ja niissä kävi 45 358 katsojaa, Race Horse Company (46 esitystä ja 20 268 katsojaa), (Sirkuksen tiedotuskeskuksen tilastot vuodelta 2012).

AV-vientijärjestö Favex on tehnyt selvityksiä kansainvälisistä rahavirroista Suomen audiovisuaaliselle alalle vuodesta 2009 alkaen. Suomalainen AV-alan vienti koostuu sekä ulkomaisesta rahoituksesta että ulkomailta saaduista tuloista. Tutkimuksessa kerättyjen yritysten tiedoista yhteenlaskettu kansainvälisten tulojen ja rahoituksen summa oli noin 27,3 miljoonaa euroa vuonna 2012. Vastaava summa vuonna 2011 oli 44 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 noin 36 miljoonaa euroa ja vuonna 2009 12 miljoonaa euroa. Suurin rahoituksen ja tulojen lähde AV-alalle oli vuonna 2012 elokuvien yksityiset investoinnit (8,6 miljoonaa euroa). Toiseksi suurin lähde oli elokuvien julkinen tuki ulkomailta (5,9 miljoonaa euroa), joka käsittää myös tuotantokustannukset. Muut lähteet ovat kansainväliset levitystulot 83,4 miljoonaa euroa, palvelumyynnit ulkomaalaisille (2,9 miljoonaa euroa), ennakkomyynnit ulkomaille (1,8 miljoonaa euroa) sekä draamaohjelmien ja optioiden myynnit ja formaattien ja TV sarjojen myynnit (1,3 miljoonaa euroa). (Theman 2013).

Tekijänoikeusjärjestelmä

Suomessa on kuusi tekijänoikeusjärjestöä; Gramex, Kopiosto, Kuvasto, Sanasto, Teosto ja Tuotos. Vuonna 2012 ne keräsivät korvauksia yhteensä yli 107 miljoonaa euroa, joista 91 prosenttia tuli kotimaasta. Keräämänsä rahat järjestöt jakavat edustamilleen korvauksensaajille sekä kotimaisen kulttuurin edistämiseen. Vuonna 2012 eteenpäin tilitettiin 86 miljoonaa euroa, mikä on noin 80 prosenttia kerätyistä korvauksista. Eniten korvauksia keräsivät ja tilittivät Teosto, Kopiosto ja Gramex. Teosto valvoo musiikin oikeuksia, Kopioston kohteena ovat muun muassa teosten valokopiointi ja televisio-ohjelmien lähettäminen (Taulukko 12.8).

Vuodesta 1984 lähtien peritty hyvitysmaksu on yksi suurimmista tekijänoikeusvarojen lähteistä. Se kohdistuu tuotteisiin, joita käytetään merkittävässä määrin tekijänoikeuden suojaaman aineiston kopiointiin lain sallimaan yksityiscen käyttöön. Tyhjästä tallennusvälineistä (ääni- ja kuvanauhoista sekä digitaalisista tallennuslaitteista ja -laitteista) kerätään niiden kapasiteettiin perustuva maksu, jonka käytännössä suorittavat tallennuslaitteiden maahantuojat tai valmistajat. Valtioneuvosto päättää vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön esittelystä siitä, mitä laitteita hyvitysmaksun piiriin kuuluu. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää, kuinka suurina eri tallennuslaitteiden korvaukset ovat ja kuinka kerätyt rahat jaetaan edelleen oikeudenhaltijoita edustaville järjestöille. Hyvitysmaksu lisätään tällä hetkellä Suomessa myytyjen cd- ja dvd-aihioiden, ulkoisten kiintolevyjen, kovalevyllisten digiboksien sekä mp3- ja videosoitinien hintoihin. Korvausten keruuta hallinnoi Teosto.

Teoston vuodelta 2012 keräämien hyvitysmaksujen summa oli yli 55 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 se tilitti suorina korvauksina oikeudenomistajille lähes 4,7 miljoonaa euroa. Kopiosto keräsi 27 miljoonaa euroa, Gramex yli 19 miljoonaa ja Tuotos lähes 1,4 miljoonaa euroa. Sanasto keräsi yli 3,3 miljoonaa euroa ja Kuvasto lähes 489 000 euroa.

Loput hyvitysmaksun tuotosta, lähes 6 miljoonaa euroa, jaettiin tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin. Siitä eniten, vähän yli 1,2 miljoonaa euroa, sai jaettavakseen Audiovisuaalisen viestintäkulttuurin edistämiskeskus AVEK, joka tukee elokuva-, video- ja televisio-kulttuuria. AVEK:in summa nousi hieman edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2013 se sai lähes 1,5 miljoonaa euroa. Seuraavaksi eniten, noin 0,6 miljoonaa euroa, sai Esittävän säveltaiteen edistämiskeskus ESEK, joka tukee suomalaista äänitetuotantoa ja elä-

vää musiikkia. Vuonna 2013 tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin jaettiin noin 6,5 miljoonaa euroa. (Taulukko 12.9).

Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK jakoi toimintakaudella 2012/13 yhteensä yli 1 miljoonaa euroa (Taulukko 12.10). Tästä suurin osa, 822 000 euroa, jaettiin lyhyt- ja dokumenttielokuville, mediataiteelle ja multimedialle sekä käsikirjoittamiselle. Koulutustuksiin se panosti 87 000 euroa ja kulttuurivientitukiin 58 000 euroa.

Tekijänoikeusperusteisten korvausten joukkoon on astunut lainauskorvaus, jota maksetaan yleisistä kirjastoista tehtyjen lainojen perusteella. Se toteuttaa EU:n vuokraus- ja lainausdirektiiviä. Korvaus on tekijäkohtainen. Kulttuurin tekijä saa korvauksen, kun hänen teoksiaan – esimerkiksi kirjoja, nuotteja tai äänitteitä – lainataan yleisölle kirjastoista. Lainauskorvaus koskee lähinnä kirjailijoita, kääntäjiä, toimittajia, kuvantekijöitä ja musiikintekijöitä. Se maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön varoista. Sitä tilittää Sanasto, Teosto ja Kopiosto. Korvaus pohjautuu yleisten kirjastojen lainaustilastoihin. Kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry maksoi ensimmäiset lainauskorvaukset vuonna 2010. Vajaat 900 tekijää sai lainauskorvauksia runsaat 225 000 euroa. Vuonna 2012 määrärahan suuruus oli noin 3,6 miljoonaa euroa josta 75 prosenttia tilitettiin tekijöille. Vuonna 2013 määräraha oli yli 3,8 miljoonaa euroa josta tekijöille tilitettiin runsaat 78 prosenttia. Kopiosto maksoi lainauskorvauksia vuonna 2013 740 000 euroa. Korvauksia maksettiin kuvataiteellisten teosten ja valokuvateosten tekijöille. Suurimpien korvausten saajia olivat suosittujen lastenkirjojen kuvittajat. Myös Teosto maksoi vuonna 2010 ensi kertaa lainauskorvauksia. Musiikin tekijät saivat lainauskorvauksia kaikkiaan 830 000 euroa. Korvauksia maksettiin taannehtivasti vuodesta 2007 lähtien. Vuonna 2012 Teosto keräsi lainauskorvauksia yli 335 000 euroa. Tästä hallitus ehdotti jaettavaksi tekijöille lähes 302 000 euroa.

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin asetti 3.3.2011 selvitysmiehen selvittämään, mikä vaihtoehtoinen järjestely nykyiselle laitemaksuun perustuvalla hyvitysmaksujärjestelmälle olisi taroituksenmukaisin ottaen huomioon tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeuden kohtuulliseen korvaukseen laillisesta yksityisestä kopiointista, kuluttajien oikeudet intressit sekä mahdollisuudet kehittää sähköistä kaupankäyntiä. Tekijänoikeuslain (404/1961) 12 § mukaan jokainen saa valmistaa julkistetusta teoksesta muutama kappaleen yksityistä käyttöä varten. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on kevästä 2012

ollut käynnissä yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän uudistustyö. Uudistuksen tavoitteena on turvata entistä paremmin luovan alan toiminnan taloudellisia edellytyksiä nopean teknologisen kehityksen olosuhteissa. Ratkaisuvaihtoehdot punnitaan ja päätös ratkaisun suunnasta tehdään kuluvan vuoden aikana. (Hyvitysmaksujärjestelmän vaihtoehtoinen järjestely 2011.)

Tilastolähteet

Kulttuurin toimialojen bruttokansantuotetta koskevat laskelmat perustuvat pääosin Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukujen perusaineistoon vuosilta 1995–2008. Tiedot on tuotettu yhteistyössä opetusministeriön kanssa toteutetussa Kulttuurin satelliittilinjoitus -hankkeessa (2008).

Kulttuuriyrityksiä koskevat tiedot on saatu Tilastokeskuksen ylläpitämästä yritys- ja toimipaikkarekisteristä, joka sisältää lähes kaikki suomalaiset liikeyritykset. Rekisteristä on saatavissa vuosittain tiedot toimialoittain mm. liikeyritysten ja toimipaikkojen sekä henkilöstön määrästä ja liikevaihdosta. Kulttuuriyritykset voidaan poimia aineistosta toimialan perusteella. Yrityksen toimialaksi määräytyy yleensä sen toimipaikan toimiala, jossa tilikauden arvonlisäys on suurin. Toimipaikkakohtaisessa tarkastelussa näkyvät myös yritysten sivutoimialat. Tässä julkaisussa käytetään vuoden 2008 toimialaluokitusta yritystiedoissa. Niissä taulukoissa, joissa tarkastellaan myös aiempia vuosia, on käytetty 2002 toimialaluokitusta, kun 2008 toimialaluokitusta ei ole mahdollista viedä taaksepäin.

Kulttuurihyödykkeiden tuontia ja vientiä koskevat tiedot saadaan Tullin ulkomaankauppatilastoista. Tuoteluokituksena käsillä olevan julkaisun taulukoissa on käytetty Euroopan Yhteisöjen tuoteluokitusta CN (Combined Nomenclature), jota uudistetaan vuosittain. Tulli avasi vuonna 2008 Internetissä maksuttoman Uljas-tilastotietokannan, josta voidaan poimia maittaisia tuonti- ja vientitilastoja useilla erilaisilla tuoteluokituksilla (www.uljas.tulli.fi).

Palveluiden viennistä ja tuonnista tietoja tarjoaa Tilastokeskuksen palvelujen ulkomaankauppatilasto. Tilastotietoja julkaistaan Tilastokeskuksen Internet-sivuilla sekä Tilastokeskuksen Yritysten kansainvälistyminen -julkaisussa.

Eräiden kulttuurin osa-alueiden viennistä ja tuonnista on saatavilla erillisselvityksiä. Esimerkiksi Music Finland teettää vuosittain selvityksen musiikkialan viennistä (Silvonen Janne (2013). Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja

rakenne 2011–2012. Music Finland – Tunnuslukuja ja tutkimuksia 5, lokakuu 2013) (ks. Musiikki-luvun taulukko 5.18). Samoin Graafinen Teollisuus ry. laatii vuosittain raportin alan viennistä ja tuonnista; näitä lukuja julkaistaan säännöllisesti Tilastokeskuksen joukkoviestintätilastoissa.

Tiedot tekijänoikeuskorvauksista on kerätty suoraan tekijänoikeuksia valvovilta järjestöiltä. Tekijänoikeusalojen kansantaloudellista merkitystä on viime vuosina arvioitu Turun kauppakorkeakoulun Mediaryhmän tekemissä selvityksissä.

Muut lähteet

Hyvitysmaksujärjestelmän vaihtoehtoinen järjestely. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:21.

Kohvakka, Rauli (2004). Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialojen yritysten palveluvienti Tilastokeskuksen palvelujen ulkomaankauppa-kyselyn mukaan. Muistio 6.5.2004.

Koivunen, Hannele (2007). Onko kulttuurilla vientiä? On! Opetusministeriön julkaisuja 2007:9. Helsinki: Opetusministeriö.

Kulttuurin satelliittitilinpito (2008). Pilottiprojektin loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2008:20. Helsinki.

Kulttuurivienti näkyy, uudistaa ja vaikuttaa; Suomen kulttuurivienin kehittämissuunnitelman 2007–2011 loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2011:20.

Sainio, Marita (2009). Suomalaisten elokuvien kansainvälistyminen. Liiketaloustiede, kansainvälisen liiketoiminnan pro gradu tutkielma. Turun kauppakorkeakoulu.

Sirkuksen tiedotuskeskuksen tilastot vuodelta 2012.

Tanssissa on tulevaisuus (2009). Taiteen keskus-toimikunta – Valtion tanssitaide-toimikunta. Tanssin visio ja strategia 2010–2020.

Tanssissa on tulevaisuus. Tanssin visio ja strategia 2010–2020; Taiteen keskus-toimikunta – Valtion tanssitaide-toimikunta, 2009.

Theman, Petra (2013). Kansainväliset rahavirrat Suomen audiovisuaaliselle alalle vuonna 2012. Favex:in verkkojulkaisuja 2013.

Taulukot – Tables

12.1	Kulttuurin bruttoarvonlisäys toimialoittain 2008–2011 <i>Gross value added of culture by industry 2008–2011</i>	224
12.2	Kuluttajahintaindeksin 1995=100 pisteluvut kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluille 1995–2012 <i>The consumer price index 1995=100 index numbers for cultural and recreational services 1995–2012</i> ..	226
12.3	Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialojen yritykset toimialoittain 2012 <i>Culture and media enterprises by industry 2012</i>	227
12.4	Kulttuurin ja joukkoviestinnän yritysten toimipaikat maakunnittain 2012 <i>Establishments of culture and media enterprises by region 2012</i>	229
12.5	Kulttuurihyödykkeiden tuonti ja vienti 1995–2012 <i>Imports and exports of cultural goods 1995–2012</i>	229
12.6	Kulttuurihyödykkeiden tuonti ja vienti 2012 <i>Imports and exports of cultural goods 2012</i>	230
12.7	Taide- ja antiikkiesineiden tuonti ja vienti 2000–2012 <i>Imports and exports of works of art and antiques 2000–2012</i>	232
12.8	Tekijänoikeusjärjestöjen keräämät ja tilittämät tekijänoikeuskorvaukset 2012 <i>Royalties collected and disbursed by copyright societies 2012</i>	232
12.9	Hyvitysmaksun tuotto ja käyttö 2003–2013 <i>Revenues from private copying remunerations and their allocation 2003–2013</i>	233
12.10	Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEKin tukitoiminta 2000/01–2012/13 <i>Grants and subsidies from the Promotion Centre for Audiovisual Culture in Finland (AVEK) 2000/01–2012/13</i>	233

12.1 Kulttuurin bruttoarvonlisäys toimialoittain 2008–2011*
12.1 Gross value added of culture by industry 2008–2011*

Toimialaryhmä – Industry group	2008	2009	2010	2011
Bruttoarvonlisäys, yhteensä (milj. euroa) – Gross value added, total (EUR million)	162 525	149 895	155 560	162 600
– Josta kulttuuri (milj. euroa) – Of which culture (EUR million)	6 072	5 702	5 309	5 376
– Kulttuuri (%) – Culture (%)	3,74	3,80	3,41	3,31
	Arvonlisäys, milj. euroa – Value added, EUR million			
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta ¹⁾ – Artistic, theatre and concert activities ¹⁾	508	526	480	471
Kirjastot, arkistot ja museot yms. ²⁾ – Libraries, archives, museums, etc. ²⁾	289	292	296	310
Taide- ja antiikkiliikkeet ³⁾ – Art and antique shops ³⁾	11	7	6	8
Kirjojen kustantaminen ja kauppa ⁴⁾ – Production and distribution of books ⁴⁾	308	353	354	344
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot ⁵⁾ – Newspapers, periodicals and news agencies ⁵⁾	1 199	1 072	975	990
Elokuvien ja videoiden tuotanto, jakelu ja esittäminen sekä tietokonepelit ⁶⁾ – Production and distribution of motion pictures and videos, computer games ⁶⁾	270	258	284	291
Soitinten valmistus ja kauppa ⁷⁾ – Manufacture and sale of musical instruments ⁷⁾	13	12	13	13
Äänitteet ⁸⁾ – Sound recordings ⁸⁾	47	43	54	54
Radio ja televisio ⁹⁾ – Radio and television ⁹⁾	493	479	492	519
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta ¹⁰⁾ – Printing and related activities ¹⁰⁾	703	592	511	461
Mainonta ¹¹⁾ – Advertising ¹¹⁾	583	550	586	596
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu ¹²⁾ – Architectural and industrial design ¹²⁾	388	336	305	319
Valokuvaus ¹³⁾ – Photography ¹³⁾	144	111	96	76
Huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys ¹⁴⁾ – Amusement parks, games and other entertainment and recreation ¹⁴⁾	531	460	405	447
Viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa ¹⁵⁾ – Manufacture and sale of entertainment electronics ¹⁵⁾	138	166	97	112
Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta ¹⁶⁾ – Cultural events and related activities ¹⁶⁾	257	243	166	169
Kulttuurihallinto ja koulutus ¹⁷⁾ – Cultural administration and education ¹⁷⁾	192	202	199	207

* Toimialaluokitus 2008:n mukaan. – According to the Standard Industrial Classification 2008.

1) Taiteilijatoiminta – Artistic creation (92311), Näyttämö- ja konserttitoiminta – Theatre and concert activities (92312).

2) Kirjastot ja arkistot – Library and archives activities (91010), Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelu – Museums, exhibitions and preservation of historical sites and buildings (91020), Kasvitieteelliset puutarhat jne. – Botanical and zoological gardens and nature reserves activities (91040).

3) Taideliikkeet – Retail sale of art; art gallery activities (47781), Antiikkiliikkeet – Antique shops (47791).

4) Kirjansidonta ja viimeistely – Bookbinding and finishing (18120 & 18140), Kirjatukkukauppa – Wholesale of books (46492), Kirjojen vähittäiskauppa – Retail sale of books (47610), Antikvariaattikauppa – Second-hand bookshops (47792), Kirjojen postimyyni ja verkkokauppa – Retail sale of books via mail order houses and net commerce (47911).

5) Sanomalehtien kustantaminen – Publishing of newspapers (58130), Aikakauslehtien kustantaminen – Publishing of journals and periodicals (58142), Muu kustannustoiminta – Other publishing (2215), Sanomalehtien painaminen – Printing of newspapers (18110), Aikakausjulkaisujen vähittäiskauppa, lehtioskot – Retail sale of journals and periodicals, newspaper kiosks (47622), Uutistoimistot – News agency activities (63910).

6) Kuvatallenteiden jäljentäminen – Reproduction of video recording (2232), Videofilmin vuokraus – Renting of videotapes (59130 & 77220), Elokuvien ja videoiden tuotanto – Motion picture and video production (59110), Elokuvien ja videoiden levitys – Motion picture and video distribution (59130), Elokuvien esittäminen – Motion picture projection (59140).

7) Soitinten valmistus – Manufacture of musical instruments (32200), Musiikkitarvikkeiden tukkukauppa – Wholesale of musical instruments and supplies (46494), Soitinten ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa – Retail sale of musical equipment and supplies (47595).

8) Äänitallenteiden kustantaminen – Publishing of sound recordings (59200), Äänitallenteiden jäljentäminen – Reproduction of sound recording (2231).

9) Ohjelmansiirtopalvelut – Data transmission services (61100, 61200 & 61300), Radio- ja televisio-toiminta – Radio and television activities (922).

12.1 Jatkuu *

12.1 Cont. *

Toimialaryhmä – Industry group	2008	2009	2010	2011
Osuus kulttuurin arvonlisäyksestä (%) – Share of value added of culture (%)				
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta ¹¹⁾ – Artistic, theatre and concert activities ¹¹⁾	8,4	9,2	9,0	8,8
Kirjastot, arkistot ja museot yms. ²⁾ – Libraries, archives, museums, etc. ²⁾	4,8	5,1	5,6	5,8
Taide- ja antiikkiliikkeet ³⁾ – Art and antique shops ³⁾	0,2	0,1	0,1	0,1
Kirjojen kustantaminen ja kauppa ⁴⁾ – Production and distribution of books ⁴⁾	5,1	6,2	6,7	6,4
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot ⁵⁾ – Newspapers, periodicals and news agencies ⁵⁾	19,7	18,8	18,4	18,4
Elokuvien ja videoiden tuotanto, jakelu ja esittäminen ⁶⁾ – Production and distribution of motion pictures and videos ⁶⁾	4,4	4,5	5,3	5,4
Soitinten valmistus ja kauppa ⁷⁾ – Manufacture and sale of musical instruments ⁷⁾	0,2	0,2	0,2	0,2
Äänitteet ⁸⁾ – Sound recordings ⁸⁾	0,8	0,8	1,0	1,0
Radio ja televisio ⁹⁾ – Radio and television ⁹⁾	8,1	8,4	9,3	9,6
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta ¹⁰⁾ – Printing and related activities ¹⁰⁾	11,6	10,4	9,6	8,6
Mainonta ¹¹⁾ – Advertising ¹¹⁾	9,6	9,6	11,0	11,1
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu ¹²⁾ – Architectural and industrial design ¹²⁾	6,4	5,9	5,7	5,9
Valokuvaus ¹³⁾ – Photography ¹³⁾	2,4	1,9	1,8	1,4
Huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys ¹⁴⁾ – Amusement parks, games and other entertainment and recreation ¹⁴⁾	8,7	8,1	7,6	8,3
Viihde-elektronikan valmistus ja kauppa ¹⁵⁾ – Manufacture and sale of entertainment electronics ¹⁵⁾	2,3	2,9	1,8	2,1
Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta ¹⁶⁾ – Cultural events and related activities ¹⁶⁾	4,2	4,3	3,1	3,1
Kulttuurihallinto ja koulutus ¹⁷⁾ – Cultural administration and education ¹⁷⁾	3,2	3,5	3,8	3,9

10) Muu painaminen – Printing n.e.c. (2222), Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut – Pre-press and pre-publication activities (18130), Muu painamiseen liittyvä toiminta – Ancillary operations activities related to printing (2225).

11) Mainostoimistot – Advertising agency activities (73111), Suora- ja ulkomainonta – Direct and outdoor advertising activities (73112), Muu mainospalvelu – Other advertising activities (74409).

12) Arkkitehtipalvelu – Architectural activities (71110), Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu – Industrial design (74109).

13) Valokuvausvälineiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa – Wholesale of photographic equipment and supplies (46433), Valokuvaustarvikkeiden ja -välineiden vähittäiskauppa – Retail sale of photographic equipment and supplies (47782), Valokuvaamot – Photographic studios (74201), Valokuvien kehittäminen valokuvauslaboratorioissa – Photographic laboratory activities (74202).

14) Pelien ja leikkikalujen valmistus – Manufacture of games and toys (32400), Lelujen ja pelien tukkukauppa – Wholesale of toys and games (46496), Huvipuistot – Fair and amusement park activities (93210).

15) Televisioiden ja radioiden, äänen- ja kuvantallennus- ja -toistolaitteiden valmistus – Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods (26400), Viihde-elektronikan tukkukauppa – Wholesale of home entertainment electronics (46432), Viihde-elektronikan vähittäiskauppa – Retail sale of home entertainment electronics (47430).

16) Messujen ja kongressien järjestäminen – Trade fair and product demonstration activities (82300) (osin – partially), Muu liike-elämää palveleva toiminta – Other business activities n.e.c. (74879) (osin – partially), Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut – Operation of arts facilities (9232).

17) Julkinen yleishallinto – General (overall) public service activities (84110) (osin – partially), Opetuksen ja kulttuuriasiain hallinto – Administration of education and cultural services (84121) (osin – partially), Korkeakoulu – Higher education (85420) (osin – partially).

Lähteet – Sources:

Kulttuurin satelliittitilinpito. Opetusministeriön julkaisuja 2008: 20. – Culture Satellite Accounts. Publication of the Ministry of Education, Finland 2009:13.

Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito. – Statistics Finland, National Accounts.

12.2 Kuluttajahintaindeksin 1995=100 pisteluvut kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluille 1995–2012

12.2 The consumer price index 1995=100 index numbers for cultural and recreational services 1995–2012

Hyödyke – Item	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut ¹⁾ – Cultural and recreational services ¹⁾	100,0	104,1	105,3	106,1	109,0	111,2	114,4	119,1	121,6	127,5	130,2	132,6	135,1	140,5	145,1	148,6	152,3	156,1
Huvipuistot – Amusement parks	100,0	105,0	108,0	110,8	114,2	121,0	125,3	130,6	134,3	138,6	142,7	149,7	159,9	175,1	188,9	195,0	208,5	219,4
Huvitilaisuudet – Entertainment events	100,0	99,8	100,6	103,8	102,1	96,7	86,5	99,8	101,1	101,6	97,3	94,1	96,0	104,6	108,6	114,7	120,8	119,4
Jalkapallo-ottelu – Football match	100,0	99,6	101,3	99,6	97,3	103,5	109,2	112,6	116,7	117,0	120,1	117,6	120,3	123,7	132,1	136,3	140,4	148,8
Jääkiekko-ottelu – Ice hockey match	100,0	104,1	108,3	107,9	116,4	122,1	124,4	132,8	135,5	145,3	155,7	150,2	162,8	171,4	182,0	190,5	200,5	212,1
Keilatulunti – Bowling hour	100,0	103,1	105,5	110,7	119,4	123,1	125,1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Sulkapallotunti – Badminton hour	100,0	99,9	102,0	97,7	98,5	100,0	101,2	106,6	111,2	114,4	116,2	116,4	121,0	124,4	130,8	132,1	137,1	139,5
Pesäpallo-ottelu – Baseball match	100,0	104,1	108,3	104,1	104,0	101,8	101,0	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kuntosali ²⁾ – Fitness centre ²⁾	100,0	99,8	101,8	102,4	102,6	105,8	113,5	119,5	124,8	138,0	140,1	147,2	150,3	161,4	166,3	167,8	173,0	175,9
Aerobictunti – Aerobic hour	100,0	99,8	101,7	101,8	102,2	105,7	112,6	123,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Uimahallimaksu – Swimming hall	100,0	101,9	109,9	114,3	121,4	124,0	128,5	140,2	144,6	149,0	151,7	156,5	158,4	163,6	166,2	174,7	176,1	184,1
Musiikki- ja taideleirit – Music and art camps	100,0	103,0	105,4	109,1	111,3	113,3	115,7	121,0	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Elokuvalippu – Cinema ticket	100,0	98,9	100,3	100,9	102,0	102,1	110,8	112,0	115,7	119,3	121,0	121,6	122,5	122,2	128,1	132,6	138,9	143,4
Teatterilippu – Theatre ticket	100,0	105,1	108,9	114,3	120,4	124,3	131,8	141,5	147,9	154,8	164,7	172,3	182,4	192,3	202,7	208,1	216,4	224,8
Televisiolupa – TV-licence	100,0	99,6	99,6	101,7	101,9	107,6	113,3	113,3	113,3	128,1	133,1	137,8	142,9	147,8	153,9	158,5	168,1	168,1
Kokonaisindeksi – Overall index	100,0	100,6	101,8	103,2	104,4	108,0	110,8	112,5	113,5	113,7	114,7	116,7	119,6	124,4	124,5	126,0	130,3	134,0

1) Kuluttajahintaindeksin luokitus. – Consumer price index classification.

2) 2005–2012 kuntokeskusmaksu. – 2005–2012 so called fitness centre fee.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, kuluttajahintaindeksi – Statistics Finland, consumer price index

12.3 Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialojen yritykset toimialoittain 2012

12.3 Culture and media enterprises by industry 2012

Toimiala ¹⁾ – Industry ¹⁾	Yrityksiä ²⁾ – Enterprises ²⁾	Henkilöstö – Staff	Liikevaihto – Turnover		Palkat – Wages and salaries	
			1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000
Kaikki Suomen yritykset 2012 – All enterprises in Finland 2012	322 184	1 474 520	394 948 731	53 591 833		
– Josta kulttuuri ja joukkoviestintä ⁴⁾ – Of which culture and the media ⁴⁾	17 189	58 792	12 797 377	2 283 894		
– Kulttuuri ja joukkoviestintä (%) ⁴⁾ – Culture and the media (%) ⁴⁾	5,3	4,0	3,2	4,3		
Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta – Artistic, theatre and concert activities	2 967	2 855	289 579	57 275		
Esittävät taiteet – Performing arts (90010)	1 075	1 020	98 283	15 586		
Esittäviä taiteita palveleva toiminta – Support activities to performing arts (90020)	459	751	99 432	26 525		
Taiteellinen luominen – Artistic creation (90030)	1 423	894	67 595	7 494		
Taidelaitosten toiminta – Operation of arts facilities (90040)	10	190	24 269	7 670		
Kirjastot, arkistot ja museot yms. – Libraries, archives, museums, etc.	49	181	14 932	4 578		
Kirjastojen ja arkistojen toiminta – Library and archives activities (91010)	9	17	–	439		
Museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelu – Museums, exhibitions and preservation of historical sites and buildings (91020)	26	76	6 315	1 879		
Kasvitieteelliset puutarhat jne. – Botanical and zoological gardens and nature reserves activities (91040)	14	88	8 617	2 260		
Taide- ja antiikkiliikkeet – Art and antique shops	351	249	39 903	3 870		
Taideliikkeet – Retail sale of art; art gallery activities (47781)	209	155	20 022	2 452		
Antiikkiliikkeet – Antique shops (47791)	142	94	19 881	1 418		
Kirjojen kustantaminen ja kauppa – Production and distribution of books	716	2 959	663 687	111 210		
Kirjojen kustantaminen – Publishing of books (58110)	284	1 479	338 799	69 231		
Sidonta ja siihen liittyvät palvelut – Binding and related services (18140)	38	106	7 680	3 055		
Kirjatukkukauppa – Wholesale of books (46492)	25	300	112 827	10 852		
Kirjojen vähittäiskauppa – Retail sale of books (47610)	201	958	190 346	26 647		
Antikvariaattikauppa – Second-hand bookshops (47792)	134	102	9 943	1 115		
Kirjojen, musiikki- ja videotallenteiden postimyyni ja verkkokauppa – Retail sale of books, music and video recordings via mail order houses and net commerce (47911)	34	14	4 092	310		
Sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot – Newspapers, periodicals and news agencies	741	12 872	2 351 399	600 807		
Sanomalehtien kustantaminen – Publishing of newspapers (58130)	179	6 782	1 209 823	325 581		
Aikakauslehtien kustantaminen – Publishing of journals and periodicals (58142)	209	3 402	654 929	157 901		
Sanomalehtien painaminen – Printing of newspapers (18110)	16	847	191 594	37 281		
Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa – Retail sale of journals and periodicals (47622)	23	25	6 549	352		
Muu kustannustoiminta – Other publishing (5819)	190	580	111 973	23 719		
Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen – Publishing of local papers and periodicals (58141)	79	943	150 104	42 213		
Uutistoimistot – News agency activities (6391)	45	293	26 427	13 760		
Muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta – Printing and related activities	899	8 089	1 258 925	302 827		
Muu painaminen (1812) – Printing n.e.c.	713	7 330	1 180 044	276 109		
Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut – Pre-press and pre-media services (1813)	186	759	78 881	26 718		
Elokuvien ja videoiden tuotanto, jakelu ja esittäminen – Production and distribution of motion pictures and videos	1 025	3 313	529 416	115 408		
Tietokonepelien kustantaminen – Publishing of computer games (58210)	15	157	15 842	6 526		
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto – Motion picture, video and television programme production activities (5911)	795	1 919	238 269	71 733		
Elokuvien, video- ja televisio-ohjelmien jälkituotanto – Motion picture, video and television programme post-production activities (5912)	73	231	22 225	8 210		
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys – Motion picture, video and television programme distribution activities (5913)	32	128	115 290	7 290		
Videofilmiin vuokraus – Renting of video tapes and disks (7722)	46	434	38 779	8 844		
Elokuvien esittäminen – Motion picture projection activities (5914)	64	444	99 011	12 805		
Äänitteet – Sound recordings	812	742	123 317	22 478		
Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto – Reproduction of recorded media (18200)	137	81	12 589	2 137		
Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa – Retail sale of music and video recordings in specialised stores (4763)	60	109	14 670	2 655		
Äänitysstudiot; äänitteiden ja musiikin kustantaminen – Sound recording and music publishing activities (59200)	615	552	96 058	17 686		

12.3 Jatkuu
 12.3 Cont.

Toimiala ¹⁾ – Industry ¹⁾	Yrityksiä ²⁾ – Enterprises ²⁾	Henkilöstö – Staff	Liikevaihto – Turnover		Palkat – Wages and salaries	
			1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000	1 000 € – EUR 1,000
Radio ja televisio – <i>Radio and television</i>	68	4 826	1 021 990	257 928		
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen – <i>Radio broadcasting (60100)</i>	44	366	59 244	18 440		
Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. maksulliset tv-kanavat) (60201) – <i>Television programming and broadcasting activities (excl. pay television channels) (60201)</i>	16	4 376	826 765	234 480		
Maksulliset tv-kanavat – <i>Pay-television channels (60202)</i>	8	84	135 981	5 008		
Mainonta – Advertising	3 359	7 955	1 645 578	332 980		
Mainostoimistot – <i>Advertising agency activities (73111)</i>	2 622	5 750	1 297 189	238 751		
Suora- ja ulkomainonta – <i>Direct and outdoor advertising activities (73112)</i>	312	1 195	219 386	60 397		
Muu mainospalvelu – <i>Other advertising activities (73119)</i>	298	721	92 558	23 341		
Mainostilan vuokraus ja myynti – <i>Media representation (7312)</i>	127	289	36 445	10 491		
Arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu – Architectural and industrial design	3 484	5 464	538 367	179 625		
Arkkitehtipalvelu – <i>Architectural activities (71110)</i>	1 526	3 674	359 056	142 830		
Graafinen muotoilu – <i>Graphic design activities (74101)</i>	644	558	40 783	9 222		
Sisustus suunnittelu – <i>Interior design activities (74102)</i>	807	629	77 781	11 336		
Teollinen muotoilu ym. – <i>Industrial design activities (74109)</i>	507	603	60 747	16 237		
Valokuvaus – Photography ³⁾	1 328	1 710	296 526	39 038		
Valokuvausvälineiden ja -tarvikkeiden tukkukauppa – <i>Wholesale of photographic equipment and supplies (46433)</i>	36	111	94 518	4 394		
Valokuvausalan vähittäiskauppa – <i>Retail sale of photographic equipment; photography services (47782)</i>	181	436	83 685	10 323		
Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta – <i>Photographic studio and other photographic activities (74201)</i>	1 098	1 145	116 295	23 823		
Valokuvien kehittäminen – <i>Photographic laboratory activities (74202)</i>	13	18	2 028	498		
Soitinten valmistus ja kauppa – Manufacture and sale of musical instruments	265	451	94 259	12 660		
Soitinten valmistus – <i>Manufacture of musical instruments (32200)</i>	80	103	7 931	1 988		
Musiikkitarvikkeiden tukkukauppa – <i>Wholesale of musical instruments and supplies (46494)</i>	34	64	21 344	2 907		
Soittimien ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa – <i>Retail sale of musical equipment and supplies (47595)</i>	151	284	64 984	7 765		
Huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys ⁴⁾ – Amusement parks, games and other entertainment and recreation ⁴⁾	759	4 837	3 012 309	158 990		
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelu – <i>Gambling and betting activities (92)</i>	32	2 159	2 578 361	91 294		
Pelien ja leikkikalujen valmistus – <i>Manufacture of games and toys (32400)</i>	44	96	11 144	2 545		
Lelujen ja pelien tukkukauppa – <i>Wholesale of toys and games (46496)</i>	58	207	154 224	9 656		
Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa – <i>Retail sale of games and toys in specialised stores (4765)</i>	110	380	60 348	7 020		
Huvi- ja teemapuistojen toiminta – <i>Activities of amusement parks and theme parks (93210)</i>	39	737	66 983	17 238		
Muu huvi- ja virkistystoiminta – <i>Other amusement and recreation activities (9329)</i>	476	1 258	141 249	31 237		
Viihde-elektroniikan valmistus ja kauppa – Manufacture and sale of entertainment electronics	366	2 289	917 190	84 220		
Viihde-elektroniikan valmistus – <i>Manufacture of consumer electronics (264)</i>	22	143	21 938	5 069		
Viihde-elektroniikan tukkukauppa – <i>Wholesale of radio and television goods (46432)</i>	144	569	223 762	25 204		
Viihde-elektroniikan vähittäiskauppa – <i>Retail sale of audio and video equipment in specialised stores (47430)</i>	200	1 577	671 490	53 947		
Kulttuuri ja joukkoviestintä 2009 ⁴⁾ – Culture and the media 2009 ⁴⁾	16 640	62 701	12 631 951	2 210 255		
Kulttuuri ja joukkoviestintä 2010 ⁴⁾ – <i>Culture and the media 2010 ⁴⁾</i>	16 685	60 207	12 788 177	2 220 416		
Kulttuuri ja joukkoviestintä 2011 ⁴⁾ – <i>Culture and the media 2011 ⁴⁾</i>	17 035	60 480	12 970 860	2 278 613		

1) Tilastokeskuksen vuoden 2008 toimialaluokitus (TOL2008). – The 2008 classification of industries of Statistics Finland (TOL2008).

2) Yritys voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Voitoa tavoittelemattomia yhteisöjä ei lueta yrityksiin. Taulukko sisältää yritykset, joiden toiminta-aika tilastovuonna ylitti 6 kk ja jotka työllistivät yli 0,5 henkilöä tai joiden liikevaihto oli vähintään 9 187 euroa. – An enterprise is a natural person or a legal person. Non-profit institutions are not included in enterprises. The table describes enterprises which operated more than six months in the statistical year and employed more than half a person or their turnover exceeded EUR 9,187.

3) Optiikka- ja valokuvausvälineiden valmistus (33400) jätetty pois, koska se sisältää pääasiassa optiikkaa. – Manufacture of optical instruments and photographic equipment (33400) not included, because it consists mainly of optics.

4) Korjatut luvut 3.12.2013. – Corrected data as of 3 December, 2013.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri – Statistics Finland, Business Register

12.4 Kulttuurin ja joukkoviestinnän yritysten toimipaikat maakunnittain 2012*

12.4 Establishments of culture and media enterprises by region 2012*

Maakunta – Region	Toimipaikkoja – Establishments	Henkilöstö – Staff	Aputoimipaikkoja ¹⁾ – Ancillary establishments ¹⁾	Aputoimipaikkojen henkilöstö – Staff at ancillary establishments	Liikevaihto – Turnover	
					1 000 € – EUR	1 000 / henkilö – EUR / person
Kaikki Suomen yritykset – All enterprises in Finland	352 299	1 449 839	1 387	25 921	392 692 952	271
Josta kulttuuri ja joukkoviestintä – Of which culture and the media	18 313	58 024	112	1 137	12 808 891	221
Kulttuuri ja joukkoviestintä (%) – Culture and the media (%)	5,2	4,0	8,1	4,4	3,3	
Uusimaa	8 728	32 032	32	395	8 783 786	274
– Pääkaupunkiseutu ²⁾ – Capital area ²⁾	7 207	29 322	32	395	8 387 350	286
– Muu Uusimaa – Rest of Uusimaa	1 521	2 710	–	–	396 436	146
Varsinais-Suomi	1 460	3 794	9	193	687 101	181
Satakunta	471	1 247	3	9	195 304	157
Kanta-Häme	479	1 299	2	2	215 554	166
Pirkanmaa	1 772	4 814	17	215	749 977	156
Päijät-Häme	612	1 280	2	2	178 839	140
Kymenlaakso	331	870	2	6	144 065	166
Etelä-Karjala – South Karelia	224	571	6	10	84 996	149
Etelä-Savo	312	1 187	4	11	160 656	135
Pohjois-Savo	441	1 209	5	14	194 345	161
Pohjois-Karjala – North Karelia	282	1 013	2	10	169 440	167
Keski-Suomi – Central Finland	729	2 164	4	34	308 097	142
Etelä-Pohjanmaa – South Ostrobothnia	419	907	5	47	147 956	163
Pohjanmaa – Ostrobothnia	469	1 327	3	8	200 885	151
Keski-Pohjanmaa – Central Ostrobothnia	144	340	1	2	50 134	147
Pohjois-Pohjanmaa – North Ostrobothnia	767	1 937	9	163	253 430	131
Kainuu	127	471	2	2	54 763	116
Lappi – Lapland	428	1 133	4	6	135 974	120
Ahvenanmaa – Åland	118	429	–	–	93 589	218

* Tilastokeskuksen vuoden 2008 toimialaluokitus (TOL2008). – The 2008 classification of industries of Statistics Finland (TOL2008).

1) Aputoimipaikka sijaitsee erillään varsinaisesta tuotantotoiminnasta ja tuottaa palveluja vain yritykselle itselleen. – An ancillary establishment is located separately from the actual production activity of an enterprise and only produces services (not goods) for the enterprise itself.

2) Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri – Statistics Finland, Business Register

12.5 Kulttuurihyödykkeiden tuonti ja vienti 1995–2012

12.5 Imports and exports of cultural goods 1995–2012

Tavaraluokka – Goods category	1995		2005		2007		2010		2012	
	Tuonti – Imports	Vienti – Exports	Tuonti – Imports	Vienti – Exports	Tuonti – Imports	Vienti – Exports	Tuonti – Imports	"Vienti – Exports	Tuonti – Imports	Vienti – Exports
	1 000 € käypään hintaan – EUR 1,000 at current value									
Kulttuurihyödykkeet yhteensä – Cultural goods total	381 257	435 876	1 050 605	693 993	1 421 670	890 793	956 600	379 875	907 602	341 566
Kaikki hyödykkeet yhteensä – All goods total	21 621 467	29 604 679	47 026 609	52 453 007	59 616 039	65 687 616	51 899 414	52 914 581	59 517 284	56 878 038
josta kulttuuri – of which culture (%)	1,8	1,5	2,2	1,3	2,4	1,4	1,8	0,7	1,5	0,6
Taide-, koriste- ja antiikkiesineet – Ob- jects of art, ornaments and antiques	9 517	3 988	20 963	5 989	22 092	7 354	17 972	4 429	16 354	3 993
Kirjat, lehdet ym. painotuotteet – Books, journals and other printed matter	76 997	242 217	162 929	270 851	171 058	281 397	175 342	165 161	147 139	164 501
Huvipuistovälineet, pelit yms. – Fairground amusements, games, etc..	17 674	4 179	51 571	11 871	74 023	25 442	120 989	51 734	95 878	36 060
Soittimet ja soitintarvikkeet – Instru- ments and playing equipment	11 536	864	18 361	1 878	23 157	1 612	19 411	1 247	25 835	1 513
Kirjoitus-, piirustus- ja taitelijatarvikkeet – Writing, drawing and artists' equip- ment	24 848	9 637	49 830	65 772	51 565	49 726	42 170	22 075	50 861	15 307
Kuvantallennus- ja toistolaitteet sekä kuvantallennustarvikkeet – Video re- cording and reproducing apparatus and video recording equipment	156 653	154 588	396 295	253 392	833 099	482 358	413 954	91 998	470 305	85 291
Äänentallennus- ja toistolaitteet sekä -tarvikkeet – Sound recording and reproduction apparatus and equipment	84 033	20 403	350 656	84 241	246 676	42 903	166 762	43 229	101 229	34 902

Lähteet – Sources:

Ulkomaankauppa 1995–2005. Helsinki: Tulli – Foreign Trade 1995–2005. Helsinki: Customs

http://tullias.tulli.fi

12.6 Kulttuurihyödykkeiden tuonti ja vienti 2012

12.6 Imports and exports of cultural goods 2012

Tavaraluokka ¹⁾ – Goods category ¹⁾	Tuonti – Imports	Vienti – Exports
	€ käypään hintaan – EUR at current value	
Kulttuurihyödykkeet yhteensä – <i>Cultural goods total</i>	907 601 520	341 566 370
Kaikki hyödykkeet yhteensä – <i>All goods total</i>	59 517 283 955	56 878 038 014
josta kulttuuri – <i>of which culture (%)</i>	1,5	0,6
Taide-, koriste- ja antiikkiesineet – <i>Objects of art, ornaments and antiques</i>	16 354 206	3 992 822
Maalaukset, piirustukset ja pastellit – <i>Paintings, drawings and pastels (9701 10 00)</i>	891 835	836 234
Alkuperäiskaiverrukset, -painokset ja -litografiat – <i>Original engravings, prints and lithographs (9702 00 00)</i>	17 467	20 850
Kelim-, sumak-, karamanie- ja niiden kaltaiset käsin kudotut matot – <i>'Kelem', 'Schumacks', 'Karamanie' and similar hand-woven rugs (5702 10 00)</i>	515 834	639
Kulta- ja hopeasepänteokset ja niiden osat, jalometallia tai jalometallilla pleteroitua metallia – <i>Articles of goldsmiths' or silversmiths' wares and parts thereof, of precious metal or of metal clad with precious metal (7114)</i>	2 636 634	858 260
Käsin kudotut kuvakudokset (...) ja käsin neulatyönä kirjotut kuvakudokset (...) – <i>Hand-woven tapestries (...), and needle-worked tapestries (...) (5805 00 00)</i>	1 810	8 120
Mistä tahansa aineesta valmistetut alkuperäisveistokset ja -patsaat – <i>Original sculptures and statuary, in any material (9703 00 00)</i>	719 950	294 137
Pienoispatsaat ja muut keraamiset koriste-esineet – <i>Statuettes and other ornamental ceramic articles (6913)</i>	4 822 859	678 377
Pienoispatsaat ja muut koriste-esineet, muovia – <i>Statuettes and other ornamental articles, of plastic (3926 40 00)</i>	4 443 806	527 162
Puiset pienoisveistokset ja muut koriste-esineet, puuta, muuta puulajia – <i>Statuettes and other ornaments, of wood, of other wood (4420 10 19)</i>	2 256 020	476 772
Puiset pienoisveistokset ja muut koriste-esineet trooppista puulajia – <i>Statuettes and other ornaments, of wood, of tropical wood (4420 10 11)</i>	17 258	3 555
Yli 100 vuotta vanhat antiikkiesineet – <i>Antiques of an age exceeding 100 years (9706 00 00)</i>	30 733	288 716
Kirjat, lehdet ym. painotuotteet – <i>Books, journals and other printed matter</i>	147 139 061	164 500 643
Kirjat, esitteet ja niiden kaltaiset painotuotteet, myös irrallisina lehtinä – <i>Printed books, brochures, leaflets and similar printed matter, whether or not in single sheets (4901)</i>	60 721 860	28 943 040
Muut painotuotteet, myös painetut kuvat ja valokuvat – <i>Other printed matter, including printed pictures and photographs (4911)</i>	39 857 879	80 231 865
Painetut tai käsinkirjoitetut nuotit, myös sidotut, nidotut tai kuvitetut – <i>Music, printed or in manuscript, whether or not bound or illustrated (4904 00 00)</i>	155 555	72 598
Sanoma- ja aikakauslehdet, myös jos ne ovat kuvitetut tai sisältävät mainosaineistoa – <i>Newspapers, journals and periodicals, whether or not illustrated or containing advertising material (4902)</i>	46 403 767	55 253 140
Huvipuistovälineet, pelit yms. – <i>Fairground amusements, games, etc.</i>	95 878 355	36 060 278
Karusellit, keinut, ampumaratarusteet ja muut huvipuistovälineet, kiertävät sirkukset, kiertävät eläinnäyttelyt ja kiertävät teatterit – <i>Roundabouts, swings, shooting galleries and other fairground amusements; travelling circuses, travelling menageries and travelling theatres (9508 90 00)</i>	2 983 424	320 980
Seurapeli välineet ja pelilaitteet sisätiloja varten, biljardipelit, kasinoiden pelipöydät ja automaattiset keilapeli välineet – <i>Articles for funfair, table or parlour games, including pin-tables, billiards, special tables for casino games and automatic bowling alley equipment (9504)</i>	92 894 931	35 739 298
Soittimet ja soitintarvikkeet – <i>Instruments and playing equipment</i>	25 834 892	1 512 900
Lyömäsoittimet (esim. rummut, ksylofonit, symbaalit, kastanjelit ja marakasit) – <i>Percussion musical instruments (e.g. drums, xylophones, cymbals, castanets, maracas) (9206 00 00)</i>	2 075 205	20 254
Kielisoittimet (esim. viulut, kitarat, harput) – <i>Other string musical instruments (e.g. violins, guitars, harps) (9202)</i>	3 224 350	157 864
Puhallussoittimet – <i>Wind musical instruments (9205)</i>	1 502 613	175 300
Pianot, cembalot ja muut koskettimistolla varustetut kielisoittimet – <i>Pianos, harpsichords and other keyboard stringed instruments (9201)</i>	1 314 678	3 950
Soittimet, joiden ääni saadaan aikaan tai joudutaan vahvistamaan sähköisesti (esim. urut, digitaalipianot, syntetisaattorit, kitarat ja hanurit) – <i>Musical instruments, the sound of which is produced, or must be amplified, electrically (e.g. organs, digital pianos, synthesizers, guitars, accordions) (9207)</i>	8 234 348	615 897
Soittimien kotelot ja laukut – <i>Musical instrument cases (4202 92 15)</i>	54 914	4 512
Soittimien osat ja tarvikkeet (esim. kielet); kaikenlaiset metronomit, ääniraudat ja virityspillit – <i>Parts and accessories (e.g. strings) of musical instruments; metronomes, tuning forks and pitch pipes of all kinds (9209)</i>	9 193 543	529 018
Soittorasiat, orkestrionit, posetiivit, mekaaniset laululinnut, ... – <i>Musical boxes, fairground organs, mechanical street organs, mechanical singing birds, ... (9208)</i>	235 241	6 105
Kirjoitus-, piirustus- ja taiteilijatarvikkeet – <i>Writing, drawing and artists' equipment</i>	50 860 955	15 306 812
Kivitalut ja muut kirjoitus- ja piirustustalut – <i>Slates and boards, with writing or drawing surfaces, whether or not framed (9610 00 00)</i>	3 386 846	39 683
Painovärit, kirjoitus- ja piirustusmusteet, myös tussi, sekä muut musteet – <i>Printing ink, writing or drawing ink and other inks, whether or not concentrated or solid (3215)</i>	44 218 891	15 172 129
Pastelliiliidut ja piirustushiilet – <i>Pastels and drawing charcoals (9609 90 10)</i>	453 722	2 629

12.6 Jatkuu
12.6 Cont.

Tavaraluokka ¹⁾ – Goods category ¹⁾	Tuonti – Imports	Vienti – Exports
	€ käypään hintaan – EUR at current value	
Taiteilijan-, koulu- ja julistevärit, sävytysvärit, harrastevärit ja niiden kaltaiset värit – <i>Artists', students' or signboard painters' colours, modifying tints, amusement colours and the like, in tablets, tubes, jars, bottles, pans or in similar forms or packings (3213)</i>	2 292 600	88 483
Taiteilijansiveltimet ja kirjoitussiveltimet – <i>Artists' and writing brushes (9603 30 10)</i>	508 896	3 888
Kuvantallennus- ja toistolaitteet sekä kuvantallennustarvikkeet – <i>Video recording and reproducing apparatus and video recording equipment</i>	470 305 027	85 290 817
Elokuvakamerat ja -projektorit, myös jos niissä on äänen tallennus- ja toistolaitteet – <i>Cinematographic cameras and projectors, whether or not incorporating sound recording or reproducing apparatus (9007)</i>	6 114 606	505 999
Laitteet ja varusteet valo- ja elokuvaalaboratorioita varten..., valkokankaat – <i>Apparatus and equipment for photographic (including cinematographic) laboratories (...), not specified or included elsewhere in this chapter; negatoscopes; projection screens (9010)</i>	3 186 658	832 694
Objektiivit kameroita, projektoreita tai valokuvan suurennus- tai pienennyslaitteita varten – <i>Objective lenses for cameras, projectors or photographic enlargers or reducers (9002 11 00)</i>	17 316 310	6 693 826
Projektorit, muut kuin elokuvaprojektorit ja profiiliprojektorit; valokuvan (mutta ei kuitenkaan elokuvan) suurennus- ja pienennyslaitteet – <i>Image projectors, other than cinematographic; photographic (other than cinematographic) enlargers and reducers (9008)</i>	1 795 099	109 564
TV-vastaanottimet, joissa on kuvaputki, kuvaruutu tai näyttö (myös laitteet internet-yhteyttä varten, jotka pystyvät vastaanottamaan televisiosignaaleja), videoviritimet ja televisioprojektorit, monitorit ym. – <i>Reception apparatus for television with integral tube, screen or display (also device with access to the Internet and capable to receive television signals), video tuners and television projectors, monitors, etc. (8528)</i>	297 439 173	45 500 775
Valokuvauskamerat, -salamalaitteet ja -lamput – <i>Photographic (other than cinematographic) cameras; photographic flashlight apparatus and flashbulbs other than discharge lamps of heading No. 8539 (9006)</i>	9 191 030	1 098 821
Digitaalikamerat – <i>Digital cameras (8525 8030)</i>	109 930 364	19 557 817
Videokameranauhurit – <i>Video camera recorders (8525 8091, 8525 8099)</i>	6 308 309	912 203
Elokuvafileetit, valotetut ja kehitetyt, myös yhdistettyinä ääniraitaan tai sisältäen vain ääniraidan – <i>Cinematographic film, exposed and developed, whether or not incorporating sound track or consisting only of sound track (3706)</i>	38 051	4 285
Valokuvausfileetit rullissa, säteilyherkät, valottamattomat, valottamattomat mikrofileetit – <i>Photographic film in rolls, sensitized, unexposed, of any material other than paper, paperboard or textiles; instant print film in rolls, sensitized, unexposed, unexposed microfilms (3702)</i>	657 748	435 767
Valokuvauslevyt ja -fileetit, valotetut ja kehitetyt, muut kuin elokuvafileetit, valotetut ja kehitetyt mikrofileetit – <i>Photographic plates and film, exposed and developed, other than cinematographic film, microfilms exposed and developed (3705)</i>	78 194	108 183
Valokuvauslevyt ja -laakafileetit, valottamattomat – <i>Photographic plates and film in the flat, sensitized, unexposed, of any material other than paper, paperboard or textiles; instant print film in the flat, sensitized, unexposed, whether or not in packs (3701)</i>	16 177 272	9 530 098
Valokuvauslevyt, -fileetit, -paperi, -kartonki, -pahvi ja tekstiilit, valotetut kehittämättömät – <i>Photographic plates, film, paper, paperboard and textiles, exposed but not developed (3704)</i>	32 163	83
Valokuvauspapereita, -kartonkeita, -pahvia ja -tekstiileitä, valottamattomat – <i>Photographic paper, paperboard and textiles, sensitized, unexposed (3703)</i>	2 040 050	702
Äänentallennus- ja toistolaitteet sekä -tarvikkeet – <i>Sound recording and reproduction apparatus and equipment</i>	101 229 024	34 902 098
Mediat äänen tai kuvan toistoon, sisältäen tallenteen, myös matriisit ja isiot äänilevyjen valmistusta varten – <i>Media for sound or picture, incl. matrices and masters for the production of records (8523 8099)</i>	2 229 221	1 283 043
Digitaaliset monikäyttölevyt, dvd-levyt, tallenteen sisältävät – <i>Recorded digital multi-purpose records, DVDs (8523 4051)</i>	–	–
Levysoittimet (joko sähkövahvistimella varustettuna tai ilman), kasettisoittimet ja muut äänentoistolaitteet pois lukien puhelinvastaajat, sanelunpurkukoneet ja sanelukoneet – <i>Turntables (record-decks), record players, cassette-players and other sound reproducing apparatus, not incorporating a sound recording device, excluding phone answering machines, transcribing machines and dictating machines (8519)</i>	6 369 404	4 265 022
Mikrofonit ja niiden jalustat; kaiuttimet, myös koteloidut; kuulokkeet, myös kuulokemikrofoniyhdistelmät; sähköllä toimivat äänitaajuusvahvistimet; sähköllä toimivat äänenvahvistusyhdistelmät – <i>Microphones and stands therefor; loudspeakers, whether or not mounted in their enclosures; headphones, earphones and combined microphone / speaker sets; audio-frequency electric amplifiers; electric sound amplifier sets (8518)</i>	67 115 042	28 497 207
Radiovastaanottimet – <i>Radio receivers (8527)</i>	25 515 357	856 826

1) Euroopan Yhteisöjen CN (Combined Nomenclature) -luokitus. – The CN (Combined Nomenclature) classification of the European Communities.

Lähde – Source:
<http://tuljas.tulli.fi>

12.7 Taide- ja antiikkiesineiden tuonti ja vienti 2000–2012
12.7 Imports and exports of works of art and antiques 2000–2012

Tavaraluokka ¹⁾ – Goods category ¹⁾	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
	1 000 €													
Tuonti – Imports														Merkittävin alkuperämaa 2012 – Principal country of origin 2012
Yhteensä – Total	1 354	1 369	1 094	1 463	2 537	4 055	14 678	6 930	1 710	1 486	1 061	2 164	1 660	
Maalaukset, vesivärimaalaukset ja pastellit – <i>Paintings, drawings and pastels (9701 10 00)</i>	1 042	971	824	1 100	1 550	3 647	13 489	5 294	871	1 307	475	585	892	Yhdysvallat – USA
Alkuperäiskaiverrukset, -painokset ja -litografiat – <i>Original engravings, prints and lithographs (9702 00 00)</i>	60	100	48	35	0	183	159	110	56	15	55	23	17	Venäjä – Russia
Mistä aineesta tahansa valmistetut alkuperäisveistokset ja -patsaat – <i>Original sculptures and statuary, in any material (9703 00 00)</i>	200	220	110	111	243	36	785	1 332	466	48	485	1 507	720	Yhdysvallat – USA
Yli 100 vuotta vanhat antiikkiesineet – <i>Antiques of an age exceeding 100 years (9706 00 00)</i>	52	78	112	217	744	188	245	195	317	117	47	49	31	
Vienti – Exports														Merkittävin määrämaa 2012 – Principal country of destination 2012
Yhteensä – Total	725	1 045	1 131	776	725	2 018	21 217	2 138	2 453	1 850	1 947	2 399	1 440	
Maalaukset, vesivärimaalaukset ja pastellit – <i>Paintings, drawings and pastels (9701 10 00)</i>	478	588	647	502	540	694	14 539	1 079	1 312	1 502	1 381	1 563	836	Venäjä – Russia
Alkuperäiskaiverrukset, -painokset ja -litografiat – <i>Original engravings, prints and lithographs (9702 00 00)</i>	60	35	34	91	1	65	39	6	87	–	2	8	21	Yhdysvallat – USA
Mistä aineesta tahansa valmistetut alkuperäisveistokset ja -patsaat – <i>Original sculptures and statuary, in any material (9703 00 00)</i>	149	369	369	157	134	604	6 444	249	654	131	452	192	294	Yhdysvallat – USA
Yli 100 vuotta vanhat antiikkiesineet – <i>Antiques of an age exceeding 100 years (9706 00 00)</i>	39	53	81	26	51	655	195	803	400	217	112	636	289	

1) Euroopan Yhteisöjen CN (Combined Nomenclature) -luokituksen mukaan. – According to the CN (Combined Nomenclature) -classification of the European Communities.

 Lähteet – Sources:
<http://tullias.tulli.fi>
12.8 Tekijänoikeusjärjestöjen keräämät ja tilittämät tekijänoikeuskorvaukset 2012
12.8 Royalties collected and disbursed by copyright societies 2012

	Kopioisto	Kuvasto	Teosto	Gramex	Tuotos	Sanasto	Yhteensä – Total
	€ – EUR						
Kerätyt korvaukset – <i>Royalties collected</i>	27 128 933	488 780	55 638 457	19 656 534	1 386 422	3 334 930	107 634 056
– kotimaasta – <i>from Finland</i>	26 630 743	410 487	47 084 220	19 151 104	1 366 524	3 314 986	97 958 064
– ulkomailta – <i>from abroad</i>	498 190	78 293	8 554 237	505 430	19 897	19 945	9 675 992
Tilittetyt korvaukset – <i>Royalties disbursed</i>	21 158 000	347 459	46 800 000	13 750 255	1 080 736	3 186 887	86 323 337

Lähteet – Sources:

 Kopioisto – *Kopioisto Copyright Society*

 Kuvasto – *Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys – Kuvasto – Visual Artists' Copyright Society*

 Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto – *Teosto, the Finnish Composers' Copyright Society*

 GRAMEX – *Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys – GRAMEX – Copyright Society of Performing Artists and Phonogram Producers in Finland*

 Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos – *Tuotos – Copyright association for audiovisual producers in Finland*

 Kirjallisuuden alan tekijänoikeusjärjestö Sanasto – *Sanasto – Copyright association for writers and translators*

12.9 Hyvitysmaksun tuotto ja käyttö 2003–2013*

12.9 Revenues from private copying remunerations and their allocation 2003–2013*

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
	1 000 € – EUR 1 000											
Tuotto – Revenues	9 907	11 785	11 264	11 440	15 170	13 033	9 895	9 447	5 954	5 838	6 531	
Käyttö – Allocation	9 907	11 785	11 264	11 440	12 770	13 033	9 447	9 447	5 954	5 838	6 531	
Suorat korvaukset oikeudenomistajille – Direct compensation to copyright holders												
Kopioston kautta – Via Kopiosto Copyright Society	5 634	6 738	6 359	6 438	7 136	7 253	5 413	5 413	3 457	3 337	3 708	
Gramexin kautta – Via Gramex, Copyright Society of Performing Artists and Phonogram Producers in Finland	2 011	2 318	2 386	2 464	2 858	2 979	2 145	2 145	1 264	1 347	1 558	
Teoston kautta – Via Teosto, Finnish Composers' Copyright Society	1 725	2 121	1 870	1 861	1 978	1 962	1 516	1 516	1 039	918	979	
Tuotoksen kautta – Via Tuotos, Copyright association for audiovisual producers in Finland		1 961	1 750	1 747	1 872	1 866	1 432	1 432	968	870	936	
Välilliset korvaukset – Indirect compensation	295	338	353	366	427	447	320	320	186	202	235	
Kopiosto/AVEK – Promotion Centre for Audiovisual Culture in Finland (AVEK)	3 987	4 672	4 575	4 629	5 634	5 780	4 034	4 034	2 497	2 501	2 823	
AV-musiikkituotanto (ESEK/LUSES) – Audio-visual music production (ESEK/LUSES)	1 855	2 120	2 242	2 292	2 947	3 082	2 050	2 050	1 195	1 275	1 483	
ESEK – Finnish Performing Music Promotion Centre	2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)	2)	–	
LUSES – Foundation for the Promotion of Finnish Music	1 126	1 353	1 240	1 250	1 447	1 460	1 008	1 008	644	597	–	
Musiikin edistämissäätiö MES – The Finnish Music Foundation ³⁾	636	789	678	670	700	687	519	519	365	305	–	
Suomen Tekijänoikeudellinen Yhdistys ry. – Finnish Copyright Association	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	976	
Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus FIMIC – Finnish Music Information Centre	129	132	127	126	142	146	106	106	64	64	73	
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus – Copyright Information Centre					76	75						
Kirjallisuuden edistämiskeskus – Centre for the Promotion of Finnish Literature	105	119	135	135	149	152	222	222	150	183	205	
Kuvasto/VISEK – Centre for the Promotion of Visual Art	101	120	112	113	124	126	93	93	58	55	61	
Kuurojen liitto ry. – Association for the Deaf	29	33	34	36	41	43	30	30	17	18	21	
	6	6	6	7	8	8	6	6	3,5	3,7	4,3	
Siirretty myöhemmin jaettavaksi – To be allocated later	286	375	330	373	368	–	224	224	146	141	156	

* Maksu kerätään tekijänoikeuslain 821/2005 perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain hyvitysmaksujen suuruuden ja päättää niiden käyttösuunnitelmasta. – The remuneration is collected pursuant to copyright law 821/2005. The remunerations and the principles governing their allocation are determined annually by the Ministry of Education and Culture.

1) 2,4 milj. euroa siirretty käytettäväksi 2008 ja 2009. – EUR 2.4 million to be allocated in 2008 and 2009.

2) Sisältyy ESEK:n lukuun. – Included in the figure of ESEK.

3) Perustettu vuonna 2012. Säätiön toiminnassa yhdistyvät aiemmat ESEK:n ja LUSES:n tukitoiminnot. – Founded in 2012. It continues the funding activities of ESEK and LUSES.

Lähteet – Sources:

Teoston toimintakertomukset – The Finnish Composers' Copyright Society annual reports

Opetus- ja kulttuuriministeriö – Ministry of Education and Culture

12.10 Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK:n tukitoiminta 2000/01–2011/13*

12.10 Grants and subsidies from the Promotion Centre for Audiovisual Culture in Finland (AVEK) 2000/01–2011/13*

Tehtäväalue – Function	Toimikausi – Year												
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
	1 000 € – EUR 1 000												
Yhteensä – Total	2 239	2 293	2 174	1 930	1 662	1 994	1 967	2 119	2 456	2 368	1 962	1 205	1 034
Tuotantotuki – Production subsidies	1 827	1 820	1 801	1 600	1 435	1 635	1 478	1 501	1 854	1 665	1 426	930	822
– Lyhyt- ja dokumenttielokuvat – Short films and documentaries	1 603	1 519	1 485	1 279	1 149	1 307	1 186	1 202	1 376	1 158	947	645	577
– Mediataide ja multimedia – Video art and multimedia	224	301	316	321	286	329	292	299	291	341	283	196	173
– Käsikirjoitukset – Manuscripts	–	–	–	–	–	–	–	–	186	167	196	89	71
Koulutustuki – Educational subsidies	153	166	131	139	131	113	141	121	130	159	153	162	87
– Henkilökohtaiset apurahat – Personal grants	115	118	100	84	92	72	81	82	93	98	93	97	54
– Muu koulutustuki – Other educational subsidies	38	48	31	54	39	40	60	39	36	61	60	64	33
Festivaali- ja muu av-kulttuurin tuki – Support for festivals and audiovisual culture	151	172	129	106	96	101	100	136	139	167	137	68	67
Kansainvälistymistuki – Support for international functions	108	134	114	85	66	145	–	–	–	–	–	–	–
Kulttuurivientituki – Support for cultural export	–	–	–	–	–	–	104	157	193	155	113	45	58
Vieterituki (kehittelytyö) – "Vieteri" support (deve- lopment work)	–	–	–	–	–	–	145	203	141	222	134	–	–

* Toiminta rahoitetaan pääosin hyvitysmaksuvaroista. – Funded mainly through private copying remunerations.

Lähteet – Sources:

AVEK:n toimintakertomukset – Annual reports of AVEK

13 Kansainvälinen katsaus

EU-maiden sekä useiden muiden maiden kulttuurista on saatavissa runsaasti tilastotietoja. Tietoja vertailtaessa on syytä muistaa, että yhdenmukais-tamisympyrästä huolimatta tilastointitavoissa on maakohtaisia eroja, eikä tietojen täydelliseen vertailukelpoisuuteen aina päästä edes Euroopan unionin tai Pohjoismaidenkaan sisällä.

Kieli ja uskonto ovat kulttuurin peruselementtejä. Maailmassa on eniten kiinankielisiä ihmisiä, yli 1,2 miljardia vuonna 2008. Toiseksi puhutuin kieli on espanja, ja kolmannella sijalla tulee englanti. Kumpaakin puhuu äidinkielenä noin 330 miljoonaa henkeä. Vuodesta 1995 kiinankielisten määrä on noussut lähes 44 prosenttia, kun taas espanjan- ja englanninkielisten määrä on pysynyt entisellään (Suomen tilastollinen vuosikirja 1996 ja 2012). (Taulukko 13.1.)

Euroopan komission Eurobarometri-haastattelututkimuksen (Europeans and their Languages) mukaan Euroopan unionin asukkaiden yleisin äidinkieli on saksa, joka oli äidinkielenä 16 prosentilla EU:n väestöstä vuonna 2012. Englanti tai italia on äidinkielenä 13 prosentilla ja ranska 12 prosentilla. Vuoden 2005 tutkimustuloksiin verrattuna saksan osuus on laskenut 2 prosenttiyksikköä, mutta osuuksien muutoksiin on vaikuttanut EU:n laajeneminen, jolloin muunkielisiä on tullut lisää. Ranskan ja saksan kieltä tärkeinä pitävien osuus on niin ikään laskenut, kun taas kiinaa tärkeänä pitävien osuus on noussut. Kun mukaan otetaan muut kuin äidinkielet, EU-maiden osatuin kieli on englanti, jonka 32 prosenttia vastanneista ilmoitti parhaimmaksi vieraaksi kielekseen. 46 prosenttia vastanneista ei osaa mitään vierasta kieltä niin hyvin, että kykenisi sillä kommunikoidaan. Vierasta kieltä osaamattomien osuus oli suurin, vähintään 60 prosenttia vastanneista, Unkarissa, Italiassa, Portugalissa, Britanniassa ja Irlannissa. Osuus oli pienin Luxemburgissa (2 prosenttia), Latviassa (5 prosenttia) ja Hollannissa (6 prosenttia). Suomessa vierasta kieltä osaamattomia oli 25 prosenttia. Tutkimus tehtiin vuonna 2012, jolloin EU:n jäsenmaita oli 27. Tutkimusajankohtana EU-maissa oli 23 virallista kieltä sekä yli 60 alueellista alkuperäis- tai vähemmistökieltä.

Uskontokunnista suurimman muodostavat kristityt, joita oli maailmassa lähes 2,3 miljardia vuonna 2012. Kristityistä yli puolet on roomalais-katolisia. Euroopan väestöstä kristittyjen osuus on noussut 76:sta lähes 79 prosenttiin vuodesta 1995 vuoteen 2012. Samassa ajassa muslimien osuus on kasvanut neljästä yli 5,5 prosenttiin. (Taulukko 13.2.)

Muslimit ovat toiseksi suurin uskontokunta maailmassa (yli 1,6 miljardia henkeä), ja kolmannella sijalla ovat hindut (lähes 1 miljardi henkeä vuonna 2012). Vuodesta 1995 eniten on kasvanut muslimien määrä (yli 46 prosenttia). Hindujen määrä on noussut lähes 24 prosenttia ja kristittyjen määrä runsaat 20. Uskontokuntiin kuulumattomia oli noin 679 miljoonaa vuonna 2012. Vaikka uskontokuntiin kuulumattomien määrä onkin viime aikoina lisääntynyt useissa maissa, koko maailmassa määrä on vähentynyt yli 19 prosentilla vuodesta 1995. (Suomen tilastollinen vuosikirja 1997 ja 2013). (Taulukko 13.2.)

Kulttuuriperinnön suojelun piiriin luetaan Euroopan unionissa rakennukset, ympäristö, irtaimisto, taideteokset sekä henkinen kulttuuriperintö. Vain osasta kulttuuriperintöä on saatavissa tilastotietoja, nekin usein heikosti vertailukelpoisia. Esimerkiksi museoiden määrittely ja hallinnollinen jaottelu on hyvin erilaista eri maissa, mikä vaikeuttaa tilastovertailuja. Maiden omien tilastojen mukaan Saksassa oli yli 4 800 museota vuonna 2010, ja niissä kertyi käyntejä yli 109 miljoonaa, kun taas lähes yhtä suuren Ranskan runsaassa 1 000 museossa käyntejä kertyi maan omien tilastojen mukaan 57 miljoonaa eli ainoastaan hieman yli puolet Saksan museoiden käyntimäärästä. Venäjän yli 2 500 museossa käyntejä oli noin 81 miljoonaa vuonna 2010. Pohjoismaista innokkaimmat museokävijät löytyvät Islannista: vuonna 2010 käyntejä kertyi 443 sataa asukasta kohden. (Kansojen Eurooppaa rakentamassa – Euroopan unioni ja kulttuuri.) (Taulukko 13.3.)

Yksittäisistä museokohteista maailman suosituin on pitkään ollut Pariisin Louvre, jossa käyntimäärä vuonna 2013 kohosi 9,3 miljoonaan. 5 miljoonaa käyntiä ylittyi lisäksi neljässä museossa. Suosituimpien näyttelyiden käyntimäärät ovat olleet yli 1,5 miljoonaa. (Taulukot 13.4–13.6.)

Museoiden lisäksi eräät muutkin kulttuurinähtävyydet kuuluvat maailman suosituimpiin matkailukohteisiin. Esimerkiksi Pariisin Notre Damessa ja Sacré Coeur Basilicassa sekä Pekingin Kiielletyssä kaupungissa vuotuiset käyntimäärät ovat nousseet jopa yli 10 miljoonan. Joissakin pyhiinvaelluskohteissa kävijöitä on vieläkin enemmän. Kiinan muurilla käyntejä kirjattiin 9 miljoonaa, Eiffel-tornissa 6,7 miljoonaa vuonna 2010. Britannian kulttuuriperintökohteista vastaavan English Heritagen hallinnoimissa kohteissa vuotuisen käyntien määrä on yli 5 miljoonaa, mihin lukuun sisältyvät vain sellaiset kohteet, joissa on

henkilökuntaa. (The Year in Numbers, www.english-heritage.org.uk.) (Taulukko 13.4.)

Unescon maailmanperintökohteita oli kaikkiaan 981 vuonna 2013. Niistä 759 oli kulttuurikohteita ja 29 kulttuuri- ja luonnonperinnön yhdistelmäkohteita. Euroopassa kulttuuriperintökohteita on eniten Italiassa (45 kpl) ja Espanjassa (41). Ranskassa ja Saksassa oli kummassakin 35 kohdetta vuonna 2013. Maailmanperintökohteiden kokonaismäärä on lisääntynyt 169:lla vuodesta 2005. Tosin joskus kohteita on jouduttu myös poistamaan luettelosta: esimerkiksi Elben laakso Saksan Dresdenissä poistettiin listalta vuonna 2009 sinne rakennettavan uuden sillan takia. Vuonna 2013 Unesco oli luokitellut vaarantuneiksi kaikkiaan 45 maailmanperintökohdetta, muun muassa kaikki sotilaallisesti epävakaisissa Syyriassa ja Afganistanissa sijaitsevat kohteet. (<http://whc.unesco.org>.) (Taulukko 13.7.)

World Monuments Fund pitää yllä maailmanlaajuista rekisteriä (World Monuments Watch) vaarantuneista kulttuuriperintökohteista. Rekisteri sisältää sekä luonnon että ihmisen toiminnan vuoksi tuhoutumisvaarassa olevia korvaamattomia kulttuuriperintökohteita. Vuonna 2014 rekisteriin kuului 67 kohdetta 41 maassa. Kohteista 17 oli Euroopassa, esimerkiksi Venetsia. Rekisteri päivitetään kahden vuoden välein. (www.wmf.org)

Unescon ylläpitämässä Memory of the World -rekisterissä on kulttuuriperinnön kannalta merkittäviä asiakirjoja ja asiakirjakokoelmia. Rekisteriin kuului vuonna 2013 kaikkiaan 300 kohdetta 104 maassa. (www.unesco.org/new/en/communication-and-information/flagship-project-activities/memory-of-the-world/homepage).

Yleisten kirjastojen määrä, myös asukasluvuun suhteutettuna, on suurin Venäjällä. Siellä oli kaikkiaan yli 46 000 yleistä kirjastoa vuonna 2010. Lainausaktiivisuus on maailman huippuluokkaa Suomessa, 17,5 lainaa asukasta kohden vuonna 2012. Kirjastojen vertailua maiden välillä vaikeuttaa kirjastotyyppien erilainen luokittelu eri maissa. (Taulukko 13.8.)

Pohjoismaista eniten kirjoja julkaistaan Ruotsissa, lähes 15 000 nimekettä vuonna 2011. Asukasluvuun suhteutettuna ykkössijalla on Islanti lähes 5 nimekkeellä 1 000 asukasta kohden. Kiinassa julkaistaan vuosittain valtaisa määrä kirjanimekkeitä, lähes 370 000 vuonna 2011, mutta 1 000 asukasta kohden ainoastaan 0,3 nimekettä. Julkaistujen tietokirjanimekkeiden määrä on kaikissa vertailutaulukossa mukana olevissa maissa suurempi kuin kaunokirjanimekkeiden kaunokirjojen osuuden vaihdeltaessa Islan-

nin 42 prosentista Kiinan 9 prosenttiin kaikista nimekkeistä. (Taulukko 13.9.)

Teattereiden määrässä sekä niiden yleisö määrässä on suuria eroja eri maiden välillä, mutta vertailu on vaikeaa, koska tilastoihin sisältyvät teatterit on valittu eri maissa erilaisin perustein. Asukasluvuun suhteutettuna islantilaiset näyttävät olevan Pohjoismaiden innokkaimmat teatterissa kävijät: vuotuinen käyntimäärä Islannin teattereissa on lähes maan väkiluvun suuruinen, kun muissa Pohjoismaissa se jää Suomea lukuun ottamatta selvästi alle puoleen asukasluvusta. Venäjällä teattereita on yli 600, Yhdysvalloissa pari tuhatta. Kokonaisyleisömäärä oli Venäjän teattereissa noin 31 miljoonaa, Yhdysvaltojen teattereissa lähes 59 miljoonaa vuonna 2010. (Taulukko 13.10.)

Äänitteiden tukkumyynnin arvo koko maailmassa oli noin 16,5 miljardia dollaria vuonna 2012. Summassa on pudotusta lähes 40 prosenttia vuodesta 2000, minkä tärkeimpänä syynä pidetään fyysisiä äänitteitä halvempien digitaalisten äänitteiden myynnin voimakasta kasvua fyysisten äänitteiden kustannuksella. Digitaalitäänitteiden osuus äänitemyynnin arvosta onkin ylittänyt jo kolmasosan maailman äänitemyynnin arvosta. Samalla äänitteiden kokonaismyynnin arvosta lasku on pysähtynyt. Digitaalitäänitteiden yleistymisen on ollut varsin erilaista eri maissa: esimerkiksi Kiinassa niiden osuus oli jo 82 prosenttia äänitteiden kokonaismyynnin arvosta vuonna 2012, kun taas Japanissa ja Saksassa jäätin alle 20 prosentin. Joissakin maissa, esimerkiksi Etelä-Koreassa ja Japanissa, fyysisten äänitteiden myynti on kääntynyt uudelleen nousuun, kun taas digitäänitteiden myynti on laskenut. Maailman suurin äänitteiden myyjä on edelleen Yhdysvallat, mutta sen osuus maailman äänitteiden vähittäismyynnin arvosta on pudonnut 38 prosentista 27 prosenttiin vuodesta 2000 vuoteen 2012, minkä syynä lienee muita suuria äänitemaita nopeampi halpojen digitaalitäänitteiden yleistymisen. (Recording Industry in Numbers – The recorded music market in 2012.) (Taulukko 13.11.)

Digitaalisten äänitteiden läpimurrosta huolimatta maailman albumitäänitteiden kappalemyyntimäärästä cd-levyjen osuus on pysytellyt kolmen neljänneksen tuntumassa koko 2000-luvun ajan. Loppuosa koostuu nykyisin pääosin digitaalialbumeista sekä musiikkivideoista. Singlemyynnissä cd-levyt ovat lähes kokonaan korvautuneet digituotteilla ja -palveluilla. Samalla singlejen kappalemyyntimäärä on kymmenkertaistunut vuodesta 2003 vuoteen 2012, kun samassa ajassa albumien kappalemyyntimäärä on pudonnut alle puoleen.

Singlemyynnissäkin maakohtaiset erot ovat selviä, ja mm. Japanissa cd-singlet ovat edelleen suosittuja, ja niitä käytetään paljon etenkin promootio-tarkoituksissa. Vinyylilevyjen myynti on uudessa nousussa: vaikka määrät ovatkin edelleen pieniä, kappalemyynti on nelinkertaistunut ja myynnin arvo lähes viisinkertaistunut vuodesta 2006. (Recording Industry in Numbers – The recorded music market in 2012.)

Myös myytyjen äänitteiden alkuperä vaihtelee huomattavasti maittain. Vuonna 2011 kotimaisia äänitteitä myytiin eniten Thaimaassa (95 prosenttia fyysisten äänitteiden myynnin arvosta), Yhdysvalloissa (93 prosenttia) ja Japanissa (82 prosenttia). Ulkomaisten äänitteiden osuus sen sijaan oli suurin Keski-Amerikan ja Karibian alueella, Uudessa Seelannissa sekä joissakin Etelä-Amerikan maissa (noin 80 – lähes 100 prosenttia). (Recording Industry in Numbers – The recorded music market in 2011.)

Vuonna 2011 elokuvissa käyntejä kertyi EU:n jäsenmaissa noin 966 miljoonaa. Määrä on ollut lievässä laskussa viime vuosina. Asukasta kohden laskettuna innokkaimmin elokuvissa käydään Yhdysvaltojen ohella Islannissa, Irlannissa ja Ranskassa (kussakin maassa keskimäärin noin 3–5 kertaa vuodessa). Elokuvasaleja oli Yhdysvalloissa lähes 40 000 vuonna 2011. Euroopan ykkönen on Ranska lähes 5 500 salilla. Yhdysvalloissa oli noin 7 900 asukasta elokuvasalia kohden. Euroopassa salitiheys on suurempi maanosan länsiosissa kuin itäosissa: Irlannissa ja Islannissa on alle 10 000 asukasta salia kohti, kun taas Makedoniassa ja Bosnia & Herzegovinassa on noin 90 000–97 000 asukasta salia kohden. Euroopan maissa eniten elokuvia tuotetaan Ranskassa (272 kpl vuonna 2011), Saksassa (205 kpl) ja Espanjassa (199 kpl). (Taulukot 13.12 ja 13.13.)

Elokuvateattereiden digitalisointi on vallannut alaa nopeasti viime vuosina. Vuonna 2011 Norjassa ja Luxemburgissa kaikki elokuvateatterit olivatkin jo digitaalisia, kun Yhdysvalloissakin digiteattereiden osuus oli vasta 64 prosenttia. Maakohtaiset erot digitalisoinnin vauhdissa ovat varsin suuria, sillä muutamissa Euroopan maissa digitalisointiaste oli vasta 10–20 prosenttia vuonna 2011. Yhdysvalloissa aiemmin suosittujen drive-in-teattereiden suosio on laskenut elokuvateattereiden digitalisoinnin myötä, kun digitointiin tarvittavat kustannukset ovat liian korkeat. Vuonna 1958 Yhdysvalloissa oli yli 4 000 drive-in-teatteria, mutta vuonna 2012 jäljellä oli enää 368. (2012 Yearbook: Television, cinema, video and on-demand audiovisual services – the pan-European picture, Volume 2. www.bloomberg.com/news/2012-12-20/u-s-drive-in-theaters-fa-

ce-oblivion-without-funds-to-go-digital) (Taulukot 13.12 ja 13.13.)

Maailman taidehuutokauppojen liikevaihto oli ennätyskelliset 12,3 miljardia dollaria vuonna 2012. Kiina on pysytellyt maailman suurimpana taiteen huutokauppaajana yli 40 prosentin osuudella liikevaihdosta, kun taas Yhdysvaltojen osuus jäi 27 prosenttiin ja Britannian alle 18 prosentin. Maailman kymmenestä huutokaupoissa eniten myydyistä taiteilijasta vuonna 2012 (liikevaihdolla mitattuna) 5 oli kiinalaisia. Kiinan johtoasema säilyi myös vuonna 2013. (The Art Market in 2012–2013.) (Taulukko 13.14.)

Vuonna 2013 maailman kalleimmaksi huutokaupassa myydyksi taideteokseksi kohosi irlantilaisen Francis Baconin vuonna 1969 maalaama triptyyksi Three Studies of Lucian Freud, kun siitä maksettiin Christie'sillä New Yorkissa yli 142 miljoonaa dollaria. Edellisenä vuonna Sotheby'sillä lähes 120 miljoonalla dollarilla myyty Edvard Munchin 1895 maalaama Huuto ehti pitää maailman kalleimman huutokaupassa myydyin teoksen titteliä vain puolentoista vuoden ajan. Kun mukaan otetaan muutkin kuin huutokaupoissa myydyt teokset, maailman kallein maalauksesta maksettu hinta oli vuoteen 2013 mennessä 250 miljoonaa dollaria, jolla Qatarin valtio osti yksityiseltä omistajalta Paul Cézannen maalauksen Kortinpelaajat vuonna 2011. (Taulukko 13.15.) (www.artdaily.com 7.2.2012.)

Euroopan unioni tukee ja edistää kulttuurivaihtoa jäsenmaiden välillä ammattilais- ja harrastajatasolla sekä myös koulutuksessa. Kulttuuriala työllistää EU:n jäsenmaissa kaikkiaan noin 3,6 miljoonaa henkeä eli noin 1,7 prosenttia koko työllisestä työvoimasta. Vuodesta 2005 kulttuurityövoiman määrä on vähentynyt yli 26 prosentilla (noin 1,3 miljoonalla hengellä), kun vastaavana aikana koko työvoiman määrä EU-maissa on lisääntynyt lähes puolella prosentilla (lähes 9 miljoonalla hengellä). EU-maista kulttuuriala työllistää lukumääräisesti eniten ihmisiä Saksassa (yli 1 miljoona henkeä) ja Britanniassa (noin 870 000 henkeä). Kulttuurialan osuus koko työllisestä työvoimasta on Euroopassa suurin Islannissa (3,2 prosenttia koko työllisestä työvoimasta). Portugalissa ja Romaniassa osuus jää alle 1 prosentin. (Cultural Statistics – 2011 edition, Cultural Statistics – 2007 edition.) (Taulukko 13.17.)

Kulttuurituotteiden kaupassa Britannia on EU-maiden ykkönen kirjojen sekä taide-, antiikki- ja keräilyesineiden kohdalla, kun taas cd-levyjen kaupassa EU:n suurin maa on Saksa. (Taulukko 13.18.) Kulttuurituotteiden hinnat kuvastavat osaltaan tulo- ja elinkustannuseroja eri maissa. Taulukkoon 13.19 on koottu joiden-

Tietoruutu

Kulttuurin leikkaukset purevat

Kansainvälinen talouskriisi on johtanut tuntuviin budjettileikkauksiin useissa maissa myös kulttuurin alalla.

Myös Euroopan unionin budjettiin talouden taantuma on aiheuttanut karsimispaineita, joilta kulttuurikaan ei ole välttynyt.

Euroopan neuvoston koostaman, 30 eurooppalaisen maan kulttuuribudjetit kuvaavan taulukon (www.culturalpolicies.net/web/statistics-funding.php?) mukaan kulttuurimäärärahat asukasta kohden jo vuonna 2010 ovat olleet 13 maassa pienemmät kuin edellisvuonna. Yksityiskohtaisia esimerkkejä leikkauskohteista on seuraavassa The Guardian -sanomalehden verkkosivujen karttasovelluksessa: www.theguardian.com/culture/interactive/2012/aug/03/europe-arts-cuts-culture-austerity. Lehden vuonna 2012 keräämien tietojen perusteella lähes kaikissa Euroopan maissa kulttuurimäärärahoista on jotain leikattu viime vuosina.

Tähän artikkeliin on koottu esimerkkejä Euroopan eri maiden taide- ja kulttuuribudjetin leikkauksista. Tiedot ovat peräisin hallitusten tiedotteista, tilastoista sekä tiedotusvälineiden uutisraporteista ja esitetty kuten lähteinä olleissa uutisteksteissä. Leikkauksissa mahdollisesti myöhemmin tehtyjä muutoksia tai peruutuksia ei ole huomioitu:

Espanjassa museot ja elokuva-ala riutuvat, Italiassa Colosseum ja Pompeji murenevät

Espanjassa monien museoiden valtionrahoitusta on leikattu vuonna 2013 jopa kolmannes edellisvuodesta. Tämä on johtanut mm. pääsymaksujen korottamiseen (esimerkiksi Prado-museossa) sekä teosten lähettämiseen kiertueille ulkomaille entistä useammin. Kävijämääriä yritetään kasvattaa pidentämällä aukioloaikoja. Valtion tuki elokuvateollisuudelle on pudonnut Espanjassa lähes 60 prosenttia vuodesta 2011, ja vuonna 2014 tukea leikattiin edelleen. Kulttuurin budjettia kokonaisuudessaan on leikattu lähes viidenneksellä.

Italiassa ja Kreikassa kulttuurin budjettileikkausten vaikutuksia yritetään lieventää mm. hankkimalla yksityisiä investointeja kulttuuriperinnön suojeluun. Huomattavista

italialaisista kulttuuriperintökohteista esimerkiksi Colosseum ja Pompeji ovat lisärahoituksen tarpeessa, kun huonot sääolot ja liikenne ovat vaurioittaneet rakenteita. Kreikassa lisärahoituksen tarpeessa on mm. Akropolis. Kreikan yleisradion lähetysten lopettaminen pariksi kuukaudeksi keväällä 2013 nousi uutisotsikoihin kautta maailman. Italiassa teattereita rahoittavan säätiön budjettia leikattiin peräti 50 prosentilla jo vuonna 2011, ja myös elokuvatukea on supistettu. Valtionrahoituksen vähenemisestä on kärsinyt esimerkiksi maailmankuulu La Scala -ooppera Milanossa.

Hollannissa poikkeuksellisen suuri kulttuuribudjetin leikkaus

Hollannissa leikkaukset ovat kohdistuneet teattereihin, museoihin sekä orkestereihin, ja jotkin ovat jääneet jopa kokonaan ilman valtionrahoitusta. Vuonna 2013 noin 40 taideorganisaatiota jäi ilman valtion tukea, ja 500 orkesterimuusikkoa joutui työttömäksi. Tulilinjalle joutui myös maan kansallinen teatterimuseo (Theatre Institute Netherlands), joka jouduttiin sulkemaan valtion rahoituksen loputtua. Internationaal Danstheater jäi niin ikään ilman valtion rahoitusta. Lisäksi neljältä teatterilta on leikattu rahoitusta ja kaksi orkesteria on yhdistetty. Hollannin tunnetun musiikkikeskuksen (The Netherlands Broadcast Music Center in Hilversum) valtionrahoitus pudotettiin alle puoleen entisestä. Vuodesta 2011 vuoteen 2013 maan valtiollista kulttuurirahoitusta leikattiin kokonaisuudessaan yli 20 prosenttia.

Unkarissa taas esimerkiksi itsenäisten esiintyvien taiteilijoiden valtionapua on lykätty, mikä on vaikeuttanut heidän toimintaansa, ja useat yhtiömuotoisina toimivat taiteilijaryhmät ovat joutuneet konkurssiin alle. Monet ovat joutuneet toimimaan jopa puoli vuotta omien resursien varassa.

Ranskassa vuoden 2013 kulttuuribudjettia ilmoitettiin leikattavan 4,3 prosenttia. Budjettileikkausten vaikutuksia on yritetty lieventää vetoamalla kansalaisiin lahjoitusten

kin tuotteiden ja palveluiden hintoja Euroopan maissa. Esimerkiksi sama normaalihintainen cd-levy maksaa maasta riippuen noin 4–22 euroa, kirja 5–44 euroa ja museon pääsymaksu 0–15 euroa. Cd-levyt ovat kalleimpia Tanskassa, Liettuassa ja Latviassa, kirjat Tanskassa, Ruotsissa ja Suomessa, museon pääsymaksut Alankomaissa ja Sveitsissä. Teatteriliput ovat kalleimpia Sveitsissä. Cd-levyt ovat halvimpia Moldovassa, kirjat Serbiassa, Venäjällä ja Ukrainassa. Museoon pääsee halvimmalla Bosnia & Herzegovinassa ja Makedoniassa. Teatterilippu on edullisin Moldovassa, Romaniassa ja Serbiassa.

Taru Virtasen (2007) mukaan Suomi, Ruotsi, Tanska, Alankomaat ja Luxemburg ovat kulttuurin kuluttamisessa Euroopan kärjessä. Näiden maiden kansalaiset lukevat enemmän, kuluttavat kulttuuria monipuolisemmin ja osallistuvat aktiivisemmin kulttuuritapahtumiin kuin muiden EU-maiden kansalaiset. Vähäisintä kulttuurin kuluttaminen on Portugalissa ja Kreikassa. Tutkimuksessa selvitettiin kulttuurin kuluttamista 15 EU-maassa vuonna 2001 kerätyn Eurobarometriaineiston pohjalta.

Euroopan komission Eurobarometri-tutkimuksen (399 / 2013) tulosten mukaan kulttuu-

saamiseksi museokokoelmien kartuttamista varten. Lahjoitusvaroja esimerkiksi Louvren taidemuseo on kerännyt veistosten hankintaan ja Lyonin museo Jean Auguste Dominique Ingresin maalauksen hankintaan. Lahjoitusvaroja on kerätty myös Pariisin Panthéonia varten.

Saksan orkesterit kuihtuvat

Kulttuurin rahoitusta on osin jouduttu leikkaamaan myös Saksassa. Saksan kulttuuribudjetti on vain puolet Ranskan vastaavasta huolimatta siitä, että maa on isompi ja varakkaampi. Saksassa leikkaukset ovat kohdistuneet mm. orkestereihin, vaikkakin kulttuuribudjettia kokonaisuudessaan on pystytty jopa nostamaan. Saksassa on kuntien säästötoimenpiteiden seurauksena lakkautettu 37 orkesteria viimeisten 20 vuoden aikana, ja 11 orkesterin tulevaisuus oli epävarma vuonna 2013. Koska suurin osa Saksan orkestereista toimii teatterin osana, leikkaukset purevat myös teatteriverkostoa.

Britanniassa valtion kulttuuribudjettia on suunniteltu leikattavan aiempien leikkausten lisäksi vielä 7 prosenttia vuosina 2015–2016. Valtion tuki taiteita rahoittavalle Arts Council Englandille putoaa 472 miljoonasta punnasta (vuosina 2012/2013) 451 miljoonaan puntaan vuosina 2014/2015. Muun muassa maan kulttuuriperintökohteista vastaava English Heritage on tarkoitus muuttaa omavaraiseksi järjestöksi, joka toimisi ilman valtionapua. Valtion rahoitusosuus organisaatiossa pudotettiin kolmesta neljänneksestä kahteen kolmannekseen kauteen 2014/2015 saakka. Britanniassa ja Portugalissa erityisesti useat teatterit ovat joutuneet leikkausten kohteiksi. Monissa maissa myös kulttuurilaitosten henkilöstöä on vähennetty.

Lähteet

Budget: les chiffres clés pour 2013. Le ministère de la culture et de la communication. 1 octobre 2012. www.culturecommunication.gouv.fr/Actualites/A-la-une/Budget-les-chiffres-cles-pour-2013.
Culture, Media and Sport funding announced. News story 26 June, 2013. <https://www.gov.uk/government/news/spending-round-201516>.
Cultuur in Beeld 2012. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Deutschland erhöht Kulturbudget. 27. Juni 2013. www.derstandard.at/1371170819663/Deutschland-erhoeht-Kulturbudget.

Dowling, Siobhán (2012). European arts cuts: Dutch dance loses out as Netherlands slashes funding. The Guardian. August 2, 2012. (www.theguardian.com/culture/2012/aug/02/european-arts-cuts-dutch-dance)

English Heritage given £80m in charity status move. BBC News UK 26 June, 2013. (www.bbc.co.uk/news/uk-23064356)

France Cuts its Culture Budget for 2013, While Germany Boosts Arts Spending. Blouin Artinfo, November 13, 2012 (www.blouinartinfo.com)

France: Le budget de la Culture baisse de 4,3 %. 28 septembre 2012. www.rfi.fr/france/20120928-france-le-budget-culture-baisse-4-pour-cent-aurelie-filipetti.

Gulyás, Marton (2012). Hungarian Independent Performing Arts: The Cuts – The Story So Far ... CONnexus Documents (ConDo) 004.

Hürriyet Daily News, April/09/2012 (www.hurriyetdailynews.com)

Kern, Philippe (2010). Final cuts for the Arts and Culture in the EU budget? KEA Newsletter 21. (www.culturalpolicies.net/web/files/83/en/KEA-Arts_cuts_en.pdf)

Lukkarinen, Maarit (2013). Saksan orkesterit taistelevat olemassaolostaan. Rondo Classic 11 s. 44.

Siegel, Nina (2013). Dutch Arts Scene is under Siege. The New York Times. January 23, 2013. (www.nytimes.com/2013/01/30/arts/30iht-dutch30.html?pagewanted=all&r=0)

Sirén, Vesa (2014). Taiteen tuhovuosi 2013. Helsingin sanomat 4.1.2014.

Spending review: Culture Department budget cut by 7%. BBC News UK 26 June, 2013. (www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-23060049)

The Guardian, August 3, 2012 (www.theguardian.com/culture/interactive/2012/aug/03/europe-arts-cuts-culture-austerity)

The New York Times, December 23, 2012 (www.nytimes.com)

www.english-heritage.org.uk

www.culturalpolicies.net/web/statistics-funding.php?

Yle Uutiset 8.3.2013 / AFP (www.yle.fi)

Yle Uutiset 9.10.2013 / AFP (www.yle.fi)

Youngs, Ian (2013). What difference will arts cuts really make? BBC News, Entertainment & Arts 21.3.2013.

riosallistuminen EU:n jäsenmaissa on laskenut edellisiin, vuoden 2007 tuloksiin verrattuna. Osallistumisen lasku näkyy kaikissa muissa kulttuuriaktiiviteeteissa paitsi elokuvissa käymisessä. 38 prosenttia vastanneista ilmoitti nyt osallistuneensa jonkinlaiseen kulttuuriaktiiviteettiin viimeisen vuoden aikana. Kulttuuriolosuhteet olivat vilkkainta Tanskassa, Ruotsissa, Suomessa ja Hollannissa. Näissä maissa 74–58 prosenttia vastanneista ilmoitti osallistuvansa aktiivisesti kulttuuritoimintoihin. Vähäisintä osallistuminen oli Bulgariassa, Maltalla, Italiassa ja Unkarissa (14–21 prosenttia). Tuloksista ilmeni myös, että

yli puolet EU-maiden väestöstä käyttää internetiä kulttuuritarkoituksiin.

Tilastolähteet

Ulkomaisia tilastotietoja ei ole saatavissa läheskään kaikilta kulttuurin aloilta, mutta useimmat kehittyneet maat julkaisevat kulttuuritilastoja säännöllisesti. Jotkin tiedot ovat kaupallisten yritysten tuottamia. Niiden luotettavuutta ei ole mahdollista aina arvioida.

Tiedot kielten puhujamääristä on saatu teoksesta The World Almanac and Book of Facts. Us-

kontoja koskevat tiedot on koottu teoksesta *Britannica Book of the Year*. Tiedot julkaistaan myös Suomen tilastollisessa vuosikirjassa.

Euroopan komissio julkaisee tutkimuksia mm. EU-maiden asukkaiden kielistä, uskonnoista sekä kulttuuriharrastuksista kuten esimerkiksi julkaisut *Europeans and their Languages (2012)*. European Commission: Special Eurobarometer 386 sekä *Cultural Access and Participation (2013)*. European Commission: Special Eurobarometer 399. Jälkimmäistä, kulttuuriosallistumista koskevaa tutkimusta varten haastateltiin lähes 27 000 henkilöä EU-maissa. Menetelmäerojen takia tulokset eivät ole vertailukelpoisia Tilastokeskuksen ajankäyttö- ja vapaa-aikatutkimusten tulosten kanssa.

The Art Newspaper julkaisee vuosittain tilastot maailman suurimpien taidemuseoiden ja -näyttelyiden käyntimääristä yleensä huhtikuun numerossaan. World Monuments Fund pitää yllä rekisteriä vaarantuneista kulttuuriperintökohteista (www.wmf.org). English Heritage julkaisee tilastotietoja hallinnoimistaan kulttuuriperintökohteista (www.english-heritage.org.uk).

Unesco pitää yllä maakohtaista luetteloa maailmanperintökohteista (<http://whc.unesco.org>) sekä Memory of the World -rekisteriä, jossa on kulttuuriperinnön kannalta merkittäviä asiakirjoja ja asiakirjakokoelmia (www.unesco.org/new/en/communication-and-information/flagship-project-activities/memory-of-the-world/homepage).

Äänitealan kansainvälinen järjestö International Federation of the Phonographic Industry (IFPI) julkaisee vuosikirjaa *The Recording Industry in Numbers*, joka sisältää tilastotietoja maailman äänitemarkkinoista. Lisäksi IFPI julkaisee äänitealan erillisraportteja esimerkiksi piratismista. IFPIN hyväksymä Nielsen Music Control julkaisee tilastoja kevyen musiikin kappaleiden radiosoitto määristä. Pohjoismaisia äänitetilastoja on myös Nordicom julkaisussa *Media Trends* sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston julkaisemassa vuosikirjassa *Nordic Statistical Yearbook*.

Euroopan audiovisuaalisen observatorion (European Audiovisual Observatory) julkaisema vuosikirja *Television, cinema, video and on-demand audiovisual services – the pan-European picture* sisältää monipuoliset tiedot Euroopan maiden elokuvatuotannosta ja -esityksistä. Elokuva-alalta ilmestyy lisäksi Media Sallesin julkaisema *European Cinema Yearbook*.

Eurostatin julkaisussa *Cultural Statistics – 2011 edition* on kulttuuritilastoja Euroopan unionin jäsenmaista sekä eräistä muista Euroopan maista. Julkaisun edellinen painos ilmestyi vuonna

2007. Artprice.comin nettihakemisto sisältää noin 4 500 taidehuutokaupan hintatiedot niissä myydyistä teoksista kautta maailman. Lisäksi Artprice julkaisee taidemarkkinoiden vuosikatsauksia kuten *The Art Market in 2012* (aiemmin *Art Market Trends*) ja *Contemporary Art Market* (www.artprice.com). Myös TEFAF Maastricht (www.tefaf.com) julkaisee raportteja maailman taidemarkkinoista. Taidehuutokauppojen hintatilastoja on myös huutokaupakamarien omilla nettisivuilla, esim. www.christies.com (Christie's) ja www.sothebys.com (Sotheby's).

Euroopan Unioni ja Eurostat pitävät yllä Urban Audit -tietokantaa (www.urbanaudit.org), jossa on kulttuuri- ym. tilastotietoja eurooppalaisista kaupungeista. Euroopan neuvosto ja ERICarts ylläpitävät Compendium-tietojärjestelmää (Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe), joka sisältää vertailevia tilastotietoja Euroopan maista kulttuurin eri osa-alueilta. Tiedot julkaistaan Internetissä (www.culturalpolicies.net).

Jotkin maat, esim. Ruotsi, Norja, Viro, Ranska ja Hollanti, julkaisevat kulttuuritilastollisia kokoomajulkaisuja, joissa on yksityiskohtaisia tietoja taiteen ja kulttuurin eri osa-alueilta. Kulttuuritilastotietoja on myös eri maiden sekä suurten kaupunkien tilastollisissa vuosikirjoissa.

Muut lähteet

Kansojen Eurooppaa rakentamassa – Euroopan unioni ja kulttuuri (2002). Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1996. Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1997. Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen tilastollinen vuosikirja 2013. Helsinki: Tilastokeskus.

Virtanen, Taru (2007). *Across and Beyond the Bonds of Taste. On Cultural Consumption Patterns in the European Union*. Turun kaupakorkeakoulun julkaisu – Publications of the Turku School of Economics and Business Administration, sarja – series A-11:2007. Turku: Turun kaupakorkeakoulu – Turku School of Economics and Business Administration.

www.artdaily.com

www.bloomberg.com/news/2012-12-20/u-s-drive-in-theaters-face-oblivion-without-funds-to-go-digital

Taulukot – Tables

13.1	Puhutuimmat kielet 2008 <i>Largest languages 2008</i>	242
13.2	Eri uskontojen harjoittajat maanosittain, 2012 <i>Religious communities by continent 2012</i>	242
13.3	Museot eräissä maissa 2007–2012 <i>Museums in certain countries 2007–2012</i>	243
13.4	Käynnit eräissä kulttuurimatkailukohteissa 2009–2013 <i>Visits to certain cultural tourist attractions 2009–2013</i>	244
13.5	Suosituimmat museot (yli 2 miljoonaa käyntiä) 2012–2013 <i>The most popular museums (more than 2 million visits) 2012–2013</i>	247
13.6	Suosituimmat näyttelyt 2013 <i>The most popular exhibitions 2013</i>	248
13.7	Unescon eurooppalaiset kulttuuriperintökohteet 2013 <i>UNESCO World Heritage cultural sites in Europe 2013</i>	248
13.8	Kirjastot eräissä maissa 2007–2012 <i>Libraries in certain countries 2007–2012</i>	249
13.9	Kirjatuotanto eräissä maissa 2007–2012 <i>Book production in certain countries 2007–2012</i>	251
13.10	Teatterit eräissä maissa 2008–2012 <i>Theatres in certain countries 2008–2012</i>	251
13.11	Musiikkiäänitteiden myynti 2000–2012 <i>Recorded music sales 2000–2012</i>	252
13.12	Elokuviissa käynnit Euroopassa sekä Japanissa ja Yhdysvalloissa 1990–2011 <i>Cinema admissions in Europe, Japan and the United States 1990–2011</i>	253
13.13	Elokuvateatterit Euroopassa sekä Japanissa ja Yhdysvalloissa 1991, 2002, 2005, 2007, 2009 ja 2011 <i>Cinemas in Europe, Japan and the United States 1991, 2002, 2005, 2007, 2009 and 2011</i>	254
13.14	Maailman taidehuutokauppojen liikevaihto 2002–2013 <i>Global turnover of art auctions 2002–2013</i>	255
13.15	Maailman kalleimmat huutokaupoissa myydyt maalaukset <i>The most expensive paintings in the world sold at auctions</i>	255
13.16	Huutokaupoissa eniten myydyt taiteilijat liikevaihdon mukaan 2006–2013 <i>Best-selling artists at auctions by turnover 2006–2013</i>	256
13.17	Kulttuurialan työvoima Euroopan maissa 2009 <i>Cultural employment in European countries 2009</i>	257
13.18	Eräiden kulttuurituotteiden suurimmat tuojat ja viejät Euroopan unionissa 2009 <i>Biggest exporters and importers of certain cultural products in EU 2009</i>	258
13.19	Eräiden kulttuurituotteiden ja -palvelujen hintoja Euroopan maissa 2012 <i>Prices for selected cultural goods and services in European countries 2012</i>	259

13.1 Puhutuimmat kielet 2008

13.1 Largest languages 2008

Kieli – Language	Äidinkielenä puhuvia – Native speakers Milj. – Million
Kiina – Chinese	1 213
Espanja – Spanish	329
Englanti – English	328
Arabia – Arabic	221
Hindi	182
Bengali	181
Portugali – Portuguese	178
Venäjä – Russian	144
Japani – Japanese	122
Saksa – German	90
Jaava – Javanese	85

Lähteet – Sources:
The World Almanac
Book of Facts

13.2 Eri uskontojen harjoittajat maanosittain, 2012

13.2 Religious communities by continent 2012

	Eurooppa – Europe	Aasia – Asia	Afrikka – Africa	Pohjois- Amerikka – North America	Latinalainen Amerikka – Latin America	Oseania – Oceania	Koko maailma – Whole world	%	Maat – Countries
Kristityt – Christians	581 360 000	358 211 000	519 501 000	275 189 000	556 946 000	28 632 000	2 319 839 000	32,9	232
Kirkkoon kuuluvat kristityt – Christians who are church members ¹⁾	560 757 000	354 051 000	494 057 000	225 856 000	550 680 000	24 291 000	2 209 692 000	31,3	232
Roomalaiskatolilaiset – Roman Catholic	278 115 000	141 740 000	189 983 000	87 732 000	494 205 000	9 075 000	1 200 850 000	17,0	232
Protestantit – Protestants	67 598 000	90 044 000	144 846 000	59 356 000	60 896 000	7 885 000	430 625 000	6,1	229
Ortodoksit – Orthodox	204 008 000	18 720 000	45 192 000	7 594 000	1 083 000	1 008 000	277 605 000	3,9	137
Anglikaanit – Anglicans	26 435 000	876 000	53 522 000	2 764 000	877 000	4 829 000	89 303 000	1,3	162
Riippumattomat – Independent ²⁾	10 824 000	136 487 000	109 049 000	58 557 000	40 519 000	1 297 000	356 733 000	5,1	221
Marginaalikristityt – Marginal Christians ³⁾	4 136 000	3 230 000	4 245 000	12 098 000	11 757 000	684 000	36 150 000	0,5	217
Kirkkoon kuulumattomat kristityt – Christians not belonging to any church	20 603 000	4 160 000	25 444 000	49 333 000	6 266 000	4 341 000	110 147 000	1,6	227
Muslimit – Muslims ⁴⁾	41 949 000	1 115 159 900	444 868 000	5 091 000	1 556 000	577 000	1 609 200 900	22,8	213
Hindut – Hindus ⁵⁾	1 200 000	959 711 000	3 054 000	1 897 000	776 000	526 000	967 164 000	13,7	144
Uskontokuntiin kuulumattomat – Those not belonging to any religious community ⁶⁾	93 415 100	503 989 000	6 862 000	49 987 900	18 889 910	5 910 400	679 054 310	9,6	231
Buddhalaiset – Buddhists ⁷⁾	1 803 000	496 787 000	263 000	4 549 000	775 000	607 000	504 784 000	7,2	152
Kiinan kansanuskontojen harjoittajat – Chinese folk religionists ⁸⁾	444 000	435 455 000	137 000	797 000	194 000	106 000	437 133 000	6,2	120
Heimouskontojen harjoittajat – Tribal beliefs	1 168 000	148 934 000	92 039 000	1 232 000	3 717 000	383 000	247 473 000	3,5	146
Ateistit – Atheists	15 349 000	114 647 000	589 000	2 245 000	2 981 000	516 000	136 327 000	1,9	221
Uusiin uskonnollisiin yhteisöihin kuuluvat – Those belonging to new religious communities ⁹⁾	366 000	59 227 000	117 000	1 737 000	1 773 000	107 000	63 327 000	0,9	119
Sikhit – Sikhs	572 000	23 466 000	77 000	620 000	7 300	51 100	24 793 400	0,4	64
Juutalaiset – Jewish	1 928 000	6 307 000	135 000	5 525 000	977 000	121 000	14 993 000	0,2	147
Spiritistit – Spiritists	145 000	2 100	2 700	248 000	13 527 000	8 100	13 932 900	0,2	57
Taolaiset – Taoists	–	8 526 000	–	12 500	–	4 700	8 543 200	0,1	6
Konfutselaiset – Confucians	15 800	8 107 000	20 400	–	490	51 000	8 194 690	0,1	17
Baha'it – Baha'is	160 000	3 516 000	2 246 000	587 000	925 000	116 000	7 550 000	0,1	222
Jainalaiset – Jains	19 300	5 227 000	98 900	103 000	1 400	3 000	5 452 600	0,1	19
Šintolaiset – Shintoists	–	2 695 000	–	63 300	7 900	–	2 766 200	0,0	8
Zarathustralaiset – Zarathustraists	5 800	169 000	1000	21 300	–	2 700	199 800	0,0	27
Muiden uskontojen harjoittajat – Other religionists	275 000	225 000	85 000	690 000	120 000	12 000	1 407 000	0,0	79
Koko väestö – Whole population ¹⁰⁾	740 175 000	4 250 361 000	1 070 096 000	350 595 000	603 174 000	37 734 000	7 052 135 000	100	232

1) Jotkut kristityt voivat kuulua useampaan kuin yhteen kirkkokuvaan. – Some Christians can belong to more than one church.

2) Institutionalisoituneista uskontokunnista riippumattomien kristillisten kirkkokuntien ja verkostojen kannattajat. – Believers in Christian churches and networks that are independent from institutionalised religious communities.

3) Kristillisten pääuskontokuntien marginaaliryhmien kannattajat. – Followers of marginal groups of other main Christian religious communities.

4) 86 % sunnalaisia, 13 % šiialaisia, 1 % muihin koulukuntiin kuuluvia. – 86 per cent of Sunnis, 13 per cent of Shias, one per cent of those belonging to other denominations.

5) 68 % Višnun palvojia, 27 % Šivan palvojia, 5 % muita. – 68 per cent of Vishnu worshippers, 27 per cent of Shiva worshippers, 5 per cent others.

6) Esim. agnostikot, vapaa-ajattelijat. – For example, agnostics, freethinkers.

7) 56 % mahajanabuddhalaisia, 38 % hinajanabuddhalaisia, 6 % lamalaisia. – 56 per cent of Mahajana Buddhists, 38 per cent of Hinajana Buddhists, 6 per cent of Tibetan Buddhists.

8) Esim. paikallisten jumaluuksien ja esi-isien palvojat. – For example, worshippers of local divinities and forefathers.

9) 1800- ja 1900-luvulla, erit. vuoden 1945 jälkeen syntyneisiin ns. uusiin uskontoihin ja uskonnollisiin liikkeisiin kuuluvat. – In the 19th and 20th centuries, part. those belonging to so-called new religions and religious movements formed after 1945.

10) YK:n arvio vuoden 2012 keskväkiluvusta kyseisellä alueella. – UN estimate for the mean population in the area in 2012.

Lähde – Source:
Britannica Book of the Year

13.3 Museot eräissä maissa 2007–2012*

13.3 Museums in certain countries 2007–2012*

Maa – Country	Museoita – Museums	Käyntejä – Visits 1 000	Käyntejä 100 as. kohden – Visits per 100 inhabitants
Pohjoismaat – Nordic countries	926	48 548	
Suomi – Finland (2012)	154	5 254	97
Ruotsi – Sweden (2011)	219	18 082	191
Norja – Norway (2010)	137	10 548	217
Tanska – Denmark (2012)	274	13 286	237
Islanti – Iceland (2010)	135	1 407	443
Viro – Estonia (2012)	245	3 040	236
Latvia (2011)	107	2 544	123
Liettua – Lithuania (2011)	105	2 655	87
Britannia – United Kingdom (2011/2012) ¹⁾	17	44 458	
Espanja – Spain (2010)	1 479	57 492	125
Italia – Italy (2011)	209	9 988	17
Ranska – France (2011, 2012)	1 218	59 019	91
Saksa – Germany (2010)	4 823	109 196	134
Venäjä – Russia (2011)	2 631	85 900	60
Japani – Japan (2008)	1 248	124 165	97
Kiina – China (2011)	2 650	470 510	35
Yhdysvallat – USA (2007)	7 125	..	..

* Museoiden määrittely ja luokittelun maakohtaisista eroista johtuen luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia. – Due to differing definitions and classifications of museums in various countries the figures are not entirely comparable.

1) Sisältää ainoastaan Government Statistical Services Department for Culture, Media and Sport -osaston ns. sponsoroidut museot. Vuoden 2012 lopussa Britanniassa oli kaikkiaan 1 762 museota, jotka kuuluvat Arts Council of Englandin Accreditation Schemen piiriin. Accreditation Schemessä on asetettu museoiden kansalliset laatukriteerit. – Includes only the so called Sponsored Museums by Department for Culture, Media and Sport in Government Statistical Service. In all, there were over 1,762 museums participating in the Accreditation Scheme of the Arts Council of England at the end of 2012. The Scheme sets nationally agreed standards for museums.

Lähteet – Sources:

Annuario Statistico Italiano 2012. Roma: Istituto Nazionale di Statistica.
 Anuario Estadístico De España 2012. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.
 Arts Council England (www.artscouncil.org.uk).
 China Statistical Yearbook 2012. Beijing: China Statistics Press & National Bureau of Statistics of China.
 Eesti statistika aastaraamat – Statistical Yearbook of Estonia 2013. Tallinn: Eesti Statistika – Statistics Estonia.
 Japan Statistical Yearbook 2013. Tokyo: Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications.
 Lacroix, Chantal (2013). Statistiques de la culture. Chiffres clés 2013. Paris: Ministère de la Culture et de la Communication.
 Landshagfir – Statistical Yearbook of Iceland 2013. Reykjavík: Hagstofa Íslands – Statistics Iceland.
 Museer 2011. Kulturfakta 2012:2. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.
 Museotilasto – Museum Statistics 2012. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.
 Russia in Figures 2013. Moscow: Federal State Statistics Service.
 Sponsored Museums: Performance Indicators 2011/2012. Statistical Release 23rd October, 2012. London: Department for Culture, Media and Sport (DCMS) (www.culture.gov.uk).
 Statistical Abstract of the United States 2013. ProQuest & Bernan.
 Statistical Yearbook of Latvia 2012. Riga: Central Statistical Bureau of Latvia.
 Statistical Yearbook of Lithuania 2012. Vilnius: Statistics Lithuania.
 Statistisches Jahrbuch 2012 für die Bundesrepublik Deutschland. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt.
 Statistisk årbog 2013. Copenhagen: Danmarks statistik.
 Statistisk årbok 2012. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
 www.statbank.dk.

13.4 Käynnit eräissä kulttuurimatkailukohteissa 2009–2013*

13.4 Visits to certain cultural tourist attractions 2009–2013*

Kohde – Attraction	Valtio – Country	Vuosi – Year	Käyntejä vuodessa – Visits / year Miljoonaa – Million
1. Museot – Museums			
Eurooppa – Europe:			
Louvre (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2013	9,3
British Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	5,6
Tate Modern (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	5,3
National Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	5,2
Vatikaanin museot – Vatican Museums	Vatikaani – Holy See	2012	5,1
Natural History Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	4,9
Centre Pompidou (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2012	3,8
Musée d'Orsay (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2012	3,6
Victoria and Albert Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	3,2
Science Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	3,0
Museo Nacional del Prado (Madrid)	Espanja – Spain	2011	2,9
Eremitaasi (Pietari) – State Hermitage Museum (St Petersburg)	Venäjä – Russia	2012	2,9
Museo Reina Sofia (Madrid)	Espanja – Spain	2012	2,6
Rijksmuseum (Amsterdam)	Alankomaat – Netherlands	2013	2,2
National Portrait Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	2,1
CosmoCaixa -museo – CosmoCaixa museum (Barcelona)	Espanja – Spain	2011	2,0
National Maritime Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	1,9
Skotlannin kansallismuseo – National Museum of Scotland (Edinburgh)	Britannia – United Kingdom	2012	1,9
Galleria degli Uffizi (Firenze – Florence)	Italia – Italy	2012	1,8
Kremlin museot (Moskova) – Moscow Kremlin Museums	Venäjä – Russia	2012	1,7
National Galleries of Scotland (Edinburgh)	Britannia – United Kingdom	2012	1,6
Museu FC Barcelona, Camp Nou	Espanja – Spain	2011	1,6
Tate Britain (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	1,5
Tretjakovin galleria – State Tretyakov Gallery (Moskova – Moscow)	Venäjä – Russia	2012	1,5
Grand Palais (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2012	1,5
Van Gogh Museo – Van Gogh Museum (Amsterdam)	Alankomaat – Netherlands	2013	1,4
Saatchi Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	1,4
Pergamonmuseum (Berliini – Berlin)	Saksa – Germany	2012	1,4
Musée de l'Armée (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2011	1,4
Musée du Quai Branly (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2012	1,3
Residenzschloss (Dresden)	Saksa – Germany	2010	1,3
British Library Exhibition Galleries (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2009	1,3
Galleria dell'Accademia (Firenze – Florence)	Italia – Italy	2012	1,2
Royal Academy of Arts (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2012	1,2
Vaasamuseo (Tukholma) – Vasa Museum (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	1,2
Palazzo Reale (Milano – Milan)	Italia – Italy	2012	1,2
Anne Frankin talo – Anne Frank House (Amsterdam)	Alankomaat – Netherlands	2013	1,2
Venäläinen museo – Russian Museum (Pietari – St Petersburg)	Venäjä – Russia	2012	1,1
Picasso museo – Picasso Museum (Barcelona)	Espanja – Spain	2012	1,1
Österreichische Galerie Belvedere (Wien – Vienna)	Itävalta – Austria	2012	1,1
Fundació Joan Miró (Barcelona)	Espanja – Spain	2011	1,1
Musée Carnavalet-Histoire de Paris (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2011	1,1
Akropolis-museo (Ateena) – Acropolis Museum (Athens)	Kreikka – Greece	2012	1,0
Kelvingrove Art Gallery & Museum (Glasgow)	Britannia – United Kingdom	2012	1,0
Guggenheim (Bilbao)	Espanja – Spain	2012	1,0
CaixaForum (Madrid)	Espanja – Spain	2012	1,0
Louvre-Lens	Ranska – France	2013	0,9
Ashmolean Museum (Oxford)	Britannia – United Kingdom	2012	0,8
National Gallery of Ireland (Dublin)	Irlanti – Ireland	2012	0,7
Valtion taidemuseo – Finnish National Gallery (Helsinki)	Suomi – Finland	2012	0,7
Neues Museum (Berliini – Berlin)	Saksa – Germany	2012	0,7
Kunsthistorisches Museum (Wien – Vienna)	Itävalta – Austria	2012	0,7
Kunstmuseum Basel	Sveitsi – Switzerland	2009	0,7
Musée d'art moderne de la ville (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2011	0,6
Kansallismuseo (Prah) – National Museum (Prague)	Tšekki – Czech Republic	2009	0,6
Musées royaux des beaux-arts (Bryssel – Brussels)	Belgia – Belgium	2009	0,6
Luonnonhistoriallinen museo (Tukholma) – Swedish Museum of Natural History (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,5
Moderna Museet (Tukholma – Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,5
Ekomuseum Bergslagen – Ecomuseum Bergslagen	Ruotsi – Sweden	2009	0,5
Louisiana Museum of Modern Art (Humblebæk)	Tanska – Denmark	2009	0,5
Rörstrand Museum (Lidköping)	Ruotsi – Sweden	2009	0,4
Kansallismuseo – Nationalmuseum (Tukholma – Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,4
Nationalmuseet – The National Museum (Kööpenhamina – Copenhagen)	Tanska – Denmark	2009	0,4
Kansallislageria – National Gallery (Oslo)	Norja – Norway	2009	0,4
Tekniska museet (Tukholma) – National Museum of Science and Technology (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,4
Fotografiska museet (Tukholma) – Fotografiska (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,4

13.4 Jatkuu

13.4 Cont.

Kohde – Attraction	Valtio – Country	Vuosi – Year	Käyntejä vuodessa – Visits / year Miljoonaa – Million
Arkeologinen kansallismuseo (Ateena) – <i>National Archaeological Museum (Athens)</i>	Kreikka – <i>Greece</i>	2012	0,3
Rosenborg-kokoelma (Kööpenhamina) – <i>Royal Danish Collection at Rosenborg Palace (Copenhagen)</i>	Tanska – <i>Denmark</i>	2009	0,3
Bohusläns museum och Konsthall (Uddevalla)	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2009	0,3
Värmlands museum (Karlstad)	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2009	0,3
Göteborgs konstmuseum – <i>Gothenburg Museum of Art</i>	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2011	0,3
Muu maailma – Rest of the world:			
Smithsonian Institution's National Air and Space Museum (Washington D.C.)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2010	8,3
Smithsonian Institution's National Museum of Natural History (Washington D.C.)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2010	6,8
Metropolitan Museum of Art (New York)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	6,1
National Palace Museum (Taipei)	Taiwan	2012	4,4
National Gallery of Art (Washington D.C.)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	4,2
National Museum of Korea (Söul – <i>Seoul</i>)	Korean tasavalta – <i>Republic of Korea</i>	2012	3,1
Museum of Modern Art (New York)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	2,8
National Folk Museum of Korea (Söul – <i>Seoul</i>)	Korean tasavalta – <i>Republic of Korea</i>	2012	2,6
Centro Cultural Banco do Brasil (Rio de Janeiro)	Brasilia – <i>Brazil</i>	2012	2,2
De Young Museum (San Francisco)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2010	2,0
Shanghai Museum	Kiina – <i>China</i>	2012	1,9
Getty Center (Getty Museum) (Los Angeles)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,6
National Gallery of Victoria (Melbourne)	Australia	2012	1,6
Tokyo National Museum	Japani – <i>Japan</i>	2012	1,5
Queensland Art Gallery GoMA (Brisbane)	Australia	2012	1,5
Art Institute of Chicago	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,4
Gyeongju National Museum	Korean tasavalta – <i>Republic of Korea</i>	2012	1,4
Centro Cultural Banco do Brasil (Brasilia)	Brasilia – <i>Brazil</i>	2012	1,2
Art Gallery of New South Wales (Sydney)	Australia	2012	1,2
Guggenheim Museum (New York)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,2
Los Angeles County Museum of Art LACMA	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,2
National Portrait Gallery (Washington D.C.)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,1
Smithsonian American Art Museum (Washington D.C.)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2010	1,1
National Art Museum of China (Beijing)	Kiina – <i>China</i>	2012	1,1
Museum of Fine Arts (Boston)	Yhdysvallat – <i>USA</i>	2012	1,0
National Art Center (Tokio – <i>Tokyo</i>)	Japani – <i>Japan</i>	2012	1,0
Centro Cultural Banco do Brasil (Sao Paulo)	Brasilia – <i>Brazil</i>	2012	1,0
2. Kirkot, luostarit ym. pyhät paikat – Churches, monasteries and other sacred sites			
Eurooppa – Europe:			
Notre-Dame de Paris	Ranska – <i>France</i>	2010	13,7
Sacré Coeur Basilika (Pariisi – <i>Paris</i>)	Ranska – <i>France</i>	2010	10,5
Kölnin tuomiokirkko – <i>Cologne Cathedral</i>	Saksa – <i>Germany</i>	..	n.–ca. 6
Lourdes	Ranska – <i>France</i>	..	n.–ca. 5
Pyhän Fransiskuksen basilika – <i>Basilica of St. Francis (Assisi)</i>	Italia – <i>Italy</i>	..	4–5
Jasna Góra (Czestochowa)	Puola – <i>Poland</i>	..	4–5
Fatima, Ilmestysten kappeli – <i>Fatima, Chapel of Apparitions (Ourém)</i>	Portugali – <i>Portugal</i>	..	4–5
Sagrada Familia -kirkko – <i>Temple de la Sagrada Familia (Barcelona)</i>	Espanja – <i>Spain</i>	2011	3,2
Westminster Abbey (Lontoo – <i>London</i>)	Britannia – <i>United Kingdom</i>	2011	1,9
St. Paulin katedraali (Lontoo) – <i>St. Paul's Cathedral (London)</i>	Britannia – <i>United Kingdom</i>	2011	1,8
Basilika Mariazell	Itävalta – <i>Austria</i>	2010	1,5
Mont-Saint-Michel -luostari – <i>Mont-Saint-Michel monastery</i>	Ranska – <i>France</i>	2011	1,4
Canterburyn katedraali – <i>Canterbury Cathedral</i>	Britannia – <i>United Kingdom</i>	2011	1,0
Sainte Chapelle (Pariisi – <i>Paris</i>)	Ranska – <i>France</i>	2011	0,9
Panthéon (Pariisi – <i>Paris</i>)	Ranska – <i>France</i>	2011	0,7
Lundin tuomiokirkko – <i>Lund Cathedral</i>	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2011	0,7
Uppsalan tuomiokirkko – <i>Uppsala Cathedral</i>	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2011	0,6
TempPELLIAUKION kirkko – <i>TempPELLIAUKIO Church (Helsinki)</i>	Suomi – <i>Finland</i>	2012	0,5
York Minster -kirkko – <i>York Minster</i>	Britannia – <i>United Kingdom</i>	2011	0,5
Suurkirkko (Tukholma) – <i>Stockholm Cathedral</i>	Ruotsi – <i>Sweden</i>	2010	0,5
Helsingin tuomiokirkko – <i>Helsinki Cathedral</i>	Suomi – <i>Finland</i>	2012	0,4
Uspenskin katedraali – <i>Uspenski Cathedral (Helsinki)</i>	Suomi – <i>Finland</i>	2012	0,4
Muu maailma – Rest of the world:			
Our Lady of Guadalupe Shrine (Mexico City)	Meksiko – <i>Mexico</i>	..	n.–ca. 20
Imaami Rezan hautamuistomerkki – <i>Tomb of Imam Reza (Mashad)</i>	Iran	..	n.–ca. 12–18
Kii-vuoriston pyhät paikat ja pyhiinvaellusreitit – Sacred sites and Pilgrimage Routes in the Kii Mountain Range			
Aparecida do Norte	Japani – <i>Japan</i>	..	n.–ca. 15
	Brasilia – <i>Brazil</i>	..	n.–ca. 8

13.4 Jatkuu
13.4 Cont.

Kohde – Attraction	Valtio – Country	Vuosi – Year	Käyntejä vuodessa – Visits / year Miljoonaa – Million
3. Linnat, kartanot ja palatsit – Castles, manors and palaces			
Peking / Kielletty kaupunki – Beijing / Forbidden City	Kiina – China	2010	12,8
Versaillesin linna – Palace of Versailles	Ranska – France	2011	6,7
Schönbrunnin linna (Wien) – Schönbrunn Palace (Vienna)	Itävalta – Austria	2010	2,6
Tower of London	Britannia – United Kingdom	2011	2,6
Edinburghin linna – Edinburgh Castle	Britannia – United Kingdom	2011	1,3
Parlamenttitalo (Lontoo) – Houses of Parliament (London)	Britannia – United Kingdom	2011	1,1
Hohensalzburgin linnoitus – Hohensalzburg fortress (Salzburg)	Itävalta – Austria	2010	0,9
Suomenlinna – Suomenlinna fortress (Helsinki)	Suomi – Finland	2013	0,8
Leedsin linna – Leeds Castle	Britannia – United Kingdom	2009	0,6
Hofburg (Wien – Vienna)	Itävalta – Austria	2010	0,6
Doverin linna – Dover Castle	Britannia – United Kingdom	2011	0,4
Kuninkaanlinna (Tukholma) – The Royal Palace (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,3
4. Muut – Others			
Kiinan muuri – The Great Wall of China	Kiina – China	2010	9,0
Universal Studios Japan (Osaka)	Japani – Japan	2010	8,2
Sydneyn oopperatalo – Sydney Opera House	Australia	2010	7,4
Eiffel-torni – Eiffel Tower (Pariisi – Paris)	Ranska – France	2010	6,7
Lincoln Memorial (Washington D.C.)	Yhdysvallat – USA	2010	6,0
Grauman's Chinese Theatre & Hollywood Walk of Fame	Yhdysvallat – USA	2010	5,5
Colosseum & Palatino (Rooma – Rome)	Italia – Italy	2010	5,1
Universal Studios (Hollywood)	Yhdysvallat – USA	2010	5,0
Kulturhuset (Tukholma – Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	3,0
Taj Mahal (Agra)	Intia – India	2010	3,0
Pompeji – Pompeii	Italia – Italy	2012	2,3
Riemukaari (Pariisi) – Arch of Triumph (Paris)	Ranska – France	2011	1,6
Akropolis (Ateena) – Acropolis (Athens)	Kreikka – Greece	2012	1,4
Stonehenge	Britannia – United Kingdom	2011	1,1
Kaupungintalo (Tukholma) – City Hall (Stockholm)	Ruotsi – Sweden	2011	0,4
Muinainen Olympia – Ancient Olympia	Kreikka – Greece	2012	0,4
Mykene – Mycenae	Kreikka – Greece	2012	0,2
Epidaurus – Epidaurus	Kreikka – Greece	2012	0,2

* Ei sisällä huvipuistoja, eläintarhoja, kasvitieteellisiä puutarhoja eikä kulttuuritapahtumia. – Excluding amusement parks, zoos, botanical gardens and cultural events.

Lähteet – Sources:

Anuari Estadistic de la Ciutat de Barcelona 2012. Ajuntament de Barcelona. (www.bcn.es/estadistica/catafa)
 Association of Leading Visitor Attractions (ALVA). www.alva.org.uk.
 Cultural Statistics, 2011 edition (2011). Luxembourg: Eurostat.
 Der Deutsche Tourismusverband e.V. (DTV), www.deutschtourismusverband.de
 Fakta om svensk turism 2011. Stockholm: Tillväxtverket (<http://publikationer.tillvaxtverket.se>).
 Forbes (www.forbestraveler.com)
 Hellenic Statistical Authority (ELSTAT) (www.statistics.gr)
 Helsingin tilastollinen vuosikirja – Statistical Yearbook of Helsinki 2013. Helsingin kaupunki, tietokeskus – City of Helsinki Urban Facts.
<http://katolinen.net/?p=4093>
<http://usinfo.state.gov>
 Lacroix, Chantal (2013). Statistiques de la culture. Chiffres clés 2013. Ministère de la Culture et de la Communication.
 Louvren taidemuseo – Louvre art museum.
 Museer 2009. Kulturen i siffror 2010/6. Stockholm: Statens kulturråd – Swedish Arts Council.
 Museotilasto – Finnish Museum Statistics 2012. Helsinki: Museovirasto – National Board of Antiquities.
 National Tourist Boards
 Statistics on Tourism & Research, www.staruk.org
 Statistisk årsbok för Stockholm – Statistical Yearbook of Stockholm 2013. Stockholms stad, utrednings- och statistikkontoret – Stockholm Office of Research and Statistics
 Statistisk Årsbok Göteborg 2013. Göteborg: Göteborgs stadskansli.
 Suomen museoliitto – Finnish Museums Association
 The Art Newspaper No. 212, April 2010.
 The Art Newspaper No. 223, April 2011.
 The Art Newspaper No. 234, April 2012.
 The Art Newspaper No. 245, April 2013.
 The Art Newspaper Newsletter, 27 August, 2013.
 The Art Newspaper Newsletter, 9 January, 2014.
 The Independent 12.1.2010 (www.independent.co.uk)
 Tourism in Paris. Key Figures 2011. Paris Convention and Visitors Bureau (<http://en.parisinfo.com>)
 Tourismus in Zahlen – Österreichische und internationale Tourismus- und Wirtschaftsdaten. 48. Ausgabe, Mai 2012. Bundessparte Tourismus und Freizeitwirtschaft.
 TourMis, <http://tourmis.wu-wien.ac.at>
 World's Most-Visited Tourist Attractions (www.travelandleisure.com)
www.amsterdamtips.com/news/2014/01/top-8-amsterdam-museums-in-2013-by-visitor-numbers-6-nrc
www.auswaertiges-amt.de
www.cnn.com
www.culture.gov.uk
www.tour-eiffel.fr
www.tourist-barcelona.com
 Kohteiden omat ilmoitukset – Reports of the sites.

13.5 Suosituimmat museot (yli 2 miljoonaa käyntiä) 2012–2013
 13.5 *The most popular museums (more than 2 million visits) 2012–2013*

Museo ja paikkakunta – Museum and location	Maa – Country	Käynnit – Visits Milj. – Million
2012		
Louvre (Pariisi – Paris)	Ranska – France	9,7
Metropolitan Museum of Art (New York)	Yhdysvallat – USA	6,1
British Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	5,6
Tate Modern (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	5,3
National Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	5,2
Vatikaanin museot – Vatican Museums	Rooma / Vatikaani – Rome / Holy See	5,1
National Palace Museum (Taipei)	Taiwan	4,4
National Gallery of Art (Washington D. C.)	Yhdysvallat – USA	4,2
Centre Pompidou (Pariisi – Paris)	Ranska – France	3,8
Musée d'Orsay (Pariisi – Paris)	Ranska – France	3,6
Victoria and Albert Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	3,2
National Museum of Korea (Söul – Seoul)	Korean tasavalta – Republic of Korea	3,1
Eremitaasi (Pietari) – State Hermitage Museum (St Petersburg)	Venäjä – Russia	2,9
Museum of Modern Art (New York)	Yhdysvallat – USA	2,8
National Folk Museum of Korea (Söul – Seoul)	Korean tasavalta – Republic of Korea	2,6
Museo Reina Sofia (Madrid)	Espanja – Spain	2,6
Centro Cultural Banco do Brasil (Rio de Janeiro)	Brasilia – Brazil	2,2
National Portrait Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2,1
2013		
Louvre (Pariisi – Paris)	Ranska – France	9,3
British Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	6,7
Metropolitan Museum of Art (New York)	Yhdysvallat – USA	6,2
National Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	6,0
Vatikaanin museot – Vatican Museums	Rooma / Vatikaani – Rome / Holy See	5,5
Tate Modern (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	4,9
National Palace Museum (Taipei)	Taiwan	4,5
National Gallery of Art (Washington D. C.)	Yhdysvallat – USA	4,1
Centre Pompidou (Pariisi – Paris)	Ranska – France	3,7
Musée d'Orsay (Pariisi – Paris)	Ranska – France	3,5
Victoria and Albert Museum (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	3,3
Museo Reina Sofia (Madrid)	Espanja – Spain	3,2
Museum of Modern Art (New York)	Yhdysvallat – USA	3,1
National Museum of Korea (Söul – Seoul)	Korean tasavalta – Republic of Korea	3,1
Eremitaasi (Pietari) – State Hermitage Museum (St Petersburg)	Venäjä – Russia	2,9
National Folk Museum of Korea (Söul – Seoul)	Korean tasavalta – Republic of Korea	2,7
Somerset House (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2,4
Museo nacional del Prado (Madrid)	Espanja – Spain	2,3
Rijksmuseum (Amsterdam)	Alankomaat – Netherlands	2,2
National Art Center (Tokio – Tokyo)	Japani – Japan	2,0
Centro cultural banco do Brasil (Rio de Janeiro)	Brasilia – Brazil	2,0
National Portrait Gallery (Lontoo – London)	Britannia – United Kingdom	2,0

Lähteet – Sources:

The Art Newspaper No. 245, April 2013 & 256, April 2014.

13.6 Suosituimmat näyttelyt 2012–2013*
13.6 The most popular exhibitions 2012–2013*

Näyttely – Exhibition	Sijaintipaikka – Location	Kaupunki ja maa – City and country	Käynnit – Visits
2012			
Kandinsky at the Bauhaus 1922–1933	Guggenheim Museum	New York, Yhdysvallat – USA	1 627 627
Pergamon: Panorama of the Ancient Metropolis	Pergamonmuseum	Berliini, Saksa – Berlin, Germany	1 500 000
Colour Forms	Hirshhorn Museum	Washington D.C., Yhdysvallat – USA	1 187 782
Selections from the Guggenheim Bilbao II	Guggenheim	Bilbao, Espanja – Spain	997 555
From Impressionism to Modernism	National Gallery of Art	Washington D.C., Yhdysvallat – USA	977 371
Back to Art	Galleria dell'Accademia	Firenze, Italia – Florence, Italy	832 382
Patrick Keiller: The Robinson Institute	Tate Britain	Lontoo, Britannia – London, United Kingdom	801 372
Golden Flashes	Galleria degli Uffizi	Firenze, Italia – Florence, Italy	789 241
Masterpieces from the Mauritshuis	Tokyo Metropolitan Art Museum	Tokio, Japani – Tokyo, Japan	758 266
De Kooning: A Retrospective	Museum of Modern Art	New York, Yhdysvallat – USA	696 362
2013			
Japanese Ceramics 1930–2000	Freer and Sackler Galleries	Washington D.C., Yhdysvallat – USA	1 756 245
Edvard Munch: The Scream	Museum of Modern Art	New York, Yhdysvallat – USA	1 017 146
The Western Zhou Dynasty	National Palace Museum	Taipei, Taiwan	1 007 062
New Order: British Art Today	Saatchi Gallery	Lontoo, Britannia – London, United Kingdom	978 358
The Cyrus Cylinder and Ancient Persia	Freer and Sackler Galleries	Washington D.C., Yhdysvallat – USA	939 547
The Lingnan School of Painting	National Palace Museum	Taipei, Taiwan	921 130
The Guggenheim Collection III	Guggenheim Museum	Bilbao, Espanja – Spain	895 367
Artistic Inclusion of the East and West	Hong Kong Museum of Art	Hongkong, Kiina – Hong Kong, China	876 766
Simon Starling: Phantom Ride	Tate Britain	Lontoo, Britannia – London, United Kingdom	859 537
Gaiety is the Most Outstanding Feature	Saatchi Gallery	Lontoo, Britannia – London, United Kingdom	821 587

* Sisältää vuonna 2012 ja 2013 päättyneet näyttelyt. Lukuihin sisältyvät myös aiempien vuosien käynnit, jos näyttely on ollut avoinna ennen vuotta 2012. – Includes exhibitions terminated in 2012 or 2013. The figures include also visits in the previous years in case the exhibition has been open before 2012.

Lähde – Source:

The Art Newspaper No. 245, April 2013 & No. 256, April 2014.

13.7 Unesco eurooppalaiset kulttuuriperintökohteet 2013*
13.7 UNESCO World Heritage cultural sites in Europe 2013*

Maa – Country	Kohteita – Sites	Maa – Country	Kohteita – Sites
Maailmanperintökohteita yht. – World heritage sites total	981	Moldova	1
– joista kulttuuri- tai yhdistelmäkohteita – of which cultural or mixed sites	788	Montenegro	1
Alankomaat – Netherlands	8	Norja – Norway	6
Albania	2	Portugali – Portugal	14
Andorra	1	Puola – Poland	13
Belgia – Belgium	11	Ranska – France	35
Bosnia–Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	2	Romania	6
Britannia – United Kingdom	24	Ruotsi – Sweden	14
Bulgaria	7	Saksa – Germany	35
Espanja – Spain	41	San Marino	1
Irlanti – Ireland	2	Serbia	3
Islanti – Iceland	1	Slovakia	5
Italia – Italy	45	Slovenia	2
Itävalta – Austria	9	Suomi – Finland	6
Kosovo	1	Sveitsi – Switzerland	8
Kreikka – Greece	17	Tanska – Denmark	3
Kroatia – Croatia	6	Tšekki – Czech Republic	12
Kypros – Cyprus	3	Turkki – Turkey	11
Latvia	2	Ukraina – Ukraine	6
Liettua – Lithuania	4	Unkari – Hungary	7
Luxemburg – Luxembourg	1	Valko-Venäjä – Belarus	3
Makedonia – F.Y.R. Macedonia	1	Vatikaanivaltio – Holy See	2
Malta	3	Venäjä – Russian Federation	15
		Viro – Estonia	2

* Sisältää myös yhdistetyt kulttuuri- ja luontokohteet. Mikäli kohde sijaitsee usean maan alueella, se on laskettu mukaan kaikkiin. – Also includes mixed natural and cultural sites. If the site stretches to several countries, then it is included in figures of all these countries.

Lähde – Source:

UNESCO World Heritage Centre (<http://whc.unesco.org>)

13.8 Kirjastot eräissä maissa 2007–2012

13.8 Libraries in certain countries 2007–2012

Maa – Country	Kirjastoja – Libraries	Kokoelmat (säilytysyksikköä) – Collections (physical units)	Lainoja – Loans	Lainoja / asukas – Loans / inhabitant
Suomi – Finland (2012)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	827	38 763	94 914	17,5
Kansalliskirjastot – National libraries	1	7 514	469	
Tieteelliset kirjastot – Research libraries	57	71 602	15 957	
Ruotsi – Sweden (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	290	39 572	69 007	7,3
Kansalliskirjastot – National libraries	4	..	..	
Yliopistokirjastot – University libraries	140	..	..	
Norja – Norway				
Yleiset kirjastot – Public libraries (2010)	768	²⁾ 19 051	25 000	5,1
Kansalliskirjastot – National libraries (2009)	1	3 225	207	
Yliopistokirjastot – University libraries (2009)	145	12 573	4 144	
Tanska – Denmark				
Yleiset kirjastot – Public libraries (2011)	544	21 880	44 598	8,0
Kansalliskirjastot – National libraries (2011)	2	..	..	
Islanti – Iceland (2010)				
Kansalliskirjastot – National libraries	1	1 023	79	
Yliopistokirjastot – University libraries	7	252	65	
Viro – Estonia (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	563	11 595	12 323	9,2
Erikois- ja tieteelliset kirjastot – Specialized and scientific libraries	51	13 885	2 454	
Latvia (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	817	9 200	14 200	6,8
Kansalliskirjastot – National libraries	1	4 100	700	
The Latvian Academic Library	1	3 500	1 500	
Liettua – Lithuania (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	1 327	26 389	21 921	7,2
Britannia – United Kingdom				
Yleiset kirjastot – Public libraries (2010/2011)	3 469	⁵⁾ 108 171	²⁾ 255 129	4,0
Kansalliskirjastot – National libraries (2008/2009)	6	..	..	
Akateemiset kirjastot – Academic libraries (2008/2009)	979	116 303	²⁾ 104 162	
Espanja – Spain (2010)				
Yleiset kirjastot – Public libraries	4 164	⁴⁾ 66 458	60 219	1,3
Kansalliskirjastot – National libraries	1	⁴⁾ 15 300	–	
Yliopistokirjastot – University libraries	283	⁴⁾ 40 274	19 561	
Erikoiskirjastot – Special libraries	1 898	⁴⁾ 32 292	1 611	
Muut kirjastot – Other libraries	262	⁴⁾ 4 936	757	
Ranska – France				
Yleiset kirjastot – Public libraries (2010)	3 410	²⁾ 95 872	181 910	2,8
Kansalliskirjastot – National libraries (2009)	1	32 700	..	
Korkeakoulukirjastot – University libraries (2009)	..	²⁾ 40 383	..	
Muut kirjastot – Other libraries (2010)	97	57 247	..	

13.8 Jatkuu
13.8 Cont.

Maa – Country	Kirjastoja – Libraries	Kokoelmat (säilytysyksikköä) – Collections (physical units)	Lainoja – Loans	Lainoja / asukas – Loans / inhabitant
Saksa – Germany (2010)				
Yleiset kirjastot – Public libraries.....	8 256	124 199	377 514	4,6
Kansalliskirjastot – National libraries	5	45 169	3 749	
Yliopistokirjastot – University libraries.....	79	157 381	67 938	
Muut kirjastot – Other libraries.....	157	37 067	24 334	
Venäjä – Russia (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries.....	43 200	¹⁾ 888 000	..	
Japani – Japan (2008)				
Yleiset kirjastot – Public libraries.....	3 165	²⁾ 372 862	631 873	4,9
Kiina – China (2011)				
Yleiset kirjastot – Public libraries.....	2 952	697 190	284 520	0,2
Yhdysvallat – USA (2009)				
Kirjastot ³⁾ – Libraries ³⁾	2 257	..	..	..

1) Ainoastaan kirjat ja lehdet. – Only books and magazines.

2) Ainoastaan kirjat. – Only books.

3) Sisältää myös arkistot. – Including also archives.

4) Kirjat ja pienpainatteet. – Books and pamphlets.

5) Tiedot vuosilta 2008/2009. – 2008/2009 data.

Lähteet – Sources:

Anuario Estadístico De España 2012. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.

China Statistical Yearbook 2012. Beijing: National Bureau of Statistics of China.

Eesti statistika aastaraamat – Statistical Yearbook of Estonia 2012. Tallinn: Eesti Statistika – Statistics Estonia.

<http://tilastot.kirjastot.fi>

Japan Statistical Yearbook 2013. Tokyo: Statistics Bureau. Ministry of Internal Affairs and Communications.

Kansalliskirjasto – National Library of Finland

Lacroix, Chantal (2013). Statistiques de la culture. Chiffres clés 2013. Paris: Ministère de la Culture et de la Communication.

Landshagfir – Statistical Yearbook of Iceland 2012. Reykjavik: Hagstofa Íslands – Statistics Iceland.

Libraries, Archives, Museums and Publishing Online Statistics Tables. Library & Information Statistics Unit LISU Loughborough University (www.lboro.ac.uk).

Russia in Figures 2013. Moscow: Federal State Statistics Service.

Statistical Abstract of the United States 2013. ProQuest & Bernan.

Statistical Yearbook of Latvia 2012. Riga: Central Statistical Bureau of Latvia.

Statistical Yearbook of Lithuania 2012. Vilnius: Statistics Lithuania.

Statistisches Jahrbuch 2012 für die Bundesrepublik Deutschland. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt.

Statistisk årbog 2013. Copenhagen: Danmarks statistik.

Statistisk årbok 2012. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Statistisk årsbok för Sverige – Statistical Yearbook of Sweden 2013. Stockholm: Statistiska centralbyrån – Statistics Sweden.

Trends from CIPFA Public Library Statistics 2010/2011. London: Arts Council England (www.artscouncil.org.uk, www.cipfastats.net).

13.9 Kirjatuotanto eräissä maissa 2007–2012

13.9 Book production in certain countries 2007–2012

Kirjallisuudenlaji – Type of literature	Suomi – Finland (2012)	Ruotsi – Sweden (2011)	Norja – Norway (2007)	Tanska – Denmark (2011)	Islanti – Iceland (2010)	Viro – Estonia (2012)	Latvia (2011)	Liettua – Lithuania (2011)	Britan- nia – United Kingdom (2011)	Espanja – Spain (2011)	Italia – Italy (2009)	Ranska – France (2011)	Saksa ¹⁾ – Germany ¹⁾ (2011)	Venäjä – Russia (2011)	Japani – Japan (2010)	Kiina – China (2011)
Nimekkeitä – Titles																
Yhteensä – Total . . .	11 513	14 957	8 266	12 859	1 506	3 971	2 128	3 278	149 800	74 244	57 558	81 268	82 048	122 900	77 773	369 523
Kaunokirjallisuus – Fiction	2 837	2 712	..	3 725	636	..	471	1 256	..	22 882	18 183	17 404	30 043	..	12 879	32 317
Tietokirjallisuus – Non-fiction	8 676	10 450	..	9 134	870	..	1 657	2 022	..	51 362	39 375	63 864	52 005	..	64 894	337 206
Nimekkeitä 1 000 asukasta kohden – Titles per 1,000 inhabitants																
Yhteensä – Total . . .	2,1	1,6	1,8	2,3	4,7	3,1	1,0	1,1	2,4	1,6	1,0	1,3	1,0	0,9	0,6	0,3
Kaunokirjallisuus – Fiction	0,5	0,3	..	0,7	2,0	..	0,2	0,4	..	0,5	0,3	0,3	0,4	..	0,1	0,0
Tietokirjallisuus – Non-fiction	1,6	1,1	..	1,6	2,7	..	0,8	0,7	..	1,1	0,7	1,0	0,6	..	0,5	0,3

1) Ainoastaan ensipainokset. – First editions only.

Lähteet – Sources:

Annuario Statistico Italiano 2012. Roma: Istituto Nazionale di Statistica.
 Anuario Estadístico de España 2012. Madrid: Instituto Nacional de Estadística.
 China Statistical Yearbook 2012. Beijing: China Statistics Press & National Bureau of Statistics of China.
 Culture Statistics 2008. NOS D 444. Statistics Norway.
 Eesti statistika aastaraamat – Statistical Yearbook of Estonia 2013. Tallinn: Eesti Statistika – Statistics Estonia.
 Japan Statistical Yearbook 2013. Tokyo: Statistics Bureau. Ministry of Internal Affairs and Communications.
 Kansalliskirjasto – National Library of Finland
 Lacroix, Chantal (2013). Statistiques de la culture. Chiffres clés 2013. Paris: Ministère de la Culture et de la Communication.
 Landshagur – Statistical Yearbook of Iceland 2013. Reykjavik: Hagstofa Íslands – Statistics Iceland.
 Russia in Figures 2013. Moscow: Federal State Statistics Service.
 Statistical Yearbook of Latvia 2012. Riga: Central Statistical Bureau of Latvia.
 Statistical Yearbook of Lithuania 2012. Vilnius: Statistics Lithuania.
 Statistisches Jahrbuch 2012 für die Bundesrepublik Deutschland. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt.
 Statistisk årbog 2012. Copenhagen: Danmarks statistik.
 Statistisk årsbok för Sverige – Statistical Yearbook of Sweden 2013. Stockholm: Statistiska centralbyrån – Statistics Sweden.
 The UK Book Publishing Industry in Statistics 2011. London: The Publishers Association (www.publishers.org.uk).
 www.stat.ee

13.10 Teatterit eräissä maissa 2008–2012*

13.10 Theatres in certain countries 2008–2012*

Maa – Country	Teattereita – Theatres	Esitöksiä – Performances	Katsojia – Visitors 1 000
Suomi – Finland (2012)	130	20 340	3 388
Ruotsi – Sweden (2008)	133	21 188	3 165
Norja – Norway (2010)	31	9 721	1 830
Tanska – Denmark (2011)	88	11 717	2 092
Islanti – Iceland (2012)	5	1 072	287
Viro – Estonia (2012)	12	3 742	932
Latvia (2011)	9	3 215	951
Liettua – Lithuania (2011)	13	2 752	594
Britannia – United Kingdom ¹⁾ (2011/2012)	201	..	13 000
Venäjä – Russia (2011) ²⁾	618	..	32 900
Kiina – China (2011)	703	191 200	41 416
Yhdysvallat – USA (2010)	..	..	58 800
– Broadway shows	1	..	11 900
– Broadway road tours ³⁾	..	..	15 900
– Muut ammattiteatterit – Other professional theatres . . .	1 807	163 000	31 000

* Ainoastaan ammattiteatterit jättäen valtion apua saavat teatterit. – Only professional theatres and/or theatres supported by the State.

1) Ainoastaan Englanti. – Includes only England.

2) Ammattiteatterit. – Professional theatres.

3) Sisältää myös Kanadan. – Including also Canada.

Lähteet – Sources:

Arts Council England.
 China Statistical Yearbook 2012. Beijing: China Statistics Press & National Bureau of Statistics of China.
 Eesti statistika aastaraamat – Statistical Yearbook of Estonia 2013. Tallinn: Eesti Statistika – Statistics Estonia.
 Landshagur – Statistical Yearbook of Iceland 2013. Reykjavik: Hagstofa Íslands – Statistics Iceland.
 Nordic Statistical Yearbook 2012. Nord 2012:001. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
 Russia in Figures 2013. Moscow: Federal State Statistics Service.
 Statistical Abstract of the United States 2013. ProQuest & Bernan.
 Statistical Yearbook of Latvia 2012. Riga: Central Statistical Bureau of Latvia.
 Statistical Yearbook of Lithuania 2012. Vilnius: Statistics Lithuania.
 Teatterin tiedotuskeskus – Theatre Info Finland

13.11 Musiikkiaänitteiden myynti 2000–2012*
13.11 Recorded music sales 2000–2012*

Maa – Country	Tukkumyynnin arvo – Trade value	Osuus maailman myynnin arvosta – Share of world sales	Digitaalisten äänitteiden osuus tukkumyynistä – Share of digital recordings in trade values
	milj. US \$ – US \$ million	%	%
2012			
Koko maailma yhteensä – <i>World total</i>	16 481	100	35
10 suurinta yhteensä – <i>Top ten total</i>	14 087	85	35
Yhdysvallat – <i>USA</i>	4 482	27	58
Japani – <i>Japan</i>	4 422	27	17
Britannia – <i>United Kingdom</i>	1 326	8	39
Saksa – <i>Germany</i>	1 298	8	19
Ranska – <i>France</i>	908	6	23
Australia	507	3	47
Kanada – <i>Canada</i>	454	3	43
Brasilia – <i>Brazil</i>	257	2	27
Italia – <i>Italy</i>	218	1	27
Alankomaat – <i>Netherlands</i>	216	1	27
Koko maailma yhteensä – <i>World total</i>	miljardia US \$ – <i>US \$ billion</i>		
2000.	27,1		..
2001.	26,8		..
2002.	25,3		..
2003.	23,4		..
2004.	23,3		2
2005.	22,6		6
2006.	22,1		11
2007.	20,5		15
2008.	19,1		20
2009.	17,8		25
2010.	16,6		29
2011.	16,5		33

* Digitaalitäänitteet mukana vuodesta 2004 alkaen lukuun ottamatta soittoääniä. – *Digital recordings included from 2004 excluding ringtones.*

Lähteet – *Sources:*
 IFPI Digital Music Report 2006–2013. London: IFPI (International Federation of the Phonographic Industry)
 Recording Industry in Numbers 2012. London: IFPI (International Federation of the Phonographic Industry).

13.12 Elokuissa käynnit Euroopassa sekä Japanissa ja Yhdysvalloissa 1990–2011

13.12 Cinema admissions in Europe, Japan and the United States 1990–2011

Maa – Country	1990	1995	2000	2006	2009	2011 ¹⁾
	Käyntejä / asukas – Admissions / inhabitant					
EU						
EU:n keskiarvo ²⁾ – EU average ²⁾	1,6	1,4	2,0	1,9	2,0	1,9
Alankomaat – Netherlands	1,0	1,1	1,4	1,4	1,7	1,8
Belgia – Belgium	1,7	1,9	2,3	2,3	2,0	2,1
Britannia – United Kingdom	1,5	2,0	2,4	2,6	2,8	2,7
Bulgaria	..	1,4	0,3	0,3	0,4	0,6
Espanja – Spain	2,0	2,4	3,4	2,8	2,4	2,1
Irlanti – Ireland	2,1	2,7	3,9	4,2	4,0	3,6
Italia – Italy	1,5	1,5	1,8	1,8	1,8	1,8
Itävalta – Austria	1,3	1,5	2,0	2,1	2,2	2,0
Kreikka – Greece	1,3	0,8	1,3	1,2	1,1	1,00
Kypros – Cyprus	..	1,2	1,2	1,1	1,1	1,00
Latvia	..	0,4	0,6	0,9	0,9	1,0
Liettua – Lithuania	..	0,2	0,6	0,7	0,9	1,0
Luxemburg – Luxembourg	1,4	1,7	3,1	2,7	2,6	2,4
Malta	..	..	2,5	2,3	2,1	..
Portugali – Portugal	1,0	1,1	1,8	1,6	1,5	1,5
Puola – Poland	..	0,6	0,5	0,8	1,0	1,0
Ranska – France	2,2	2,2	2,8	3,0	3,1	3,3
Romania	..	0,8	0,2	0,1	0,3	0,3
Ruotsi – Sweden	1,8	1,7	1,9	1,7	1,9	1,7
Saksa – Germany	1,6	1,5	1,9	1,7	1,8	1,6
Slovakia	..	1,1	0,5	0,6	0,8	0,7
Slovenia	..	1,5	1,1	1,3	1,3	1,4
Suomi – Finland	1,3	1,0	1,4	1,3	1,3	1,3
Tanska – Denmark	1,9	1,7	2,0	2,3	2,5	2,2
Tšekki – Czech Republic	..	0,9	0,9	1,1	1,2	1,0
Unkari – Hungary	..	1,4	1,2	1,2	1,1	1,0
Viro – Estonia	..	0,7	0,8	1,2	1,3	1,8
Muu Eurooppa – Rest of Europe						
Albania	..	..	..	..	..	..
Bosnia-Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	..	..	..	..	0,1	0,1
Islanti – Iceland	8,5	7,7	5,6	³⁾ 4,9	5,4	4,7
Kroatia – Croatia	..	..	0,6	0,6	0,8	0,8
Makedonia – Macedonia	..	..	..	³⁾ 0,1	0,0	0,1
Moldova	..	..	..	..	..	..
Montenegro	..	..	..	..	..	..
Norja – Norway	2,7	2,5	2,6	2,6	2,6	2,3
Serbia	..	..	..	..	..	..
Serbia ja Montenegro – Serbia and Montenegro	..	..	0,4	..	..	..
Sveitsi – Switzerland	2,1	2,2	2,2	2,2	2,0	1,9
Ukraina – Ukraine	..	..	..	..	..	..
Valko-Venäjä – Belarus	..	..	..	..	..	..
Venäjä – Russia	..	0,5	0,3	0,6	0,9	1,1
Muut maat – Other countries						
Japani – Japan	1,2	1,0	1,1	1,3	1,3	1,1
Yhdysvallat & Kanada – USA & Canada	4,7	4,3	4,7	4,8	4,6	4,1

1) Ennakkotiedot. – Preliminary data.

2) Mukana kunkin vuoden EU-jäsenmaat. – Includes EU member states of each year.

3) Vuoden 2005 tieto. – 2005 figure.

Lähteet – Sources:

European Cinema Yearbook 2001–2003. Milano: Media Salles.

Yearbook 2003 & 2010: Film and Home Video. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

2012 Yearbook: Television, cinema, video and on-demand audiovisual services – the pan-European picture. Volume 2. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

13.13 Elokuvatteatterit Euroopassa sekä Japanissa ja Yhdysvalloissa 1991, 2002, 2005, 2007, 2009 ja 2011
13.13 Cinemas in Europe, Japan and the United States 1991, 2002, 2005, 2007, 2009 and 2011

Maa – Country	Elokuvasaleja – Screens					Lipun keskihinta – Average ticket price				
	1991	2002	2005	2009	2011 ¹⁾	1991	2002	2006	2009	2011 ²⁾
						ECU	€ – EUR	€ – EUR		
EU										
EU:n summa – EU total ¹⁾	..	..	29 540	29 807	..	.	.	.	.	.
EU:n keskiarvo – EU average ¹⁾	.	.	.	.	.	4,3	4,9	5,9	6,2	6,7
Alankomaat – Netherlands	..	538	694	751	789	5,3	6,5	6,7	7,4	7,9
Belgia – Belgium	429	505	503	510	510	4,1	5,6	6,0	6,9	7,0
Britannia – United Kingdom	..	3 402	3 357	3 651	3 767	3,9	7,3	7,1	6,1	7,0
Bulgaria	441	194	107	102	138	..	2,2	2,6	4,1	4,0
Espanja – Spain	1 806	4 039	4 401	4 082	4 044	3,0	4,5	5,2	6,1	6,5
Irlanti – Ireland	192	326	386	450	480	3,2	5,4	6,4	7,1	6,8
Italia – Italy	2 241	..	3 794	3 879	3 813	4,9	5,7	5,7	6,1	6,2
Itävalta – Austria	394	564	568	577	577	4,7	6,5	6,6	7,1	7,6
Kreikka – Greece	350	440	490	500	493	3,8	..	³⁾ 7,0	8,2	8,5
Kypros – Cyprus	..	43	30	31	35	..	6,4	6,5	7,3	8,2
Latvia	..	103	61	55	63	..	3,1	3,5	4,3	4,1
Liettua – Lithuania	522	79	70	84	84	..	2,4	2,9	3,9	3,6
Luxemburg – Luxembourg	18	25	24	33	33	4,3	..	³⁾ 6,6	6,9	7,2
Malta	..	42	42	38	..	..	4,5	4,6	4,0	..
Portugali – Portugal	277	401	519	577	558	1,7	3,8	4,2	4,7	5,1
Puola – Poland	1 195	..	937	1 061	1 122	..	3,5	3,7	4,0	4,5
Ranska – France	4 490	5 262	5 308	5 469	5 464	4,8	5,6	5,9	6,1	6,3
Romania	524	..	120	182	241	..	1,2	2,9	3,9	4,1
Ruotsi – Sweden	1 169	1 176	969	848	830	7,1	8,0	8,5	8,4	10,6
Saksa – Germany	3 706	4 868	4 889	4 734	4 640	4,0	5,9	6,0	6,7	7,4
Slovakia	674	283	223	238	209	..	1,8	2,3	4,1	4,8
Slovenia	113	83	106	103	111	..	3,4	3,8	4,2	4,5
Suomi – Finland	332	342	332	306	283	5,5	7,1	7,5	8,4	9,1
Tanska – Denmark	334	358	389	400	396	4,6	7,7	9,0	10,0	10,1
Tšekki – Czech Republic	..	785	667	695	668	..	2,9	3,2	3,8	4,6
Unkari – Hungary	1 025	605	485	417	395	..	3,0	3,1	3,8	4,4
Viro – Estonia	617	81	69	34	34	..	3,7	4,3	4,2	4,1
Muu Eurooppa – Rest of Europe										
Albania	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Bosnia–Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	..	..	..	40	40	..	..	..	2,5	2,5
Islanti – Iceland	46	52	45	41	..	6,0	8,2	8,0	4,8	6,1
Kroatia – Croatia	..	..	123	107	156	..	2,5	3,2	3,3	3,7
Makedonia – Macedonia	..	..	43	18	23	..	..	..	..	..
Moldova	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Montenegro	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Norja – Norway	428	401	432	422	425	4,4	7,8	8,8	9,4	11,4
Serbia	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Serbia ja Montenegro – Serbia and Montenegro	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Sveitsi – Switzerland	401	511	537	559	547	5,9	9,5	9,2	10,0	12,6
Ukraina – Ukraine	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Valko-Venäjä – Belarus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Venäjä – Russia	2 536	..	1 079	2 124	2 726	..	1,8	3,7	3,9	5,2
Muut maat – Other countries										
Japani – Japan	1 804	2 635	2 926	3 396	3 339	..	10,5	8,4	9,4	11,3
Yhdysvallat – USA	24 570	35 280	38 143	39 233	39 641	..	..	..	..	..
Yhdysvallat & Kanada – USA & Canada	..	..	..	..	..	..	6,5	5,2	5,4	5,7

1) Mukana kunkin vuoden EU-jäsenmaat. – Includes EU member states of each year.

2) Ennakkotiedot. – Preliminary data.

3) 2005-tieto. – 2005 figure.

Lähteet – Sources:

European Cinema Yearbook 2001. Milano: Media Salles.

Statistical Yearbook 2001: Film, television, video. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

Yearbook 2003, 2004 & 2010: Film and Home Video. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

Focus 2005. World Film Market Trends. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

2012 Yearbook: Television, cinema, video and on-demand audiovisual services – the pan-European picture. Volume 2. Strasbourg: European Audiovisual Observatory.

13.14 Maailman taidehuutokauppojen liikevaihto 2002–2013*

13.14 Global turnover of art auctions 2002–2013*

Vuosi – Year	Liikevaihto – Turnover Miljardia \$ – \$ billion	Osuus liikevaihdosta / maa – Share of turnover / country					
		Yhdysvallat – USA	Britannia – United Kingdom	Kiina ¹⁾ – China ¹⁾	Ranska – France	Saksa – Germany	Ruotsi – Sweden
		%					
2002	2,5	41,9	25,2	1,1	8,6	2,7	1,0
2003	2,5	41,6	28,0	1,2	9,3	3,4	1,3
2004	3,5	46,3	26,9	1,9	7,2	2,9	..
2005	4,1	43,1	28,4	3,7	6,6	3,6	..
2006	6,5	45,9	26,9	4,9	6,4	2,9	1,1
2007	9,3	41,7	29,7	7,3	6,4	2,9	..
2008	8,3	35,6	35,7	7,2	6,0	2,4	..
2009	4,7	27,9	21,3	17,4	13,9	3,2	..
2010	9,4	29,9	19,4	33,0	5,1	1,9	0,7
2011	11,6	23,6	19,4	41,5	4,5	1,8	..
2012	12,3	27,3	17,7	41,3	4,1	n.-ca. 2	..
2013	12,0	33,6	17,5	34,2	4,5	1,7	..

* Lukuihin sisältyvät maalaukset, veistokset, installaatiot, piirustukset, valokuvat, painokuvat ja vesiväriyöt. – Figures include paintings, sculptures, installations-volumes, drawings, photographs, prints and watercolours.

1) Vuoteen 2005 saakka Hongkong. – Until 2005: Hong Kong.

Lähteet – Sources:

Art Market Trends 2002–2011. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

The Art Market in 2012. A dialogue between East and West. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

The Art Market in 2013. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

13.15 Maailman kalleimmat huutokaupoissa myydyt maalaukset*

13.15 The most expensive paintings in the world sold at auctions*

Taiteilija – Painter	Teoksen nimi ja valmistusvuosi – Title of the work and year of completion	Vasarahinta ¹⁾ – Hammer price ¹⁾ milj. US \$ – USD million	Myyntivuosi – Year of sale	Myyntipaikka – Place of sale	Huutokauppa – Auction house
Bacon Francis	Three Studies of Lucian Freud (1969)	142,4	2013	New York	Christie's
Edvard Munch	Huuto – <i>The Scream</i> (1895)	119,9	2012	New York	Sotheby's
Pablo Picasso	Alaston taiteilijan tarjottimella – Nu au Plateau de Sculpteur – <i>Nude, Green Leaves and Bust</i> (1932)	106,5	2010	New York	Christie's
Pablo Picasso	Poika ja piippu – Garçon à la Pipe – <i>Boy with a Pipe</i> (1905)	104,2	2004	New York	Sotheby's
Pablo Picasso	Dora Maarin muotokuva – Dora Maar au Chat – <i>Dora Maar with Cat</i> (1941)	95,2	2006	New York	Sotheby's
Alberto Giacometti	L'Homme qui marche I	92,5	2010	Lontoo – London	Sotheby's
Gustav Klimt	Adele Bloch-Bauerin muotokuva II – <i>Portrait of Adele Bloch-Bauer II</i> (1912)	87,9	2006	New York	Christie's
Mark Rothko	Orange, Red, Yellow (1961)	86,9	2012	New York	Christie's
Francis Bacon	Triptyyksi, 1976 – <i>Triptych, 1976</i>	86,3	2008	New York	Sotheby's
Vincent van Gogh	Tohtori Gachet'n muotokuva – <i>Portrait of Doctor Gachet</i> (1890)	82,5	1990	New York	Christie's
Claude Monet	Le Bassin aux Nymphéas – <i>Water Lily Pond</i> (1919)	80,5	2008	Lontoo – London	Christie's
Auguste Renoir	Galetten mylly – Bal au Moulin de la Galette – <i>Dance at the Moulin de la Galette</i> (1876)	78,1	1990	New York	Sotheby's
Peter Paul Rubens	Viattomien joukkomurha – <i>Massacre of the Innocents</i> (1609–1611)	76,7	2002	Lontoo – London	Sotheby's
Mark Rothko	No. 1 (Royal Red And Blue) (1954)	75,1	2012	New York	Sotheby's
Mark Rothko	White Center (Yellow, Pink and Lavender on Rose) (1950)	72,8	2007	New York	Sotheby's
Andy Warhol	Green Car Crash (Green Burning Car I) (1963)	71,7	2007	New York	Christie's
Vincent van Gogh	Taiteilijan muotokuva ilman partaa – <i>Portrait of l'artiste sans barbe – Self-Portrait without Beard</i> (1898)	71,5	1998	New York	Christie's
Hans Holbein nuorempi – <i>Hans Holbein the younger</i>	Darmstadt Madonna	²⁾ yli-over 70	2011	Saksa – Germany	Christoph Graf Douglas
Modigliani Amedeo	La Belle Romaine (1917)	69,0	2010	New York	Sotheby's

* 31.12.2013 mennessä. – By 31 December, 2013.

1) Sisältää huutomaksun. – Including buyer's premium.

2) Tarkka myyntihinta ei julkistettu. – The exact hammer price was not issued.

Lähteet – Sources:

www.bloomberg.com/news/2011-07-14 (Holbein Madonna Sells for at Least \$70 Million to Wuerth)

www.productionmyarts.com/arts-et-marche/100-oeuvres-fr.htm

Christie's (www.christies.com)

Sotheby's (www.sothebys.com)

13.16 Huutokaupoissa eniten mydyt taiteilijat liikevaihdon mukaan 2006–2013

13.16 Best-selling artists at auctions by turnover 2006–2013

Taiteilija – Artist	Myytjen teosten yhteisarvo – Total value of works sold 1 000 S	Taiteilija – Artist	Myytjen teosten yhteisarvo – Total value of works sold 1 000 S
2006		2010	
Picasso Pablo	339 580	Picasso Pablo	362 717
Warhol Andy	199 569	Qi Baishi	352 311
Klimt Gustav	175 144	Warhol Andy	313 768
Kooning Willem de	107 383	Zhang Daqian	314 944
Modigliani Amedeo	90 714	Giacometti Alberto	213 620
Chagall Marc	89 208	Xu Beihong	179 882
Schiele Egon	79 082	Matisse Henri	174 031
Gauguin Paul	62 313	Modigliani Amedeo	139 810
Matisse Henri	59 739	Fu Baoshi	128 866
Lichtenstein Roy	59 716	Lichtenstein Roy	112 547
2007		2011	
Warhol Andy	430 410	Zhang Daqian	554 537
Picasso Pablo	321 416	Qi Baishi	510 576
Bacon Francis	244 552	Warhol Andy	325 884
Rothko Mark	206 690	Picasso Pablo	314 693
Monet Claude	164 928	Xu Beihong	233 489
Matisse Henri	114 403	Wu Guanzhong	221 158
Basquiat Jean-Michel	101 515	Fu Baoshi	198 336
Léger Fernand	92 301	Richter Gerhard	175 673
Chagall Marc	89 609	Bacon Francis	129 202
Cézanne Paul	86 598	Li Keran	115 361
2008		2012	
Picasso Pablo	262 473	Warhol Andy	329 963
Bacon Francis	256 209	Zhang Daqian	287 224
Warhol Andy	236 777	Picasso Pablo	286 145
Hirst Damien	230 887	Qi Baishi	270 195
Monet Claude	174 696	Gerhard Richter	262 806
Giacometti Alberto	132 642	Xu Beihong	175 786
Richter Gerhard	122 220	Li Keran	166 792
Degas Edgar	111 838	Rothko Mark	166 784
Fontana Lucio	95 590	Bacon Francis	153 089
Klein Yves	91 868	Fu Baoshi	152 071
2009		2013	
Picasso Pablo	121 126	Warhol Andy	367 411
Warhol Andy	106 905	Picasso Pablo	361 395
Qi Baishi	70 179	Zhang Daqian	291 667
Matisse Henri	69 742	Basquiat Jean-Michel	250 407
Mondrian Piet	¹⁾ 57 950	Qi Baishi	230 006
Giacometti Alberto	51 267	Bacon Francis	195 711
Léger Fernand	50 597	Richter Gerhard	165 885
Degas Edgar	¹⁾ 43 305	Lichtenstein Roy	140 590
Raphael	¹⁾ 42 723	Zao Wou-ki	139 560
Monet Claude	40 399	Monet Claude	137 602

Lähteet – Sources:

Art Market Trends 2007–2011. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

The Art Market in 2012. A dialogue between East and West. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

The Art Market in 2013. St-Romain-au-Mt d'Or: Artprice.com

13.17 Kulttuurialan työvoima Euroopan maissa 2009

13.17 Cultural employment in European countries 2009

Maa – Country	Kulttuurityövoima – Cultural employment	Koko työvoima – Total employment	Kulttuurityövoiman osuus – Share of cultural employment
	1 000		%
EU 27	3 638,5	217 828	1,7
Alankomaat – <i>Netherlands</i>	176,2	8 596	2,0
Belgia – <i>Belgium</i>	63,5	4 421	1,4
Britannia – <i>United Kingdom</i>	597,1	28 923	2,1
Bulgaria	49,6	3 254	1,5
Espanja – <i>Spain</i>	243,4	18 888	1,3
Irlanti – <i>Ireland</i>	28,2	1 917	1,5
Italia – <i>Italy</i>	246,7	23 025	1,1
Itävalta – <i>Austria</i>	64,1	4 078	1,6
Kreikka – <i>Greece</i>	52,6	4 509	1,2
Kypros – <i>Cyprus</i>	4,5	381	1,2
Latvia	22,4	983	2,3
Liettua – <i>Lithuania</i>	28,3	1 416	2,0
Luxemburg – <i>Luxembourg</i>	2,9	219	1,3
Malta	2,8	162	1,7
Portugali – <i>Portugal</i>	47,4	5 054	0,9
Puola – <i>Poland</i>	222,0	15 868	1,4
Ranska – <i>France</i>	437,3	25 704	1,7
Romania	69,4	9 244	0,8
Ruotsi – <i>Sweden</i>	105,3	4 499	2,3
Saksa – <i>Germany</i>	847,2	38 797	2,2
Slovakia	26,1	2 366	1,1
Slovenia	20,0	981	2,0
Suomi – <i>Finland</i>	55,6	2 457	2,3
Tanska – <i>Denmark</i>	63,2	2 776	2,3
Tšekki – <i>Czech Republic</i>	84,1	4 934	1,7
Unkari – <i>Hungary</i>	68,2	3 782	1,8
Viro – <i>Estonia</i>	10,5	596	1,8
Islanti – <i>Iceland</i>	5,2	166	3,2
Norja – <i>Norway</i>	65,9	2 500	2,6
Sveitsi – <i>Switzerland</i>	59,9	4 280	1,4

Lähde – Source:

Cultural Statistics, 2011 edition (2011). Luxembourg: Eurostat.

13.18 Eräiden kulttuurituotteiden suurimmat tuojat ja viejät Euroopan unionissa 2009
13.18 Biggest exporters and importers of certain cultural products in EU 2009

	Miljoonaa € – EUR million
Kirjat – Books	
Tuonti – Imports	
Britannia – <i>United Kingdom</i>	1 028
Ranska – <i>France</i>	707
Saksa – <i>Germany</i>	497
Itävalta – <i>Austria</i>	441
Belgia – <i>Belgium</i>	416
Vienti – Exports	
Britannia – <i>United Kingdom</i>	1 788
Saksa – <i>Germany</i>	1 114
Ranska – <i>France</i>	591
Espanja – <i>Spain</i>	445
Italia – <i>Italy</i>	422
CD-levyt – CDs	
Tuonti – Imports	
Saksa – <i>Germany</i>	169
Britannia – <i>United Kingdom</i>	137
Ranska – <i>France</i>	118
Itävalta – <i>Austria</i>	67
Ruotsi – <i>Sweden</i>	41
Vienti – Exports	
Saksa – <i>Germany</i>	362
Ranska – <i>France</i>	112
Britannia – <i>United Kingdom</i>	105
Itävalta – <i>Austria</i>	70
Alankomaat – <i>Netherlands</i>	59
Taide-, antiikki- ja keräilyesineet – Works of art, antiques and collectors' pieces	
Tuonti – Imports	
Britannia – <i>United Kingdom</i>	1 076
Ranska – <i>France</i>	397
Saksa – <i>Germany</i>	272
Espanja – <i>Spain</i>	170
Alankomaat – <i>Netherlands</i>	151
Vienti – Exports	
Britannia – <i>United Kingdom</i>	1 748
Ranska – <i>France</i>	850
Saksa – <i>Germany</i>	332
Espanja – <i>Spain</i>	137
Italia – <i>Italy</i>	98

Lähde – Source:

Cultural Statistics, 2011 edition (2011). Luxembourg: Eurostat.

13.19 Eräiden kulttuurituotteiden ja -palvelujen hintoja Euroopan maissa 2012*

13.19 Prices for selected cultural goods and services in European countries 2012*

Maa – Country	Yksityisen sektorin kulttuurituotteet – Private sector cultural products		Julkiset taidelaitokset – Public arts institutions	
	Cd-albumi ¹⁾ – CD album ¹⁾	Kirja ²⁾ – Book ²⁾	Museon pääsymaksu – Entrance fee to museum	Teatterilippu – Theatre ticket
	€ – EUR			
EU				
Alankomaat – Netherlands	15,99	18,95	15,00	90,00
Belgia – Belgium	12,99	19,00	8,00	78–81
Britannia – United Kingdom	..	..	..	..
Bulgaria	7,64	7,66	3,06–5,11	7,66
Espanja – Spain	12,95	20,95	³⁾ 3,00	90,00
Irlanti – Ireland	10,00	8,99	3,00	38,00
Italia – Italy	15,90	11,00	9,00	48,00
Itävalta – Austria	18,00	18,50	11,00	70–77
Kreikka – Greece	18,00	18,00	5,00	20,0
Kypros – Cyprus	19,98	18,00	3,40	35,00
Latvia	20,00	13,60	3,60	8,60–15,70
Liettua – Lithuania	20,27	9,81	1,73	8,70
Luxemburg – Luxembourg	..	..	..	..
Malta	..	..	..	..
Portugali – Portugal	13,99	22,60	5,00	35–50
Puola – Poland	15,14	8,17	3,60	8,41
Ranska – France	10,00	20,00	11–13	n.–ca. 100
Romania	15,40	8,80	2,20	5,50
Ruotsi – Sweden	11,42	25,83	11,53	57,65
Saksa – Germany	9,99	18,00	8–10	36–57
Slovakia	16,50	7,90	3,50	14,00
Slovenia	9,99	13,95	5,00	26,00
Suomi – Finland	17,95	24,95	10,00	54–59
Tanska – Denmark	21,50	44,20	³⁾ 12,74	60,30
Tšekki – Czech Republic	15,20	14,00	7,2	26,40
Unkari – Hungary	16,00	12,50	3,9	25,70–29,30
Viro – Estonia	14,99	20,60	5,5	25,00
Muu Eurooppa – Rest of Europe				
Albania	..	..	..	..
Andorra	..	..	..	..
Bosnia-Hertsegovina – Bosnia and Herzegovina	19,00	13,85	–	4,10–5,10
Islanti – Iceland	..	..	..	..
Kosovo	..	..	..	..
Kroatia – Croatia	17,50	11,80	4,00	11,30
Liechtenstein	..	..	..	..
Makedonia – Macedonia	..	..	..	..
Moldova	3,78	8,94	0,64	3,83
Monaco	..	..	..	..
Montenegro	..	..	..	..
Norja – Norway	13,50	20,00	6,8	81,00
San Marino	13,90	11,00	–	10–15
Serbia – Serbia	15,30	4,70	1,8	6,20
Sveitsi – Switzerland	19,10	18,27	14,95	152,79
Ukraina – Ukraine	19–20	5–8	5,00	9–10
Valko-Venäjä – Belarus	..	..	..	..
Venäjä – Russia	6,53	6,07	9,90	69,32

* Marraskuu – November.

1) Adele: 21.

2) J. R. R. Tolkien: The Hobbit.

3) Pääsymaksu erikoisnäyttelyihin. – Entrance fee for special exhibitions.

Lähde – Source:

Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe (www.culturalpolicies.net)

Liitteet – Appendices

Liite 1	Euron (ecun) ja dollarin markka- ja eurokurssit (vuosikeskiarvoja) 1980–2013	
Appendix 1	<i>Rates of exchange, yearly averages 1980–2013</i>	261
Liite 2	Rahan arvon muunnoskertoimet vuosien 1995–2012 rahaksi (mk ja €)	
Appendix 2	<i>Transformation coefficients into 1995–2012 money, FIM and EUR</i>	262
Liite 3	Bruttokansantuote 1980–2012	
Appendix 3	<i>Gross domestic product 1980–2012</i>	264
Liite 4	Väkiluku 1980–2013	
Appendix 4	<i>Population 1980–2013</i>	264
Liite 5	Kotitalouksien määrä ja koko 1980–2012	
Appendix 5	<i>Number and size of households 1980–2012</i>	265

Liite 1 Euron (ecun) ja dollarin markka- ja eurokurssit (vuosikeskiarvoja) 1980–2013
Appendix 1 Rates of exchange, yearly averages 1980–2013

Vuosi – Year	EUR (ECU)/FIM	1 US\$ in FIM	1 EUR in US\$
1980	5,19	3,73	1,39
1981	4,81	4,32	1,11
1982	4,72	4,82	0,98
1983	4,96	5,57	0,89
1984	4,74	6,01	0,79
1985	4,71	6,21	0,76
1986	4,99	5,08	0,98
1987	5,08	4,40	1,15
1988	4,95	4,19	1,18
1989	4,73	4,30	1,10
1990	4,87	3,83	1,27
1991	5,02	4,05	1,24
1992	5,80	4,49	1,29
1993	6,68	5,71	1,17
1994	6,17	5,22	1,18
1995	5,64	4,37	1,29
1996	5,75	4,59	1,25
1997	5,86	5,19	1,13
1998	5,99	5,34	1,12
1999	5,95	5,58	1,07
2000	5,95	6,44	0,92
2001	5,95	6,64	0,90
2002			0,95
2003			1,13
2004			1,24
2005			1,24
2006			1,26
2007			1,37
2008			1,47
2009			1,39
2010			1,33
2011			1,39
2012			1,28
2013			1,33

Lähde – Source:
 Suomen Pankki – Bank of Finland

Liite 2 Rahan arvon muunnoskertoimet vuosien 1995–2012 rahaksi (mk ja €)
Appendix 2 Transformation coefficients into 1995–2012 money, FIM and EUR

Vuosi – Year	1995 rahaksi – Into 1995 money	1996 rahaksi – Into 1996 money	1997 rahaksi – Into 1997 money	1998 rahaksi – Into 1998 money	1999 rahaksi – Into 1999 money	2000 rahaksi – Into 2000 money	2001 rahaksi – Into 2001 money	2002 rahaksi – Into 2002 money	2003 rahaksi – Into 2003 money	2004 rahaksi – Into 2004 money	2005 rahaksi – Into 2005 money	2002 rahaksi ¹⁾ – Into 2002 money ¹⁾
Kerroin – Coefficient												
1980	2,135	2,148	2,174	2,204	2,230	2,306	2,365	2,401	2,422	2,427	2,449	0,404
1981	1,907	1,917	1,941	1,968	1,992	2,058	2,111	2,144	2,163	2,167	2,187	0,361
1982	1,744	1,754	1,776	1,801	1,822	1,883	1,932	1,961	1,979	1,982	2,000	0,330
1983	1,607	1,616	1,636	1,659	1,679	1,735	1,780	1,807	1,823	1,827	1,843	0,304
1984	1,503	1,511	1,529	1,551	1,570	1,622	1,663	1,690	1,705	1,708	1,723	0,284
1985	1,418	1,427	1,444	1,464	1,482	1,531	1,571	1,595	1,609	1,612	1,627	0,268
1986	1,369	1,377	1,394	1,414	1,431	1,478	1,517	1,540	1,554	1,557	1,570	0,259
1987	1,321	1,329	1,345	1,364	1,380	1,426	1,463	1,486	1,499	1,502	1,515	0,250
1988	1,259	1,266	1,282	1,300	1,315	1,359	1,395	1,416	1,428	1,431	1,444	0,238
1989	1,181	1,188	1,203	1,219	1,234	1,275	1,308	1,328	1,340	1,342	1,354	0,223
1990	1,114	1,120	1,134	1,150	1,163	1,202	1,233	1,252	1,264	1,266	1,277	0,211
1991	1,069	1,076	1,089	1,104	1,117	1,155	1,184	1,202	1,213	1,215	1,226	0,202
1992	1,043	1,048	1,061	1,077	1,089	1,125	1,154	1,173	1,183	1,185	1,196	0,197
1993	1,021	1,027	1,039	1,054	1,067	1,102	1,131	1,148	1,159	1,161	1,171	0,193
1994	1,010	1,016	1,028	1,043	1,055	1,090	1,118	1,136	1,146	1,148	1,158	0,191
1995	1,000	1,006	1,018	1,032	1,045	1,080	1,108	1,124	1,135	1,137	1,147	0,189
1996		1,000	1,012	1,026	1,039	1,073	1,101	1,118	1,128	1,130	1,140	0,188
1997			1,000	1,014	1,026	1,060	1,088	1,105	1,114	1,117	1,127	0,186
1998				1,000	1,012	1,046	1,073	1,089	1,099	1,101	1,111	0,183
1999					1,000	1,034	1,060	1,076	1,086	1,088	1,098	0,181
2000						1,000	1,026	1,041	1,051	1,053	1,062	0,175
2001							1,000	1,016	1,025	1,027	1,036	0,171
2002								1,000	1,009	1,011	1,020	1,000
2003									1,000	1,002	1,011	
2004										1,000	1,009	
2005											1,000	
2006												
2007												
2008												
2009												
2010												
2011												
2012												

Deflatoitu elinkustannusindeksillä (1951: 10=100). – Deflated by the level of cost of living index (1951: 10=100).

1) Muunnettu euroiksi kertoimella 1 EUR = 5,94573 FIM. – Converted into euros by using the coefficient EUR 1 = FIM 5.94573.

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Hinnat ja palkat – Statistics Finland, Prices and Wages Statistics

Vuosi – Year	2003 rahaksi ¹⁾ – Into 2003 money ¹⁾	2004 rahaksi ¹⁾ – Into 2004 money ¹⁾	2005 rahaksi ¹⁾ – Into 2005 money ¹⁾	2006 rahaksi ¹⁾ – Into 2006 money ¹⁾	2007 rahaksi ¹⁾ – Into 2007 money ¹⁾	2008 rahaksi ¹⁾ – Into 2008 money ¹⁾	2009 rahaksi ¹⁾ – Into 2009 money ¹⁾	2010 rahaksi ¹⁾ – Into 2010 money ¹⁾	2011 rahaksi ¹⁾ – Into 2011 money ¹⁾	2012 rahaksi ¹⁾ – Into 2012 money ¹⁾	Elinkustannus- indeksi – Cost-of-living index 1951:10=100
1980	0,407	0,408	0,412	0,419	0,429	0,447	0,447	0,452	0,468	0,481	651
1981	0,364	0,365	0,368	0,374	0,383	0,399	0,399	0,404	0,418	0,430	729
1982	0,333	0,333	0,336	0,342	0,351	0,365	0,365	0,369	0,382	0,393	797
1983	0,307	0,307	0,310	0,315	0,323	0,336	0,336	0,340	0,352	0,362	865
1984	0,287	0,287	0,290	0,295	0,302	0,314	0,314	0,318	0,329	0,339	925
1985	0,271	0,271	0,274	0,278	0,285	0,297	0,297	0,300	0,311	0,320	980
1986	0,261	0,262	0,264	0,269	0,275	0,287	0,287	0,290	0,300	0,309	1015
1987	0,252	0,253	0,255	0,259	0,266	0,276	0,277	0,280	0,289	0,298	1052
1988	0,240	0,241	0,243	0,247	0,253	0,263	0,263	0,267	0,276	0,284	1104
1989	0,225	0,226	0,228	0,232	0,237	0,247	0,247	0,250	0,259	0,266	1177
1990	0,213	0,213	0,215	0,219	0,224	0,233	0,233	0,236	0,244	0,251	1248
1991	0,204	0,204	0,206	0,210	0,215	0,224	0,224	0,226	0,234	0,241	1300
1992	0,199	0,199	0,201	0,205	0,210	0,218	0,218	0,221	0,228	0,235	1333
1993	0,195	0,195	0,197	0,200	0,205	0,214	0,214	0,216	0,224	0,230	1361
1994	0,193	0,193	0,195	0,198	0,203	0,211	0,211	0,214	0,221	0,228	1376
1995	0,191	0,191	0,193	0,196	0,201	0,209	0,209	0,212	0,219	0,225	1390
1996	0,190	0,190	0,192	0,195	0,200	0,208	0,208	0,211	0,218	0,224	1398
1997	0,187	0,188	0,189	0,193	0,198	0,206	0,206	0,208	0,215	0,221	1415
1998	0,185	0,185	0,187	0,190	0,195	0,203	0,203	0,205	0,212	0,218	1435
1999	0,183	0,183	0,185	0,188	0,193	0,200	0,200	0,203	0,210	0,216	1452
2000	0,177	0,177	0,179	0,182	0,186	0,194	0,194	0,196	0,203	0,209	1501
2001	0,172	0,173	0,174	0,177	0,182	0,189	0,189	0,191	0,198	0,204	1539
2002	1,009	1,011	1,020	1,038	1,063	1,107	1,107	1,120	1,158	1,191	1563
2003	1,000	1,002	1,011	1,029	1,054	1,097	1,097	1,110	1,148	1,181	1577
2004		1,000	1,009	1,027	1,052	1,095	1,095	1,108	1,146	1,179	1580
2005			1,000	1,018	1,043	1,085	1,085	1,098	1,136	1,169	1594
2006				1,000	1,025	1,066	1,066	1,079	1,117	1,149	1622
2007					1,000	1,041	1,041	1,053	1,089	1,120	1662
2008						1,000	1,000	1,012	1,047	1,077	1730
2009							1,000	1,012	1,047	1,077	1730
2010								1,000	1,034	1,064	1751
2011									1,000	1,028	1812
2012										1,000	1863

Liite 3 Bruttokansantuote 1980–2012
Appendix 3 Gross domestic product 1980–2012

Vuosi – Year	Käypiin hintoihin, milj. € – At current prices, EUR million
1980.....	33 257
1981.....	37 590
1982.....	42 300
1983.....	47 107
1984.....	52 681
1985.....	57 311
1986.....	61 660
1987.....	66 571
1988.....	75 403
1989.....	84 291
1990.....	89 316
1991.....	85 217
1992.....	83 003
1993.....	83 914
1994.....	88 404
1995.....	96 064
1996.....	99 131
1997.....	107 380
1998.....	116 631
1999.....	122 321
2000.....	132 195
2001.....	139 288
2002.....	143 646
2003.....	145 531
2004.....	152 266
2005.....	157 429
2006.....	165 765
2007.....	179 830
2008.....	185 670
2009.....	172 318
2010.....	178 724
2011.....	188 744
2012 ¹⁾	192 350

1) Ennakkotieto. – Preliminary data.

Lähde – Source:

 Tilastokeskus – Taloudelliset olot: kansantalouden tilinpito – Statistics Finland –
 Economic Statistics: national accounts

Liite 4 Väkiluku 1980–2013
Appendix 4 Population 1980–2013

Vuosi – Year	Keski­väkiluku – Mean population	Väkiluku vuoden lopussa – Population at end-year
1980.....	4 779 500	4 787 800
1981.....	4 800 000	4 812 200
1982.....	4 826 900	4 841 700
1983.....	4 855 800	4 869 900
1984.....	4 881 800	4 893 700
1985.....	4 902 200	4 910 700
1986.....	4 918 200	4 925 600
1987.....	4 932 100	4 938 600
1988.....	4 946 500	4 954 400
1989.....	4 964 400	4 974 400
1990.....	4 986 400	4 998 500
1991.....	5 013 700	5 029 000
1992.....	5 042 000	5 055 000
1993.....	5 066 500	5 077 900
1994.....	5 088 300	5 098 800
1995.....	5 107 800	5 116 800
1996.....	5 124 600	5 132 300
1997.....	5 139 800	5 147 300
1998.....	5 153 500	5 159 600
1999.....	5 165 500	5 171 300
2000.....	5 176 200	5 181 100
2001.....	5 188 000	5 194 900
2002.....	5 200 600	5 206 300
2003.....	5 213 000	5 219 700
2004.....	5 228 200	5 236 600
2005.....	5 246 100	5 255 600
2006.....	5 266 268	5 276 955
2007.....	5 288 720	5 300 484
2008.....	5 313 399	5 326 314
2009.....	5 338 871	5 351 427
2010.....	5 363 352	5 375 276
2011.....	5 388 272	5 401 267
2012.....	5 413 971	5 426 674
2013.....	5 438 972	5 451 270

Lähde – Source:

Tilastokeskus, Väestötillastot – Statistics Finland, Population Statistics

Liite 5 Kotitalouksien määrä ja koko 1980–2012
Appendix 5 Number and size of households 1980–2012

Vuosi – Year	1 000 kotitaloutta – 1,000 households	Henkilöitä keskimäärin / kotitalous – Persons on average / household
1980.	1 868,5	2,54
1985.	2 045,2	2,36
1986.	2 035,6	2,41
1987.	2 082,3	2,35
1988.	2 102,3	2,32
1989.	2 149,2	2,29
1990.	2 170,6	2,29
1991.	2 200,2	2,27
1992.	2 218,0	2,26
1993.	2 243,1	2,24
1994.	2 270,0	2,22
1995.	2 290,1	2,21
1996.	2 310,0	2,19
1997.	2 326,0	2,18
1998.	2 355,0	2,16
1999.	2 365,1	2,15
2000.	2 373,0	2,15
2001.	2 381,5	2,15
2002.	2 397,5	2,14
2003.	2 405,0	2,14
2004.	2 415,0	2,14
2005.	2 435,0	2,13
2006.	2 455,0	2,12
2007.	2 483,5	2,10
2008.	2 513,5	2,09
2009.	2 531,5	2,08
2010.	2 551,0	2,08
2011.	2 571,0	2,07
2012.	2 595,0	2,06

Lähde – Source:

Tilastokeskus, tulonjakotilasto – Statistics Finland, Income and Consumption

Osoitteita – Addresses

Finland Festivals
puh. – tel. 040 552 7937
Kalevankatu 30, 00100 Helsinki
e-mail info@festivals.fi
website www.festivals.fi

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI –
National Audiovisual Institute
puh. – tel. (09) 615 400
PL 16, 00501 Helsinki
e-mail kavi@kavi.fi
website www.kavi.fi

Kansallisarkisto – *National Archives*
puh. – tel. 029 533 7000
PL 258, 00171 Helsinki
e-mail arkisto@narc.fi
website www.arkisto.fi

Kansalliskirjasto – *The National Library of Finland*
puh. – tel. (09) 191 23 196
PL 15, 00014 Helsingin yliopisto
e-mail kk-palvelu@helsinki.fi
website www.kansalliskirjasto.fi

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry. –
*The Association for Cultural, Scientific and
Advocacy Magazines Kultti ry.*
puh. – tel. (09) 726 2212
Tallberginkatu 1 C 31, 00180 Helsinki
e-mail kultti@kultti.net
website www.kultti.net

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö
Cupore – *Foundation for Cultural Policy
Research Cupore*
puh. – tel. (09) 7746 0441
Vuorikatu 24, 00100 Helsinki
e-mail info@cupore.fi
website www.cupore.fi

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. –
The Finnish Crafts Organization Taito
puh. – tel. 040 7525 160
Kalevankatu 61, 00180 Helsinki
e-mail ktl@taito.fi
website www.taito.fi

Museovirasto – *National Board of Antiquities*
puh. – tel. (09) 40 501
PL 913, 00101 Helsinki
e-mail museovirasto.kirjaamo@nba.fi
website www.nba.fi

Music Finland
puh. – tel. 020 730 2230
Lauttasaarentie 1, 00200 Helsinki
e-mail info@musicfinland.fi
website www.musicfinland.fi

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry. – *IFPI
Finland (The Finnish National Group of IFPI)*
puh. – tel. (09) 6803 4050
Yrjönkatu 3 B, 00120 Helsinki
e-mail ifpi@ifpi.fi
website www.ifpi.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö – *Ministry of
Education and Culture*
puh. – tel. 0295 3 30004
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
e-mail kirjaamo@minedu.fi
website www.minedu.fi

Suomen elokuvasäätiö – *Finnish Film Foundation*
puh. – tel. (09) 6220 300
Kanavakatu 12 K 13, 00160 Helsinki
e-mail ses@ses.fi
website www.ses.fi

Suomen Filmikamari ry. – *Finnish Chamber of
Films*
puh. – tel. (09) 6877 2313
Kaisaniemenkatu 3 B 29, 00100 Helsinki
e-mail filmikamari@filmikamari.fi
website www.filmikamari.fi

Suomen Kustannusyhdistys ry. – *Finnish Book
Publishers' Association*
puh. – tel. (09) 2287 7252
PL 177, 00121 Helsinki
e-mail etunimi.sukunimi@kustantajat.fi –
firstname.lastname@publishers.fi
website www.kustantajat.fi

Suomen Sinfoniaorkesterit ry. – *Association of
Finnish Symphony Orchestras*
puh. – tel. (09) 2709 1411
Kalevankatu 30, 00100 Helsinki
e-mail info@sinfoniaorkesterit.fi
website www.sinfoniaorkesterit.fi

Taiteen edistämiskeskus – *Arts Promotion
Centre Finland*
puh. – tel. 0295 330 700
PL 185, 00101 Helsinki
e-mail taike-asiakaspalvelu@minedu.fi
website www.taike.fi

Tanssin Tiedotuskeskus ry. – *Dance Info Finland*
puh. – tel. (09) 612 1812
Bulevardi 23–27, 00180 Helsinki
e-mail tanssi@danceinfo.fi
website www.danceinfo.fi

Teatterin tiedotuskeskus TINFO ry. – *TINFO*
Theatre Info Finland
puh. – tel. (09) 2511 2120
Meritullinkatu 33 A 2, 00170 Helsinki
e-mail tinfo@tinfo.fi
website www.tinfo.fi

Tilastokeskus / Joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot –
Statistics Finland / Mass Media and Culture
Statistics
puh. – tel. 029 551 2220
PL 5 B, 00022 Tilastokeskus
e-mail kulttuuri.tilastokeskus@stat.fi
website www.stat.fi

Tulli – *Customs*
puh. – tel. (09) 020 690 600
PL 512, 00101 Helsinki
e-mail tilastot@tulli.fi
website www.tulli.fi

Yleisradio Oy – *Finnish Broadcasting Company*
YLE
puh. – tel. (09) 14 801
PL 64, 00024 Yleisradio
e-mail yleinfo@yle.fi
website www.yle.fi

Kulttuuritilasto 2013 on yhdeksäs suomalaisen kulttuurin kokoomatilasto. Julkaisussa on tietoja Suomen vanhoista ja uusista vähemmistöistä, kielistä, uskonnoista, kulttuuriperinnöstä, kirjallisuudesta, teatterista, musiikista, elokuvasta, kuvataiteesta, käsi- ja taideteollisuudesta ja kulttuuritapahtumista, kulttuurialan koulutuksesta ja työvoimasta sekä kulttuurin taloudesta ja yritystoiminnasta. Julkaisuun sisältyy myös kansainvälisiä vertailutietoja. Tiedot on saatu Tilastokeskuksesta, opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä kulttuurialan laitoksilta, järjestöiltä ja yrityksiltä. Taulukot ovat sekä suomeksi että englanniksi, ja niiden kokonaislukumäärä on 171. Julkaisussa on ruotsin- ja englanninkielinen yhteenveto.

Cultural Statistics 2013 is the ninth review on Finland's culture. The publication contains information about Finland's old and new minorities, languages, religions, cultural heritage, literature, theatre, music, cinema, visual art, crafts and design and cultural events, cultural education and labour force as well as cultural economy and enterprises. The publication also includes international comparative statistics. The data derive from Statistics Finland and the Ministry of Education and Culture as well as from cultural institutions, organisations and enterprises. The tables are in both Finnish and English, and their total number is 171. The publication includes a summary in Swedish and English.

ISSN 1799-9561 (pdf)
ISBN 978-952-244-501-8 (pdf)
ISBN 1456-825X (print)
ISBN 978-952-244-469-1 (print)
Tuotenumero 3137 (print)

Tietopalvelu ja viestintä
Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset:
Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

Kommunikation och informationstjänst
Statistikcentralen
tfn 029 551 2220
www.stat.fi

Beställning av publikationer:
Edita Publishing Oy
tfn 020 450 05
www.editapublishing.fi

Communication and Information Services
Statistics Finland
tel. +358 29 551 2220
www.stat.fi

Publication orders:
Edita Publishing Oy
tel. +358 20 450 05
www.editapublishing.fi